

Duševní zábava.

Sbírka povídek mravních

i vzdělání

lidu křesťanského.

Vydaná

nákladem Ředictví Svatojanského.

Pro rok 1859. — Číslo XXXIV.

Cena 1 zl. rač. čísla.

W Praze 1859.

Tisk a papír Karla Bellmanna.

 K dostání to c. k. bismorním kněhupectví Bedřicha Knebnera to Praze, Eduarda Höfsta to Olomúci, Karla Winikera to Brně, jakož i to všech kněhupectvích.

I n d i e.

Obraz ze života křesťanského v druhém století.

Podlé německého volně vydělan

od

Klementa Borového,
bohoslovce v In. arc. Seminári.

I.

Bylo to za panování římského císaře Marka Aurelia v druhé polovici druhého století po narození Páně. Glucný lomož rozléhal se po ulicích města Smyrny, hlavního to sídla obchodu v západní části Malé Asie. Hejno otroků je dnes hlavním zbožím na zdejší trhu; dlouhé řady ubožátek těchto jsou tu vystaveny na obdiv kupujícím. Strážně to divadlo. Muži, ženy, jinochové, dívky i malé děti, ze všech krajín všichni tu na prodej vystaveni. Tu je slyšeti nářek mužů a bědování žen; tu se v bolestné sténání trýzněných dětí mísí surové klení nelitostivého prodáváče; tam zas jiný otrokům svým přivěšuje tabulky na krk, na nichž dobré stránky i vady každého pro větší pohodlnost kupcův jsou naznamenány.

Mezi davem procházejícího se tu množství obrací na se pozornost nášší paní lepého vzrůstu, jejížto slušně spořádaný oblek svědčí, že jest vdova, náležející k prostřední třídě občanstva. Pátravým okem prohlíží to lidské zboží, ale nenalezá, čeho hledá, a protož opouští náměstí a jde přímo k zemskému žaláři.

„Co to znamená, Bože můj,“ tak povzdechuje sobě po cestě, „že nenalezám dcery své? Jestli-že dle u vězení? Snad že — sama se té myšlénky ležám — snad že má šelmám předhována

býti a newázané lůže sloužiti tu posměchu? Pane Bože! zbav nás ode všeho zlého!”

W takovémto rozgímání pohroužena došla dvéři žalářových. Pověděla strážnému žaláře, že má dceru, jmenem Serafiku; ta že hned po smrti biskupa Polykarpa byla uvězněna, a že od té doby již několik měsíců o ní žádné zprávy nemá.

„Serafika?” zamumlal strážný, „jedna z té nebezpečné křesťanské roty? Tak se zítra neb pojede bude kochati w objetí překrásného afrického leoparda.”

Na smrt bleďá, po celém těle se chvoucí stála tu ubohá matka, takměř překonána hroznou touto zprávou. Brzy se rošťat zotavila a oslovila znovu strážného:

„Popřej mi dobrotivě té útěchy, bych naposledy mohla ještě promluvíti s drahou dcerou svojí.”

„Ukaž tobolku, jeli hodně zlatem naplněna, mohu tvé žádosti vyhověti, jinak ne.”

„Zlata a stříbra mám na mále, ale mám velký poklad, jež jsem zdědila; tenť můžeme mezi sebou rozdělit, aniž ho tím ubude; udělím ti z něho, co sám budeš chtít, jestliže vyslyšíš prosbu mou.”

„Jestli mne neklameš, tedy jsem spokojen. Pojď tedy za mnou!”

To řka, vzal s sebou klíče; šli několika tmavými chodbami, až se zastavili u nizoučkůch dvéří. Strážný otevřel, a Charitána, — tak slula ona paní — vešla do vnitř, a dvěře se za ní opět zavřely.

Než jaké to smutné divadlo pro ubohou matku. V temném koutečku sedí tu dcera její v okovech, a majíc hlavu podepřenou o levou ruku volně drímá; v tváři její nejví se strach a ani hrůza, anobrž zář se v ní tichá oddanost a odemzdanost do vůle Nejvyššího.

„Serafko,“ zavolala Charitána, „Serafko! ay matka twá!“

„Má matka, Charitána?“ mluvila tato ze spaní, „ta tu není, vždyť je tu jen Serafka samotna.“ V tom se probudila, povstala, ohlébla se vůkol, a sotva že spatřila matku, zachotily okovy a již padnouc ji okolo šíje držela ji v objetí. Ještě ale newěřila úplně zrakům svým, a proto se tázala:

„Není to sen? je to skutečně matka má? — anebo snad jest to anděl její, jenž mi přináší útěchu do této temné morny?“

„Já jsem to sama, milé dítě, matka twá. Po šest měsíců jsem bloudila po horách, hledajíc úkryty před našimi pronásledovníky; o tobě jsem ničeho newěděla, ale tušila jsem, co se stalo, že gsí totiž vržena do vězení.“

„Tak jest tomu, milá máti. Doužila jsem spatřiti rekové utrpení slavného Polykarpa, biskupa naší církve smyrnenské. Statný tento starce hodným se prokázal býti následovníkem apoštolů, od nichžto we více Kristově vyučen jest. Nebo když byl poslán před prokonsula,*)

*) Prokonsul totiž co místokonsul byl za času vlády Římské nejvyšší správce provincie neb jiné krajiny.

otázal se ho tento: „Ty-li jsi Polykarpus, biskup církve smyrnenské?“ A když se znal, že jím jest, dotíral naň prokonsul a pravil: „Prisabej Fortuně*) císařově a rouhej se Kristu, a propustím tebe.“ Tu odpověděl Polykarpus: „Osmdesáte a šest let jemu jsem sloužil, a nikdy mi žádně křivdy neučinil, i kterať bych se mohl rouhati Králi svému, kterýž mne spasil?“ Když pak prokonsul hrozil mu ohněm, řekl Polykarp: „Ohněm mi hrozíš, kterýž snad za hodinku hořeti bude, a uhasne: ale o tom ohni budoucího soudu, který se k věčnému trápení a mučení bezbožných chová, nemáš vědomosti?“

Tu počala lůža volati, aby Polykarp byl upálen. Z snešli honem z dílen a z lázní dříví a roští. Velebný kmet svolal se, a pak když ho chtěli ke kůlu přibíti, pravil: „Nechte mne tak; ten který mi dá oheň sněsti, dá mi také bez utuby vassich hřebů na hranici nepohnutným zůstatí. Pak jako beránek stojí na hranici, co bohumilá obět patře k nebesům, modlil se: „Pane Bože vssemocný, Otče nejmilejšího Syna svého, Pána Jesu Krista, děkuji Tobě, že jsi mně té milosti udělil, abych měl účastenství kalicha utrpení Pána Jesu Krista. Z přijmi mne v počet troch mučedníků co líbeznuou obět. Za to a za vssedko Tebe chválím, Tobě dobrořečím, Tě oslavuji skrze věčného nejvyššího kněze, Pána Jesu Krista, skrze něho buď Tobě s ním v Duchu svatém sláva i nyní i na budoucí věky. Amen.“ — Ledwa Amen

*) Fortuna, tolik co štěstěna, sloula u Římanů bohyně štěstí.

wyslowil a modlitbu dořonal, biřicowé žanřili oheň. Ale oheň udělaw se co klenutý oblouř a jako plameřká plachta wětreu nadutá obřlřil tělo řw. mučednřka, jenž stoji u prostřed, nebyl podoben řoriřimu tělu, anobřž chlebu propeřawaněmu, aneb žlatu a řřřbru w peci rozpustřeněmu. Řonečně widouce bezbožnřci, že tělo jeho ohněu stráweno býti nemůže, poručili poprawci, aby dyřkou tělo jeho probodl; což řdyž se řtalo, wylřla se řrew z něho w takowě hojnřsti, že oheň uřřřila; načež hlavu řklonil a řkonal. — Řdyž se lid rozěřel, žřřřtaly řřme tam jeřřřě, abyřřom drabě po-žřřřřřřř řwateřho těla nedaly pohauřm ř žhanobenř. Řřřřě řřem takě já hleďřla něřřřřou pamářku řř wřřiti. Z řřřřla řřem po řřřřu jeho; w tom ale již mne jeden z biřicř chopil a uwrřřl mne do řřřřřř. Zde widřř, drabř mřřti, onen řřř, a na něm něřřřř řřřřřř řřřwě mučednřřě.

Řharitřna s hlubokou uřřřou wřřřa řřř do rukou řřřřř a řřřřřa řřřřř řřřřř na něm řřřřřř; hojně řřř, jeřř se řř po twářř ronřly, řřřřřřř o upřřřněu řřřu pro žřřřu draběřho břřřřř. Wřř wřřřř jeřřřě dojřřř lařřřřě ma-terřřř řřřř jejř řřř mileně dčery, jižto žřřřřř se obřřřřa.

„Bržř-li se řřř uřřřřřř?“ řřřřř se ůřřřřřřř řřřřřř; „žřřř jeřřřě žde na řřřř, nebo až wě wřřřř nebesřř?“

„Milř matřř,“ odwřřřřa tato, „newřřme owřřřem, řřř nřř řřř řřř řřř řřřř. Wřřřřř toľř wřř na řřřř, že jeřřřě nynř neumřř. řřř

mi strže andělá svého ráčil zjiewiti, že mám ctnost-
ným životem svým bláslati newýslownou lásku
Boží pohanům; až této úloze wěrně dostojím,
pak teprw přiblíží se hodinka má poslední a —

W tom otevřel strážný dwěře a kázal Cha-
ritáně, aby odesla. Z rozloučila se se svou dce-
rou a zůstawila ji opět trudně samotě. Když pak
již chtěla wyjiti na ulici, zastawil ji strážný, jaksi
newrle řka: „Tussim, že jsi zapomenula na svůj
slib; dej mně ten poklad, který jsi mi příslibila.“

Charitána odpowěděla: „Prawdať, slíbila
jsem ti to; nuže poklad ten jesti wíra, kterouž
wyznávám, a w které i tebe mileráda dci wyučiti;
tať nás činí w prawdě bohatými, ba i stawí nás
nad knížata.“ —

„Ustaň, bloude, takowě žwastání mám po-
slouchati?“ odwece strážný mrzutě. „A ty snad se
w skutku domýšlíš, že jsi mne offidila? Nikoliw
já, ale tys oklamaná. Ty jsi křesťanka, já slyšel
wsecko co jsi powídala w žaláři. Nyní tebe mám,
a za malou chvíli wysázi mi wladar za tebe hrst
žlutiáčku, až se srdce usměje.“

Na to chopiv Charitánu, uwrhl ji do tma-
wého wězení, sám pak si pospíšil pro krawou
mždu.

Některé krajiny Malé Asie jsou zvláště po-
drobeny zemětřesení; podobně i Jonie, jejímžto
hlawním městem byla Smyrna. Neobyčejně we-
dro, jakž udeřilo již na počátku měsíce listo-

padu — pať hned na to následující tuhá zima jakož i rudá záře na obloze nebeské se objevující svědčelo toto způsobilo postrach u pohanstých kněží; ano starší obyvatele smyrnensští, byvše svědky podobných ukazů přírodních za let minulých, soudili, že bude zemětřesení. Z přimlouvali ostatním, aby se do přístavu neb jinam za město utekli. Z zvířata sdílela všeobecný přistrach tento; psové štucheli, a koni jezdcům se zpouželi, řehajíce bez-uzdně si počínali, jakoby je nějaká vzteklice poháněla.

Zmajetník četných otroků ve Smyrně nebyl beze strachu; a obávaje se, aby škody neutrpěl, hnal svědky křesťanské otroky k lodím. Tisse a beze strachu brali se tito wyznavači víry Kristovy městem k přístavu, nábožnou píseň pějíce; mezi nimi byla také Charitána. Vstoupili do lodí; v tom však již okamžení zazněla jako hromová rána v podzemí, a země se otrása, domy se hýbají, věže se kácí, se svědky stran útěk a volání o pomoc; čirá tma činí hrůzu tu ještě strašnější. „Pomozte, bohové! pomozte — hyneme!“ volají všickni upěnlivě. Ale slabí bohové, sami teď žlázé podrobeni, nepomohli. Z následovala opět rána, pať ještě třetí rána — a po chvílce temný rachot — a celé město — několik malých částí wygimaje — bylo zříceninou.

Nyní teprv nastal největší zmatek. Na sta pobitých leželo semo tam po ulicích; mnozí byli na živu, ale zasypani; jiní byli potlučeni a zmrazeni; kdo se dopídl světilny neb pohodně, ble-

šel si najít cestu z města, než rum nahromaděný a prach žhůru vstupující bránili jim. K tomu ještě šel se oheň, jenž se rychle zmahal, aniž se dal uhasiti. Mnozí utíkali se k moři, hledající tu ochrany. Než po dvou hodinách počalo se moře dmouti, voda rosla a k tomu se ještě přidalo vlnobítí mořské. S náramnou rychlostí vystoupila voda na břehy, a šest tisíc lidí, jež se bylo sem uteklo, utonulo ve vlnách; voda vystoupila na osmdesát střevců výšky, a čeho země a oheň byly ušetřily, našlo ve vlnách záhuby.

Tak uplynula hrozná noc; ráno bylo všude ticho; každý se za šťastného pokládal, kdo život zachránil, byl i veškerého majetku pozbyl. Mezi těmito našla se i Serafika. Právě kráci po žtíceninách, nesouc v ruce kámen, na němž okovy její visí, a rozmyšlejíc se, kam se má obrátiti. V tom ji potká muž vážného vzezření, Ireneus, kněz, učedník to Polykarpův; kterýžto spatřiv ji pln podivení zvolal: „A, tys to, Serafiko? vězeň mezi svobodnými, k smrti odsouzena kráčíš to po mrtvolách?“

„Tak jest, odpověděla vážně Serafika, Bůh mne vysvobodil. Právě když mně oznámeno bylo že se mám na smrt brát, otrásl se zde vězení, rozstoupily se u velké otvory — a já vyšla ze žaláře. Však ale kde mám hledati své drahé matky? zdaž jest mezi živými či mezi mrtvými?“

„Matka tvá žije, ale žije v otroctví. Dnes v noci odplula s mnoha jinými křesťany co otročtyně do Říma. Ty pak, ó milé dítě zachovej

sebe; neb ořowý twé wyžrazují, že jsi wězná." Načež odesšel.

Serafika zbarwila se ořowů a wstoupila na loď, která ještě toho dne odplula. Stojíc na palubě popatřila ještě jednou a na posled na zříceniny města, kde trávila utěšená léta mladictwí swého, pozdrawila domu otcowského, kde spatřila swětlo tohoto swěta; brzy wšak zmizel i tento s očí její a ona se brala do Řecka, kamž i my ji chceme doprovoditi. —

Atény, hlavní to město řecké říše, jmenem Attiky, byly sídlem wěd a umění od starodávna, a za wlády císaře Hadriana wšsemožně zwelebeny. Jedna z nejkrásnějších budow byl palác u paty hory Likabetu ležící, jenž náležel bohaté Metelli. Wšsudy bylo widěti skwostnost a nádheru. U wchodu stojí otrok w zlatoskwoucím oděwu co wrátný; na ploché střesse se nalézá přetkrásný stan, pod nimž právě Metella se přebírá we spisech řeckých a římských spisowatelů, bywši hned záhy z mládí wyučowána w mnohých wědách. Otec její Attikus byl słowůtný řečník, na to konšel římský a konečně wladař w Řecku; pocházel ze staré řecké šlechty, ba odwozowal kmen swůj od Milciada, wítěze nad Perřany. Dceru swou dal za manželku Metellowi, bohatému to Římanu; ona se dříve jmenowala Chrysofóra, od zasnoubení swého ale Chrysofóra Metelli (to jest Metellowi náležející) nebo zkrátka Metella. Za nedlouho umřel starý Attikus, a brzy i Metellus, a tak zůstala Metella paní wšeho jmění. Bohatství její přilákalo ji

brzy hejno přátel, kteříž nejraději k skrovným hodům se k ní scházivali; a že ráda čítala spisovatelky řecké, sloula brzy nejučenější paní v Aténách.

Mělť jediného syna, ježž nade vše milovala; byl to Lucius. Tento truchlil upřímně po zemřelém otci, a chodilval každého téhodne k pohřebišti, aby okrášlil hrob Metellův. Brátiv se právě z takovéto cesty zvěstuje matce, že dozorce otroků, Bojus, s sebou ze Smyrny přivedl mladou otrokyni. Bylať to Serafika. Majitel lodi totiž ubohou Serafiku, ješto jí nikdo na lodi neznal, považoval za své jmění a daroval jí Metelli. Tato sotva že Serafiku spatřila, již hned si ji oblíbila. Tázala se, odkud je; a že pocházela z asiatické země Lydie, měla se budoucně Lydie jmenovati. Takový byl osud ubohé otrokyně, že jí ani křesťanské jméno nebylo ponecháno. Tu stojí osiřelá mezi cizinci, vzdálená od vlasti a mnohých svých souvěrců. Pohanka jest velitelkyní její, a jí nezbyvá nic leč pohled k nebesům a důvěra v toho, jenž sídlí na nebesích, pro něhožto všecko opustila. Z mohlať se pevně důvěřovati, že, jak pravil Božský Vykupitel, stonásobně vezme, a život věčný obdrží.

Na rozsáhlém náměstí Aténském hemží se davový lidstva, a jak se zdá, obrací všickni zřetel svůj k vysokému sloupu, na němž gaššer oblaštěn je zavěšeno. Ti kdož blíže stojí a čísti mohou, obrací se k ostatním slovy: „Bojna proti

národům podunajským je prohlášena.“ Brzy se zpráva ta roznese po vesměch městě a obyvatelé jášali, že zas budou moci světu dokázati starobylé chrabrosti své v boji. Mezi mládež bojechtivou patřil také Lucius, jehož mladistvá krev roznicena pudí jej domů. Z vráží do komnaty matčiny volaje: „Matinko, bude vojna! císař vydal povolání, v němžto vssedky vyžývá, aby se k boji chystali. Já bych také rád se stal wojínem, dowol mi to, drahá matinko; prokonsulův syn Kwintus je právě tak stár jako já, a on také půjde na wojnu.“

„Netať kwapně, milý synu“, dí matka. „Kwintus má ještě otce na žiwu; ale jestli mne můj Lucius opustí, nebudu tu míti nikoho, jehož bych ze srdce mohla milowati. Což by jsi mně chtěl takové hoře způsobiti?“

„Wždyť ale nemusíme wssični v boji zahynouti; a snad po celý žiwot svůj bych neměl takové příležitosti, ukázati se statečným synem slavných Ateňanů; — a mimo to, vždyť já tebe teď ještě neopustím, teprw na jaře počne wojna. Ale prosím tě, drahá matinko, ays mi již nyní dowolila, cwličiti se we wojenském umění; tu ale musím dříve dostati wojenský ssat, a k tomu jistě swolíš; pomni, že jsem již sedmnácte let stár!“

„Muže, nechať bohowě tebe chrání od zlého; jen vždy žůstaň hodným synem mým; na jaře můžeš jíti s ostatními. A brzoli chceš obléci ssat wojenský?“

„Za týden matinko, slawí se památný den

dobytí města Troje, kdež předkové naši tak krásně osvědčili udatnost svou; nechat tedy i já na tento den započnu život statečného vojína."

Metella svolila, a teď se děly velkolepě připravily k nastávající slavnosti. U Řeků se naznačoval přechod z doby mládenectví do věku mužného obleknutím tak zvané „bílé togy", čili bílého pláště. Byl to ten den důležitý a významný pro celý budoucí život, jelikož se tu postavení jednotlivce, ve veřejném i domácím životě velmi změnilo.

Metella seznávala k uloženému dni rozsedky přátely své k sobě. Lucius se dlouho modlil k domácím bůžkům; sliboval, že chce cnosti nadovšse si vážiti, a nepravosti se vystříhati, obětoval jim dary, a poručil se v jejich ochranu; pak šel v čestném průvodu přátel k domu prokonsulovu. Zde byli i jiní jinosti, kteří také dnešním dnem věk mužný započítí měli. Prokonsul napomenul rozsedky, aby se rekovností svou ukázali býti hodnými potomky slavných předků svých; na to každého oblekl v bílou togu. Lucius plesal radostí, děkoval přátelům svým za jejich přání a odebral se do chrámu bohyně ochranné města Utén, řečené Pallas, aby jí vzdal díky za tuto nejblazeňší chvíli svého života.

Přestvořná hostina domršila veselí dnešního dne, a Lucius od nynějška s celou horoucností mladistvě myslí oddal se na umění vojenské a netoužil po ničem více, než aby se mohl již potýkati s nepřátely a požívatí té slávy, jakžž praotec jeho Melciades byl sobě vydobyl. —

Uplynulo několik měsíců od té doby, co Lydie se stala otrokyní Metelly. Službu svou konala věrně, a trpělivě snášela, cožoli ji nemilého potkalo. I mělať příležitosti dost k cvičení se v trpělivosti. Neb Metella, ač jsouc k sobě rovným vlídná nad míru, nicméně s otrokyněmi někdy dosti ukrutně nakládala.

Jednou odpoledne Lucius právě byl odešel ke cvičení v zbrani, an tu přijde posel s pozváním, aby Metella k večeři přišla na hostinu, jež se strojila v domě místokonsulově. Sned tu byly otrokyně pohotovu, aby milostivou paní co nejšťastněji oblekly. Jedna přináší to, druhá ono, jiná pořádá vlasy v nejvládnější pletence, a na stolek vedlejší položí dráhou jehlu, již chce pak do pletenců zapíchnouti. Je to mistrské dílo šlovutného řezbáře, představující sošku bohyně egyptské Isis. Lydie přináší střevíce; Metella hledí do zrcadla, to ono se jí nelíbí, žádá si ještě drobet lícidla, zhurta se osopí na Lydii, že jí ho nepodává, Lydie se ležne — vraží do stolu — a jehla leží zlomena na zemi.

Metella se zlostí jenjen puřá; jako litá saň skočí k Lydii, a vraží jí své dlouhé nehty do ramenou; na to popadne bič a zatíná háčky na koncích připraveně do těla ubohé otrokyně. Konečně se zlost její poněkud utiší, Lydii poručí pryč odnésti a strojí se zas dále, až úplně jest připravena k odchodu; pak vstoupila do nosítek a šest otroků jí neslo až do domu prokonsulova.

Než vezme zatím, co as dělá Lydie. Ležít ve

svě lomůrce; u ní sedí Dfne, kteráž družce své
všemožně uleviti hledí. Vymyla rány, a těšila
ji, že se brzo uzdraví; a aby si sama ulehčila,
vypravovala o mnohých podobných případno-
stech, a líčila ukrutenství Metelly.

„Tentokráte,“ odpověděla na to mírná Ly-
die, „tentokráte to nebylo ukrutenství, neboť jsem
zasloužila opravdu trest. Všdyť nasse paní je ho-
dná, drží na pořádek v domě, uděluje chudým
almužny a vsselijaké dobře skutky koná.“

„Takovouto chválu, milá Lydie,“ pravila
Dfne, „my ovšem své paní do očí mluvíme;
ale když jsme samy, povídáme si o jejích ukru-
tostech; ty vssak jí nikdy nepochlebujes. Ale dnes
ti to asi také více urvnitř, že tě tak nemilosrdně
ztrhžnila? to jí asi nikdy neodpustíš?“

„Máš pravdu, že neodpustím, poněvadž se
necítím nikdy býti uraženou.“

S ubívením poslouchala slova tato Dfne, a
již chtěla odejiti po práci své, tu ji Lydie ještě
zavolala k sobě a pravila: „Menšíž tu nedaleko
k dostání pergamen? Buď tak lastawa, a přines
mi několik listů s sebou, ráda bych něco psala.“

Dfne odesla, a Lydie teď počala přemítati
na mysl, co se dnes s ní bylo stalo. Zdálo se jí,
že slyší jakýsi líbezny hlas, jenž jí pravil: „Dobře
jsi dnes učinila, žeš nereptala, nebo i já, když jsem
pněl na kříži, modlil jsem se za své nepřátele.“

Brzy tu byla Dfne s pergamenem, a Lydie
se dala do psaní. Metella totiž před několika dny
se jí byla ptala, zdali by jí nemohla opatřiti spis

křesťanského mudrce Justýna, jenž obrana či apologie wíry křesťanské nadepsán byl, a jejíž roku 150 Justýnus podal římskému císaři. Lydie vypůjčila si spis ten od aténského biskupa, jmenem Kwadráta, a chtěla jej teď pro svou welitelku opsati. Když několik řádků napsala, odložila péro, nebo již bylo sfero; upřela oči své na obraz Ukřižovaného, okolo něhož byl owinut pás Polykarpův; poklekla, děkovala Spasiteli svému za hojná dobrodiní jí prokázaná, a modlila se také za tu, kterouž by byla ráda k poznání pravého Boha přivedla: „Přijmi, ó Bože, utrpení dnešního dne ode mne tak, jakoby paní moje sama je byla snášela. Zaslouží-li ona někdy trest, netrestej jí, ale mne, ráda wolím vše za ni trpěti; — toliko jednoho jí popřej — poznání Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista.“

Zatím co se takto Lydie modlila, odhalila něčí ruka zlehounka oponu u vchodu do komůrky, a když Lydie umlkla, opona zas spadla, a Metella — nebt ona to byla — šla dále ke svým komnatám. Sama sebou jsouc jaksi nespokojena nebavila se dlouho na kvasu společném u prokonsula, ale záhy odebrala se domů, a náhodou zaslechla celou modlitbu své otrokyně. Z hlodalo ji něco na srdci, a proto spěchala k domácím bůžkům a hleděla si je smířiti obětí a modlitbou, načež teprvé se odebrala na lůžko své.

Lucius se cwičil po celou zimu ve zbraní. Z přiblížilo se jaro leta Páně 166; válka se měla započíti. Uvššak přísný rozkaz císařský welel, aby všude byli bohové wzyváni o pomoc a ochranu,

a tak se i w Uténách mělo státi. Wěstcowé pohanští zpytovali let krávců, z hrudí zvířecího a jiných věcí o budoucnosti prorokující. W chrámě nejvyššího boha řeckého, Zeusa, welkolepě se děly přípravu; tisíce lidí sem putowalo; ozbrojenci rššiční přitáhli w nepřehledných řadách sšifkování; kněz říká we jmenu wšsedněch modlitby, prose za vítězství nad nepřátely. Pak byl obětován tučný býk na oltáři, a po něm hojnost jiného dobytka. Z pozůstalých částí masa, kteráž nebyly wloženy do ohně, připravila se wšsem přítomným hostina, načež se wšsedek lid rozestel.

Nastalo teď loučení mladých wojínů s vlasti svou a s milými přáteli. Z Lucius rozžehnal se s matkou svou, jižto pukalo srdce, když nastala doba, an jediný miláček srdce jejího, na němž záwisela wšsedka naděje její, bral se do pole. Konečně wyrwal se z jejího náruči, slibuje, že s mnohou slávou se opět nawrátí.

Když pak Metella byla tak osamělá, teprw poznávala, jak drahým jí byl syn její Lucius. Wšsedka sláva kteráž w městě požíwala, zdála se jí býti ničím u přirovnání k lásce synově; nesporádaná touha po zewnějšším marném lestu w ní počala se udusšowati, ona bažila po něčem vyšším, čeho wšsak marně hledala w oblíbených spisech swých pohanských. Z zamilowala si samotu a zaměstnáwala se tu památkou syna swého.

Ponechme jí na nějakou chvíli samotně, a podíwejme se po domě, abychom seznali některé důležitější osoby ze služebnictwa jejího.

Dfne je nám již známa co přítulná družka
Lybiina. Žádná vráska nezasmužuje tvář její,
neb ona je ustavičně veselá myslí, obratná v
práci a ke všší službě volná. Zcela na opak je
to u Seliny, stařený to šedesátileté, rozené z
Afriky. Po třicet let slouží již v domě, za Attika,
a nyní za Metelly; v přetvářování je tak ne-
dostihlá, že není jediné služby v domě, jižby u
Metelly nebyla pomluvila. Před paní pláží se až
k zemi; ale i ostatní otrokyně umí si nadcházeti,
aby ji za nejhodnější osobu považovaly. K tomu
je pověrečná nad míru a marná; pročež snaží se
všelijakými prostředky slícnosti si dodati, což se
jí ovšem nedce dáti. Zještě třeba podotknouti,
že byla již od mládí tak skoupá, že nikdy ani troj-
níku nikomu nedarovala, aniž jinak vydala, kromě
když toho nutná potřeba kázala. Zeliž osobu s
takovými vlastnostmi nikoho příliš zajímati ne-
bude, podívejme se jinam, a tu spatříme na pro-
stranně chodbě mladého hosiáka pěkného vzrůstu,
Durána, jehož úkolem jest, opatřovati sypací ho-
diny a oblašťovati milostivé paní běh času. Ne-
patrnou, ale všem milou osobičkou byl trpaslík
z Trácie, evropejské to říše, severně nad Řeckem
ležící, mužiček až tři stěvice vysoký; ne tak sám
sprýmovník, než spíše celou postavou a řečí svou
neustále k smíchu vybízející.

Hlava pak vesměre čeledi, hlava to tvrdá
jest Bojuš, muž srdce ukrutného, jenž na znamení
své důstojnosti má v ruce hůl, nebo jemu přiná-
leží právo trestati neposlušné otroky. Z působí

mu to náramně potěšení, vidíli čerstvou krev z četných ran na lidském těle se prýstící, a proto si častěji za dne pro zábavu přiváže některého otroka k sloupu a zkouší na něm svislý svůj bič. Než jakoby čarovým prutem proměněn stojí před tváří paní své Metelly, co tichoučký beránek, a poohlebuje ji ustavičně, a proto si láto na něm mnoho zakládá.

Kromě několika těchto otroků, s nimiž jsme lastavého čtenáře tuto seznámili, měla vsfat Metella množství jiných, kteříž v domě, v zahradě, na poli a jinde práce své konali. Snadnoť souditi o počtu otroků již z toho, povímeli, že o 400 let dříve v Uténách se nalézalo jeden a dwacet tisíc lidí svobodných, ale čtyřikrát stotisíc otroků, ba dějepisci dosvědčují nám totěž vzhledem na celou nesmírnou říši římskou, v nížto téměř dvě třetiny lidstva náležely k třídě niewolníků, a toliko jedna třetina požívala zlatě svobody. Ba i těm, kdož by snad byli své otroky chtěli propustiti, zemskými zákony se bránilo; tak n. př. nesměl nikdo, jenž dwacet tisíc otroků měl, více než jedno sto z nich na svobodu propustiti. Teprvé o několik set let později poznenáhla spadly okovy z rukou ubožátek těchto, když se počula pravá a věčná svoboda vssechněm hlásati. A tážemeli se, kdo byl ten velký dobrodinec člověčenstva, kdo zjednal svobodu vssem? Každý křesťan ví na to odpowěditi, že to byl ten, jenž se stal sám služebníkem vssech, aby vssechněm získal právo svobody synů Božích.

II.

Ponechali jsme Metelly samotně, dnes ale ji nalézáme počtenou četnými návštěvami. Každý jí o závod přeje a přináší dary, ba i otrokové co nejlepšího mohli, sbledali. Jedni krásli chodby a pokoje rozmanitým kvítím, jiní snáší chutné ovoce v kossích rukově pletených; služby věnují velitelce své krásné výrobky umělých rukou svých, šaty, pásy, řeménky k obuvi, náramky a těm podobné věci; — neboť dnes Metella slaví den narození svého. Blídně přigímá velitelka co jí podáno a děkuje všem; ale co ji více překvapilo, než všecky ostatní dary, jestli několik listů popsaného pergaměnu, jež na stříh svou položeny našla. Z ušodla hned, že to dárek Lydiin, neboť bylo nadepsáno: „Samowládci Antonínovi Piowí a Werisimowí, synu jeho zalíbenému za ty, kteříž jediné ze všeho pokolení lidského bez winy jsou jiným v nenávisti, i všelijakými nářky a křivdami obtěžováni, Justýnus, rodem z Palestýny, tuto obranu (apologii) činí, a poníženou prosbu svou přednáší.“ — Podíwila se však Metella ještě více, když uslyšela, že Lydie sama krásně to písmo zhotowila. Z pravila sama u sebe: „Jestliže křesťané za utrpenou křivdu takto se mstí, jistě jsou newinní a nezasluhuji té nenávisti a toho protivenství, jakž se jim činí po westkeré římské říši.“

Z dala si zawolati Lydii a pravila: „Welmi jsi mne potěšila spísem tímto, nebo již dlouho po tom bažím, abych seznala blíže smýšlení muže,

jehož proto vysoce ctím, že se neostýchal, veřejně
vyznati, o čem v srdci byl přesvědčen. Už budu
mít trochu po ruce, přečteme si jeho obranu spolu.
A poněvadž uznávám, že F. vyšším věcem gfi
schopná, než aby se starala o obuv můj, tedy
ustanovuji tebe od dneška za svou čtenářku.“

Takovéto povýšení Lydie velmi překvapilo;
nebo velitelce předčítati, takměř ustavičnou její
společnicí býti, toť byl stupeň vysoký v životě
otročím; a vědouc, že tím vzbudí zášť ostatních
otroků, umínala si, že se bude tím volněji ke
každému chovati.

Pať doložila Metella ještě: „Nedávno jsem
ti učinila křivdu a zacházela jsem s tebou ne-
volně; ale abyš věděla, že nejsem vždycky tak
zlá, přijmi tu ode mne stříbrné toto zrcadlo a nalož
s ním jak se ti líbí.“

Uctivě se poděkovala Lydie za dar obdrženy.
Zrcadel skleněných tehdaž nebylo, ale zpočátku za
nejstarších dob lidé se zblíželi ve modě, později si
hotovili okrouhlé plochy na způsob terče z nějaké
lesklaté látky, bohatší pak ze stříbra, častěji veli-
kosti ohromné, a velmi drahé. Není se tedy čemu
diviti, že Selina neměla z toho velkou radost,
když vše z neblejšího pokoje viděla a z toho po-
znávala, že kromě ní i jiná otrokyně má býti
důvěrníci paninou.

Několik dní po slavnosti narozenin svých
dala Metella zavolati k sobě Lydie, aby ji čtla
apologii Justynovu. Podáme tuto lastavěmu čte-
náři některé části z obsahu čtení Lydiina, zvláště

počud se týká vůbec známých nářků proti křesťanům tehdejšího věku pozdvížených. I čtla takto:

„Naríkají mnozí na křesťany, že jsou bezbožní a neznabohové, protože nechtějí za bohy ctít a uznávat těch, jichž skutků a příkladů žádný ctný a silechetný člověk následovati nemůže. Přiznáváme se tedy, že týká se takových bohů jsme neznabohové, ale nikoli týká se pravého Boha, Otce spravedlnosti a všech cností, kterýž nemá žádného oučastenství ve zlem. Její a jeho Syna, kterýž od něho přišel a nás tomu naučil, i pro ročného Ducha ctíme a jím se klaníme.“

Wjra tato, doložila Metella, ruční se welice od nás; však ještě více líší se posvátné obrady křesťanů od našich, ba mají prý býti nemravné. Co odpověď čtla Lydie dále:

„Nyní budem povídati, jakým způsobem se Bohu zasvěcujeme a sřze Krista obnovujeme. Kteríkoli věří, že to, čemu učíme, pravě jest, a tím způsobem i živi býti připovídají, ti předemším se uci Boha prositi, za odpustění předěšlých hříchů modlitbami a posty, (mluví tu Justýnus o dorostlých, jenž mají pokřtěni býti) s nimiž i my také se modlíme a postíme.

Potom bývají vedeni k vodě, a tu se tímž způsobem znova rodí, jako i my jsme se znova zrodili; ve jmenu totiž Otce všech, Pána a Boha, a ve jmenu našeho Spasitele Jesu Krista, a ve jmenu Ducha svatého ve vodě se zmývajíce. Nebo Kristus dí: Nenarodíte se znova, newejdete do království nebeského.“

„Člověka tak umytého a vyučeného uvádíme mezi bratry, abychom se, jak sami za sebe, tak za nově pokřtěného, i za všedky jiné křesťany modlili. Po dokonání modlitby pozdravujeme se vzájemně políbením.“

„V neděli se scházíme do shromáždění (do kostela), kdež se čtou Písma apostolská a proročí. Potom dává představený (biskup) naučení a napomenutí k následování těch pěkných a počestných věcí, o kterých se bylo čtlo. Potom všichni se modlíme. Po dokonání modlitby přináší se představenému chléb a kalich s vínem s vodou smíšeným. Představený vezme obě a obětuje Otci všech věcí ve jménu Syna a Ducha svatého, a koná za ty dary díkůčinění. Na konci té modlitby a díkůčinění odpoví všedko shromáždění: Amen, t. j. staň se! Na to uděluje se od těch, kterých my jasně nazýváme, jednomu každému z toho chleba a vína, nad nímž díkůčinění učiněno jest, a také nepřítomným se částka donáší.“

„Ne pak jako obecného chleba a nápoje těch věcí požíváme; nýbrž, jako Ježíš Kristus strze slovo Boží tělem učiněn jsa, měl tělo a krev pro naše spasení, tak jsme se tomu naučili, že ten pokrm a nápoj strze modlitbu při díkůčinění jest tělo a krev vtěleného Pána Jesu Krista. Nebo apostolové ve svých spisech, jež my Ewangelia nazýváme, nás o tom zpravili, že jim Ježíš tak činiti přikázal, vzav chléb a díky učiniv řka: „To jest tělo mé;“ a podobně vzav i kalich a díky učiniv, řka: „To jest krev má.“

„Potom kdož mají a chtějí, dávají, kolik každý chce, a co se sejde, schovává se u představeného, který z toho uděluje sirotkům, vdovám, nemocným, aneb jinak nuzným a potřebným, ano- brž i věznům, přichozím a cizím.“

„Tato shromáždění pak dějí se v neděli, protože v ten den Bůh svět stvořil, a Ježíš Kristus Spasitel náš v tentýž den z mrtvých jest vstal.“

„Neodsuzujte tedy k smrti nevinných, jako by byli vaši nepřátelé. Nepřestaneteli však je- dnati nespravedlivě proti nim, jistě neujdete spravedlivého soudu Božího. My pak voláme: Staniž se vůle Boha nasseho!“

Když Metella slyšela o bohoslužbě křesťanské, o svátosti křtu a o nejsvětější Oběti, o lásce křesťanů společně, byla velmi dojata. Posud ne- pomyslíla sice na to, aby se stala křesťankou; nic- méně však, jsouc pužena přirozenou touhou po pravdě, hleděla se obšírněji seznámiti s učením, jehož některé hlavní články z obrany sv. Justýna poznala. Lydie jí ještě toho dne musela vypra- vorovati o životě a utrpení Spasitele nasseho, Ježíše Krista. Metella slíbila, že si vše pilně rozváží, načež Lydie odešla, aby v komůrce své modlila se k Pánu svému, by v srdci milosti Jeho tak přístupněm brzy sobě ráčil přibýteť rozíti, aby snad moci pohanských narovklostí neobrátila v ni- vec poznání pravdy, jehož posud Metella wnu- knutím Božím byla dosáhla.

Nedlouho potom seděla kdyś Lydie ve svém příbytku, jsouc zaměstnána prací, anž tu vstoupí do dveří Ofne, přinášeje jí z města nakoupené služby. Z počala vypravovati:

„Právě přicházím od našeho obchodníka, a mám ti něco vyříditi. On má krásnou, ale spolu velmi lehkomyslnou dceru, jmenem Aspazii; ta se po tobě ptala, ráda by prý naučila se tebe znáti, a zavedla by tě častěji někam do společnosti. Musím ti však pověditi, že je po celém městě rozhlášená co osoba necudná.“

„A jak dlouho se lochá ta nešťastnice v takových neřestech?“ tážala se Lydie.

„Slychám o ní již po dvě léta. Praví se však, že se miní konečně provdati; dočasně ale nebude mítí potřebných k tomu peněz, neustane od své dosavadní prostopášnosti.“

Když byla Ofne odešla, rozmýšlela se Lydie, máli se Aspazii spíše vyhýbati, nebo-li s ní promluviti. Majíc pak naději, že snad ji na lepší cestu uvede, nehrozila se podezření, jakž by tím u přátel svých mohla vzbuditi, ale vyhledala v skutku nešťastnici onu k večeru na ulici, a vlídnou a upřímnou rozmluvou získala brzy její srdce tak, že si pevně umínila a Lydii to slíbila, že zanechá necudného života, a že brzy v řádném manželství napraví pohoršení, jež posud vešterému městu dávala.

Zatím co obě spolu takto rozmlouvaly, plížila se opodál touž ulicí postava ženská, jejíž oko se zvláštním jakýmsi zalíbením spočinulo

na Lydií, kterouž to sšeredněm srdci svém ustanovila za obět své mstivě nenávisti; byla to Selína.

Lydie teď dnem i nocí rozvažovala, zdali by sama nějakým způsobem k trvalému polepsšení Aspázie mohla přispěti. Z napadlo jí, žeby snad za stříbrné své zrcadlo dostala tolik peněz, co jí k provdání Aspázie zapotřebí; a poněvadž Metella zřejmými slovy jí byla domolila, aby s darem tím učinila, jak se jí bude líbiti, neráhala, ale zaobalila zrcadlo do šatu, a šla s ním k Aspázii. Dlouho jí musela domlouвати, než se odhodlala, dar ten přijmouti. Po prvé tu po několika letech prolévala slzy upřímného žele i radosti. — Dvě srdci se tu sloučilo páskou čisté lásky, a andělové nebesští na to hledíce radovali se a velebili Pána, jehož milosrdenství jest od věků až do věků božicím se jeho.

Zatím však Selína se dočkala vhodně příležitosti, aby zahalena rouškou nejvěrnější oddanosti Metellu vystražila před nebezpečím, jaké prý z chování Lydiina celému domu hrozí. „Tolik let milostivá velitelko, již zde sloužím věrněji, než všedky ostatní otrokyně, a nedostala jsem od tebe ještě nikdy tak vzácného daru, jakého tě nestvůřetvá milost udělila; však se ti za to překrásně odměnila.“ A teď jedovatý jazyk její nenalézal dosti slov, aby Lydiino setkání se s Aspázii co nejčerněji vylicila. Metella nechtěla všemu hned víry přiložiti; že ale staré služce příliš důvěřovala, poručila jí, aby se snažila něčeho více dopátrati;

shledáli se, že pravdivá byla řeč její, pak prý Lydie zaslouženého trestu neujde.

Selina hned nastražila svědky otročyně, aby bedlivě ostríhaly Lydie, a co by nepravého na ní upozorovaly, aby jí hned oznámily. Upřímná Dfne sdělila svědko newinné družce své; ale tato se chovala ve všem jako zprvu, zvláště se měla mlčky k Selině. Kdykoli jakási malomyslnost jí napadala, pohlédla na svaty kříž a říkala: „Spasiteli můj, tys mnohem větší muka snášel, ba i překrutnou smrt, jak bych já neměla trpělivě snášeti lidskou pomluvu? Nehledám u lidí pravého pokoje, ale v bolestných ranách tvých Páne a Spasiteli můj!“

Tak uplynulo několik měsíců, aniž bylo co na Lydii nepravého shledáno. Metella nabývala den ode dne pevnějšího přesvědčení, že otročyně její je newinná; ba čím více pozorovala, že svědko trpělivě a bez reptání snáší, tím více ji žamilovala, a soudic z neouhonného života křesťanky i na výbornost víry její, vždy více se k učení křesťanskému naklonovala. — Jednou navštívila přítelkyni svou v městě. U spatřila tu na stole ono zrcadlo, kteréž byla Lydii darovala. Na otázku jak k tomu zrcadlu byla přišla, dáno jí za odpověď, že Aspázie je sem na prodej přinesla, od které i skutečně je odkoupila. Poslali pro Aspazii; tu pověděla upřímně, že zrcadlo od Lydie obdržela s tím však podotknutím, aby se brzy zasnoubila; došlož totiž že na domluvu Lydie v skutku se chce polepsiti a že budoucně počestný život povede.

Wšedá zamysšlená wrátila se Metella domů. Z uznawála nyní, že Lydie spanilomyšlností swou ji daleko přewyššuje. Zwlastě pať jí dojímala tichost a trpěliwost, jakouž Lydie snášela učiněně sobě nářky. A to právě. Krásná jest čistota, když jasných očí swých k nebesům pozdwiňuje a w Bohu se kochá; spanilá jest tichost, když na utrhaní a pronásledování nemá odpovědi leč modlitby a zbožného vzdychání k Bohu; awššak nadewšedto libějšší a wznešenějšší jest newinnost ozdobená trnowou korunou pomlwy a utrhaní. Toť spanilé owoce živé wiry w Krista.

Po dvou nedělích na to, ana právě Lydie w pokoji paní swé předčítala, bylo slyšeti z ulice zwuky líbezne hudby. Z přistoupily k oknu. Tu spatřily swatebníky, ani w četném damu prowázejících je přátel, po ulici se berou. Ze předcházelo několik jiných, jenž nesli plající pochodně. Měwěsta odhrnula z obličejce čerwený záwoj a přiwětiwě pokynula Lydii a welitelce její. Bylať to Aspázie. Z očí Lydiiných uronily se slzy čisté radosti, a srdečně díky její co wonný zápal kadidla wznášely se k wlastem nebeským. Než již čas, abychom se poohlídli po Luciovi synu Metellinu, jak se mu u wojska weče.

Po dlouhém marném čekání dostala Metella konečně psaní od syna swého Lucia z římského ležení. Byl zdráv, nařikal wššak na tuhoubu zimu, jakáž w Germanii (Německu) panuje; popisowal častá wítězství římského wojska, chwálil pať mrawy pohanských Germanůw, zwlastě pohostinstwí a či-

stoty milownosti jejich, a ubezpečujíc matku svou o věrně své synovské lásce, těšil se, že v krátkém čase se s ní opět shledá.

Bylo již pozdě na večer, když psaní čtla; podepřela ruku o stolek, a brzy drimotou přemožena usnula. Zdálo se jí, jakoby vůkol ni byla tma a pusto, toliko Lydii měla za vůdkyni. V zdálí spatřil horu, s níž se stkvěla jakási záře a ke které nepřehledná řada mramorových schodů vzhůru vedla. Nahoře v pozadí spatřila nadzemské bytosti bílé podoby, nad těmi pak nejžáej bytost nejvyšší, velebné postavy a přívětivého vzezření, v podobě pastýře. Roucho jeho se stkvělo jako sněh a srdce plápolalo září slunečnou, a paprsky jeho padaly vůkol na zástupy, jenž okolo něho klečely, Inouce se k němu, co bílé beránky k pastýři svému. — U nohou jeho spatřila Metella mládence, jenž se zdál býti podobným Luciomi. Z chtěla se dostat k němu nahoru, ale nemohla z místa, jako by byla k zemi upoutána. Tu jí Lydie táhne za rameno snažíc se ku schodům jí pozdvihnouti, ale sotva že došli k nejdolejšímu stupni, zastaví je drak oheň sršící s jedné strany, s druhé pak osklivá sířka proti nim vzlétá a odporně fukře. V tom se Metella probudila a zavolala Lydii k sobě. Z táže se jí:

„Neslyšela jsi sířku?“ Když Lydie odpověděla, že o nicem newí, wyprawovala jí Metella celý sen svůj a tážala se: „Nemohla bys mi wyložiti, co znamená ten sen?“

Lydie se bezpečně domnívala, že sen onen

důležité ať pravdy v sobě zahrnuje; byla však příliš stromná, než aby se na úplně rozluštění všeho toho odvážila; pročež odpověděla:

„Odpusť to nevědomé otročyni, že ti nemůžu pověditi, čeho žádáš. Ona nejvyšší bytost, kterou jsi ve snách spatřila, byl dojista Spasitel náš; neboť on co věrný pastýř shromáždí ovce své okolo sebe, a svatí apoštolové jej spatřili oslaweného na vysoké hoře, rovněž jako ty jsi jej ve snách spatřila. Co se však týče významu ostatních věcí, povědi tobě zajisté učedníci Páně, kteří lépe to znají, než já. Powolám k tobě, chcešli, moudrého Atenagorásse, jenž dříve sám byw pohanem, jest nyní jeden z nejhorlivějších obranců učení Kristova.“

S tím se Metella spokojila, a dala na jejímuže toho k sobě pozvati.

Křesťanský učenec byl z toho velmi potěšen, že se mu naskytla příležitost, něco dobrého učiniti. Z pospíšil do domu Metellina. Poslouchal, co mu o svém snu powídala, s welkou bedlivostí; mluvil potom o pastýři dobrém, o blahoslawenství wyvolených Božích, kteréž jich očekává v nebesích, a pokračowal takto:

„Co se tvé otázky dotýče, kterak totiž syn twůj do oné společnosti přišel, jesti pravdě podobno, že on v ležení, kdež mnoho křesťanských wojínů se nalézá, poznal učení Kristovo a přijal víru, kteráž vede k spasení.“

„Než ale,“ pravila Metella, „widěla jsem, an syn můj wlidně se na mne dolů díval a mi kynul, jako by chtěl říci: Pojď za mnou. Což smí

také pohanek se tam přiblížiti, kde věřící v Krista přebývají?"

"Syn tvůj zajiště chtěl dáti tobě na jevo blaženost svou a spolu přání, abys i ty dosáhla, čeho on požívá. Tobě ale dvě věci překáží: Nejprvé ďábl, jenž znamená ďábla; ten poňouká člověka k zlému, ten i tebe zdržuje, abys nepřisla k Pánu Kristu a vyvoleným jeho. Druhá překážka jest sůwa, tou se vyznačuje wasse bohyně Aténe, kterouž ctíte co bohyni moudrosti; ale ta wasse moudrost jest u Boha bláznovství; pravá moudrost jest ta, kterouž sám Bůh nám zjevíti ráčil. Kdo tuto moudrost má a podle ní žije, bude královati s Kristem v nebi; kdo však ji opovrhne, a kdo žije jest podle ďábla, bude s ďáblem uvržen do věčné temnosti."

"Ty se tedy domníváš," namítala Metella, "že já, zůstanuli pohanek, se nesejdu se svým Luciem v říši nebeské? a myslíš opravdu, že syn odloučen jsa od matky své by se za šťastného mohl pokládati?"

"Kdo pravdu křesťanskou zná, od toho žádá Bůh, aby ji veřejně také uznával; kdo se bojí lidí více než Boha, a ze strachu lidského zůstává raději při učení lživém, ten nemůže očekávati, že přijde k Kristu. Tvůj syn ale požívá nevyšlovné blaženosti ve spojení s Bohem, jemu se jen líbí to, co se Bohu líbí; a proto by se mu to nemohlo líbiti, — ačkoliw jsi matkou jeho, — abys byla v nebi bez wíry v Krista a bez dobrých skutků."

„Amssak, kdybys wyznala wasseho Boha, budou ostatní bohové a bohyně žárlivi a budou mne trestati za mou newěrnost?“

„D jakých to božích mluvíš, milá Metello? Wassi bohové, modly, nejsou nic skutečného, jsou to jen lidské smyslenky. Zedent jest toliko pravý Bůh, a ten od tebe žádá, abys w něho uwěřila a jej z celého srdce milovala. Nedomníváš-li se k tomu míti dosti statečnosti, odebeř se na samotu a rozvažuj pilně, co jsi ode mne slyšela, a Bůh zajisté milostí svou doplní, k čemu slabost lidská ještě nepostačuje.“

Atenagoráš odesel. Metella zamolala Lydii, a sdělila jí co s mudrcem křesťanským rozmlouvala a projewila spolu úmysl že w brzce odejde z města na weneš, tam že chce dle rady moudrého učitele zcela se oddati na uvažování učení křesťanského.

Několiť mil za Atény na břehu moře egejského leží město Eleuzis, a na blízku nalézá se na pahorku čnějícím u prostřed rozsáhlé planiny statek Metellin. Přicházíme právě ke žním. Polní úroda swáží se wesele do stodol; we wůkolních winicích dozráwají již bohaté brozny poskytující při wedru slunečním milého občerstwení; hory dále k severu se táhnoucí jsou porostlé lesním stromowím; na bujných pastwistatech spatřujeme četná stáda, a pastýřové wesele si hrací na píšťale z rákosí.

Letohrádek Metellin, do něhožto uwádíme

nyní laškavého čtenáře, jest vystaven na způsob paláce Uténského; všecky pokoje jsou stvořeny ozdobeny mnohými sochami a obrazy. Přes dvůr jde se do zahrady, kdež je vše v největším ladu uspořádáno. Tu záhonky cizozemských bylin, tu rozmanitého druhu stromové oko nasse zoujímá; hojnost rybníků a vodotrysků i mešovitých sevadel, sošky bužků a slavných mužů, z nichž u každého záhonku i stromu některá stála, vše toto svědčí o náramně nádheře v Řecké říši panující, nádheře to, jenž nerozlučně jsauc spojena s nečinnou rozkošností vede k zkláze mravní, a která tudíž byla hlavní příčinou úpadku říše řecké, jakož neblouho potom římského mocnářství. Než poohlédneme se blíže v nádherném paláci tomto a vízme co se tu děje:

Na dvoře blíž domácí kuchyně sedí starec veselého vzezření; šedivě vlající vlasy a vlněný plášť jsou westernou jeho ozdobou. Jeť chudý hrnčíř, jehož jméno Hylloš. Před chvílí odvezl hrnčířské zboží do kuchyně, kde se sladkou nadějí, že dostane plat; avšak dostal jen kousek chleba a pro peníze měl přijíti jindy. Tím poněkud rozmrzen usadil se naproti dveřím kuchyně a takto sám s sebou rozmlouval:

„Milý Hyllosi, tys přece náramně chudáš; twá naděje tě zklamala; hlad je hořký host, ale co na plat? Než, něco dobrého předc tu okusím; z kuchyně páchne líbezná vůně, snad tebe také něco dopadne, chleba mám, budu si s chutí přikusovat.“ To řka vytáhl křajíček z kapsy, šál líbeznou kuchyňskou vůni do sebe, a časem si chleba

přikouzl; když byl s chlebem hotov, ještě si vzal několik bouřků vůně na cestu a odessel.

Metella, jenž z protějššího okna náhodou vykoukla, viděla to všecko, a umínila si, že toho chudáka někdy narovnstí. Z newáhala dlouho s úmyslem svým. Z večera poručila Dfně, aby šla s ní na procházku. Přicházely k chaloupce Hylossové; právě byl zaměstnán děláním hrnců na květiny. Z běžel Metelle vstříc, aby jí poděkoval za dobrodiní, kterých mu jindy častěji udělovala; ale nemálo se podivil, když spatřil, an milostivá paní do chýžky jeho vstoupila a se ho tázala, jeli jak náleží se svým stavem spokojen? Šestiletý Astánius, synáček jeho, pohrával si v koutěku s králíkem; když ale cizá paní vstoupila, schoval se za newelký sloup, a poslouchal co se bude dít.

„Jak se vede vašemu churavému chlapčkoví?“ ptala se Metella.

Hylosš wyprawoval, že se nemoc Astánkova vrazila konečně do levé ručičky, tak že lékař newěděl jiné pomoci, leč aby se ruka uřízla.

„On ten zlý lékař“ začal teď Astánek náříkati, „pravil že mi musí ručičku utříznouti, o to je zlý muž! Ale hned po něm přišla Lydie, a přinesla mi dobré koláčky, ta je hodná. A ty koláče ty byly sladké! Potom slíbila, že přijde ke mně, až mi budou řezat ručičku, aby mne to tak nebolelo.“

Metella těšila se z newinně řeči děda, a spolu z toho, že se opět o nějakém dobrém skutku Lydiiny účinně lásky dowídá. Z tázala se dále:

„A což, přišla potom Lydie k tobě?“

Chlapecek pokynul hlavou a dal se do pláče; i vypravoval za něj Hyloš: „Bez ní by ani lékař byl nebýval s to, práci svou vykonati; nebo jiný k nám sprostým lidem nezavítá, a já neměl tolik síly, abych mohl vlastní dítě své pevně držeti a patřiti na to, jak ostrý nůž mu tělíčko rozedírá. Lydie napomínala Aškánka, aby hezky držel, sama pak jej měla pevně objatého, že se ani nehybal, utírala mu horký pot z čela a modlila se k Bohu svému; Aškánek vsedco šťastně přestál; ale rána ještě není zahojena, proto musí nositi obvazek.“

Tu chlapecek vystřčil pozůstalou polowici levé ruky zpod pláštěku a ukazoval ji Metelle, kterážto chytic ukrýti pohnutí své, vstala a dýstala se k odchodu. Aškánek vzal svého králíka na ruku, a nesměle pohlížel brzy na Metellu, brzy na svého otce, a zaš hladil králíka. Tu se ho ptala Metella: „Co pak bys ještě rád, chlapecku.“ Teď teprve si dodal smělosti a podával jí své malé zvírátko; Metella přijala dárek z newinného srdce pocházející, obdarovala Aškánka lahůdky, otce pak jeho potřebnými k výživě penězi a odesla.

Na cestě k domovu obírala se ještě výjevem, jež dnes spatřila a divila se Lydii, že ačkoli sama chudá, tolik dobrého lidem proklazuje. „Já“, tak pravila sama u sebe, „já mám bohatství dosti, abych mohla nuzných podporovati, ale jsou to právě jen peníze, čeho jim uděluji; jak mnohem šťastnější jest Lydie, která sama sebe vydává

jiným k službě a pomáhá jim více upřímnou láskou než já penězi. A odkud to? Zajiště že i k tomu ji vůle Boha jejího nabádá."

Takť poznala bohatá Uteňanka poprvé, že pravá dobročinnost jest toliko ta, kteráž z lásky pochází a láskou jest provázena; a zajiště by ihned sama byla počala, podle příkladu Lydiina jednatí, kdyby již byla uvěřila pevně v Toho, jehož svatá ústa pravila: „Cožkoli jste učinili nejmenšímu z bratří mých, mně jste učinili."

V zahradě ve stinném loubí nalezáme jednu z jitra Metellu spolu s Lydií tu sedící. Zatím co Metella snídá, čte jí Lidie z evangelium sv. Jana, kteréž sám biskup aténský Kwadrátus byl Metelle zapůgčil. Právě čte o Lazarovi, kterak jej Pán Kristus miloval, a když již čtyři dny v hrobě ležel, Božskou mocí svou jej zase vzkřísil k životu; kterak tím se rozbudila znova nenávisť zákonníků a fariseů a starších židovských, tak že toho konečně dovedli, aby Kristus byl ukřižován; on ale, jakž byl sám o sobě předpověděl, nezůstal v hrobě, ale vstal z mrtvých a pojistil nám tím i nasse z mrtvých vzkříšení v den nejposlednější.

Už sem došla Lydie, a přestala, vědouc an cizinec přichází. Byl to posel prokonsulův. Ten pozdraviv Metellu pravil, že se prokonsulovi dostaly zprávy z bojiště. Římané že dobyli nad Markomany svěslého vítězství, kteréž se zvláště modlitbě křesťanských vojinů a přispění mocného

jejich Boha připisuje; Aténští že se tu udatností
vyznačili, a mezi nimi i Lucius. Na to vyndal
list, řka, že to psaní prokonsulovo. Pak poklonil
se a rychle odesel.

Zatěš bolestně tussení zmocnilo se Metelly;
vzala do ruky list, a pravila Lydie: „Nebude
to asi nic dobrého, jinak by se byl posel tak spěšně
nemzdálil; nech mne, prosím, na chvíli samotně
a modli se k Bohu svému, aby odvrátil ode mne
všeliké zlé. Já tě brzy zavolám.“

Lydie odesla, a vroucně prosila Pána za
blaho své velitelky. Dlouho dělala darmo na
volání Metelly; i divala se že vzdálí loubím a
nemohouc ničeho pozorovati, přistoupila blíže. Kdo
ale vypraví její leknutí, ana spatří milenou paní
ležící bez sebe na sedátku, na smrtí bledou, osudně
psaní pevně držící v ruce. Lydie hned uhodla,
jaký ať jest obsah jeho; volala jmenem ubohou,
ona však nesyssela; owinula rámě své okolo
hlavy její, zmácela šat ve víně, od rána tu sto-
jícím, a potírala její stráně. Tak uplynula ho-
dina v úzkostném očekávání; tu počala konečně
Metella volně dýhati, otevřela oči, ale nemvěděla
co se s ní děje. Tázala se Lydie, byl-li to nějaký
sen? načež tato odpověděla: „Nepatrně to chu-
ravění, bohdá že brzy přejde.“

„Lydie!“ tázala se Metella dále, „nebyl tu
nikdo u mne? — Co to vidím? Ty jsi plakala,
a proč? Ach vždyť já — jaký je to zde list?
Lucius — o kěž je to klam — Lucius — můj
jediný syn je mrtel! Matka, wdova stojí tu osi-

řelá — nemá manžela, nemá ani drahého syna, nemá nikoho na celém širém světě!”

Zatím přišla Ofne, a brzy i jiné otrokyně, neboť posel prokonsulův jim pověděl, jakou zpravu přinesl. Všedny sdílely žel panin, a brzy po celém domě rozléhalo se smutné tkvění wesškerého služebnictva.

Když se Metella ze zármutku svého opět poněkud zpamatovala, počala Lydie mlévat balssam útěchy do rány ztráceného srdce mateřského! „Milá Lydie,” odpověděla skormoucená pání, „bolest má jest tak nesmírná, že nikdy více ani slabý paprsek radosti neozáří život můj.”

„Až milosrdný Bůh,” dodala Lydie, „ti popřeje v nebi opětného sbledání se synem tvým. Maličko ještě zde na zemi se budeš rmoutiti, ale zármutek tvůj obrátí se v radost, a radost tvá pak bude trvati věčně. Tentýž Pán, jenž plačící Martě navrátil zemřelého bratra, jest mocen i tebe spojití někdy se synem, ač budeš-li míti v něho tu důvěru, kterouž ondy měla Marta.”

Sotva že pověst o Luciově smrti se rozněsla po Aténách, dostávala Metella takměř den co den listy, v nichž přátelé její ji ubezpečovali o souželi svým a wsselikým způsobem ji utěšiti se snažili. Někteří ji osobně nawštwíwili, mezi nimi i Atenagoráš, jehož přítomnost jí nad jiné milejší byla. Když tento seznal star dusse její, slíbil, že ji poručí muži proslulému swatým svým životem,

jenž jistě bude s to, právě utěchy jí poskytnouti. Bylť to Dionysius čili Diviš, biskup Korintský.

Požádán jsa od Atenagorásse, aby navštívil a potěšil sklícené wdovy, neohlížel se na vysoky stavy a bohatství její, neboť mu byla každá dusse stejně milá a drahocenná, necht' ji našel w nádherném paláci anebo w chudinské chýšsi; ale že doufal, že tu něco pro království Boží, jehož rozšíření mu nejvíce na srdci leželo, bude moci způsobiti, proto přivolil rád k té žádosti a odebral se na statek Metellin.

Tato sice byla z mládí zvykla, obcovati s osobami i z nejvyšších stavů; ale posud neznala oně hluboké úcty, již teď bezděky pocítila při pohledu na velebného starce, w jehož tváři se stkvělo srdce zcela Bohu oddané, tak že pouhým pohledem naň každý s důvěrou a láskou k němu musel přilnouti.

Tak i Metella; jedva že jej spatřila, ihned byla wolná, otevřiti jemu srdce své. Z wypravila mu s zalíbením, že zármutek její wzbudil účastenství i u křesťanů, že nyní je chorá na duchu a že potřebuje umělého lékaře. „Můj duch,“ dí, „jest rovněž tak rozerván, jako sklícené srdce mé; nebo“, doložila, „chtěl-li se w zármutku mém uchýliti k Bohu wassemu, tu se mi zdá, jakoby bohové řečti na mne se horšili a jakoby Zeus snad právě proto mne tak ukrutně trestal, že jsem počala jemu se zpronewěťowati. Tak jsem zmitána jako slabá třtina sem i tam, a přede nablížím, že prawda jest toliko jedna; buď wy

Křesťané máte pravdu, nebo my, jenž bohy ctíme; buď váš Bůh jest pravý, aneb Zeus stvorchovaný bůh lidu nasseho. Pouč mne o tom, welebný knězi, a zjednej mi pokoj dusse, po němž tať dlouho již marně toužím."

"Milá dcero," odwece biskup, "nikdo z křesťanů, a byť i kněz neb biskup, nesmí se domnívati, že on jest s to, aby přesvědčil jinowěrce o pravdě učení Kristowa. Neboť víra pochází od Boha a jest nejwětší dar, jakéhož Bůh lidem uděluje; doufám ale a horlivě za to prosím Pána, aby i tebe darem tím w brzce obdaril. — Ty se bojíš trestu Zeusowa; ejhle, jestliže jest on mocen, tebe trestati, čím více a mnohem hrozněji by musel trestati nás, za to, že boříme chrámy jeho, že odvracíme lidi od pocty jeho, a že mu činíme wssedko na wzdor? Pocházili wssak to, co tě nyní potkalo, od Boha nasseho, pať se dá wssedko snadně wyswětliti."

"Aj," namítala Metella, "což ten váš Bůh jest tať ukrutný, že sesílá na lidi zlé? Wždyť wy jej vždy nazýváte dobrým Dtcem?"

"Pravé a jediné zlé člověka jest hřích, a ten není od Boha. Co wssak Bůh na nás sesílá, byť i nespěštím se nám to býti zdálo, napomáhá vždycky k nassemu dobrému. Zadašť nawštíwuje náš nějakým utrpením, aby očistil srdce nasse od hříchů a nedostatků, které nás opravdu hubí. A snad je to podobně při tobě, Metello? Zpytuj srdce své. Nechci tobě sahati do swědomí; wssak myslím, že jsi srdce své příliš oddala swětu a ločala se

přilíš w rozkossích tohoto swěta, w bohatství a nádheře. Nyní pať, když jsi ztratila syna swěho, tussim že častěji pomyslíš na onen život, a na sblédání se s twým synem před twáří Boží. Cyhle, co způsobila rána, kterou tebe narossřiwil Pán!“

„Tak jest w skutku,“ zvolala udiwená Metella; „tys nablédl do hloubi duše mě. Mám tedy podle wssého souditi, že mne Bůh miluje an mne tak zarmoutil?“

„Dojista; neboť toho on miluje, toho tresce; on jej zde tresce utrpením krátký čas trwajícím, aby jej nemusel na onom swětě trestati mukami věčnými. — Abys ale nepochybowała o lásce jeho, powím ti, co se přihodilo w Palestyně, potudž jestě Syn Boží na zemi mezi lidmi přebýwal. Když se s učedníky swými přibližował k bráně města Naim, aj, mrtvý byl nesen wen, syn jediný matky swé, a ta wdowa byla. Kterouž když użrel Pán, jsa k ní milosrdenstwím hnut, řekl jí: „Neplačiž.“ A přistoupil a dotekl se mar; ti pať, kteříž nesli, zastawili se. I řekl Ježíš: „Mládence, tobě prawím, wstaň!“ I posadil se, jenž byl mrtvý, a počal mluwiti; i dal jej máteri jeho. — Cyhle! tentýž Pán zná i bolest každé jiné wdowy, zná i bolest twou; a přijdeť čas, kde i tobě řekne: Neplačiž, a nawrátí ti syna twěho.“

„Smím se tedy, laskawý Otče, nadíti, že mne Bůh jednou přijme do počtu wywolenných swých, kteří sídlí s ním w nebesích.“

„Wyplnišli, co Bůh ti kaže, budešli totiž pewně w něho wěřiti a powedešli cnošný život,

pať zajiště můžeš doufat, že budeš spasena. Míra a ctnost jsou jako Maria a Marta dvě sestry nerozlučné, které, jestli se jich po celý život svých přidržíš, tě doprovodí k Božskému Mistru, Kristu Ježíši."

Na to jí dal ještě důstojný biskup některá zvláštní nawedení k mravnému životu, a nawrátil se domů. Metella příslibila, že se zachová podle jeho poučení, a byla pokojnější.

Brzy však se rozšířila pověst, že Metella se chce přidati k wyznavačům učení Kristova. Z došla také k usším přátel jejích w Aténách. Tito podivili se welice tomu a hledali všemožně brániti jí w tom. Z představovali jí wznesený rod a bohatství její a vážnost, jaké u lidí wzdělaných pro svoji učenost požíwala, dokládajíce: že, staneli se křesťankou, bude prý toho všeho zbawena, padne do nemilosti císařovy a bude ode všech oporwžena. Každý si wymyslí jiný způsob, jak by křesťany a učení jejích Metelle co jen možná zosťliwil. Wyprawowali jí lživě báchorky, které si pohané o křesťanech wymyslili, zvláště když na císaři rozkaz k pronásledování jich wymoci chtěli.

Takovými řečmi protivníci křesťanstwa tak dlouho na Metellu doráželi, až w ní zbudili pochybnost o prawdivosti učení Kristova. Sledetný biskup Diwiš častěji posýlal jí poučné a potěšitelné listy; než co on wystawěl, w krátkém čase protivníci zase zbořili. Tím Metella byla do welikých rozpaků uwedena. Pochybnost hlodala jako červ na duši její; u wnitř srdce zuřil boj, kterýž

jí žlárou hrozil. Než i tu ruka Boží přispěla a pravice Nejvyššího zachovala ji a přivedla ji k žádoucímu cíli.

Uplynul podzim; přiblížila se zima, trudný stav ubohé paní zůstával tentýž. Jsouc ustavičnými pochybnostmi sem tam zmitána, nemohla přede přirozené touhy po pravdě v sobě potlačit; a jakož trpěla na dussi, tak chřadla i na těle; neměla chuti k jídlu, ba ani z pokoje nemohla vyjít, leč vedena jsouc služkami. Nadarmo vyčerpali lékaři westkeré umění své, newědouce pomoci.

V tomto trudném stavu jediné toliko přání neodolatelně ožývalo se v srdci jejím. Ž chtěla naposledy v životě svém ještě spatřiti svatého sluhu Hospodinova, Diwisse. Sotva že nábožný biskup o tom byl zpraven, vyslal vroucí prosby k Slitovníku všech lidí: aby k slávě jednorozného Syna svého zachoval živobytí této v ohni utrpení zkoušené ženy, aby jí v stvorchované milostivosti své udělil dar wíry a tím i pokoje dusse. Ž pospíšil k nemocné. Modle se přišel do Eleuzis a bral se přímo k Metelle. Vstoupil do pokoje; u lože stálo několik služek, s nimi také Lydie. Metella ležela tu co kvítí záhy uwadlé. Sen, jenž nedávno na ni připadl, podobal se spíše smrtelné mráкотě. Otrockyně plakaly, nebo Metella, před níž se jindy třásla, již po delší čas měla se k nim wslidně; a proto se teď bály toho, co by je potkati mohlo; wědouce, že, jestli Metella umře, v cizí službě jha otroctwí tím bolestněji jim bude počítowati; nebo takových paní jako nyní byla Metella, bylo po řídku v

Uténách. Proto plakala i Lydie, avšak plakala více ještě z té příčiny, že jí mizela naděje, obejmouti velitelku svou někdy co sestru v Kristu, v němž jedině jest spasení.

Swatý biskup poklekl u lože na zem, a dlouho byl pohřížen v modlitbě; s ním pokleklý i otročyně. Pak vstal, pozdvihl oči svých vzhůru a držel ruce rozprostřené nad nemocnou. Tajemná jakási bázeň pojala přítomných, když patřili na tu velebnau tvář a ruce jakoby žehnající. Zbožný kmet se modlil tisse, na konec modlitby zasseptal něco hlasitěji: „Ve jmenu Pána našeho Ježíše Krista“; načež spustil ruce dolů a odstoupil od lože.

Metella procitnuvši poznenáhla otevřela oči, tváře její se počaly růměniti; usedla na postel, prosila swatého biskupa, by k ní blíže přistoupil, políbila ruku jeho, a pravila, že jest jí, jakoby k novému životu opět byla probuzena.

Divíš na těle pozdravené poskytoval teď i posily duše; Metella nějakou chvíli naslouchala slovům jeho, pak ale pravila:

„Velebný Otče, toužebně jsem žádala spatřiti ještě tebe, prvé než bych se odebrala z tohoto světa. Já velice ctím moudrosti tvou, kteráž mne poučila o mnohých dobrých věcech; avšak ty sám jsi mi říkával, že víra nezávísí pouze na působení lidském, alebrž že jest dar Boží. Než, ještě jsem nepocítila uvnitř, že by mi daru toho bylo Bohem popřáno; a jelikož života mého trvání jest již na mále, pochybuji, že bych jinak mohla o pravdě našeho učení přestvědčena býti, kromě,

dáli mi Bůh zjevnitě znamení své vševládne mocnosti, jakž vy je zážraky nazýváte."

Svatý kněz odpověděl: „Tvá žádost právě jest vyplněna.“ A když Metella, nevědoucí coby těmi slovy mínil, vůkol se po pokoji zblížela, dodal: „Ne umění lidště, ale moc Pána a Spasitele našeho uzdravila tebe."

Strokoně trnuly při slovech těch, neboť vlastníma očima se byly přesvědčily o zážračném působení Božském. Také Metella nyní pochopovala, odkud ta náhlá proměna s ní se stala. Po dlouhý čas byvši na lůžko poutána, teď zdráva povstala a hlasem pohnutým počala velebiti Boha, Spasitele svého, jenž tak velké věci jí učinil, jehož imeno svaté jest.

„Teď věřím“, zvolala, nic se více neostýchajíc, „teď věřím, že jest Ježíš Kristus pravý Bůh, a v této věře žádám i umřítí. Pokorně tebe prosím, ty horlivý pastýři duší, abys i mne přijal do počtu ovcí svých, a abys mi udělil svátost svatého křtu."

Důstojný kmet byl takovou řečí srdečně dojat. Děkoval z hloubi duše své Pánu, že skrze neohodného službu svého přivedl ženu tu, v bludech pobřizenou, k poznání pravdy, a milerád svolil k prosbě její. Z ustanovil nastávající velikonoce co dobu, kdežby k údům Církve svaté měla připočtena býti; mezi tím časem měla se dle nařízení biskupova spolu s ostatními katechumeny náležitě připravovati k důležitému úkonu tomu.

Metella, poučena jšouc od sličetného kmeta,

připravovala se sama s vroucí horlivostí, zvláště pak se cvičila ve skutcích milosrdenství a lásky k bližnímu.

Jednoho dne svolala vřechu čeled svou, a pravila k nim, že s láskou, jakouž náboženství křesťanské přikazuje, se nesrovnává otroctví, že tudíž vřechy propouští na svobodu.

Ž zajásali vřechi nad takovou novinou a neobyčejná radost naplnila duši jejich; nebo dnes poprvé v životě svém byli lidé, kdežto posud byli toliko majetkem lidí; dnes mohli volněji sobě oddechnouti, kdežto wčera jediné slovo welitelky mohlo jim smrt způsobiti; potud wznášel se nad nimi ukrutný bič, nyní pak je objímá sestřenská láska; — toť div, jímž se toliko wíra křesťanská může honositi!

Někteří ihned obdrželi propuštění své; wětšina wšak, nemajíce k očekávání lepšího bydla, zůstali u Metelly; na žádost jejich podržela je u sebe ve službě a nadto ještě zwýšila posawádní mzdu jejich.

Třetí den na to přišla k ní Lydie a takto ji oslowila: „Powinnost dětinné lásky žádá ode mne, abych se s tebou, drahá paní, rozloučila. Já sice jsem nyní na swobodě, než ubohá matka má wzdychá posud pode jhem těžkého otroctví. Půjdu do Říma a wynaložím jmění, kteráž jsem ze mzdy své sobě nastrádala k tomu, abych wykoupila z otroctví milenou má, a jestliže to nestačí, budu sama za ni sloužiti, aby ostatek života svého weseleji mohla tráwiti a Bohu samému toliko sloužiti.“

Takové návěští velmi překvapilo a zarmoutilo Metellu; kteráž za posledních dob nepokládala Lydie za služku, abrž více za přítelkyni, za sestru svoji. Mabylat w živobytí svém té ztuffenosti, že není w strasti nad věrného přítele. Z té příčiny přicházelo Metelle za těžké, odloučiti se od Lydie. Z pravila k ní: „Tobě jsem zavázána nescísnými díky; nebo tys položila základ k nynější blaženosti mé, ježto jsem dříve neměla myslí leč k marnosti a rozkoši světské. Ráda bych sice w ustawičném obcowání s tebou osvědčila tobě upřímnou lásku svou; — než tu, kde vyšší povinnost tě volá, nesmím ti překážeti; avšak pevně se naději, že tebe neztratím na vždy, a že i vzdálena ode mne zachováš w požehnutí památku mou. Nyní ale snažně tebe prosím, abys neodcházel dříve, až po welkonoci, aby loučení se s tebou neztrpčilo mi onu radostnou chvíli, kdež přijata budu do Církve Kristovy.“

Z svolila Lydie. Metella pak, poněvadž se již blížil svatý týden, s neunavenou horlivostí zúčastňovala se we všech zbožných čvíceních katechumenů. Nejprvė náležela k třídě tak zvané katechumenů „slyšících“, kterým bylo dovoleno býti přítomnu zpěvu žalmů, kázání a čtení písem svatých; než po kázání musili se od služeb Božích vzdáliti. Potom postoupila do třídy druhé, nazvané „klesajících;“ kdežto museli vsiichni po kázání při každém shromáždění bohoslužebném pokleknouti, k tomu, aby se účastnými stali kněžského požehnutí, kterěž se konalo modlitbou a rozkládáním

rukou. Konečně pak přišla do třídy „vymolených;“ tu již mohla s věřícími modliti se wyznání víry čili kredo, po němž pak jáhen katechumeny propustil slovy: „Ite, missa est“, t. j. jděte, počíná mše.

Přiblížil se čtvrtý svatého těhodne, u nás zvaný „zelený čtvrtý.“ Na upamatování bluzbohé pokory, jižto Pán náš osvědčil, že noby učeníkům svým umyl, připravila Metella zvláštní slavnost. Wšedá čeleď se usadila ke stolu, a welitelka jejich vzala na se oděv, jakýž nosily její služby, a posluhovala wšedněm při jídle. Na to prosila wšedněch, aby jí odpustili, čímkoliby jim ublížila, a tím se krásný ten skutek sebezapření ukončil.

Nastala bílá sobota. W ten den, jakož i w sobotu před swátky swatodussními uděloval se za starých časů odrostlým katechumenům čili křtěncům křest swatý. Z Metella se postavila na práh chrámu křesťanského mezi ostatní křtence, aby s nimi si wyžádala přijetí w lůno Církve Kristovy. Biskup Diviš dostatečně nabyv přesvědčení, že jsou wšickni ve víře křesťanské náležitě wycvičení, napomenul je, aby byli wšickni stáli u víře, a raději aby podle příkladu tolika swatých mučedníků život svůj dali pro Krista, než aby pro wýhody časné zbavili se naděje věčného spasení. Nato katechumeny učinili veřejně wyznání víry a byli ve jmenu nejsvětější Trojice po třikráte ve wodě potápěni. Pak na znamení newinnosti duse, kteráž na křtu swatém dosáhli, oblékli bílé roucho, kteráž pak od té chvíle po celý týden

nosili a teprve na první neděli po velikonoci zase odložili; odkudž pochází jméno „bílá neděle.“

Milost Boží, jižto se dnes Metella účastnou stala, byla ještě dovršena přijmutím nejsvětější Svátosti. Velebný sluha Boží podal jí chleba andělský slovy: „Tělo Pána našeho Ježíše Krista.“ S jakých rozkostí duchovních zažila Metella v blahém tom spojení s Kristem, Spasitelem svým. Jaký líbý poklid ubohostil se v duši její! Jak bohatá byla nyní v Pánu! — Co jí objal nepřiznivý osud, to jí Pán a milost jeho stonásobně wynahrabili. Odtud ona blaženost a onen nebeský poklid, jenž se září z očí jejích! —

III.

Uplynulý velikonoce. Metella se stěhovala opět do Altén, nalézajíc tuto více příležitosti, bližním dobře činiti, pokud mohlala Lydie u ní. Však dnes jest to naposledy, co tato rozmlouvá s Metellou; nebo zítra ji chce opustiti, ana lásko k matce nedovoluje, by dále mohlala u bývalé své velitelky, nyní pak milé sestry. Dbě přistoupily k oknu, odkudž Lydie časem toužebně poblíží k přístavu. Tu lze spatřiti volající plachty a vysoký stežeň lodi, kterážto ji má do Říma dopravit.

„Kdyžbych,“ vzdychla Metella, „kdyžbych těch několik hodin, kdež mi popřáno s tebou ještě pobýti, mohla v léta prodloužit! Tak mne osedlo opouští! Nemám manžela, nemám drahého syna více, a nyní i ty ubíráš se pryč ode mne, a já budu

sama opustěná, dočud mi Pán nepropůjčí odpocínku věčného v patření tváři Jeho. Mou jedinou útěchou bude shledání tvě s drahou twau matkou. Powěz jí, jak ukrutně jsem někdy s tebou nafládala, ale powěz jí také, že toho upřímně lituji, a za toto moje polepsšení že po Bohu nejvíce tobě mám co děkovaťi. — Teb ještě za dvě věci prosím tebe, drahá Lydie, a doufám, že mne neoslyšíš. První prosba má jest, abys, shledáš-li se s matkou svou, a podaří-li se ti z otroctví ji wykoupiti, aby jsi se nawrátila s ní ke mně, bychom tu ve společném milování pokojně trávil y dny života nasseho. Matka twá bude snad toužiti po otčině své, ale řekni jí, že stížená wdowa ji žádá míti u sebe i s tebou, jedinou sestrou svou, a jistě že i ona svolí k prosbě mé. Druhá prosba jest, abys nezpěčowala se přijmouti ode mne, čeho tobě na cestě bude potřeba; přidala jsem k zásobě tvě něco peněz, abys nemusela na cestě aneb w Římě nouzi trpěti a abys mohla matku svou wykoupiti.

Takowáto dobrota srdce welice dojala Lydie; šla se zatřpytila w oku jejím, a byla dosti wshmluwným swědkem upřímných důtků, kterěž Lydie wyřkla slovy: „Zaplat ti Bůh stonásobně, cokolis mi dobrého učinila.“

Za prvních dob církwe křesťanské bylo věřícím dovoleno, kdykoli veřejně pronásledowání neb jiné nebezpečnství jim hrozilo, aby nejsvětější Tělo Pána Krista brali s sebou domů. Tu mívali obyčejně malou domácí kapli, kde nejsvě-

tějšší Svátost ve skřovně skříní uschovávali; před ní stávala věčná lampa a sem se utíkali a tu prosili za posilu proti pokúšením a pronásledováním nepřátelským. Kdykoli se nemohli v chrámě scházeti k společným službám Božím, aby nevybudili podezření pohanů, přicházeli aspoň do takovýchto domácích svatyní a tu se klaněli Spasiteli svému. Také když se někdo měl vydati na dalekou a obtížnou cestu, zvláště do krajín pohanských, brávali tuto záštitu spásy své s sebou. Podobně učinila i Lydie. Obdrževši od Metelly drahocennou skřínku byla ještě přítomna, když Biskup Aténský slavil nejsvětější Tajemství, načež ji Kwadrátus do oné skřínky wložil chleba andělský; Lydie owázala skřínku na služce wisící okolo krku, a prosila, aby jí Pán byl bezpečným průvodčím na daleké cestě po moři, aby ji milostivě chránil ourazu těla i duše. Nastala doba loučení. Dbě cedily hořké slzy a nemohly se od sebe odloučiti; až posléze přikvapila Dfne, pravíc, že loď se chystá k odplutí. Lydie wytrhla se Metelle z náručí a tisícové díky wdávajíc a všeho dobrého přejíc své dobroditelkyni, spěchala k břehu. Wstoupila do lodi. W okamžení dalo se znamení k odplutí. Z kynula družkám na břehu stojícím na rozloučenou. „Buď šťastna!“ wolala za ní Dfne, dlouho za ní pohlížejíc, až konečně zmizela loď z obzoru. Z nawrátila se domů a tu o samotě dala se do usedavého pláče, neboť ztratila nejobobnější družku svou.

Lydie přidružila se na lodi k několika kre-

stanským rodinám, kteréž do Říma pluly, aby se tam usadily; často vřít i několik hodin sedávala na palubě, pohlížela na vlnobytí mořské, a zpomínala při tom, která sama posud na šířím moři pozemského života nebezpečnými vlnami sem tam zmitána byla. Ve Smyrně v tuhém žaláři úpěje toužila po koruně mučednické; avšak, dána do otročích vazeb, přesvědčila se, že jest i jiné mučednictví, kde ne okamžitým prolitím vlastní krve, anobř nepřetrženou řadou strastí trpělivě snášených člověk se stává obětí Bohu milou. Dvoce utrpení, které po deset let v Aténách co otrokyně snášela, nebyla toliko naděje vlastního spasení, ale i obrácení vznesené pohanky na viru Kristovu. Takto Lydie rozjímala podivně soudy nestihlé Prozřetelnosti Božské a vysílala díky vroucí k nebi za milost, jí samé i jiným, a zvláště drahé její Metelle tak hojně prokázanou.

Pověří bylo plavbě příznivé, jen několikráte vystoupili černí oblaky na obloze a silný vítr dmul mocně plachtami a zmital lodí. Řydivo, že člověka strach pojímá. Než Lydie důvěřujíc se v ochranu Nejvyššího, patřila důvěrně k nebesům, sklonila nábožně hlavu svou k zlaté skřínce, v níž se nalezal Jen, jenž i větrům i moři poroučí a jehož tyto poslouhají. Také se vždy zase bouře utišila, a po dvou měsících a týdnu přistála loď na břehu Itálie v přístavu města Ostie, nedaleko slavného Říma.

Řím, ačkoli ještě sídlem pohanských vládců, nicméně již za oněch dob byl středem westlerého

křesťanstva. Odtud se učení wíry do wesskeré Italie a do mnohých jiných krajín w Evropě rozšířovalo. Zde sídlil náměstek Kristůw, k němuž jakožto wíditelně hlavě Církwe z ostatních krajín wěřící a jich biskupové se utíkali, kdykoli nějaké pochybnosti neb spory u věcech wíry powstaly. Mučedníků tu, jak sami pohansští dějepisci doswědčují, již w prvním století nalézáme nescíslný počet; a w druhém a třetím století ještě více rostlo množství jich. O tom nám swědectwí podávají četné a welmi rozsáhlé podzemní hřbitowy čili katakomby, w nichžto těla swatých mučedníků byla pochována.

Pohled na welebně to město naplnil Lydii podivením a zároveň i jákousi hlubokou úctou. Právě se děly swělé příprawy k příchodu císařowu; nebo wálka proti Markomanům šťastně byla ukončena, a císař chtěl slawiti w Římě wítězsláwu čili triumf nad národy podmaněnými. Z celého wůkolí hrnuly se nescíslné davy lidstwa a rozeslawily se po wssech ulicích a náměstích římských, odkudž by mohly císaře spatřiti. Z oken wykutowala jedna hlawa wedle druhé; na plochých střechách, na pahrbcích, a kdekoli se jen malého místečka nasslo, wsse bylo přeplněno diváky.

Najednou zawzní z několika stran zwučná hubba a jásající lid promolává císaři sláwu. Marcus Aurelius stál nastwootném woze, k němuž byli zapřaženi bohatě ozdobení slonové. Císař měl pláště šarlatowý, zlatem wyšíwaný, w lewici žezlo ze slonové kosti s římským orlem, w prawici ra-

toleť palmowou na znamení pokoje. Na hlavě měl korunu ze zlata, drahými kameny bojně ozdobenou. Syn jeho Komodus, stál podle něho na voze. Za oběma stojí mouřenín, dle prastarého obyčeje císaři ustavičně povolával: „Pomni, že jsi člověk!“

Za vozem ve vloubě řadě kráčeli zajatí stížení břemenem okowů, jsouce vítězi k chloubě, nevázané chátře ku posměchu. Byli jsou tu nejen bojovní mužové, ale i ženy jejich a děti; nebo neukojitelná slávy dychtivost nespětrí nikoho, nemá útrpnosti ani s newinnými dítkami, kterž bořekowaním a plácem svým ještě více rozhrvají krvácející srdce matek svých.

Woble vozu císařowa vykráčovali si wznesení patriciowé neboli šlechta římská; za nimi, po obou stranách zajatých, táhlo vítězné wojsko, jsouc ozdobeno na hlavách zelenými wěnci a rozpěwujíc vítězné písně. W chrámě pak boha Jorwisse (u Řeků Zeusa) byli na poděkowání za wítězství obětowání četní býkowé. Po skončené wítězoslávě ještě toho dne a několik dní na to byly na rozkaz císařůw provozowány wsselijaké hry, w nichžto každý bez rozdílu mohl se zdarma zúčastniti. Wssedek lid byl po celý ten čas na císařowy útraty častován, oddávaje se jak obyčejně neřestným rozkošem. Když se slawnosti již byly skončily, byl ještě každý od císaře obdarován; celý Řím wěřejně wyznal, že ještě nikdo z panowníků tak dobročinným nebyl jako Markus Aurelius, kterž čtěje synu swému ujistiti posloup-

nost na trůnu, náramných vyloň těchto podnikal. Než tím přišel do takových nesnází, že musel wesfferou panownickou ozdobu, své nářadí, i klenoty w Římě u veřejně dražbě prodati. Dwssem že u lidu došel veliké přízně; než syn jeho, ničemný Komodus, byl tím více ode wssech nenáviděn. —

Dlouho jsme ponechali Lydie samotné, a obáwáme se, že snad nenalezla bezpečného průwodčího po městě jí posud neznámém. Za nassich dob owsssem nesmělibychom se diviti, že si nikdo newssimá neznámé přichozí panny, že jí nikdo nenabízí útulku, leč by mu zisť kynul. Wssak když Lydie přišla do Říma, bylať nezisťná láska pásmem, jež tuze spojowalo křesťany, tať že byli wssichni wespoleť bratři, jako jedno tělo a jedna dusse, wespoleť sobě pomáhající. Lydie šla přímo do chrámu „dobrého Pastýře“, později nazwaného chrámem swatě Pudenciány. Zde před sto lety kníže apostolský, swatý Petr, swatá tajemství slawíwal a tať blíže chrámu přebýwal. Poděkowala tu Lydie Pánu Bohu swému za ochranu, na celé cestě a až posud jí milostiwě propůjčenou. Zuto nalezla mnoho křesťanů, kteřížto pozdrawující ji nabízeli se jí ochotně k službě a ku pomoci. Z powěděla jim, že hledá matku swou, jmenem Charitánu, zároveň i wyprawující jim, jať w otroctwí upadla. Než žádný jí neznal, aniž mohl jí o ní zpráwu dáti. Neb byloť již toho času křesťanů w Římě veliké množství. Mimo to, jať jsme widěli, že w Uténách ze Gerasiky stala se Lydie, tať i w Římě panowal obyčej ten, že vlastní

jména otroků se w jiná přezdíla. Nad to i vícero bohatých rodin římských w letě zdržowalo se na wenkowě, kteréžto většinu otroků s sebou měly.

Než Lydie nebdala na takové obtíže, ale umínila si, že všemmožně se wynasnaží, aby matku svou našla, aneb aspoň nějaké zprávy o ní došla.

Brzy se dozvěděla, že za týden se bude slawiti památka swatě Maří Magdaleny, kdežto se w katakombách sejde množství věřících. I zaswítla jí naděje, že snad tu dojde návěští o milené matce. Zatím bydlila u nábožné wdowy, která se jí jako vlastní dcery ujmula, a slíbila, že jí w příštím shromáždění powede k samému náměstku Kristowu, papeži Soterowu, aby jí w té věci moudrou radou přispěl.

Konečně nastala slawnost swatě Maří Magdaleny.

Bylyť dvě hodiny s půlnoci. Temná noc zahalowala ještě město římské, všude panuje ticho. Tu se běže několik paní silnicí za městem k hrobům swatých mučedníků, mezi nimiž nalezá se také Lydie. Dlouho se ubíraly cestou, ani slova nepromluwíwše, jsouce zcela pohřženy w rozjímání života té swětice, k jejíž počtě právě spěchaly. Když wšak byly již u cíle swého, pravila Lydie:

„Spatřím-li pak ještě na tomto swětě drahou matku svou? Divná jakási testnost swírá duffi mou. Za naše společná cesta, noční temnost a již jméno swětice, jejíž památku slawíme,

— vsse to mi na mysl uwodí nábožné ženy w swatém ewangelium, jak ráno wysšly z Jerusalema, aby spatřily hrob Spasitele swého. Z zdá se mi, že i má dnešní cesta mne powede k nějakému hrobu.“

„Proč chováš tak trudné myšlenky w duši své,“ odwece wdowa pohostitelka její, „což newíš, že Magdalena toho, jehož hledala w hrobě, nassla mezi živými? Podobně může se i tobě přihoditi. Snad nalezneš tu, již mrtvou býti tušíš, živou mezi mrtvými.“

Čím blíže přicházely ke katakombám, tím více množil se počet ze vssech stran sem se ubírajících. U samých dveří stál na stráži jiných, jenž podal přichozím ženám pochodeň. Wstoupily do tmavé klenby. W pravo i w lewo byly we zdích wykopané hroby, w několik řadách nad sebou; na některých nalezaly se podlouhlé kameny s nápisem řeckým neb i latinským; někde wedle nápisu byla zadělána do zdi lahvička, naplněná krví těhož, jehož tělo tu w hrobě odpočívalo, na svědectví, že tu leží mučedník. Zde onde bylo spatřiti wyobrazení, jako: jelena dychtícího po wodě, wyznámenávající duši toužící po Bohu; neb loď wyobrazující Církev, neb Krista co beránka neb dobrého pastýře wyobrazeného. Z hlawní chodby se přicházelo do mnoha jiných pobočných; w některých katakombách bylo na sta takových chodeb rozličné délky a šířky, a neznámému člověku bylo takřka nemožno se vybrati z toho labyrintu; což zvláště tehdáž, když w čas pronásledování nepřátelé někdy

do katakomb wniknouti chtěli, welmi křesťanům k ochránění života napomáhalo.

Nasse zbožná společnost již několik chodeb byla minula; tu zaslechly opodál líbezny zpěw. Bylyť jsou to žalmy Dawidowy, jež mužowé a ženy střídawě pěli. Konečně se octli w podzemním chrámu. Tu spatřila užasnuta Lydie poprvé podzemní swatyni, osvětlenou lampami a wostkowými swícemi. Celý chrám byl znamenitě dělky a měl dvě oddělení; blíže oltáře byli knězi, opodál lid mužský, w druhém oddělení pak ženské.

Zpěw žalmů byl ukončen. Welebný kmet přistoupil k oltáři, oděný w roucho messní, a prowázený několika knězi a jahný. Z obětował nejsvětější Tělo a Krew Páně tímtež obřadem, jakýmž u nás podnes slouží kněz mši swatou, některé méně důležitě věci wyjímaje.

Po službách Božích někteří z věřících se odebrali do jakési wedlejší místnosti; zde přinášeli knězi Božímu dary, každý dle možnosti své, jichž on k své vlastní výživě a tu podpore nuzných užíwal. Takéž se tu s ním, jakož biskupem svým, radili o obecných záležitostech církewních.

Nadarmo se snažila Lydie w zástupu spatřiti twář matky své. Konečně se průwobkyně její otázala jednoho z jahnůw, jestli by mohli s biskupem mluwiti. Když přišly k němu, powěděly, že hledají Charitánu; že Lydie přišla z Utén, a že po několik dní nadarmo hledá matku swou Charitánu, kterážto co otrokyně do Říma odvezena byla.

Sotwa že papež Soter slova ta uslyšel, projevila se v obličeji jeho radost zároveň i žalost. Lydie stojíc před ním a majíc upřený zrak naň znamenala, že se tussení její vyplní. I dí k ní Soter u srdečném pohnutí:

„Blahoslavená jsi ty, dcero má, že jsi za učitele měla slavného službu Božího, Polykarpa, a vřafť mnohem více blahoslavená jsi proto, že máš matku světici!“

Ženy římské, jenž provázely Lydii, i hned porozuměly slovům jeho a sklopivše oči truchlily; než Lydie nemověla, co tím chtěl říci. Srdce jí tlouklo hlasitě. Welebný kmet vedl ji a vředeň ostatní do klenby opodál ležící; vzal do ruky pochoděň a bedlivě skoumal, až přišel na to, čeho hledal. Třesoucí se rukou ukázal Lydii hrob s nápisem latinským, jenž zněl takto: „Charitána, mučednice, leží zde, swatá mezi swatými. Zeměla třináctého dubna. Raduj se v Pánu a oroduj za nás!“

Lydie čtla nápis tento, a poznala s bolestným srdcem — že stojí u hrobu matky své.

Ubohá přišla hledat živé, a našla mrtvou v hrobě. I povstal tuhý boj v duši její. Přirozená láska k matce zápasila s věrou v srdci jejím. Wíra radowala se z toho, že Charitána přebývá mezi swatými, láska dětinská žádala blíti ještě na zemi s milenou máterí. Konečně zvítěžila wíra. Padnouc na kolena swá, wroucně se modlila u hrobu matčina, díky vzdávajíc Bohu, že takového wítěžství popřál matce její; uznávala,

že taková smrt jest veliká milost Boží, a žeby jí tedy nic lepšího nemohla práti.

Když pak prosila papeže, aby jí něco o smrti matčině blížeji pověděl, jal se onen takto vypravovati:

„Charitána byla w Římě prodána jakémusi Krescenciowi, úředníku císařskému, za otrokyni. Z počali nepřátelé naši wíry roztrussowati nově vymyšlené báchorky, aby císaře proti nám popudili. Tu sepsal Justýnus svou druhou obranu, aby wyrátíl obyždné nářky tyto a podal jí císaři Marku Auréliowi; byl wšak brzy na to zatčen a uvržen do vězení, s ním i jiných pět bratrů. Krescencius, chtěje se místopříteli římskému, Ruslikowi, zalíbiti, poslal mu svou křesťanskou otrokyni, Charitánu, aby s ní naložil, jak se mu líbí. Z kázal jí zawesti k ostatním uvrženým křesťanům, ažby se ortel smrti na nich wykonal. Ruslikus nejprvé wyslýchal Justýna, jaká jest ta wíra nasse? A když on odpověděl, že věříme w jednoho Boha we třech osobách, Otce, Syna i Ducha swatého: tážal se Ruslikus, na kterém místě se křesťané wespolet scházejí? Načež Justýn odpowěděl: „Scházíme se tu, kde chceme a kde můžeme; Bůh náš jest newiditelný, on naplňuje nebesa i země, a proto na každém místě jej welebíme a jemu se klaníme.“ — Místopřítel pak se ptal Charitány, matky tvé, také-li ona tu wíru wyznává? Načež odpowěděla: „Já jsem z Boží milosti křesťanka.“

„Ruslikus se opět obrátíl k Justýnowi, a tážal

se ho: doufá-li, že wstoupí přímo do nebe, až bude po celém těle zbičován? Načež swatý muž odvětil: „Ano, doufám, anobř wím to tak jistě, že o tom ani nepochybuji.“ Když je chtěl přinutiti, aby obětowali bohům, odpowěděl Justynus: „Rozumný člověk nespouští se wíry, aby upadl w newěru a bohaprázdnost; my sobě žádáme trpěti pro Pána nasseho Ježíše Krista mučy i smrt, abychom dosli spasení.“ Tak i ostatní bratři a matka twá mluwili, dokládajíce: „Nadarmo nás zdržuješ, ó wladari. Myt jsme křesťané a nikdy nedeme obětowati modlám.“ Wida tedy wladar, že nic neporídí, odsoudil je wsecky k smrti. Byli zprvu ukrutně zmršťáni, pať když odporowali bohům obětowati, byla jednomu po druhém hlawa štata. Přisla řada na matku twou. W počte sklonila hlavu swau, a majíc ruce křížem složeny na prsou, modlila se. Když pať na otázky soudce ničeho neodpowídala, lynul Rustikus a w okamžení byla jí hlawa štata. Bylo to w šestém roce panování Marka Aurélia, jenž od narození Kristowa byl rok stý a sedesátý sedmý.“

Lydie jako stamenělá poslouchala; pať spatowawšši se, poděkowala dobrotiwému Góterowi, jenž jí ještě těšil a powzbuzowal, aby následowala matky swé w ctnostném životě jejím, a aby, jakožto zdárná dcera její až do konce swého života setrwala u wíře w Syna Božího.

Lydie zůstala pať w Římě o samotě we swé komůrce, kteréž jí pohostlnnost nábožné wdowy poskytla. Zde přemýšlela o posledních událostech

svého života. Podivně řízení Prozřetelnosti Božské se jí za těchto dnů opětne v jasném světle objevovalo. Živě jí tanuly na mysl poslední slova, jež Charitána ve vězení smyrnenském k ní byla promluvila; tešně myšlénky svíraly duši její. Než, tu pohlédla vzhůru k nebesům, a jakoby zástupové oslavených bratrů jí kynuli, zaplesala nad vítězoslávou mučedníků, mezi nimiž i ona měla mocnou orodovnici. Matky křesťanské zajiště jsou i po smrti pečlivě o spasení pozůstalých dětí svých, neboť miluje-li matka s celou horoucností věrně lásky již zde na zemi dítě své, jak-by v nebi neměla jeho pamětliva býti? a jak by Charitána neměla u Boha přimlouvati se za Lydii, kteráž nejdražší zboží pozemské, totiž vlastní svobodu byla hotova dáti za svobodu drahé matere?

Než již jest čas, abychom doprovodili Lydii na posvátná místa velikého Říma, kteráž jsou každému křesťanskému poutníku tak vzácná.

Provázena jsouc hostitelkou svou odebrala se jednoho dne Lydie do katakomb, v nichž těla svatého Petra a Pavla, knížat apoštolských odpočívala. Tisíce zbožných křesťanů z blízka i z daleka putovalo již k hrobům těmto a nalezali tu útěchu a posilu u víře. V Lydie tu vykonala pobožnost svou a poručivši se přimlouvě jejich, brala se na náměstí, aby spatřila místo, kde matka její krev svou prolila. Sly jsou okolo žaláře, kdež křesťané i matka její byli uvězněni. Bylyť jsou to temné ve skále vytesané sklepy, kdež ubozí očekávali ortel smrti.

Na to došly na náměstí, tak řečené Forum, kteráž krví tolika mučedníků skropeno bylo. Přisvědčí tuto, sklonila se Lydie až k zemi a políbila podlahu mramorovou, kterouž místo toto dlážděno bylo. Na to ukázala jí průvodkyně její místo, kde Justynus s ostatními i s matkou její byli bičováni a kde byli státi, a dodala, co některé svědkové smutného toho divadla vypravovali: že totiž Charitána, jsouc od místodržitele Rustika na mnohé věci otážána, ničeho neodpověděla. Na otázku: za koho prý umírá? pravila: „Já umírám pro víru Krista, který jest mým Spasitelem. Trpěti pro přitele jest velká slast — ale umřítí pro Boha jest nebeská blaženost.“ —

Ž nemohla se Lydie dále slz zdržeti; protož s krvácejícím srdcem brala se dále. Navštívila ještě jiná památná místa, zvláště hroby svatých mučedníků a mučednic, mezi jinými i hrob svatě Serafky, jejížto jméno Lydie na křtu svatém byla obdržela. Život Lydiin na mnoze podobal se onomu svatě patronky její. Ž svatá Serafka byla otročyní z Asie do Itálie přivlečenou; i ona přivedla bohatou paní svou, Sabinu, ku poznání pravé víry; a Serafka i Sabina došly foruny mučednické. Lydie poručila sebe i milovanou matku přímluvě obou, činíc pevně předsevzetí, žeť i ona dle jejich příkladu chce až do smrti setrвати věrnou dívkou Pána a Spasitele svého. Pak všedši potěšena a na mysl zotavena navrátila se do přibytku svého.

Druhého dne chtěla se připraviti na cestu

do Utén. Tu zaslechla, že právě přišel do Říma učeník svatého Polykarpa, jež naposledy na schůzích města Smyrny byla viděla. Byl to kněz Ireněus. Ze Smyrny odebral se do Gallie čili do Francouzsko, kdežto pod zprávu Pothina, biskupa Lyonského, horlivě pracoval pro víru. Již počalo krásně vzrůstatí símě svatého evangelium v krajinách těchto, an lid pohanštěj se zbouřil proti křesťanům a s náramnou nenávistí je pronásledoval. Ireněus přišel do Říma, aby zvěstoval tamnějším křesťanům všecko, co se na církev Lyonskou bylo uvalilo, a vypravil jim hrdinství a statečnost tamnějších mučedníků. Byl k tomu určen chrám svatě Praxedy, kam se měli křesťané sejíti. Z Lydie chtěla se povzbuditi příkladem nových oněch mučedníků, a ubírala se tedy v určitý den s ostatními do chrámu svatě Praxedy, pod nímž tři tisíce tři sta svatých mučedníků bylo pochovááno. Zde vystoupil Ireněus na zvýšené místo a vypravoval, jak překrutně v Lyonu a ve vůkolí pohaně s křesťany nakládali. Mnohé divoká lůza uchopila, je zbila, po ulicích smýkala; velký počet křesťanů byl uvržen do žaláře a zavřen až do příjezdu císařského místodržitele. Mezi uvězněnými byl i Pothinus přiveden před soudnou stolicí vladaře, maje věku svého už přes devadesát let. Tělo jeho sesslostí věku a mnohým trápením všecko téměř vyčradle bylo, ale duch jeho byl posud bystrý a čerstvý, aby strze něj byl Kristus oslaven. Byv tážán od vladaře s úsměchem: „Kdo jest ten křesťanštěj Bůh?“ od-

powěděl: „Zsi-li toho hoden, poznáš Ho.“ Z hned vytal mu jeden z pochopů políček; ostatní pak, kteří blízko něho stáli, nemilosrdně s ním smýkali, a co každý v rukou držel, na něho házeli. Wida vládat, že je lid rozkácen, kázal jej do žaláře wsaditi. Tamto jsme jej naposledy spatřili; nebo celý zřínalý a utrmácený po dvou dnech dussi vypustil. A podobně ještě jiných sedm a čtyřiceti přetrutným způsobem mučeno a usmrceno bylo. Těla blahoslawených mučedníků ležela šest dní pořád pod širým nebem nepřikrytá, jakoby k pohánění a ku posměchu wystavena. Potom je bezbožní a neschetní katané na prach spálili, a popel ten do řeky wysypali, aby z nich nepozůstalo ani částčky. To pak učinili z toho oumyslu, poněwadž se domnívali, že je takto zbaví vykříšení těl, na kteréžto prý spolehajíce s ochotnou myslí k smrti chvátali.

Wesskeré shromáždění bylo hluboce dojata slovy swatého řečníka. Z každý pomýšlel na vlastní swou budoucnost; a protož všichni poklekli na kolena swá, a modlili se k slawnému sboru nowých těch mučedníků, aby jim u Boha wyprosili wytrwalost u wíře, kdyby i oni byli hodnými nalezení, podobná protivenství pro jméno Kristowo trpěti.

Trenéus wysšel z chrámu. A dveři k němu přistoupila Lydie, již on hned co učedníci swatého Polykarpa poznal. W krátce wyprawovala mu příběhy swého života; pak, jakoby předwídala, že i na něho čeká smrt mučednická, podala mu pás

svatého biskupa, který při sobě nosila, dokládajíc: „Hodný učedníku velikého biskupa, svatého Polycarpa, přijmi drahý pozůstatek mileného mistra! Svatý biskup Smyrnenský ať tebe chrání, až i tobě nastane hodina utrpení!“

Milerád přijal Zrenens skřovstný dar tento a choval jej až do smrti své a vážil ho sobě více než pozemských klenotů. Nastoupil na stolicí biskupskou v Lyonu, a pětadvacet let potom, roku 202 po narození Kristově dosáhl mučednické koruny i vítězství v nebesích.

Brzy na to chystala se Lydie k odchodu. Zbožné sestry, kteréž ji za těch několik dní pobytu jejího blíže seznaly, takovou láskou k ní přilnuly, že jim bylo těžko rozloučiti se s zdárnou touto dcerou mučednice. Z děkovala jim za svědco, co jí byly dobrého prokázaly, a ony naopak jí přály požehnání Božího. Na to poklekla Lydie ještě naposledy před zlatou skříní, v kteréž jak svrchu podotčeno, chovala velebnou svátost, chtějí ji vzíti opět s sebou, aby jakož cestu do ciziny, tak i návrat k domovu s Bohem vykonala.

V tom ale zaklepá někdo na dvéře, a bez prohlení objeví se v pokoji nějaký cizinec. „Bůdiz jméno Páně pochváleno!“ pozdravil přítomných, a tážal se: „ještě-li zde bydlí Lydie, kterážto v Uténách u bohaté Metelly sloužila?“

Lydie odpověděla, žeť ona jest, a tážala se, čeho by žádal?

„Ty jsi sloužila u Metelly, jejímžto synem byl Lucius, wojin na bojissiti německém?“ — tážal se cizinec dále.

„Takť jest,“ dí Lydie; a teprvé si porossímnula, že cizinec má levou ruku ochromenou. Z domýšlela se hned, že by i on byl u woissťe, doufajíc, tudíž že jí něco o Luciovi bude moci powěditi.

„Znal iste snad Lucia?“ ptala se dále dychtivě.

„Prawdať, že jsem ho znal,“ odpowěděl cizinec. „Z já jsem byl w němž táboru; jeden z nepřátelských wojínů mi šířem ruku postřelil, tak že jsem se stal neschopným k wojenské službě. My wssak jsme jim to trojnásobně odplatili! Byli jsme s Luciem u jednoho pluku. On se při každé příležitosti ukázal býti statným bojowníkem, a pro dobré srdce a sšlechetného ducha swého byl miláčkem wssech wojínů w celém pluku. Brzy postoupil za důstojníka; ale powýssení toto nezměnilo ničeho we wšlídném jeho chování se k nám. W zimě, když zbraň odpočívala, přichážíwal obyčejně k jednomu setníku, a dával se vyučowati we wíře křesťanské. Strhla se poslední bitwa, kteráž rozhodla o celé wálce. Ochrabrý Lucius hnál se na rychlém šsemíku do prvních řad a statně bojowal; w tom nepřátelský šíř mu prostřelil koně; sotwa že se zpod něho wydral, přiletěl druhý šíř a Lucius klesl k zemi. My přiskočili, odnesli jsme ho z bojissťe, já mu wytáhl šíř z těla, wymyl jsem ránu; krew se proudem wywalila. On otewřel oči, a něco šseptal; dlouho jsem nemohl poroz-

uměti, až mi jeden ze soudruhů pravil, že žádá býti pokřtěn."

"Doběhl jsem k potoku a nabral jsem vody do přilbice. Lucius sebral poslední sílu svou a pravil hlasitě: „Věřím v Jezu Krista, Syna Božího — uděl mi křest svatý." Wylil jsem wodu na hlavu jeho a pokřtil jsem ho ve jmenu nejsvětější Trojice Boží. Ještě několik okamžení slabě dýchal, ještě pohyboval rty svými, a když jsem naklonil ucha svého k němu, zaslechl jsem slova: „Pozdravuj matky mě v Uténách!" — pak skončil. Já pak zůstal zde v Římě, neboť jsem tu obdržel službu co dozorce císařských lázní; a jsem tomu velmi povděčen, že aspoň teď se mi nastýkla příležitost, abych vyplnil poslední vůli svého druhého soudruha."

Radost, jakouž tyto zprávy Lydii naplnily, byla nesmírná; nebo utěšenější zprávy by byla nemohla Metelle přinésti, než, že ona opláčawaného syna svého owsšem více zde na zemi nenalezne, ale že se s ním shledá na věčnosti a že se bude těšiti v sladkém objetí jeho v nebesích; an co zbožný křesťan odowzdal duši svou Pánu. Také starý wojín se ještě více z toho zaradowal slyše, jakou útěchu to poselství způsobi matce, a že i tato se stala křesťankou.

Ziž nemohlo nic více zdržeti Lydii v Římě. Ještě dala wšem „s Bohem!" a pospíchala k přístavu, aby se v čas dostala na loď. Do Utén spěchala se wší toužebností, aby s Metellou společně zaplesala nad šťastným skonáním Lucio-

wým. Ještě naposledy z paluby pohlédla na to welebně město, až i wrcholy věží a chrámů jí zmizely s očí a newiděla leč mořskou hladinu, kteráž ji unášela na řecké pobřeží.

IV.

Na lodi nalézalo se nejvíce Asiátů, a mezi nimi množství křesťanů. Nebo jako Pothinus a Jrenéus, tak i velký počet jiných křesťanů z Malé Asie byl se usadil w Gallii. Nyní ale, když pronásledování křesťanů vypuklo, chtěje k dálší službě Boží život svůj zachovati, utekli se do vlasti své. Někteří z nich, ač smrti ušli, museli přece po přestálých mukách náramně bolesti snášeti; ba i mnozí nesli známky podniknutého mučednictví posud na těle svém; nebáli se vsať smrti, jsouce hotoví i nyní, kdyby powinnost kázala, wydati se w obět. A protož pranic se neostýchajíce pohanů, jichžto walný počet na lodi se nacházel, s weselou myslí modlili se wespoleť a prozpěwovali žalmy, jakoby to bylo w nejstrýtější katakombě.

Od utěšeného tohoto chování se křesťanů welice se lišila zasmušilost krajana jejich, jenž celý den, osamělý sedě na palubě, trdně na wlny mořské patřil; časem i bolestně si powzdychoval. Z nejedl společně s ostatními, ale namočiw si w poledne toliko kousek sucharu we víně zaháněl hlad se ožiwající, a celý den s nikým ani slova nepromluwil.

Několik dní mlčky podívně jednání toto pozorowala Lybie, a měla útrpnost s člověkem tím.

Když pak to poráde trvalo, domnívajíc se, že snad nějaká bolest srdce jeho tíží, chtěíc ho lastavými slovy potěšiti, ptala se ho, proč je tak zarmoucen? Melisfos, — tak se ubohý jmenoval — zamračeně na ni pohlednuv, nedal jí odpovědi, a zase upřel oči své k moři. Brzy na to opět se ho Lydie tázala, odkud by byl a kdo? Tu zkrátka odpověděl: Nech mne, já jsem na věky nestásten! aniž více čeho po celou cestu promluvil.

Na doptávání Lidiino pověděli jí ostatní spolucestující o smutném osudu jeho. Melisfos byl v Gallii spolu s jinými křesťany uvězněn; přišli před soudnou stolicí místodržitele; rozsádkou rozhodli, že jsou křesťané, a vytrpěli hrdinskou smrt pro Krista; jediný Melisfos pro časný zisk opověhl vítěznou korunou mučednictví, a zapřel Boha svého. Na tom však nebylo nepřátelům Kristovým dosti. Z brožili mu ukrutnými mukami, nezvrátili, jaké zločiny křesťané pášili v tajných schůzkách svých. Bídník, boje se muk, k hříchu odpadlictví přidal ještě obhajnou lež, tvrdě, co tehdáž živá ústa nepřátelská o křesťanech rozšiřovala: že sám toho byl začasté svědkem, když křesťané v podzemních skrýších se scházivali, tu že své vlastní děti zabíjeli, a maso jejich jídali, že žáže římské vlády že se tu spikli a k tomu mnoha jiných brožných nepravostí že se dopouštěli.

Zuriví pohané milerádi všemu tomu úplnou víru přidali; neboť sama jejich podezřivost nalézala v nočních schůzkách křesťanů náramně nebezpečství. Nadto lidé zlomyšlní, kteří se na

polo byli s učením křesťanským seznámili, pak se ale od něho zase odtrhli, zaslechli od křesťanů něco o neysvětější Svátosti oltární, avšak jen povrchně. Neboť Církve svatá, obávajíc se, aby nebeské tajemství toto nebylo zlehčeno, chovála je v tajnosti; a protož přísně nařídila, aby se vysvětlovalo jen katechumenům, kteří již brzy ke křtu svatému měli přistoupiti, nikoli vsať nepřátelům pravé víry. Takoví tedy lidé zaslechnuvše, že křesťané v katakombách přijímají pravé Tělo a pravou Krev svého Boha, a nemohouce si to, jak skutečně bylo, vyložiti, uvedli je v podezření, jakoby těla lidská, jmenovitě dětská, obětováni a masa jejich požívali.

Melissos, zrádce víry křesťanské, byl ovšem na svobodu propuštěn, ale každý se ho od té doby štitil, a černo svědomí, jenž nikdy neumírá, tak hrozná vnitřní muka mu způsobil, že nežádal více v Gallii, ale chtěl do vlasti své, do Malé Asie se navrátiti; zapomenuv, že mocná ruka téhož Boha, jehož byl v Gallii zapřel, vládně po celém světě, a že před ní nelze nikam utéci. Patrný důkaz toho viděl na lodi; neboť nejen že křesťané se mu vyhýbali, ale i sami pohané, kteříž vlastníma očima jej viděli, an kladl kadidlo na oltář bohu, měli ho v opovržení a nikdo si ho nemínil. Takto spustiv se Boha, stál — opuštěný od lidí, — na pokraji nebezpečné hlubiny, kteráž jest zoufalství.

Byla noc. Na lodi spali vsiichni, toliko vesláři neunaveně pracovali. Tu se plaví v pozadí

nějaká poslava, zahalená v černý plášť, plíží se dál a dál až na kraj lodi. Tu se pozastaví, s sebou mluví temným hlasem, nakloní se přes palubu, a vrhne se do moře. Vesláři učinili pokřik. Lydie se probudila ze sna, a uslyševši, co se stalo, volala na lodníky: „Pomozte, pro Bůh pomozte! zachovejte nešťastníka!“ Několik plavců skočilo hned na lodíčku, ale pro temnost noční nemohli dlouho ničeho nalézt; až konečně vytáhli mrtvolu, přinesli ji na loď, leč nebylo možná ubohého Melisfa vzkřísiti, on byl a zůstal mrtew.

Lydie litovala, že mu nemohla pomoci, a proto učinila, co jí jediné ještě zbývalo. Wrhla se pod nebeským klenutím na swá kolena, a modlila se za spasení duše zoufalého samowražedníka.

Dva měsíce uplynuly, a posud nebylo spatřiti pevnou zemi. Konečně po dlouhém a toužebném očekávání plavec, jenž ze stežně do dálky se díval, jásaje počal volati: „Pevná země! už jsme na blízkú pobřeží řeckého!“ Všichni se hrnuli na palubu, aby se přesvědčili o pravdivosti zprávy této a každý milerád udělal lodníku dárek za příjemnou zprávu tuto. Lodníci pak, řidivše dříve plavbu svou podle hvězd, měli teď toliko vysoko strmící hory před očima a brzy doplouli k břehu, tam kde ležela na jihu říše Mes-sénská; odtud k východu plouli na ostrov Syros v moři egejském. Zde se celá společnost na dwi

rozděšila. Ti, kdož chtěli do Malé Asie, vstoupili na jinou loď, Lydie pak s ostatními zůstala na tetěz lodi, a za několik dní se octnula v přístavu města Aténského.

Metella domnívajíc se, že přicházející loď jí nějaké zprávy z Říma přinese, posílala již po několik dní svého služebníka Durána k přístavu, tento ale wracel se vždy s nepořizenou. Teď ale jakmile spatřil Lydii, spěchal to oznámit paní, kterážto potěšena jsouc z tohoto poselství, běžela toněžebně očekávané příchodí vstříc. Doufala, že pozdraví i matky Lydiiny, Charitány; než ale když se dověděla, jakou slavnou smrtí skonala, netruchlila welice, abrž přála více Lydií, že se jí dostalo býti dcerou svěťice. „Jediná touha má,“ doložila, „byla ta, brzy spatřiti tebe, a nyní majíc tebe, raduji se, že mi po celý život svůj nebudeš více odňata. Truchlíš-li proto, žeš nenašla na živě drahou matku svou, wiz jakou náhradu ti dává Bůh všemohoucí za ztrátu tuto. Ať, Dfne přijala křest swatý a Duránus, jehož jsi znala co pachole, nedávno se dal zapřati do počtu katechumenů.“

Lydie byla z nového toho vzrůstu církve Kristovy welmi potěšena a projevila radost svou takě Metelle, dokládajíc: „Co se mne týče, ovšem ráda bych s milenou mateří se byla ještě více na tomto světě těšila; než Prožřetelnost Božská jinak ustanowila. Co Bůh činí, dobře činí. Z staň se vůle Páně. Zsemť sice na světě ositělá, bez matky, bez přátel a příbuzných, ale naději se,

že drahá velitelka má neopovrhne mou službou, kterouž jí opět na celý čas vezdejšího života nabízím.“

Tu padla Metella okolo sise Lydie a srdečně líbajíc ji pravila:

„Nemáš mne více nazývati velitelkou; neboť nejí více mojí služkou. Známeť já jméno, jež zní líběji nad jiné. Drahá léta uplynula, co jsi sladké jméno to naposledy vyslovila; nuže! vyslov je teď opět a budoucně nazývej mne vždy svou — matkou. Však i ty máš krásnější jméno, než to, jež jsem ti podle zdejšího obyčeje dala; protož nech, ať tě nejmenuji více Lydií, ale Serafíkou, neboť Serafem jsi mi skutečně byla. Celé jméno mé náleží ode dneška také tobě, a po smrti mé tobě jedině. Musela jsem ovšem s velkými nesnázemi zápasiti, než jsem toho dovedla, abys se stala mou dědicí. Namítali mi sice úřadové, že byla otrokyní; ale odpověděla jsem, že jsi se v otroctví nenarodila, a že jsi také nebyla veřejně na trhu prodána. Tu teprve ztvořili vůli mou, a ty se nemáš nyní ani od světské vlády čeho obáovati. Budiž obyvatelům Aténským vždy tím, čím jsem já jim býti toužila, ale bohužel! vždy nebyla, — budiž jim vzorem nábožné a dobročinné křesťanské ženy, pak až i tebe Bůh k sobě povolá, budou nutní Aténští tvými dědici.“

Lydie — aneb, jak ji dle Metelliny vůle teď máme nazývati, Serafíka, nebyla s to, ani slova pronésti; a poděkovala větším políbením úst druhé matky své upřímněji, než by to snad v prvé

ním ošamžení byla slovy učiniti mohla. Pať, sebravšši se, jala se takto mluwiti:

„Wíra má odejmula mi první matku mou, a dala mi druhou. Již tím, že jsi mně darowala swobodu, dokážala jsi lásky své ke mně; a nyní mne vlastní dcerou chceš nazýwati? D, kterať odplatím tobě za tať welká dobrodiní? Nikdy, na wěky nezapomenu na to, že jsi mne učinila z otrokyně swobodnou, a swobodnou že jsi učinila dcerou a dědicí swou. — Leč i já ti něco utěšseneho z Říma přináším. Pamatuješ-li se ještě na onen sen, w němž jsi syna swého u nohou Spasitelowých spatřila?“

„Pro Boha!“ zvolala Metella; „slyšelas něco o mém drahém Luciu?“

„Cos tenkrát jen we snách widěla,“ odpowěděla Serafika, „jest skutečná prawda. Dříve, než tys na to pomyslíla, abys se stala křesťankou, měla jsi již dítě křesťanské; syn twůj umřel co křesťan. Poslední slowa jeho byla: „Wěřím w Syna Božího, Ježíše Krista,“ a pať: „Pozdrawuj mě matky w Utěnách!“

Pať jí obšírně wyprawowala, co jí starý wojín byl sdělil. Metella byla radostí celá opojena. Když Serafika mluwiti přestala, wzhopila se, pojala ji za ruku a šla s ní do domácí kaple. Zuto se wrhly obě na kolena swá. Čeho zde před nejsvětějším Beránkem u wroucí modlitbě obě pocítily, wí sám Ten, jenž zpytuje hlubiny srdce lidského.

Jestě několik let žila Metella se svou Serafikou v Uténách, tisse a pokojně, jsouc zcela oddána službě Boží a prokazování skutků milosrdenství a lásky křesťanské. Konečně sesslost věku a následky utrpených strastí uvrhly ji na lůžko smrtelné. Starický biskup Kwadrátus přišel udělit jí svátosti umírajících. Žármutek naplnil srdce všech, kdož ji znali; žalostně kvílení se rozléhalo po celém domě a dojívalo hluboce každého, tím více, ano ž upřímných srdci šlo. Největší bolesti ovšem pociťovala Serafika, když se s ní Metella loučila. Hluboce dojatá žádala, aby ji odpustila všechny poklesty, jimižby slehly srdce její kdy urazila; na to udělila jí požehnání mateřské, a poručila svědku čelů její láskavě ochraně. Pak když jí nastal poslední boj, slabým hlasem zasseptala: „O Bohem, drahá Serafiko, Lucius mne volá!“ a usnula v Pánu.

Ulouho nebyla s to Serafika oželeťi nesmírnou ztrátu tuto; jediné to pomyslení jí dovádělo útěchy a mírnilo bolest její, že i Metella nyní se nalézá mezi vyvolenými, že spolu s Luciem a Charitánou oroduje za ni ještě na zemi putující, a že i ona brzy jí následovati bude do lepšího života.

Ž obrátila svědku péči na offsetřování chudých, a v tom si tak horlivě počínala, že láska její neznala mezí. Nebo již za živobytí svého velkou část jmění svého nutným rozdala, a v závětu svém ustanovila chudinu za dědičku světeřého pozůstalého majetku svého. Již nepoutalo

ji nic více na zemi, srdce její toužilo po jiných krajinách — krajinách to věčnosti. Tamto zalétala často duchem, tam se ložalo srdce její. A když posléze anděl smrti se přiblížil a Pán povolal ji před tvář svou, utěšeně se rozžehнала s tímto světem, a odešla duší svou Pánu.

My pak, jenž jsme ji následovali po cestách příkladného života jejího a nyní takřka za ní do krajin nebeských patříme, můžeme bezpečně obrátiti na ní slova Duchem svatým nadšeného mu-
drce: „Hospodin provedl ji cestami přímými, a dal jí známost svatých věcí a počil jí v pracích a doplnil práce její. On oštríhal ji od nepřátel a ukázal, že nade všecky věci mocnější jest křesťanská moudrost. On prodané spravedlivé neopustil, ale od hříšníků vysvobodil ji, a v otcových otroctví byl s ní, až ji přivedl do království milování svého, a dal jí jasnost věčnou Hospodin Bůh náš.“ (Moudr. 10.)

A čemuž i nám všem rač dáti, Pane, milost svou. Amen.

Hortensie.

Obraz ze života křesťanského w třetím století.

Poblé německého wolně wybělán

ob

Klementa Borowého, .
bohoslowce w kn. arcib. semináři.

Zaleť se mnou v duchu, milý čtenáři, do staro-
věkých dob, kde mocný Řím světskou slávou se
stíval. Jestliť právě krásný letní den, slunce sto-
jíc v poledni sesílá horoucí paprsky své, a tyto
odrážejí se o lesklé bány skvostných paláců a po-
hanských chrámů, o velkolepě pomníky a brány
vítězné; z vodometů prostakují dlouzí pramín-
kové a sluncem ozáření padají zlatým vláknám
podobní zase dolů. Po ulicích a náměstích ne-
spatříš nikoho, kromě tu onde vlečoucího se
otroka trdným osudem odsouzeného, aby snášel
všelikou tíseň života; nebo vedro slunečně v
této době jest i těm, kdož v stínu krácejí, dusně
a téměř nesnesitelně. A několiť sprostákův, kteří
se na ulici odvážili, tiž byli nouzí k tomu po-
hnáni; aby totiž u některého z velmožných pa-
triciů — tak zvaných patronů a zášlupců svých,
nějaké podpory sobě vyžádali. Bohatcové tito
hověli sobě v nádherných svých palácích, poží-
vajíce i za největsšího vedra denního občerstvo-
váního chládku; mohouce se uchrýti před vedrem
slunečním v komnatách, mramorem a mozaikou*)
vykládaných. Zato se nalézaly libě vodotrysky,
kteréž ochlazovaly teplý vzduch, i příjemně chla-
dící lázně, velké zahrady se zeleným loubím.
Vždy věděli život rozkošný sobě učiniti; bylo-li

*) Mozaika jsou malé kaménky rozličné barvy na poblaže tak se-
stavené a uleštěné, že jako ujetá malba vypadají.

w zimě, dali si přinéstí růže z Neapole, bylo-li w letě, poslali si pro snih s vrcholů hor Apenninských. We dne se koupali a spali, noc trávili na hostinách a w požívání rozkosti vyhledaných.

Může se směle říci, že každý nádherný pálec takového welmože se podobal malému městu, tak že welkolepý Řím byl takřka stupením mnoha měst. Do jednoho z takovýchto nádherných pálců uwádím tebe, milý čtenáři. Uvnitř spatřuješ dvě paniceř, ježto sem přišly z dvojího úmyslu; jedna, aby se před wedrem slunečním zachránily, jedna také, aby se vzdálily lomozu domácího, jakž po celý den ucho jejich unawoval. Hledaly jsou stinného postranního místa, spolu krácejíce, až se dostaly loubím k jeřtyně, mechem a břečtanem porostlé, na kraji rybníka, w němž hejno lososů a zlatých kapříků se hemžilo.

„Tuto si odpočineme, milá dceruško,“ promluwila starší z paniceř, „žde w jeřtyni rušalek*) skryjeme se před sluncem a nesnesitelným lomozem domácím.“

Ž usadila se na mechorwém sedátku, a jí k nohoum sedla dcera, a počala witi wěneček z kwětin, jež byla w zahradě natrhala. Matka pak trwajíc w mlčení, obrátila černé oči své k dceři, a aniž toho znamenala, ronily se jí hojné slzy po tvářích, a ulewily poněkud hoři, kterěz formoutilo duffi její.

Hortensie wšak, tak se nazýwala sličná dcera

*) Rušalky byly jsou u římských pohanů bohyňe wob, jmenowitě žel i potoků.

tato, pozdvihši k ní zraku svého, by jí krásně
tvířiti ukázala, spatřila matčiny slzy. Užasnutím
vypadl jí věneček z ruky; pak vzchopivši se,
obejmula horoucně siji drahé matky a zvolala:
„Proč pláčeš, má nejdražší matinko? Není to
zajisté poprvé, co tváře tvé vidím slzami smá-
čené, a ještě jsi mi nikdy nesvětila tajemnou pří-
činu želu svého. Z snad nemáš mne za hodnu
své důvěry, aneb snad se domníváš, že dcera
tvá není hotova, vsedlo hoře s tebou snášeti?
D pověz, pověz, drahá matinko, co je ti? co
tě tísní?“

Jemně odpověděla Klaudia, matka její: „Žá-
dný člověk, milé dítě, není prázděn utrpení; vsať
ale co já trpím, toho bys ty snad ani nepo-
chopila.“

„Ty diš, matinko,“ wece děvče, útulně k
matce rozhlédajíc, „ty pravíš, že trpíš; a přede
slychala jsem častořáte, že mnohé římské paní
tobě štěstí tvého závidí. Všdyť pocházíš ze sta-
rého, usleditělého rodu, a bohové ti udělili po-
zemských statků hojnost. Dny pravila mi Eblae,
propuštěná od tebe Řekyně, že jsi ze vsedch ma-
tron římských ta nejšťastnější.“

„Milá dcero,“ povzdychla sobě Klaudia, „není
vsedko co se trpíti zlato, a ne vsse, co lid po-
kládá za štěstí, činí nás v pravdě blaženými.
Často se klame oko lidské. Co je do vsedch statků,
kterýchž mi jiní závidí; co je mi do toho paláce
tam, za nějž by se ani císař styběti nemusel; co
je mi do zahrab, kterěž ruce lidské a příroda

sama tak bohatě okrášlily, co mi to pomáhá, že mám letohrad w Neapoli, že mám rozsáhlé statky w Sicilii, ba i za mořem, w úrodných krajinách severní Afriky? Tyš pravila, že mi toho lidé závidí; ovšem, bažít po mých statcích, a rádoby měli mé klenoty, aby se jimi zdobili, rádoby má hedbávná roucha, mé drahé prsteny a zlaté tetězy, můj kočár a ty statné komoně k němu zapřažené, komonstvo mých otroků, všechno to by rádi měli; a však nezaviděli by mi štěstí mého, kdyby znali bolesti srdce mého, kdyby věděli, jaký bol hlodá w útrobach mých!"

"Považ jen," odvětila Hortensie, „považ, milá máti, jakého lepšího osudu sobě můžeme přát, než toho, jež nám bohové přičknuli. Zdaž je na veskerém sširoširém světě rodu, jemuzby se většší čest vzdávala, než jak se to děje při nás? Nemůžemeli se w pravdě honositi svou urozeností? Pramatky nasse požívaly w rodině veliké vážnosti, ony přebly samy při domácím krbu; ony se ale i p vlast učinily zasloužilými, vychová-
wající starostlivě syny své, aby zdárně sloužiti mohli světovládnému Římu a slávě bohůw. A zdali se nemyznamenaly zvláštní čistotou mravůw, vycházejíce jen tehdy z domu, když se měly přidrůžiti k nábožnému průvodu na horu Kapitolskou, a i tehdaž míwaly obličeje hustým závojem zakrytý; a zdaž jejich modlitba nebyla kadidlem, bohům nejvíce přijemným? zdaž každý křok jejich nebyl prowázen swatou cudností? Můželi, drahá máti, můželi toužiti někdo po větším štěstí, než

jakého požívaly ženy, kteréž od zasnoubení svého až do smrti jednoho chotě věrně milovaly se vší vroucností srdce svého, tak že nashli spisovatele o nich pověděli, že čisty žily mezi dvěma plameny, manželstvím to a hranicí, na kteréž po mužově smrti upáliti se dávaly s hrdinnou myslí.“

Pozorně poslouchala matka slova tato. Hortensie mluvila v zápalu hrdého sebedůvědomí nezkušené Římanky, ona mluvila tak, jak se toho dočítala ve spisech výtečných dějepisců a básníků; při tom však nebrala ohledu na skutečný život a mravy, jakž se byly za jejího času utvořily, v newinnosti své jich ani neznajíc. Proto usmívajíc se, odpověděla jí matka:

„Dobře jsi mi popsala, drahá Hortensie, život a mravy našich matek a prametek. Jejich mravopověstnost byla v pravdě oslavou naší říše, a v skutku uznávala vlast zásluhy výtečných žen těch, jakž ti to z dějin, ba i z podání, ve vlastní rodině naší zachováneho, důstatečně známo jest. Než co bývalo už není. Jak velice se liší doby naše od oněch dávných časův, jak velmi se změnilo to v horší stránku změnilo! Kolik naleznesh ještě žen, jimž by se mohlo nad hrobem napsati: „„Choť jednoho manžele“““. Předtím naši za velké provinění by měli rozvedení a zavržnutí manželů, ale za našich dnů stalo se to věcí tak obvyčejnou, že najdeš málo paní, které by krátce po sobě se neprowdaly za deset, ba i patnácte manželů. Jsou to dcery oněch slechetných matek, ale dcery neždárné, majíce srdce

porušené ctížádosti a rozkošnosti. Brzy, ba příliš brzy toho sama zakusíš, jak mnohé nepravosti, jakéž se ve světě páší, zkormoutí mysl tvou, drahá dcero; já se trápím sama nad sebou, ale i nad utrpením, ježto na tebe čeká ve světě porušeném, neznajícím ctnosti, a prostým rossi útrpnosti a lásky.“

„Ať, matinko“, odpověděla Hortensie „čeho pak ty by jsi se obávala? Všdyť plníš své povinnosti, a podobně jako pramatky nasse jsi živa v nevinnosti a počestnosti. Dobře se pamatuji na to, jak jsi sama častěji říkávala: že člověk jen potud bývá nešťastným, pokudž se spouští dráhy ctnosti, a takovou měrou ty se nikdy nešťastnou státi nemůžeš.“

„Pevně doufám, že poroždy zachováš svatyni srdce svého neporušenou; bydlíš v ní Bůh, jehož ani neznám, ale jest to Bůh dobrý, laskavý. Nejvíce však strasti působí mi smutně obávání, že manžel můj snad mne zapudí, že mne oddělí od tebe, milé dítě, a toť jest ta tajná příčina slz mých, po kteréž jsi posud marně bádala.“

Na slova tato dala se Hortensie do usedavého pláče, a povstavši rychle padla matce okolo šíje a pevně ji objatou držela, jakoby se strachovala, že někdo bude chtítí milenou matku jí z náruče mocí wyrvati. Bylať zajiště matka její jedna z nejštětějších matron římských. Nebyla sice křesťankou, ale životem svým zahanbovala nejednu římanku, kteráž se již počítala mezi údy vzrůstající Církve Kristovy, však ale skutky svými

osvědčovala, že posud mezi ve tmách bludů pohanství. Klaudia v srdci svém byla dojista již připravena na příchod království Božího; ona zvláště zasluhovala býti připočtena k oněm pohanům, kteříž dle slova apóstola národů, „nemají psaného zákona, ale od přirozenosti činí to, což jest zákona, — jenžto ukazují dílo zákona napísané v srdcích svých.“ (Wiž list sv. Pavla k Řím. 2, 14. 15.) Protož dceru svoji nemyšlívávala jako jiné římské paní nadherně a rozkošně, alebrž pečlivě chránila ji každého nebezpečí, kterážby mohlo nevinně srdce její porušiti. Hortensie pak zrůstala v blahé nevědomosti, neznajíc nebezpečí světa aniž trampot jeho. Zdomnívala se, že za času jejího pod vládou Diokleciana císaře jest Řím tůž, jako o tři sta let dříve, za času republiky; znajíc život občanský toliko z dějepisu, ne vssak z vlastní zkušenosti. — Pečlivá láska matčina byla jí nejvěstším štěstím; a ubohá neměla o tom ani zdání, že jí brozí veliké nebezpečí, kteráž jí má odloučiti na vždy od milené matky. Nevědělať, že otec její Emilius pouhým slovem může manželku svou z domu svého vyhnati. — Více ovšem věděla o tom Klaudia, ale nezjevila toho dceři své. A v pravdě obávání, kteráž byla napověděla dceři své, nebylo bezdůvodné; nebo manžela jejího zaslepila sličnost a bohatství jakési Sabiny, wdovy po Afraniovi, vladaři egyptském, tak že s jistotou dalo se předvídati, že Emilius nynější manželku svou zavrhne, jestto vůbec panující mrav

římský toho napotřeb domovoloval. Volebně tůssení to strýwala Klaudia w srdci swém, snássejíc již nyní w duchu wisse, co ji při skutečném zapuzení jejím trudného očekávalo.

Čeho se obávala, neubála se. Asi po třech týhodnec přišla jednoho dne otročyně Emiliowa, a žádala od ní klíčů domowních; což dle starého zvyku znamenalo tolik, že manželka jest nawždy od muže propuštěna. Kdo by dowedl wypsati žalost matky i dcery, dwou těchto tak wroucně se milujících srdcí? Kdo wyprawi žalost obou, když se přiblížila doba rozloučení jich? Jaký to rozdíl mezi zákonem římským a náboženstwím křesťanským! Toto poswřecuje stawu manželského a činí swazeť manželů na věky nerozlučným. Jaké to dobrodiní, kde není zůstaweno libowůli manželowě, zawrhnouti ženu, kteráž jemu a kterěž i on u poswátneho oltáře věčnou wěrnost slíbil! Jak mnoho zapuzených žen a osiřelých dítek by bylo sic jinak uweveno w nebezpečí časné zkázy těla a věčné zkázy duše swé! D kdyžbychom mohli nahlédnouti do srdce nešťastné Klaudie, jistě že bychom tam spatřili wroucí touhu po nerozlučnosti swazku manželského. Než darmo ohlédala se w pohanstwě po swatém zákoně tom; widěla se odloučenu od muže, odloučenu od milené swé dcery; nebo dle římského práwa poskládaly se dítky wesměs a wýhradně za majetek otcůw. Wšelě slzy proléwala Hortensie, a Klaudii křwácelo srdce, když se obě loučily; dcera musela zůstati w Římě, kterých pro ni neměl nyní žádného půwabu wíce,

a matka se navrátila k rodičům svým, jímž teď opět náležela. Tuto trávila o samotě život na letohrádku, blíže města Neapole ležícím. Družina její záležela z několika otrokyň, které již matce její byly sloužily a nyní s věrnou oddaností skromaucenou trpitelku offsetřovaly.

Bylťe pak otec Hortensiin nejvyšším zemským sudím, tudíž míval mnoho úředních řízení. Když pak se domů vrátil, dával začasť skrovně hostiny a žwal na ně přátely a svěřence své, též i lichometníky u welkém počtu. Hortensie wšak neměla zalíbení w těchto radovánkách, žijíc raději soukromí, a majíc na paměti drahou matku svou, řídila se podle dobrých naučení, kterěž co jediné dědictwí od ní byla obdržela.

Sabina, nowá choť Pawla Emilia, hleděla si každodenně zábawy své, nenásledujíc příkladu předkyň svých, kterěž w domě svém zaměstnáwaly se práštwou. Dbyčejně strojíwala se welmi dlouho a zdobíwala se wždycky welmi skrovnými šaty a nadhernými šperky; pak jela do divadla, potom se procházíwala, a když takto uplynul w rozkoši den, konaly se w noci rozpustilé kwasy. Čim se jindy toliko mužowé bavili, w tom i ženy nyní podíl braly; jedna si pohráwala na divadle se šasskem, jiná opět zápolila na harcowišti se šfermířemi. Jindy při veřejných kwasech římské paní nedaly se ani widěti, nyní wšak neřídka bylo widěti ženy hodující a opilští bylo u nejedněch wěcí zcela obyčejnou. Do počtu takowých rozkošnic patřila také Sabina; a právě

to bolelo nejvíce starostlivou Klaudii, že dceru svou v takové ruce musela svěriti.

Hortensie ovšem neznala posud jasně obavnost tohoto nemravného života; ale mocí panenského pudu svého pociťovala jaksi nechuti k maceše své, a tato si jí také hrubě ani nerošířila. — Jednoho dne však dala Hortensii zavolati. S několika služkami svými odebrala se tato k Sabině, a našla ji u prostřed komorných, obletem jejím právě se zaměstnávajících. Před ní ležely na skrovném stole drahocenné náramky a řetězy, korále a jiné ozdobné věci, ježto jakýsi řecký obchodník na prodej vyložil.

„Prohlédni si všecko náležitě“, pravila macecha k Hortensii, „nebo bojnost takových šperků se ti dostane, jestliže si zvolíš bratra mého Sirta za manžela.“

Jako omráčející blesk pronikla slova tato outlou duší děvčete; nebo zdálo se jí brožně býti pomyslení, žeby macecha jí měla ustanoviti manžela, ano žeby manžel ten měl býti Sabinin bratr. I nechala klenotů, přistoupila k velkému oknu a dívala se dolů na nádvoří. Bážlivě tam po očku hleděly také služby. Tu však se naskytlo Hortensii smutné divadlo. Uprostřed dvora byl postaven sloup, k němuž byla za dlouhé černé vlasy přivázána otrokyně; před sloupem stál dráb se svazkem metel, a čemínků a nemilosrdně ji mrškal. Takovéto divadlo nebylo nic neobvyčejného; nebo v každém domě římském měli za oněch časů drába, jehožto úlohou bylo mrštání neposlušné čeledi.

Dokud Klaudia w domě Emiliowě wládla, ne-
směla se takowá ukrutenství dít; Sabina wšak
jako we všem jiném i w této věci následowala
obecního mravu; i bylo Hortensii častěji ze vzdá-
lí slyšati bolestné sténání takových to trestaných otro-
kyn. Za ale, kteráž právě nyní byla k sloupu
přivázana, nenaríkala; krev jí tekla ze zedraného
těla, ona wšak ani slova nepronesla; bičic jí
wíc a wíce nemilosrdně mrškal, než ona snášela
tisse a oddané wšedko trápení; oči měla k nebi
pозdvížené, rty pohybowaly se tichým šepotem,
a jakási cslona nebeská ozářowala obličej její.

Pohled tento přetwápl nad míru Hortensii.
Hrdinnou zmužilost znali jsou i pohané, a dějiny
tisse římské poskytují o tom ne jednoho příkladu;
awšak té tichosti a swatě klidnosti myslí při takovém
utrpení, jaká se zde jewila, té neznali. To dojalo
hluboce útlé srdce Hortensie, a majíc útrpnost s
ubohou trýzněnou obrátila se k Sabině a tá-
žala se: „Co prowinila ta ubohá žena?“

„Byla neposlušná“, odvětila chladně ma-
cecha, přebírajíc se jako dříwe w klenotech.

„Wždyť snad příliš mnoho nezawinila“, pokračowala Hortensie, „směla bych jí wyprositi milost?“

Úsměšně odpověděla Sabina: „Tyž máš
přilíš mnoho útrpnosti s otrokyni; i což zapo-
mínáš, žeš dcera římského šlechtice? Má zlatá,
kdybch i chtěla té bídnic odpustiti, neneslo by
to dobrého ovoce; nebo jak se mne budou otro-
kyně mé strachowati, jestliže každé neposlušensství
přísně nepotrestám?“

Jestě nechtěla upustiti od prosby své sles-
chetná Hortensie; v tom ale upozorovala, že bi-
tíc již ustál od nelidské práce své a odváhal od
sloupu rozedranou ženu. Tato pak ruce zbožně
sepnouc zvolala: „Pane Bože můj, děkuji Tobě
za rozseďa dobrodiní Tvoje.“

„Co to znamená?“ zvolala s podivením
Hortensie.

„Což já vím? takový konec to požádě bře.
Ať je sebe více mrštěna, ať jí kusy živého masa
s těla padají, nikdy nepromluví jiná slova, než
jak jí právě teď slyšela. Voláťť nějaké bytnosti,
kdož ví, kde je; jest pry to bytost nemitelná.
Ale kdybych i černoboha měla wyzwati ku pomoci
své, učiním to, jen abych škrotila hrdost té ne-
stůry. Střokyně jsou povrhelem celé přírody;
což může římské šlechtě záležeti na jejich životě?
Musím ji ponížiti, v prachu se mi musí křiti,
zbožňovati mne musí ta hrdá Agatoklea.“

Sabina se rozlítla jako sršeň, oči se jí ji-
skřili, obličej její se zafarebil, a s hrůzou patřily
na ni služby; nebo znaly předobře tyto známky
panina hněvu, kterýž se obyčejně v trýznění ně-
které z nich ochladil.

Rozhořčena nad takovým výjevem odešla
Hortensie; avšak hluboce v mysli její tkvělo
smutné divadlo, jesto dnes poprvé spatřila. Když
přišla do komnaty své, povolalaťť sobě jednu
ze svých služek, Febu, a ptala se jí, zná-li otro-
čyni Agatokleu? Otázka ta nebyla, jak bychom
sobě snad mohli mysliti, zbytečná. Přední oby-

watelé římsští či patriciové, praví to římsští sledč-
ticové, mívají v domech svých přemělký počet
otroků, častěji několi set, ba i tisíc; a jelikož kaž-
dému z nich bylo zvláštní zaměstnání vykázano,
není se čemu diviti, pakli jedni o druhých newě-
děli, aneb jen potud se znali, pokudž se při práci
svě setkávali. Žeba odpověděla tedy paní své:

„Kdo z nás by jí neznal? Je to podivná
ženštá, ale tichá a ke každému wlidná a upřímná.
My wšecky jí litujeme, ona si ale nikdy na svůj
stav nenařiká.“

„A proč jí litujete?“

„Žalby nebyla k politování? Na rozkaz milo-
stivě paní Sabiny musí snášeti hlad a žízeň, často
je mrštěna a bývá v tuhém wžení; utrpení její
nebá se slowy wypsati, žádná z nás tolik nezkusí.“

„Tedy je wzborná otrokyně?“

„Nikoliv, ona je poslušná a pokorná více
než ostatní; žádná z těchch otrokyň neumí tak
krásně záwoje tkáti a pláštíky hotowiti, jako ona;
než w tom má svou hlavu, že chce žíti o sa-
motě a nikdy se newdati. Milostivá welitelka,
Sabina, ale chce jí dati jednoho ze svých otroků
za manžele, čemuž Agatoflea wzboruje, a proto
byla dnes a bude bepochyby zítra zas mrštěna;
neboť pohrůžky paniny a biřicowo urputenství
nic nespomáhá. Agatoflea se usmívá, děkuje Bohu
a nechce upustiti od svého předsewzetí; ona trpí
jako beránek, neotwírající úst svých.“

Hortensie propustila služku a jšouc sama,
mluvila k sobě takto: „Odkud nabyla ta ubohá

tě hrdinské myslí? Snad že je učedníci některého z řeckých mudrcův? Ale jak by to mohlo býti? Všdytí tito newyučovali chudiny a otroků, abrž raději se měli k wznešeným a bohatým, žádostiví jsouce statků a slávy pro sebe a pro ty, kteříž učení jejich se přidrželi. A kdo jest ten Bůh, ten pán a mistr, k němuž volá Agatoflea, jenž ji tak sílí, že snáší wšelaké trápení tisse, ba že se raduje z ran, kteréž rozedírají tělo její? Od té doby, co jsem odloučena od předrahé matky své, trpím i já w tешné samotě a nenalézám nikde stálého pokoje. Což abych s ní promluvila, snad mi zjedná útěchu, snad mi powí, jak bych s oddaností snášeti měla utrpení swá, jak bych to zlé, co mne potká, obrátila k dobrému; ano dnes, ještě dnes s ní musím mluvití."

Myšlénky té více se nespustila. Když pak přišel večer, ustanowila w skutek uwoditi úmysl swůj, a čekala jen, až bude noc a až se wšickni obyvatelé paláce na lůžko odeberou. Pak wzala swítílnu do ruky a ubírala se do nejwvyššího poschodí. Tam se nalézala řada temných, otročným wykázaných komůrek, a w poslední z nich, jak Feba to byla paní své powěděla, bydlela Agatoflea. Srdce jí mocně tlouklo, když kráčela dlouhými chodbami; konččně přisedši k nejzadnějším dwěřím zaklepalá ztichounka.

„Kdo to?“ ozwal se hlas uvnitř komůrky.

„Dobrá přítelkyně, která by s wámi ráda promluvila,“ ozwala se Hortensie.

Dwěře se otevřely, Agatoflea wystoupila,

ale zarazila se pohledem na mladou paničku, kteráž jí přišla navštívit; však hned zase se zamatovala, uklonila se jí pokorně a prošla, by šla dále.

Ponejprv za svého žitobytí spatřovala Hortensie nutně obydlí otroků. K odpočinku sloužilo ubohým tvorům těchto lože slaměné; v koutě stál hliněný džbán s vodou a na hrubo otesaná lavice; tak to vypadalo také v každém příbytku ubohých otroků. Něčím toliko se od jiných lišil nábytek Agatollin; nad slaměným ložem totiž se nalézala malá dřevěná soška, představující nějakou paní s dítětem na rukou. Hortensie podle pohanského smýšlení měla za to, žeby to byla soška bohyně pohanské, řečené Isis, kteroužto umělci představovali co krásnou paní, synáčka svého na rukou držící; co to ale v skutku bylo, toho se zbožný čtenář snadno domyslí; zvláště, jestliže mu ještě napovíme, že sošku tu krásně uvíthý věneček z čerstvých květků zdobil.

„Znáš-li pak mne?“ otázala se Hortensie služky.

„Byl jsi dcera Pavla Emilia, pána mého, jsi dítě drahé matky zblázněné,“ odpověděla tato pokorně a upřímný soucit se jevil ve zvláštní slovo jejích.

„Ty mne tedy znáš, já pak až do dnešního dne jsem o tobě nevěděla. Dnes spatřila jsem utrpení tvé, spatřila i tichou oddanost tvoji, a přicházím, bych se tebe zeptala, který z mudrcův tě naučil tomu, že umíš sebe samu tak zapírat?“

Byl to snad učenec řecký Plato, nebo náš slavný Seneka, nebo někdo jiný?"

"Zmen těch mužů, které tu uvádíte, neznám," odvětila služka; „jeden jest Pán a učitel můj, jenž mne sám naučil trpěti, a ten jest — Ježíš Kristus."

"U všech dobrých bohů! tys tedy křesťanka? Snad patíš také k té zlopowěstné chátře, o kteréž se vypravuje, že jen v podzemí se zdržuje, a tam že páse strašná ukrutenství? S to nemůže býti, aby jsi se u nich těm krásným ctnostem byla naučila, tomu nemohu uvěřiti."

"Za-li soudíte, milostivá paničko, o křesťanech, neznáte jich," odpověděla služka. „Ne přátelé naši sice takto o nás mluví, a roztrusují vymyšlené pověsti, aby nás v podezření uvedli a vyhubili. Než to nás nemýlí. Všdyť náš Pán to jinak neměl. S, kdyby ište jen věděla, co Spasitel náš Ježíš Kristus trpěl za vás, za mne, a za všechny lidi: v pravdě nedivila by ište se tomu, že já, ubohá hříšnice, se raduji z utrpení; neboť tím se stávám aspoň poněkud podobnou Vykupiteli svému, jenichu dusse své."

"Co to pravíš, kdo jest Vykupitel tvůj, kdo jest jenich tvé dusse? Nerozumím tomu."

"Jest to Ježíš Kristus, Syn Boha živého."

"Něvěstou nějakého Boha chceš se státi? a proto nechceš provdati se za otroka, jehož ti Sabina určila?"

"Nemluví o sňatku pozemském, neboť chci

žůstati swobodnou; ale s Kristem uzavřela jsem sňatek duchovní; Zemu jsem se zasnoubila, Zemu zasvětila jsem tělo i duši svou, a raději budu snášeti muka, ba i ukrutnou smrt, než abych zapřela víru svou, abych se stala newěrnou do-
brotivému Spasiteli svému.“

„A kde jest ten Kristus, jenž tě tak sílí v mukách tvých?“

„On jest všude přítomen, a proto v každé době stojí při mně; a ačkoli jest tělesnému oku lidskému newiditelný, pocítuji přede blaživou přítomností Jeho uvnitř, v srdci svém.“

„Bůh tvůj tedy posiluje tebe v utrpení, kteráž se těla dotýká; také-li pak může poskytnouti hojícího léku proti vnitřním bolestem duše?“

„Ovšem že může; On jest útočištěm všech stíčených, nebo takto sám praví: „„Pojďte ke mně všichni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím.““

„Má tvůj Bůh i takovou moc, aby mne opět spojil s drahou matkou mou?“

„Všedto toto, ba i více jest mu možno; neboť On jest všemohoucí. Byť ovšem nyní trpíte bez útěchy, rozmilá Hortensie; než ty slzy, které z lásky k matce proléváte, jsou příjemné před tváří Jeho; onť sám pravil: Blahoslaveni lkající: nebo oni potěšeni budou.“

„Potěšeni budou,“ opakovala si Hortensie; „něco takového žádný z našich bohů neslibuje. Jaké oběti přinášíte Bohu svému, abych i já na oltář jeho mohla důstojnou obět položit?“

„Bůh nežádá obětí zápalných, a nekočá se w žertvách (obětech zabitných), ale žádá čisté srdce, toť jediná obět, jemu příjemná.“

„Tvá řeč mne velkou rozkoší naplňuje, ač ti zúplna nerozumím; toliť však poznávám, milá Agatokleo, že jsi mocná kouzelnice.“

„Uchovej Bůh!“ zvolala Agatoklea; „nejsem čím mne býti pravíte; jsem toliko nehodná služebnice uctížovaného Spasitele svého. Pro Něho toliko si přeji, aby jste dobrotivě vyslechla slova má, ráda bych vám pověděla o prameni vody živé, kde žížen vaše po blaženosti najde uhasení; ráda bych vás spatřila co tichou omětku připojenou k stádcí dobrého pastýře, Ježíše Krista.“

„U všech bohů! snad nechceš, abych i já se stala křesťankou?“ zhrozila se Hortensie.

„Život svůj bych dala za to, křem svou bych za vás vycedila, kdybych vás takového velkého štěstí mohla účastnou učiniti.“

„Miluješ mne, Agatokleo?“ tážala se prosěbným hlasem Hortensie.

„Miluji vás jako vlastní sestru, jako dceru svou,“ odvětila otročtě, upírajíc zrak své, planoucí zápallem svatě lásky na děvče.

Tu se dcera patriciowa, jindy tak hrdá na slechtický rod svůj, nemohla děle přemoci. Slova lásky plná a milostný pohled chudé otročtě roznítily w ní touhu neodolatelnou po lásce a pravdě: horoucně obejmula Agatokleu, vrhla se jí k nohům a zvolala: „Miluj mne, sestro drahá,

mluv se mnou o Bohu svém, nauč mne znáti Spasitele svého, jenž těší trpící.“ —

Tajemný svazek sestřenská lásky spojoval ob té chvíle obě duše tyto. Agatoklea musela ve dne konati nejobtížnější práce, musela snášeti bičování a tresty podobné, jakéž jen za nejhorší zločiny se ukládaly. Již dříve snášela vředo to s neoblomnou trpělivostí; teď ale s mnohem větší radostí obětowała Bohu nepřetržené mučednictví své, proto, že právě toho milostivá Prozkřetelnost Božíá použila k obrácení Hortensie na víru jediné spasitelnou. S Hortensie nepřestala na započatém díle. Sotva že noc temně roucho své po zemi rozložila, plížila se ztichounka dlouhými chodbami paláce, až došla k poslední komůrce otrokyně. Zuto posloučala vznesená římanka slova zbožné služby, kteréž co mučednice pro víru a čistotu počala si vysoce vážiti, a učila se od ní hlavním pravdám svatého Evangelium. Agatoklea pak nehledala časného zisku z té lásky, jakouž Hortensie se k ní přilnula, nýbrž dbala jen o to, aby jí k poznání a milování pravého Boha přivedla. Byloť jí líto sirotka, tak časně zbaveného milované matere, a proto jí přála tím vroucněji jiného, v pravdě a na věky oblažujícího štěstí.

Byla ovšem Agatoklea ve vědách světských nerozdělaná; předc však zdravý rozum její, proniknut a podporován světlem pravé víry, postačoval, aby se Hortensie přesvědčila o mar-
nosti pohanště modloslužby. Pak jí vypravovala

příběhy bibličtí, čtla a počud s to bylo, vysvětlovala svatě Evangelium, popisovala proslými slawy vznik a vzrůst Církve svatě, jak se posud během skoro tři sta let byl udál. Wšedko toto mocně účinkovalo na ducha pozorně učednice, a seč lidský jazyk nebyl, to doplnila w bojně míře milost Boží.

Hortensie nyní netoužila po ničem více, než aby byla přijata do počtu wěřících, a křtem swatým uvedena w účastenství milosti, smrti Wykupitele nám všem způsobených. Posud wšak zuřilo ukrutně pronásledování, na rozkaz císaře Diokleciána započaté. Křesťané mohli se velmi zřídka scházeti a jen potajmo; tudíž se nenastýtala dlouho příležitost, kdeby Agatoflea kněžím církevním mohla odewzdati učednici svou. Za tím pak snažila se w ní wzbuditi a upewniti onu zmužilost křesťanskou, jižto w bojích pro Krista každý z následovníků jeho musel ozbrojen býti. Nejvíce roznícenou widěla se býti Hortensie, když jí otrokyně čas po čase wyprawovala o mukách swatých mučedníkůw, jakž o nich sama od očitých swědků byla w katakombách slychala. Ačkoli pohané wšelikou mocí proti Kristowě Církwi zuřili, přede ničeho nemyřídili; wšedku snahu, wšedko ukrutenství krvežíznivých katů přemáhala reťownost a stálost wyznawačů wíry samospasné. Želo owšem mohli zabíti, duch wšak nepodlehł moci jejich, ale wznášel se owěncen korunou sláwy k vlasti nebeské.

Krutě pronásledování Církve zasáhlo i da-

Isto odlehlé krajiny vládařství římského. V Pa-
lestině, odkudž spasení lidstva vzešlo, nebylo
takřka ani jednoho města, kdežby křesťané nebyli
vycedili krev pod mečem katovým aneb kdeby
mučami nejhroznějšími nebyli až k smrti trápeni.
Takž v Egyptě, zvláště pak v části Africké
země, řečené Thebais, ukrutnost pohanská vesse-
možné mučy vymýšlela na opovržené křesťa-
ny; častokrátě do třidceti, šedesáti a časem i do
sta mužů jednoho dne spolu s ženami a s ne-
dospělými dítky na smrt odsouzeno a ohavnou
smrtí utraceno bylo.

V Asii někteří z dvořaninů císařských, ač
vysokě cti a velkého bohatství požívali, nicméně
málo sobě toho vážili, a volili raději pro Krista
umřítí. Jeden z nich, Petr, t. j. škola řečený,
ukázal se býti hodným jména toho; nebo v Ni-
komedii, hlavním městě asiatské říše, zvané Bi-
thynie, jsa předvolán před oba panující císaře,
Diofleciana a Galéria, nechtěl na rozkaz jejich
obětovati modlám. Z byl položen na roští či že-
leznou stolicí, řečavým uhlím rozpálenou, a tu
poznenáhla udově jeho pečení. Ziní dva od cí-
sařského dvora, Dorotheus a Gorgonius byli po
rozličných mučách osidlem zardoušeni a dosáhli,
jako Petr, koruny mučednické. Císařové sami je-
zdívali po říši, a bedlivě přiblíželi, zdali se
vykonávají ukrutní rozkazy jejich. Hned panny
a dítky nedospělé, hned zas kněží a biskupové
vcházelí těsnou branou mučednictví do slávy
nebeské. — Slychajíc o tom všem Hortensie, pla-

kávala usedavě, a toužila tím více po řitu svatém. Uchváčena svatou horlivostí říkávala Agatolei: „Z my půjdeme a položíme život svůj pro Krista.“

Jednou byla od příbuzně své pozvána na návštěvu; pobyla několik hodin u ní a teprve na soumraku wracela se domů. Volným krokem kráčela po dvoře a po chodbách k svému obydlí. Otroci a otrokyně tu a tam stojící uctivě ji pozdravovali; pozorovala však, že si něco šepťají. Chtíc wyzvěděti příčinu toho, hledala Agatoleu; té však nikde nebylo. Teprve před komnatou její přiběhla jí wštríc Žeba a úzkostí sotwa dechu popadajíc pravila: „Co jste byla pryč, milostivá paníčko, přihodily se tu hrozně věci. Sabina chtěla Agatoleu přinutiti, aby ustála wzdorovati jejímu rozkazu; ale nadarmo. Tu byl přivolán tat a počal ubohou přehroznými nástroji mučiti, ale w nejwětšším utrpení svém ona toliko wolala: „Pane Ježíši Kriste, přispěj ku pomoci nebhodné služebnici své!“ Zať to Sabina uslyšela, plna wzteku zvolala: „Zať? tys tedy křesťanka? to se připrav na wětší mučy!“ Z odemzdala ji úřadu; dráborwé ji uwrhli do wězení; zítra bude před soud postawena a snad toho dne jessťě očekává ji ortel smrti.“

Jaťo bleškem omráčena stála tu Hortensie; twář její zbledla, celá se chvěla, zdálo se, jakoby byla bez ducha. Polekaná Žeba ji uchytla za ruku; w tom se však Hortensie zase zpamatowala a ptala se: „Kde je otec můj? Kde je Sabina?“

„Podívám se po nich“, odpověděla Žeba a odešla; ale brzy se zase vrátila, říká: :

„Pawel Emilius jest večer pozván ke kvasu u Maximiana“ (kterýž po Dioklecianovi první místo v císařství držel), „a Sabina odjela k jakémusi plesu, jejíž jedna přítelkyně její ustrojila. Ona se vrátí domů až ráno.“

Hortensie ztrávila celou noc na modlitbách, zmáčejíc lože své hořkými slzami, aniž měla žalost její konce. Na kolenou klečíc, modlila se k Slitovníku všech lidí volajíc: „Pane Ježíssi, navrať mi Agatokleu! Ona mi byla druhou matkou, nechť již mne již po druhé učiniti sirotkem. Ušetř ji aspoň potud, až bych křtem svatým byla očistěna. Nedej mi zůstatí samotně v tomto slzavém údolí, navrať mi dobrou průvodkyni mou! Smiluj se nade mnou, Pane! Zůstaň se mnou, nebo se nachyluje den života mého, a předešlá tma chce opět wníknouti v duši mou. Nesmírný bol naplnil veškerou duši mou — zachovej mne Bože, — bynu. Smiluj se nade mnou, jsem chudá a opustěná; doufám však pevně v pomoc tvoji; nebo jsi sám ráčil slíbiti věrným svým, že jich nezůstavíš sirotků zde na zemi, ale že jim sesleš útechu. D přijdiž ke mne, račiž zachovati matku — sestru mou, Agatokleu!“

Takto ubohá ustavičně lkala k nebesům; hojně slzy ronily se jí po tvářích a meč bolesti pronikal srdce její, když si zpomněla na všedá ta brozná muka, kteráž na Agatokleu očelávala.

Konečně se počalo rozednívati, v paláci

Emiliowé probouzel se ruch denního života. Celé tlupy tak zvaných klientů čili svěřenců zemského sudího čekali u vrat, aby ochranci svému složili ranní poklonu. Hortensia šla přímo k bytu otce, aby promluvila s ním stranu uvězněné služby. Na práhu vyšel vyšel jí vstříc jeden ze strážných, a vyřizoval, že Emilius ani nepřijel domů, ale že hned z paláce Maximianova se odebral do soudní síně; tam že již od svítání jest shromáždění soudců, aby rozhodovali o osudu zatknutých křesťanů.

Když takto jedna naděje Hortensii zklamala, uchopila se druhé, ač i tu nebylo mnoho se nadíti. Přičilo se to velmi myslí její, jíti k maceše, a pokoriti se před tou, kteráž byla příčinou zapuzení drahé matky; — nicméně vyšel i toho se odvážila. Vstoupila do komnaty. Sabina nedávno vyšla z ložnice, stvořnými čalouny a podhlavníci ozdobené; teď právě setírala líčidlo, jímžto měla tváře natřeně. Mezi tím, co si jakousi novinkou pohrávala, vykládal jí egyptský hádač sny. Hortensie zaslouchla jen několik ještě slow, kteréž licoměrný hádač k velitelce své promluvil, řka: „Dnes se vám dostane stvořského vítězství nad nepřáteli vašimi;“ načež se pokorně uklonil a odesel, sám ani newěda a tudíž ani nepověděv, jakým způsobem hádání jeho se naplní. — Zdivila se Sabina děvčeti, ano stálo v komnatě zbledlé a žalem tak zoujaté, že ani slowa ze sebe vypraviti nemohlo.

„Žal to dnes wypadáš?“ tážala se jí; „což

jsi v noci nespala? Zdaž jsi byla také přítomna při slavnosti, kteráž se této noci konala k počtě dobrotivě bohyně.“

„Sabino“, odpověděla vážným hlasem Hortensie, „přicházím, abych tebe prosila za Agatofleu. Včera jsi ji odvezdala biřicům, posud rošťáti přísluší právo, ji nazpět požádati; a za to tebe prosím, měj outřpnost s ubohou; nemáš zajisté nad ni věrnější služebnice, nedávej jí divokým lvům za potravu, nenechávej jí běle v rukou katanů!“

Takové řeči nebylo uvyklé ucho prostopášíné paní; upírajíc bádamě oko své na Hortensii pravila: „Ty Agatofleu miluješ?“

„Miluji, jako sestra sestru miluje, a proto bych ji ráda vysvobodila. Chcešli, přinesu ti rošťáky své drahotamy, korály, skvostné náramky, dám ti tyto prsteny, věci to z Řecké země, ba některé až ze vzdálené Asie přinesené, rošťáko ti obětují, jen mi vrať Agatofleu!“

„Ty bezpochyby newíš, že Agatoflea je křesťanka?“ tážala se důrazně Sabina, majíc za to jistotně, že zvláště slovo křesťanka — pohanským Římanům tak protivně, — postačí odvrátiti ji od úmyslu jejího.

Nějakou chvíli otálela Hortensie s odpovědí; rošťák rozpacitost její netrvala dlouho. Věra, kteráž pevně sídlila v srdci jejím, dodala jí zmužilosti; pročej odvětila:

„Ano, vím to dobře.“

„Opravdu to wíš?“ divila se Sabina.

„Bezpochyby to také schvaluješ, že se přidala k počtu nepřátel světomládneho Říma? Nicméně vřaf posledni mne; jesto máš tolik outřpnosti s otroky, chci ji nazpět požádati, chci ti ji ponechati co majetek twůj, — jestliže vyplníš jedinou výminku.“

„A ta má býti?“ tázala se Hortensie.

„Staň se manželkou bratra mého Sirta; nejen já, ale i otec twůj tomu tak chce; uposlechněš-li nás, je Agatoflea twou.“

Při těch slovech zasmušila se tvář Hortensie, widouc, že i poslední jistka naděje její počíná zhasínati; srdce její sevřelo se opět bolestí, a slza, drahá před tváří Boží, wyronila se s očí jejích. S pevnou odhodlaností dusse zcela Kristu oddané, odpověděla:

„Z kdybych s jistotou věděla, že touto cenou vykoupím život sestry mé, nade všecko na světě mi dražší; přece nemohu nikdy učiniti po vůli tvé; nikdy nemohu se státi a nestanu se manželkou bratra tvého.“

„A proč ne, můj drahoušku?“

„Proto že již má jinou manželku, a já nechci uvaliti na sebe tak těžkou vinu, nechci vypuditi nynější manželku jeho a učiniti ji nestátnou; aniž bych mohla ve snatku svém požívati štěstí a trvalého vnitřního pokoje.“

Sabina se zapýřila a s utajenou zlostí pravila: „Hexkých jsi to nabyla mravních zásad; dle tvého mínění i já jsem zpáchala strašný zločin, že jsem vypudila Klaudii z domu otce tvého? Neboli jinaké tomu?“

„Tys jistě neměla, že rozvedení manželů jest zapověděné Božským zákonem, tys nemyslíla, že tím hřešíš, sice jinak bys toho nebyla učinila.“

„O Božském přikázání, — o hříchu — kdo tě učil takovým věcem? Ach — již to mám; proto ty se tak horlivě ujímáš neposlušné otrokyně, že i ty jsi — nezapírej toho věle — i tys křesťanka!“

Odhodlaně pozdvihla Hortensie hlavu světlou: „Tak jest tomu, Sabino, já jsem křesťanka.“

„A nebojíš se pohrůžek císařových a hněvu otce svého? Nestěstnice, co jsi učinila — pozbyla jsi rozumu?“

„Zeli Bůh se mnou, kdo proti mně? Nebojím se ničeho.“

„Tak-li víš, že jediné slovo mě postačí, abych zničila tebe; že, kdybych chtěla, mohla bych i tebe vydati soudcům?“

„Posud se nemyslnila touha má, abych byla pokřtěna vodou novožrození; učiníš-li, co pravíš, budu pokřtěna vlastní krví, a nabudu tím naděje života věčného.“

„Bláhomá! což ti ta bídná otrokyně tak zmátla hlavu, že nechceš rozumu nabýti?“ zvolala rozhorlená Sabina; a dívajíc se na sypací hodiny doložila zdoluhavým hlasem: „Teď již stojí Agatoflea před soudci; vyslyší ji, brzy se dá rozkaz, aby byla dána na škepec, — budou ji mučiti; — uposlechni tedy a staň se manželkou Sixtovou, a bude zachována Agatoflea, bude živá, pak nebudeš ani ty ani ona pro wiru od nás trpěti přiči. Budeš oplýwati statky, zboží

wsseho druhu budeš míti bojnost, já tě uvedu do nejwzácnejší společnosti, ke dworu císařowu, a brzy se bude celý Řím křiti tvé slčnosti a twému bohatství. — Hortensie! ještě se rozmýšlíš?"

"Dostup ode mne! nechťž mne zbawiti toho štěstí, jež mi právě klyne. — O drahá Agatoleo, sestro má! ty trpíš bolestná muka, wyznáš wás přede wším swětem jediného, pravého Boha; i já půjdu a umru s tebou!"

Tak promluwíssi Hortensie, roznicená wroucí láskou ke Kristu, wyrazila z komnaty, přwé než ji užasnuta Sabina mohla zadržeti, běžela chodbami, přes schody a nádvoří; čeleb wssecka patřila s ustrnutím za ní; nikdo wšak se neosmělil ji zastawiti. Dostala se na ulici, a tu teprw hlukem lidstwa poněkud se zpamatomawssi, spustila si záwoj přes obličej a spěchala přímo k soudnímu stolci otcowu, kdež Agatolea měla wyslýchána býti.

Weliké dawy zwědawého lidu hemžily se před soudní síní; těkawá chátka římská s křwežířníwou radostí čekala tu, aby pásla oči swé na přehrozných mukách trápených křesťanů. Byliť jsou pohané již z mládi zwyklí nelidským diwadlům, kde lidé se potýkají se lwy, pardy a jinými litými sselmami, a bylo to nejmilejší jejich kratochvílí, když na konci několiť těchto neschastných lidí rozsápaných we zwěřinci zůstalo ležeti. — Byli tu wšak také křesťané, by se posílili příkladem reťowných bojowníků Kristových, by naznamenali na wěčnou památku poslední slowa, kteráž mluwili mučedníci před smrtí; by naplnili přinesené

nádoby drahou kroví mučedníků, co živé svědectví jejich slavného vítězství.

Hortensie prodrala se řadami diváků až k samým soudcům, kteříž tu seděli s vážnou tváří. Na předním místě seděl otec její, kterýžto povstav, jal se přísným hlasem takto mluvit k křesťanům:

„Poslechněte rozkazu božského císaře našeho, vydejte nám své posvátné knihy, obětujte tuto na oltáři dobrotivým bohům našim a zůstanete na živě!“

„Sluší poslouchati Boha více než lidi; já plním příkázání jediného Pána Boha svého, kterýžto řekl: Kdo věří ve mne, má život věčný.“ Tak odpověděl sudímu slabý hlas ženský.

„Agatofleo!“ zvolala Hortensie, a posloupila ku předu, tak že stála mezi soudci s jedné a Agatofleou s druhé strany. Ubohá ležela natažená na skřipci, ukrutné bolesti trpělivě snášejíc. „Agatofleo, neumírej beze mne!“ zvolalo děvče, načež se obrátila k sudímu řkouc: „Já jsem také křesťanka, nech mne umřítí tak, jako sestru mou!“

Jako rosa nebeská občerstvila slova tato ubatnou mučednici, tak že necítila více bolesti rozřápaných oudů, abrž jakousi nebeskou slastí naplněno bylo srdce její. „Drahé dítě,“ oslovila naposledy Hortensii, „drahé dítě, bojuj statečnou myslí pro Krista, nestrachuj se bolesti, očekává tebe koruna slávy nebeské!“

Sudí nenadál se, že mu bude svou vlastní dceru souditi; nemaje ani tůsení, žeby símě víry křesťanské ve vlastním domě jeho mohlo najíti úrod-

nou půdu; a proto se divil, když mu manželka otrokyni svou poslala k potrestání. Než, co pak záleželo zemskému sudímu, jenž nad mnoha jinými již ortel smrti vyslovil, co mu záleželo na živobytí sprostě otrokyně? Měl jich na sta v domě svém a na svých statcích, a nad tisíci jiných vládl mocí svého úřadu. — Tu však stojí před ním vlastní dcera, jediné dítě, dědička vesměšného bohatství jeho. Snad že jí usetří, snad že jí dá odvésti domů pod záminkou, že je na mysl zmatena, snad že srdce jeho nákloní se křesťanům, snad počne milosrdněji s nimi nakládati?

Mýlíš se, drahý čtenáři, kje se takowouto naději. Vlastní dcera stojí před otcem, aby byla od něho souzena, — a bude souzena v skutku tak, jako každý jiný. Ruka Boží se tu jasně ukázala, aby Emilia přivedla na cestu pravého poznání; slepý pohan ale zavírá oči své před světlem, on nechce prohlédnouti. Přiznání císařova jest mu milejší, než naděje budoucího života. Vída, že císař jest nedůvěřivý, bojí se wyznati přede vším lidem, že jest otcem děvčete; sice jinak by mohl upadnouti v podezření, jakoby podporoval opovržené křesťanů. Přirozená láska k dítěti ustupuje bážní lidské a marné ctižádosti. Emilius tváří se, jakoby neznal milostné dcery své, a neproměněným hlasem táže se:

„Kdo jsi ty?“

„Učednice Kristova,“ odvece Hortensie.

„Obětuj bohům kadidlo!“ říká dále soudce.

„Neučiním toho; jsou to klamní bohové.“

Jediný jest pravý Bůh, kterémuž já sloužím, a tení jest w nebesích; jemu jsem se obětowala."

"Zkusíme, zdali nezlomí okowy twrdossijnosti tvoji. Biricové! odvedte ji do žaláře. Strojní této ať tat wytrhne ten nestydatý jazyk flestěmi, pať ať ji upálí na hranici. Vospěšste, ať se ortel brzy wykoná!"

Z wězení, w němž se křesťanské ženy nacházely, bylo slyšeti zpěw; w libém souzvuuku ožýwali se jemní blasowé jejích, prozpěwující pokorný chwalozpěw nejblahoslawenější Panny Marie: „Welebi dusse má Hospodina, a zplešal duch můj w Bohu Spasiteli mém, že sblebl na ponížení dívký swé; nebo aj od této chvíle blahoslawenou mne nazýwati budou wssiční národowé (Luk. 46—49).“ Každé slowo wycházelo z hloubi dusse jejích, nebo blízký jsouce brány života wěčného již pociťowaly oně slasti, jakouž byla oplýwala nejswětější Panna, kdýž Spasitel swěta w jejím nepossíworněném těle ráčil sobě přibýteť wywoliti. — Nábožné ženy chtěly dále we zpěwu pokračowati, w tom ale otewřely se wrata wězení, a postawa w lesknoucím se bílém rouchu objevila se na prahu, podobná onomu andělu, kterýž wyprostil z wazeb knížete apostolů, swatého Petra. Kdýž dále pokročila, otázala se nesměle: „Jsem zde mezi křesťankami?"

Sotwa několiť těch slow promluwila, tu se w temném koutě žaláře pozdwišla ženská osoba, běžela přímo k přichozí dívce, obejmula ji a zvolala:

„Ty-li jsi to, Hortensie, dcero má? Jáť sem přicházíš? Wěříš i ty w Pána nasseho, Ježíše Krista?“

„Ach nejdražší maticko! jáť dlouho jsem toužila po tobě; ejhle Pán Bůh nám popřál opětného sbledání se. Agatoflea mi to nejednou říkala, že Pán Bůh všemohoucí nás může spojití již zde na zemi, a jistě že to učiní w nebesích.“

„Jáť dlouho, rozmilá dcero, trváš již mezi wyznavačkami Kristowými?“

„Před soudcem wyznala jsem býti křesťankou, ale ještě jsem neobdržela křest swatý,“ odpowědělo newinné děvče.

Těžko by bylo úplně wypsati, čeho pocítily matka s dcerou při opětném tomto sbledání se. Ražost se střídala s žalostí w srdci jejich. Želily toho, že nedlouho si tu odpočívati budou w náručí, neboť na zítřejší den měly býti odpraveny; awšak trud tento zapudilo pomyslení, že zemrou očistěny Božskou milostí, že pod ochranou Nejvyššího wejdou w slasti žiwota, kterýž nebude mítí konce!

Klaudia ukázala teď dceru swou i ostatním řkouc: „Ejhle, rozmilé sestry! toť má dcera, za kterouž jste se mnou tak často u Boha orodowaly; Hospodin wyslyšel modlitby nasse; Hortensie wyznala Pána Krista.“ Na to pozdwižší k nebi oči swých zvolala: „Nyní propouštíš Pane, služebnici swou w pokoji. U trůnu Twého přimlouvá se swatá mučednice Twá, Agatoflea, za nás; dejž, abychom i my brzy Tebe twáří w twář spatřily!“

Když se radost jejich poněkud utišila, odstoupily do výklenku vězení, a vypravovaly si tu vespolet, co se jim bylo přihodilo od té doby, když na Emiliův rozkaz Klaudia musila dům jeho opustiti. Nejprvé Hortensie sdělila všecko matce své; načež tato počala sama povídati:

„Pán Bůh náš vládne rovně nad otroky jako nad lidmi rodu vzneseného; u něho není rozdílu ani přijímání osob. Tebe vyučila otročtyně pravě víře, mne zase k spasení přivedla Římanka z vysokého rodu, jmenem Suzana; obě tyto učitelky nasse přebývají již ve vlasti nebeské. Obrácení mě na víru Kristovu stalo se takto: Když jsem byla odloučena od tebe, počala mne nervýšlouná testnost, jižto jsem nijádným způsobem nemohla se zbaviti. Bohově, jimž jsem se posud klaněla, neposkytovali mi lékařu proti tomuto neubhu, a proto jsem přestala navštěvovati chrámy jejich. Blíže letohrádku Neapolského, kdež jsem s rodiči svými bydlela, zdržovala se po několik neděl Suzana, z příbuzenství císaře Diokleciána. Častěji jsme se setkávaly; ona upozorovala testlivost moji a politovala mne; vypravila jsem jí utrpení své, ona plakala se mnou, a podávala mi útěchy ve svatých pravdách učení křesťanského. Z zdálo se mi, jakobych již dříve cosi podobného byla pocitila v srdci svém, čeho jsem si teprv teď byla jasně svědoma. Milost Boží osvětlila rozum můj, podněcovala vůle mě, i počala jsem toužiti po znovuzrození v Duchu svatém. Nejvyšší pastýř

Církev svatě, náměstek samého Krista, Kajus, uznal mne býti hodnou, abych byla přijata do počtu věřících, a udělil mi sám křest svatý. V okolí našem počalo žití pronásledování křesťanů. Suzana vrátila se do Říma, a já šla s ní, bažíc jediné po tom, abych se s tebou shledala a i tebe přivodila k pramenu věčného života. Než westřerá snaha má byla marná. Přístup k tobě byl mi zamezen, a tak nám nezbývalo nic, leč poručiti tebe vroucí modlitbě křesťanů. Nadto i Suzana z jmění svého dávala bojně almužny a činila blížním i jiné skutky milosrdenství, prosíc Pána, aby je co libou obětí ná úmysl tvého obrácení přijmouti ráčil. Neoprožená panna tato získala celý dům otcovský Kristu. Císař Dioklecian nabízel jí mocného Maximina za manžela, ona však odepřela to, pravíc, že již se zasnoubila čistým snatkem panenství ženichu svému, Kristu Ježíši. Rodičové její podstoupili smrt mučednickou. Ona pak se musila dívat na to, když těla otce a matky hroznými nástroji byla rozedrána a zohavena; a když snášeli krutě bolesti, lila jim balsám útěchy do srdce, až oba položili pro Krista časný život svůj, aby věčné slávy dosli. Konečně pak stála tu sama, jako někdy reťorná matka synů Makkabejských všem lákání pohan-
ských soudcův anobř i hrozbám jejich zmužile odolavši, vycedila krev svou pod mečem katovým. Pochovály jsme ji v zemi požehnanou, a já jsem se modlívala u hrobu jejího, aby na její přímluvu všemohoucí Pán nebe i země mně po-

přál sblédání s tebou. Jedného dne mne tam wyzvědači lapili a spolu s těmito pannami uvrhli do tohoto wězení. Tuto čekáme každodenně, že budeme na smrt odvedeny."

"Ale drahá matinko", tážala se Hortensie, "mohu-li pak býti pokřtěna?"

"Asi za hodinu přijdou jsem dva služebníci Církve swatě, jeden z nich jest knězem, druhý jahnem; oni wylíjí na hlavu twou wodu spasení, kteráž očistí tě od hříchů a spojí tě s Bohem twým."

Na potěšitelnou zprávu tuto zaškrvel se dívčín obličeje radostí nebeskou. Z modlila se w duchu, aby se šťastně okamžení to brzy přiblížilo, a aby přimula hodně milost Ducha swatého do srdce swého.

Čas rychle pomíjel; již se i k večeru chýlilo, a poslední paprskové sluneční ztráceli se w úzké štěrbině, kteroužto swětlo do žaláře padalo. Zbožně křesťanky vzdávaly chválu Nejwysššímu a wolajíce slowy králowského pěwce: „Dblédni se, Pane, na úmlawu swou, a na dusse chudých twých nezapomínej do konce; ať neodchází ponížený zahánben jsa: chudý a nuzný chwáliti budou jméno twé. Powstaníš Bože, sud při swou."

W tom se otevřely dwěře žaláře, a dva mužowé wessli; byliť oblečeni w obyčejně hnědé řízy, jak je sprostší Římané nosíwali. Starší z nich, již sšedinami prokvetlý, muž wážného a spolu nad míru wlídného wzezření, pozdrawil přítomných, řka: „Počoj wám, drahé sestry!"

Wšedky poklekly; Klaudia pojala dceru swou.

za ruku a pravila náměstu Kristovu — neboť on sám to byl — takto: „Otče všech věřících, přivádím Vám ověčku, kterážby ráda byla přivtělena k stádu Kristovu, je to dcera má; vyžnala již veřejně Pána našeho, není ale posud pokřtěna.“

Pať v brátkosti svatému knězi všecko vysvětlila, načež on pozdvíženým a nebi rukama velebil Hospodina, že lačných nasycuje dobrými věcmi a malickým dává poznání toho, co skryto jest před moudrými tohoto světa. Na to obrátil se k Hertensii, a wyptával se jí na hlavní články víry, a když z odpovědí jejích a z celého pokorného chování se uslechtilé dívký seznal, že jest hodna křtu svatého, pravil dále:

„Já, drahá dcero, znal jsem Agatofleu; byla to nevinná duše, plná pravé poníženosti a všemi ctnostmi okrášlena, a zašlucharala státi se mučednicí Páně. Vidím, že jsi u ní důstatečně přípravy nabyla, a proto tě osvobozuji od povinností, které ukládá Církev Boží čekancům křtu svatého. Možná, že i tebe, jako Agatofleu, brzy povolá Pán k nebeským hodům svým. Na obtížné této cestě bude ti zapotřebí občerstvení duchovního, jehož se hnedle teď účastnou staneš. Milé sestry“, oslovil velebný kněz všechny tu shromážděné, „přinesl jsem vám Chléb andělský tu posile; nebo zítra vám nastane den zkoušky, a setrváte-li věrně až do konce, bude postavena koruna vítězství na hlavy vaše a sláva nekonečná bude vaší odměnou.“

„Jsme tedy odsouzeni?“ tážaly se ženštiny; nebyla to však otázka bážlivých, smrti se hrožících, abrž wylew zbožné nebočkarosti, widěti se konečně u cíle naděje své.

Hlasem bolestným, spolu pak i wroucí útrpnost jevícím odpověděl kmet: „Wšicni křesťané, we wězeních uzawřeni, budou odpraveni dne zjejtřejšího. Blahoslawím was, milé sestry, že tak brzy spatříte sláwu nebesťanůw, kdežto my nehodní služebníci pro hříchý naše zůstaweni budeme ještě w tomto szawém údolí. Drobujte za nás!“

Wessererem poswátňý sbor spojil se we wroucí modlitbě k Bohu. Klaudia uwešla spolu s jákousi staříčkou wdowou dceru swou ku knězi Božímu. Zde poklekla Hortensie; wyznala: že wěří w jednoho Boha we třech osobách, w jednu swatou obecnou a aposťolskou Církev; obřekla se ďábla a skutků jeho; pak sklonila hlavu swou, nad nížto kněz wylil wodu očišťující duffi ode wšší škwrny a wléwající w ní poswěcující milost Boží k spasení wěcnému.

Nějakou chwíli setrwala w modlitbě, a wzdávala díky Bohu za dobrodiní swatého křtu. Wšak ještě jiné milosti měla se státi účastnou. Ctihodný kněz, wida, že jí bude zapotřebí mocně zbroje k zítřejšímu boji, wyswětlil jí učení o nejswětější Swátosti oltární, načež spolu s matkou swou a s ostatními sestrami přistoupila k stolu Páně a nasýtíla se mannou nebeskou, kteráž z nesmělé panny učinila neohroženou rekyni, tak že, jak aposťol národů praví, i ona z celé duffe o sobě

řící mohla: „Život pak jsem již ne já, ale živ
ješt ve mně Kristus.“

Hortensie teď oplývala rozkoší, jakž nikdy
dříve byla pocítila; jedinou touhou její bylo spo-
jení se s Kristem v nebesích, a ničeho se tak ne-
strašovala, jako aby nemusela dále pobýti na
této zemi, kde newinnosti její tak mnohá pokuseni
všeho druhu hrozila. Připojila tedy hlas svůj k
modlitbě ostatních sester, kteráž po celou noc hlasitě
velebily Hospodina za to, že jim dal život svůj
položiti na vyznání nejsvětějšího jména Ježího.

Druhého dne z rána za městem na břehu řeky
Tibery dějí se přípravy k bohumilé oběti. Stojí tu
řada křesťanských vdov a panen. Oblíčeje jejich
ozářuje světlo nebeské, rty jejich pohybují se v
nábožně modlitbě. Katané věšší těžké balwany a
kotvice na šíje jejich a vrhají je v divoký proud,
a temné vlny zavírají se nad mrtvými těly; —
v nebi ale radují se vyzvolení Boží, že rozmno-
žen ješ počet jejich.

Když pak nastala noc, přišli křesťané, a od-
nášeli mrtvolu swatých mučednic z břehu, kamž je
byla voda vymrhlá. Dvě těla našli při sobě;
byla to mrtvola obstarlé paní a jiná nedospělé
ještě panny; obě držely se pevně objaté, rty jejich
jakoby andělskou radostí se usmívaly, obě se zdály
ponořeny v lehký spánek. Kdož nepozná v nich těla
matky a dcery — Klaudie a Hortensie. Všecha
těla světic těchto pochována jsou v katakombě, t. j.
podzemní ješyni swatého Kalixta; duše pak jejich
jsou v ruce Boží a požívají slávy nebeské.“

Maria, pomocnice křesťanů.

P o w í b ě a

ob

Ottmara Lautenschlagera,

zještěná ob

A. B.

•

I. Blahost a žalost matčina.

U paty rěnských hor leží w krásné, awssať neúrodně krajíně malá wes. Dbywatele její jsou sice chudí, awssať spokojení a zbožně myslí; což jervi zwláště tím, že ničeho nessesťří, by kostelíček swůj udržowali w staru pořádném. Mnohý zajiště pěkný obraz, mnohá nákladná ozdoba oltáře, již obětowala zde chudina, překwapuje oko; kdežto srdce hluboko dojímá wroucí zbožnost těch, kteří zde wykonávají pobožnost swou. Od kostela pěkným březovým stromoradím weđe cesta do malého utěšeného oudolíčka. Zde stojí mezi dvěma duboma růžovým křowím obkličena, dřewěná, wkusně zhotowená socha nejsvětější Rodičky Boží; majíc korunu paprskowou na hlavě, náruč pať pozdwiženou, jakoby někdy byla držela Božského Synáčka. Pravím někdy; neboť bezbožná ruka wydrala před dáwnými lety matce Synáčka bohatě okrášleného; a nelze bez bolesti patřiti na ty ruce, kteréž se marně rozpínají k objetí miláčka drabého, a nemožno hleděti na ty oči, kteréž plny wěrně lásky mateřské jessťe žirají tam, kde spočíwal miláček jejich, a jehož nyní níkdež nenalezají, aby člověk, lidské mající srdce w těle, nebyl hluboce dojat. Awssať wesničané a dbywatele celého wúkolí chowají obraz ten u weliké pocti-

nosti. Mnozí putujou k němu a konají zde s nábožným srdcem modlitbu svou; zvláště pak otcové a matky, jenž nezdárnými, svedenými aneb churavými dětmi jsou navštíveni, berou sem k Matce milosti své outočíště, a prosí za děti své; anobrž nejedni z nich tvrdí, že přimluvou nejsvětější Panny byli u Boha vyslyšeni.

Však ale žádná z matek zarmoucených neutilala se k obrazu tomu tak často, jako Marketa Římová, stará wdova po chudém nádeníku. Záhy ztratila manžela svého, ale s křesťanskou odemzdaností do vůle Boží snášla tuto těžkou ztrátu a snažila se s tím většší láskou, by jediného synáčka, Josefa, zdarilý to obraz otcův, dobře vychovala. A v skutku Josef nezklamal nádeje matky, kteráž si chtěla na něm odchowati podporu v stáří. On se rád modlíval a byl roč od roku pilnější a mravnější, vystříhal se špatné společnosti a nikde nebyl ve svých prázdných hodinách raději, než u matky a nebo na faře. A pan farář si na něm mnoho zakládal, a denně obětował hodinu na to, aby jej učil latině a hudeb. Z nebylo divu, že taková přízeň se strany pana faráře vzbudila u mnohých žáků závist a nenávisť k Josefowi. To bolelo ovšem dobromyslného tohoto chca; než nesplácel zlého za zlé, anobrž snažil se ku každému, i k nepřátelům svým přívětivě se míti a jim dobře činiti. Mnozí ovšem dojati takovýmto láskavým chováním, uznali nepraví své a smířili se s Josefem; jiní však setrvali tím pevněji v nepřátelské rozhořčenosti

proti němu, a nenávisť k newinnému rostla s nimi v srdcích jejich. —

K těmto náleželi přede všemi dva synové kovářovi, jmenem Mikuláš a Baltazar. Neměli ovšem té nejmenší příčiny, by newražili Josefa; ale mrzelo je to, že byl ode všech milován a chválen a že u pana faráře a učitele požíval veliké přízně, ješto oni sami nikde nedocházeli pochvaly, ale spíše s mnohých stran domluvy a hany.

Toť však zasluhuje tím bedlivějšího povšimnutí, poněvadž jest to rozhodné pro osudek budoucnosti Josefovu.

Pacholík vzrůstal, jsa zdrav a silný na těle, newinný a vzdělaný na duchu; učitel pak stárnul a slabnul. V šestnáctém roce již stal se Josef jeho pomocníkem; a welebný pan farář zřejmě se vyjádřil, že by chrádnoucí učitel nemohl dostati žádného lepšího nástupce než Josefa. Z dělal si hodný jinoch místo učitelské jistě; an najednou zmizel, a nikdo newěděl, kam se poděl. To se stalo takto:

Jednou o posvěcení v sousední vesničce řídil Josef se starým učitelem hudbu kostelní. Blídné pozvání známého poctivého sedláka k obědu nebylo odřeknuto. Dobrá společnost, a všeobecná veselost hostů přiměla je, že tu pobyli proti předpředsazení svému děle. Bylo již tma, když vyšli. Z musili jíti lesíkem. Tu zaslechnou v houšti bolestné sténání. „Co je to?“ wolali oba zaraženi? „Pomozte mně!“ vzdychal opět sténající hlas. Josef plný soucitné horlivosti chtěl ihned

jíti po hlasě. Starý učitel, ztuffený a ne bez starosti, navrhowal, aby se wrátili do sedlského dwora pro swětlo a nosidla; neb domníwal se, že by byl někdo zlomil nohu aneb jinak zde se roznemohl.

Než Josef mladistvý, rázný a plný horlivosti, chtěje pomoci w neštěstí, prosil učitele, by počkal na silnici; on že přestkočí příkop, pak že naň zawolá, jak mile najde ubohého. Stalo se. Rychle skočil přes příkop do houští a dral se k místu, odkud bylo slyšeti bĕdowání a stenání. Učitel slyšel, jak Josef několika slowy těšil nebohého; pojednou wšak bylo ticho; na to bylo slyšeti ještě wzkřiknutí a posměch. — S ouzkoostí čekal dlouho na Josefa, wolal; než nedostával odpovědi. Uleknutý a celý podeššený, běžel starý muž nazpět do vsi, wyprawowal wšedco co se stalo, a žádal o pomoc.

Zhned pospíšilo několik mužů s ustrasseným učitelem do lesa; wšedco prohlédáno, wšsudy woláno; — o Josefowi ani pohádky. Když pak ani po několika dnech domů se nenawrátil, tu pojal wesničany, matku, jakož i faráře náramný strach. Z bylo widěti zlosynny kowáčow na poswícení a wyprawowalo se také, že se ukázali wšselijací podezřelí lidé w hospodě, kteří uslechlého, krásně wzrostlého Josefa nespustili s očí; hospodský tuffil do konce, že byli mužowé tito najímaci z Pruska nebo Heska, a snadno že mohli dobrého, tichého mladíka wláhati do tenat, z nichž mu nebylo možná wywáznouti.

Wšedco pátrání bylo marné. Čekali tyhody,

měsíce, ba i leta na ztraceného syna; Josef nepřicházel. Zármutek dobrého faráře byl veliký; učitel nedal se dlouho ani potěšiti; žalost matky nebyla ani k vypravení. I navštívila všechny chrámy, putovala na rozličná místa, aby vyprosila návrat jediného mileného dítěte. Každodenně chodila k bezdětné matce Boží, — tak nazývali sochu tu v údolí — a vzývala ji s hořkými slzami, aby už brzo nebožého synáčka poslala k truchlící matce. I minula drahá leta, Josef nepřicházel. Dsm let uplynulo a ještě neztratila Marketa naděje. „On musí přijíti můj Josef!“ říkala; „on ještě žije, já to vím jistě; tu vnitř mi to praví nějaký hlas. I budu stále se modliti a nepřestanu prositi, dokavadž nebudu vyslyšena!“

Marketa již pocítovala obtíže staroby; i vzala k sobě chudého sirotka, jménem Agatu, a byla s ní živa tisse a pokojně, jsouc oddána Bohu a v něho stále doufajíc. Malé potřeby své zapravovala z výdělků za prádlo a pletení, při čemž jí Agata pilně pomáhala. Také pan farář a učitel podporovali ji, že mohla s Agatou bez starosti živa býti. Než Josef byl předce jedinou myšlenkou její, na něhož stává se lehce vzpomínala a za něhož se ustavičně modlila. Sotva vyšlo slunce, již pílila Marketa k obrazu bezdětné matky Boží, tam žalovala svoje bolesti pro ztraceného syna a vzývala přímlovu blahoslavené Panny za něho i za sebe; a porůždy jí bylo lehčeji, a její naděje, že Josefa opět uvidí, již se farář, učitel a všichni ve vsi už byli vzdali, byla pak pevnější, ona

pať sama we swém soužení utěšenější. Když pať přišel večer, navštíвила Marketa se schovankou svou nejsvětější Pannu opět a znova jí prosila za pomoc pro syna.

Bylo to na svátek navštívení Panny Marie, ana opět klečela před swatým obrazem. Více než jindy rozjímalá bolesti Marie pod křížem, a oko její slzou zaronilo se. Socha s náručím vztaženým po drahém Synáčku, jehož nebylo, a s očima, kterěž nadarmo pohlížely za ztraceným, nebyla-liž obrazem její bolesti materských?

„O Maria, matko nebeská!“ křivěla ona, „jako ty zde, tak i já vztahuju ruce své po swém milém Josefě a nemohu obejmouti ho; jako ty, obracuji i já zraký své toužebně na všedky strany a nemohu spatřiti drahou tvář jeho. O Maria pomoz! Maria pomoz!“

Hořem přelomána objala noby svěřice a sklonila prosebně hlavu na kolena její. Tu jí napadla z nenadání dobrá myšlénka. Radostně vzchopila se: „Matko Maria“, zvolala utěšeně; „ta myšlénka pochází od tebe; ano, tak učiním; já ti dám syna tvého, a ty mně navrátíš mého. Josefe, můj Josefe! užřím tě zase!“

S radostí spěchala domů. S dvojnásobnou horlivostí pletla a přebila s Agatou; každý den stávala o hodinu dříve a ležala o hodinu později; při tom spoušila na všedky strany, ale tak, že Agata tím ničeho netrpěla. S podivením říkávala tato: „Ale milá matinko, proč se tak tuze moříte? Musí-li se pracovati, budu já raději dvoj-

násobně dělati, jen se wy sšetřte; wasse zdrawí trpí; sotwa že si přejete w neběli nějakého nadlepšení; řekněte mně, co myslíte?“

„Agato,“ pravila stařena; „ty se dozvíš ještě wssedko; wždyť to činím k vůli draběmu Josefmu. Pracuj jen pilně, pať přijdou dnové odpočinuti!“

Takto strádala Marketa se schovankou svou bez ustání. Hnedle byly hotovy dwa krásné kusy plátna. Když byly vybíleny vzala je Marketa a nesla do města, schovavši do kapsy svou celou hotovost, starý totiž dukát, ježž před šedesáti lety kmotr jí byl zawinul, a stříbrný prstýnek.

S úžasem tázala se Agata matky: „K čemu ale to wssedko?“

„Agato, zwědawost nesluffí se na twůj wěť,“ zněla odpověď; „až přijde čas, potom se dozvíš.“

Nadarmo nabízela se Agata, že ji doprovodí a plátno jí poneše.

„Ne tak,“ odpírala matka, při tom mně nemůžeš nic pomoci; to já musím sama.“

Zwolna kráčela stařena s nůsfi na zádech, kteráž nebyla pro ni w skutku žádným lehkým břemenem, berouc se dolů k oubolí, k milému obrazu. Důwěrněji a srdečněji než kdy jindy modlila se tam; pať občerstwena a plná utěšené naděje brala se k městu dále.

Šťastně dostala se do města, a plátno brzo i dobře prodala. Nyní počítala peníze; dělalo to s dukátem hezkou sumu.

„Wssak to dostačí,“ minila, „a nedostačí-li,

snad mně počkají na mou poctivou tvář a k vůli matce Boží.“

Pečovala nyní přede vším o to, by vyhledala řádného umělce, kterýž by měl pěkná Jezulátka; brzy se na jednoho doptala. Jezulátka podle přání, krásně, uměle zhotowena, byla k dostání. S radostným udivením patřila dobrá Marketa na kvetoucí, červeně tvářičky, jakoby se na ni zovšad usmívaly; pozorně prohlížela každé dělátko; neb to nejkrásnější chtěla koupiti, aby Rodičce Boží v oudolí welkou poctu způsobila. Bylo jí ale skoro těžko wolit; obrátila se tedy k mistrowi, jemuž prostě její chování welmi se líbilo.

„Bude tak dobrý, pane,“ prosila, „a dejte mně to nejkrásnější z těch Jezulátek; já bych ráda matce Boží učinila hodně welikou radost.“

„Nejkrásnější bude ale také nejdrazší, dobrá matko!“ doložil mistr.

„Což štobí?“ twrdila Marketa prostosrdečně, „matce Boží le cti nesmí se peněz štetřiti; já ji chci koupiti to nejpeknější, a kdybych i svůj domek měla na to dáti.“

„Nu, nu,“ usmál se mistr, „tak draho to nepřijde; zde, já wám radím toto Jezulátko.“

„To? to má celý blebý, a wyžábly obličej; ne, to si můžete nechati sám; jak by se na mne matka Boží podívala; ne, zdrawě, boubelatě dělátko s červenýma tvářičkama chci jí obětowati.“

Umělec smál se ještě více a dal jí jiné: „Tu máte s boubelatými a červenými tvářičkami.“

„Toto dělátko má rusé vlásky“ wystawovala

opět Marketa, „a náš pan farář tiskával, že Spasitel měl tmavé vlasy; i u nás na venku nedrží se mnoho na rufovlasé mužské; odpusťte, pane, nyní teprve vidím, žeť i vy máte bělavé vlasy; nehněvejte se.“

„Nikoli,“ odvětil s úsměchem mistr; „máte zvláštní zálibu, a učiníte nejlépe, když si sama vyberete.“

Marketa prohlížela pozornou a pilně Jezulátku jedno po druhém; konečně si vybrala dělátko s přívětivým růžolicím obličejem, a tmavohnědými vlasy, tážíc se na cenu. Umělec byl levný a Marketa ráda zaplatila, čeho žádal. I měla srdečnou radost nad spanilým Ježíškem; ještě jí zbylo něco peněz, a za ty koupila mu posříbřenou korunku na hlavu. S veselým srdcem líbala Jezulátku, a zaobalila je do bílého plátna a spěchala k domovu. I bylo jí, jako by nesla v děťati svého Josefa; hovořila a lastkovala s nim; hned smála se, hned zase plakala. Mimo nadání přišla k Rodičce Boží v údolí; tam vyňala Ježíška, políbila a vložila ho, plačíc radostí i žálostí, jeho matince v náručí.

„O Maria!“ tak vrhnuvši se na kolena volala, „ty víš, že jsem žádné oběti nešetřila, abych jen ti synáčka tvého zjedнала; proto jsem trpěla hlad i nouzi, proto jsem bděla a se lopotila; o buď mně milostivá, a pomoz mně přímlovou tvou, by se navrátil také syn můj ke mně.“

Slunce právě zapadalo; paprskové jeho prosvítali stulínami dubů padající na hlavu sošky.

Ž zdálo se Marketě, jakoby oči Božské matky jí
lynuly přívětivě děkující.

„Ano,“ zvolala Marketa plna blahé naděje,
„já vím, ty milostivá máti, ty mocná paní, že
mně to vyprosíš, že vzpomůžes.“

Po těchto slovech porostala.

Wesela, jak mnohá leta už nebyla, pospi-
chala k domku svému. Agata pozdravila ji při-
větivě, a podívala se jasně tváří pěstounky své.
Její podívení rostlo, když wyndala Marketa dva
peníze z kapsy a ji poslala pro obciestvení, které-
hož obě po dlouhý čas nepožily a nyní s nej-
lepšší chutí strávily. Po utěšeném, radostném dni
šla Marketa na odpočinutí. Spala sladce. Ž zdálo
se jí, že přišla Maria Panna k ní majíc v ná-
ručí Ježíška, jež byla jí obětována, a pravila
plna láskavosti k ní: „Tyś důvěřovala v mou
přímuru, a ctíla si mého Syna, i při vši své
chudobě nesetřila jsi oběti; protož přijmu tvého
syna za svého, provedu ho skrz bouře vln a po-
žár ohně, a bezpečně dovedu ho k tobě.

Naděje Marketina posilnila se tímto snem
poznovu a nemálo. W celé krajině však bylo
wšeobecne podívení, že socha matky Boží w údolí
opět dostala dítě své; nikdo však newěděl, kdo
byl tím dobrodincem. Hádáno tu i tam na bo-
hatě sedláky a bezdětné paní; na chudou wdovu
nepomyslíl nikdo.

III. Růženec.

Právě, co se toto v Evropě dalo, stála tisíc hodin dále, v Americe, v přístavu Bostonském anglická loď hotova k návratu domů. Nedávno před tím byl učiněn pokoj mezi Angličem a severoamerickými obcemi ku prospěchu těchto (1783). Mnozí cestující, vojáci a průmyslníci ze všech národů, jimžto pokoj zarazil čemeslo, chystali se navrátiti se s touto lodí domů. Všude bylo připraveno, příznivý vítr nadmul plachty a nálodníci čekali jenom na znamení zpráwce lodí, čili kapitána k vytáhnutí kotvy. Tento však hodiný drže v ruce, mrzutě se po palubě procházel, a nerwle hleděl kufátkem na silnici, ku přístavu vedoucí, jakoby očekáwal ještě některého pocestného.

„Předce jednou!“ zvolal, když odrazil člun od přístavu, blíže se k lodi; „je ale již swrčovaný čas; připravte se plawci!“

Člun připlul až k samému korábu; mladý muž wystoupil a wylezl s takovým spěchem po lodním žebříku nahoru, že přissed na palubu, klopytnul a sflasnul; rychle však wzhopil se opět.

„Počkejte,“ prawil kapitán s úsměškem, „ohlídněte se, ztratil jste něco překrásného.“ Mladík obrátil se, růženec ležel na podlaze; wypadl mu nejspíše při klesnutí na zem.

Slasitý posměch bylo slyšeti wůkol. Zinoch ale zdwihnul pokojně svůj růženec. „Pánové,“ prawil s důstojností a hleděl s wážnou opravdívostí na posmíváčky, „já jsem katolík; je-li někdo mezi

vámi, jemuž by to překláždlo, nechť se hlásí; já mu odpovím!“

Po těch slovech se vysoce vztyčila jeho stíhlá, ale nicméně mohutná postava, oči se mu jištěly; přitlačil si klobouk pevně na čelo, a pravicí uchvátil jilec meče.

Smích nyní umlkal: „On je papeženec!“ řekl jeden; „zakuslený jezuita!“ pravil druhý. „Škoda,“ pravil silný muž prostředního věku, jehož kapitán jmenoval panem Filipem, „ten hoch má oheň; kdyby raději nosil zbraň, nežli růženec, který se lépe hodí babičkám.“

Mladík ale opětoval otázku svou. „Pánové, slyším hlucení a nerozumím tomu; tážu se ještě jednou: Je-li někdo mezi vámi, jemuž je na urážku, že jsem katolík a i zde na této lodi chci zůstat katolíkem, ten ať se hlásí.“

• Oči jeho pátrali po vůkol stojících, jakoby vyhledy vyžýval, a zmužilost a odhodlanost jeho dojímalá jich patrně. Smích se utišil, a posměvači se zarazili. Tu kapitán vystoupil; a vzal ve jménu jiných slovo, řka: „Páne! není zde nikoho, jenž by chtěl sčítati na vás pro vaše náboženství. Můj kuchář zde jest mouřenín, můj formidelník je kwaker, můj poručík methodista; k vyšetřování náboženství ostatních vážených cestovníků nemám ani moci ani vůle. Vy se můžete v pokoji svůj růženec modliti vsude, ano i tam nahore v kosi střelném, chcete-li, toliko si přeju, aby zde na palubě panoval pokoj.“

„To si přeju též,“ byla odpověď jiného; a

„leč, jak pravím, nikdo nesmí bez trestu posmívati se mé víře a mým obyčejům.“

„Upokojte se, mladý muži,“ konejšil Filip, „jemuž se velice zalíbilo různé počínání jiného; rúženec na této lodi, v tak mladé ruce vojínově jest docela něco nového a newidaneého; pročej musíte nám již dopřáti malého úsměchu; ale pravdu máte, když žádáte úctu pro víru svou a žádného pohanění netrpíte; na čest Anglika, Filip Kennedy pomůže vám potrestati rouhače.“

„Děkuju vám, pane,“ odvětil Josef příměnně překvapen; myslím ale, že toho nebude potřeby.“

„Spolehejte na mne v každém případě; slovo s to; nyní ale schovejte svůj rúženec; on nesmí dle vůle vaší nikterak býti příčinou sporu. Pojdte, a vypijeme spolu lahvicí vína na šťastnou cestu, my musíme vejíti spolu v bližší přátelství.“

Kapitan přiblížil se k nim: „A, pane Filipe“, pravil se zvláštním, trpkým úsměškem, a kývnul naň po straně. „Co to vidím? Jak může tak horlivý protestant pro rúženec se práti?“

„Přísám Bůh! nikoli pro rúženec,“ dohládal se s opravdovostí Filip; „ale pro cizí právo a pro čest bez winy zkrácenou nebál jsem se nikdy boje, kapitáne!“

„A což jestli přijde také čas, kdež i vy se budete modliti rúženec, pane Filipe?“

„Co vám napadá, kapitáne? To se nestane nikdy!“, doložil tento s jakousi nemoří.“

„Neodříkejte se ničeho. Já jsem znal ve svých škotských horách jakéhosi Lairda. Modiče jeho byli oba horliví kalvinisté, bába však byla katolička a držela mnoho na odpustky a na růženec. Tu si udělal Laird žert, oběsil starou její kočku na jejím růženci.“

„To byl surový kousek!“ zvolal rozhorlený Filip.

„Čtveráctví chlapečků, dovolíte-li.“ Bába vzala si to zneuctění svého růžence a smrt kočky své tak k srdci, že umřela. Na smrtelném loži prorokovala, že bude Laird na potrestání tohoto hrozného přetčinu ještě pokání činit a růženec se modliti.

„A stalo se tak?“

„Ovšem, že se stalo. Často se smáli tomu prorokství; sám Laird tropil si s tím velmi často žerty; ale brzy se to změnilo. Šel na cesty, a v Itálii a ve Francouzích přišel do společnosti zvláštního druhu. Brzo našel dobré přátele, kteří lstí a pekelným jakýmsi uměním jej připravili o poctivou víru jeho otců; a v skutku Filipe, jeho bába dobře prorokovala: nyní se modlí Laird v klášteře růženec. Protož pane Filipe ničeho se neodříkejte.“

„Divno!“ pravil tento celý zamyslený; „ale nikdy to se mnou tak daleko nepřejde.“

„Nikdy,“ pokračoval kapitán, ovšem budete-li prozíratelný a dobře-li chrániti budete srdce i rozum; nebo všude kladou papeženci osidla jinověrcům, všude obcházejí jezuité, aby chytrou lstí otočili dobrých; vědí si zjednat přístup do paláců, jako

do chýší rolníka; roníají do pustin Ameriky, plowou se přes moře, ba ani vrchy, ani řeky nezadrží jich; ni muka, ni sama smrt nemůže jich zadržiti. Mějte se na pozoru, Filipe! zdá se mi, jako by byl onen mladík jeden z jejich družstva, nebo ve všech způsobách naleznete pokrytce.“

„Mýlíte se“, řekl Filip, skoumaje nějakou chvilku ušlechtilou přímou tvář Josefa, jenž podepřen na zábradlí paluby se díval na hemžení v přístavu. „Mýlíte se jistě, kapitáne, neboť by byl v tom případě jinak vystoupil.“

„Vy neznáte lsti takových lidí“, odpověděl kapitán. „Hned hladou žaloby, hned zase odvažují se k veřejnému útoku; než co na tom“ — začal po malé přestávce s odpornou chladností a potutelným úsměchem, „budete-li i vy s Lairdem a s tím nakvašeným mladíkem se modliti růženec?“

„Nikdy“, ozval se Filip, „nikdy, spíše kuličky jeho růžence obrátí se v zlato, než já bych se stal katolíkem!“

Tak mluvil Filip. Však právě než minulo deset dní, vysvobodily ho tyto kuličky v pravém smyslu toho slova od smrti hladu!

Josef, jak se zdá, zaslých tato poslední slova Filipova; i šel k němu, jako by mu chtěl odpovědět. V tom dal kapitán znamení k odplutí. Rychle byly vytaženy kotvy, děla hřměla poslední pozdravení; námořníci a cestovníci, kteří volající šátky a točice klobouky se loučili od přátel svých na pobřeží a na sousedních lodích, křičeli „hurrá“! tak

že nebylo ani svého slova slyšeti. Tisse a bezpečně pohybovala se loď; brzo vyšla z přístavu a velebně rozprostřelo se nesmírně moře před nimi co veliká, nepřehledná, temná plocha.

Josef patřil s patrnou radostí na rychlé pohybování korábu, jenž ho měl přivezti do drahé otčiny. Tu mu zallepal vlídně Filip na ramena. „Pojďte, pane“, pravil, „vyprázdňime spolu na bližší známost několik lahvi portského; to pomáhá proti mořské nemoci; hle, tam vedle stožáru je připraven stolec s vínem a šýrem.“

Cizinec nemohl odmítnouti srdečného pozvání Angličana; Filip počítával k Josefowi jakési náklonnosti, kteráž prozrazovala přímé srdce. Iša o něco starší, než tento, a ne bez zkušenosti, poznal brzo jeho čistou mysl; víno rozvázalo jazyk, Josef se rozhovořil; Filip obrátil nyní řeč na Německo, přítel jeho mluvil s nadšením o vlasti své.

„Čím to ale šlo“, tážal se Filip, „že jste opustil otčinu svou? Promiňte mi tu otázku; není to zvědavost, ale upřímná podílnost v osudu vašem.“

„Na to vám rád odpovím. Já musil opustiti otčinu svou, neb byl jsem své staré matce unessen.“

„Unessen? To by se vám bylo ve svobodné Anglii nikdy nestalo.“

„A předce, pane! bylo to anglické zlato, co lupiče mě swedlo k tomu zločinu. Šestti najímači neb werbowníci přepadli mne v noci, když jsem se rozveselil; byl jsem svázan na rukou i nohou, odvrácen k vojšku, které svou krev muselo proliti

to Americe. Bodák mi byl položen na prsa; i musil jsem přísahati k práporu spojených obcí. Běžíte-li pane, že taková přísaha měla platnost?

„Nikoli, vždyť byla vynucena.“ —

„Jsem vašeho mínění, pane. U Trentonu přepadl nás udatný vůdce Američanů, Washington, a velmi zle s námi naložil; já byl s mnohými jinými zajat. I posstěšilo se mi, uprchnouti ze zajetí; však nechci vás unavit líčením svých strastí. Glad a žízeň byly to nejmenší; přes vysoké vrchy jsem musel přelézati, nekonečnými lesy a pustinami se dráti, šíroře řeky přeplavati, než jsem se dostal do Montrealu. Tam jsem našel Španěla, jenž vedl rozsáhlý obchod v kožeslinách; osud můj pohnul jím, že se mne ujal a připravil mne v Limě do dobrého domu obchodnického. Donna Kaweria nazývala se paní moje; na tu co živ nezapomenu. I chtěla si mně vzíti za vlastní dítě; avšak, pane, měl jsem vlastní matku, a po té, po té práhlo srdce mé. Šest let prodlel jsem u dobré donny, kteráž nikterak mne nechtěla propustiti. — Když jsem slavil svoje poslední narozeniny, přišla ke mně se slzami řkouc: „Ty máš matku doma; ta pláče a želí pro tebe; byl by to hřích, kdybych tě chtěla zde dále zdržovati; jdi tedy, pozdravuj matku svou, a přineš jí toto!“ Při těchto slovech podala mně škrínku z drahého dříví mahagonového, naplněnou tisícem dublonů. Hluboce pohnut, políbil jsem ruku své velikodussné dobroditelce; ona se blahomile usmívala. „Tvoje matka musí býti nábožná žena“, jala se mluviti dále;

„neboť tě nábožně odchowala, dej jí také tento růženec, a pros ji ve jmenu mém, by se jej modlila každou sobotu za spasení duše mé.“

„Wy jste widěl ten růženec, pane Filipe, před několika hodinami a já dobře slyšel, co jste pro-
nesl o jeho kulickách. Však zážraku žádati jest příliš mnoho.“

Pan Filip díval se s úsměchem na svého přítele. „Kdyby ale bylo zážraku potřeba“, tážal se, „aby bloudící duše přišla na cestu spasení, myslíte, že by Bůh učinil zážrak?“

„Dojista, pane, kdyby tato duše nemohla jinak býti vysvobozena.“

„Jak mnoho zážraků ale musil by tu Bůh činiti?“

„Třebať toliko jediného divu a ten nám dala láska Boží. Dala nám div křesťanství, div jeho Církve. Pane Filipe, pozorujte-li dějiny křesťanství a Církve Boží; nemůžete zapřít, že jest ono zářícím zážrakem, podobným sloupu ohnivému, jenž někdy vedl tmavými pouštěmi národ Izraelský. Onoť zhřívá chladnost a osvěcuje temnosti; toť síla, toť divotvorná moc křesťanského náboženství. Jeho světlo zapuzuje tmu, která obkličuje ducha našeho; jeho milost rozpouští tvrdý led našich srdcí, kteráž k dobrému jsou vložná. Církve jest to, jež tento swatý oheň chová a jím divy tvoří, které jen oku slepého skryté jsou.“

„Wy jste katolík, já pak jsem protestant!“ —
„A předce, jakž pevně doufám, věříte v Krista, jednorozeného Syna a v pravdu Písem swatých.“

„Zajisté, „příteli můj, odpověděl Filip, „to vě-
řím a vyznávám slovy i skutky. Než dovolte mi
otázku“, a přitom hleděl naň opravdově a pro-
nikavým zrakem: „By jste byl vojákem? Z ne-
byl jste nikdy ničím jiným?“

„Řekněte to jen zřejmě, nejsem-li kněz aneb
docela zakuklený jezuita?“ odpověděl s úsměchem
Josef; „vždyť nosím růženec a jsem přísný a zve-
dený v řečech a skutcích. — Nikoli, pane, já ne-
jsem kněz, aniž jsem přišel na loď, abych newěřící
obracel; k tomu nejsem povolán. Nestrachujte se
tedy přede mnou; newím co kapitán mluvil s
vámi; mne se to týkalo, to prozrazovaly jeho
zraký i wasse twáření; tussím, že o mně nemluvil
nic dobrého.“

„Nezdá se vám býti nakloněn.“

„Widěl jsem to hned; můj růženec byl mu
trnem w očích.“

„Mějte se na pozoru před ním, srdce jeho
není dobré.“

„Já se ho nebojím, jsem w rukou Božích.“

Několik cestovníků blížících se přetrhlo další
rozmluvu. Josef rozestl se srdečně s panem Fili-
pem. Nedaleko od nich stál kapitán, a oči jeho,
kryté hustým obočím, blýskaly hrozně a newra-
živě na cizince.

III. Bouře.

Wesele, jakoby touhou po domovu pužena,
pádila loď po wlnách. Společný život w tak těsné

prostore spřátelil brzy cestovníky. Než Josef nebral příliš velkého účastenství v společnosti; prokazoval se sice že všem na korábu lástivým a přívětivým; předc však miloval více soukromí. Toliko pan Filip, jenž se cítil den ode dne více k němu nakloněna, požíval společnosti jeho. Šlechtný Angličan nacházel srdečné zalíbení v čisté, rázně myslí Josefa, jenžto s jasnými náhledy ducha spojoval zřetelnost na svůj věk neobyčejně bohatou a přitom nelíbenou náklonnost Angličana odměňoval vroucím přátelstvím. Brzy se poznali úplně a sloučili se tak vroucí láskou a přátelstvím, že je nazývali na lodi jenom dvojhvězdám — Kastorem a Polluxem. *)

Jednoho večera, když moře, jakoby se chtělo ukoľebati v spánek, s neobyčejnou tichotou se vlnilo a lesklé hvězdy své záře posílali strže stěžně a plachty na palubu: stáli oba druhové podepření na zábradlí paluby, bavíce se upřímným hovorem. Filip vyprávěl příteli svému o pěkném statku svém v Northumberlandě, o své manželce a milých dítkách, po kterých toužila duše jeho. „Ty newěříš, Josefe, jak mně bylo, když jsem vystoupal na loď, kteráž mně k nim měla přinesti. Přál jsem korábu křídla; nikdy ještě se tak neozývala touha v mém srdci po rodině mé. Už jsem viděl svoje drahé, už myslil jsem, že slyším hlas jejich — než, jak daleko měl jsem ještě

*) Tak slují dvě hvězdy na obloze nebeské, jenž vždy oblebe sebe spatřiti lze, majíce jména ob bliženců co věrných a nerozlucných přátel.

ř nim! Bylo mně ouzko u srdce; wšak tu jsem spatřil tebe, a mně bylo wolněji."

"Což milý příteli! mohl jsem já ulehčiti bolestí tvě?"

"Já se cítil ř tobě tak mocně připoutána; nebo mně se líbila tvoje srdnatost a horlivost, že jsi zřejmě wyznal wíru svou zde tak nenáwiděnou. J pravím tobě, bylo mně wolněji, jak mile jsem tě uřel a hlas twůj uslyšel; bylo mně, jako kdyby tě byl Bůh ř mně poslal. Což myslíš, Josefe, že Bůh také swádí wěrná srdce a jim dává moc, by se hned poznala?"

"Wěřím tomu, Filipe; zajisté tak to musí býti. Wždyť jest láska dcera nebes; anděl lásky to jest, jenž wěrná srdce nerozwiřitelně spojuje zde na zemi."

"Josefe, pať se mi poráde zdá, jako bych měl od tebe, od lásky twé přijmouti své štěstí; tyť mne musíš něco dáti, a ani newím dobře: co?"

"Filipe! chce-li tomu Bůh, buduť moci wsseliť nápomocen býti ř twé blaženosti; žádej i řwe mě, anobř polowici mého žiwota, jsem hotow obětowati toto pro tebe."

"Ne peněz, aniž statků, aniž řwe neb žiwota, Josefe; než něco jiného žádám od tebe. Nechciť tě obrati; dáš-li mi to, musíš také ode mně zpět něco wřiti."

"Filipe! ty mluwiš podivně," podotknul Josef.

"Ach Josefe! wím já sám nejlépe, co mne ř tobě wábí? mně řháží něco, mně řháží nějaké weliké dobro; a poráde mně přichází, jako bys ty

mně je mohl dáti.“ Při tom celý zamyslený hleděl Filip ven; vždy jasněji a světleji zářilo se světlo hvězd. „Josefe“, pravil najednou a ukazoval na dvě hvězdy, které trpělivým leskem na nebi svítily, znáš tyto hvězdy, bližence?

„Dvořemí“, odvětil Josef, „jsou to Kastor a Pollux; tak nás také nazývají, bratře můj.“

„Znáš také tu krásnou pověst řeckou o nich? Kastor a Pollux byli prý bliženci zrozené z jedné matky, ne však z jednoho otce; kděžto jeden u Zorisse*) pil nektar, t. j. nápoj nebeský, trpěl druhý za přítele a bratra střídavě, a byl také v tomto utrpení šťasten; neboť měl přítele svého v blaženosti nebeské.“

„Pollux byl jímín za syna bůžka, a Kastor byl jenom dítě lidské“, pravil bezděky a pohnut Josef, a podivné porovnání vzbudilo se náhle v duši jeho. Jeho náboženství katolické bylo dítě pravého Boha, majíc od samého Boha původ svůj; náboženství pak přítele jeho bylo náboženství bludného člověka, spočívajíc na bludech lidských. Neobyčejně jakési tůssení ožývalo se nyní v prsou Josefa. Z obrátil se kwapně k Filipovi řka: „Krásnou nazýváš pověst, která bratry dělí na věky od sebe?”

„Není to alespoň bezké, když bratr za bratra trpí?”

„Ano, Filipe, avšak nebylo by to krásnější, kdyby tu příkladu Pollux, syn Zorissův, byl ne-

*) Jupiter byl pokládán za stvořovaného boha pohanů Římanů.

ustal prositi, až by také Kástor, bratr jeho, byl očistěn od slabosti lidské a stal se oučasten přirozenosti božské? Což, když by pak spojení u věčné blaženosti a radosti byli se stali také dítky jednoho otce?"

„Máš pravdu, můj Josefe! můj Pollux“, doložil Filip hluboce dojat a tisknul mu ruku. Josef ale pozdvihnuv oči k nebi, modlil se. Filip znamenal, že přítel za něho vzývá Boha. —

Oba byli příliš pohnutí, a nemohli dále v rozmluvě pokračovati. I rozloučili se a odebrali se na lože. —

Toto rychlé a vroucí sprátelení se Filipa s Josefem způsobilo na lodi jakési podivení, a vše-liž se vykládalo. Nejmeuě se to líbilo kapitánovi. Metajil toho, že newraží na Josefa. Tento ale zachováwal ku kapitánovi pernou, odhodlanou tichost. Nehledal kapitána, aniž se vyhýbal jemu; zdál se ani newšsimati si jeho malicherného popichování a zanedbávání oně pozornosti, již wšlídny kapitán prokazuje svým pocestným. Zínato pak opravdowým a důstojným jednáním jeho byl kapitán tím wíce rozdrážděn; ale neodwážil se přece, žřejměji na jero dáti nepřátelské smýšlení své proti němu, obáwaje se jeho ráznosti a odhodlanosti. Nad to byl Filip, jehož isi wšichni na lodi wážili, mocnou podporou Josefowu. Protož uchrýwal záští své k Josefowi, jenž se mu každým dnem stáwal podezřelejšim, čekaje toliko na příležitost, až by mu mohl dáti nepřizně své trpce okousseti.

W osmi dnech urazili znamenitý kus cesty.

Nebe, posud tak jasné, počalo se náhle kaliti; jasná oblaka zmizela na obloze; šedé, mlhavé pruhy rozkládaly se na obzoru; zasmušující nebe a shromáždující se ve tmavé chmury visící jakoby co vysoké hory chtěly se ponořiti do proudů mořských. Ohraptivé ječení vln, na jejichžto povrchu tékaly bílé pěny, ozvalo se nyní a brzy zabučela prudká bouře rozpoutaných větrů, vztekle bijících v plachty a stěžáry, jakoby je chtěly rozdrtit. Na to následovalo smutné, několik minut trvající ticho. Zdálo se, jako by chtěla bouře ke své strážlivé práci sbíratí nové síly, aby tím zuřivěji vybuchla. Šedé mraky nyní zčernaly a spouštěly se vždy nížeji, co děsná strážidla na koráb. Blesky se na nebi křižovaly a z luna jejich hrom burácel hrozným rachotem do lícího se deště, jenž z temných mraků nyní v proudech se valil.

S bázní a strachem hleděli námořníci a pocestní na bouři zmítané moře.

„To bude perný kus práce,“ řekl s tváří starostlivou kapitán; „přál bych, aby již byla noc pryč“

Rychle svinuli lodníci všechny plachty, mimo plachtu předního stěžně. Však to málo pomohlo; vždy prudčeji zuřilo vzbouřené moře pohánějíc koráb hned nahoru hned dolů přes hory vln, často vyslily se toky i přes palubu, a hned kapala se všech voda. Kapitán a námořníci činili seč jsou byli, aby jen loď zachovali. Celí ulekání utekli se cestovníci buď do komůrek na lodi, aneb

se shromáždili na palubě, kdež se wespoleť buď těšili neb děšili, podle toho, jak powětrnost se ukazowala.

Uplynula noc w strašném lopotení; nastalo swítání. To wšak nepřineslo útěchy; bouře zuřila neustále. Filip a Josef strávili noc dílem na modlitbách, dílem w důvěrných rozmluvách. Twář kapitánowa dávala malou naději. Kapitán přímo se wyjádřil, že není naděje k zachování lodi, potrwá-li bouře ještě tento den; obáwaje se, aby nebyla wržena na úskalí. W tom ale okamžení zazněl temný třesk; horovitá wlna spláchla zadek lodi; dvě stěžně, mezi nimi hlavní, zlomily se.

„Josefe,“ prawil Filip, „tuffim, že jen div Boží náš může zachrániti.“

„Já ještě doufám,“ byla jeho odpověď; ač již wšickni počali tratit naději. Na kwap wrhli jsou rozbité stěžně do moře a zdvihli jiný stěžně. Než bouře zuřila neustále, a hnala je vždy blíže k nebezpečným skaliskám. Bylo okolo třetí hodiny s poledne, ana loď náhle zarazila otřesena jsouc ohromným udečením. Mána byla tak silná, že pozůstalé stěžně zlomeny přes palubu padly a mnoho lodních frubů se roztrísťtilo. Z wzkřikli jsou wšickni plni hrůzy a zoufalosti. „Zhyneme!“ wolal jeden za druhým!

„Po lodi již weta,“ odpověděl s neohroženou chladností kapitán, „my pak doufáme předce, že zachowáme život. Honem čluny sem! zamíříme k Jamaice; ostrow ten leží na blízku.“

Nowá, ještě větší hrůza pojmula veselých. Jeden člun byl, aniž to pozorováno, prudkostí bouře od boku lodi odtržen; druhý, nyní jediný — a prostřed lodi upemněný — byl příliš malý, aby se veselci v něm stěsnali. Rychle byl tedy odvázan a navzdor bouřlivým proudům do moře spustěn. Každý z pocestných a námořníků tlačil se ku předu, a chtěl první vstoupiti do spasné lodi; mnozí, kteří skočili dolů, spadli do vln mořských a utonuli.

V této strasti, v této srdce rozdírající tísní jevili Filip a Josef podivuhodnou zmužilost a řidkou přítomnost ducha. Pomáhali přede veslím paním a nemocným do lodi, těšili a povzbuzovali malomyslných, a hleděli všude udržeti pořádek a předejiti neštěstí. Když více se naplnoval člun, jehožto tíži sudy s vodou a potravou ještě více zvětšily. Předc však vstoupili veselci pocestní, až na Josefa a Filipa a dva mauréniště otroky do téhož člunu, kterýchto patrně přeplněný, se potápěl.

„Pro Boha,“ volal kapitán, „Filipe, pojdte a nesahejte! Vy jste poslední, jehož mohu přijmouti do člunu, ostatní ať hleď, jak jich Bůh zachová.“

„Já půjdu jen s přítelem svým,“ pravil Filip; „vy ho musíte vzíti.“

„To je zhola nemožné; což nevidíte, že sotva pro vás je místa, a jak se potápí člun můj?“

S ustřenutím patřili Filip a Josef dolů; bylť oděsem pravda, co byl pravil kapitán.

„A necháte čtyry lidi zde zahynouti?“

„Lepe, když zahynou čtyři lidé nebo pět lidí, nežli sedesát; pospěšte, pospěšte, Filipe! pomněte na svého ujce, svou ženu a své děti. Josefowi pomůže jeho ruzenec a blahoslavená Panna.“

„Já,“ zvolal rozjitřen Josef, „sám ve smrtelných ouzkostech postavený ještě se posmíváte? Víím, že mne nenávidíte pro víru mou; vy mne vydáváte proto v zahynutí; Bůh vás naprav. Já pak, pravím vám, že mně pomůže přimluva svatě Panny více nežli vám váš člun. Blaze vám, budete-li i vy zachováni.“

„Josefe, já zůstanu s tebou,“ pravil Filip.

„Ty jdi, příteli můj, pomni na ženu a na děti své! neklame-li mne vnitřní hlas, který mne nikdy neklamal, uvidíme se ještě.“

„S Josefem můj, na zemi nikdy více!“

„Filipe, vstup do člunu, prosím tebe, svrchovaný jest čas!“

„Naposlady, volám vás Filipe,“ křičel kapitán, jenž nyní lana, za něž byl člun k lodi přivázán, kázal přeseřati, — „naposlady!“

Tu klopýtal Filip, Josefem napolo vlečen, k zábradlí. „Nikoliv,“ volal, „já tě nemohu opustiti, Josefe! s tebou chci žiti, s tebou chci umříti.“

Tento ale pevně objal přítele; s ouzkostí a silou lásky strčil jej v okamžení do člunu.

„Pozdravuj ode mne ženy a dítě svých!“ volal za ním. Angličan ale nemohl ničeho odpověditi; posadil se, na polo bez sebe do kouta v loďce, sklonil hlavu k prsoum, a přikryl si oči rukama.

Když si takto loďka zdlouha a těžce vlnami razila cestu, pojala zoufalost otroky moučeninské. Se strasným skučením vrhli se do moře a plouli za lodí, — ale žádný nedostihl ji; jeden za druhým utonuli ve vlnách.

Josef nyní samotný a opuštěný, nalezal se v přehrozném stavu. Každé okamžení musil se báti, že se loď potopí. Již se odtrhly jednotlivé sruby. Ještě rachotil hrom, ale slaběji; ještě ježotaly vlny, ale vztek jejich ochaboval. Tu poklekl a volal k Bohu: „Otče nebeský! vytrhni mne z této tísně, jako jsi jednou Jonáše vysvobodil z jicnu velryby i apoštola svého vyvedl z rozbité lodi na zem! Drobuj za mne u svého Božského Syna, Pána i Spasitele mého, Ty milosti plná, mocná Panno! Drobuj za mne, Ty můj anděli strážný! Proste za mne vy všichni svatí! Je-li však vůle Tvá, Otče nebeský, abych zde zemřel: pak mně račiž dáti šťastnou hodinku smrti, a nedej mne klesnouti u víře a v důvěře v Tebe!“

Blahý paprsek naděje zafikl se mu nyní. Byla právě sobota. Tu se upamatoval na slib, že se chce modliti toho dne růženec k počtě svaté Panny a za spasení duse sličetné dobrodětky své, donny Xaverie. Učinil tak. Z odlehčilo se mu; a tudíž nabyl síly, by rozvažoval stav svůj a přemýšlel o prostředcích k spomožení sobě; což se ovšem jen zážračně mohlo státi. Nemohl učiniti nic jiného, leč svázati několik trámů a dřev, a na tomto vratkém woru poručiti se vlnám a milosti Boží.

Nebylo času marit; voda rostla rychle w lodí. Josef si wynesl několik lahvic vína a něco uzeniny pro potravu na své nebezpečné plavbě; pak vzal sekýru a upravil si ze zlomených stěžnův jakýs taký wor, ježto promazy a břebý upevniti se snažil. Přišla noc; byla to osamělému trpká strastiplná noc. Sen newstoupil na oči jeho. Ráno dodělal svůj malý wor; byltě svrchovaný čas. Loď znamenitě zapadla přes noc; a již se počala potopovati. S nemalou prací připravil nyní wor na moře a, poroučeje se Bohu odevzdal se křehkému plavidlu.

Witr se přes noc obrátil a wál mu na proti; jen zdlouha mohl svým wěsem hnáti wor ku předu. Člun kapitánůw se byl plawil k Jamaice, a Josef uložil w tomtěž směru plouti. Neměl žádného kompasu, jen špatnou plachtu; toliko Bůh mohl jej tam dowésti, On toliko mohl jej wyswoboditi.

Obloha se poznenáhla wyjasnila; slunce swítilo jasně, witr wál příznivěji. Dva dny strávil Josef na moři, aniž byl potkal nějakou loď; jenom sem tam objevil se žraloť nebo welryba s wypoulenýma očima. Potrawy ubýwalo; newěděl, kam poženou wlny jeho wor. Wšak právě w takových nehodách wytrwá zbožné srdce křesťana. Josef nekolísal w důvěře; wěděl, že na nebesích žije Dtec, bez jehož wůle nespadne ani wrabec se střechy, tím méně zhyne život lidský. Tomu se zcela odevzdal.

Třetího dne z rána zaslechnul z dálky slabé plesnění; něco plujícího se objevilo a snažilo se

přiblížiti se k woru jeho. S podivením a s neobrozenou myslí řídil svůj wor w tu stranu; hnedle vystoupil trám z wln mořských a bylo poznati postavu lidskou. Blížili se k sobě víc a více. Pilněji patřil Josef w tu stranu; wstát — radost a úžas k niewyprawení obrazily se najednou we twáři jeho.

„Dprawdu,“ zvolal posleže s jásaním, „nemyslím se, to jest můj Filip. Wždyť jsem to wěděl, že ho spatřím zase.“

Nyní přišli zcela blízko k sobě. Z wod mořských pozdwihl nyní Filip rukou, radostně křwaje. Také on poznal milovaného druha; rychle odstrčil trám, wskočil na wor a tisknul Josefa k wěrnému srdci. „O Bože! můj Josefe!“ wolal w prubkém zanícení; a Josef držel jej w pevném objetí; žádný nemohl pohnutím ani slowa promluwiti.

Josef znamenal, že jest Filip úplně wysílen; i podal mu poslední krapet wína a sousto chleba, kteréž měl zítřa ztráwiti; hltawě spolknul Filip wsecko. Celý umdlený sotwa mohl státi; položil se tedy na wor, a podal příteli ruku na podeřwání s pohledem nejwroucnější radosti zároveň i nejtrpčibho bolu. Josef poodložil weslo, klekl si k němu a rukou podpíral jeho mokrou hlavu, s níž woda potokem srčela.

„Filipe, mám tě opět; wždyť jsem wěděl, že nás Bůh zase swebe; wěřím pevně, že nás chce zachowati.“

„Já mu děkujn již za to, že mne dává na twém srdci umřiti,“ zněla odpověď Filipowa.

„Filipe! budem se modliti, aby tě nechal na živu, pro tvou ženu, pro tvé děti, pro tvého přítele.“

„Na živu žít? Josefe, já sám? Před mýma očima zhynulo sedesáte lidí! člun se překotil, kapitán se všemi utonul, já uchytiv se trámu plul jsem dále bez naděje a bez útěchy!“

„O svatá Panno!“ zvolal ustrnutý Josef, „jak se to stalo?“

„Ty víš, že člun byl přeplněn; vítr byl slabý, a jen s největším namáháním bylo nám možno dostat se dále. Celý skormoucený seděl jsem tu. Často mne napadlo, abych šel s člunem, a plaval zpět k tobě a sdílel nehodu tvou. Přisahal jsem, že se odsloužím kapitánovi; sotva že jsem uťrotil hněv srdce svého a zdržel se násilí. Druhého dne náhle vítr se obrátil a hnal nás nazpátek; měli sme potravu sotva na dva dni, stav náš byl zoufalý. Námořníci se opili, a jeden z těchto ožralců, který spravoval člun, překotil chybým trhnutím loďku; kapitánovi při tomto převrnutí roztržena hlava, všichni veselmeš našli hrob ve vlnách, až na ty, které dravé ryby pohltily.“

„A ty, Filipe?“

„Mně se podařilo uchopiti formidlo, kterým jsem si pomáhal strže vlny. Plul jsem celý večer a celou noc, ale nebyl bych toho vydržel ani hodinu dále, tak jsem ztrmácen vslecek. Neměl jsem více žádné naděje; tu jako div Boží našel jsem tebe.“

„Ano Filipe; toť patrný div. Z poděkuje Hospodinu a prosíme ho, by dokonal skutek zachránění nasseho.“

Modlili se s vroucností několik okamžení.

„Josefe!“ prosil nyní Filip, „nemáš nic více k jídlu?“

„Filipe, dal jsem ti poslední krapet vína, poslední sousto chleba!“ odpověděl s hlubokým zármutkem Josef.

„Veliký Bože!“ zaskál stormoucený Filip, „tedy jsem usšel lehké smrti utonutí, abych hlady zemřel?!“

„Filipe, tať důvěra tvá a dík tvůj? Nabuď jen mysl, nemůžeme příliš daleko býti od ostrova.“

„Dále, než se domníváš,“ pravil temně Anglican.

Josef vynaložil vsedco, by dodal srdce přáteli. Zkuffenost ucí, že wysílení tělesné přecasto se slabuje i zmužilost a sílu ducha. Z Filipůw jindy tak čilý duch nemohl se nyní ubrániti malomyslnosti. Jenom živá a pevná důvěra, jak ji wstúpilo w pravdě křesťanské vychování w dusi Josefowu, pak i těžký osud jehož zakusil, a jenž ho w důvěře w Pána utvrdil, zachránily Josefa w těžkém tomto pokuffení od malomyslnosti. Než i jemu počalo ubýwati síly tělesné, také on počal cítit trýzeň hladu.

Slabým weslowáním poháněn, plul wor zdlouha po wodě. Dbloha byla čistá, moře pokojné; to jim bylo jediné k ulehčení. Minula noc; nastalo jitro; utrácení ohlédali se, zdali-by ne-

spatřili někde lodi, která by je vysvobodila, však nemohli vystoumati ničeho.

Tak uplynuly dva dni, a žádná pomoc nepřicházela. Hlad a žízeň trápili je. Zvláště Filip trpěl mnoho. Ležel na voru s tváří bledou, hladem a ouzlostí všecek zmořený, patře naběhlýma očima brzo vzbůru k nebi, brzy zase slídě toužebně po vysvobození. Často otvíral vypráhlá ústa, jakoby lapal pokrm a nápoj. Josefovo soužení množilo se bídou přítele. Tu odložil večer třetího dne vestu, jímž nemohla více vládnouti mdlá ruka jeho, posadil se k churavému druhu a těšil ho.

„Nemám více naděje, že budeme zachráněni, Josefe. I nebylo-li by lépe vrhnouti se ve chladné vlny, nežli zhytnouti hladem a žízní?“

„A co malomyslní samowrahové předstoupiti před soud Boží?“ doložil Josef. „Filipe, pomni, že nad námi žije všemohoucí Btec, bez jehož vůle nespadne ani jeden vlas s hlavy naší; pomni, že andělé nás chrání a že svatá Panna prosí za nás! Já nezoufám.“

„Kdo můž míti tak pevnou víru!“ pravil temně k sobě Filip. „D jak mne trápí hlad!“

„Ty malomyslný! větíš snad předce v Krista? Tu pohled, jak pní na kříži trpě za nás, žijně pro nás!“ I podával mu kříž růžence. —

Filip, hladem až k šílenosti ztrápený, vytřnul mu růženec z ruky. Kořená, líbezna vůně páchnula mu vstříc. I kousl do šňůrky a do žrnek, které se roztrolily. „Filipe! co činiš?“

vzkřítí uletnutý Josef, — „ty polykáš zrnka růžence? Tyš rozmnoží trápení tvé.“

„Nikoli Josefe, jím je toliko; jest to w pravdě manna?“ pokračoval žvýkaje zrnka; „je to manna s nebe? to je sladký, lahodný pokrm!“

„Pro Boha, co mluvíš?“

„Josefe, tu máš a jež také, budou ti chutnat!“ Tu roztrhl Filip růženec na dvě a dal polowici příteli.

S úžasem a nedůvěrou okusil Josef jednoho zrnka; i mohl se jísti; bylať sladká a příjemná, jako z cukru a čokolády. Wděčně pozdvihl Josef oči svých k nebesům a jedl. Nyní se mu všecko vyjasnilo. Patře na Filipa, který pokrmem tím podivně posílněn naň se usmíval, pravil s přívětivou opravdovostí: „Filipe, widíš, jak Bůh pomáhá? Ty malomyslný! pomatuješ se ještě, jak jsi mluvil o růženci? Tyš přísahal, že nebudeš ho dříve ctíti, až perly tohoto růžence w chléb se obrátí a tebe nakrmí! Widíš, nyní zrnka tohoto růžence nakrmily tebe a wytrhly snad tebe ze smrti hladu!“

Zardělý sklopil Filip oči, řka: „Josefe, wím, že tak jsem přísahal. Ale pro lásku Boží, řekni mně, proměnily se zrnka ta růžence we chléb, aby nás nakrmily? stal se tu nějaký div?“

„Není to žádný zážrak a jest to předce divo divoucí“, odpověděl Josef. A nyní vysvětloval příteli všecko.

We španělské Americe, kde panuje wíra katolická, cíl se swatá Panna a matka Boží se zvláštní důvěrou. Pobožnost růžencová, kteráž tak pěkně

a stručně připomíná důležité události ze života Panny Marie tak užce se stykající s životem Božského jejího Syna, u veliké se tam chová úctě a z husta se koná. Jako někdy jeptišky katolických klášterů v Evropě, tak dělají nábožně panny v Americe obrazy svatých a růžence ze sladkého těsta, sestávajícího z cukru, čokolády a jiného koření, udělující jich co dary dětem a přátelům. Zrnka takových růženců ztvrdnou časem co kamen, a jsou po dlouhá leta k jídlu; tak že lidé v oněch zemích růžence nejen pilně se modlí, anobrž v čas potřebí i jedí. Takového růženec dala donna Xaveria svému příteli; jehož zrnka v čas největší potřeby lačnějším poskytlý posílnění a mdlým občerstvení.

„Že se to dalo náhodou, tomu neverím více;“ pravil po dlouhém přemítání Filip, „a předce nemohu uvěřiti, že jsme docela zachráněni. K tomu ještě třeba mnoho, ach přemnoho!“

„D malomyslný! ty pochybuješ ještě?“

„Nikoliv; já to mám zajisté, že vysvobození budeme,“ volal Josef vděčně a důvěrně pozdvihuje oči k nebesům. „Z děkujeme Bohu; ten jenž v hladu nedal nám zahynouti, dokoná skutek smilování svého a vysvobodí nás! — D ty zbožná donno,“ pokračoval, „když jsi mně podávala ten růženec, jistě nepomněla jsi, že zrnka jeho nás nasytí, a nás zachovají na živě.“

Záživný pokrm ten občerstvil je podivuhodně; ostatní zrnka rozdělili mezi sebou tak, že mohli, ovšem při největší nouzi vystáti asi

jeden den. Nyní počalo pršet. Hltavě lapali padající kapky do šlatu a basili jimi náramnou žízeň. „He, Filipe, jak pomáhá Bůh,“ dí veselě Josef; on dává nám k postrchu také nápoj!“

Uplynul tento den a také přišli. Zrnka, jakož i malá, nasebraná zásoba vody došla a slabost zemblených rostla. Filip byl malomyslný více než jindy. „Co nám prospělo,“ bědovál, „krátké občerstvení, jebož nám poskyla zrnka a děstí? toť jen prohloužilo trápení naše; snad by náš byla smrt již ze větší bídy vytrhla. Ty se domníváš, že máme za tuto pomoc přimluvě Marie Panny co děkovati? Proč tedy nepomůže zcela? Můželi tolik vyprositi, jak ty tvrdíš, proč nám neposle lodi k našemu vysvobození?“

„Filipe,“ odvětil Josef, „důvěra moje stojí pevně; o kdyby rovněž tať pevná byla také tvoje! Ještě doufám a doufati budu až do posledního vzdychnutí. Ano, mocnáť jest Maria, svatá Panna, a jsme-li hodni vysvobození, jistě že nám je vyprosí!“

3 Klekl a modlil se vroucně. Jeho důvěra rostla s bídou, a tato byla veliká. Dba již byli zcela zembleni, hlad a žízeň trápily je náramně; krev jejich řinula se jako žhavý proud ohně žilami; křk i ústa se zanítily a vadily jim v řeči. Vítr počal silněji vát; chatrný prám jejich mohl nejmenším posrčkem býti přelocen. Dba leželi tu jako němí celí sklíčení vedlé sebe. Josef pokusil se, Filipovi stisknouti ruku a ukládati mu k nebesům. Když pak se při tom pracně pozdvihoval,

spozoroval plachtu, kteráž asi mořskou míli od nich vzdálená přímo ploula k nim.

„Filipe! Filipe!“ zajasál, „jsme zachráněni, tamto pluje koráb!“

Filip jakoby znova oživil, vzchopil se, necitě žádně slabosti více, a pohleděl na moře. Z poznal též koráb k nim se blížící. Tu se dal do hlasitého pláče a tisknul přítele k sobě tisse vzlykaje: „Josefe! myš jsme zachováni! Tyš měl pravdu. — O Bože! děkuju Tobě, odpusť mi malomyslnost mou!

Josef ale líbal vděčně kříž růžence. „Vždyť jsem věděl, můj Pane a Spasiteli, že Ty nám spomůžeš. Ty svatá Panno, tyš nám pomoc vyprosila!“

Koráb se víc a více přibližoval. Z křičeli co jen mohli. Josef točil kloboukem a Filip s tíží svolkl svrchní šat, by jim dával znamení. Z spozoroval je koráb. S radostí, kteréž nemohou vypsat žádná slova, patřili oba druhově, jak člun odrazil od lodi, pluje k nim. Připlul k woru jejich. Než tak slabí byli Filip a Josef, že je musili přenesti s woru na člun; náramná radost, a přestálé strasti uvrhly je skoro do mdloby; outrpně nalívali jim ihned vína.

Španělově bylíť jsou jejich zachránitelé. Josef znaje řeč jejich, ptal se, jak mile se trochu zotavil: Jaká je to loď, již máme co dělovati za zachránění naše?

„Jest to svatá Panna Atošská*) korweta Jeho velekatolické Milosti, krále španělského.“

*) Bětší loď má každá své jméno.

Tu zaplesal Josef radostným hlasem, jakoby byl sám Modičku Boží viděl. „Filipe! slyšel jsi? Svatá Panna zachránila nás!“

Překonáný sřesl Filip; a nemoha mluvíti slabotou a ještě více vnitřním pohnutím, podával toliko ruku příteli.

Člun doplul nyní k lodi. Opatrně a šetrně přenesli jsou lodníci oba ty nešťastné na loď. Kapitán přijal je s upřímnou útrpností a opatřil ihned roředko, by potřebné pomoci a občerstvení jim se dostalo. Dáno jim čistě prábdo a šaty, položeni jsou hned do postelí, kde pokrmy a silicí víno je občerstvilo a zotavilo. Druhého dne cítil se Josef tař posílněn, že vážnému kapitánovi svou a Filipovu nehodu mohl vyprávěti. S podivením poslouchal tento.

„Česty Boží jsou podivné,“ wece pař don Pedro, kapitán lodi; „jenom slepý neznamená jich.“

„Mocnost wiry a důvěry krotí proudy, a přenáší hory. Blaze vám, že jste důvěřovali we Spasitele a w příměluw panenské Matky jeho; nebať zajiště žádnému zahynouti, kdo se w jejího Syna důvěřuje a jí za příměluw prosi“; doložil vážně don Diego, duchovní na lodi.

Leč Filipa přepadla zimnice. Než již po dvou dnech ozdravěl opět, k čemuž neodchabla síla mužovská a pečlivé osřetřování přátel jeho nemálo přispělo. Z mohl povstati opět z lože a vyjiti na palubu.

Když tařto jednoho wečera se procházel na palubě, užřel obraz swaté Panny, uměle řezaný

a lidu lodnímu k účtě vystavený. To ho mocně dojaló. Dlouho patřil na obraz ten; záře právě zapadajícího slunce padala na tvář matky Boží, kterážto s pacholátkem v náruči, zdála se naň mile a lastavě se usmívati. —

Bylo to právě v sobotu. Tu zazněl podál zpěv lodníků jako velebný sbor, rozpěvujících tu počtě Rodičky Boží:

Zdrávas hvězdo strážná,
Matko Boží vážná,
Panno ustavičná,
Nebeš bráno sličná.

Ž zdálo se mu, jakoby s nebeských krajin ožývali se hlasově tito a dojímaló ho to hluboce. Ž poslouchal dále:

Ó Gabriele s nebe
Pozdravujem tebe:
Dej mír, zážen hněvy,
Proměň jméno Ewy.

„Dvšsemí, sám Gabriel, posel to nebeský, pozdravil jí, a my bychom neměli též pozdravovati a ctíti ji?“ pravil sám k sobě. „Vždyť ona je skutečně protivou Ewy. Jako Eva, pramatka naše, neposlušností svým všelikou strast na pokolení lidské byla uvrhla, rovněž i strze Marii spása nám zavítala, an ž ní se ráčil naroditi Spasitel světa.“ V tom pak slyší dále:

Ukaž že jsi máti,
Ať tam po nás státi,
By vždy s námi chodil,
Tenž se z tebe zrodil.

„Ach toho jsem již v plně míře zaživil,“ vzdychal si pobnutý. „Prokázala se i ke mně býti matkou, ať jsem jí posud odcizoval své synovské srdce; než —“ a v tom opět zní zpěv dále:

Panno bohorodná,
Matko přelahodná,
Dej ať dusse čistá
Následuje Krista.

„Ano: Dej ať dusse čistá následuje Krista!“ opakoval si mocně dojatý. „Zač mohu lepšího vzývati Tebe.“ A když opět zazněl zpěv, již se nemohl udržeti; jemně avšak srdečně opakoval slova prozpěvujících:

Zpravuj jistou cestu
K nebeskému městu,
V nebesě pak říši
Zved' nás ku Ježíši.

Při posledních pak těchto slovech vstecel překonáný poklekl na kolena a volal s rukama sepjatýma: „Ježíši a Marie, já jsem Váš, neboť Vy jste mně veliké věci učinili!“

IV. Další události.

Loď dona Pedra byla určena do Hawanny, hlavního města Kuby, největšího to ostrova antilského v západní Indii. Nezbyvalo tedy Filipovi a Josefovi nic jiného, leč aby také plouli tam, a z Hawanny hledali příležitosti na cestu do Anglicka. Zdraví Filipovo lepšílo se den ode dne; přítel jeho Josef, kapitán a kněz, kteří oba si ho velmi oblíbili, přičiňovali vše, by ho obveselili. Vážný poklid uhostil se v duši Filipově. Metajil, že se zabývá nyní s tím, co jest nejdůležitějšího, totiž se zkoušením víry, na které lpěl posavad, a se zkoumáním toho, k němuž jej vnitřní touha a zvláštní příhody takřka mocně byli přitáhli. Nabytí Filip v koleji Kambridžské, kterou v mládí navštěvoval, obyčejné školní vzdělání anglických zemanů. Hluboká mysl a zdravý rozum uchránily ho, aspoň z části, oně jednostrannosti, která bývá následkem takového vychování. Cesty, které konal po Itálii a Francoušku ukázaly mu v jiné podobě katolické náboženství než jak mu bylo v mládí zhanobeně vyliceno, a brzy počalo ho mocně zajímati. Seznámení se s Josefem, k němuž ho, jak často se přiznal, táhla jakási niewyslopná náklonnost, mělo veliký vliv na jeho city náboženské. Rozmluvy s přítelem zbavily jej mnohého předsudku; první, nezvratná víra, kterou osvědčil Josef uprostřed největší nouze, kde všechna naděje zmizela, otrásla jeho srdcem: jeho víra neposkytla mu takové pevnosti; zrnka ne-

náviděného rŕžence, jež sám, jako na svědectví wyzwal, byl a jeho pořmem w čase hladu; loď, nazwaná jmenem swatě Panny, potvrdila, jako zářakem, wtru Josefowu o přimluvě Marie a andělů, anobř zachránila ho. Wšedto toto museloť mocně dojmuti příměho ducha jeho, a ono wyznání, které učinil před obrazem swatě Panny šlo z hlubokosti duse jeho.

Josef a důstojný kněz snazili se, wyučiti Filipa prawdě katoličtě, a Bůh požehnal jejich usilování. Filip počal takě nepředpojatým rozumem za prawě a Božské poznáwati to, k čemuž ho dříve tajná touha duse wedla. —

Připluli do Ruby. Jednoho rána rozprošřela se Hawanna, jedno z nejwětšřích měst jižní Ameriky, před nimi. Hawanna leží na sewerním pobřeží ostrowa w příjemně, ale newelmi zdravě krajíně; počítala již tehdaž 100.000 obywatelů, počet, který od té doby o třetinu zrošl. Filip s Josefem radili se nyní, co by měli činiti. Rozkótáním lodi přišli o všedto své jmění i zboží a byli u welikých nesnázích.

Tu jim pomohl španilomyslný kapitan španělský. „Pánové,“ prawil, „prošim, by jste neopowrhli pomoci mou we své nesnázi, we kteréž se bohužel nacházíte spůsobem zcela newinným. Mám na hotowosti 1000 piastrů, kterýchž wám s radostí zapůjčím; tato suma stačí, by jste se dostali domů.“ —

S wroucími díky přijali jsou přátelé tuto podporu dona Pedra a šlibili, že správě za-

platí na tom místě, kde by toho žádal kapitán. Rněž lodi pozval je, by hledali w kláštěře dominikánů pohostinství; tam, ujistňoval, že budou rádi přijati a co nejlastavěji offsetřováni. On sám uvedl oba ty přátely do kláštěra, kdež požívali lastavě péče, která přewyššila jich očekávání. Filip se docela zotawil w kláštěře a připravoval se k složení wyznání wíry. Co zatím on se oddal na samotu, rozjímání a na modlitby, použil Josef prázdného času k tomu, aby se naučil znáti Hawannu a jeho nejbližší okolí.

Ačkoliw se těšil z obrácení Filipa a z podivného zachránění obou: byly jsou přece doby, kde zármutek a starosti formoutily duši jeho. Co bohatý muž byl odplul; teď byl žebrákem. Sám by snadno snášel břímě chudoby; neb na své wědomosti byl by snadno kdesi našel službu; ale we vlasti čekala naň chudá matka, a této přispěti alespoň w posledních dnech života jejího, toť bylo wroucím přáním a snažnou prosbou srdce jeho. Wšak tato naděje lásky synowské, tyto krásné záměry šťastně budoucnosti nassly s jeho jméním — hrob svůj we wlnách. —

Než my známe Josefowo zbožné, w Boha důwěřující srdce. „Pán Bůh dal, Pán Bůh wzal! staň se vůle Jeho; ze všeho buďž imeno Páně pochwáleno; kážby mně jen zachował matku a dowedel mne k ní!“ Takto myslil a netruchlil příliš.

Jednoho wečera chodil po ulicích nádherně starého města. Wšude spatřit hemžení všech národů, a slyšet všechny jazyky pěti dílů světa

Š pawaací zněly zpěwy, tatarou prowáženě; sem a tam černochové po denní práci, zapomněvše na unavení své, začínali provozovati národní tance. Však najednou ozvalo se volání: „Hoří! hoří!“ Jednou úzkou ulicí valily se hustě oblaky kouře a plameny slehaly. Zásobárna naplněná lnem a dehtem hořela. Daleko metala vyteklost ohně hořící balíky lnu a dehtu jako žhounci pochodně; brzo chytily se sousední domy, i vedlejší ulice; strasslivý křik, nářek nešťastných, kteří chtěli zachovati svůj život i svoje jmění, zněl děsně v ryku plamenných proudů, kteří každým okamžikem mocněji se sráželi přes ulice.

Josef prosil Boha o posilu, a spěchal ku pomoci. Rychle vymrštil se na střídačku a řídil trubici její, an Španěl, jenž pomáhal při střelácké, pádem břevna poraněný beze smyslu byl odnešen. Tak byl dům tento zachován; vedlejší však lehce starý, sroutil se. Tu slyšel Josef úzkostlivě bědování. „Pomozte mně, pomozte mému dítěti, pro rány Kristovy!“ volal ženský hlas; ženská postava objevila se v okeně nejbliže hořícího domu, lomíc rukama. Již obkličovaly ji plameny; oheň a dusný kouř draly se se všech stran k ní. Spěšně přiložil Josef žebřík; bylo to druhé patro, odkud nešťastná volala o pomoc. — „Není k zachránění,“ křičeli přistojící; vždyť vidíte, jak se trámy nahybají! oheň se sráží; nenašazujte marně života!“

„Život za život!“ pravil odhodlaně Josef; „zkusím toho!“

S nářkem, jenž trhal srdce všech, prosila ubohá znova, nyní skoro zoufale o pomoc.

„Ježíši a Maria!“ volal Josef, „chráňte nás a smilujte se!“ Mokřým šatem se ovinuv, vystoupil srdnatě po žebříku vzhůru; diváci vrhli se na kolena a modlili se za něho. Dým a plamen šlehal mu v obličej; vlasy mu byli sežženy, šat hořel tu a tam; neohroženě krácel ku předu; nyní dosahl okna; uchopil mříži a chtěl se tam vyssinouti; ale dusivý čoud kouře a plamenů zarazil jej a po dwakráte jej odehnal. Tu zaslých opět bédování nešťastnice. Po třetí vzhvaje jméno Ježíše, chopil se mříže a vymrštil se na římsu okna; silný průvan rozehnal nyní oblaky dýmu; i viděl tu uprostřed plamenů v poškozi obraz matky Boží s pacholátkem; před ní klesla dívka, majíc děcho na ruce, v-ouzlostech smrtelných.

„Swata Panno! já vidím tebe!“ zvolal Josef povzbuzen a znova posílněn, „ty nám svou přimluvou pomůžeš z ohně, jako z hrobu vln!“

Rychle objal na polo omdlenou, hodil přes ní a její dítě ochranný, již skoro na polo spálený šat a sňel ji strže plameny po žebříku dolů. —

Zásání a radostný potlesk uvítal odvážlivce. Josef ale odvezal dívku a dítě pěti dwou paní, které nedbajíce na dav a nebezpečí outřpně se přiblížily k ubohé; sám pak hleděl bez hluku vzdáliti se, nebo síla jeho byla téměř zcela zlomena a plamen zle mu uštkodil.

Mnissi se ulekli, když Josef celý začazený

a silně popálený domů přišel. I vypravoval jim všecko, dokládaje:

„O ctihodní otcově! již jsem váhal; oheň a dým zářely mně do očí; kolísal jsem na žebříku; slyšte křik ubohé dítě jsem tu předu, ale nebylo možná; srdce mi krvácelo; tu zavál vítr a rozehnal dým; a já spatřil při svitu plamenů obraz svatě Panny s milostným dětátkem. I bylo mně, jako by na mne kývala, a mne zvala ku pomoci polomrtvé, ležící u nohou jejích. S obnovenou nadějí a svěží silou vrhl jsem se v plameny; odváženost má se podařila; než Bohu buď čest a chvála milostivému orodování nejsvětější Panny!“

Pať žádal řeholníků s obyčejnou svou skromností, aby nikde nevypravovali co jim svěděl; neb nechtěl aby kdo věděl, že on byl zachránitelem; a tito mu to přislíbili.

Než pověst o jeho hrdinském skutku naplnila brzy celý ostrov. Josef pať se dověděl, že ti, kterých byl zachránil, dívka i dítě, jsou zcela zdraví. To mu způsobilo velikou radost; i děkoval Bohu z toho.

„Víte-li pať také, můj smělý příteli, toho jste zachránil?“ tážal se jednoho dne převor.

„Nevím, ctihodný pane!“ dí na to Josef, jenžto ze skromnosti ani se neosmělil ptáti se na jména zachráněných.

„Vy jste rozmnožil zásluhu spanilého činu svého pokorou;“ doložil jemně převor podávaje mu ruku; „snad vám to bude milé, uslyšíte-li,

že jste zachránil jediné dítě váženého, důstojného otce.“

„Jediné dítě?“

„Jediné dítě, Josefe. Don Rodrigo Saldez, místodržitel w Portorice, jest wám powinen život svého jedineho děda; dívka, již jste spolu s palochetem zachoval, byla jeho chůvou. Zaměstnání wolalo ho sem; dědo své — jediný to členok po smrti drabě manželky své — wzal pln lásky otcowské s sebou; a co zatím sám s hlavním zprávcem nasseho ostrova nawštíwil doly, i to bylo by zahynulo ohněm, kdyby wás bylo nebylo. Buď wám to zaplat, statný muži!“

„Buď Bohu z toho chvála!“ doložil Josef; „wyť wíte, ctihodný pane, jak mně w čas nejvyšší nouze přišla pomoc.“

Den na to přivedl převor kláštera bytelného, řády ozdobeného muže k Josefowi.

„Wděčnost nalezla stopu Wassi, kteráž nebyla snadno k nalezení;“ prawil převor, před nimž se Josef uctiwě uklonil; „ctíme-li pokoru wassi, jest to opět naši powinnosti, nezahrazowati cestu wděčnosti. Zde stojí před Wámi don Rodrigo Saldez, místodržitel w Portorice; on jest otcem dítěte, jehož jste tak rečowně zachránil.“

Spaněl mezi touto řečí převorowou prohlízel si Josefa swýma temnýmá očima. „Wy jste, silechetný muži, zachránil mě dítě, rozkoš mého života. Já Wám nemohu děkowati, jak si přeju a jak wy zasluhujete; přijměte dík tento, slabý dík otce, jemuž jste zachoval wšse s živo-

tem jeho synáčka. Jen požehnání s nebes může vás hodně odměniti. Leč, můj šlechtetný příteli, máte-li nějaké přání, kteráž lidé zde na zemi s to jsou vyplniti, vyjeweťte je; don Rodrigo učiní seč jest, by je uskutečnil.“

„Díky vám, Excellenci,“ pravil Josef pohnutý, „jediné moje přání jest, abych se dostal domů, a tam žiti mohl u své matky pro vlast a pro Boha; a perwně doufám, že Bůh je vyslyší!“

„Wy jste přestál bouři na moři, šlechtetný muži; potřebujete-li zlata, jen řažte, svému dlužníkovi; polowice mého statku stojí vám pohotově.“

„Čeho potřebuju, to již mám lastawostí těchto otců. Jesttě jednou, děkuju vám. Radost, že jsem zachował dva žiwoty lidské, jestiž už sama sebou storchowanou odměnou; popřejtež mi jí zcela!“

„Hrdý člověče!“ doložil don Rodrigo, „Wy mne pokotujete; ale budiž vůle Wasse. Bůh odměň Wám místo mne; než malou památkou od zachráněných nesmíte předc powrhnouti.“

Při tom stisknul ruku Josefowi a odessel s přeworem, jenž brzo se nawrátil. „Wy jste jednal šlechtetně a důstojně, Josefe!“ pravil tento; „tať to svědčí na Wás; ale don Rodrigo nerozloučí se takto.“ Po dvou dnech přivedl přewor zachráněné děvče a dítě k Josefowi. Teresie — tak se jmenowala služka — wrhla se mu k nohám, líbala mu ruku a nadšsenými slowy wzdawala mu díky za své zachování. Dojat pozdwihl Josef pannu a líbal pacholátko, kteráž útulně po něm, jak po otcí, wzťahowalo rudičky své. Na to

podala mu Terefie skříňku ze dřeva mahagonového. „Don Rodrigo“ — wece — „proší vás, by jste nepohrbdnul dárkem tímto.“

Josef otevřel skříňku; zlatý kříž s diamanty zářil mu v oči. Terefie sísťla péro, a podobizna Rodriga a Zniga, jeho syna, se uklázala; druhý pak obrázek na zadní straně kříže představoval vysvobození z ohně.

„Dalších díků našemu vysvoboditeli“ — doslovila Terefie — „ponechává si don Rodrigo.“ Nyní pak se rozplakala. „Boh,“ mluvila dále žalostně, — „která nás má převésti do Portoriky, stojí v plachtách; — já vás, svého sňechetného ochránce, neuvidím více; ale obraz váš zůstane na věky vyryt v srdci mém.“

„Modlete se za mne, Terefie!“

„To budiž mou swatou povinností,“ dohládala Terefie, „a já ji vyplním ještě v hodině smrti! Mějte se dobře a nezapomeňte také vy na mne!“ Škytání bránilo jí v řeči: „Swatá Panna Guadelupská doveď vás k matce domů!“

Ještě jednou podala mu pacholátko; Josef pojechal mu; pak spěšně odesla.

Brzy na to rozloučil se s nimi také don Pedro, onen poctivý kapitán, a don Diego, ctihodný kněz, jenž odpluli do Mexika. Rány Josefovy zabojily se úplně, i Filip se docela pozdravil. V pravdě nebylo nic pohnutlivějšího, než horlivost, s jakou se chystal tento k důležitému kroku k vygnání víry. Toužebnost jeho, stát se synem církve katolické, rostla denně více. Konečně na-

stala ta hodina toužebně očekávaná. V kostele klášterním odřešl se bludu, v němžto posud trval, a wyznal hlasitě a slavně: že uznává swatou církev katolickou za jediné pravou, od Krista na skále Petrowě vzdělanou, Duchem swatým oswícenou, a že v ní chce žiw býti i umříti.

Přemorowí kanuly slzy radosti po lících. Z podal po swatém úkonu tomto hluboce dojat rukou obrácenému, řka: „Dnes stalo se spasení domu našemu; neboť i wy jste nyní synem Abrahámovým! Filipe! přeju wám štěstí. V onen den, když Pán přijde soudit, poznáte jasně, jak weliké štěstí jest to, žiw býti co pravý katolík v lůnu církwe katolické. Na ní shledáte wěrnou, mocnou, laskawou a milosti plnou matku; toliko buďte sám Filipe wěrným, poslušným a wděčným synem jejím, a požehnání Nejwyššího bude s wámi!“

Filip mu děkował s okem zaroseným. Druhého pak dne šel se zpowědi, pak přistoupil k stolu Páně a přijal nejsvětější Swátost. O jaká nebeská blaženost naplňowala duši jeho! Wšecek nadšený, s twáří jakoby radostně ozářenou, mluwil u večer tohoto milostiwého dne k Josefowi, řka. „Bratře můj! wiš-li, jak jsme jednoho večera stáli na lodi u zábradlí? Tam jsem se ti přiznal, že jest mně, jakoby od tebe něco a sice weliký dar měl přijmouti. Z nestalo se to tak? Tyš mne wychwátil z wln a nasýtil mě zrnky swého růžence; tyš mne zachránil od zoufalství a samowraždy; twému ponaučení a twému při-

kladu děkovati mám za to, že zbarven jsem byl mnohých předsudků, kteréž mně byly roštěporány od mládí mého proti pravé víře; tyš první rozšířoval semeno, kteréž již přineslo krásné ovoce! Ano! tyš mně byl od Boha poslán. Nyní si mohu vysvětliti, proč mé srdce při prvním setkání se s tebou tobě tlouklo vstříc, nyní pochopuju, proč mne něco tak mocně k tobě táhlo!“ —

„Filipe,“ odtušil Josef, „máš pravdu; přátelství nasse musilo býti skutkem Božím; vždyť ho Bůh požehnal; neboť i ve víře jsme se sjednotili. Já se denně modlil za tebe, prosil, aby ti Bůh dal také štěstí mé víry a odměnu, již věrný katolík může očekávati někdy od milosti Boží. Víš ještě, Filipe, jak nás nazývali na lodi Kastorem a Polluxem? co zatím jeden bratr požíval radostí nebeských, trpěl druhý v podsvětí. Nikoli, můj Filipe, tak to nemá při nás býti; doufejme od milosti Boží, že my oba požívati budeme na onom světě radostí nebeských!“

„O Josefe! srdce mé vidí již nyní nebe otevřené; ty víš, co jsem přijal dnes, Pána blaženosti samého.“ —

„Filipe! ty mu zůstaneš věren!“

„Josefe! já pro Něho chci žiti, pro Něho umříti, On mně bude nade všedko.“

Žij uplynulo šest neděl. Josef a Filip konečně zatoužili po domovu; anglická loď stála v plachtách ve přístavu, i uzavřeli, na ní nastoupiti cestu do Evropy. —

S hlubokým pohnutím rozloučili se s pře-

worem a řeholníky, kteří jim tolik dobrého byli prokázali. „Filipe, pomněte na milost, kterou jste přijal, a na přísahu, kterou jste učinil,“ pravil s vážnou opravdovostí přemor; „my pak budeme se denně modliti za vás, a prositi také za obrácení vlasti vaší, která byla druhdy okrasou Církve. Spojte i my modlitbu svou s modlitbou vaší.“ — Pak požehnal jemu a Josefowi, řka: „Dobrotivý Bůh vás provede bezpečně k vaším milým, a ostříhej vás po cestě, abyste bez úrazu se shledali s nimi. Maria buďž vaší orodownicí.“ Na to dal Filipowi stříbrný kříž, Josefowi pak španělskou biblu darem. Byloby nadarmo vypravowati díky jejich, které se nedají wypsati, owšemě ale w srdci pocítiti. Druhého dne odpluli oba do Evropy.

V. Návrat.

Bez velikých nesnází dorazili přátelé tito po sedmi nedělích do Londýna, kde měl Filip ještě nějaké záležitosti porádati. Zať mile je byl pořídil, spěchal s Josefem, kterýž jej na jeho snaznou prosbu doprovodil, do Northumberlandu na statek svůj.

Bylo to jednoho večera, když přišli tam; Emilie, choť Filipowa, Ziti, jeho jediný synáček, Marie a Kateřina, jeho dcery, seděli právě u večeře. I oznáměno jim, že dva mužové, přisedšše z Ameriky, přinášejí zprávu o příchodu Filipa.

„Jistě bude on to sám!“ vykřikla w radosti

něm tuffení Emilie, a pílila s dítkami dolů, přivítat hoťe svého.

S patrným pohnutím hleděl Josef na výstup, který nyní následoval. Filipovo oko zářilo se radostí; maje Zitiho na krku, Marti s Kateřinou za pravici weda, manželku svou lewicí objímaje, stoupal při jasotu dítě a radostněm pozdravování služebnictwa po schodech nahoru do pokoje. Tam přivedl Josefa a představil ho své Emilii, řka: „Zde widíš, Emilie, mého nejlepššího, nejwěrnějššího přítele, jemuž máš za to děkowati, že máš ještě manžela a wy dítky, že máte ještě otce.“

Emilie pohnutá chtěla děkowati; Josef ale přiwětivě a wážně prawil: „Paní! tam Ten nahore byl s námi!“

„Ano, Emilie, Bůh byl s námi; ty budeš jasnouti, až uslyšíš, jak se nám wedlo. Než přede wšim dejte nám něco k posilnění!“ wolal Filip.

Rychle byla připrawena dobrá wečeře. Josef posadil se mezi děti a tyto brzy oblíbily sobě jareho muže, který jim wyprawowal tak pěkně věci o swých cestách. Wečer jim uplynul rychle u weselem howoru. S radostí obrátil se Josef k Filipowi, řka: „Příteli můj! ty jsi šťastný otec! tys nemohl nikdy zahynouti na moři, aniž jsou andělé twých milých za tebe orodowali.“

Filip ale stisknul mu ruku řka: „Josefe, strážným andělem mým byl jsi ty.“ —

Emilie pak uložiwši dítky, přistoupila nyní k nim a prosila: „Není-li prawda, sľedčelný muži,

vyt žůstanete u nás, a neopustíte těch, jimžto jste zachoval otce a chotě?"

"Drahá paní," odvětil Josef, "mám matku doma, ta touží po mně, potřebuje ošetření, na kterémž jí tak dávno scházelo. Dvořemí neznal bych větší blaženosti, než považování býti od vás za ouda vášší sšlechtné rodiny a trávení u vás život svůj; než láska a povinnost synovská mi jinak ukládá."

"Bylo by to hřích," odpověděla Emilie zarmoucená, "zdržovati vás od plnění tak švaté povinnosti; než prosíme vás, půl roku přece pobudete u nás!"

"Paní, jenom osm dní jest mi dovoleno pomešskati u vás. Loď, která mne přepraví do Hamburku, už stojí v přístavu."

Přiliš rychle uběhlo Filipovi a jeho dobré choti těchto málo dnů. S truchlivým srdcem rozžehnal se Josef s milou touto rodinou. Filip doprovodil pak přítele svého až do Londýna; tam se zdrželi několik dní, až byla loď zcela naložena. Když jednoho dne brali se jednou ulicí, šel za nima muž vysoké postavy, slusně oděný, kterých bystře hleděl na ně, zvláště na Josefa. Na rohu pak té uličky vyšel jim v cestu.

"Pánové!" pravil volně, "odpusťte mě smělosti; nemýlím-li se zcela, viděl jsem vás v Havanně?"

"Byli jsme tam před čtvrt letem," odpověděl Filip.

"Vy, pane!" pokračoval cizinec, obrátiv se

† Josefowi, „zachránil jste s nebezpečím vlastního života dívku a jediné dítě dona Rodriga Salveza, místodržitele v Portorice?“

„Tak jest; proč se na to tážete?“

„Don Rodrigo pozdravuje vás srze mne; zvěděl, že přijdete do Londýna; ví také, že máte starou matku. Z žádá si v jejím opatření jako její druhý syn míti podíl, protož prosí, by jste nezhrdnul tímto malým dárkem.“ Po těchto slovech wtísl mu malou tobolku do ruky a posleptal mu do ucha: „Já jsem bratr Teresin, a děkuju vám za její zachránění; ona denně pamatuje na vás, a malý Inigo se musí každý den za vás modliti.“ —

Josef chtěl odpovědět; ale Španěl vlídně ukloniv se, vzdálil se a zmizel v nejbližším domě.

„Podivná to věc!“ pravil Josef a otevřel tobolku. S úžasem spatřil tu směnky v ceně 200.000 zlatých; při tom leželo psaníčko, v němž mu don Rodrigo ještě jednou děkoval. „Přijměte to“ — takto skončil Španěl — „ne co odměnu skutku, jež toliko blaženost nebeská a vaše vlastní vědomí postačuje odměniti vám, nýbrž co jistinu, kteráž vám má usnadňovati offsetrování matky; nebo i já ctím matku vaše co svou vlastní, a dobrořečím jí; ona zrodila ve vás zdárného syna; Bůh žehnej vám a matce vaše!“

Josefa i Filipa dojala wděčnost ta Španělowa co nejsrdečněji. „Don Rodrigo má sřlechtné srdce,“ pravil Filip; „bylo by mu to líto, kdybys poručnul jeho darem.“

„Toho neučiním;“ odtušil Josef. Než já si rážím srdce a přátelství jeho výše, nežli tohoto daru; ale i za ten děkuju, neboť mne zbavuje vši starosti po celý život, a poskytuje mně prostředku k činění dobrého i jiným. Bůh mu to zaplať!“

Přišla hodina rozchodu. I loučili se. Na odhodně pravil Filip: „Josefe, čím jsem já ti povinen, ví toliko Bůh; On sám bude tvým odměnitelem. On budiž s tebou, a svatá Panna, která nás tak často ochránila, promázej tebe po celý tvůj život!“

„Filipe,“ odvětil pohnutě Josef, „dá-li Bůh, uvidíme se opět. Pozdravuj ode mne své choti, svých dětí, a pamatuj vždy na slib učiněný v chrámě v Havanně.“ Tak se rozestli. —

Josef našel na lodi, která ho měla přivésti do Hamburka, hodného kapitána a veselou společnost. Duse jeho dychtila s netrpělivou toužebností po domovu. I počítal dny, hodiny. Ronečně dostal se šťastně do Hamburka; odtud pak chvátal bez problení domů. Pátého dne přijel jednoho večera do městečka blíž otčiny své. —

I chtěje se vyhnouti všemu divání, zanechal svého povozu ve blízkém městečku. S nevyřlovnou radostí uslyšel v hostinci, kdež byl zastavil, že matka jeho posud je na živě a že se těší na příchod jeho s pevnou nadějí a s vroucí touhou. I blížil se samotný ke vsi. Již mohl zřetelně rozeznati domky a chaloupky milené otčiny své; každý budil v něm hned radostně, hned ja=

loftně upomínky. Již viděl kostelíček, školu, faru, — dále doleji chaloupku svých rodičů. Kdo asi vypraví city, jak naplňovaly duši jeho? — Zastavil na několik okamžení; myslil na dobrou, starou matku; v duchu byl u ní a těšil se ze shledání s ní; kroky jeho se zrychlily. Tu přišel k malému březovému stromoradi, kteráž vedlo k oudolí, kde stál obraz Rodičky Boží. Z vzpomněl si, jak často se zde modlíval k Spasiteli a k jeho panenské Matce, jak milostivou její ochranou byl vytržen z tak mnohých a velkých nebezpečství a bezpečně dovezen z vlnobití a požárů až do drahé otčiny.

Zdálo se mu, jakoby mu něco pravilo: „Zbiž, a poděkuj dříve těm, kteří tobě tak podivně pomohli; modlitbou musíš oslaviti příchod svůj do otčiny.“

Učinil tak. Zvolna krácel dolů; srdce mu přetypovalo vděčnosti; oči se mu zalínaly slzami radosti. V loubí dubovém viděl obraz milostný; a při něm stará žena klečela na klenátku modlí se. Již se smrkalo; nemohl dobře rozeznati tahy v obličejí jejím; srdce mu tlouklo v radostném tussení. Z šel blíže, — ano, byla to jeho matka, která se zde zaň modlila.

Z musel se přemáhati, aby v svém roznícení nemyšlel. Tak tu stál několik okamžení v rozkosti nestonale. V tom však vidí, an s druhé strany vystupuje ze stromů muž a blíží se s ouzkostrannou ostýchavostí k modlíci se matce. — „Marketo,“ pravil k ní bolestným hlasem, „musím

váš vytrhnouti z modlení; nebá mně to více poškoje; musím se vám s něčím přiznati, než se odtud odeberu; týká se to vašeho Josefa."

"Ach, Baltazare! tuším něco zlého! povězte jen!" zvolala Marketa; „zabili jste ho, aneb jste ho prodali najímacům?"

"Marketo, to druhé jsme zpáchali; ach! my ho prodali za hrštné peníze najímacům z Hesska, a ti jej odvešli do Ameriky."

"O Bože můj! o svatá Panno! Baltazare! co vám učinil můj Josef, co vám učinila chudá wdova, že jste ji vydrali jediného syna? O Josefe, můj Josefe!" vzdychala ubohá lomíc rukama.

Baltazar stál tu celý zaražený: „Ba máte pravdu; ničeho mně neučinil, ani bratru mému; bylť nevinnost a zbožnost sama; ach! byla to závist a zloba, která nás zavedla k tomuto ohavnému činu; ó kdybych jej mohl vymazati z paměti!"

Marketa naklonila se v nejhlubším zármutku přes křesátko; i zdálo se jí, jako by byla vyhasla všedka naděje z duše její.

"Marketo, můžete mně odpustiti?" tážal se Baltazar s ouzkoostí. „Sle, co musím vystáti! Co jsme zpáchali ten zločin, kterýž každodenně tisíckrát proklinám, odstoupilo požehnání Boží od nás. Vzpomeňte si, že Mikuláš, bratr můj, před dvěma roky zabit byl stromem v lese; můj statek se nyní prodává, a já musím co žebrák s ženou a dětmi jíti do šířého světa. Toť trest Boží. Z nereptám; vždyť jsem to zasloužil. Toliko vás pro-

šim a žádám pro Boha, Marketo, odpusťte mi; jen když budu s vámi smířen, dojdou polehčení.“

Marketa pohledla na Matku milosti, kteráž dítko milosrdenství držela v náruči; vzdychla hluboce; pak obrátivši se, podala ruku Baltazarovi, řkouc: „Já vám odpouštím ze srdce, z celého srdce; škrze mne nemusíte ničeho více trpěti za své přečinění.“

Baltazar škytal hlasitě; tisknul silně ruku její na rty své. „Bůh vám to zaplat tisíckrát, mně spadl kámen s prsou. Což jste, Marketo, neslyšela ničeho více o Josefovi?“

„Ani slovíčka!“ vzdychla; „Amerika je daleko, příliš daleko; on tustím bude již mrtel!“

Baltazar s pláčem jí opět děkonal; pak zdlouha krácel obtud.

Po té dala se Marketa do usedavého pláče; děle už se nemohl zdržeti Josef. Z vystoupil ze křowí.

„Dobrý wečer, maticko!“ pravil skoro třesoucím se hlasem; „weče tato cesta do wsi?“

„Ano, pane!“ odpowěděla Marketa s podivením; nebo kolik let už newiděla tať pěkně offaceného cizince; „jen rovně přes wršek!“

„Wy pláчете, má stařenko? proč pak?“ ptal se Josef dále.

„Pro mého syna, pro mě jediné dítě! Dmůj Josefe!“ Wzlykání zastawilo jí slova; nemalé namáhání jí to stálo, než wypowěděla nestěšti své. Cizinec poslouchal ji pozorliwě.

„Já jsem byl tať w Americe,“ pravil, „a

musí bych se velice mýliti, že jsem nepoznal syna vašeho; my jsme sloužili spolu v jedné setnině; nejmenoval se Josef Ram?"

„Ano;" zvolala Marketa s radostí; „o milý pane! povězte mně pro Boha, je-li živ ještě, můj Josef?"

„On jest živ; buďte ujistěna, že je na živě."

„O Josefe, tys ještě živ!" zvolala matka s radostí, kteráž se dá sice pocítiti, nikoliv vyřít vypraviti. „O Ježíši! o Marie! on jest živ! — A řekněte mi, kde jest nyní?"

„On jest na cestě k vám, matko!" obtušil Josef s větším pohybem; sotva se moha ještě zdržeti.

V nesmírné radosti stála tu stará žena tisse několik okamžení. Její první bylo, aby Bohu poděkovala. „O Ježíši, tys mně jej zachoval! o Marie, tys mně jej vyprosila!" volala. „Ale povězte mně, sličetný pane, kdy uvidím zase svého Josefa?"

„V několika dnech, v několika hodinách, snad —"

„Svatá Panno! já —"

„Ano, matko!" zvolal Josef uchvácen touhou a rozkoší, „já jsem to, já jsem váš syn Josef!" Co následovalo, lehce si každý pomyslí, aniž lze to vypsat. Když pak první radostný tento dojem pominul, vedla jej matka k svatému obrazu.

„Hle, Josefe, zde jsem se každodenně ráno i večer za tebe modlívala. Ty víš, že matka

Marie neměla v náručí žádného synáčka, kteréhož jí nřadli; tu jsem spóřila a sebrala wšedko, jen abych jí dělátko zase do rukou mohla wložit, a k ní řici: „He, matko! tvé dělátko dávám tobě opět, o nawrať mi také, srže svou mocnou přimluru, mého syna!“ A widíš, Josefe, byla jsem wyslyšena. Tuto, kde jsem tak mnoho bolestných slz wycedila, spatřila jsem tebe, jako by milostná matka chtěla patrně dokázati, že její přimluvě tebe jsem powinna; ano spatřila jsem tě w době, kde mně zmizela wšedka naděje, kde nejtrpčí bolest swírala duši mou, abych zvěděla: že kde nouze nejwětší, tam pomoc Boží nejbližší. O Ježíši! o Marie! buďž wám díka! Mám jej zase, mám svého drahého, jediného syna!“

VI. Konec.

Ještě téhož wečera se rozhlásilo po wsi, že Josef, jehož měli za mrtvého, se nawratil. To wzбудilo w každém domě radostné podivení. Starický učitel běžel, jak jen mohl, hned s tou radostnou zprávou na faru, kdež mu z počátku farář nechťel ani uwěřiti.

„He,“ zwolal učitel, „tuž přichází sám se svou maticí!“

Pan farář jim wessel s učitelem až ke dveřím wstříc. „Josefe,“ prawil třesoucím hlasem, „jsi ty to skutečně?“

„S tělem i s duší!“ odpowěděl tento a políbil podanou ruku svého dobrodince s pohybem a s wděčností.

Farář ale pozdvihnuv oči vzhůru, zvolal: „Bože můj! blaze tomu, kdo v Tebe doufá! Nyní mnohem lehčeji umru!“

„On nám zatlačí oči!“ pravil starý učitel, škytaje a svého chovance k srdci vlna.

„Nic o smrti!“ prosil Josef, „vždyť jsem já teprve vstal z mrtvých! Budemeť raději prositi Boha, a doufati v jeho milosrdenství, že nás zachová ještě mnohá leta v pokoji a v radosti pobromadě!“

„Amen!“ doložil farář; „nyní ale pojďte sem; je tma, já tě musím vidět při světle, můj milý Josefe. Již vidím, že jsi vyprosil!“

Š podal jednu ruku Josefowi, druhou Marketě, řka: „O matko Marketo! kdo by si to byl pomysll! Radosti mně skoro puká srdce. Denně jsem se modlil zaň při mši svatě, ale newěděl jsem, mám-li se modliti za živého, čili za mrtvého. Hle! Bůh nás vyslyšel, Marketo!“

„A podobně dosti!“ doložila tato. „Já doufala skoro leta a očekávala pořád návrat jeho, ale před hodinou bych skoro pozbyla naděje!“ — Pať povídala, s čím se jí přiznal Baltazar, a jať mu na jeho prosbu odpustila.

„Tu je vidět,“ zvolal pan farář, „že pravda jest co dí Spasitel: Blahoslaveni jsou milosrdní; nebo oni milosrdenství dojdou. Protože vy jste byla milosrdná, prokázal vám takě Bůh milosrdenství, a navrátil vám syna ztraceného.“

Wesli nyní do světnice ke světlu, a wssichni užáši nad jasným a zdravým vzrůstem Jo-

seřowým. Barwa w obličejí jeho zahnědla; taHy
twáře byly trochu ráznější, ale plné přívětivosti;
na čele měl malou jizwu.

„Josefe,“ prawil farář, „posad se pať k nám
a powídej, jať se ti wedlo po dlouhý čas twé
nepřítomnosti. Josef sednuw si podle matky jať
se taťto wyprawowati: „Wy wíte wšickni, jať
jsem byl wesel, když jsem byl na posled na po=
swícení. Wečer jsem chtěl jíti s panem učitelem
domů. Tu jíme zaslechli wzdychání a bědowání
we křowí; já pospířil nawzdor zrazowání pana
učitele do lesíka ku pomoci. Wšak nenadále byl
jsem od čtyř silných mužů chopen, na zem po=
ražen, a swázan. Zaczpali mně ústa šátkem, abyCh
neřičel, a nasadilosse mi nůž na prsa, brožili
mně ořamžitou smrtí, kdybyCh se zdráhal jich ná=
sledowati. Wlekli mne bouřtinami a wšelijá=
kými odlehlými cestami několiť hodin; několi=
krát se zastawili a šeptali mezi sebou. Zdálo
se mně pať, jať bych slyšel hlas Mikulášůw a
Baltazarůw a bylo mně welmi ouzko.“

„Když pať se rozednilo, zmizeli Mikuláš a
Baltazar. My přišli k osamělému domu; tu jiuí
mužowé čekali na nás a wložili mne na wůz,
kterýž pať odjel s nejwětšší rychlostí. Já dobře
pozorowal, že to šlo přes hranice. Duřkost moje
rořtla wždy wíce; sotwa jsem se mohl modliti.
Želi jíme několiť hodin; tu prawil jeden z mužů
k mně, že mně odejme šátek z úřt, jestli mu
přislibím, že nebudu řičeti. Já pokynul hlavou;
pať mne zprostil šátku, kterýž mně půřobil welí-

lou trýžen. Na otázku, proč mě přepadli a kam mne chtějí vléct, nedali žádně odpovědi; nýbrž poručili, bych zůstal pokojný; svým časem že se vssedlo dozvím. Na to mně podali chleba a pálenky. Z chutnalo mně to jako žluč. Poznávall jsem vždy lépe, že jsem mezi najímači. Na otázku, musím-li býti vojákem, odpověděl mi jeden, že jest to čest, býti ve staru vojenském; mladý člověk, který má srdce a hlavu na pravém místě, že může zde nejdříve přijíti ke cti a k penězům, anobrž státi se i generálem! Na to jsem ovšem neměl pražádně choutky.“

„Wečer přišli jsme do jedné hospody. Tam bylo vssě plno branců z Hesska. Nejvíce jich bylo opilých. Z žossliwili se mi tito že srdce; vssak nedali mně pokoje. Musil jsem s nimi jísti a píti; oni bouřili po celou noc; k ránu teprw se trochu ztíffili. Celý čas myslil jsem na to, zdali by nebylo možná uteci; ale byli jsme velmi pilně střezeni; předce vssak by se mně byl podařil pokus k outěku, kdyby mne byl neprozradil pes hospodský svým sstěláním. Již jsem byl přes zed dwora; tu přišli najímači, sstěláním psa probuzeni, dali se za mnou a dohonili mne; ubili mne ukrutně a hrozili smrtí, kdybych ještě jednou chtěl se odvážiti k outěku. A w skutku, od té chvíle byl jsem co nejpilněji střezěn a přísněji, než ostatní, držán.“

„Zástup náš množil se vždy více; bylo nás několik set, když jsme přišli do Kasselu; tam jsme byli ubytováni w kasárnách; dostali jsme ssat a

musili jsme celý den se cvičiti ve zbraní. Když jsme dosti byli vycvičeni, voláno: „Přel do Ameriky, proti buřtům!“

„Žal nám bylo u srdce, sotva se dá popsat. Nasse bédování, náš hněv a nasse vyhrůžování nic nespomáhaly. Ti, kdož si nejhlasitěji stěžovali na podvod, byli sevřeni v kůže, jiní i zastřeleni. Tu jsme my druzí utichli. Dovězli nás do Angličan; tam jsme se pozdrželi jen krátký čas. Když bylo loďstvo a celá tlupa pohromadě, odpluli jsme do Ameriky. Již na moři musili jsme mnoho vystáti bouřemi a nemocemi; vystoupivše na zemi, trpěli jsme ještě více. Škázelo nám to nejpotřebnější; často celé týhodny jsme neměli nic nežli špatný chléb a s hnílou vodou, a při tom jsme musili konati nejobtížnější pochody skrz ne-smírně lesy a bažiny. Brzy přišlo mezi námi a Američany k šarvatkám; my obyčejně zvítězili v těchto pútkách, ač ne bez veliké ztráty. Než brzy na to Washington, vůdce Američanů, přepadl nás uprostřed zimy u Trentonu, a vyprávil nám notně. Z zajal 23 důstojníků a asi tisíc sprostých. Mezi zajatými byl jsem i já; byli jsme u vítězoslávě vedeni do Filadelfie, kde nás na odív lidu ulicemi vlekli a s námi ukrutně nalládali. Radost nad naším zajmutím byla tím větší, jelikož se nás, Hessů, mnohem více báli, než Angličanů!“

„Byli jsme v malé zástupy rozděleni po zemi; ale, poněvadž jenom špatně jsme byli střezeni, podařilo se mnohým uprchnouti. Také já upláchl jsem jedné noci s jedním soudruhým;

utíkali jsme tři dni přes lesy a močály, jsouce ustavičně ve strachu, že upadneme v ruce Indiánů. Byli jsme bez zbraně, neznali krajiny; jen nůž na chléb byl naší obranou. Konečně při nesmírných strastech dostali jsme se přes nekonečné hory. Tu nás přepadli jedné noci divocí Indiáni. Kasspar, můj společník, byl ihned od nich zabit; mne přivázali za nohy i za ruce na koně a vlekli mne pryč. Dsm dní v nejtraplivější nejistotě prožil jsem u nich, očekávaje každé hodiny smrti u těchto ukrutných Indiánů. Tu přišli jednoho dne evropští myslivci k ležení jejich. Moje radost, viděti opět rodáky, byla nesmírná; také oni podívali se, že mne zde nalézají. S prosbou pozdvihl jsem k nim rukou, a vypravoval jsem jim v anglické řeči svou bídu a prosil za vysvobození. Odpovídali mně v lámané angličtině, že jsou španělská obchodníci v kožešinách, a že vynaloží vše na mé osvobození. Za ručnici, něco prachu a koňskou uždou byl jsem skutečně propuštěn. Moje jásaní, když jsem byl na svobodě, nemělo mezí; já následoval svých ochránců na jejich obtížných a nebezpečných cestách. Dni dílem vyměňovali kožešiny u Indiánů, dílem lovili sami na jezerách a řekách bobry, vydry, jeleny, srnce a jiná zvířata kožešinatá.“

„Bylo jich do třiceti mužů, kteří se zaměstnávali s touto prací. Brzo jsem se sptátelil s nimi, naučil se v jejich společnosti španělské řeči, a byl jsem dvě leta u nich, když se obrátili do Montrealu, kdež bydlel ředitel jejich obchodní

společnosti „don Pedro Mizza.“ Byl to sličetný, vážný muž, který mne půl roku přelaskavě choval ve svém domě a mne pak své tetě, donně Kaverii, poručil, která v Limě v koření obchod vedla. Donna Kaveria byla jemná, nábožná paní, a ke mně velmi vlídná a příznivá.“

„Ona byla wdova, a já brzo jsem si získal její důvěru. Byla bez dětí a milovala mne co svého syna. Já měl hojnost všeho, co mohlo oblažiti život mladistvých, a předce nebyl jsem šťasten; vždyť pak mně scházela otcina, kde matka má a přátelé moji žili a na mne jistě si vzpomínali.“

„Dvě leta jsem strávil u ní, weda jí živnost věrně a horlivě. Tu jsem ji prosil za propuštění, dokládaje, že doma žije moje stará matka, po níž touží srdce mé, a mou povinností že jest, osvětlowati ji. I prosila mne donna Kaveria, bych prodlel jenom ještě rok u ní; též ona že mne miluje jako matka; že se postará o matku mou i o mne, aby jsme mohli stráвити celý život beze starostí.“

„Zůstal jsem tedy ještě rok; já psal několikrátě domů, a velice mne rmoutilo, že jsem nedostal žádné odpovědi a žádné zprávy o své matince a svých dobrodincích.“

„Ani jedno psaní od tebe, Josefe, nepřišlo k nám,“ prohodil farář.

„Věřím,“ odtušil Josef; „cesta je daleká a nejistá; a může býti, že i mnohý list zadržen byl některým závistným přibuzným donny Kaverie. Když jsem po uplynutí roku znova žádal

za propuštění svoje, prosila mne opět Kawerie ještě důtklivěji, než dříve, bych jenom u ní zůstal; že nemá žádné podpory než mne; že mně to jistě odmění. Takto mne zdržela šest let; moje touha po matce a po domovu byla tím snažnější, ješto jsem nemohl obdržeti žádné zprávy z domova. Já vyjádřil pokojně, ale pevně úmysl svůj, že se chci domů navrátiti. Opět pokusila se donna Kaweria zdržeti mne prosbami a slzami. — Tenkrát vyšel neustoupil jsem. Tu přišla, přinesla mně skříňku s 1000 zlatými dublony, a růženec, jehož zrnka sama byla zhotovila. — „Zdi teby,“ pravila, „můj Josefe; já nechci a nesmím tebe dále zdržovati; vždyť by to bylo s hříchem, jediné dítě odjímati matce; a vyšel vezmi toto, což dostací k vyživě tobě i tvé matce. Pozdravuj matky své, a dej jí tento růženec, a pros ji, by se jej modlila každou sobotu za spasení duše mé!“

„Hle, milá maticko, tu je ten růženec!“

S podivením patřila naň matka, farář i učitel. „Tu jest ale jenom křížek a šňůrka? kde pak jsou zrnka?“ ptali se všichni.

„Ta byla snědena!“ odpověděl Josef s úsměchem.

„Jak, snědena?“ volali všichni na nejvyšší podivení.

„Snědena, a sice s náramným hladem;“ ujistňoval Josef, kochaje se v podivení přítomných. „Poslyšte jen, jak se to všecko stalo. Donna Kaweria prosila mne teď, co poslední služ-

bu, bych jel do Bostonu a spořádal tam důležitou záležitost. Já se rozloučil s dobroditelkou svou, vroucně jí děkuje, a nastoupil jsem dalekou a nebezpečnou cestu do Bostonu. Tuto vyplnil jsem rychle a šťastně svůj rozkaz, a neměštaje více, plul jsem domů.“ Nyní vypravoval Josef příběhy své na moři a na ostrově Rubě.

S náramným žasnutím poslouchali ho všichni; slzy soucitu a radosti stály všem v očích; zvláště pak Marketa nemohla se ani zbržeti; ona plakala hořce brzo se usmívajíc, brzo líbajíc křížek ochranného růžence.

„Marketo!“ pravil na to pan farář pobnut velice: „Bíra tvá ti pomohla.“

A obrátiv se k Josefovi dí: „Blahoslavení lkající; neboť oni potěšeni budou!“

„Hospodin byl nám milostiv!“ pravil Josef, pozdvihnuv oči k nebi.

„Protož buď jemu chvála po všecky věky!“ zvolal farář.

„A díky mocně přimluvě nejblahoslavenější Panně!“ doložila nábožně Marketa s Josefem.

Marketa a Josef žili pak tisse a spokojeně ve víšce své. Agata, věrná schovanka, byla hojně a lastavě odměněna za svou službu. Na Baltazaru pak vykonal Josef nejštědřejší pomstu. Pamětliv jsa slova Spasitelových: „Milujte nepřátely své a dobře číňte těm, kteří vás nenávidí,“ nezplácel zlého za zlé, alebrž vykoupil mu statek, o nějž byl přišel nestěšným a špatným ho-

spodažením. A v pravdě tento sľechetný skutek jeho neminul se s žádoucím účinkem. Baltazar stal se nyní zcela jiným člověkem, a nepřestal žehnati Josefowi. Josef pak máje veliké jmění, byl s to, aby činil hojnost dobrých skutků. I činil to s horlivostí, rozumem a obětovností; vždyť pak zůstal wděčným k Bohu a nábožným ctitelem svatě Panny. S Filipem a jeho sľechetnou rodinou choval vřelé přátelství pořád, a neuplynul ještě ani rok, když Filip se svou chotí a svými dítky jej navštívil. Pobyl u něho několik dní. Pak když se odebíral domů, doprovázen jsa Josefem a farářem, na cestě pozastavili se v háječku u kostky Matky Boží, kde zatím Josef dal kaplu vystavěti. „Tuto,“ jal se mluvíti Josef, „tuto kľekávala matka moje ráno i večir, vycházejíc vroucí modlitby za mne; a tuto i já denně prosím Rodičku Boží za přimluvu, aby Stvrchovaný, co na tobě, Filipe, započal, dokonat i v rodině tvé.“ Filip dobře pochopil, že tím míní obrácení rodiny jeho na víru katolickou; i doložil srdečně: „I tato modlitba nebyla oslyšena. Má choť i mé dítky požívají již blaženosti víry katolické.“ — „A doufám že toho nikdy nebudou litovati,“ připojil pan farář. „Blažoslavení, kdož upřímně hledají Pána, jistě, žeť naleznou Ho!“

Na to všickni pokľekli na kolena svá a pomodlili se zbožně na rozchodně.

Dvojí cesta.

O b r a z

od

P. Wojtěcha Slinky,
kněze církevního na Hrábku.

I.

W městčku Z . . . wě na Dlouhě ulici bydleli na-
proti sobě zámečník a pekař. Tento se jmenowal
Prokop Wěron — onen sloul Jan Nebuda. Byli
přátelé a příbuzní: pekařowa manželka byla sestra
zámečníkowa, pocházejíc z domku, jenž až posawad
patřil bratru jejímu Nebudowi. Otec, takě zámečník,
— dal jim stejné wychowání, a webl je ku kře-
stianské mravopočestnosti. Mimo swětšké statky za-
nechal po sobě dobré jmeno, a w každém ohledu
čistou památku.

Syn, wycwiciw se doma w řemesle, odesšel
do swěta na zkussenou. Ani newěděli, kde jest.
První čas jim dopisowal; pať ale umlkl a ne-
dával o sobě zpráwy, až pať po několiha letech
se wrátil.

Měli z něho upřimně potěšení. Stal se z
něho swarný jinoch, smělý, samostatný muž. W
dílňě dořádal, a otec se hned přestwědčil, že wy-
borně pracuje. Z powěděl to muž manželce, a
otec a matka si na něm zakládali. Z w městě byl
ctěn a wážen. Wyprawowalo se o něm, že widěl
weliký kus swěta a moudrosti že nabył, jakě se
nedostává těm, co od jakžiwa doma seděli za pecí.
Žiž se takě hádalo, z kterého domu si wywoli ne-
městu. Rodiče, co měli dcery, zastanowali se s

ním, — pozdravovali ho; a dcery samy strojily se ještě opatrněji než dříve, aby se mu zalíbily. Starý Nebuda nezapíral, že synu odmědá dům i vssedlo, a již čekal, až mu oznámí, že se bude ženiti. A syn s tím neodkládal dlouho. „Otče!“ tak wece když, „otče, zamiloval jsem si we světě dívku; — slíbil jsem jí, že si ji vezmu, a nyní bych rád splnil slovo.“

„Splň je!“ dovolil mu otec. „Doufám ale, že jsi se nepřenašlil a přivedeš si hodnou ženu.“

„Ještě hodná!“ odpověděl syn.

„Pať pamatuj,“ pokračoval otec, „že wěno dáš sestře. Mnoho toho nebude; neboť já jí sám vyplatím wětší částku podílu. Mníš si sám přichowati, co složíš ty, anebo ti to zaneše twá newěsta?“

„Zaneše mi více, než snad budu potřebowati.“

„Tak je tedy bohatá?“

„Ještě!“

Tu Jan wyprawoval, že si wezme dceru hospodského z Z-ic, chwálil její příbuzné: otce a bratry, že jsou wzděláni, a chlubil se, že se sám od nich naučil pěkným mravům a wznessenějším náhledům.

Rodiče nezpytovali, na jaké wznessenější náhledy naráží syn, aniž jim napadlo co si podezřelého — nebezpečného; to wssak brali za jisto, že w skutku pokročil w pěkných mravech. Jen sestra Anua měla pochybnosti. Bratr se jí nelíbil, neboť pozorowala, že již není, jaký býwal, než

odesset. Dejž Bůh, aby se myšlila! Modlí se za to, stará se, předchází dobrým příkladem, napomíná, nutí. — Jsou v kostele. Jan stojí za stolici, při oltáři zdvihá kněz tělo a krev Páně; on ale sotva se ukloní. Jenom když na něj pohlídně Anna, a oko její setká se s okem jeho, sem tam se toulajícím, bije se v prsa. A vždy mu musí říkati, aby šel do kostela, sice by zanedbal mši svatou i kázání. Modlejí se před jídlem a po jídle. Anna ovšem vidí, že bratr dělá kříž; zdá se jí ale, jako by ho dělal k vůli otci, matce — jí; vidí, že není pobožný v myšlenkách. Dýchá se křekání: bratr nesyšší, až Anna zavolá: „Zvoní se!“ Řekne jí na to: „Aha!“ Někdy se usměje, někdy zbledne, někdy se začervěná; vždyť rošťák poslechne — aspoň dělá se, jako by se modlil. A již kolikráte propověděl veselicos k tovaryšši, co ji mrzelo. Nevěděla, jak tomu má rozuměti, a přece jí to dělalo starosti. Rodičům si nepostěžla: rmoutili by se, a snad k tomu není podstatné příčiny. Buďto je lehkomyslný a nerozvažil si, co mluví, anebo sloům svým nepodkládá zlého smyslu. Snad těž navykl ve světě vyjadřovati se takovýmto nedůstojným způsobem. Zemu samému také nic nemytýká: dokud je v nejistotě. S mlčí, chová se k němu laškově a přeje si z plné duše, aby se jí milou sestrou stala nastávající jeho manželka.

Zatím vyždvihly se listiny; zaslaly se sem i tam, obléšky prošly, a mladý zámečník jede k oddavkám. O jak jest jim doma smutno! Starí a neduživí rodiče nemohou se odvážiti na tak

dalekou cestu, Anna zůstala u nich a nežádá si ani a není též zapotřebí, aby bratra doprovodila. Wědi den — wědi hodinu, když budou oddawky. Wšickni tři klečí podle sebe w kostele a wzhývají Boha, aby poswětil slaw, do něhož wstupuje jejich drabý Jan. Zwláště Anna rozplývá se w modlitbě. Soužití ji nepoškojí: tussic — znajíc co neznámo jest rodičům, ráda by uprosila Boha, aby odvrátil, čeho se bojí, co by je uvedlo do neštěstí. Bůh jistě slyší touhy a stěsy její; On slyší třesoucí se hlas wěkem sesslych rodičů. Zapsáno to wše do knihy Jeho wšemědoucnosti, a hlas lásky wyslyší Wšemohoucí, ale jindy a jináč než krátkozrací lidé tomu rozumějí. —

Škoda a běda, že ti tam při swatbě nehodni jsou Božích milostí a neschopni, přijmouti je do srdce. Ženich nechce powážiti, že se mu uděluje swátost; on se nepřipravil — neočistil se. Newěsta pro slávu a radost swětšou zapomněla, pomoci hledati u Boha, myslíc, oddawky že nejsou nic jiného leč pocta, která se děje jí a milenci jejímu. — Nadělali mnoho hluku w městě. Od rána do večera rachotily kočáry. Koně měli na hlawách mandle, pentle a trápce, kočí za kloboukem rozmaryny. Jedlo se až do večera. Wíno se točilo zrowna ze sudů. W noci byl bál, a na horu k žárícím se ořnům lidé poblíželi, stojíce před domem na ulici. Wšude se wědělo, jaké šaty a šperky na sobě měla krásná Zekla: w kostele jiné a doma zase jiné; jiné při jídle a jiné při tanci.

Na druhý den ráno chodili nowomanželé po

městě, dělali nárostěvy a loučili se. Zatím se v hospodě nakládalo na vozy věno nevěstino, a okolojdoucí si je prohlíželi. Poslalo se napřed. Druhého dne následoval Jan s Teklou. Otec a bratr její je do B...va wyprowázeli.

Přijeli. Domácí rodiče jim wysšli naproti, objímali nevěstu, a srdečně pozdravovali její příbuzně. Uvedli je do pokoje, a tam řekl starý zámečník: „Klekněte, abychme wám požehnali!“

Manželka jeho pravila: „Ano, na to se nesmí zapomenouti.“

Otec nevěstin, usmívaje se, odpověděl: „My jsme na to wěru zapomněli. Ale nešťodí! Wy to to odbudete za nás.“

Klekli. Stařec a stařenka modlili se nad mládými. Hospodský si oklepával klobouk, syn jeho díval se zatím po Anně, sestře ženichově, křící se stranou, jako by požehnání rodičů sama přijímala. Z představili ji Tekle. Dobrá dusse wřele winula ji k srdci, nazýwajíc ji sestrou, takě křížem ji znamenajíc a prosíc ji o kříž. Udělala jí ho, ale nebyla pohnuta — neslžela jako Anna.

Mužští chtěli, owšem jen jako w žertu, aby si místo kříže nechala od nich dáti políbení — aby je políbením takě sama přiwítala. Neučinila toho arcí, ale zdwořile jim podala ruku, w dusi cítíc žarmutek, že jsou tu wěcem swatým tak lehčowážní.

Dávala se hostina. Anna zase z úst jejích slyšela wšelicos, co prawý křesťan nemůže a nesmí schwalowati. Tekla si z řečí jejích nedělala

nic: nechala je mluvit. A když se zdálo i jí, že se nespustí poslouchati je, vstala a odešla za Annou. Řekla k ní: „Ať se tam vypráží: my si zde ukrátíme chvíli.“

A jaký prostředek k tomu navrhla? — Chtěla viděti Anniny šaty! Dívala se do šatníkův a přihrad; vyndávala, otáčela prohlížela si je; ptala se na cenu, na kupce, krejčího, ševce. Veselicos si také oblekla, aby viděla, dobře-li to spustí, a divila se, že Anna ještě nenosí novější mody a že jí rodiče málo kupují klenotů a ozdob. „Však já ti k tomu pomohu,“ slibovala jí. Ukážu, co mám. Dě, že pak ti to zjednáji.“

Anna si nepřála, než co měla. I prosila ji, aby si o ni nepřipouštěla starosti, že si nezacládá na parádě.

„Jdi mi, a nepřetvářej se!“ kárala ji Zerkla. „Nejsem tak dlouho wdaná, vím, co svobodná dívka miluje. Snad mi také budeš zapírat, kdo se ti zde ve městě líbí a komu ty se líbíš?“

„Upřímně pravím,“ vyžnala Anna, „že s nikým nemám známosti.“

„Tak jsi se snad s milým rozzlobila? Nejsuž se, brzy se najde jiný!“

„Nemám — nemělať sem milého, a nehledám si ho.“

„Jsi upejpavá!“

„Jle mne posuzuješ.“

„Je to něco zlého, když myslím, že jsi jako jiné panny? Já jsem také nebyla lepší. Milá holko, chodilo jich za mnou, že bych je ani ne-

spočítala. Jeden kupec tři léta o mne stál, a nedostal mne. Již bylo vyjednáno, kdy se vezmeme; tu jsem se seznámila se zámečnickem, a kupce jsem nechala. Je dobře, když si můžeme vybrat! O mě se ucházeli i páni ze zámku. Kolikrát se již mluvílo, že jsem nevěstou. Nyní je již arcil po všem! Ale tebe nepoutá muž."

Tefla se smála — Anna pak studem hořela v tváři, že jí bylo strážno a úžko.

"Ať, ať, ona se stydí," vadila se švagrůvá. "Máš čas, aby si se dostala pod čepce. Všdyť jsi o málo mladší než já."

"Bůh ví, že se neobírám s takovými myšlenkami."

"Jnu, budu se jimi zabývatí já a zajisté ti něco opatřím."

Než se Anna proti tomu prohlásila, příběhl Teflin bratr, stýskal si, že tam sedí mezi ženatými, žádné radosti, žádného pokoje nemaje, a že prahne po společnosti nové přítelkyně. Měl se k ní po švihácku, švadrónil, obšťakoval ji, mluvil o lásce, zpytoval, je-li ještě svobodná. Když mu sestra vyprávěla, že zde v městě nikdo nepozná její přízně a bezpochyby jí nikdo není hoden, plesal, točil se a osobu svou jí „kladl k nohám."

Anna neuměla i nechtěla mu odpovídati na jeho plaché a marné otázky. Bránilať se jak mohla; nemohouc ho ale přivést k rozumu a udržeti v mezích slušnosti, vymluvila se, že musí dohlédnouti do kuchyně a pryč odešla.

Bratr a sestra pověděli si o ní mezi čtyřmi očmi, že jest vychována doma za pecí, posmívali se jejím mravům a měli ji za sprostou, nezkušenou, newzdělanou. Bratr pravil: „Ale hezká je!“

Sestra řekla: „Bohatá těž.“

Doufali a byli přesvědčeni, že se dá vychováti. I chtěli si s ní vzíti práci, aby ji přivedli na cestu, po níž kráčeli sami.

„Pať,“ zažertovala si Tetla, „hodila by se panu bratru za manželku.“

A pan bratr zase w žertu přiznal se: „Wiš, že ji potřebuju!“

Tetla nenechala Annu w kuchyni, prosila a vyzvala ji, aby jí pomohla vybírat z truhel přivezené šaty. Chtěla se jí s nimi pochlubit. Mimo to měla ještě jiný úmysl. Dznámila jí ho, říkouc: „Mne zde ještě neznají. Mohla by dnes večer býti muzíka, a já — ukázala bych se jim.“

„Snad o to nestojíš, aby tě viděli?“

„Jen pojd, když se obě přimluvíme, neoděprou nám to.“

„Mně na tom nezáleží.“

„Musí ti na tom záležeti. My se hodně vystrojíme, a nebude nad nás.“

Tetla přednesla mužům, že by si ona i Anna rádi zatančily. Bratr se k nim přidal, a staří svolili. Objednali muzikanty, pozvali tanečnický a tanečnice. Poněwadž ale u zámečnicků nebylo dosti místa, přeložili ples do hospody. —

Když to bylo w pořádku, začala se Tetla připravowati. Napřed vyházela šaty své na bro-

madu, potom si mezi nimi vybírala. Anna musela raditi. Brzy se jí líbila ta, brzy ona barva. Tu kladla modrou k červené, zelenou k bílé, přidávala k nim šátky a pentle a postavila se mezi dvě zrcadla, aby se viděla ze zadu i z předu. Nic jí nebylo dost slušné a hezké. Poněvadž prý v Z... vě vystoupí ponejprv u veřejnost, chtěla se wyznaciti šikmostností neobyčejnou. Anna jí vytáhla, co se bylo na cestě pomačkalo. Po té se česala, kroutila, pálila vlasy a tolik toho navěsila na sebe, že se více podobala strážníku, než mladé, měšťské paničce. Chtěla též Annu tak wyfinititi: tato ale se jí nedala. Oblekat se hezky jednoduše, a nemohouc se hospodě a muzice wyhnouti, aspoň sama nedávala pohoršení, nýbrž i to, co dávali jiní, ukrývala a odvracela.

Byl večer. Hosté se vedli k tanci: Jan s Tělou a bratr její s Annou. Dtcově šli za nimi. Starická matka zůstala doma. Dostavili se i jiní mládenci a panny, co byli pozváni. Mnozí byli příbuzní zámečnickovi, mnozí dobří známi.

Přissel i pekařův Prokop. Teprva wčera wrátiv se z cest svých po světě, přál Janu štěstí k manželskému sňatku. Dpustili před lety domow pospolu zároveň, ale brzy se museli rozloučiti, ten tu, onen tam dostal práci. Prokop na počátku nepošylal do Z... wa tolik psaní co Jan, ale nepřestal zpomínati na domow. Čím dále byl od rodičůw, tím více po domowě toužil. Když Jan o sobě již nedával zpráwy, Prokop dopisowal pilně, a každý list jeho prozrazowal welkou

lásku a wděčnost k rodičům. Ani newěděli, že je tak miluje. Býwal nesmělý, styděl se a neuměl wyjewowati jim city své. W cizině otewřelo se mu srdce. Litowal, že jim chowáním svým nenadělal wíce radosti, a umiňowal si, že jim to wynahradí patrnými důkazy, až se wrátí. Zěssil se na to, mluwil o tom w listech, líce, jak se bude tuliti k matce, woditi se s ní ruku w ruce; jak bude poslussen otce, jak mu poddán bude s důwěrou a úctou.

Z wywedl, co si byl předsewzal — co žádalo upřímně srdce. Rodiče mu zkázali, že ho potřebují doma, prosíce, aby přissel a uwázal se w řemeslo. Naplnil vůli jejich, wystoupil z práce, ačkoliv byla dobrá, a zaopatřiti se mohl lépe než w B... wě. Pospíchaje ku svým, spatřil milé krajiny, zahlídl wěž nad kostelem, w němž byl pokřtěn, kdež byl ponejprw u zpovědi, kde přijal poprvé tělo Páně, byl biřmowán, klečiwal mezi žáky, modlil se a zpíwal. Již se ukazowaly domy; o to jeho ale hledělo jen na ten, kde bydleli drazí rodičowé. Wše tu bylo jak býwalo, když odcházal z B... wa. Jen wenku w uličkách přistawilo se pár domků k městu, a stromy podle cesty porostly. Potkávali ho lidé: newěděli, kdo jest, a on jich také neznal. Wšak dohonil i známé některé a powídal jim s prawým potěšením, že on jest Prokop Wěroň, pekařůw syn. Pozdrawowali se — wítali se: Prokop ale nesměl se dlouho pozdržeti: srdce ho táhlo k rodičům. Z zrychlil kroky, zahnul se do Olouhě ulice a měl před sebou dům

otců. Tu se musel drobet pozastaviti, aby si oddechl. Wenku na prkně ležely žemličky, rohlíčky, bochníčky bílého a černého chleba. Ahle, v poztoji u okna seděla drahá matka a šila. „Jestli pak mě pozná,“ napadlo mu. Z vystoupil na podložený kámen a klepal na okno. Čerstvě otevřela okýnko a ptala se: „Co pak chcete?“

Prokop již si vybíral mezi houskami a pravil: „Zač pak jest jedna?“

„Za groš!“ odpověděla; a on podávaje groš matce, nemohl se přemoci, chopil se její ruky, vytáhl si ji wen a srdečně ji líbal. Ubobá, jak se lekla! Počaly se pod ní třásti nohy, v hlavě se jí zablesklo, až vykřikla: „Bože on je to, náš Prokop!“

Prokop pustil ji. Z letěl sřrze wrata, ona sřrze dvěře, a na práhu padli si do náručí. Bylo jim blaze, newyslowná sladkost je opojila, čistá radost jim zářila z očí, láska jim plynula z úst. On jí pořád celoval ruce: ona jemu čelo a tvář. Smáli se, plakali, ustoupili od sebe, zase se přiblížili a opět se žehnali — objímali. Mezi tím pronášeli jednotlivá slowa; nikdo by jim nebyl rozuměl, ale oni si dobře rozuměli.

Tu přicházel ze dwora otec. Widěl ženu na prsou neznámého cizince, a hnedle by se byl podivil, co to wyrvádí. Wšak zpamatoval se w čas, obložil pometlo, a sám běžel milému synu wstříc. Byl sice poťojnější než matka, ale tať se dost pobouřil, maje wěrné dítě na srdci a wina i tiskna je k sobě. — Musel ho zase přepustiti manželce. Za se na křk wrhla jemu, objímajíc muže i syna.

Otec je oba poprášil — pobílil moukou, ale nevěděli o tom, nedbali na to, nerozšímalí si toho, až se světnici za stolem. Dívali se na sebe, mluvili, ptali se, vyžviдали, jaké nastaly změny za ten dlouhý čas, co se byli newiděli.

Starček již arci sešedivěl a maticka se klounila k zemi; — tělo tratilo se, plnost a čerstvost jeho mizela; aba ale byli spokojeni, oddáni Bohu bez trudu — bez nářeků. A Prokop? Ten vyrostl, sešlil, červenaly se mu tváře; obličej a pohled jeho svědčil, že je moudrý člověk, ctnostný, spravedlivý, čistý. Ztuffila — widěla to stará maticka. Prokop se jí se světe nepokazil. O jak byla šťastná! Jak ho milovala! Seděla naproti němu. Za nim na zdi wisel kříž a na kříži soška Božského Wylupitele. Oho její blaženě odpočívalo na synu a pak opět a opět pozdrwihovalo se k Pánu Ježíši, ukazujíc mu jako w zrcadle, jak je wděčná její dusse, jak Ho welebí, klání se Mu, že jí dítě neporuffené zase přivedl.

Wenku se ozwal městský zwon. Prokopowi se zdá, jako by ho byl slyffel wčera: tak jest mu známý jeho hlas. A tu zapominaje na rodiče, zabral se do nábožných myšlenek: zwon ho witá, pozdrawuje, uwádí do mladších let, wzbuзуje w něm city, jaké tenkrát míwal, a on sepne ruce — modlí se.

Dobrá máti také se modlí. Potůčky slz plynou jí po twáři. Syn jest nábožný; on se nespustil Boha. Není to holý zwon — obyčej — pouhá ukázka, že myslí pozdrwihl k nebi; jest to

živoucí duše pravda. S ví to, srdce jí to praví, a již zase pohlíží k Pánu Ježíšši, ač sotva Ho vidí pro slzy. Když pak se domodlil syn, když udělal kříž: i ona i otec s večerní modlitbou jsou hotoví. Tu staruška blíží se k synovi a zase jej objímá svými suchými rukama. Jeť newinný, setrval v lásce k Bohu, a věrná matka cítí tu samou blaženost, jako když jí malíčky dřímával na srdci.

Pozdě jdou spat, ačkoliv pořád vstávají, aby se Prokop dostal na lože a odpočinul si po cestě. Ráno ruffičtí navštívili kostel, nejsvětější obět obětující Bohu.

Mimo jiné noviny dozvěděl se Prokop, že zámečníkům Jan ješť doma, sám řemeslo vede a právě se žení.

„A byl zde již?“ ptal se rodičů.

„Nebyl!“ řekli mu.

„Onť měl bez pochyby mnoho práce,“ pomyslíl sobě, a těšil se na bývalého svého přítele.

„A Anna, sestra jeho, ješť posud svobodná?“ tážal se rodičů.

„Ješť!“ odpověděli. „A ješť ti to děvče, jež muž se nemyrovná nikteré v městě.“

„Proč?“

„Ona ješť ti jako swatá! Nic nesvětáci, váží si rodičů, ješť wídná k lidem, hodná, upřímná, pracovitá.“

Prokop by se byl rád ještě na něco tážal, co se týkalo Anny, ale nesměl — nedalo mu to. Zacerwenal se tedy a mlčel.

Odpoledne přišlo od Nebudů pozvání, aby Prokop večer přišel k muzice, Jan že ho jistě a jistě očekává. Nechtěl jíti, řka: „Protiví se mi stáhati v hospodě, sotva že jsem domů přišel a uklazovati se lidem při této příležitosti.“

„Máš pravdu, synu!“ svědčil otec. „Ža se vždycky mrzím, když přijde chasník domů a hned chce, aby ho všickni viděli; a chtěje dokázati, co se naučil ve světě, v hospodě se vypíná, pije, hýří, vypravuje, lže, do tance se pouští, roztahuje se, míru a slušnost přestupuje. Však ty se tak nemusíš a nebudeš chovati, třeba bys šel do hospody. A když tě tam chtějí míti, pocti je! Bude to pro dobrou vůli a staré přátelství.“

Prokop poslechl otce. Když již byli pohromadě všickni, šel i on mezi ně. Hruli se k němu, vítali ho, připíjeli mu. On byl zdvořilý a přívětivý ku každému; každému podal ruku, líbal se s mnohými, pozdravil ženských, a představil se i Anně, sestře ženichově.

Čhtěli, aby tančil, srkali ho do kola: on ale vymlouval se, že ještě neokrál po cestě, a že ani newí, umí-li tančiti, poněvadž si toho nebleděl ve světě. Newěřili mu to, ale stál na svém, že netančil, co byl odesšel že B... ova. Ač domlouvali — přimlouvali, předce ho tehdaž nepohnuli, aby toho aspoň zkusil. —

Rozkwassení chasníci čhtěli s ním píti na zdraví, s plnými sklenicemi k němu se derouce. S on si svou měl dáti naplniti a vyprázdнити až na dno. Neucínil toho ale, ač mu domlou-

wali, přál jim zdraví, chtěl býti jejich přítelem, podával jim obě ruce, ale jim k vůli se neopil. Dswědčoval, že by to neprospělo ani jim ani jemu: slovo a slib že jest lepší záwarček a znamení přátelství — lásky než sud piva, co by někdo k libosti wypil. Widěli, že jest k nim upřímný, a proto se nezlobili, anobř i sami přestali pitím si wzdávati poctu.

Byli weseli a zpíwali. Prokop je poslouchal s potěšením, anobř zpíwal spolu, dokud písně jejich zněly počestně. Jak mile ale počali iwáti a sprostě, dwoumyslně, oplzlé zpěwy přednáseti, odesel, a sedl si do wedlejšího pokoje mezi wážnější a starší hosti.

Tu právě měl otec newěstin dlouhou řeč, a ta se domácím měšťanům — nelíbila. Dupilť swatě náboženství, mluwil proti církewním obřadům, posmíwal se kněžím i wrchnostem. Poctiwí sousedé myslili si o něm: „Tomu jede huba jako meč!“ Reschwalowali jeho nebezpečné náhledy, neposwědčowali mu: nikdo z nich ale nechťel se s ním poustěti do hádek, boje se mrzutosti.

Prokop ho pokojně wyslechl a pak — se ozwal. Z porážel ho tak pádnými důwody, že mu ne-wystačil a raději wšseto, což již byl řekl, obrátil w žert, než aby se mu byl podal. Prokop na tom přestal; on zawedl na jiné rozprávku, a dokud seděl při stole, neopowážil se prostoteřky hospodský narážeti na wěci swatě. Když se ale Prokop wzdálil, probodil pak: „Ten se we swětě mnoho ne-wycwicil, že wěří, co jsme my již dávno zawrhli.“

„S, nezavrhlí,“ obražovali se nyní měšťané. „My jsme zde dobří katolíci, a on jest nassinec!“

Již měl vsedky proti sobě, a starý zámečník nebyl poslední, co mu odporoval. Výbornému starci nesmírně se zalíbil slechetný jinoch, i doufal, že jeho Jan jest také takový. Ubohý netušil ještě, že tento zapáchá školou neopatrného tchána.

Prokop stál a moudil se s Janem. Ale nemohli se tak důvěrně a přátelsky k sobě míti jako před lety. Něco jim překáželo, ac newěděli ještě dobře, co by to bylo. Byliť si odvykli, a ukazovalo se, že kráčeji po nestejných cestách.

Manželka Janova nadarmo snažila se obrátiti na sebe pozornost Prokopovu. Nechtěl se diviti její parádě a kráse; nechválil ji, nepodlížal a nelichotil, nýbrž stavěl se, jakoby nic newiděl, co má na sobě zvláštního. Když na ni promluvil, netýkalo se to jejích ozdob a muziky, nýbrž jiných věcí, jež ona měla za malichernosti. Myslíla si, že newystrojenou Annu zcela přehlídne; on ale k níkomu nebyl tak uctivý jako k této. Bylo patrnó, že se mu nejvíce líbí ze vsedch ženských. Anna pať nemohla na níhoho jiného dbáti nežli na něj, i přála si, aby se mu zachovala. Všedko se jí líbilo při něm. Když chasníci, zpíwající, ani přítomností panen se nedali w počestnosti udržeti, a ona se schovala až do třetího pokoje, bylo jí věru milé, ano neměla za jiné, leč že i on odejde aneb je zarazí. A jak se zaradowala, i srdečně se mu naklonila, slyšíc jej wedle jak náboženství a wíru zastává proti hospodskému.

Teflin bratr si až tuze mnoho Anny wššimal: on šwadronil, sloužil ji, hejřil, neseřřil piva, wina, rosolky, zacházel s punčem a káwou jako s wodou. To ji mělo přeřwědčiti o jeho wzácných a panřřých mravech; zatím wšřař přeřwědčilo ji, že jest to lehkomyřřný člověk. Š ustupowala mu — šřtitila se ho. Š měl to za jistě, že ji omámil. Tehdy přeřdneř ji, jař ji miluje. Ařkoliw Anna o lásce neřtěla ani šlyřřeti, přeřce ráno naweřl otce, aby promluwil se zámečníkem a nawřhl mu, že by mohli spojiti i druhe šwě děti. Zámečníř si řtěl dáti na čas. Řdyž ale otec prořradil dceři, řoho si má wziti, řekla: „Řikdy!“ On byl w duchu rád této odpowěři: — ani otec ani syn se mu nelíbili; — a již se počal strachowati, neošřřibil-li se Jan Teflou.

Po nějařem čase žádal peřař Prořop o ruřu Anninu. Zámečníř ho neobřyl: tento ženich byl mu milý, wzácný, drabý a řikomu tař ochotně dceru nebáwal jař jemu. Wřřař ona sama musila šwoliti. Již se s Prořopem řnala. Měli přiležitost, widěti šwě řtutky, řtili a milowali se pro šřleřetně řhowání. Šwolilař tedy a řtala se Prořopowou newěřtou. Řekla to řtěla přeřkaziti. Powolala do Š...wa otce i bratra, a řdyž nic neřřřřřili, řřobili se na Annu, na rodiče její, na celou rodinu peřařowu. Proto ale přeřce byla řwatba; bez muziky a bálu řice, wřřař ořlawila se prawou pobeřřností, a milost Boží řestoupila do duřři, přeřřawených a řobně přeřřimajících řwátoř manželřřtwi.

Pekař Prokopovi odewzdal dům a řemeslo. Jan byl naproti zámečníkem.

II.

Nebudowům se narodila dcera. Mnoho — přemnoho jim to dělá starosti. Jak jí budou říkati? Koho požádají za kmotra? Kdy se mají přátelům wystrojiti křtiny?

Jan se na faře přihlásil za otce, ale do kostela neshel, řka: „Wšak oni to tam odbudou beze mne!“

Matka přichystanou měla peřinku, čepeček a pentle. Z dala si přistojeně dítě ukázati a ptala se: „Jestli pak není bezcí, než wšedky děti, co zde kdy byly křtěny?“

Bába o tom pranic nepochybowała; kmotra také posvědčila, a matka mu na prsou urowнала massli, místo, aby je byla křížem požehnala.

Z sli. Dtec si doma zapálil dýmku a kouřil; matka si přála, aby je hodně mnoho lidí potkalo — w kostele bylo a widělo tu krásnou peřinku, čepeček a pentle.

W kostele sedí hned u křtitelnice mladá pekařka. Newidí peřinku, čepeček ani pentle; ona se brzy též stane matkou a chce widěti welebně obrady při křtu swatém. Widí je a modlí se za sebe, modlí se za dítě, co pod srdcem nosí, modlí se za dcerušku bratrowu, za niž se nemodlí otec ani matka, za Jana i Zeflu, za rodiče své, za muže i rodiče jeho. Wše, co se koná, proniká jí dussi. Anna odpowídá s kmotry, osvědčujc wíru w Boha Dte,

Syna i Ducha swatého, odřítá se satanásse i wšech skutků i wšší pýchy jeho; chce, aby poškřtěno bylo dítě, co drží kmotra na rukou — a dítě její.

A ona pořád myslí na dítě své jessť nedorůdce. Poswěcená woda má i je očistiti od hříchů — ospravedlniti, aby bylo dítětem Božím, dědicem wěčného spasení, údem Církwe, službě Boží na wždy odewzdáným. I je pomáže kněz swatým křížmem, položí na ně bílé roucho, dá mu rozžatou swíci. O, jak bude nad ním bdíti, aby čistotu a newinnost srdce neposswrtněnou přineslo před soudnou stolicí Pána nasseho Ježísse Krista; aby swítilo před lidmi, aby widěli dobré skutky jeho, by se dostalo do života, kde swětlo wěčné swítí. A ona se tam s ním chce také dostat. Zachowalať až posud newinnost a čistotu srdce, a pomůže-li Bůh, zachová ji až do smrti. Kým jest jen s to, poswítiti swětlem swým také jiným, aby tudíž i je powolal Pán mezi své wswolené. —

Za to prosí, o to wzdychá dobrá matka. Wzadu w stolicí to samé přednásejí Bohu její staří a mužowí rodiče. Dna byla u swatě zpo-wědi, wyznala se z hříchů, obdržela rozhřessení: chce býti připrawena, kdyby snad život dáti musela za obět swému prworozenci. Mezi mší swatou přistoupimší k oltáři, přijímá tělo Páně, a posiluje se Swátostí nejswětější. Pak jessť dlouho a dlouho klečí we swatiny Boží, dělá pořádnost s dusí, modlí se a loučí se, obnowuje důwěru, lásku a wděčnost, nácež potěšena, odewzdána do wůle Nejwyššího wrací se domů ku práci své.

Při všem, co činí, myslí, žádá — pamatuje a bere ohled matka Anna na dítě v životě svém. Ono žije, trpí, raduje se s ní. Což jí prospívá: prospívá i jemu; co škodí jí: i jemu škodí. Ono je díl těla jejího; jest již tělo samo pro sebe, tělo živé, tělo s duší; jest již k obrazu Božímu stvořený člověk. Ona to ví, ona to cítí. Z nechce a nesmí ublížiti té drahé osobě v sobě, kdyby sama třebaš dost síly měla podstoupiti něco těžšího, nebezpečnějšího. Ji přináleží starati se nejen o sebe, nýbrž i o dítě pod srdcem. Ono si nemůže pomoci, ani jiní mu nepomohou, jako když se již narodilo. Posud jest matka jeho všecko; jest jeho domov a stánek; ona živí, pěstuje, vychovává je! Ona také za ně musí stát Bohu, bude za ně odpovídati, musí hledět, není-li nerozumná, lehkomyslná, neshledná, aby k úrazu nepřišlo slabé jeho tělo, utlá jeho duše. Je to jen zárodek těla, a předce již tělo celé, samostatné. A jak lehce ten záračný tvor vzíti může porušením! Nejen pachtění a úsilí zmaří ho: do něho přechází všecko, čím se matka prohřešuje sama proti sobě, čím se bouří krev a žluč, čím si dráždí rozum, cit, vůli, duši. Anna se varuje zlosti, nenávisti a mrzutosti, vědouc, že by následky tyto snášelo i její dítě; ona zapuzuje všecko rásen a náruživost, aby dítě náklonnost k zlému nepřineslo. Smutný poklid a mir zachovává v srdci, opojeném čistými myšlenkami. Všdyť pak jest to Anna nábožná, tichá, trpělivá, jež láskou hoří k Bohu, žije v něm a s ním, miluje muže, drahé příbuzné své, i všechny lidi. Což

divu, že zdravý tělesný i duchovní pokrm podává nevinnému roběti, jež nespátrilo posud světla slunečního, odpočívajíc v jejím lůnu.

A Prokop, jak miluje jak ctí, opatruje, šetří svou milou manželku; jak jest mu vážná, důstojná mladá matka! Již ona sama má před obličejem jeho velkou cenu, pro něj zajisté převelikou: nyní mu platí za dva. Bezbožník by byl, kdyby s ní zacházel lehkovážně.. On ji chrání přede vší rozčileností; chrání též sebe; ctnostnou a spravedlivou povahu spolu zakládá u jejího a svého dítěte. Jsou mu ctihodné všedky rodičky: onť nesnese, když jich zpozdilec slovem neb skutkem pohoršuje. On lituje matek, když neuznávají hodnosti, důležitosti, odpovědnosti své; on protiví se každému, kdo jim překláží čini v svatém povolání.

A co soudí o matkách, jež se jimi stanou mimo manželství? Zaslubují-li ty také, aby se na ně dbalo? Dřívem! — Matkami staly se — hříchem. Klesly do potupy a hanby; daly život dítěti nevinnému, nešťastnému, a to hodno jest, aby beze zlych známek přišlo na svět. Mají se tedy napravit, očistiti, smířiti s Bohem, a pak jim náleží, starati se, aby porodily a vychovály hodnější dítě, než jsou ony samy.

Běru bolestný jest pohled na matku nepečnou! Truchliti, plakati musí člověk, když považí, že na cestě nepravosti stala se rodičkou dítěte, které jest obrazem Božím. S jak musí pečovati, aby smazala vinu, napravila chybu, uvedla dítě své kam patří — k Bohu, nedala

mu trpěti za to, že je zplodila proti vůli Boží. A kdo jí v tom pomáhá, ten jistě zásluby si získá o spasení duší lidských: kdo jí v tom brání anebo v zlém jí potvrzuje, ten jí i rodinu její uvádí na zkázu a na svědomí bude mítí konec její — zahynutí.

Prokop Běroň, hodný ten člověk, starostlivý otec a muž, horlivý křesťan, nepotřeboval svou ve všech ctnostech sobě rovnou ženu napolínati k opatrnosti; on jí jen podporoval a rád by byl radou a pomocí svou prospěl i bratru jejímu a manželce jeho. Uvšak — neshlyseli ho. Kdyby jim řikaly, co mu činili, nebyl porád odpouštěl, útrpnost máje s nimi, jistě by se přátelství jejich bylo již dávno proměnilo v nenávisť a zášť. Snášeli, ale nemilovali ho ani Annu; měli je za přepjaté v náhledech a zásadách, sami pak drželi se převrácenosti své.

Želka šla k úvodu. Z vystrojila se a dala si dítě za sebou nésti. Když jí kněz požehnával, měla pozor, nezmačkala-li si šaty, myslila že ji každý obdivuje, a nemohla se nábožně pomodlit ani „Děťe náš!“ Ba nenapadlo jí ani, že se má modlit! Ponejprv se zase ukázala v kostele, a na více jí nezáleželo. Pak žila jako před porodem, oddávala se starým náklonnostem, zlobila se, křicela, podléhala prudkosti, a dítě již s mateřským mlékem lilo do sebe nářazu, jed a oheň. Brzy se jí zachtělo, vyhledávati opět rozkoši. Neshyděla se choditi k muzikám na tance. Anna jí nadarmo představovala, že to neshluffí

na matku. Než ubohá Zefla odbyla ji, že se tance neodřekne, kdyby měla třebaš deset dětí. Přestane prý sám sebou, až — se nebude moci. Z točila, kroutila se tedy, škákala a domáděla s největším potěšením, a oslavou jí bylo, když někdo řekl: „Jeť lehká jako pírko; vydrží víc než svobodná; není na ní znáti, že jest ženou — matkou.“

Prokop nikdy nebýval v hospodě, když tam řádila swaková; jemu byla ohavou ženská, která majíc doma děti, v hospodě bývá. Protivní se to zajiště již utlému citu. Tělo její bylo přibytkem zplozeného, nesmrtelnou duší opatřeného člověka; bude jím snad ještě, a to tělo, které má býti jako posvěcené, do proudu se spouští a skoť na skoť uhání v kole mezi divokou mládeží. — Styb se ženo, matko, jsi-li tak lehkomyslnou! Nemohlo by se ti věřiti, že jsi přesvědčená o důležitosti svých povinností; prozradila byš, že nejsi s to, dle zákona Božího vychovati malice, jež ti Bůh světil. Neboť kdo se nedowede zapírat, kdo smyslnosti uzdu pouští, přednost dává bujně rozkoši před tichou, šťastnou domácností a jejími swatými radostmi: nechť se nenazývá schopným vůdcem, vzorem a příkladem svých dětí. Světšlý hluk, marné řeči, nestřídmost v jídle a pití, rozpustilost, hříšné myšlenky a žádosti, a snad i skutky ruffi vážnost povahy, horlivost ve službě Boží, možnost a vůli učiniti z dítěte, co není sám: dítě Boží a dědice království nebeského. Tak zůstane dítěť jak oni

bídňm tvorem pozemským; bude si hleděti světa a pomíjející slávy jeho, dá nad sebou panovati tělu, zanedbá duši a nepozdvihne se nikdy k pravé dokonalosti.

Do takového nebezpečnství sebe a dceru svou uváděla zámečnice Nebudová. Ji vážil tanec nade všecko. I vytrvala při něm od večera třebaš až do rána, a Josef — tak se jmenovalo novorozenátko — odemždána byla chůvě, osobě to neschytně, jež neměla jiné myšlenky a žádosti, než býti — se svým milým. Matka ve dne vynabrazovala, čehož pronesbala v noci: držmala a spala. Chůva zatím s dítětem toulala se po městě.

A co tomu všemu říkal muž Jan? Ten dělal — mudrce. V hospodě nctančil, nýbrž za stolem seděl se společníky, vynášeje se svým wtípem a rozumem. Již nebyl sám: přidalo se k němu několik jiných ošvicenců: stejný přidružil se k stejnému. Ti přetřásali víru, příkázání Božská, ctnost a hřích, mluvili o swatých obřadech, neschřili ani swátosti, dělali si posměch z lidí pobožných, a obyčejně za terč jim sloužil — pekař Běron.

I Běron již byl otcem. Pán Bůh mu dal také dceru. Nazvali ji při křtu swatěm — Marií. O, jak ji líbala, winula k srdci hodná matka, když ji dcerušku pokřtěnou wložili do náručí! Prokop spolu byl w kostele, stál wedle, díval i modlil se. Anna doma vzdychala k Bohu, dítě své kladouc ku podnoží trůnu lásky Páně. A když

pať je napotom sama nesla k oltáři, jak wrouci byla její modlitba, aby je Bůh přijal, oswítl, posílil a opatroval! Obětowala mu je, činila sliby, že wěrnou mu bude matkou, zawázala se, že je po křesťansku wychowá ke cti a slávě Boží.

A začala hned, jak přišla domů. Pozdravivše se s Prokopem, mluvili o swých povinnostech. Malá Marinka ležela před nimi v peřince. I radili se, jak bude možná, uchowati ji w milosti Boží, w lásce Pána Ježíše Krista, jižto nyní w plně míře požívá co nemluvně. Newinně děťátko spalo. Již žilo samo pro sebe. Ale jak bylo útlé, slabé, nedostatečné, celkem odewzdané do lásky a pod ochranu rodičůw. Želo i dusse potřebowaly zastání. Nyní ten malý chlapeček rovnal se andělům, byl miláček Boží, nebylo na něm poškvrny. „S Bože, wezmi ji k sobě,“ šlytala Anna, „kdyby, až wyroste, neměla umříti tak připrawená, jako zde před námi pokojně dřímá!“

Chtěli nad ní bdíti. Dali jí život časný; co by jí to prospělo, kdyby jí nepomáhali také k životu wěčnému? A jak jí pomohou k němu? Jak poučuje rozum, wíra? Co budou dělati? — Dstřihati před hříchem! Hned na počátku se budou warowati, aby do ní nenasadili náklonnost k zlému. Powedou jí k ctnosti: dítě již z matky jí musí do sebe šfáti. Pať jí budou cwičiti, by poznala Pána Ježíše. Tak se naučí plniti Jeho zákon, wytrwá-li do konce, spasena bude. Drosssem to nedokáží sami ze sebe, ale Bůh pomůže, a oni spojí síly a z celé dusse přičiní se.

Podali si na to ruce nad hlavou spící Marinky. Hleďel o tom arci newěděl; dušička utlá netušila, jak šťastná jest, že se na svět dostala k takovýmto lidem: k otci, k matce, již ji vychovají nebesům. Ale Bůh to viděl, žehnal dobrým rodičům a radoval se nad nimi. A což ti andělé Jeho, kterak ti plésali, že přibyl zase nový nebesťan, odemzdáný jim pod stráž.

Anna si také musila najmouti chůvu, ačkoliv ona sama i stará babička dítě pěstují, co mohou. Máť na starosti domácí hospodářství, a matka je slabá. Jeť věru zapotřebí, aby jim pomáhala ještě třetí osoba. Není jim k tomu žádná dobrá. Dlouhoť zpytovali — dlouho se wyptávali, než jednu přijali a dítě jí odemzdali. Hleděti na to, aby byla bohabojná a moudrá. Žádají toho od chůvy více než od kterékoli jiné služby. Ona opatruje člověka, kdež tato opatruje snad jen dobytek a koná jenездеjší pozemské práce. Jejich chůva — říkají jí Weronika — Weronka ráda se modlí, posvěcuje se a dítě sobě svěcené, jest čistých mravů, má neposkvrněné srdce. Matička Marie neodpočívá v rukou a na prsou nepočetných. Tohoť by matka netrpěla, aby newinná dceruška přicházela v tak úzké spojení s tělem hříšným!

Weronka již není mladá. Mnoho se již nasloužila, ale ještě nikde se jí tak nelíbilo jako u Weronů. Jistě hodí se za chůvu. Jest poslušná. Když jí paní řekne: „Jdi tam!“ nejde nikam jinam. Chce-li zas, aby zůstala doma, stane se.

Možná se na ni spolehnouti. Jeť upřímná: nic nezatajuje, mluví pravdu. Ať jest sama nebo s paní, vždy stejně stará se o dítě. Nikdy ho nenechá bez dohlídky, její vinou nemůže přijíti k úrazu. Výborná Berunka miluje Marinku opravdu. Není podivných rozmarův: ona se nemazlí jednou příliš, netrhá po druhé. Házeti, točiti, kroutiti s nemluvnátkem, když je chová, nemá ve zvyku: nekřičí na ně, neofflíbá se, nýbrž zpívá, pořád zpívá — samé pěkné písně: duchovní i světské. Má hezký hlas. Panenka to slyší, a sotva se jí rozvažuje jazyk, již zpívá s ní o všem beze slova tak jako ptáček, který si pamatoval nápěv, co jej po dlouhý čas pán učil na fláscinětku. A kteráť jest Berunka čistotná! Čistotná je sama, a čistě drží dítě. Je šydlivá, a šydlivost již záhy vzbuzuje v nevinnátku.

Tak jest u Běronů. Tu není slyšeti offlívého slova. Nikdo tu nekřeje, nezlořečí; u nich není dovoleno vymlouvat se: „My jsme dospěli — dítě tomu nerozumí.“ — Prokop i Anna, zařčenění u víře křesťanské dobře vědí, že o všem těžko rozhodnouti, kdy dítě něčemu rozumí a kdy nic, ale tudíž vědí, že již v útlém věku, co se vidí a slyší, dojíhá dítě. A kdyby třeba ještě nepochopovalo slova a skutků, předce bývá postaveno a zneuctěno, pokud čelí řeč proti dobrým mravům a počestnosti. Vzduch okolo něho jest jako poťazen; nevinnost a důstojnost jeho se zlehčuje; a milost Boží nespěchává na nehodném příbytku — schází požehnání. Drahá perla ta leží

opovržená ve blátě, pospíní se netádem a již nedosáhne ceny a krásy, leda kdyby ji někdo našel, poznal, otřel a ozdobil zlatem.

U zámečníkův hromadilo se mnoho takového bláta, a newinná perle, malá Žofie zahazovala se jím — hynula v něm. Matka sama libovala si ve špíně duchovní i tělesné. Byla sice parádnice, strojila — fintila se, když se měla ukázati lidem; ale doma nedbala na čistotu, odvádajíc se lenosti a pohodlí. U když hospodyně — paní nehleděla na čistotu a pořádek, ovšem nebyly služby lepší než ona, bály se práce, a kde si mohly uspořiti obtíži, zajisté vyhnuly se jí z daleka.

Chůva s Žofií dělala co chtěla. Matka jen tentráte dohlédla, je-li dobře opatřena, když si ji s sebou někam vzíti chtěla. U co toho tehdy navěšela na ni, více než bylo třeba a slušno. Dbyčejně ale wálelo se ubohé děvčátko neumyté — neoblečené. Nikdo proti tomu nebyl, když se procházela mezi domácími odpoly nahá. Rostla, již jí bylo několik let a ještě se neschvělo studu, newzdělávali ho, anobrž jednání jejích ho dušilo a podkopalo.

Lehkomyšlný tovaryš žertoval s malou děwinkou jako s dospělou osobou. Wěděl, že to má matka ráda, chtěl se jí tedy zachowati a pokoušel newinnou dcerušku. Pronásledoval ji, aby ji zlíbal, jmenoval ji newěstou, dával jí ženicha, chwalil její krásu: oči, wlasý, twáře, ústa; bral ji do náručí, divil se, jak je welká a jak jí přibývá

těla. Neflechetník! Ale kdo domede bez bolesti opatřovati roštěto, což mluvíval, pověditi roše, čeho si domolowal. Matka to slyšela a smála se! Slyšal a wídal to otec: ale nepowstal, nezarazil a nemylhal ho. Wždyť prý na tom nic nezáleželo! Dítě je dítě, newí, co to znamená. Neusťkodit mu to, a je to — wyrazi.

Jednou k tomu přišel pekař Wěron a ten tak se rozžlobil na tovaryšse, že žádal, aby ho ihned propustili. Drossen mu to neucínili k vůli, ano- brž ani uwěřiti nechtěli, že by to měli vlastně učiniti k vůli dceři a sobě. Bohabojný Prokop w rozčilenosti své přál, aby oněměla ústa, ochromly ruce, co pohoršují děti: swatě miláčky Boží.

Ještě více se nakárala a naprosila pekařowa manželka. Zámečnickowic Žosie přes ulici přebíhala k nim a nikdy nebyla jak se patří upravena. Anna wodívala ji domů i domlouvala matce, aby předešla zlým nezpůsobům a návykům, než bude pozdě. Také wysskoumala, že s ní chůwa chodí za město a schází se tam s milým. Děwče slyšelo jejich řeči, pozorowalo jejich jednání a to pekařowa měla za nebezpečný příklad, za přebrožnou zkažu. Matka tomu ale nebránila, wymlouwajíc to a podpírajíc, že by si dítě mohlo a umělo toho wssimnouti. Chůwě sice řekla, že to nemá býti, ale ne proto, že by to snad Žosince sťkodilo, nýbrž že se to nepatří. Chůwa wssať předce nepolepšila se a milenec za ní přicházel až do stavení, když wysšli pán a paní.

Zámečnice od té doby, co se wdala, domní-

wala se, že může a smí wse wysłowiti bez omluwy, co jí napadne. Zamilowala si neccudně žerty, smála se jim, když je prohodil jiný a nebrala ohledu na nikoho, kdo byl přítomen. Aby se ospravedlnila, stačilo jí říci: „Wždyť jsem žena — wdaná. Nač bych se upejpala jako panenka.“

Měšťané, přátelé mužowí, nikdy nedrželi w společnosti její jazyk na uzdě. Ano i tovaryš se neostýchal, žwatlati před ní špinavé kudrlinky. Dlouho se zdálo, že jim Žofie nerozumí, ale konečně přestala hráti, když howcřili, poslouchala je a někdy si hleděla něčeho jiného a předce wsselicos pochytla. Zmínila pak se o tom, když se toho ani nenadáli, a opakujíc jejich slova, ptala se na to i na to. Matka to měla za ostrouh, a potutelně se usmívajíc, říkávala: „To je f...a, ona si wssedco pamatuje!“

Slovo to hanebně, jehož by se nemělo užíwati ani we zlém smyslu, ani o těch, co je zaslubují, sloužilo studuprázdně ženě za přísloví a bohužel slouží i jiným krátkozrakým rodičům, že jim třebas i počestné dcery své znamenají. D jak často splnilo se na nich, a měru staly se, což jim přezdíli w nerozumě swém!

Wěroň w přítomnosti dceřině nebezpečného slova nedowolil ani cizým a tím méně směli domácí postwrniti dítě jeho. Marie již takě nabyla řeči, mluví, šwitoří, směje se, radost jest jí poslouchati. Odpowídá jí každý, na nějž se obrátí, neztracují slova, neschylují, aby to znělo po dědu, wyslowují wse žřetelně a určitě a jen na to hledí,

aby to nebylo nad její rozum, by to mohla pochopiti a těšiti se z toho.

Wellou práci si s ní bere otec. Však není to pro něj práce, nýbrž radost, vyražení, odpočinutí po denním namáhání a lopotění. Sedne si k ní, povídají, vypravují, hrají si: brzy v pokoji, brzy venku: brzy na stolicí, brzy na zemi. Vodňávají se také za ruce, hned on hned ona něco ukazuje, prohlídnou si to a pak se tomu diví.

Marie již ví, co pochází od Boha a co od lidí. Co udělal člověk, rozeznává od toho, co stvořil Bůh a co-porád nám k užitku a k potěšení na světlo vyvádí. A kde je Bůh? Na nebi i na zemi. On je všude, vidí všechno a dívá se ustavičně i na Marinku. A jak ji má rád! Co jí toho dává! Sluníčko jí svítí ve dne, v noci měsíček a hvězdy; jídlo a nápoj, přibytel a šaty, zrak a sluch, všechno jí poskytuje Pán Bůh. Dal jí sem na svět, aby byla hodná, tak hodná, jako jsou Jeho svatí anděličkové tam u Něj v nebi a pak ji přijme mezi ně. O, nesmí Ho zarmucovati! Již Ho lidé zarmoutili a urazili. Ještě Ho zarmucují a urážejí. Poslal jim Spasitele: Pána Ježíše Krista. Ten je vykoupil od hříchu, naučil je, jak by měli jednati, aby se líbili nebeskému Otci a dal za ně život, aby je osvobodil od viny. Z za Marinku umřel. Narodil se co malé dítětko, rostl jako ona, byl Boží Syn, nikdy nepochybil a Marinka se vždy tak musí chovati, jak se choval On. On jí bude pomáhat, osvěti a posilní ji srze Ducha svatého, třetí Bož-

skou osobu. První je Bůh Otec, druhá Bůh Syn, třetí Bůh Duch svatý. Marinka je jmenuje, když dělá kříž. První jí stvořila, druhá vykouplila, třetí jí posvěcuje. Tyto tři božské osoby jmenují se nejsvětější Trojice, a jsou jeden Bůh. O jak Ho musí milovat! Miluje Ho, když se varuje zlého a činí dobré, prosí Ho a děkuje Mu: pěkně se — modlí. Marinka se bude modlit, sepne ručičky, klesne si a bude říkat po tatínkovi. Dě a zač a co by se Marinka ráda modlila? Za tatínka, za maminku, za dědečka, za babičku, že jí Bůh dal ptáčky, zvířátka, lyticky, že jí Werunka tak pěkně zpívá. Smí Pánu Bohu také zpívat? Dřosem, že smí. Což Ježíškovi, když byl ještě malický? Líbí se mu to. Marinka se modlí a potom mu tedy zpívá: dnes to a zítra ono. Modlitba jí není obtížná, není práci ani trestem, nikdo jí k ní nedobání, nikdo jí modlitbou nehroží, sama na ni pamatuje a modlí se třebaš mimo čas, pohne-li jí k tomu srdce. Umí Otčenáš, věřím v Boha, desatero Božích přikázání a vše což následuje. Umí i jiné modlitbičky, dělá jí je otec, dělá si je — sama a vždy dobře vyslovují, co chce, co si žádá, proč Boha miluje. Eti také Pannu Marii, svatou Rodičku Boží. O jak jí má ráda, že nám dala Pána Ježíše! Ji také říkají Marie, musí si tedy lásku její zašloužit a bude hodná. A je hodná, je pravý andílek, prospívá milostí n Boha i u lidí, větlem a moudrostí jako Ježíšek.

Naproti u zámečnicků se malá Josefka také

modlí. Za se ale musí modlit. Matka má za zrcadlem metlu a k modlitbě ji dohání. O Pánu Bohu ještě není nic. Ale musí být někdy zlý, že chce, aby se děti trýznily modlitbou. Tu robotu ukládá snad jen jim, neboť se tatínek nemodlí a jí se směje. Když již je velká, aby tomu odrostla! Těch druhých nikdo nepobízí, jen ona se tím trápí. Trvá to dlouho, než to odřídá! Mohla by běžet, mohla by si hrát, mohla by jít. Někdy jí to projde, když se nemodlí, ale když se na ni rozzlobí, hned je tu trest: „Modli se!“ Chůva se jí zastane, když má na pospěch, a řekne: „Ona si to už odbyla.“ Není to pravda. Vymluví se tedy také, když může a lže: „Už jsem se modlila.“ Někdy je jim to směšné, nechají ji, a někdy dostane metlou; přijde na to, v jakém jsou rozmaru. Modlitba byla příčinou trestu, o jak ji nenávidí!

Babička a dědeček volávají ji k sobě do světničky a ptávají se: „Ještě pak se modlíš?“

„D ano, modlím se.“

„Pojď, a modli se s námi.“

Proč by se nemodlila, vždyť jí za to něco dají: rohlíčky, švestky, hrůsky a jiné pamlsky! Ale modlitby si proto předce více neváží. Rodiče říkají: „Stáří, ti se mohou modlit. Nemají co dělat a času nazbyt!“

Alha, tedy jiná práce předbíhá a až v stáří dost času na modlitbu. Žofie si to ovšem tak nepředkládá, jako my to zde pravíme, ona to jen tluší a tak si to ukládá do duše.

Dědeček a babička by jí rádi dodali lásky k Bohu a modlitbě, vypravují a povídají jí svaté příběhy. Ona je poslušná k vůli těm darům, co následují a myslí si: „Oni to chtějí, že jim to ukrátí chvíli; je to vlastnost starých lidí, že dětem nedají pokoje, aby se vyrazili.“

Tak o tom soudí také tatínek, posílá ji k nim a když se vrátí s odměnou, říká: „Ty jsi chytrá, pomodliš se jim tam a oni ti dají.“

A chůva praví: „To já bych se také modlila!“

Kdo pak se tedy bude modlit zadarmo a když nemusí! Již kolikráte se nemodlila, Bůh jí nic neudělal a nic se jí nestalo, když si toho domácí nerozšímli. On si toho snad také nerozšímně, offídí ho jako lidi. Dědeček a babička bručí, kárají a napominají, však jim se nezachová ani otec ani matka, nesmí si z toho nic dělat. Chůva ta se jim posmívá, poněvadž jí také domlouvají a sami rodiče se na ně vadí. Hrubě by se byla těšila, když zemřeli, napřed babička pak dědeček. Všdyť se již s nima nemusela modlit. Litovala toliko, že přestali dávatí rozmanité pamlsky a dárky.

Ubozí utrápili se. Nežůstalo jim dlouho tajemstvím, že syn pobloudil u víře a že manželka jeho je nesvědomitá a lehkomyslná. Jinému si nesměli posleštnouti nežli dceři Anně a ta spolu s nima se modlila, aby učinil Bůh, čeho oni nemohli dokázati. Nejvíce jim bylo líto nešťastného dítěte, o němž předzvíдали, že vyrostě bez víry, bez náboženství. Anna jim příslibila, že mu prospěje dle možnosti a síly, a oni ještě před smrtí

žehnali mu a do milosti a ochrany Boží je odporoučeli. A syna Jana a Tetlu prosili škytá-jíce, aby sami obrátili se k Bohu a sobě a dí-těti nedali zahynouti. Jan byl pohnut, ale ne-napravil se: Tetla se také neodřekla marnosti.

Rodiče byli nebožtíci. Poslední vzdechnutí je-jich slyšel Pán vševědoucí, a Zemu toliko zů-
stalo známo, jak a kdy je bude moci naplniti.

III.

Po Z...vě rozlehá se pláč a křik: záme-
nice Nebudová vede ponejprv do školy dcerušku
Žofii, a ta sebou trhá, utíká jí, volá, prosí, na-
žádný způsob nechce předstoupiti před pana uči-
tele. Bojít se ho! Již o něm mnoho slyšela; ne-
bylo to ale nic dobrého. Ví, že jest ukrutný ne-
přítel dítek. Všdy jí brožovali školou — učením:
a proto se vyhýbala tomu, jak dlouho mohla. Mi-
nul jí šestý — sedmý rok, a nyní není pomoci.
Ti nelitostní kantorů pořád vzklazují pro ni. Ba
i velebným pánům na tom záleží, aby ji dostali
do té své mučírny.

Již tam tedy sedí; má na ně zlost, newěří
jim. Dvě neděle ji tam den co den násilně vlekli.
Vita sic ještě nebyla; ale musí se učit, nesmí dě-
lati co by chtěla. To se jí nelíbí, vždy zase a zase
zůstane doma, až se opět rozzlobí otec nebo matka,
a že jim překáže doma, do školy ji posílou, aby
ji tam vyslehalí. Než děvče již jest chytřejší. Dno
skrývá, co vymedlo špatného; a vyhradilo-li se

to přede, zapírá — lže. Matka jí to sama poradila. Řekla jí jednou, když štkolu pronebala: „Vymluvo se, že jsi stonala!“

„Ale já nestonala“, pravila Žofie.

„Vždyť on to newí“, usmála se lehkomyslná žena.

Dobře tedy: pana učitele již smí obelhávati. A nemusí wšedko dělati, co nařizuje a žádá. Doma pravili: „Co pať je do toho. On tím děti jen trýzní, a děvče toho dofonce nepotřebuje.“

Ona je děvče: proč by se namáhala, když jí toho není zapotřebí.

Musí též choditi do kostela. W letě je jí tam teplo, w zimě naříká, že tam zmrzne; a matka — nadává učitelům, že jsou nemoudří. Sama se protiví a Žofii do kostela nepouští, přinutíc ji, aby wyřídila: „Maminka to nechce.“ —

Má jiti k swatě zpowědi. Tomu zase nechce otec, a wzkazuje, že má to dítko ještě dosti času.

W štkole se zakázalo, aby děti nechodily do hospody k muzice. Nebudowá prawi, když Žofie pláče, že s ní nesmí: „Zen pojd. My s tebou máme co poroučet, a ne učitel. Ať ti jen něco udělají!“

Dítě jde tedy s matkou, a drží se jí za šaty, aby ji pan učitel nezastawil, kdyby ji snad potkal anebo tam tak byl. Z nejde domů až usne. Zatím toho ale mnoho widěla — slyšela. Wšickni byli weseli: dowáděli, smáli se, točili se, žertowali; ona radostí postakowala, když někdo náhý kousek wywedl. Zwlastě dávala pozor na matku,

co ona dělá, mluví. Za tancila, směle odpovídala mužským, a co řekla, je rozesmálo.

Žofie dobře věděla, jak kdo jest oblečen: líbily se jí šaty, čepce, pentle. Mimo to již dělala rozdíl mezi chasníky; některé z nich nemohla vystáti — některé měla brožuě ráda. Ti pak ji pokoušeli, musela s nimi do kola, objímali ji a dávali jí píti ze svých sklenic. Jeden ji též prohlásil za svou milou, a ubohé děčko mu to věřilo — upejpalo se — stydělo se a chlubilo se tím své bývalé chůvě. Prála si již býti welkou, aby se milý vodil a miloval s ní. Již jí bylo známo, co to jest; v hospodě jí to ukazovali, a chůva jí také dávala dost patrný příklad.

Potom jí ovšem netěšila škola. Učitel měl mrzutost s mamínkou, že jí vzala k muzice a maminka mu za to doma wynadala. Řekla před dcerou, že také není anděl, ženiti se chce a v hospodě bývá. Pověděla na něj, co věděla i co si vymyslíla; a Žofie si pamatovala jedno i druhé.

Po roce opět byla připočtena k školákům, co se ponejprv měli zpovídati. Otec pravil: „Když ti s tím nedají pokoje, — jdi si!“

Po zpovědi se jí ptal otec, jestli jí kněz vytahal za ušši. Matka řekla: „Já bych měla již také zase jednou jíti.“ Muž se jí smál, i chlubil se, on že nepůjde.

To vše se mluvilo před ubohou dceruškou! Když pak chtěla odprošovati rodiče, jak měli nařizeno, řekl otec: „Dobře, dobře! Jen toho nech!“

Matka radila: „Zdi k panu faráři: kaplan ten jest zdlouhavý.“

A tovaryš wolal: „Nezapomeň pak se wyzpovídati, kolik si mi dala hubiček.“

Doma zabijeli wepřika. Žofie při tom nebyla: ve škole a v kostele zdrželi je až do poledne, zpověď ji tedy připravila o velké vyražení. Rodiče s ní nespili na mši svatou; ráno k ní nepromluvíli ani dobrého slova, nežehnali jí, nic o to nedbali, ničím nepřispěli k tomu, aby se slušně připravila k svátosti pokání. Aby spojili modlitby své s modlitbami jejími doma a v kostele toho neuznali za důležité a potřebné. Nenapadlo jim ani, aby zabíjení wepřika na jiný čas odložili. sotva se byla vrátila, již měla co dělat v postoj, šině a kuchyni. Z jedla — šťáblila se s tovaryšem — zapomněla na ršedko, co mělo následovati po svaté zpovědi. Rodiče na to také nemyslíli.

Ten samý den ponejprv k svaté zpovědi připuštěna byla také Marie Wěronowic. Byla mladší ale moudřejší a lepší. Na školu se těšila dříve, než jí počala navštěvovati. Pan učitel byl její známý a přítel. Podávala mu ruku, kdykoli se s ním potkala; on na ni bezky mluvil a žwal jí, aby jen brzy přišla do školy mezi hodné panenky. Slibovali jí to též rodičové, vypravovali, jak to bude pěkně a dobré, chválili pana učitele a napomínali jí, aby se bezky chowala, jako hodné a způsobné panenky, pak že jí dowolí do školy. Ptala se jich často: „Smím

již?" A oni konečně řekli: „Za měsíc, domolí-li pan učitel.“

Marinka ho šla také prosit, aby domolil, a on řekl: „Ano!“

Ale ten měsíc byl dlouhý. Nemohla se dočkat až uplyne. I pořád chtěla vědět, kolikrát ještě půjde spat. Třikrát, dvakrát, a posléze jednou. Nemohla ani usnouti. Maminka si sedla k její posteli, povídala jí o škole, o panu učitelovi, o veselebším pánu, jak k nim bude docházívati.

„Bude se mne také ptát?“ řekla.

„Bude.“

„A vím to?“

„Co víš, povíš ty. Co nevíš, poví ti on.“

„Nebude se zlobiti?“

„Zajisté ne. On má hodně holčičky rád; a ty chceš býti hodná!“

„D! ano dci.“

„Dávej pěkně pozor. Poslouchej a číň co ti řeknou.“

„Dovedu to?“

„Dovšsem že dovedeš. Pán Bůh ti pomůže; panenka Maria za tebe bude prositi u Ježíška, a svatí andělíčkové tebe budou oslávhati.“

„Já bych se ještě drobet modlila.“

„Modli se tedy!“

„Říkejte mi něco maminko!“

„Ráda, dítě mé, slyš a modli se za mnou: „Pane Bože můj, Ty víš, že bych ráda byla i žůstala milým dítětem tvým! Zejtra začnu cho-

díti do školy, a tam se naučím mnohým krásným věcem, obzvláště jak bych se vždy mohla líbiti Tobě. Prosim Tebe, dej a pomoz mi, abych všechno dobře pochopovala; buď se mnou, abych přikázání tvá ochotně plnila. Poznám ještě lépe učení a skutky drahého Pána Ježíše, budou Homilovati: On mi také pomůže, abych činila dobře a varovala se zlého i nyní i když vyrostu. Milý Otče nebeský, odplácí rodičům, dědečkovi, babičce a Verunce, že mě až posud vychovávali. Uděl milost svou učitelům, kteří mě nyní přijmou pod ochranu. Chci jim dělati radost, a nikdy jich schwakně nezarmoutím. Svatá Maria oroduj za mě! Anděličkové Boží opatrujte mě! Smiluj se nade mnou Bůh Otče, Syn a Duch svatý. Amen."

Matka dceru ještě políbila a dceruška ručičky držíc na prsou sepiatě, usnula. Někdo přišel pak o tom, že věrná rodička nyní sama modlí se u lůžka jejího, aby jí škola byla, čím má býti dětem křesťanským.

Otec poslouchal je, když spolu mluvily a modlily se. Z děkovač Bohu za výbornou manželku, a spolu s ní mu odemžďoval v duchu drahé dítě.

Ráno malá Marie již žáby byla vzbůru, aby přý nezmeškala. Rodiče s ní ještě byli v kostele! seděla u nich v stolici s koflíčkem, v němž měla slabikář. Po té ji odemžďali panu učitelovi. Druhý den stála již mezi žáby. Modřovala se až ke škole s dědečkem a babičkou, jenž chodili na mši swa-

tou. Z vidávala pak je klečeti a modliti se, když v páru kráčela okolo stolic.

Hned na počátku činila výborné pokroky. Každé slovo jí bylo pravdivé, svaté, co slyšela. Pan učitel byl její miláček. Doma vypravovala o něm s nejvěstší radostí, a rodiče utvrzovali ji v důvěře, oddanosti a lásce k němu. Ano, kdyby snad v skutku někdo u nich proti němu něco říci chtěl, před jejími školáčkou nesměl se o tom zmíniti.

Pekář se vyptával den po dni, čemu se naučila. Z odřikávala to, četla mu z knih, psala na papíře, počítala na tabulce. On s ní měl velkou trpělivost, vykládal a vysvětloval jí, čemu nerozuměla, nevadil se, neodbýval jí, když přišla anobřž sám klada velkou váhu na školní důležitosti její, mluvíval o nich, jako by sám byl dítě. Ještě vždycky si spolu hrávali, a v neděli vodili se a chodili na procházky.

Matce povídávala Marie, co se jim přednášelo ze svatého náboženství. Z vypravovávala příběhy ze života Pána Ježíše, připojila k nim, čemu se z nich učíme; věděla konečně vsedky články víry a pravdy svaté, co jich obsaženo v katechismu pro děti. Takovéto nábožně řeči mívaly spolu obvyčejně večer před modlitbou anebo po modlitbě. Marinka kolikráte ještě než usnula zavolala maminku, a tu si povídaly o Božském Spasiteli, o Jeho svaté matce, slibovaly si, že Ji chtějí býti podobny, takto svatými myšlenkami a dobrým předsevzetím posvěcující duše.

Starí rodičové vnoučku svou také velice

milovali. Rozumí se, že se jí u nich nic nestý-
stalo. Babička měla pěkné obrázky, a vždy jí něco
povídala, co jí zaujímal. Wnučka také švito-
řila, a již byla s to, modliti se z babičiných
modliteb a čítala, co jí tato ukázala. Babička pať
jí zase půjčovala své stoličky, trubičky a ška-
tulky; ona směla jí utíratí talíře, mísy a hrnce,
dívala se do jejích schránek — wyndawala pytlíčky
s kořením, strojila pannu plátnem, kartounem a
hedbáwím, co jí babička dala — pomáhala dědeč-
kowi w práci, snášela mu, proč jí posýlal, kr-
mila kanárka a mazlíla se s kočkou.

Jiné radosti míwala u Werunky. Ta nyní
chowala jejího bratříčka a zpíwávala mu. Marinka
ho také chtěla chowati. Z seděla u jeho kolébky,
smála se, mluwíwala naň, odháněla mouchy, a
zpíwala mu zrowna tať jako Werunka.

Werunka si naříkávala, že jí rodiče brzy um-
řeli, a že málo chodila do školy. Bylo jí toho
líto, a měla Marinku za šťastnou, že se hodně
mnoho může naučiti.

„Počkej, Werunko,“ těšila ji Marie, „já
tě všemu naučím, co umím.“

A hned s ní chtěla čísti, psáti, počítati. —

„S milé dítě, to již nepůjde,“ pravila stará
služka. „To ty musíš umět; ale mně více pro-
spěje, když mi budeš powídati o Pánu Bohu.“

Marie jí tedy wyprávěla, co slyšela o Pánu
Bohu. Werunka však jí také powídala o Ném,
a tolik toho wěděla, že se divila Marie: „Wždyť
ty Werunko wíš více než já!“

„Já poslouchám kázání, má milá,“ pravila Werunka. „Vždy slyším něco nového; za rok ale se toho sejde mnoho, a já jsem již stará.“

„Já bych také poslouchala kázání!“

„Drošsem je budeš poslouchávati. Nezapomeneš, co umíš, a přiučíš se.“

„Uč ty mne také.“

„Ráda. Za to mi powíš, coš ty slyšela a předříkáš mi z knih nové písničky, abychom se je spolu naučily.“

Marinka se novým písničkám také učila ve škole. Werunka a bratříček ji poslouchali, když jim je zpívala.

Jednou na podzim přišla Běroňovic školáčka domů ze školy plná radosti. Otko jí jen zářilo, dívala se na rodiče: na otce, na matku, tulila se k nim, a objímala je. Viděli, že má něco na srdci, co by jim ráda svěřila. Matka, přitáhši ji k sobě, ptala se: „Co pak se to dnes s tebou stalo?“

Děvče jí vzalo okolo krku a posseptalo ji: „Maminko, dnes mi řekl velebný pán, že také půjdu k zpowědi.“

„A kdy?“

„Asi za čtyry neděle.“

„Co zatím budeš dělati?“

„Musím se připravovat.“ —

„Co pak to máte tajného?“ volal otec.

Marinka to zvěstovala i jemu. A pak se to dověděli dědeček, babička i Werunka. Všichni jí přáli štěstí k té milosti, a svatým vědomím a nábožností naplňovali její milou dušičku.

Ó jak se tehdy modlila maticka! Wedla ji tu poznání wšeho hříchu, lítost a dobrý úmysl wzbuzovala w ní. A starí rodiče prosili, orodowali za ni. Werunka zpíwala, majíc w očích slze, a otec nyní sám ji zkoušel ze swatého náboženství.

Přissel den ustanowený. A pekařů to byl swátek. Všichni byli w kostele. Marie wyzpovídala se; a když se pak nawrátila domů, tu jeden po druhém jí hladil hlavičku, a k srdci winul andílka, očistěného ode wšech dětských poklešků.

Nové šaty a pamlsků nedostala; ale na stěnu se powěsil obraz: „Dobrý pastýř“ a ten patřil na památku Marince.

Minul rok, a Marie Wěronowic uznala se za hodnou, aby ponejprw přistoupila k stolu Páně. Nebá se wyslowiti její štěstí, když tuto radostnou nowinu přinesla domů. A doma radowali se s ní. Každý přičinil se wydělati a připrawiti ji na tyto welké hody Boží. Babicka ji brala na požehnání; dědeček jí koupil nové welké modlitby; matka ráno a večer s ní rozmlouwávala o nejswětější Swátosti oltářní, a otec wyprawowal o poslední večeri, při které ji Pán Ježíš byl ustanowil a ponejprw udělil swým apostolům. Werunka s ní wzbuzovala wíru, naději a lásku, seděly spolu a zpíwaly.

Marie se nyní již nezdála býti děckem. Mluwila moudře a vážně o slibech, co složí před oltářem; onať již rozuměla důkladně wíre a skutečně chtěla se warowati, čeho se odřekne; srdce její hořelo láskou k Spasiteli, dusse oddychala

pernou důvěrou v Něho, neboť byla přesvědčena o nerozporných milostech, jež jí udělí, až se uhoší ve srdci jejím. I připravovala Mu srdce a duši, těšila se na Něj, modlila se k Němu, zpytovala se i rozvažovala, jak mu budoucně bude sloužiti. Pravila k matce: „Potom již budu chodívati na kázání jako vy a Berunka?“

„Budeš,“ odpověděla tato.

„Na koraře tak?“

„Ano, budeme se střídati.“

„Na křížovou cestu?“

„Těž.“

„I budu jako velká katolická křesťanka?“

„Budeš-li se ale podle toho chovati.“

„Chci se podle toho chovati.“

„Má drahá, ne každá velká křesťanka bývá hodná. Nesmíš svého následovati, co na velkých uvidíš. Následuj jen, co dobrého jest. Buď ctnostná, varuj se hříchu, dokud jsi malá i když vyrosteš. Vždy mi zůstaň upřímnou dcerou, a miluj Boha i bližního. Nyní buď veselým a poslušným dítětem; až jednou poodrosteš, statečnou a čistotnou pannou.“

Marie mamince vsedlo příslibila. Cvičila se, očekávala slavný den, a když nastal, s pravou pobožností přiklekla k stolu Páně. Doma zase světili svátek. V kostele byli staří rodiče i mladí. Berunka jistila, že z těch žáčků, přijímajících Tělo Kristovo, vyházele taková müně, že myslila, jako by byla v nebi mezi anděly. Dvosem ji klamalo její vlastní prostičké vsať pobožné

srdce; v tom ale se nemýlila, že měla okolo sebe anděličky. Z ona dala Marince na památku obrázek, a Marinka jí také. Největší obraz „ustanovení nejsvětější Svátosti“ přidal se na zed a visel podle „Dobrého pastýře.“

Dobří rodiče usnadnili Marince, že mohla vykonal milosrdný též skutek. Dalať chudě spoluzačce pěkně šatíčky, aby tudíž slušně a počestně přistoupiti mohla k svatému přijímání. Po svatém přijímání pak nemocně vdově do přibytku nesla dárek, který si byla uspořila, a jejíž otec s dědečkem štedře rozmnožili. Když se vracela, nemilá příhoda tuze ji zarmoutila. Wyběhla na ni totiž teta zámečnice, a vadila se s ní — nadávala jí, že ona byla u přijímání, a její Žofie ne. — Prvé již byla si zaslepená matka došla na pana učitele do školy a pana kaplana na fare. Z vytýkala jim, že její dcera nezasluhuje, aby ji odřekovali. Nadarmo jí chtěli dokázati, že v tu chvíli není možná, by ji připustili k svatému přijímání, poněvadž se nepřipravila, poněvadž nic se nelepšší, po muzikách běhá, mezi velkými se hází, k žádné pobožnosti se nemá, v svatém náboženství jest nepovědomá, důležitost a podstatu Svátosti olšární nepochopuje. Nebudová tomu všemu newěřila, zlobíc se: „Mstíte se mi strz ty hospody. Žofie umí dost. K čemu by potřebovala víc? Blá není. Děvče jako děvče. Proč jednu děláte svatou a druhou hříšnicí? Jsou všechny stejné. Peřatovic je mladší, a tu jste nezavrhli.“

Tak mluvila zaslepená matka i domů před

dcerou, winu dávajíc učitelům a přezdívala jim. „Nedělej si z toho nic!“ pravila. „Proto tebe neubude. Není dáno! Co pak na tom záleží, jíti o rok dříve neb později! Ještě se nachodíš, až tě to omrzí. Marie Wěronowic bude knouťalka jako její matka. A to se jim líbí. Ty k tomu nemáš nadání jako já. Vdala jsem se já: — ty se také vdáš. A víc tě budou chtít než já.“

Marie, navrátila se domů, pověděla rodičům, co se jí stalo na ulici. Nepotřebovali ji napomínati, aby se proto nehoršila, nehněvala. Toť věděla již ze školy, a srdce její přetýkalo nebeskou radostí. Otec vymlouval toliko tetičku, že jest newrlá, protože Žofie nedosáhla toho štěstí, aby směla s druhými jíti k stolu Páně. Z radil Marii, aby ubohou sestřenicí měla k dobrému, slovy i skutky, a newynášela se nad ní.

Lepru po půl druhém roce šla i Žofie k přijímání. Matka její chtěla ji to wynabraditi, že tak dlouho musela ustupovati ostatním dětem. Koupila jí na hedbávně šaty, vystrojila ji, dala jí do rolasů dělané kytky, na krk jí zavěsila velký zlatý peníz, krajky a pentle litaly a šustěly, jak sebou hnula. Pak si ji pochválila řkouc: „Ty mezi všemi budeš nejhezčí. Uvidíš, že se ti žádná newyrowná.“

Žofie zapomněla, že tu nepřijde na šaty, ozdoby a klenoty, nýbrž na čisté svědomí a po-božné srdce. Dbávajíc sama sebe, stála u oltáře, dívala se na sebe a na druhé, aby viděla rozdíl. Z nemohla se ani pozorně modliti, odpovídala

a nevěděla co; přijala Pána Ježíše, ale nešla se Mu w duchu a w pravdě. —

Matka doma pekla chléb. Dtec z rána odessel na trh a nevrátil se až w noci. Towaryš, když domácí dcera přišla z kostela, pravil úlisně k paní: „To je nevěsta! Nyní jen ženicha jí opatřte, panímámo!“

„Však on se brzy přiblíží,“ chlubila se matka.

A děvče řekla: „Potom si zatancíme.“ —

Tu panímáma počala wyprawowati, jak ona tančiwala již w mládí, a jak o ni chlapci stáli.

Na cestě z chrámu Páně wyhledala si Žofie teta Wěronowa, wzala ji za ruku a promluwila na ni wlidně: „Nezapomeň, milé dítě, na dnešní den! Ponejprw jsi přijala tělo Pána Ježíše. Byla to welká milost. Waž si jí. Dstřihěj dusse před hříchem. Nepoddávej se pokušitelí. Se wšech stran doráží na mladé dívky. Přemůže-li tě někdy, wiš, kde máš hledati pomoci. Uteč se k Pánu Kristu, a spoj se s Ním. On tě wyweče ze wšeho, očistí tě a budeš šťastná.“

Žofie, sklopivši oči, styděla se, a teta jí podala malý stříbrný křížek, zawěšený na černé šňurce, řkouc: „Přijmi ho ode mne na památku. Nos ho na krk. Ať ti připomíná Božského Spasitele, jemuž jsi se dnes zasvětila.“

Slowa ta upřímná w skutku pohnula nestušenou dívkou. Z wzala si křížek, nesla si ho domů a poděkowala za něj. Zajisté by si byla připustila wzácnější myšlenky, kdyby jí je matka, towaryš a děvče nebyli wyrazili ze srdce a z mysli. Zlatý

peníz musela vrátiti; křížek ale byl její, a ten si pověšila na krk. Líbil se jí, neboť se blýštěl a sloužil jí za paradu.

Rodiče se smáli, že se teta uhodila přes kapsu, poctivější Zofii stříbrným darem. Z vyptávali se, nedala-li jí také nějaká moudrá naučení. Když odpověděla, že dala, pravili: „Toho ona nenechá. Každého tím soují, ať ví, že na to nic nedáme.“

Zofie napřed necítila, že by jí tím byla soužila. Nyní ale se jí také zdálo, že jí řešla něco nemilého a těšila se tím, že na to nemusí dbát. Když pak to rodiče sami řešli! — A ubohá skutečně nedbala na to. Chodilať již poslední rok do školy; rosla, byla velká — věděla víc o světě, nežli všedky školáčky dohromady. Ona se již počítala k dorostlým ženským, a jak mile přestala školu navštěvovati, chodila mezi ně a vyražela se s nimi.

Učitelům svým nepoděkovala se a nedala s Bohem. Požárali ji, že dáwa dětem špatný příklad, a proto rozlobivši se již se jim neukázala. Pomlouvala je před velkými i před malými, vynášela se, jak se jim odměnila. Do opakující hodiny nikdo ji nedostal po dobrém ani po zlém.

Měla nyní jiné starosti na srdci a cvičila se v příjemnějších věcech. Byla smělá, znala vsedky tance, jazyk byl u ní jako meč; odpověď nikomu nezůstala dlužna, i rozuměla žertům. Lehkomyslné dívky, obzvláště Katy, mnohem starší dcera pernikářovic, byly přítelkyně a důvěrnice její. Když se sešly, mluvily o muzikách, tančily, povídaly si o šatech, modách, přetřásaly hned tu onu, a vy-

bíraly si mezi chasníky. Každá již měla milého, a Žofie dělala se starší, aby si také někoho naklonila. Katy ji učila, jak se má chovati k mužským. Ostatně na ní samé viděla dostatečný příklad. Bylať to padlá — mrzká osoba, nejrozpustilejší mládenci měli se k ní, a jeden z nich byl jejím vyvolencem. Žofie v krátkce zasvěcena jest do všech tajemství mrzké té nestastnice.

Moudří a svědomití rodičové nedovolovali dcerám svým aby s Katy kamarádily, ale nezkušené panny, na něž se nedohlíželo, zakládaly si na její přízni, a ona rábila je k sobě, strýmajíc se za ně se svými špatnostmi a dobavajíc si v městě důležitosti, že jim poroučí a předpisuje. Na nikteré neměla tak ochotnou žákyni, jako na Žofii zámečnickovic. Té sotva minul patnáctý rok, již byla tak prohnána jako ona. Na nic nemyslíla, o ničem nemluvíla leč o — lásce. Láska byla její život. Z vykládala si ji dle toho nejnižšího smyslu a způsobu. Již znala podvody a podstoky, dopisovala si s milými, posílala jim psaníčka po babách, jimž platila a dávala dary, umlouvala si tajné schůzky, a nedala se odstrassiti žádnými překážkami.

Matka nablížela, že se Žofie zpouští tuze daleko. Z ráda by ji byla drobet zkrotila — zastavila. Uvšak neměla již nijádně moci nad ní. Dcera nedala si od matky poroučeti, a marně ženě lichotilo, že si mladé lidé dceru vselíjak nacházejí. Z chodili pod okny, nadbíhali ji, předcházeli si ji v hospodě, jeden ji pustil, druhý ji chytil, a ona lítala od večera do rána. Na kráse jí ne=

scházelo: byla velká a stíhlá, uměla se strojit, dvořit, smát a jako vyučená — prohnaná fislina poutala tu toho, tam onoho, tady smělou, až i nectnou řečí, tam lehkovážným ssprýmem, onde i mrzkým chováním.

Ze hříchu, z toho si nedělala nic! Nyní teprvo dobře pochopovala, což mluvívali otec a přátelé jeho. Uleželo se to v ní, dozrálo záhubně ovoce, a naplnilo ji jedem, který každého otráví a zkaží, kdo mu propadne.

„Hřích je v Uhřích,“ říkával otec, a domníval se, že tímto hloupým žertem dokázal, jako by hříchu ani nebylo, a posetilem byl, kdož by se bál pokuty za hřích. Zvláště proti pecku horlil a za zlé měl to kněžím, že káží o něm. Pokládal jim neschůdně úmysly. Ti, co přijímali svatě svátosti, byli jsou mu pokrytci a licoměrníci. Wůbec pochyboval o větši dokonalosti horlivých křesťanů, zlehčoval jejich ctnosti a popíral skutky dobré. Zemu prý nade všecko vážil rozum, ačkoliv ho neuměl užívat. Když mluvil o rozumu, vždy myslil na roubačné tupení a zawrhování swatých věcí. Kdo byl v pravdě rozumný, moudrý a spravedlivý, platil mu za sprostáka. S takovým nechtěl ani mluvit, poněvadž prý zaslepen jest předsudky a nepomůže se ještě k vyššímu poznání. V skutku ale se ho bál, a raději držel se newěřících — lehkomyslných swěťáků, jižto mu ve všem přisvědčovali.

Zofie arciž jen poslouchala, co se mluvívalo v společnosti otcově: jinak dělala to jako matka

— nechala jich a mlčela. Dno se jí to rošťal předce zarylo do duše a celou jí to pokazilo. W ní vymřela láska k Bohu, a jen světské a tělesné radosti a rozkoše zajímaly ji. Smyslnost těla jí vládla a neměla ničeho, co by drželo na uzdě svěsilé chťice její a proto se jim poddávala bez odporu. A co mohlo siliti ubohou, když jí nesílila víra? Jak si mohla pomoci, když zanedbávala — newššimala si prostředků, jež nám ku spasení zůstavil Kristus? Modlitba, svátosti, služby Boží nemohly jí zachovati; neboť o ně nedbala — newššimala si jich, potupovala jich. — A panenský stud, ten silný štit, ta převzácná ochrana dívek, ten již dávno vymizel! Od malickosti hubili ho; kvítek opadával po kvítku, sama matka podkopávala welebný ten strom. Z chřadl, uschnul, sešypal se konečně a čistota — newinnost nešťastné Žofie utonula w kalu a bahně.

A naproti u pekařů květla a vypínala se k nebi krásná růžička. Marie chodila do školy děle, než náleželo, a potom ještě dlouho ji nawšštěwovala w neděli. Wystupujíc z ní, srdečně se rozloučila se swými dobrodinci: s učitelem a welebným pánem; děkovala jim a nikdy si jich nepřestala wážiti. Dni jí také ctili. Wypůjčovala si od nich knihy. W kostele byla nejprzednější zpěwačkou. Líbezny hlásek její zdwihal se k Bohu a pronikal lidem do duší. Wycházet ze srdce, w němž nebylo ani té nejmenší poškrvny. Ušlechtilá panna ročila, byla pracovitá, zastávala matku, milovala se s ní, s otcem, s dědečkem a babič-

kou. Vychovávala též spolu své menší bratry a sestry, pomáhajíc je pěstovati Verunce.

IV.

U zámečnicka Nebudy nastaly velké mrzutosti a kríky. Nezachovala se jim dcera. Není ženou, nemá muže, a stane se — matkou. Politování hodná Žofie tam to tedy přivedla! — Povídají si o ní, ukazují na ni, počestné panny vyhýbají se jí, a zlomyslným mládencům slouží za posměch. Jest jí osmnáct let; nachází se v květu mládosti, má ještě dlouhý věk před sebou, a již si ho — zkazila. Zač bude státi život ten, znamenáný hanbou, jež se před světem již nedá vymazati!

Otec zuří. Zpomíná si na čest, již zdědil po rodičích; rod jeho býval vážený. Slýchával od otce a matky, že u nich od jakživa v dobré pověsti stáli synové a dcery. Nyní se mu to vssedlo starí před oči. Z stydí se a dává vinu — ženě. Vytýká jí, že ona pokazila Žofii. Ví již, co jí ssko-
dilo; a proto vadí se — vyhání manželku i dceru. Ona stýská si na něj, že před ní mluvil bezbožně, tupil náboženství a zavrhoval dobré příklady.

„Vssak ty na ně také tak mnoho nedbáš,“ omlouval se. „Tvůj otec a bratr jináč mudrují než já. A kde jsem se wycvičil, ne-li u vás?“

„Já se nikdy do wassích záležitostí nepletla,“ řekla zámečnice.

„Poněwadž jsi k tomu byla tuze hloupá,“ osupoval se on.

„Nyní vidíš, co z toho posflo.“

„S ne, z toho to neposflo! Ty jsi ji sobě vychowala. Zpomeň si jen, jaká jsi byla již za swobodných let. Měla jsi w sobě někdy studu? A byly sestry tvé lepší? Neupadla jedna do té samé potupy, co nyní Žofie? A dělala jsi ty sobě něco z poctivosti? Dplzlost jewila se vždy w tvých slovedch a skutcích. Příklad takový musel děwče porussiti.“

„Wždyť jsi mě znal,“ bránila se. „Proč jsi tedy o mne stál? Já o tebe nestála! Wiš, že jsem si mohla vzíti kupce!“

„Přál bych mu tě.“

To popudilo Nebudowou. Z řekla muži, že nebyla nikdy a není horší než on; plakala — zlobila se a utéci mu chtěla.

Wšak neutekla. Brzy počala se dcery ujmáti a twrdila, že není první, co to dokázala. Mnohé prý to již dopomohlo k manželství, a byla napotom ctěná i šťastná. Z Žofie prý se zase pozdvihne. Sama si to wžala na starost.

Aby ubohá dívka poznala chybu, aby jí litowala, napravila se, očistila duši, u Boha hledala odpustění a smilování: k tomu jí matka neměla. Chtělať ji wdáti, a tím myslela, že wše přivede do pořádku. Swůdce její byl městský písař. Z wzkazowala mu. Když jí neodpowídal, sama si na něj došla.

„Milá paní Nebudová,“ pravil ničema, „Žofie měla více milých než mě. Dnes se wdila se mnou, wčera s wojenskými důstojníky a pozejtří s komisary. Já se k ničemu nepřiznávám. Ať si ji vezme, kdo chce.“

„A wy si ji wzíti musíte!“ brožila mu.

„Už budu chtít,“ smál se písař.

„Wšak já vás přinutím.“

„Rád urwidím, jak to dokážete.“

Šla na něj žalovat radnímu. Ten jí oznámil, že se písař nemůže ani ženiti ve své službě a radil, aby ho nepoháněla k ničemu, poněvadž je lehký a špatný člověk. — Než ta stála na svém, zanesla žalobu k soudu, a písař i Žofie museli se dostavit.

Bylo to věru hanebně pojednání! Poslední cit ostýchavosti a studu byl by se musil udusiti v ubohé dívce. Teprv tu klesla až na dno propasti. Dblasňovala a zastávala veřejně svůj pád, přiznávala se k hříchu, žádala za něj náhradu, hádala se tu s ničemníkem vši ostudě zvyklým. Ten jí sypal přebrozně výčitky do očí: ona mu je splácela. Ž byla hanba, je poslouchati. Matka také nemlčela: durdila se, jako by dcera byla v právu, a potvrdila ji v nestydatosti.

Zatím nic neročídily, nýbrž potupy, posměchu a zlosti v srdci donesly si domů a způsobiley v městě offlivě pohoršení.

Písař ztratil své místo na kanceláři, odstěhoval se pryč a Žofie zůstala — poverhelem. —

Zámečník neshel na radnici. Ten nechtěl o tom ani slyšeti. Přepustiv tu věc urputně manželce, sám žluč zapíjel v hospodě. Do té doby málo se zdržoval doma. Pracovan v dílně, napotom vyhledával společnost, aby zapomněl na zármutek. Se ženou a s dcerou žil ustavičně v

newůli, a tyto všemožně přičinily se, aby získaly někoho, kdo by se chtěl ženiti. Žofie vyjednávala matce, že ti a oni ji ubezpečovali o své lásce. Matka pak tajně tážala se a vyjednávala s nimi, pod jakými výmínkami by si dceru vzali. — Všem se každý zjouzel, — zámečnice dostávala odpovědi, které jí nic nebyly po chuti. Musela konečně upustiti od svých úmyslů; i naříkala i na bezbožný svět i na křivdu, co učinil jejímu dítěti.

Žofie v skutku myslela, že se jí křivda stala. Nemohouc se nikomu ani písaři pomstiti, zanevřela — hněvala se na dítě, jež pod srdcem uosila. Zpomínala na ně se vztekem, přála mu smrt a neshetřila sebe, ani ubohého plodu. Proti vůli její přišlo zdravé na svět. V celém domě nikdo ho neurvilal, nepřijal, nemiloval. Nebuda dva dni seděl v hospodě a uessel domů, až bylo dítě pokřtěno. Bylo to děvče. Nebudová mu hledala kmostru. Rudy šla, báli se, že jich k tomu požádá. Když pak ji ve dvou staveních skutečně odbyli, stávilal se u pekařů a ptala se, nechťela-li by je na rukou držeti dcera Marie.

„Nikoli!“ odpověděla matka. „Toho nemohu dopustiti. Marie je útlocitná: ona pláče — modlí se za wassi Žofii. A díky Bohu, dusse její jest čistá jako diamant. Nerada bych, aby se musila stydět — čerwenati, majíc ubohé dítě w náručí.“

„Žen se tak nechlub, Anno,“ odpověděla jí usstipačně zámečnicková. „Marie také není andělem. A to dítě by ji snad neukouslo. Ale ty nám chceš zase lázat, zlehčuješ nás, wypínáš se dcer-

kou. Je vidět, jakou to máte lásku k lidem. Slovo naděláte dost. Neposloužíte však ani příbuzným.“

„S posloužíme,“ řekla pekařová. „Chceš-li, budu já vám kmotrou a bude to slusnější.“

Nebudová to ráda přijala. Anna dítěti stála kmotrovství, a domlouvala, aby se nazvalo dle ní. Že jediné mělo ubožátko co děkovati, že nebylo zcela opustěno. Ušlechtilá kmotra pak domlouvala nešťastné matce, prosila ji, kladla jí na svědomí, aby nemnožila winy zanedbáním newinného plodu svého. Chtěla ji také pohnouti k pokání, ale nadarmo. Ubohá setrvala w zatvrdzelosti své, newssímajíc si dobrého naučení. Dítě živila, že musela; nakládala s nim ale nelaskavě, a nic ho nemilovala. Nejinač se chovala k rodičům. Na otce nepromluvila mnoho neděl; a on na ni také ne. Co se matky dotýče, s tou hástěřila se usta-
wičně, jedna druhé vytýkala špatnosti.

Brzy se jí zachtělo zase vyražení. S nedala si w tom překážeti dítětem, tancila a hýřila jako dříve. Etnostně panny se jí vyhýbaly; zachováli mládenci štitili se jí. Komu se jednalo o dobrou pověst: musil se míti na pozoru před ní, jelikož jej hanbou znamenaná osoba snadno mohla pospiniti. Kdo byl již bez toho ostudě unwyšl, ne-
bál se jí, a proto jí nescházelo příznivců a milovníků. S některé dívky se jí přidržovaly, ob-
zvlášť ale perníkářowic Katy. Tu potkal ten samý osud co Žofii; byla ale swobodnější, proto že jí dítě nezůstalo na živě. S tou tedy nejvíce se schá-
zely, byly wesele, strojily a fintily se, až to křičelo.

Nebuda, nechtěje trpěti, aby dcera pokračovala v lehkomyšlném životě, rozkřičel se přecasto, hrozil a nadával jí. Když přišel a ona doma nebyla, zavřel a nikdo ji neměl pustiti. Z toho si ale dceruška nic nedělala; vždyť našla útočiště u Katy. Více ji mrzelo, že jí otec přestal dávat peníze na parádu. Napřed jí nedával, že — nechtěl, později se mu však počalo — nedostávat peníze.

Žil v uštavičném napnutí; byl mrzut, nic ho netěšilo a pracoval málo. Obvykle držoval se v hospodě; pil, hrál a třebaž ani k jídlu, ani na nocleh domů nepřišel. Tu mu příjmy arci nestačily na útraty! Towaryš nifterý slouho u něho toho nemýdržel: byl zajiště prudký, a zlost vylioval na towaryssi, když ho popudili domácí. Lidé mu již nedávali práci; řemeslo hynulo, a on i žena dělali dluby. Dokud bylo na co, půjčovalo se jim; pak ale nastala nouze — vše bralo zkázu.

Josie nechtěla snášeti nedostatky. Šaty se trhaly, a rodiče nekupovali — nemohli jí kupovati nových; ona štitila se práce a nemýdělávala. Že vždycky ještě byla hezká, krása její padla do oka chlipnému boháči a bezbožníku. Znae jí a domácí poměry její, osmělil se, činiti jí návrhy, a Katy mu v tom pomáhala. Nešťastnice svolila, jen aby se nemusela odřici světských rozkoší! Z brala dary — peníze za hříchy své, do nebe o trest volající. Šťemetnice již nic nedbala na čest, na duši, spasení své: prodávala ctnost, a pešelnou mzdou krmila — strojila — fintovala obavne

a mrzké tělo, jemuž by bylo bývalo lépe, kdyby je již dávno byli žrali červi.

Pekář Wěron zapřísahal matku, aby tomu učinila konec, nechce-li spolu míti na svědomí zahynutí přebídné dcery své. Než matka napřed zapírala, vymlouvala, ospravedlňovala dceru, že není tak špatná, za jakou ji má. Když se ale odvolával na celé město, řka, že se o tom mluví veřejně, vyplísnila Žofii, vyháňela ji z domu, a dítě její, — malou Annu — strkala za ní. — Než i to nic neprospělo.

Matka se zase smířila s dcerou, a pak přezdívaly měšťanům, že jich nenechají na pokoji. Z Wěron dostal svůj podíl, a Nebudová s ním již ani nemluvila. Dlouho nechtěl žalovati otci, boje se jeho prudkosti a wida, že je hrubě pořád opilý. Wšak nemohl mlčet a powěděl mu, co se děje, a prosil, aby tomu bránil, jak může.

Nebuda mu neodpowěděl, ale trásl se žlostí. Aby se hodně twrdě ozbrojil proti dceři, doffel si do hospody a napřed se opil. Bratir se celý diwolý, chopil se nástrojů, kladiv, pilníků a klesťů. Kdo wi, co by se bylo stalo, kdyby Žofie nebyla čerstvě utekla. Wyházel ji na ulici její věci, wšedko a wšedko odstranil, co jí patřilo a památku na ni w něm wzbuzowalo. Dcerušku její také wyhodil. Ubohá seděla až do večera na náměstí a hořce plakala. Došla si pro ni kmotra Wěronová a wzala si ji domů.

Žofie odsťehowala se ke Katy, a nestarala se o otce, ani o matku. Wěronowou odbyla newrle

a trpce, když ji napomenula k mravům počestným. Po nějaký čas hospodařily s Katy, jak se jim líbilo. Aťsťak svědomití měšťané pozdvihli se proti nim, a duchovní i světský úřad měly na ně bystré oko. Zelfiž si celé město na ně ukazovalo: zkusily dost hanby a potupy; ten je pronásledoval, onen je napravoval. Nemohly se hnouti, aby se to bylo neprozradilo. Z omrzelo je to. Čhtějice posleze býti bez přelážek, umluwily se a uzavřely, že odejdou — do služby. Z wzaly si powolení, nikomu nic neřekly, nerozloučily se s příbuznými, a jednou w noci odesly — zmizely. Dwssem nikdo se z toho nermoutil, že opustily město. Zdálo se, jako by powětrí w ulici, kde bydlely, bylo čistějšfí. A starosliwé matky děkowaly Bohu, že odvrátil pohoršfení od jejich dítek.

Nebudowá chodila jako pomatena. Styděla se wyjiti. Bylo-li jí kam jiti, zahalila wyžáblou twář a s nikým se nezastawila. Děwečku si již nemohla držeti: dělala wšefko sama. Co ráno koupila na trhu, to do wečera snědli. Muž prodával nástroje zámečnické a nábytek, aby měl na kofalku; žena zastawowala peřiny, šatstwo a prádlo, aby neumřela hladem. K tomu k wšfemu se ještě přidružila — nemoc.

Nebuda dowěděl se, že dcera jest w Praze. Slyšel to, když napolo opilý seděl w hospodě, a lidé si o tom powídali s ofšliwostí. — Nebral se naň ohled; neboť nikdo nepomyslí, že w podnapilosti něčemu rozuměl. Zemu se to wšak zarylo do duše, krew se mu hrnula k srdci; on pil

ze zoufalosti, až konečně klesl raněný mrtvící. — Tu jej donesli domů, položili ho na lůžko, a odezdali jej hořekující ženě. Pomocí opatrného lékaře přišel sice k sobě, ale tělo měl jako dřevěné: nemohla pravou rukou a nohou ani hnouti. Manželku nerad viděl okolo sebe, a jenom smrt na sebe volal. Když nemohl umřít, nařikal a rmoutil se. Lékaře prosil, aby mu dal něco pro smrt a ne pro život. K němu nechtěl ani viděti a o smíření s Bohem o tom ani slyšeti nechtěl.

Z počátku odstrkoval od sebe i sestru Annu a muže jejího Prokopa. Z posýlal je domů, poněvadž prý nepotřebuje pomoci od nich. Nesměli mu mluvit o víře a o pokání. Ptal se jich: „Co pak mně do toho? Já neměl a nemám nic s vámi!“

Anna se s ním chtěla modliti: on jí ale nedal říka: „To prospěje tobě; ale mně nic!“

Slechetná sestra měla radost, vidouc, an alespoň uznává, že to prospěje jí. Z dokazovala mu, že to prospěje každému. On ale stál na svém: „Již nebudu začínat. Již pozdě.“

A na tom zůstal. Dlouho vydržel bez jídla, aby posel, jak to jmenoval. Časem ale předce vzal k sobě pokrmu a posílil se. Pokrm duchovní, ať již záležel v čemkoli, zahrňoval určitě, a Prokop — Anna s ním nemohli nic poríditi.

Zatím stalo se, že k němu pekařová poslala dceru Marii. Přišla nesměle, viděla ho, postarala se k posteli a srdečně ho pozdravila. Neznal jí; — oči jeho dlouho a dlouho spočívalo na ní a

nemohl ho s ní ani strhnouti. Sama přejala řeč a ptala se: „Zať je vám, milý strýče?“

„Strýče, strýče!“ opakoval si. „Kdo jsi, že mě nazýváš strýcem, milým strýcem?“

„Jsem Běroňovic.“

„Marie?“

„Ano.“

Ž dívka se na ni zase zrakem napnutým, a řekl jako sám k sobě: „To je dcera sestřina. Ž má mohla být taková. Zať je krásná, slídná, nevinná!“

Marie sklopila oči, zarděla se a nechtěla slyšeti chválu o sobě. Rovnala mu pod hlavou podušky, a mezi tím pravila: „Posloužím vám, jestli něco potřebujete!“

„Posloužíš?“ tážal se.

„Ráda.“

„Když se ti to podaří!“

Zamyšlil se, pohlížel k stropu a přsa se mu mocně zdvihala. Marie sepíravši ruce, modlila se, a slze jí tekly po tváři. Rewiděl to, až když zase na ni pohlídl, podívil se tomu a tisse sšepstal: „Proč asi pláče? Je ctnostná — miluje Boha, a přece pláče! A já — já nemohu plakat!“ Ž zavřel oči a ležel nepohnutě. B obličejí mu bylo widěti bolest: vzdychal, stenal, upěl, bránil, namáhal se, až mu pod každým víčkem vyprýštil potůček slzí a zarosil tváře. Sáh rukou svou zdravou po ruce její, přitiskl si ji k srdci, sšlytal, trásl se, chtěl mluvit a — nemohl.

Marie vytáhla běloučky šáteč a utírala mu

studený pot s čela. Když pať se takto nachýlila nad ním, počaly se jí slze roniti z očí na obličej jeho. Tu zvolal dojatý nešťastník: „Umyj mě od hříchů, ach, umyj mě, čistá panno!“

Ž nemohla se zdržeti, sehnula se a obejmula ho. Než on se jí vymknul, a odvrátil tvář od ní, prosil: „Ach, nedotýkej se mne! Postkvrnila by si se! Já nejsem hoden tvé důvěry a lásky. Utec, utec! Ze mne vychází výpar jedovatý, výpar hříchu!“

„Dítě,“ chláholila panna, „já vám budu dcerou jako svým rodičům. Jen si ne zoufejte!“

„D dítě!“ děsil se. „Ty mě přijímáš za otce? Dvěcko drabá, nesvěřuj se vlku! Neznáš mne.“

„Znám Boha a vím, že poslal Syna svého na svět, aby s náš sejal hříchy.“

„D nejmenuj mi Ho, nejmenuj Syna Jeho, nejmenuj Ho přede mnou; mnoho a mnoho jsem provinil proti Němu.“

„Dn vám to vsedko odpustí.“

„To není možná!“

„Jest možná! Ano zajisté se to stane; jen se obraťte k Němu.“

„Důvěřuješ ty se w Něho?“

„Pevně.“

„Miluješ Ho?“

„Nade vsedko.“

„A což ti není těžko, plniti vůli Jeho?“

„Jeť to radost — potěšení.“

„Ale hříšník se Ho musí báti!“

„Nemusí, dá-li se na posání.“

„Jsi přesvědčena, že posání spasí člověka?“

„Jsem úplně.“

„Ach víru, jen tu víru kdybych měl!“

„Bůh vám ji dá: doufejte! On vám ji vrátí: jen Ho prosťe.“

„Neumím — nemohu — nechci Ho prositi. Jak pak bych se k Němu přiblížil já?!” —

„On je dobrý pastýř, váží si vaší duše a přijme ji na milost.“

„Není-li to pohádka?“

„S neroubejte se! To bych já vás nesměla poslouchat.“

„Nechci tě zarmoutit; ale tys mladá, nezkušená, neucená. Jak pak mi dokážeš, že máš pravdu?“

„Vždyť nezastávám mínění své; co vám povídám, to sám učil Pán —“

„S nejmenuj Ho, nejmenuj!“ zarazil ji nemocný. „Stydím se před Ním — hrozím se Ho: žil jsem bez Něho.“

„On jest pravý Bůh,“ pokračovala Marie.

„Chtěla bys na to umřít?“

„Chtěla.“

„Co tě přesvědčuje?“

„Všedko: svaté učení, zážraky, láska k nám, smrt Jeho, celé náboženství.“

„Jsem slepý, ach, slepý jsem! Dítě, jednou jsem viděl jako ty, a nyní mám před sebou tmu.“

„Jen na vás to záleží, abyste zase prohlédl. Chtějte, a vůkol vás bude světlo.“

„Mne jiné světlo již neobkličí, než to —
v pekle. Ach, já jsem hříšník — hříšník!“

„D ne zoufejte si! To je zlá řeč! Světlo
Boží vás osvítlí a otevře se vám nebe!“

„Žať pak bych tam mohl býti s tebou, s
čistým, Bohu oddaným andělem!“

„J vy budete čistý.“

„A má dcera by se snad také ještě mohla
dostat, kde ty budeš?“

„Zajisté, může býti Bohu milejší, než jsem
já, slabá dívka.“

„Komu je tedy připraveno peklo?“

„Jen těm, co úmyslně setrvají v nepra=
vosti.“

„Snad to vsedko není nic leč domnění
— lež.“

„Pať by nebyl Bůh spravedlivý.“

„A což jest Bůh? Mám-li duffi? Bude duffe
ta trvati věčně?“

„Nejste zvíře, nýbrž člověk. Všdy máte
rozum, a tím již poznáváme Boha, vidíme ho
vsude ve světě, mluví k nám skrze svědomí,
oznámil nám pravdu skrze Pána našeho —“

„D mlč, newyslovuj mi to jméno Jeho.
Žať ho ještě beže strachu a bolesti nemohu slyšet.“

„Smím vám na čelo udělati kříž, než
odejdu?“

„Udělej, ale nemluv při tom.“

Marie mu udělala kříž, a nábožně řekla v
duchu: „Ve jménu Otce, i Syna, i Duha swa=
těho. Amen.“

Nebuda jí zachytil ruku, položil si ji na ústa, líbal ji a plakal jako dítě.

„Nedělejte to“ bránila mu. „Já vás musím ctít, ne vy mě. Já jsem nerozumná sškoláčka; jiní učení sšvatě úplně znají a jasné vykládají.“

„Tobě vychází z čistého, nábožného srdce, a padá mi na dussi jako rosa, manna, lík, balsám. S neopouštěj mne!“

„Ach otče, vssecko pro vás udělám.“

Nebuda se zase zamyslel a sšeptal sám k sobě: „Dna není má dcera, a vssecko pro mě udělá. Má dcera, ach, běda, co jest ta! My jsme ji zškázili. Byla by jako tato.“

Marie odcházela, a on za ní volal: „Pomodli se za mě, a přijď zase!“

Š nssla hned domů. Doběhla si do kostela, kšlela tam před oltářem a modlila se za nssťastného strýce. Spolu děkovala Bohu, že pohnul mysl jeho, prosila, aby jí udělil daru moudrosti a síly. Š zavázala se těmi nejupřímnějšími sšliby, podaří-li se jí, na pravou cestu uvést pobloudilou dussi. — Doma sšvěřila matce, že měla se strýcem velmi podivnou řeč, začervenala se přitom, a oko se jí jššřtilo. Matka ji sšrdečně objala a sštěstí jí přála ke vsšemu dobrému.

Nebuda byl velmi nepokojný. Nawsštívil ho lékař, jehož k němu posylal Běron, a tu již nechtěl umřít, nšbrž prosil, aby mu zachoval šivot jen jšště na několik neděl. Šeřkař dal mu tu potěšitelnou šprávu, že již není v nebezpečení

stí, ano i na lepší zdraví mu dělal naději. Nemohl to vydržeti bez Marie. Žena ho naplňovala hořkostí a zármutkem, když byla u něho. Prokopa a Anny se štitil, nechtěje s nimi rozměnovati o duši a Bohu; ale pro Marii žažoval, když sama nepřišla. Vyborná panna doňšela mu útěchu, vládnouc jím jako dítětem. Nrevinnost její a zbožná mysl měly nad ním takovou moc, že se jí zcela oddal, čině, co mu radila, co mu ukládala za povinnost. I přicházela pilně a modlila se s ním. On mlčky poslouchal; pak opakoval některá slova, jež jím zvlášť pobhula, dělal sám kříž, a wyptával se. Mluvíli spolu o Božím milosrdenství. Marie mu čítala z knih, wypravovala mu swatě příklady, wedla ho k poznání, k lítosti, k dobrému předsewzeti, rozměnowala jej k důvěře a nábožnosti, až pak se celý roztoužil býti očistěnu, — smířenu s Bohem. Slepota mu padala z očí, widěl pravdu, wěřil, doufal, miloval; odstupovalo pokušení, bezbožné myšlénky mizely, pochybnosti prchaly a prosil, chtěl, aby před ním wyslowila jméno — Pána Ježíše. Slyšel Je, poklonil se, ale sám ie po ní neřeš, dokládaje: „Ještě wězm w hřiššich. Má nečistá ústa nejsou hodna, bráti nejsvětější jméno. Až po — zpovědi.“

I newáhal s ní. Do kostela nemohl; poprosil tedy k sobě kněze a wyzpovídal se doma. Když přijímal tělo Páně, byli přítomni mimo Marii i otec i matka její a manželka jeho. Po té owšem podal ruku a pozdravil jich. Wěroňo-

wic plesali radostí, že se dočkali této doby. Nebudová brožnou žalost měla w srdci a nemohla se ani upokojiti.

Marie nábožně modlitby předřikávala nemocnému a on se již neostýchal Ježíše Krista, wolaje Ho — wina se k Němu. Zajiště bez počtufráte opakował nejsvětější jmeno jeho.

Mezi tím jednaly spolu ženy w zadním pokojíku, kde bydleli až i umřeli staří rodiče. Zekla úplně odemzdala se Anně. Chtěla se také naprawiti. W ní probudilo se svědomí, a ona pro úzkost z břichů swých sahla po ochraně, co jí byla nejbližší.

Dwsem jí nejwíce starostí dělал osud dcerin. Poznávala nyní, že sama byla příčinou pokazenosti její a hlubokého pádu. D jak jí bylo líto wšech slow a skutků, jimiž jí dávala špatný příklad! Dd nejprvnějšího mládí tak jí wedla, že jen diw jí mohl zachrániti. Pocházela z její krwe; nárůžiwost byla prvním jejím pokrmem. Rozkos tělesná wládla matkou před porodem — po porodu, svět byl její modlou — a swatými myšlénkami sebe neposwěcowala. Wíme jak počtiti dala, jak k úvodu nesla, k zpowědi a přijímání poslala dítě své. Žet nám známo, jaký prospěch mělo ze školy. Slyšeli jsme, co na něm prownila chůwa, tovaryš, a — matka se tomu smála. Nejwětší zklárou Bosie byly hospody. Widělat hejrit i matku, poslouchala její oplzlé řeči, nečisté žerty; nikdo jí netrestal, když i sama mluvila, co se nesluffelo. Nestála nikde pod mateřskou dohlídkou. Dělala co chtěla, wybrala si zlou společnost,

pouštěla se do známostí s lehkomyšlnými mužskými, propadla jim za oběť, svezla se do propasti, a ani matka se nepřičinila ji vytáhnouti z ní. Ano nerozum a vášně zavedly ji, že ji tam ještě hloub ponořila! A tam ji přivedla zahálka, pýcha, bujnost těla, paráda, kterou milovala sama, — ke které ji uvykla? Hrozné bylo pomyslení. Dala-li na cizí radu, naučení, pomoc? Co se jí nařizali Wěronowic, a ona zastávala proti nim neschůdnou dceru. Co se nařizal duchovní otec: a ona splácěla mu záštky. Je nemilovala, nekála se Boha, byla její vina. Byla na moři a neměla vesla; topila se, a nikdo jí nepodal ruky! Nábožnost a míra, služby Boží a zákon Páně jí byly ničím: za to ale a vsedko — zákon těla. Musela tedy zahynouti. Ani stud panenský jí nepřekážel: i ten již záhy zhubila matka. Jako tato, tak ani dcera nebyla opravdivou křesťankou a běda: dítě vězí v hanbě, nad níž světě není; muž jest lazar; jmění, statky jsou ty tam; rodina je potupena; každý se jí štká a před ní se otvírá propast zoufalství.

To vše trýznilo — pášilo Nebudowou. Manžel se již ospravedlnil a napravil duši, ač tělo bylo na mizině. Viděla jej, jak přijímá dvě svátosti; ona však měla na sobě ještě hříchy, převelice hříchy své, i trásla se před pokutou, před hněvem Božím. „S, pomoz Anno,“ wolala, „pomoz! Nawrať mi dceru, a dobře bude. Pokud má již býti někdo trestán, ať jsem trestána já! Zasloužila jsem to.“

Tať nařítajíc, tať prosíc wšela Anně na krku. Šlechetná Anna, plná štrpnosti kojila ji: „Bůh ti pomůže. Jenom hleď přede vším smířiti se s Ním. Pak s pomocí Jeho spásíš i Žofii.“

„Ach ráda ráda se s Ním smírím,“ škytala Nebudová. „Jen mi pověz jak?“

„Poznala jsi chyby — jmenovala jsi je wšedky — lituješ jich — chceš činiti pokání a polepšiš se. Jdi tedy do kostela, knězi, coš mi řekla opakuji, ten ti dá rozhřešení, a ukaže ti cestu, kterouž nyní musíš kráčet.“

Škormoucená matka to vše učinila. Wyzpovídavši se upřímně a úplně, přistoupila také k swatému přijímání. Zať jí bylo blaže, když se wracela domů! Nawracela se plna útěchy a dobré vůle. S mužem Janem si odpustili: neboť i jim odpustil Bůh. Bylať to swatá chvíle, když si slibovali, že Mu budou wěrně sloužiti až do smrti, že porádek křesťanský zawedou w domě a nepřestanou modliti se, starati se, až do náručí Otce nebeského uwedou jediné dítě své, přenesšlastnou Žofii.

V.

Časně ráno vyšly ze Zelenowa dvě ženy. Z počátku mlčky kráčeji po silnici ku Praze. Jeť to Nebudová a Wěronová: Tekla a Anna, jdou hledat Žofie, a umínily si, že se bez ní newrátí, kdyby třebaš podstoupiti musely sebe wětší obtíže.

Nebudová neměla doma pokoje. Říkalať, že jí Bůh odpustil hříchy jen pod tou wýminkou,

Když napraví zlé, co z nich posflo. Zláza dcery byla zajisté to nejhorší, co prowinila. Z bédowala ustaročně: chtěla Bohu činiti zádob — newěděla sobě ale rady.

Z smilowala se nad ní Anna, i nawrhla jí, že ji doprowodí do Prahy. Co pak by tam bez ní ubohá byla pořídila!? Napřed se postaraly, aby se doma opatřilo místo jejich a netrpělo hospodárství w jejich nepřítomnosti. Marie přewzala wšedky práce a sloužila otcí i strýci. Byla strýčkovým miláčkem; nemohl bez ní býti a učil se od ní, býti žiwu pobožně — po křesťanskú. Již mu bylo mnohem líp: powstaltě z lože a ruky i noby raněné mrtwici mohl užíwati. Ano i síly přibýwalo mu, tak že již mohl drobet pracowati. Mimo to sřwačk pekař mu najal towarysse, aby ho zastal, w čem by newystačil.

Marie mu wyciřtila domek. Najalať dvě ženy; ty wynesly nábytek, umyly ho, wydrhly podlahu we swětnicích a komorách, obilily žeď, odstranily špinu a neřád. Pekař dal spraviti, čeho bylo zapotřebí. Powlaky na peřiny, prádlo a šaty wypraly se. Marie otřela staré, začernalé prachem a kouřem obrazy, že se leskly, až mило. Z přidala k nim některé ze swých, powěšila mezi ně kříž s Pánem Ježíšem, do křopenky nalila swěcené wody, dala do oken kwětiny, wyplela zahrádku před domem, a tak o wšedko se postarala.

Nebuda okřál. Pořádek a čisťota líbily se mu a mile působily na něho. Poznawal, že kdo čisť jest uwnitř, hledí si též zewnějšší čisťoty. Dlouho

nechtěl viděti dceřino dítě. Marie mu o něm povídala, že jest hodně, až konečně dovolil, aby mu je přivedla.

Malá Anna arcí prospívala ve všem dobrem, jelikož ji vychovávaly dvě výborně ženské: pekařová a dcera její Marie. Pekařovou nazývala matkou, Marii měla za sestru, hrávajíc si s ní, a všemu se ráda podrobujíc, což jí poručila. Učila se od ní, modlila se s ní a ve všech svých potřebách k ní se utíkala. I řekla jí kdysi Marie: „Anno, máš ještě jednoho dědečka; půjdeš se mnou — navštívíme ho.“

„A je k němu daleko?“ ptala se.

„Není. Jen přes ulici.“

„Je tam také babička?“

„Jest, ale není doma.“

„A co mu řeknu tomu dědečkovi?“

„Políbíš mu ruku, obejměš ho, a odpovíš na všechno, nač se tě bude ptáti.“

„Ano.“

Marie Annu bezky oblekla, dala jí do ruky kytičku i řekla: „Dáš ji dědečkovi.“ A tak vedouce se za ruce, šly k Nebudovům.

Byla neděle. Nebuda seděl za stolem a četl. Anna dívala se na něho, přiblížila se k němu, políbila mu ruku a podala mu kytku.

I vzal si tu kytku — vzal také dítě na klín. Užívem její veselé oči, upřímnost a lásku v tváři, její malá líbezna ústa, zdravé zoubky, čisté čelo a kadeřavé vlasy, pozdvihl ruku, požehnal jí čelo, ústa, prsa křížem, volaje k Bohu Otci,

Synu a Duchu swatému, aby jí chránil ode všeho zlého. Pak si hlavičku její položil k srdci, přitýkal a tiskl jí, jako by jí chtěl brániti proti všemu nebezpečství. „O dítě,“ škytal a slze se mu ronily po obličejí. „Bůh tě opatruj! Přineslo jsi sobě zlé znamení na svět! Když ti pro ně lidé neubližují! Už pak vyrosteš a k poznání přijdeš, nermuť se, nýbrž hodností svou se povzneš, aby zničeny byly matčiny winy!“

Anna, widouc a slyšíc, an pláče, plakala také. Bylo jí ho líto, chtěla ho potěšiti, zdvihla se, otočila mu rucečky své okolo krku a pravila: „Dědečku, Anna bude hodná. Wiď, Marie, jako ty!“

A dědeček řekl: „Anno, buď tak hodná, jako Marie. Potom ani sama nepocítíš, ani jiným nepůsobíš zármutek.“

Dívčinka ještě přislíbila. „Anna dědečka bude mít ráda, a babičku také, až přijde.“ —

Ž žůstala u něho, dokud jí tam Marie nechala; mluvila, smála se s ním, zpívala mu. A on sladce, i útrpně winul se k nešťastnému dítěti. Do té doby přicházela k němu každého dne, a wyprawovala mu, čemu se od Marie zase přiučila. Po mamince, to jest, po pekařově se jí arcil stýskalo. Ptávalať se, kdy se vrátí, a ráno i večer modlila se s Marií, aby Bůh byl s ní, a požehnal jí na cestě, již podstoupila s babičkou Nebudowic. Dítě spínalo rucečky, klečelo, newinným zrakem svým pohlíželo k nebi, k Pánu Ježíši na kříž, k Panně Marii na obraz, a odříkávalo nábožně modlitbičky, aby k Bohu se na-

vrátila — vlastní jeho matka. Dvřsem dčmčátko nemčdčlo — netuffilo, žač se modlí; ale Marie řowala na mysl tento ůmysl — Bůh jej žnal, a žajistč naklonil se k prošbám dceruffky, wola- jící k Němu práwč w tu dobu, řdyž byl meze položil bezbožnostem matčiným. —

Dřodowali ža ni wřřični. Staří rodiče w řostele, doma, na hřobích milých řousebů, otce a matky Nebudowic, k Bohu wysřlali wřdechy, aby žase do řwčého owčince uwecl pobloudilou duffi. Peřař, žamečníř, řůwa Werunka nepřestali řo- nati řistč pobožnosti, aby marná nebyla cesta dwou řen, putujících do Prahy, a řtčjících tam s po- moci Boží wřtrhnouti peřlu a řáblu neřřtařnici, pohřženou w ohawnostech. Dny řamy, řdouce wedle sebe, wice se modřily, než mluwily. — Nebudowá byla řlabá: nesmělo se tedy pospřřhati a tař teprw pářčho dne dostaly se do Prahy. Na- přěd nawřřřiwily řostel řw. Wita, pomodřily se u hřobu řw. Jana Nepomuččého, wřřpowídaly se a přijaly řwátost olřařní. Řřouce neřřřuffenč a ne- powčdomč w mčřtě, řwčřily se moudřemu a ná- božnému řněži, a ten řim poradil, co by mčly řiniti. Čám řim opatřil byt u pořadných řidi, a odtud wřřžázely hledat Řofie.

Wřřař nemohly ři naležti, neboť w tom řa- mčm okamženi, řdyž wřřupowaly do brány, ona s Řaty wedeny byly ž Prahy. Čhyřilař je policie, a že se nemohly wřřžázati, u řoho to řlouží, a čím se počestně řiwí: posřány byly nazpčť postř- řem do Řelenowa. Řaždá ři neřla uřřřiček; dřáb

je hnal před sebou jako zloděje, a byly zajiště horší než tyto, ačkoli toho neuznávaly. Ne-
jeden, kdož je potkal, zastavil se a díval se za
nimi, řekl aneb si myslil: „Toť jsou naše slundry.
Již ten nestydatý pohled to prozrazuje.“

Bozkové a wandronní dělali si z nich po-
směch, pokřikovali na ně, tupili je. Sám dráb
s nimi nakládal jako s osobami, nehodnými usse-
tření. Newedl je pořád jeden a týž: každý je
dovedl až k nejbližšímu úřadu, a odtud je zase
posílal jiný. Vidě ti nebyli stejné povahy.
Některý byl zlý a prudký, považoval je za do-
bytek, křičel i křel na ně a vytýkal jim špatný
život. Některý zase s nimi chtěl žertovati, mlu-
vil k nim opláze a ony, zvláště Katy, v tom
způsobu mu odpovídaly. Jen jeden, považlivý
to a hodný člověk, měl s nimi útrpnost. —
Sledetný tento muž, kdykoli jim bylo jíti okolo
kříže, okolo kapličky, okolo Božích mul, on po-
každě smečnul klobouk, požehnal se svatým kří-
žem, a řekl nahlas: „Pochválen buď Pán Ježíš
Kristus!“ — Z lidí týmž způsobem pozdravoval,
fráčeje mezi Katy a Josii, jako by nebyly pod
jeho dohledkou a mocí. Zvonilo-li kde poledne,
on s odkrytou hlavou frácel po silnici, a zase
nahlas modlil se „Anděl Páně.“ Již napřed se
byl s nimi zastavil na mši svaté; sezwánělit na
ni, když přicházeli do vsi, a on řekl: „Zvon
nás volá, nesmíme se kostelu vyhýbati.“ Musely
si k němu zasednouti do stolice, a on s největfší
nábožností obcoval oběti nešsvětější.

Když okolo nich šly děti v řadě a páru, povzdechl si: „O drahá a nevinná poupátka, zachovej vás Bůh přede vším pádem!“

Když potkali sedivého starce, pravil: „Velký klenot jsou počestné sediny. Pomineme jako pára, tělo uhnije v hrobě, rozpadne se v prach a popel, a duše bude klidit, co síla. Běda jí, nepřijde-li čistá k soudu. Pracujme, dokud jest den.“

Žebrákovi dal almužnu a doložil: „Z toho, co poctivě vyděláš, rád uděl chudému! Kdo jsi před žebrotou? Již mnohý do ní upadl, který přál tělu svému, žít i za bez bázně, a pak ho lidé vyháněli z příbytků svých, že nezaslужuje milosrdenství.“

Žofie klopile oči, když pronášel pravdy, Katy je poslouchala uputně a — ušflíbala se. Z poznal, která má ještě drobet citu v sobě, a tu které by se měl obrátiti. Obrátil se k Žofii, a pravil: „Máte ještě daleko domů?“

Katy mu skočila do řecí a řekla: „Nepotřebujete vědět, odkud jsme.“

Žofie nemohla zatajiti pravdy, ač takto bezděky vyznala, že jest ze Zelenova.

„Máte ještě rodiče?“ ptal se.

„Mám“ odpověděla.

Katy ji sflouchala, aby mu nic nesvětovala: ona ale nebyla s to, odbýti ho. Tak ji poutala ta jeho upřímnost a dobrotivost.

Pokračoval: „Ti se budou vmoutiti, až vás tak domů přivedou! Nehrozíte se toho okamžek, až před ně předstoupíte?“

„Dni mne lépe nemychovali.“

„Wychowali nebo nemychovali! Co pak jste ještě dítě? Nemáte rozumu, vůle? Což jste neviděla nikdy dobrého příkladu? Což vám scházela příležitost, wycvičiti se w pravém náboženství? Ei schwalně zamíráte oči, aby jste nespatriła propasti, w které wěžíte, ku které kwapíte? Ubohá, už jste se dostala až na dno! Prolomí se to s wámi a wíte-li kam se propadnete? Řeknu wám to: do věčného zahynutí. Odtamtud pak není wyswobození. Nyní se ještě můžete zachowati. D verte se nahoru z té propasti! Ať si odřete ruce, nohy, krev nebude škoditi tělu; nelitujte, jenť když spasíte duši.“

Žofie, hledíc k zemi, neodpowídala. Katy pravila místo ní: „Věkně jste nám kázal!“

„Wám jsem nekázal,“ odpowěděl poctiwec. „Widím, že jste hluchá pro pravdu; lež a hřích jest wám milejší. D wás nemám naděje, že byste se chtěla obrátiti. Wás již člověk nenaprawí. Jen Bůh by wámi pohnul. Wy chcete zlázu, a běda wám — najdete ji! Ale wasse společnosti má w sobě ještě dobrou jiskru. Tu jsem chtěl roznítiti. Snad dá Bůh, že i jiní budou přísládat. Jiskra se roznítí w plamen, a ten ztrawí, co jest w ní nepravého.“

„Milá osobo,“ oslowil zase Žofii, „wsedko má svůj konec: jen Bůh a duše ne. Nebudte zatwřelá. Uhasne-li ta poslední jiskřička dobrého we wás — weta po wás. Nyní se ještě můžete pozdwihnouti k jasné a wroucí lásce Boží.“

Komu mnoho bylo odpustěno, ten pak mnoho miluje. Buďte — Magdalenou!”

Poslední myšlenka, by byla Magdalenou, projela Žofii jako střela. Z nemohla pak se jí zprostiti, a pořád ji cítila v raněné své duši. Dráb je odvezl do zámku na cestě, a když stál před kancelářem, rozloučil se s Žofií, řka: „Zbete s Bohem a ne s ďáblem, jako posud. Budu se za vás modlit. Mám doma také dcery, a utrápil bych se, kdyby se některá octla, kde vy stojíte. Relitoval bych života, abych ji vykoupil.“

Žofii proti vůli vstoupily slzy do očí; on je viděl, podal jí ruku a pravil: „Zpomeňte si na mne, až budete seděti u nohou Kristových!“ Slechetný muž odessel: jiný dráb je převzal. Úředníci a písaři vycházeli, a jedni kárali je, vadili se s nimi, druzí k nim mluvili posměšně a ležkově. Už posud si z toho Žofie nic nedělala, stála bez pohnutí. Nyní ale, co byl poslední slechetný průvodčí odessel, hořela v tváři, srdce jí puřalo žalostí, a studem se mohla propadnouti. Bylo jí zle i na silnici; pořád ji znělo v uších: „Buď Magdalenou! Máš seděti u nohou Kristových! Jsí bídnice, povrhel světa. Ženou tě zde jako prassiou omci. Hodný člověk se tebe nedotkne, aby se nepostřivil. Každé oko, co se na tě podívá, pohrdá tebou — opovrhne tebou.“

Podivnou náhodou stalo se, že poznala v jednom úředníku písaře ze Zelenova, co byl winen prvním jejím neštěstím. Ten jim podpisoval list,

a čta její jméno, upamatoval se na ni, prohlídl si ji a promluvil s ní. Neflechetník! Nefla mu k srdci její žláza, nýbrž sám také potupil ubohou, hanebně ji přezdímal a pak ji posseptal do ucha: „A tebe, necudo, jsem si měl vzít za manželku! Soudily jste se se mnou; nyní víš a matka také bude věděti, co jsi, neřáde!“

Takto k ní mluvil otec jejího dítěte, které zapřel. S kým by ho byla nikdy nepoznala! Věda jí! Z tomu je necudou, neřádem. A byl on lepší než ona? Nikoli! Bezbožník i on má zapotřebí, aby šel do sebe — napravil se. Je to malá věc zkaziti pannu? Věru nemůže býti větší převrácenosti, neřesti. A zavrhnutí ji: toť jest dokonce vraždou její duše. Když zpusťne, do záhuby upadne, kdo to provinil? Kdo jiný nežli její svědce? A on na to nemyslí, pokládá to za jakýsi veselý kousek, kopne do ní nohou, když ji potká. A snad jich má na svědomí víc! Prostopášník nezná míry. Panny, ženy zaplácá do svých ošidel. Která se mu poddá, neutíká před ním, nebojí se ho; weta po ní! On časně a věčně zmaří ji, a pak ji nechá w bídě, pohodí, pohrdá jí, a hledá jiných, aby je podobně zavraždil. Není-li to ďábel? Je zajisté, třebaš by měl sebe více wlády před světem, a sám nemohl pokutowán býti pro krádež, loupež, vraždu, co páchá na newinných a winných. Jeť jako ďábel, co láká a trhá duše do pekla, až pak sám trásti se bude před nejwvyšším spravedlivým soudcem a věčnou pokutou.

Žofie nebyla s to, aby bývalému milenci odpovíděla na jeho zlá a popudlivá slova. Včera ještě byla by se mu byla ozvala; ale dnes, že jí byl poctivý dráb zoujal hlavu a srdce: nemohla se na svědce svého ani osupiti, a mlčky odvrátila se od něho. Aťsať Katy postavila se mu. Dobře vědouc, kdo jest, založila si ruce do boku, a dala mu nectnou hubu. Tu počali se sbíhati ze dvora lidé, a nešťlechtník litoval, že jich nepropustil v pokoji. Boje se, aby mu smělá ženská nenadělala hanby, okřikoval ji, hrozil jí karabáčem, a když ho neposlechla, vypravuje, v jakém poměru stojí k její společnosti a předce se nadhýmá, jako by naň nemohl nikdo hoditi kamenem: dal je obě zavřítí do vězení a zlobil i ospravedlňoval se, že lže. Teprva když se byl zástup pacholkův a děveček rozěšel, v tichosti poslal je dále a nařídil drábovi, aby na ně byl hodně přísný, a holí jim zacpal ústa, kdyby je suad zase chtěly otevřítí.

Katy si ústa nedala zacpati, a dráb jí je nezacpával, jsa rád, že se něco domí o panu správci. Necuda pověděla mu obšírně, co vymedl v Zelenově, a jak ho odtamtud vyhnali. Smálat se, že tentráte také zasloužil šatlavu, a nyní že si na ně vyjíždí, ačkoliv není lepší nežli ony. Dráb jí zase napověděl, že pomahu svou ještě nezměnil, anobrž směle světil jí, že vrchnost má již žaloby a důkazy proti němu v rukou a že ho jistě srochne, až jen přijede na panství.

Žofie se jim nemíchala do křevet: měla hlavu těžkou a smutně hleděla před sebe. Když se posilovala v hospodách, třebaš i kořalkou, a nutila společníci, aby si také připila. Ta ale neměla chuti ani k jídlu, a stýskalo se jí, že nemůže být sama. Ponejprv protivila se jí společnost Katina i brožila se, že se jí snad již nikdy nezbaví. Dorážely na ni starosti, jak jí asi uvítají v Zelenově. Bože, přivedou ji tam co poběhlíci, a celé město to bude vědět. Ne, nebude možná ukázati se veřejně. Vidě se jí budou sstítiti; nikdo jí nepřijme, — snad ji zavrou někam do káznice, aby jí zamezili hříšný život a uchránili před ní newinnou mládež. Rodiče se jí neujmou, otec nepomůže, matka je k tomu příliš slabá. A co dělá její dítě? S hrůzou, se strachem si zpomíná na ně. S nebude se k němu hlásiti. Ubohé stvoření nesmí ani zvědět, ona že jest jeho matkou. Má v Zelenově tetu. Ach, ta teta jí leží na mysli, ta se jí staví před oči; tu vidí a slyší, co jí řekla při tak mnohé příležitosti. Po prvním svatém přijímání pravila k ní: Utec se k Pánu Ježíši, spoj se s Ním: On tě ze všeho vyvede, očistí tě a budeš šťastná. — Tehdáž jí dala dobromyslná ta teta na památku křížek i prosila, by ho nosila na krku. Ten křížek jí měl připomínati Božského Spasitele, jemuž se tenkrát zasvětila. Kam se jí poděl ten křížek? Má ho snad na krku? S nemá. Sundala ho, když se přichýtila hříchu. Nemohla se naň ani podívat — nemohla ho cítiti na těle;

vždy se jí zdálo, že na ni dává pozor, že jí brozí. Tehdy ho musela odstraniti, aby jí nepřekážel, aby o ní ani newěděl. Nemoudrá osoba! Jako by ten kousek stříbra byl sám Pán Ježíš, a vssvědoucimu jakoby možná bylo zavázati oči! Vssvědoucí a vssudypřítomný Pán měl jí vždy na zřeteli, znal její skutky a těch nemohla ukrýti před Ním. Než zpomínajíc si nyní ua obraz a na znamení lásky Páně, připomínala si též, kterak jí teta radila: „Wiš, kde máš hledati pomoci!“

Křížek jí nemohl pomoci, owšem ale Ten, jehož nám představuje: Wylupitel náš, co na kříži umřel, vssemohoucí a milosrdný Bůh. Ale zatím si zatoužila po křížku — po tetě co jí ho darovala. Druhdy nechtíc naň mysliti, nechtíc ho míti před očima, nechtíc se ho báti, schovala ho pod staré obnosené šaty, a tam až posud leží: hodně ho zavinula, aby se jí nikdy a nikdy nedostal do rukou. Prodati, zahoditi ho předce nesměla nešťastnice. Dobře, dobře, že toho neucínila! Směla-li by pak nyní k němu vzíti útočiště? Magdalena byla hříšnice jak ona: ta wrhla se Pánu Kristu k nohám. Z odstrčil-li ji? Nikoli. Najde-li ona milosti u Něho? Kýmž to lze doufati!

Bože, co jí to wssedlo napadá! Nemůže se tomu ubrániti. Nemáť sice ještě vůle, následowati Magdaleny, a již to w ní bouří, již ji to táhne za sebou, a svědomí ožývá se w ní! Jeť nešťastná, ráda by si pomohla.

Zdou okolo křížů, stojících podle cesty. Žofie

widí je zdaleka, odvracuje oči, ale předce widí, a musí spatřiti Pána Ježíše, newědouc, co by měla činiti. Mine ho jednou, dwaťrát, po té se Mu w duchu pokloní, pať uděla kříž a konečně Mu noby políbí! Zdráhalať se sice, ale nic napat: Pán Ježíš na ni kýmá — wolal. Z widěla hlavu Jeho nakloněnou, ruce rozpiatě, bezděky dostala se pod kříž, ať nechťela, a stalo se, co jsme byli powěděli.

Katy ji strkala, štkubala, tahala, zlobila se, co to wymáďi. Nadávalať jí hloupých, že si leč jakého drába wssímá. Jofie ale, ta tu klečela na zemi, podpírajíc hlavu o studený kámen a plácíc. Museli ji nejednou odtrhnouti, aby nezameškali cestu. Newidělať — neshýšelať, ale rozwázala uzlíček, hledala w něm, sáhala do spod, wynadala staré kusy štatů, odhalila jeden, druhý, třetí, a hle, ukázala se šňurka — na šňurce wisel stříbrný křížek, dar to od tety k prvnímu swatému přijímání!

Katy jí ho chtěla wyrwati, ale nadarmo. Nadši život by jí byla dala, než tento nepatrny křížek. Šam posel, co je doprowázal, zastal se pohnutě dívčice, a pochwálil její úmysl. Měla tedy, co chtěla w rukou, před očima: wšak neupokojilo jí to, nýbrž litoť její byla ještě prudši. Šať se mohla, jať se směla přiblížiti k nejsvětějšimu Ježíši ona přeweliká hříšnice! — Ba neosmělila se ani, políbiti obraz drabý, na křť ale si ho předce zase zawěšila i myslila si: „Ach! teta, teta mi k Němu ukáže cestu!“

Katy ta ovšem zrazuje, vymlouvá jí dobrá předsevzetí, dotírá na ni po dobrém, po zlém: nadarmo! Žofie již na ni nedbá, odřiká se jí. Milost Boží jí obkličila, kterouž jí byli snad vyprosili Wěronowic a Nebudowic. Tak pospíchá k Zelenowu, a tam se naděje pomoci. Již ani na hanbě, potupě světské jí nezáleží: zasloužila ji. Bude to časná pokuta za hříchy, a té se chce volně podrobiti.

Posléze octly se w Zelenowě. Bylo pozdě odpoledne, když vycházely do města. Ž stály si na čelo plíny: Katy, aby jí nepoznali, Žofie, aby newiděli její uplakané oči. Dráb je odevzdal na radnici, tam si je poznamenali a propustili domů.

„Pojd se mnou,“ navrhuje Katy.

„Dnes jsme naposled byly spolu,“ wece Žofie, „leda chceš-li mne následowati w pokání.“

„Tak se tedy w skutku miníš oddati na to plactivé pokání?“

„Pomůže-li Bůh a lidé: ano!“

„Já ne! Tak daleko to se uinou ještě nedošlo.“

„D kyž prohlídneš!“

„Nechci!“

„Bůh tebou pohni, sestro!“

„Hle hle! Ona mi již chce lázat!“

„Spolu jsme hřeslily, sestro. Ráda bych, abychom se též spolu obrátily k Bohu.“

„Nelíbí se mi život knoufawý: přichyt se ho sama, když se ti líbí. Já budu světa užívati až do smrti.“

„Již nemáme arci nic společného, ale smiluje-li se nade mnou Bůh, chci se za tebe modlití.“

„Nestojím o to.“

„Sřich člověka, myslím si, může dříve opustiti, než přijde smrt. Až z dobré vůle nebo z přinucení po Bohu si zatoužíš, přijď, zkaž pro mne, a já ti podám ruku.“

„Jak to podivně žvaníš, až mně to v uších svrbí. Chceš-li, vyspi se dobře, třebaš na ulici. —

Tak se rozešly, a Žofie v skutku noclehovala na ulici. Spáti ovšem nemohla — nechtěla. Dokud lidé byli vzbůru, a sem tam chodili, seděla na schodech před kostelem a horkou hlavu omlazovala si na železných dveřích, na něž si ji byla položila. Těšila se, že jest na svobodě. Již jí nikdo nehnal cestou, nedoblížel na ni v noci, a Katy nebyla jí po boku. — S jak jest tomu ráda, že ji Bůh zbavil té společnice. Tu rozzímá v duchu o svém předeslém životě. — Jak často vstupovala po těch schodech do svatyně Boží! — Byla dítě, lehkomyslné dítě, ale čisté. — Viděla tam oltáře, obrazy, sochy; zpomněla si na slavnosti, při kterých bývala, na lidi, jižto ji obkličovali. Co se stalo z jejich bývalých spolužáček? — Jádna tak přehrozně neklela jako ona! Ach, cítí, že není hodna, aby stanula opět mezi nimi v chrámu Páně. Ani na ulici se k nim nepřiblíží. Napadá jí, co kněz mluvil s kazatelný, co jí samé povídal. Věda, že ho neposlechl. Měla také hodného děda i dobrou bábu. Škoda, že tak záhy umřeli! Leží na hřbitově —

milovali ji; ti dva jediná v domě upřímně ji
milovali k Pánu Bohu. Zbali pak vědí o její hanbě?
Snad za ni prosí u Boha!

Srdce jí táhne k nim. Z zdvihl se, kráčí
na hřbitov. Měsíček jí svítí. Tu hledá jejich hroby.
Jsou podle sebe: teta Anna jim postavila spo-
lečný kříž. Z vrhá se do dolíčku mezi ně, a obli-
čej skrývá si do trávy. „Kříž jsem tam pod zemí
s vámi,“ škytá, „ale s tou duší v nebi, jakou
jsem měla, když jste žili! S smilujte se nade mnou!“
— Tak se tu modlí a pláče. Rosa jí chladí roz-
pálený obličej. Ubohá hned objímá kříž, hned zase
jako mrtvá leží mezi mrtvými.

Uprostřed hřbitova stojí velký, černý kru-
cifix. Z toho padá na ni slín, a ona vzdychá:
„Bože pod tvou moc utíkám se: nezavrhuj mne.
Padám k nohám tvým! Chci býti a budu Mag-
dalénou.“

Z leze po kolenou k vysokému kříži; tam
klečí přes půlnoc; — klečí až do rána. Měsíček
zastel: ona ale svatého dřeva drží se ve tmě.
Jestě neví, co to je: seděti co Magdalena u no-
hou Kristových, slyšeti Jeho slova, plniti Jeho
vůli, zadošťčiniti za hříchy, milovati Pána. Ona
se Mu teprve koří, odovzdává se Mu, úmysl svůj
Mu vyjevuje: skutky budou následovati.

Ranní vítr jí vytrhl z myšlének. Z jest jí
zima. Celá se třese, i hledá, kam by se skryla.
Nedaleko je tu kostnice. S hrůzou se jí vybě-
hala co dítě a panna; nyní se jí nebojí; nebojí
se hrobů, kostí, rakví a mar. Z zachází do kost-

nice, přitahuje dvěře za sebou, a tam si stele mezi ně. Položívši hlavu na uzlík, odpočívá v sloučku při zdi a — usne.

Spi ubohá, pospi si a dřimej, posilni se k práci, jež ti nastává! Probudíš se sice k novému soužení. Ale co naplat? Musíš se mu podrobiti, abys ušla soužení jinému, většimu, věč-nému. Andělé blidejte! Buď živa, až dokonáš dílo své, a Bůh ti řekne: „Odpustěni jsou ti hříchové tvoji.“

VI.

Hrobník Zelenovský má dělati nový hrob. Z přivstáv si k práci jde na hřbitov a otvírá kostnici, kam si byl schoval motyku a rýč. Nastojte, ona tu leží ženská. Starzec dívá se, poslouchá; ona žije, dýchá — spí. Samého hrobníka oběhla hrůza, vidoucího ji ve společnosti umrlčích hlav. Nevit, kdo to jest, bojí se probuditi ji. „Ubohá,“ myslí si, „tys měla asi těžké srdce, že jsi se schovala sem k nebožtíkům! Což nemáš přitele mezi živými? Anebo se ti snad pokalil rozum, že neznáš smrti, a nestítíš se těch sebraných hnátův lidských? Nebudu tebe vytrhováti ze sna. Spi, dokud můžeš. Bez toho na tebe nečeká radost; bolest, která tě sem vehnala, obnoví se, až procítneš.“

To pověděv stařec, tisse vystoupil z kostnice, vyhledal si místo, a již odhazuje drn, kopá, vyhazuje zemi, modlí se a zpívá. Dřásá se půda,

Žofie to cítí, k uchu jejímu doráží hlas starého hrobníka; budit v ní sny přepodivné. Vidí pohřeb, rakvu a na rakvi mēnec. Kostlivci ho trhají dolů — usflílibají se sšeredně, dupají, wyzdvihují dlouhé tenké ruce, sáhají špicatými prsty po mēnci, táhnou ho k sobě, chtějí s ním utíkat — již pozdvihují hubených svých hnátů k skoku. Žofie se děsí, pot jí vyráží z čela. Chce křičeti, ale nemůže. V tom tu krásné, bílé dítky — jsou to andělé — berou mēnec, kladou ho zase na rakvu, stawí se w pravo, w lewo, do zadu a do předu — kostlivci prchají, andělé zpívají swatý korál. Žofie slyší ho, tíže jí padá se srdce a — probudí se.

Tu widí, kde je. Zpomenulať si, jak tam přišla. Nemá offlivosti ani strachu z mrtvých druhů okolo sebe. Ano, dívá se na umrlčí hlavu, wedle níž odpočívala její hlava a lituje: „Když bych se byla na tebe dříve dívala! „„Pamatuj na smrt““ pravíš mi, a já myslila jen na život. Ach Bože, jaký to život ale jsem wedla!“

Ž sbírá svůj uzel, wychází wen, a newybývá se hrobníkovi, jak byla již w kostnici slyšela, jak zpívá píseň k Pánu Ježíšši. On ji spatří, wyleze z jámy, co wyházel, jde jí naproti, a ptá se: „Jak pak se stalo, že jste si wyvolila nocleh w kostnici?“

„Dnes mi byl wěrů milý,“ dí na to.

„Jste zde z města?“

„Jsem.“

„A cí?“

Žofie nerada se wyzná. Ale nač by zapírala? Ž praví: „Nebudowic.“

„Zámečnická z Dlouhé ulice?

„Ano!“

Hrobník bezpochyby již o ní slyšel. Z pro-
hlédnutí si ji ostře, táže se: „By jste nebyla
doma?“

„Nebyla.“

„Nyní se vracujete?“

„Byla jsem k tomu přinucena.“

„Dobrowolně tedy ne?“

„Jsem tomu velmi ráda, že jsem zde.“

„A proč nejdete k rodičům?“

„Nepůjdu k nim.“

„Kam se obrátíte?“

„Chci si útočiště vzíti k pekaři Běroňovi.
Pekařka jest moje teta.“

„Znám ji! Jest to hodná žena; muž a
dětí také.“

„Proto u nich budu hledati milosrdenství,
jestli mne neodbudou.“

Žofie byla bledá, měnila barvu, trásla se;
sám hrobník pozoroval, že jí není dobře. Sotva
se udržela na nohou. Včera celý den nic nejedla.
V noci zastudila se; lítost a bolest porazily ji.
Velkým pohnutím duše umdlela a kleslo jí i tělo.
Padla k zemi před hrobníkem, počaly se jí dělati
před očima mžítky, točila se jí hlava, ztratila
moc nad sebou, opustily ji smysly, a byla bez sebe.
Z pomáhal jí stařec, zdvihal ji, třel ji rosou, a
když ji byl zpamatoval, a ona pro slabost po-
vrstati nemohla: podal jí ruku, podporoval a vedl
ji do domku svého, který byl ze všech starven

hřbitovu nejbližší. Již tuffil, již poznával z řečí její, že se obrátila k Bohu. Maje útrpnost s ubohou, odovzdal jí manželce své, a oba upřímně se starali o ni. Musela si lehnouti na postel, uvařili jí polívku a chtěli oznámiti u Nebudů nebo Běronů, že jest u nich. Nepřipustila tomu, ale prosila, aby ji nechali pod střechou svou, až drobet okřeje, a sama se tam bude moci odebrati.

Ž stalo se tak. Odpoledne jí bylo lépe. Počkala až do večera, a hrobník ji doprovodil k Běronovým. Přišli před její dům, a ona žádala dobrého muže, aby se vrátil, že sama se přihlásí k přátelům, k drabě tetě. Poctivý stařec učinil jí v tom po vůli, zmizel v ulici a ona sedla si na kámen u vrat. Ž čekala jako nesmělá žebračka, až někdo otevře. Slyšela uvnitř hlas, ozýval se i hlásek dětský, odříkávajíc modlitby večerní. Podivně jí to pohnulo a napadlo jí: „Bože, kdyby to bylo dítě moje!“

Sepnula ruce, poslouchala, a srdce jí pravilo: „Ano, jest to moje dítě!“

Naproti u zámečnicků bylo tma. Hrozila se toho domu, a opakovala si: „Tam nepůjdu.“

Brzy dvěře, a ona se zachvěla na celém těle. Tu vyšla ven Marie dcera. Chtěla ke kupci pro zboží, a widouc cizí ženu. ona sedí před vraty, ptala se jí: „Co pak tu děláte?“

„Ráda bych mluvila s Běronovou,“ odpověděla Žofie.

„Má matka není doma. Chcete-li vsáť něco, já vám sama posloužím.“

„Ona by mi pomohla! Kde pak jest?“

„V Praze.“

„Bože, v Praze?“

„Ano, šla tam s tetou Nebudovou.“

„A proč, prosím vás pro Boha?“

„Šly pro mou milou sestřenicí Žofii.“

Žofie jí chopila za ruku, řkouc: „Marie, ty Žofii nazýváš milou svou sestřenicí? Neodstrkuj ji: máš ji před sebou — zde!“

Marie se lekla, neodstrčila však ji, padla jí okolo krku a chtěla ji políbiti.

„S nechci,“ bránila jí tato. „Tyš nevinná — čistá, a já jsem hříšnice.“

„S pojd' k nám, pojd',“ nutila Marie, „budeme se těšiti, žeš přišla.“

„Odpustíte-li mi?“

„Všichni tě budeme míti rádi.“

„Přičiním se, vzdělati se podle vás.“

„Nassi a wassi jsou dobří přátelé, a milujeme se.“

„Můj otec se spřátelil s tvým otcem?“

„Zajisté.“

„Má matka s tvou matkou?“

„Ano.“

„Jakě se to staly divy, Marie?“

„Bůh všechno napravil.“

„U Nebudů žijí spravedlivě, jako u vás?“

„Žijí.“

„Tedy, jsem já sama jediná mezi vámi bíd-
nice! — S neopouštějte mne!“

„Vždyť jsme za tebe prosili Boha. A hle,

On nám tě dal! Díky Mu! Matky nasse hledají tebe. Což o nich nevíš ničehož?

„Nic a nic!“

„Ty se budou radovati!“

„Má drahá, uslyšíš o mně mnoho zlého. Jsem osflivě stvoření, nehodně, aby mě nosila země. Ty se ke mně ani nepřibližuj, sice se mnou poskvrníš. Dusse twá jest swatá. Ty se podobáš andělům, a já — bábům. S vyhybej se mi, skrývej se přede mnou: ženám, matkám mě přepuť, aby si mne vzaly pod ochranu, a pomohly mi, očistiti se a pokutu něsi za hříchů.“

Marie ji zase chtěla obejmouti. Žofie ale nedovolila toho, vytýkajíc jí, že neví, co činí. Dobré děvče plakalo: Žofie však řekla: „Viš, kdo byla swatá Magdalena? Já takjící Magdalenou ještě nejsem. Jsem teprv na cestě k Pánu Kristu. Těci mu wyznati winy. Slíbím, že se jich více nedopuším, odřeknu se jich a s pomocí Boží budu držeti slowo. On se nade mnou ustrne, a odpuť mi. Pať budu zase čistá před Ním: před lidmi — už nikdy. Welké musí býti pokání za welké hříchů. Welká láska za welkou milostí. Už budu přijata od Něho za dceru, a budu Mu smíti libati nohy, pať zajisté i do twého náruči se wrhnu, a wěž, bude mi to útěhou, že se ode mne neodvrátíš, jako jiní.“

Marie jistila, že oni wšidni státi budou při ní a řekla: „Poď k nám, newáhej, a přeswědčíš se!“

„Ach, že není twá matka doma!“

„Dna přijde a twá tež. Zatím zde máš babičku, Werunku a mě.“

„Prosím tě, k Werunce mě doveď!“

Wedla jí tedy k Werunce do malého poko-
jku za kuchyní, a ta jí srdečně uvítala i starala
se pak o ni jako o domácí dítě. Co newiděla
Marie, to widěla ona, i hned si všimla, že Žofie
stůně, a posel svou jí přepustila. Muselať na
sebe vzítí Marinciny šaty. Swlekši své dosa-
wadní, pravila, že se do nich do smrti neobleče.
Wšak Marie se již nikdy neměla obleci do těch,
co jí dala, a jen pod tou wýmínkou přijala je.
Čtěla jí je zaplatiti, až bude moci pracovat,
wydělawati; — hodná dívka se arcí odřekla wší
náhrady. Ano, snesla jí toho mnohem víc, než
potřebowala. Sama Werunka čtěla jí to a ono
darowati. Zejí šaty odewzdaly druhý den ráno
chudé žebráče, a nezbylo jí ze wšeho, co měla,
nic než malý stříbrný křížek. —

Otec Wěron ji nawštíwil ještě ten wečer,
a wěru wděčně pozdmíhl k nebesům oči, když mu
Marie zvěstowala, co se stalo. Rozprávěl s ní
wlídně, dodáwal jí důwěry, těšil se, že k němu
přišla, a čtěl jí u sebe podržeti, dokud jí to
prospěje. Byl ale přeswědčen, že i u Nebudů se
budou radowati z příchodu jejího, i přijmou ji
a příležitost jí poskytnou, by živa byla w prawdě
po křesťanskú.

Starí rodiče dostawili se k ní ráno a tež
jí prokázali mnoho lásky. Otcí zámečníku dal
úřad wědomost, že dcera jest we městě. Ten se

toho lekl, starosti si o ni dělal i prosil lékaře o radu a pomoc. Ten pověděl mu šetrně, že jest dcera u něho w domě, a otce oblažil novinou, že zajiště je jiná než byla. Menší děti Wěronomy newěděly o jejím předestlém živobytí, měly ji za nemocnou sestřenicí, a ochotně jí sloužily. Dcerušku její Annu také k ní uvedli; matka ale newzala do náručí, nepolíbila ji, nýbrž dala si od ní samé udělati křížek a bolestně se chvěla, když powážila, že ne ona dítěti, nýbrž newinné dítě jí dáwa požehnání. Také se s ní chtěla modliti, a snadno si pomyslíme, kterak jí každé slovo dcerino podalo na duši rozrývajíc a lítostí naplňujíc ji.

Nemohla několik dní s postele, a žalostně bylo její shledání s otcem. Ten přišel sám — domlekl se k ní přes ulici. Jeden tu odprossowal druhého, a oba plakali.

Wěroně ctili na faře. Wýborný ten muž promluvil o Josii s welebným pánem, a tento sám ji chtěl widěti a horlivě přispěl k spasení její duše.

Zatím se nawrátily matky. Dowěděly se konečně — policie jim tu zprávu dala — že Neuborová Josie s její tovaryšskou Katy jest již w Zelenově. I pospíchaly domů, a owšem celou cestu modlily se, aby pobloudilou obrátil a napravil Bůh. Velká byla jejich radost, když přišedše domů, slyšely a widěly, že činí pokání. Matka s dcerou tak se odprossowaly, tak si odpouštěly, jak se to bylo s otcem stalo.

Největší útěchu měla Žofie u tety. Toužila po ní — očekávala ji, a nyní dusse i tělo nabývaly síly a zotavovaly se. Ubohá neměděla, jak by se hned na počátku tetě lépe odporučila, než že jí ukázala křížek, jež jí byla před lety darovala. A teta rozuměla jí, a přicinila se, aby ji smířila s Božským Vykupitelem.

Wšickni jí w tom pomáhali, a podařilo se jim, oč tak tuze stáli. Žofie pozdravila se na těle i na duši. Powstala s postele, připravila se, šla do kostela, přiklekla k zpovědnici, a dlouho — předlouho zdržela se tam. Tak se očistila, swrbila se sebe hříchů, a slyšela radostně slovo: „Duspustěny jsou tobě hříchů twé, odejdi w pokoj!“

Bylo to w sobotu. W neděli na to mezi welskými službami Božími sama jediná přijímala u oltáře Tělo Páně. Prosila o to, a kněz rád svolil, aby tudíž celá osada widěla ji a wěřila, že se nawracuje do Církwe mezi počestné údy její. A mimo to, ačkoliv jen mlčky, chtěla odwolati nepravosti, jimiž druhdy dávala pohoršení. Chtěla se pokoriti přede wšemi lidmi a osvědčiti stroupení — pokání. Po swatém přijímání kajícnice, nawrátivši se zase Wěroňowům, w pobožnosti setrwala až do večera, a w pobožnosti trvali wšickni její přátelé.

Malá Anna, dceruška její, počala si natižati na bolení hlavy: rozpálila ji přenesmírná horkost, a ještě w neděli ukázalo se, že dostala osypky. Bděla u ní po celou noc. Žofie již ji celowala a k srdci tiskla, ona wšak radši byla u

Wěronowě a Marie, onu matkou — tu sestrou nazývají. Bylo jí hůt a hůt. Powoláno lékate; ten ale nemohl pomoci: smrt hrozila mladickému životu. Žofie klečela u dceruště sro, držela ji w náruči, a wroucí láskou ji obsypávala: boleček ale wypínal ručičky po Marii, a jen na prsou jejích a matky její odpočíwal pokojně. Z tečky umírající panence, že její matkou jest Žofie. Než děvčátko neradowalo se z toho, nesplo k ní a ukazuje na Wěronowou, pravilo: To jest moje maminka!”

W posledním okamžení zatoužila si ještě po Marii, dala se položiti na její klín, a odtud pohledla matku svou a — umřela.

Dobře se jí stalo děvince. Bůh jí měl rád. Snad ji powolal k sobě, že ho matka nyní tolik milowala. Jesnula w Pánu čistá, umtela newinná. Nepoznala žalosti a strachu. Jestě se nemusela zastyděti za winy rodičů, newěděla o nich. Než se jí wywinul rozum, než přišla k wědomí bolestnému, wypustila dušičku neposkvrněnou, a odstěhowala se k Bohu. Tam jí jazyky a úsudky lidské, těžkosti a pokusšení světa již nedostihly. Byla w bezpečnosti a orodowala za své miláčky bojující na zemi.

Žofie zůstala u mrtwohy dceřiny, až ji pochowali a pořáb se modlila — rozjímal. Při pohřbu kráčela za rakwí, okrášlenou wěncem. Marie jí nesla s družičkami. Wšickni přátelé i starí rodiče doprovázeli ji k hrobu. Dělal ho hrobník, jenž byl Žofii nalezl w kostnici a ušlal její dceruště mezi děda a bábu, k nimž se byla w oně

památné noci utekla. Snad jí to místočko vyprosilí u Boha.

Bylo po pohřbu. Lidé o tom všem mluvili rozličně; nebylo však mezi nimi ani jednoho, který by byl nepřál nebe sirotku děvčeti; že umřelo právě v tu dobu, když se matka jeho obrátila na pravou cestu, vykládali mnozí za zvláštní milost — mnozí za trest, mnozí za náhodu. O Žofii samé soudili jedni tak, druhí jinak. Povíдалo se o jejích špatnostech, a bývalá přítelkyně Katy je vyžrazovala ze zlosti a msty, že se jí byla odřekla. Hádaliť někteří, že prý jí to pokání nejde od srdce, a dlouho ještě ji ve městě mnozí měli za opovrženou osobu. Jen ti, co ji blíže poznali, nepochybovali o její pravé kajicnosti, a těchto ustavičně přibývalo.

Žofie žila nyní u rodičů. Nemýšlela nikam než k Wěronowům a do kostela na veselky pobožnosti. Doma pracovala za děvčetu. Nedopustila, aby rodiče si drželi děvčetu, ani když se jim vedlo zase lépe. Dtec byl mrzák: matka také ustavičně pěstovala: Žofie ale sloužila jim dnem i nocí. Ona sama byla zdravá: bleďá sice, ale vždy ještě hezká a sličná. Pohled její byl truchlivý a nesmělý, s nímž se nedávala do řeči, leda se starým hrobníkem na hřbitově, kamž často docházívala pod kříž a k hrobu své dcerušky. Ži také nikdo nemýšlel: panny se jí štitily, mládeženci se jí oškychovali, a ženy a muži báli se jí, aby jim nepořadila děti. Snášela trpělivě nepřijetí jejích, vědouc, že toho zasloužila a k níkomu se nedotírala přátelstvím.

Marie Wěroňowa brzy se stala newěštou welmi počestného a wáženého jinocha. Domníwala se, že by jí wěneček na hlavu uplésti mohla milá sestřenice Žofie. Wšsem ta toho neucínila, každou jinou službu jí přislubujíc. Mnoho a mnoho se naplakala při této příležitosti.

Po té nastaly jí těžké časy, ale přijala je ráda z ruky Boží: neposládala jich za soužení, nybrž za milost. Otec několik let ležel, zle se trápě; matka byla slabá, za to ale ona sama otce opatrovala. Hlavní útěcha jeho záležela w náboženství. Poskytovala mu jí, jak mohla: rozmlouvala s ním o Bohu, modlila se s ním, neopustila ho. D, jak tomu byl powděčen, že má zase wíru! Bez wíry byl by si byl zajiště zoufal. Umřel konečně w bážni a lásce Boží jako mučedník. Hned po něm ulehla matka. Z ta si prossla sstolu utrpení, a Žofie owšsem s ní. Pochowala ji, když se nad ní po dlouhém čase smilowal Bůh, wedle otce, a měla we wážnosti jejích památku.

Doměk patřil jí, a tu se wěru wynassli někteří, kdož si jí k wůli němu chtěli wzíti za manželku. Jeden zamilowal si ji opravdu, přesvědčiv se o jejím neuhonném žiwotě. Než kající Žofie newzala si ho a nemohla si wzíti nikoho, chtějíc až do smrti obětowati se na službu bližnímu we službě Boží.

Do swého domku wzala si chudé nájemníky. Sama se spokojila malou swětnicí; na potřeby swé si wydělala. Wšsať neměla hrubě žádných potřeb. Málo spala — málo jedla; sstaty nosila

vždy jedny a ty samé — byly černé — a náhlavě bílou plinu. Podle toho každý ji poznal zdaleka. Je vedla život takový v tichosti a bážni Boží, žila si konečně všeobecnou vážností mezi měšťany.

U Zelenové bylo mnoho chudých a opuštěných. Největší vedlo se jim, navštívil-li je Pánbůh nemocí. Žofie chodila k nim. Na počátku vyhledávala je: později oni si sami žalovali pro ni. Vědělať o každém, přispívala, sloužila jim, opatrovala je, hlídala u nich ve dne, hlídala u nich v noci, a pěkně je připravovala k smrti. Vdovci a vdovy, sirotci, čeledínové a žebráci nabývali u ní útěchy a pomoci. Kdožkoli v nouzi a bídě své neměl přístřeší, domlekl se k ní, anobrž ona sama došla si proň, a přichýstala mu místo v přibytku svém. Mnozí trpěli na zlé a dlouho trvající neduhy; bohabojná Žofie nešťítala se jich, třebať se jich nikdo nechtěl dotknouti; ona vymývala, zavazovala jim rány, snášela obtížný puč, křik a nářek jejich, vytrvala u nich až do smrti, oblékala je do rubášů, kládla do rakve, doprovázela je na hřbitov a tam je pochovávala. — Taková ochotnost a láska otevřely jí přístup do lepších domů. Zamožní měšťané volali ji k nemocným svým, když jim chtěli prokázati zvláštní dobrodiní, a tyto sami posílali pro ni — ne tak, aby pěstovala jejich bynoucí těla, nýbrž aby se ujala skormoucených duší jejich. Umělať pak jim domlouhati, těšila, napomínala je, a tak jí pomáhal Bůh, že se mu-

seli smířiti, kdožkoli žili v nepřátelství, že dávali náhrady za křivdy a škody, kdož je byli učinili bližnímu. Tato kajícnice přistupníky navodila ku pokání a nejednomu vrátila věru, již byl zanedbal a opustil.

Za všeliké práce a těžké služby své nikdy nebrala odměny, leda že přijala střidného postrmu, aby se nasýtla. Ale kdo jí udělil daru pro její nemocné a chudé, poděkovala mu ve jménu Páně, a mnozí z vděčnosti domolili jí, ano žádali, aby přišla k nim, kdyby potřebovala něco pro chudáky: dávali jí rádi, zač prosila. Brzy do toho, brzy do onoho stavu odebrala se; vynášela tady hrnceček teplé polívky, tam kousek masa, obnosený šat, podušky, polínka dříví na pomoc nešťastnému bližnímu.

Při nakažlivých nemocích neznala žádného strachu. Nejradši šla tam, kde bylo nejhůř, odkud byli všickni utekli, kam se nikdo neodvážil, a bez rozdílu všem činila dobře. Za toho času dvakráte žurila v městě cholera; horká nemoc rozšířila se častěji. Žofie ale pokladě významenalala se láskou a obětivostí věru hrdinskou.

Učkoliv pak ji ovšem staří i mladí ctíli a milovali: ona vždy zůstala pokorná, a vředu slávu obětovkala Pánu Bohu. V kostele sedávala vzadu v koutku pod křesťskou, modlívajíc se tu a rozjímajíc: plína jí sahala hluboko do obličej. Bývalo jí tam viděti časné ráno, jindy zase pozdě večer. Stávaloť se, že časem právě

mezi službami Božími přišel posel od těžce nemocného, našel a odvedl ji. Lid, vidá to, zdvořile a uctivě ustupoval, aby lehce prošla. — Lehkomyslným, padlým osobám byla věru andělem strážným. Stačilo, jen jednou ji vyslechnouti, jak jim povídala o svém vlastním pádu, slyšajíc, lítosti se třesouc a Bohu vzdávajíc díky, že ji vyvedl z přenesmírné zlázy, a slibujíc Mu, že za své winy do smrti bude zadostčiniti, aby pak po smrti mohla spatřiti Jeho tvář nejsvětější. Kdo jen jednou s ní mluvil o těch věcech, zajisté již nikdy nehřešil, a tuze zpusil světacky obrátily se k Bohu a wedle příkladu a slova jejího wedly život pořádný. — Mimo to matkám i ženám dávala výstrahu, když špatně vychovávaly děti, zvláště dcery své. Věděla, co jí samé škodilo; vědělať, co škoditi musí tudíž i jiným. Kde viděla dívku nedbale oblečenou, napolo nahou, domedla ji domů a prosila rodičů, by šetrili jejího studu a nemydávali jí ve zlý návyk a zlázu. — Ošmetných řečí, oplzlých žertů nemohla slyšeti bez pokárání. Wedly-li se u přítomnosti dítě, bývala tak zarmoucena, že plakala, a toho za tou příčinou poučila důtklivými slovy, zajisté na to nikdy nezapoměl. Již pohled její smutný a prosebný pohнул každého, že hned upustil od tlačená, klení a zlořečení. — Panenky před hospodou, jak ji zočily zdaleka, utíkaly, a požádala-li rodičů, aby jich s sebou nebrali k muzikám, zlý příklad a pohoršení stavíce jim před oči, poslechli jí. Ano, nejedni přestali tam choditi

fami, a žádná žena, žádná matka, co poznala Žofii, již netančila. Statečná kajícnice zajiště rozmělně předkládávala rodičům, aby děti své měli za vzácný poklad Boží, a čistě — neporuffeně odemždali je Bohu, jenž jim je světil. Sama hájila sirotků, když přišli do nebezpečství, učila a vychovávala v přibytku svým nedospělé a již odrostlé, avšak zanedbané panny.

Wěroňovic rodina vždy více milovala Žofii a pokládala si konečně za čest, že jest jejich příbuznou. Ona byla při smrti starých rodičů: dědečka i babičky, matky Anny a otce Prokopa. K Marii, prodané dceři jejich, si chobila odpočinout po svých obtížných, bohumilých pracích. Před tou nestyděla se býti útlocitnou a měkkou, kladla si hlavu na její klín a dala si od ní líchtotiti. Děti její tulily se k milé tetě, ona líbala a objímala je, ctnost a bázeň Boží štěpujíc a rozmnožujíc v nich slovy svými. A věru zdařily se po matce, a putovaly k nebi rovnou cestou a nikoli po zacházkách, co kajíci bříšníci. Starická Werunka byla též i jejich chůvou i zpívala jim, až zesnula v Pánu, oplakaná od všech jako matka. Wěrná služka zajiště pomůžena jest a dělala království nebeské. —

Žofie přečkala všechny miláčky své mimo mladší potomky braché své Marie. Ona zatlačila oči příteli svému hrobníkovi a manželce jeho. Wzpomínala na modlitbách na brábu, co jí byl první rozžbudil ku poání. — Dosledla o žalostném esudu srůdce svého, písaře a napotom=

ního správce, jenž zločiny své množil, až si sám v nouzi a bídě vzal život — byla na pohřbu prostopáskníka, jenž bohatstvím svým mánil bohaprázdne žensstiny, kupuje od nich ctnost za pešelnou mzdu, jemuž i ona byla upadla do rukou ohavných. Zplasil se s nim kdysi kůň, shodil ho a zabil se na místě; viděla mrtvolu již za živa napolo uhnile bývalé přítelkyně své Katy, a sama ji pochovála, poněvadž s ní nikdo neměl milosrdenství ani dotknouti se jí nechtěje pro neřád na těle i na duši, v němž hůř než horemado posla. Posléze sešla někde, byla starou babičkou. Bůh ji zachoval zdravou, že až do posledního okamžení sloužila svým nešťastným spolubratrům a Spasiteli svému Pánu Ježíši Kristu, až pak s Ním a v Ním zemřela u nobou pod křížem na hřbitově, kam se byla dostavila, cítíc se býti nemocnou a předzvídajíc poslední hodinku svou. Ráno před tím přijala svatě svátosti v chudém příbytku svém a večer byla nebožkou.

Donesli ji domů. Celé město sešlo se, aby vidělo ještě jednou tu ctihodnou ženu, jak tu ležela v černých šatech svých s bělounkou plínou na hlavě a s libým úsměchem a polkivem na tváři. V tom samém obleku položili ji do rakve, jak si toho byla vyžádala. Nechtěla žádně jiné ozdoby do hrobu, než stříbrný křížek na prsa, dar to po tetě Anně Běroňové, ježto již nikdy nesundala s krku. Však dostalo se jí předce i ozdob jiných: bohatí i chudí kladli jí na tělo obrázky, tak že byla jimi přikryta jako druhým šatem.

Veliký byl zármutek v městě, když ji pochovávali. Na věži se ozývaly zvony, na ulici modlitba a pláč. Žebráci, jimž odkázala domek na věčné časy, šly v průvodu, a za nimi školní děti. Měšťané nesli truhlu, mládenci a panny šli okolo ní, nesouce svíčky a věnce; veliký zástup mužů a žen nábožně následoval. Velebný pastýř duchovní, co ji pochovával uprostřed jiných kněží, u hrobu jejího učinil řeč, mysl a srdce dojmající a když ji ukončil slovy: „Smiluj se nad námi, všemohoucí Bože, aby, kdo nezůstal čistou Marií, byl takjící Magdalenou, umřel v milosti tvé bez hříchu a poskvrny, a dostal se do nebe, kde Marie a Magdalena společně Te chválí až na věky, amen,“ — poklekli všichni na kolena svá, a blahoslawili památce oslavené Žofie. —

Dědictví po matce.

O b r a z e ž i v o t a

ob

P. Wojtěcha Slinky,
kněze církl. na Hrábká.

Měste **M** . . . mě bydlí stará wdowa Meduňowá — zajisté ji, milý čtenáři, znáš, jsi-li z té krajiny. — Má dům zrowna na náměstí, žije se synem woškárem — welká swíce wíší nade dveřmi čistého krámce a za šlem widěti jest hojnou zásobu woškowého zboží.

Meduňow je we **M** . . . mě wíce. Kupec na rohu, starší kaplan, obroční w zámku a mydlář w ulici patří do toho rodu. Jsou to snad synové staré wdowy? Ne wšickni. Kaplan a kupec jsou wnuci. Onen jest syn woškáře, jenž hospodáří s matkou: tento se narodil u mydlářůw. A mydlář i woškář mají též jiné děti. Obroční také raduje se z několika údůw záležející rodiny. Jedna sestra jejích, prodaná za městského lékaře, již sama se nazývá babičkou. —

Meduňowá stojí we vysokém stáří. — Kdyby se shromáždili okolo ní wšickni wnuci a prawnuci, byla by jich, wěru, hezká hromádka. Někteří z nich nejsou we **M** . . . owě. Dcery se dostaly do sousedních měst. Synové rozpůhlili se po světě: jedni provozují řemesla, druzí zastávají rozličné úřady. Ani jeden z nich ale nezapoměl a nezapomene na „woškárowic babičku.“ Li, co zůstali w otcině, nosí ji w srdci a malé potomky své k

ní posílají do školy. A jak je miluje stará matička! Nežará — netrestá jich, a hle, předce u ní odvykají dětským nemravům a chybám, — učí se těm nejpěknějším ctnostem.

Když vlastní své děti měla doma stará rošťáka, byla to statná, přičinlivá žena. Ještě si povídají v městě dědouškové, že se jí druhdy neroztránila krásou žádná ženská. A v sličném jejím těle přebývala již tentráte sličná duše. Vedla své malické k bázni Boží. Co z úst jejích vyšlo, bylo čisté — svaté. Příkladem svým vábila k pobožnosti. Počestnost a láska stvořily se okolo ní. Ani jeden z těch, jež jí Bůh vložil do náručí, se jí nepokazil.

Otec je opustil záhy, odebral se na věčnost. Ovdovělá matka, co anděl strážný, obcovala pak mezi svými. Dorostli — sami se stali rodiči; a milá babička ještě žila. Již jí stáří poznamenalo čelo vráskami, sessedivěly jí vlasy, obličej vyschl a vybledl, ale půvabnost nezmizela jí z očí a tváří uslechlých.

Meduňová již v mladém věku vynikala neobyčejnou krásou. V stáří stala se její podoba ještě spanilejší. Vysoké čelo jemilo rozum. Mírné oko prozrazovalo citlivé srdce. Milá ústa mluvila jen pravdu. Ze všeho jejího jednání vyřítala stála — pevná vůle. A kamkoli přišla, doprovázel ji nemyšlený poslib. Čistá láska její vinula k sobě malé i velké. Již měla okolo sebe pravnučky a pravnučky. —

Kdo z příbuzných neposýlal k „babičce“ děti

svých hned od počátku, učinil to jajiště, když měly jíti poprvé k svatě zpovědi — k svatému přijímání. Tu nastal nový život u staré matky. Dřív se hrubě každého roku. — Chlapčkové a dívkiny již mnoho neděl napřed bývali u Meduňů — chodili k babičce. Připravovala je moudře a vlídně. Měla v pokoji mnoho obrazů, představujících život Pána Ježíše. Bylo tu viděti, jak se narodil v Betlemě. Milostně robatko odpočívá na klíně blahoslavené své panenské matky. Svatí tři králové Mu vzdávají úctu. — „Nechte malíčků přijíti ke mně!“ — Dobrý pastýř nese na bedrách ztracenou, avšak opět nalezenou ovcečku. — Syn Boží pní na kříži uprostřed dvou lotrů a dole stojí v hlubokém hoři Panna Maria se svatým Janem. — Vzkříšený Spasitel uprostřed učedníků dává jim moc, odpouštěti hříchy. — Na nebe vstoupení Páně: ty a podobné obrazy měla babička.

D jak poslouchaly dívky, když jim babička, vodíc je od obrazu k obrazu, vykládala svatě příběhy! Napřed mívaly radost, těšily se a plesaly. Potom se jich zmáhala velká truchlivost, a hledíce na Pána Ježíše, jak visí na kříži, plakaly, a babička — slytala s nimi.

„Pro naše hříchy trpěl a umřel,“ říkávala jim. „Kdo jest zlý, křičuje Ho. Z vy máte své chyby. Očiňte se, a Pán Ježíš bude vás milovati!“

Tu jim povídala o svatě zpovědi. Učila je, jak ji mají vykonati. Ukazovala jim za Pánem

Ježíšem do nebe, kam se k Němu dostanou lidé ctnostní. Aby věděly, jak je asi přijme Bůh na milost, vysvětlovala jim obraz o marnotratném synu. A když slibovaly, že se smíří s Bohem, chyb a hříchů se odřeknou, doma a všude i vždy plniti budou vůli Boží: nemohla se zdržeti stařenka, brávala si je do náručí — líbala — objímala je; a jim se zdálo, že i nebeský Otec je wine k sobě. —

3 posleřly s babičkou před kříž, modlily se nazpaměť, a co jim předříkávala. Zpýtovaly se pak s ní svědomí, wyptávaly se, a hned by se jí těž byly zpovídaly. Babička s nimi chodila na mši svatou: sedělať u stolici, ony stály mezi žáky, s láskou a rozkoší obližejíce se po své pobožné babičce. Také jim pomáhala wykonávati dobré skutky. Dávalať jim peníze na almužny a modila je k nemocným — k chudým. K nastávající slavnosti jim jednala nově šaty, ale nikdy je nezapomněla napomenouti, aby si na nich nezařládaly, že Bůh hledí na srdce a pěkný šat že se jen pro čest a slávu Jeho bere.

Před svatým přijímáním představila jim wyobrazení u Kani Galilejské, nasycení 5000 lidí, poslední večeři. — Modlitby a pobožnosti trvaly, až nastal určitý den, a pak i babička klečela u oltáře, s milou mládeží přijímajíc Tělo Páně. Potom snídaly. Pozvala i nejnuznější školáky. Na stole bylo prostřeno červeným ubrouskem. S bělounkých konví se nalívalo mlíko a třebas i káva do malovaných šálků, a buďta lesklým nožem dělila se na kusy. —

Bývaly tu i matky dětí, dcery neb wnucíky staré babičky — bývali též otcové, synové neb wnuci její a zpomínali si na čas, když druzdru sami podobným způsobem slawili první zpověď, první swatě přijímání. W dušičkách jejich ožiwly po každé nábožné city z mláde; a každý wřele děkowal Bohu, že byl položen dobrý základ, který se nerozwiklal w životě, chráně jich až posud před pádem a zkázou.

Babicka každému dávala památku na přijetí swátosti, rozdávala křížky, modlitby, obrázky; a dlouho s nimi ještě konávala zvláštní pobožnost, utvůzující jejich mysl w oblíbených ctnostech.

Byly to rozkošné doby pro mládež a pro babičku. Měl-li pak později některý z jejich příbuzných jinou swátost přijmouti, měl-li býti břemován, wstoupiti do manželství, cwičil se u ni, a ona ho zajisté naplnila nábožným duchem a pravým předsewzetím. Ano, několiť swých miláčkůw připravila také k smrti. Wždy se jí zdálo, že brzy půjde za nimi. Ale přibýwalo jí let, a život její se prodlužewal od roku k roku. Wšichni to uznávali za welké dobrodiní: babicka jim byla nejlepším přítelem; milowaliť — následowaliť jí na cestě, wedoucí k Bohu. —

Abý památku její tím více mohli ctiti a poznati prostředky, jimiž se pozdwišla k neobyčejné duchovní dokonalosti, umínili si, že jí požádají, aby jim wyprawowala rozličné své osudy. Z stalo se tak. Babicka slawila osmdesátý den swého narození. Přátelstvo se shromáždilo, a kněz kaplan

ve jmenu všech přednesl prosbu, již maticka vyplnila po dlouhém přimlouvání. Vymínila si ale, že bude povídati jen v neděli, aby prý nezanedbávali svých povinností.

Ž chtěli věděti, kdo smí býti přítomen. Dna to odemzdala vnuku knězi, aby wolil a pozval: že tomu nejlépe rozumí. Wostár, kupec, obroční, mydlár a lékař, manželky jejich, synové a dcery, a již také dítky těchto byly připuštěny; komu minulo dwanácte let, měl přístup. Ž napočítalo se pak více než třicet osob. Gotwa se mohli dočkat neděle. Sned jak bylo po požehnání, všichni sešli se u babičky. —

První neděle.

W pokoji jest příjemno, židle stojí vedle židle. Na tu největší a nejměkší sedne si stará panímáma. Ostatní usadí se kolem ní dle stáří. Ž stalo se tak. Utichnul hovor, wyptávání se a pozdravování. Welcí, malí mají upřený zrak na babičku. Dna se usmívá, pochybuje, že ještě ví, co se jí přihodilo za mladých let, a slibuje, že chce pověditi čistou pravdu.

„Mnoho wám již bude známo,“ pravila. „ale wypravím to předce, abychme měli začátek a konec. Neodečkávejte divů. Co uslyšíte, mohlo se státi každému a oznamuji wám to, abyste si vybrali dobré příklady a vystříbali se cizí zřufšeností. Dám co mám, a dám to upřímně — beze všeho líčení.“

Otcové a matky ji ujistovali, že jim učiní velikou radost a těšili se, že jim to prospěje a rodinám jejich.

Meduňová se zamyslíla, po chvíli zdvihla hlavu a jala se vyprávěti, jak následuje.

Můj otec byl v lese, blíž městečka L...c, panským myslivcem. Snad bych na něj byla již zcela zapomněla, kdybych nebyla viděla, jak umíral. Ležel na posteli — přišel kněz — my vyšli ven — matka mne držela v náruči, modlíc se a bledouc, tlačila mne k srdci. Když zazněl zvoněk, vrátili jsme se — já klekla na zem — a bratr byl tak malý, že pokojně spal v kolíbce. Mně bylo pět let.

Také to vím, že mne potom podávali otci do postele, líbal mne, udělal mi na čele kříž, a pohladil mě po tváři. Bratr se dal do křiku, když ho probudili, aby přijal požehnání otce. Matka omdlela, obmývali ji studenou vodou. To mne tak poděsilo, že jsem přenáramně plakala. Vynesli mne do čeledníka a tam mne konejšila děvečka, — až jsem jí na klíně usnula. Ráno mne již nepustili k milému tatickovi: byl nebožtík. Teprve když ležel v rakvi, dovezli mne tam, abych se na něj podívala. Matka chtěla, abych mu pocelovala ruku. Učinila jsem to. Ale již byla studená, lekla jsem se, a na prsa jsem se jí přitulila.

Když ho odnášeli, jela jsem v kočáře. —

Máma paní si mne vzala pod ochranu. Na hřbitově jsem viděla hrob, a když otce spouštěli do něho, vedla jsem velký nářek. Bratr byl doma s děvečkou.

Dověděla jsem se později, že otec umřel na silné zapálení plic. Byl náhlý a prudký, však dobrosrdečný. Pamatuji se ještě jako ve snách, že mne brávil na kolena, hraje si se mnou a houpaje mne. Matka jej milovala velmi, a povídala mi, když jsme se za něj každodenně modlili, že musím býti hodná, abych zachovala ve cti jeho památku. Zvláště spravedlností prý se významenal a životem v každém ohledu bez úhony. Dej mu Pán Bůh nebe! Tělo již dávno zprachnivělo, a já často v životě oželela jeho ztrátu.

Musely jsme se vystěhovati z myslivárny. Matka malou majíc penzi, usadila se v L. . . cích. Nemedlo se nám dobře. Sotva jsme se užívaly. Děvečku jsme neměly. Matka sama osvětňovala bratra. Nemohla tedy mnoho vydělati. Šila i vyšívala pro lidi, předla i pletla punčochy. Já jí pomáhala hned od prvních let. —

Přátelé si mne sice chtěli vzíti k sobě, ale ona mne nedala, nemohouc se rozloučiti se mnou. A já jsem se také bránila. Díky Bohu, že jsem od ní nepřišla pryč. Jestě mi scházel dobrý základ ve víře — byla jsem slabá a neztušená. D to ale pečovala dobrá matinka. Dvossiem nebylo mi více než dvanáct let, když jsem ji ztratila. Ale do toho času se utužila má povaha. Já se

stala křesťankou: poznalať jsem Pána Ježíše a naučila jsem se sloužiti Mu.

Nemím, byla-li má matka vždycky tak nábožná, anebo oddala-li se Bohu tak vroucně teprva v neštěstí. U mne zanechala na mysli obraz svěťice. Z hádám, že byla nejen bohabojnou wdowou, nýbrž i bohabojnou pannou a ženou. Musela mítí hodně rodiče. Dobře ji vychováli. Zнала všechny práce: sprostě i vzácně. Věděla mnoho z knih. Strojila se jednoduše a čistě; jednání její bylo tak způsobilé a milé, že se mi nejvíce líbila mezi všemi lidmi na světě.

A jak jsme se milovali! Ani vám to nemohu vysloviti, drahé dítky! Sama mne učila čísti, psáti, počítati, a obzvlášť pak Pána Boha znáti. Já zase učila bratra. Když pak jsme byli zkoušeni ve škole a na škole, chválili nás i matku, a nemohli se nám dosti wynadiviti.

Mne každý měl rád. Byla jsem hezká, jak říkali. Z slyšela jsem kolikráte na své uši: „To je poupě — to je anděl — to je dceruška k pomilování!“ — Takové lichocení mohlo mne pokaziti, kdyby nade mnou nebyla bděla matka. Powěděla mi, že se tělem nemůžeme podobati andělům, poněwadž těla nemají. Zmenují-li mne lidé andělem, že to tedy musím mysliti na duši a má-li duše wlastnosti, jakýmiž se w nebi stvějí andělé, že mi tu chwálu přeje ze srdce.

Zsem-li k pomilování, pravila, to že také záwisi na kráse duše a ne těla, které zahyne, do hrobu přijde jako — tělo otcowo. A to mne

vždy přesvědčilo hned o pravdě jejích slov. Otce jsem viděla v rakvi; klekávaly jsme na hrobě, pod kterým hnilo tělo. O duši jsme byly přesvědčeny, že jest v nebi, poněvadž byla bezká.

Je jsem poupě, toho matka nezapírala. I vyložila mi, jak tomu mám rozuměti. Byly jsme v zahradě, kde bylo mnoho růží nerozvinutých — rozvinutých — opadávajících. — Matka pravila: „Podívej se, tu jsou poupata. Toto teprva vyकुtuje, rozhrnulo právě kalíšek, usmívá se na svět, chráněno jsouc lupeny, mezi nimiž sedí jako dítě v klínu matčinu. — Toto již má více svobody. Vyrostlo — klín matčin mu sice nestačí, předce ho ale ještě drží a objímají její ramena. A hle, zde se již poupě otvírá. Zde kvete krásná růžička. Dosáhla své dokonalosti. Pozoruj však, ještě ji podpírá matka. — Milá Ludmilo, ty jsi teprve poupátko, a bratr tvůj Cyrill jest poupě ještě utlejší. Porostete, až budete růžemi, to jest dospělými lidmi, velkými — květoucimi. — Jestli já vám pak nebudu podporou, ostříhejte sebe sami, věrně držíce se Boha. — Tamhle růže vadne, tamhle již pouští listy, tamhle se rozpadá: — dokončen jest její život. To se stane i se mnou, stane se i s vámi. Než mějte se na pozoru, aby se nezahryzl zlý červ do vašich pupat, a neukrátil vám květu. A nejhoršími hmyzy jsou hříškové. Ti připravují záhu i poupěti i růži, malým i velkým, tělu i duši.“

Já s matky nespouštěla oka, když takto mlu-

wila. Jen když mi ukazowala růže, ohlíbla jsem se po nich, abych widěla rozdíl mezi nimi. —

„Maminko, wy jste růže?“ ptala jsem se konečně.

„Miláčku,“ odpověděla mi, „cítím, že jsem odkvětla. Zdraví se mi horší — tělo slabne — snad brzy poklesnu k zemi a do země jako to listí, co zde leží na cestě. — Ale, Lidunko, dusse může býti růží, která nikdy newadne. Je-li čistá, miluje-li Boha nade všecko, a bližního jako sebe: pokvěte — na věky — pokvěte w takové kráse, jaké oko newidělo — jaké ucho neslyšelo. Zsem-li já takowou růží, to rozsoudí Bůh. Wynasnažila jsem se wší silou, abych jí byla, a proto doufám w Jeho dobrotu. — Wid, ty také budeš bohumilou růžinkou?“

J chtěla jsem jí býti, a matka řekla: „Na kráse tělesné si nezapládej. Ta padá do oka, poněwadž jest powrchní, zwenčí. Krásu dusse není widěti. Tu poznáváme teprw ze skutků. Když si lidé wšimnou, že nás Bůh obdaril pěkným tělem, nemáme z toho chwály: neboť jsme se sami nestworili. Ale co jest w nás dobrého: to jest dílem naší zásluhou a owocem milosti Boží.“

Pamatowala jsem si to. Mohli mne nazýwati andělem anebo něčím jiným, nikdy jsem proto nebyla marná ani pyšná. Když mne někdo milowal, že jsem byla hezká: nic nedala jsem na jeho lásku; a to mne zase chránilo před mnohým nebezpečstwím.

To je prawda, že jsem se hleděla každému

dobře zachováti. Ale záhy již jsem rozeznávala, co se sluší a nesluší, a nikdy jsem se neucházela o přízeň lidskou nepravými prostředky. Ba, do-
tud jsem byla dítětem, činila jsem dobře proto, že to má býti, a nestarala jsem se o následky. Soufედם se na mně líbilo wšelicos, a já o tom tenkrát věru ani newěděla. Matka mne vedla k pilnosti a pracovitosti. Sedávala, chodila, pracovala jsem s ní, myla jsem podlahu a nádobí; prala i varila jsem a wodu jsem nosila ze studně. Ani mi nenapadlo, že jest to něco zvláštního; ale měšťané to chválili. Posloužila jsem i jiným lidem, když bylo možná. Doblížela jsem na děti; došla jsem jim, kam chtěli, a na wšelicos jsem jim dávala pozor.

Nejvíce jsem owšem bděla o matku. Ubohá často mi postonávala, a tehdy jsem nesměla od ní ani na chvíli. Prála si, abych wykonala první swatou zpověď a připravila se k prvnímu swátému přijímání, dokud bude na živě. Tato žádost wyplnila se jí skutečně. Byly to swaté chvíle, jež mi živě zůstaly w paměti, a mohu mluwiti o nich, — jako by právě teprw nyní byly uplynuly.

Je to divná věc! Mnohé věci z mého mládí, co wám zde wypravuji, nic mi již nepřicházely na mysl, ano já téměř newěděla, že se staly. A nyní je w duchu widím před sebou, a otevírá se přede mnou swět, který již dávno pominul. —

Byl advent. Děti šly k zpovědi. Někteří swátost pokání přijímaly ponejprw. Mezi těmi byla jsem i já. Jednou wečer pravila matka:

„Vidunko, zejtra ráno tě časně zbudím. Půjdeš se mnou do kostela na roráty. Bude ještě tma. Ponešeš lucernu. Potom si rozsvítíme sloupek, abychme viděly do modliteb. Musíš se pobožně modlit. Víš, že máš před sebou svatou zpodob.“

Já ještě nikdy nebyla na rorátech. To neznámé slovo „roráte,“ tma a lucerna, modlení v kostele při svíčke a zpodob — to vše se mi zdálo tak podivné a neobyčejné, že jsem o tom přemýšlela dlouho do noci. Srdečko se mi chvělo, kmitala se mi před očima světylka a roráte — roráte mi znělo v uších. Když jsem usnula, blázily mne také krásné sny, že prý jsem se pořád usmívala.

Matka spala málo; ona seděla vedle nás a pracovala. Když byl čas, položila mi lehounce ruku na čelo. Já jsem se hned probudila. Musela jsem se čistě a teple obleci. Políbivše ještě spícího Cyrilla, ubíraly jsme se do chrámu Páně. Ze všech domů — odevšad vycházely lucerny, a již venku jsme viděly, jak jest v kostele světlo. Já trnouc — vstala do svatyně.

Sedly jsme si do stolice. Každý měl před sebou sloupek nebo svíčku — hořely lampy, oltář byl celý jako v ohni. Já se nemohla modlit z knihy, a pořád jsem pozdvíhovala oči. — Když kněz sloužil mši svatou a lidé nábožně zpívali, vyhledala mi matka píseň a pravila:

„Zpívej také, Vidusko!“

Nechlubím se, ale měla jsem hezký hlas. sotva jsem začala mluvit, již jsem zpívala

s matkou. I dala jsem se do zpěvu, snadno pochytala jsem notu, a převelmi mne to těšilo. Matku to těšilo též, že zpívám: sama si říkala z modliteb a sňýbala se do nich, abych newiděla, že pláče. Ještě více ji pobuulo, když jsem spolu zamírala voráte překrásnou a líbežnou písní: „Zdravas buď Panno Maria, ó Královno! Ty jsi Panna usfledřtilá, ó kralowno Maria!“

Zpíwala jsem až do konce, ale již se mi trásl hlas a slova: „Pros za nás za bříšně nyní, ó Královno! V hodinu smrti poslední, ó kralowno Maria!“ mne přemohla. Polily mne slze, a pláčtivě dořekla jsem: „Maria!“

Newěděla jsem ani, proč pláči. Matka to wěděla, a jdouc se mnou domů, pořád mi tiskla ruku. — Cyrill ještě spal. Zamolala jsem na něj. Když se oblekl, pomodlila jsem se s ním a snídali jsme.

Byl čtvrtek. Matka si ten den wymolila bezpochyby schwalně. Po snídání řekla: „Žať se ti líbilo w kostele?“

„I překrásně!“ odpowěděla jsem.

„Milá dceruško,“ pravila matka, „tobě se líbilo, coš widěla a slyšela, ale ještě krásnějši je wsěho toho půwod a wýznam. — Miluješ Pána Ježíše?“

„Miluji.“

„Proč Ježí miluješ?“

„Umřel za nás, aby nás wykoupil.“

„To je prawda. Ale kdo umřel, musel se tať naroditi. A kde se narodil Pán Ježíš?“

„V Betlemě.“

„Jak se jmenuje matka Ježího?“

„Panna Maria.“

„A kdo mu byl Otcem?“

„Bůh — otec nebeský.“

„Či tedy byl syn?“

„Boží.“

„Nu, hleď, památku narození Ježíše Syna Božího budeme slaviti o vánocích a v adventě se na ni připravujeme. — Co znamená slovo advent?“

„Přísťtí, totiž Pána Ježíše.“

„Co slovo rorate?“

„To ještě neví.“

„Jako advent jest i slovo rorate latinské; začíná jím mše svatá a překládá se do českého „rosu dejte.“ Po tom následuje „nebesa s hůry a oblačkové dšstěte spravedlivého; otevři se země, ať vzejde Spasitel.“ — A jaké víře se přiznávali národové před Pánem Ježíšem?“

„A židovské a pohanské.“

„V kterém národě se Pán Ježíš narodil?“

„Mezi židovským.“

„Proč?“

„Bůh si národ židovský vymolil a vedl jej, aby byl schopen přijíti Spasitele.“

„Dovšem. Židé měli od Boha také zjevení náboženství. Jmenuje se starý zákon. — Nábožní a ošvicení mužové posláni od Boha, bývali mezi nimi povzbuzující je, aby zákon plnili. Z slibovali a předpovídali jim Spasitele, který starý

zákon doplní novým, vykoupí je od newědomosti a hříchu a oni Ho toužebně očekávali. Takovou touhu vyslovuje též to slovo „corate,“ a co k němu je připojeno. Prorok Izaiáš tu vroucně vzdychá po Spasiteli. — Vidíš Lidusko, to činíme též my. Jen hodní Židé Ho přijali; od těch zlých byl ukřižován a jen hodní křesťané se radují z Jeho přístí. — Víš, co je hřích?“

„Vím. Hřích jest dobrovolně přestoupení zákona Božího.“

„Kdo zákon Boží přestupuje, může-li pak se líbiti Pánu Ježíši?“

„Nemůže.“

„Pán Ježíš nás vykoupil od hříchův. Co musíme činiti, když jsme hřešili, aby na nás Jeho vykoupení nebylo zmařeno a my se zase z lásky Jeho těšiti mohli?“

„Musíme přijmouti svátost pokání.“

„V čem záleží tato svátost?“

Já udala, jak to stojí v katechismu, a matka mne učila, jak bych se měla zpovídati. Neměla jsem to za těžké, neboť zatajovati bych jsem nebyla zvykla: dobrá maticka mi významí jich vždy poušnadnila. Prowinila-li jsem v něčem, newadila se hned a netrestala mne, nýbrž rozebírala to se mnou, je-li můj skutek dobrý nebo zlý. Potom me mně zbuzovala lítost. Když jsem tu měla v srdci, sama jsem činila dobrá předsevzetí a slibovala jsem polepšení. Z ukázala mi, jak bych je mohla wyrvésti. Mimo to byla-li jsem v nešnázi a pokusšení, utíkala jsem se k ní, pověděla

jsm jí, co se mi přihodilo, čeho jsem se dopustila a na prsou jejích jsem našla pomoc a utěchu.

„Má duše!“ pravila tenkrát, „nyní se utěš k Bohu. Já ti nemohu odpustiti winy. Té moci nemám. Bůh je s tebe sejme při první zpovědi, a potom rozhodne, až se budeš zase zpovídati. Jen buď upřímná a přičiň se, abys dobře vykonala, co se ti porčí a nařídí.“

Mluvíly jsme spolu až dopoledne. Já jí líbala ruku a toužila jsem očistěnou býti světosťi pokání.

Milé děti, byl to pro mne památní den: tento a druhý, když jsem ponejprv přistěkla k zpovědnici. Srdce se mi otevřelo, žalovala jsem na sebe — Bůh mi, že jsem měla svatou vůli, a když mně kněz dával rozhřešení, řka: „Odpouštějí se ti hříchy tvé!“ bylo mi tak blaze, tak lehko, tak wolno, že jsem se nemohla ani odtrhnouti od duchovního otce. Šla jsem k oltáři, svobodně jsem pozdvihla oči wzběru, dívala jsem se na Pána Ježíše, na Jeho svatou Matku, na andělky, na Sváté: a zdálo se mi, že se k nim mohu již přituliti bez bázně a strachu.

S wyjasněnou tváří vrátila jsem se k matce a padla jsem jí okolo krku. Dna přivinula mne k svému věrnému srdci, a celujíc mne, konečně řekla: „Dcero, již tedy wiš, kde máš w životě svém hledati spásy! Wid, že nikdy a nikdy na to nezapomeneš?“

„D nezapomenu,“ škytala jsem, a od toho času mi zpověď zůstala tím, čím mi tenkrát byla.

Nastaly wánoce. Slawila jsem narození Páně s takovou radostí, že si to musíte sami pomyslit. D půlnoci jsem byla také w kostele, modlíla jsem se, zpíwala jsem, pořád jsem si opakovala: „Pán Ježíš tě miluje. Můžeš se mu klaněti s anděličky, s pastýři. Jsi bez poskvrny!“

Bůh mi dopřál té milosti, že jsem po celý život vždy adventního času pobožně přijímala swátost pokání, a radowávala se o swátcích jako tenkrát. Začátkem byla první swatá zpověď. Nyní wíte, proč jsem u wás wšech o to dbala, o to se starala, abyste ji také hodně wykonali. Co jsem učinila při wás, čiňte u swých dětí, až mne více nebude. Bůh zaplať matce, že mne naučila ze studnice nebeských swátostí čerpati pravého štěstí. Jak uslyšíte, i Tělo Páně — přijímala jsem poprvé před jejíma očima a s její péčí. Tím dala mi wšecko, co mi mohla dáti: dala mi nebe již na swětě — a sama ho již dárno požívá u Boha.

Wšak dnes již můžem si odpočinouti. — W neděli, dá-li Pán Bůh, budeme pokračowati.

Druhá neděle.

Rozumí se samo sebou, že se po každé u wostřárůw ještě chvíli o tom mluwilo, co byli slyšeli od babičky. Doma o tom rozjíмали celý týden. Tak i to jisto jest, že se často odwolávala na jejich úsudek, na zkuffenost a oni řeč její potwřzowali, přidawajíce k ní wlastní swé příklady. Někdy se také ptali, chtějí zwěděti to a ono. Nebudeme ji

ale vytrhováti, a vystříháme se všeho zbytečného opakování. — Sessli se a odesli — babička začala, přestala povídati. To se stávalo každou neděli.

„Aťkoliv jsme s matkou žily v chudobě,“ jala se mluvit babička, „předce mohu říci, že jsem toho ani necitila. Byla jsem šťastná, ne-žádala jsem si lepšího pohodlí a nikomu jsem nezaviděla domův, statků, pamlskův a jídel. Málem matka pořídila mnoho. Já jí ve všem byla k ruce. Když stonala, nemohouc opustiti postel, sama jsem vedla hospodářství. Byla jsem umytlá, dbáti o pořádek i čistotu, a tu vlastnost podržela jsem po celý život. Matka nemohla vystáti špinu, říkajíc: „Kdo se nestará o čisté roucho na tělo, — chrám Ducha svatého — poskvrní si snadno i duši. Člověk, jenž není ušlého citu, lhostejně a tupě snese hřích a hanbu.“

Blasy měla jsem vždy dobře upravené a utajené černou stůžkou. Saty od prvního až do posledního kousku byly vyprané; nenalezalo se na nich ani škvurny ani díry. Šíla i právala jsem si je již sama. Matka mi dávala své staré, a já si je s pomocí její vždy dobře a hezky připravila.

Nejhůř bývalo matce na jaře a na podzim. Rasklala a dusila se — těžko seděla — těžko ležela. Velmi se jí ulehčilo, když jsem jí dala pod hlavu ruku, lehounce jí krk nazdvihujíc. Ptávala pak se mne: „Nebolí tě rameno, Liduško?“

Je mne neboli, nesměla jsem říci: neboť nebýla jsem nikdy. Ale vymluvila jsem se, že to

nic nedělá, že to snesu, a vroucně jsem se k ní přivinula. Ve dne, v noci jsem jí podávávala líky, probudila jsem se v ustanovenou hodinu a kolikráte jsem ani nespala, modlíc se u její postele a bdíc. Mluvávala o mne velký strach, že si uškodím; napomínala mne, abych se šetřila i chtěla mne přesvědčiti, že si sama pomůžu. Já však jsem jí neopustila a neuskodila jsem si. Minulo osmdesáte let, buď Bohu chvála! a hle, jsem tu posud mezi vámi. —

Jednou přišlo matce tak tuze zle, že jsem o půlnoci běžela pro lékaře. Bylo tma a přišlo. Z vyšla jsem ven, aby matka nezapozorovala, kam jdu. Nemohla jsem si tedy rozsvítiti lucernu. Slapala jsem do bláta, padala jsem do jam, pronásledovali mne psi, a sotva jsem rozeznala dům lékařův od ostatních. — Já se bála silně tlouci. Žukala jsem tedy jen svou malou ručičkou, a nikdo mne neslyšel. Již mi bylo zima, trásla jsem se; soužila mne myšlenka, že mne matka pohřší a bude v úzkostech o mne. Musela jsem hřmotněji udeřiti na vrata. Ručkou to nešlo — klavír na vratech nebylo — i hledala jsem klámen a našla jsem ho po dlouhém chmatání. Vouchla pak jsem jednou — dvakrát. Ve všech staveních se ozývali psi, a mnozí zrovna do mne házeli.

Konečně se otevřelo. Já vešla. Děvečka se mne ptala, co chce?

„Jdu pro pana doktora,“ odpověděla jsem.

Podle hlasu poznala, že jsem dítě, a divila se, že nepřišel nikdo velký.

Já řekla: „Maminka stůně — u nás nemáme nikoho. Bratr jest ještě menší než já.“

„Ty jsi děvče?“

„Ano.“

„A čí?“

„Myslivcově, co jsme zde v nájmu u Ze-
abků v zahradě.“

Devěčka mne nechala státi. Já se strčila k zemi na boběček a čekala jsem, až přijde doktor anebo mi něco řkáje. Přišel brzy; měl srétko, a já trnula, že se snad se mnou bude mluvit. Nwiděl mne hned a pravil: „Kde pak jest ta holka?“

Stamžikem jsem stála vedle něho. S rozavšši jej za ruku, prosila jsem: „Nehněvejte se, ach, nehněvejte se, že jsem vás vybourila! Mamince jest tuze zle!“

On se na mne podíval, pousmál se a přivětivým, sladkým hlasem řekl ke mně: „Dna je to má Liduska! Kdo pak by se na tebe mohl hněvati. Všdyť plníš čtvrté Boží přikázání: — ctiš matku, budeš dlouho živa a dobře se ti povede!“

J splnilo se jeho proroctví!

Dobrý pán vedl pak mne za ruku, přitýkal mne pláštěm. Dášil se na nás, a my ovšem tím čerstvěji jsme chvátali pod střechu. Vstoupíme k matce — mluvíme na ni — ona nám neodpovídá — bylať — bez sebe. Já klesla na zemi, počala jsem spínati ruce, volajíc: „Bože, žbuď maminku!“

„Lidusko,“ těšil mne doktor, „ona žije —

jen vstaň! Budeš-li mi pomáhati, vzkřísíme ji, o bude vssedlo zase dobře."

Dvsssem jsem hned byla na nohou, abych pomáhala doktorovi. Z držela jsem matce hlavu, on jí dal čichati k náře láhvičce, kterou si byl přinesl s sebou. Potom jí vsil do úst několik kapek jistě tekutiny, kterou těž vytáhl z tobolky. Já ani nedýchala. Doktor jí třel čelo a spánky. Začervenala se jí vybledlá tvář — otevřela oči — dívala se na nás, ale nepozorovali jsme, že jest při sobě. Dko bylo jako skleněné a nejevilo života. Po chvíli se začala probírat z mdloby — poznávala nás, nemověla vsak, co se děje, a tážavým okem pohlížela s jednoho na druhého.

Doktor se ptal: „Jak jest, má milá?"

Já ji objímala, přikládajíc tváři svou k tváři její.

Z zpatomovala se a pravila: „To jsem pěkně spala. Jest mi tak lehce! Tolik se mi toho nazdalo, že jsem jako celá omámená. O krásné, krásné to bylo!

Zase utichla. Viděla jsem, že mi doktor kývá, bych šla k němu. Položila jsem tedy matčinu hlavu na peřinu a hodně jsem ji vyždvihla. Doktor mi šeptal: „Potřebuji péro, ingoust a papír."

Já mu podalo vssedlo. On napsal recept do lékárny, a radil se pak se mnou, řka: „Kdo z nás půjde pro lík: ty nebo já?"

„Z zůstaňte zde! Já půjdu, já!" prosila jsem.

„Myslím také, že to tak musí býti," pravil

on. „Já jsem u matky potřebnější, a ty, holečku, musíš zase ven do žimy a desště.“

Dal mi svou lucernu. Na židli ležel velký matčin štátek, do toho mne zavázal, doručil mi cedulíčku a vyvedl mne ze dveří.

Ponocný troubil jednu hodinu. Potkali jsme se, a on volal na mne: „Kdo to?“

Já řekla, či jsem, komu, proč a kam jdu. Bála jsem se ho trochu. Byl celý zaobalený do velkého pláště. Na hlavě měl široký klobouk. Myšlenka na nemocnou matku mne nutila k rychlosti. Chtěla jsem ho minouti, a on mi vlídně nabídl, že mne doprovodí k lékárně.

- Cestou zase hupal. Mně až noby klesaly, jak to hučelo. Na blízku jsem to ještě nikdy nebyla slyšela.

Před lékárnou zazvonil. Pronikavě zvoně se uvnitř ozval. Mladý pomocník otevřel, pustil mne a ponocný vkročil se mnou. Z vzav si dovolení, usedl u ždi na stoličce. Lampa hořela. Já podala recept. Tlouklo, třelo, slímalo se, a lík byl hotov. Lékárník mi ho doručil, řka: „Dwadcet krejcarů!“

Já neměla peněz. Kdo pak v té úzkosti myslil na peníze? Nyní bylo zle. Stála jsem celá zaražená i bála jsem se, sáhnouti po láhvi.

„Časné ráno zaplatím,“ vykořtala jsem. Než mladý muž se zlobil, že mne nezná, a dával mi lík, — zůstanu-li dlužná, že bude mít mrzutost s pánem.

Chtěla jsem mu nechati v zástavě matčin

welký šátek. On byl ospalý a nerozlý. Šátek nerozal, líf my ale vydal a pravil: „Po druhé přineš peníze, sice nedostaneš nic. Offidiš-li mne: wím, kde tě najdu.“

Můj Bože, ještě jsem nikoho nebyla offidila, a matka také ne! Bylo mi líto, že tak mluví. I dala jsem se do pláče. Tu se zomíhl ponocný, rozbalil plášť, hodil na tabuli dwadcetník a zasmál se: „Bude dlužna mně. Já jí věřím. Pojd panenko!“

Lékárník se zastyděl, dával nám dwadcetník nazpátek, wymlouvaje se, že to tak zle nemyslí. Bylo widěti, že není zlý člověk. — Ano, pohladil mne, abych neplakala, a sliboval, že ke mně vždycky bude přívětivý. Wěru mi napotom wolidně sloužil, a nepotřebovala jsem mítí peněz. Wtý se trochu seznámili, a byli jsme pať dobří přátelé.

Ponocný šel se mnou až k mamince. Již seděla w posteli a rozmlouvala s lékařem. Líf ji posílil: dávalať jsem jí ho každou půl hodinu lžičku. Ráno bylo po nebezpečnstwí.

Doktor odesšel asi we tři hodiny, a nařídil mi, abych mu dala zpráwu, jak se bude nítí matka — bude-li třeba, že ji ještě nawštíwí. Právě chtěla jsem po snídání jíti k němu, když přišel nepožádaný, a matku prohlásil za ochráněnou. Pravil ke mně: „Lidusťko, tys ji zachowala. Kdybys ji byla nechala bez pomoci, byla by nebožkou.“

Mne to arcíť welmi těšilo. Ale zachowala jsem si jí jen na krátký čas. Bylo to tehdaž na

podzim, a na jaře jsem ji předce ztratila. Však tím, co se stalo až do toho času, dostatečně mne odměnil Bůh. A věru mi nemohl prokázati větší milosti, leč že mi matku ponechal ještě půl léta.

Ptali jsme se, co doktor žádá za práci s námi. On newzal ničehož, ano vybízel mne, abych si jen zalepala na něho, ať jest to ve dne nebo v noci, že vždycky rád přispěje mamince.

Ponocný se minulé noci u nás dlouho nezdržel; museli vytrubovati druhou hodinu, a pak se k nám již newrátil, wida, že ho nepotřebujeme. Ve zmatku jsem mu zapomněla dáti půjčený dwadcetník. Když jsem to powídala matce, mrzelo ji to, poněwadž jsme newvěděly kde bydlí.

Snadno ho najdu," pravila jsem. „Až bude v noci zase troubiti, vyjdu si k němu, a doručím mu peníze."

Matka byla spokojena. Z čekala jsem do večera. Když pak šel okolo nás — bylo deset hodin — chytila jsem ho za pláště, vyhledala jsem si jeho ruku a strčila jsem mu do ní stříbrný peníz. Řekla jsem k němu: „Díwám, co jsme wám dlužny. V noci jsme na to nemyslíly, a ve dne jsme newvěděly, kde jste. Zaplať wám Pán Bůh."

On peníz wzal, ale jistil, že na něj nečekal a že by nám rád pomohl, třebaš ještě větší oběti. Dstatně že mi poslouží, kdykoliv si na něj zawolám.

Bych ho slyšela, chodíwal a troubil nám zprvna pod oknem. Já z toho měla welkou radost. Probudilo-li mne to, obírala jsem se s ním

to myslí a děkávala jsem mu za jeho přívětivost a lásku. Těšilo mě to věru, že někdo pod oknem o nás bdí, a starého ponocného ctila — milovala jsem jako otce. Někdy jsem ani neusnula, čekajíc na jeho hutání. Znělo mi to ušlechtilě jako nejkrásnější hudba. — Srdce mi plesalo, a kolikrátě vyběhši k němu, přestla jsem s ním celé náměstí. A jak to bylo krásné, když zpíval! Položila jsem se do okna, poslouchala jsem ho a pamatovala jsem si každé slovo. Brzy jsem uměla celou jeho píseň. Jednou jsem mu řekla: „Dnes budu zpívat s vámi.“

On odpověděl: „Zpívej!“

Šli jsme spolu, a po městě jsme zpívali.

Mně se to velmi líbilo, opakovala jsem to v tom čase několikrátě. Matka mi nemohla udělati větší rozkoš, než když mi to dovolila. Byti ponocným, by mne bylo nade všecko těšilo. Nevím, jestli by mi nebyla zaslala chuť, kdybych byla měla po městě choditi sama. V společnosti milého přítele jsem toho arciž dovedla.

Později nás i Cyrill doprovázel. Ale tenkrát ještě raději spal, a když bylo s matkou v noci tak zle, probuzoval se také jenom na chvílky.

Celou zimu se měla matka obstojně. Navštěvovaná s námi kostel a v posteli s námi konala zvláštní pobožnosti. Velebný pán určil, že mám po velikonoci s dětmi ponejprv přistoupiti k svatému přijímání. Toto návěští věru dodalo matce nového života. Rozjímaly jsme umučení Páně. Já nad Pánem Ježíšem plakala, byla jsem

s Ním v Jerusalemě, viděla jsem Ho jak trpí — jak umírá. Konečně jsem s velkou radostí slavila Jeho z mrtvých vstání. A tu mi teprve pověděla matka, co jí leží na srdci. Přistly jsme z odpoledních služeb Božích. Slunce jasně svítilo. Z sedly jsme si k oknu, a ona pravila: „Těšiš se, že Pán Ježíš vstal z mrtvých, dceruško?“

„Tuze — tuze se těším,“ odpověděla jsem.“

„Nasse vykoupení jest dokonáno,“ řekla. Narodil se Spasitel. Přinesl nám s nebe nově náboženství. Víme, že je znáš. Potvrdil svými zářky, že jest pravě, že jest od Boha. Aby nás vykoupil — winy nasse smazal, Dce smířil, spravedlnosti Jeho žádost učinil, nebe nám otevřel: podnikl tu největsší obět — podstoupil dobrovolně smrt a podrobil se nejhoršímu soužení. Nyní Ho učedníci zase mají — ale nebude u nich dlouho. On vstoupí na nebesa, a již se nevrátí — až v soudný den. — Není to smutné?“

„Ach arcí!“ vzdychla jsem já.

„Jaké to bylo štěstí,“ pokračovala matka, „byti s Pánem Ježíšem. Kdo měl žalost šel k němu: a On ho potěšil. Kdo byl v pochybnosti, hledal u Něho rady a poučení. Koho něco potkávalo, tomu pomohl; slabému dal síly, wrtkavému stálosti, nevědomost a hřích snímal s lidí. Je nás opustil! Mohly bychme si dojít k Němu, když nám něco schází. — Šla bys, Lidunko?“

„D, šla, třebaš přes moře!“

„Vidíš, miláčku, Pán Ježíš tomu lépe roz-

uměl než my, a učinil, že se snadněji přiblížiti můžeme k Němu. Víš jak?"

„Wím, matinko, wím! On ustanovil nej-světější svátost oltářní.“

„Arci!“, doložila matka. „On zůstal mezi námi. Máme Ho tak, jak býval na světě, co Boha a člověka, s duší, tělem a krví. Považ, dceruško! nyní Ho máme vsudy — w každém našem kostele. Ano, možná jest nám, užce spojit se s Ním. Co druhdy působil mezi lidmi Kristus Pán — působí posud we Svátosti. — Kdo po Kristu touží, kdo potřebuje Jeho pomoci, najde Ho vždy a vsude — nechat jen přistoupí k svatému přijímání. — Wšak On jest vševědoucí; zná naše srdce a wí, zdali jsme hodni Jeho lásky. Proto nesmíme se k Němu hlásiti, pokud jsme poskvrněni zlou vůlí a hříchem — musíme býti čisti, aby nás nezawrhl — netrestal, že jsme opowážliwí, neuctiwí, newděční. — Milá Liduško, ty k Němu přistoupíš ponejprw — po prwé přijmeš Ho do srdce. Přichystej pať mu čistý stánek. Potom Ho můžeš žádati, oč chceš, můžeš se s Ním radowati, obdržíš, co potřebuješ. Wyprostěš, budeš welká. Já budu w zemi. Bude ti scházeti podpora. Člowěk se musí bránit světu, tělu, ďáblu. Víš o Pánu, který ti pomůže. Wyhledávej Ho. Přijímajíc Svátost oltářní odewzdáš se do Jeho rukou, zwítězíš nade vším, a budeš šťastná. A já také — tam u Něho!“

Matka ukázala k nebi. Já se jí wrhla na prsa — winula se jí k srdci a obě jsme se líbaly.

Když jsme si byli vyjewily lásku, pokynula mi matka, abych wyprawovala, kdy a jak Pán Ježíš ustanovil nejsvětější Swátost oltární. Wěděla jsem to předobře. Powěděla jsem napřed, při které příležitosti ji přislíbil. Potom jsem mluvila o poslední wečeři. Matka wyslechla mne — ale těž wyládala mi dojímawě wsecka slowa Pána Ježíše: „Wezměte a jezte: toto jest tělo mé, a „To čiňte na mou památku!“ — Dnat mi opět připomínala, kterať rozkazy Páně plnili swatí apóstolé a první křesťané, i popisowala účinky této swátosti. Z kapitoly šesté ewangelium sw. Jana přečtla a wplóžila mi částku od 56. až do 60. wersse. Wím ji nazpaměť. Slýcháwáte ji o Božím těle, a zní takto: „Tělo mé práwě jest pokrm: a krew má práwě jest nápoj. Kdož jí mé tělo a pije mou krew, we mně přebýwá, a já w něm. Jakož mne poslal živý Otec, i já žiw jsem pro Otce: a kdož jí mne, i on žiw bude pro mne. Tento jest chléb, který s nebe sstoupil. Ne jako otcowé wassi jedli mannu, a zemřeli. Kdož jí chléb tento, žiw bude na wěky.“

Wše jsem dobře pochopila.

Matka mi ještě wložila na srdce, abych nikdy nemyslíla, že stačí přistoupiti k stolu Páně, jen aby se odbyla náká powinnost. — Nepřestanu-li milowati Pána Ježíše, budu prý se k Němu blásliti dobrowolně — budu dychtiti po welebné Swátosti, a u sw. přijímání nacházeti budu prý nejwětší rozkoš swého života. — A maticka moje mluvila prawdu! —

Po celý týden jsme spolu rozmlouvaly o nejsvětější Svátosti. Slyšela jsem, proč ji Pán Ježíš ustanovil zrovna před smrtí. Chtěl své milé potěšiti a náhradu jim dáti za sebe. Ale musila bych se rozplakati, — kdybych vám vyprávěti chtěla, co a jak mi to dobrá maticka má na srdce kladla. — Nebylo mi možná, leč dobrými skutky v pokore, skroussenosti a lásce chystati se na příští neděli promodní — bílou. — Pobožnou modlitbou jsem si ráno, večer rozněcovala srdce k svatému toužení po Pánu Ježíši. Chtěla jsem vůli svou podrobiti vůli Kristově, aby panoval ve mně, a s vroucností jsem čekala na velebné okamžení.

U sobotu jsem vykonala svatou zpověď. — „Ráno, ráno, přijmu Pána Ježíše!“ — bylo pak jedinou myšlenkou v duši mé. Z přijala jsem Ho, ale věru zvláštním způsobem. Já vstala, oblíkám se, matka praví: „Viduško, dojdi pro velebného pána. — Není mi dobře. Cítím na prsou těžkosti. Duch se mi krátí. Boží mne u srdce. Řekni, že jej prosím, aby mne přišel zaopatřit. Bude toho potřebí.“

Ubohá se zapírala po dlouhý čas, aby mi nepřekážela v pobožnosti, a uvedla mne k oltáři. Nyní ji došla síla. Poznávala, že se blíží hodinka její.

Já běžím pro kněze, stavím se pro doktora: oba náš navštívili. Doktor viděl, že není pomoci, a dal matce lík pro ulehčení. Přišel kněz. Maticka má se rozpravovala. Z modlily jsme se.

Na stole hořely svíčky, kříž stál uprostřed, Tělo Páně leželo na bílém ubrousku.

Matka prosí: „Belebný pane, nesměla by má dcera nyní se mnou zároveň přijímatí Pána?“

Mně klepalo srdce — sotva jsem dýchala: nebo kněz lafšavě odpověděl: „Smí, smí! — Pán Ježíš jest přítomen v každé i té nejmenší částce. Připravena jest. Dnes se to mělo státi v kostele.“

Matka šeptá: „Díky Bohu!“

Když přelomil na dvě stejně půle svatou hostii, přidal ještě jednu, druhou a třetí modlitbu, povstal, dal nám rozhřesení, zdvihl svaté hostie, říkal: „Pane, nejsem hoden,“ podal matce — podal i mně.

Milé děti, duše má se chvěla. Klečela jsem matce v hlavách. Děti měla jsem plny slzí. Já se kořila Bohu.

Zase jsme se modlily. Dlouho — dlouho to trvalo! Potom se otázel kněz přítomného doctora: „Mám uděliti také svaté pomazání?“

„Ano!“ odpověděl dobrý lékař.

Z tato svátost důstojně udělila se matce. Já jí při tom sloužila. — —

Pať zůstaly jsme samy. Doktor přišel ještě dvakráte. Dopoledne k nám poslal přítele našeho ponocného.

Matka byla blažena. Předřikávala jsem jí z knihy, a večer řekla: Miláčku můj, přijímaly jsme spolu — ty ponejprv, já — naposled. Tebe Pán Ježíš provodí do života, mne k smrti. S

nezapomeň na to! Dělíly jsme se o jednu svatou hostii. Zůstaňme spojeny v lásce k Spasiteli. Víš, že se Ho nespustíš na věky, dcero má?”

„Nespustím!“ sřtkala jsem se srdcem pobnutým.

„Kolikrátěkoli půjdeš k přijímání, požádej bled, ať jest to jako dnes!“ pokračovala. „Půjdeš světem, ať se ti cokoli postaví v cestu — šťastně se dostaneš ku konci — jako já. — Putování tvé snad bude delší. Dám ti k němu svého požehnání.“

Matka mi žehnala. Bratru Cyrillkowi těž. Byl i on ten týden poprvé u svatě zpovědi. Připravovalať jej k tomu matka. Připraviti ho k svatému přijímání požůstavila mně a velebue uložila mi to na svědomí. —

Potom přestala mluvíti. Ponocný u ní vytrval se mnou — jen hodiny chodil oznamovat. K ránu skonala. Já jí sama přivřela oči — v pláči a želu rozloučila jsem se s ní.

Třetí neděle.

Udělal se den, ponocný šel dát zvoniti umíráčkem, objednal ráek a zamluvil pohřeb na řadě. Zatím se k nám dostavil doktor se svou manželkou, odvedli nás do svého domu, i postarali se o rubáš pro matku. Ponocný chtěl ve dne v noci u ní bdíti. Učinil to ten hodný dědeček. Kdykoliv jsem směla matku navštívit, seděl vedle ní, modlil se a zpíval, utíral lampy a svíčky. Z jeho lucerna hořela. Byl smutný, pomýdlycho-

mal a obracel oči k nebi. J slyšela jsem ho jak pravil: „Bože, toužím po Tobě! Už bude vůle Tvá, dej mi umřítí, jako umřela tato spravedlivá!“

Nemohla jsem se zdržeti, a plačíc, vzala jsem jej okolo krku. Velké slze mu tekly po tváři a tlačil si mou hlavu na prsa. Přemohl mne cit, že jsem slyšela: „Otče, já budu vaší dcerou, nezavrhněte mne!“

Ještě více si mne přivinul k sobě, říká: „Otče, otče! — Ano dítě, říkej mi tak! Jako manna mi to padá na srdce. Nikdy jsem nebyl otcem. Ale jest to sladké, mít dceru, takového zlatouška jako jsi ty.“

U noci troubil jako jindy. Já ho slyšela. Přicházel hodinu po hodině, volával na mne jako posel od matky.

Přechovali jsme ji třetího dne. Oba — já i bratr — byli jsme na pohřbu. Ponocný nesl napřed lucernu a milosrdní křesťané spolu s námi šli v průvodu. Doktor s manželkou vedli mne a Cyrilla.

Můžete si pomyslet, jak mi bylo, když matku spouštěli do hrobu. Napolo mrtvou mne odtáhli odtud. Když jsem se zpatovala, pravil doktor: „Ludmilo, to by matku netěšilo, kdybys se podávala tak prudkému zármutku. Což zapomináš, že s tebou jest Pán Ježíš? — Přijala jsi Ježíše v neděli. Stala se Jeho vůle!“

Tato slova mne podivně pozdvihla. Duffe má nabyla pokoje, a já se mohla zase modlit.

Po skončených službách Božích náš paní do-

ktorová dopromobila do příbytku matčina, svázala nasse šaty a vzala si nás i sobě. Z ostatní věci odnesli i doktorowům na půdu, abychme neplatili nájmu. V tom záleželo vsedko nasse vědictví. Však byla jsem bohatá: měla jsem po matce vědictví jiné, stálejší a vznesšenější: svědčování a přijímání. Za vsedky poklady světa bych je nikdy nebyla dala ve svém životě.

Nyní jednalo se o to, co si s námi mají počítí. Doktor nebyl bohatý, a teprve před nedlouhým časem se byl oženil. Nemohl nás podržeti u sebe, a myslil, že toho není zapotřebi. Matka nám za poručníka ustanovila bratra nebožtíka otce, direktora v S...ci. Měli jsme i němu dvadcet mil. Tomu tedy psal doktor, a brzy přišla odpověď, že pro nás přijede tetka, až jí bude možná, vydati se na cestu. Má prý se nám dáti, co potřebujeme: útraty že se zaplatí. Také navrženo, aby se prodalo náradí po matce, a jen šaty, prádlo a peřiny pro mne zachovály. Trvalo to několik neděl, než tetka přijela.

Bylo léto. Z chodili jsme na hřbitov navštívit hrobu-matčina. Ponocný na něj udělal pěkný rámeček a sám ho obarvil. Nasázal těch krásných květin. Běru vyhlížel jako zahrádka. My ji zalívali. Jednou přijdeme — a tu stojí u hlavy kříž s nápisem. Ponocný vykukuje z kostnice, aby viděl, jak se tomu podíváme. Z běželi jsme oba i němu, líbali jsme mu ruku; on ale se bránil, volaje: „Ne, ne, děti, sám jsem si tu radost udělal. Všdyť to zasloužila!“

Stařeček byl velmi bledý. Povídal nám, že již kolik dní nic nejí. Z usmál se, říká: „Mohl jsem býti její dědek. Už to dojde na mne, položte mne vedle ní.“

My již věděli kde bydlí, a šedili jsme k němu do komůrky. Z tenkrátě nám dovolil, dovésti ho domů. Bylo mu žle, ale těšil se, že do večera okřeje v posteli, a v noci chtěl předce hlídati. — Zatím vsať večerem já hned poznala, že to netroubí on. Lekla jsem se. Bylo deset hodin. My už leželi. Dblekla jsem se zase, a zalepala jsem na doktora, oznamujíc mu, že otec Světlák — tak se jmenoval, stůně, poněvadž za něho ponocuje někdo jiný. Prosila jsem pak, abych se směla k němu podívati.

Doktor nic nebyl pozoroval — nikdo si nevšimnul hutání: jen já to věděla.

Zšla jsem se přesvědčiti. U Světláků nebyla zavřena ani vrata, ani dvěře. Vezmu za kliku, vstoupím tisse — a dostanu se k posteli. Poslouchám, on těžce dýchá. Z ožvu se a pravím: „Jak je vám taticku?“

„Tož ty, Liduško?“ ptá se.

„Ano, já jsem to,“ odpovím.

„Co zde chceš?“

„Přišla jsem vás navštívit.“

„V noci?“

Slyšela jsem, že vy netroubíte; a tu mi to nedalo pokoje — musela jsem k vám.“

„Má dušičko!“

„Kde máte troud, já rozkřesám?“

„Na kamnech.“

Chmatám, najdu troudu, křesám a udělám světlo.

Chudáček byl celý pod peřinou, třásl se, a tak rodechně se na mne díval, že mi to proniklo až k srdci.

„Potřeboval byste něco?“ táži se ho.

„Vil bych.“

Čerstvě mu doběhnu k studni pro vodu. Sotva jsem ji přinesla, již tu byl také pan doktor, obhlídal žílu, a pak mne poslal pro thé do lékárny.

Mladý pomocník mi dal hned, co jsem chtěla. Již se nemohl, že nemám peněz. — Když pak jsem pravila: „Je to pro ponocného, ale já to zaplatím sama,“ odpověděl: „Vždyť jest dobře! Třebas toho bylo ještě víc, již se známe.“

Doktor mi pověděl, lterak mám uvařiti thé, a mnoho-li — jak často se podávati bude nemocnému. Vždy směl píti do libosti.

Na ohništi plápolal oheň. Thé se uvařilo, já je vycedila, a milý tatíček bral je z koflíčku — z mé ruky. Seděla jsem u něho po celou noc. Já mu utírala pot, nosila jsem mu čerstvou vodu, povídala jsem mu, mohl jsem se s ním; a on z toho měl velké potěšení. Na bolesti si nenařikal, ale byl tak slabý, že jsem s ním jednala jako s dítětem. Náno mne přemohlo spaní. Se-
bíc na židli sklonila jsem k němu hlavu na po-
stel. On mi na ni položil svou staříčskou ruku. Z držela jsem déle než dvě hodiny. Probudila

jšem se, když zase přišel doktor. Wida, že jsem si odpočinula, nechal mne u nemocného, a neměl nic proti tomu, že jsem dědečkovi a sobě k snídani ustrojiti chtěla polívku.

Odpoledne mi oznámila paní doktorová, že pro nás přijela teta, a že se již zejtra vydáme na cestu. Bože byla to pro mne rána! Uvšak umínila jsem si, že v nouzi neopustím tatíčka. Zdu tetu uvítat. Byla to nádherná, hrdá paní. Já ji políbila ruku, ona mne ale nepolíbila. Povídám jí, že opatruji dobrého přítele, že nemá nikoho, že bych u něho byla ráda, až se vystuně: „Získal si zásluhy o mne a o nebožku maminku,“ doložila jsem: „Dovolte mi tetinko, abych zde ještě zůstala.“

Tetka se ptala: „A kdo jest ten přítel?“

„Ponocný,“ odpověděla jsem ve vsí prostotě.

„Ponocný?“ divila se. „To zde máte krásné přátelství! Ty pojedeš se mnou. Dvacet mil nejela jsem k vůli tvému ponocnému.“

To byla tvrdá řeč! Nebyla jsem zvyklá na ni a newěděla jsem, co si počnu. „Paní tetičko, vy ho neznáte!“ ozvala jsem se konečně. „On je hodný člověk — jest křesťan a byl k matce milosrdný.“

„Dověď mne tam,“ velela tetka. Já ji vedla přes město do bídného domku a do světničky ještě bídnější.

„Dědečku, to je má tetička!“ vykládala jsem mu. „Přijela pro mne — já bych ráda byla u vás, až vás Pán Bůh pozdraví.“

„D dítě, — dítě,“ šeptal, „jáť tě miluji! Ty jsi můj anděl strážný. Ale nemůže-li býti jináč, jdi s Pánem Bohem!“

„Ach tetinko,“ zvolala jsem, „vidíte, že nemohu od něho odejít. Jest sám. My jsme byli také sami. Já mu musím posloužiti.“

„Ano posloužila bys mi Liduffto,“ pravil dědeček. „Ale tělo již nestojí o posluhu. Zěšil jsem se, že posloužíš mě duffi. Tyš ji poskytovala světlá. Jest stará. Však nemidí tať jasně jať tvoje. Byla bys ji drobět připravila na to nebesť slunce.“

„Ach tetinko,“ prosila jsem opět, „byl by brách, kdybych mu nespĺnila žádost.“

Tetka mne pojala za ruku, a vedla mne ven. Ubohý muž po mně vypínal ruce: já mu zpátky letěla do náručí.

„Nech toho,“ kázala teta, „ať odejdu. — Když nechceš, nemusíš se mnou. Ale jať se k nám potom dostaneš, o to se postarej sama!“

Tu mi spadla se srdce tíže. Šla jsem s tetou k doktorovi. Cyrill se také zdráhal, jíti s ní. Pověsil se mi na krk a plakal, že zůstane u mne. Tetka zlobila se na nás. Naložila, co jsme měli zbytečného, a trpce nám domlouvala. „To děvče má spletenou hlavu,“ stýskala si. „Hanba to bylo, kam mne vedla. Co si budou lidé v L... ch o mně wypravovati, kde jsem to byla. Tolik krásných domův, tolik pánův jest zde: a já si udělala známost s ponocným!“

Napomenula mne, abych k nim nepřinášela takových návyků; — tam že mi coš takového

neprojde — ty sprosté mravy že se nehodí do jejich zámku. A já ji předce milovala. Když mne neodtrhla od dědečka! Z dívala jsem se na ni pokorně, opět a opět jsem jí políbila ruku. Ona to nemohla jaksi pochopiti, řkouc: „Jest hloupá!“

Odjela ještě ten den. Doktor od ní nerozál žádné náhrady. Z utržených peněz za nasse věci podržel jen tolik, co by pak nám vystačilo na cestu.

Já se vrátila k Světlákoví. Bylo mu líto, že mi snad pokazil s tetou dobrou vůli. Ale já byla u něho a smutek minul.

Poněvadž se mi dělaly vrtochy, že snad předce chybuji, došla jsem ráno k svatě zповědi, a přistoupila jsem k stolu Páně. A to mne naplnilo podivnou důvěrou a útěchou nemýšlenou. Z oddala jsem se horlivě na službu nemocnému. Byla jsem u něho ve dne v noci. Váříla jsem mu polívky. Jiného pokrmu nesnesl. Chvillemi odpočinula jsem si na lavici anebo jsem si hlavu položila na jeho postel. Ostatní čas obětováli jsme nábožnému rozjímání. Já mu vypravovala celý život Pána Ježíše. Vykládala jsem mu Jeho učení. Prošla jsem s ním „Běhím v Boha.“ Rozebrala jsem mu přikázání Boží i církevní. Mluvila jsem o tom, v čem záleží křesťanská spravedlnost. Obsírně jsem pojednala o svátostech. Nezapomenula jsem na poslední věci člověka. Roznítila jsem v něm radostnou naději a předřikávala jsem mu modlitby nazpaměť a z knih. To všecko bylo dědictvím po mé drabě matičce. Dědeček mne poslouchal pozorně, s velkou

rozkošši ruce mívaje sepiaté. On dělál na začátku a ku konci kříž. Nejednou pravil: „To jest krásně. To otvírá zrak. To pozdvihuje srdce! Ach, dítě, já to jen tussil a nyní — to, vím!

Swěřil se mi upřímně, že chtěl vždy býti pravým křesťanem a že jím byl, jak tomu rozuměl. „Milá dcero,“ přižnával se, „modlil jsem se víc — víc, než jsem měl za svou povinnost. Chodil jsem k zpovědi vždy v stejný čas, na Hodu Boží a o slavnosti Všech Swatých. Nikdy jsem nebyl žádostiv cizího statku. Nikomu jsem neubližoval. S bližním byl bych se rozdělil o to, co jsem měl. Škoda, že jsem neuměl čísti. Ale kázání jsem poslouchal rád, a přičinil jsem se obracet je na život. Snad mi bude Bůh milostiv!“

„D bude,“ jistila jsem, „On jest spravedlivý, a my dědečku činil jste dobré, i maroval jste se zlého.“

„Kýž jsem čistý, až přistoupím před soudnou stolicí Páně.“

„Jste čistý, — zpověď vás očistí, — swatě přijímání vás spojí s Ježíšem, swatě pomazání we vás rozmnoží hojnost Jeho milosti.“

„Dítě, dej mne zaopatřiti.“

Dala jsem ho zaopatřit. Připravila jsem jej sama. Zěštil se na Spasitele. Přijal jej celý rozpálený láskou k Němu. Od té doby mu překrásný mír panoval v obličeji. Mluvil o nebi, sliboval mi, že se bude, uvidí-li twář Boží, za mne přimlouvati, aby se mi dobře wedlo; a

já ho prosila, aby se přimlouval, abych vždy žůstala hodná.

Nemohl si pomyslit, jaký život vedou dusse v nebi. Já to také nevěděla, ale v tom jsme se srovnávali, že jsou u Boha, a že tě nejvěstší blaženosti požívají. On mluvil o svých příbuzných a známých, zpomínal na mou matku, a často opákoval: „Jsem nevědomý a sprostý, snad se do nebe ani nehodím!“

„Ale dědečku!“ kárala jsem ho, „Bůh nehledí na učenost, na stav, na bohatství a statky. Kdo to všecko má, může předce býti zavvrženým, jestli že neumřel v milosti Boží. Chudý Lazar, nábožný a spravedlivý dělník na světě dostane se do lůna Božího, dosáhne slávy věčné.“

Chtěje učiniti něco dobrého, kdyby snad předce někomu byl uškodil a winy měl, o nichž neroví, nařídil mi, abych rozdala nuzným, co zbude po něm.

„A co dám na památku tobě, mé srdce?“ pravil.

„Já na vás dědečku nikdy nezapomenu!“

„Znáš tu lucernu?“

„Znám. Svítíla matce.“

„Nechat svítí takě mně! Potom si ji nech!
— Může to býti?“

„Ano, může! Nechám si ji, a dar ten mne těší vesice.“

„A co by si žádal Cyrill?“

„Cyrill byl právě přítomen. Z chtěl děditi po dědečkovi hůl a troubu.

Dvě neděle vytrvala jsem u něho. Naposled

jsen se od něho sama učila modliti, jak vzdychal k Bohu. V každém jeho slově jevila se moudrost a vroucnost, že jsem se styděla, jak jsem mohla mysliti, že snad umím více než on. Již viděl nebe otevřené, mluvil se svým Spasitelem, popisoval jeho dobrotu a lásku, velebil Boží milosrdenství a kořil se svatým tajemstvím.

A hned býval zase jako dítě. Já mu povídala o Bohu, a pořád jsem se s ním modlila. Nemohla si toho dosti wynachmáliti, říkal: „Bůh mi popřál šťastný konec života. Díky Mu — díky tobě, Ludmilo. Žítí budeš, co si naseješ. Nemine tebe požehnání Boží!“

Dobrý dědeček též jako otec mi udělil požehnání, a já jemu konečně přivřela oči. Zajiště to byla velká zkušnost pro dwanáctiletou dívku, ale prospěla mi. Ano, veleším Boha, že mne touto cestou uvedl do světa.

Při pohřbu jsem šla s Cyrilem za rakví, Byli jsme jediní přátelé nebožtíkovi. Doktor mu také sloužil, až dočkal. Na hrob dali jsme mu udělati rámeček, jako měla matka, a též takový kříž jsme mu postavili. Ležel v levo — otec v pravo podle matky. Květinami jsme ozdobili jejich lože. Doktor slíbil, že je bude pěstovati. A držel slovo. Po letech jsme se o tom přesvědčili.

Museli jsme L...ce opustiti. Bolestně jsme se s nimi loučili. Zeli jsme k strýci. Nebožtíci rodiče stáli jednomu sedláku kmotrovství. Dobrý ten člověk často přicházel k matce, když ovdo-
věla. Pamatují pak se, že nám přinášel i dary:

másto a vejce, mléko a jiné věci. Zpráva, že se budeme stěhovati, jej pobnula, že si umínil vydati se na cestu do Prahy, kam jezdíval s obilím. I vzal nás na vůz. Byl to hodný muž, a opatroval nás co své vlastní. Ještě více uslyšíte o jeho rodině. V Praze se vyptal po příležitosti do S...ce a odvezdal nás jednomu židovi, který zboží vozil a dobře znal strýce. A žid ten nám také nic neubližil, anobrž posloužil nám spravedlivě. Divil se pať tomu, že si vezu tať brožitánskou lucernu. I chtěl ji ode mne mermocí koupiti, newím jestli w žertu nebo opravdu. Já řekla, že jí neprodám.

„Což kdybych ti ji hodně zaplatil?“ pravil Žid.

„Nedala bych ji,“ odpověděla jsem.

„Jsi snad skoupá?“

Tomu jsem nerozuměla, ale pravila jsem: „To jest dědictví.“

„A po kom?“

Tu jsem mu vypravovala, jak jsem k ní přišla. Zemu se to líbilo, a dal se se mnou do řeči.

„Ten ponocný byl křesťan,“ řekl. „Jestli pať bys pomohla také mně, kdybych se ti rozstol na cestě? Já jsem Žid.“

„Nic bych se nerozmýšlela,“ řekla jsem. „Jste také můj bližní a bližního máme milovati.“

„A kdo ti to poroučí?“

„Nasse víra.“

„A kdybych umřel: komu bys dala mé věci?“

„Wassim lidem; ničeho bych si nepodržela.“

„A proč?“

„W sedmém přikázání stojí: Nepokradeš.“

„Nepřišla bys do pokusnění? Mám vezkě
šťaty, pentle, plíny.“

„Nemyslim. A kdy bych přišla, věděla bych,
jak je přemohu.“

„A jak?“

„Já znám Pána Ježíše, přijímám Jež w
Swátosti, — modlím se k Němu. — On mi
nedá klesnouti.“

„Tak tedy nikdy nehřešíš?“

„Ach, hřeším také. Ale potom nemám pokoje,
až se wyzpovídám.“

„A potom je dobře?“

„Jak mile chybu napravím a obdržím roz-
hřešení. Kdybych wám něco wzala, musela bych
to wrátiti.“

Žid poslouchal zvědavě a ještě pravil, že
nejíme wssični takowí, — my křesťané.

„Kdo není takowý,“ odpověděla jsem, „jest
to tím, že nezachowává své wíry a neužívá pro-
středků, jež mohou a mají ho chrániti. Dstatně
takowý člověk sám si škodí.“

„Čím?“

„Bůh wí o každém, a nikdo neujde Jeho
trestu.“

„A toho trestu se tedy bojíš?“

„D ne! Co činím, činím z lásky k Pánu
Ježíši.“

Žij jsme wíce nemluwili o náboženství. Ale

pozorovala jsem, že ho to přetvářilo. Když jsme přijížděli k Sl...ci, v skutku vyznal se mi, že by potom arci bylo dobře na světě, — že by i Židé k naší víře se přiznali, kdyby byli sami hodní křesťaně.

Čtvrtá neděle.

Po otci jsme se jmenovali Balminové. Strýc byl tedy také Balmin. Když jsme dojeli do S...c, pozdravil nás vlídně, a představil nás tetě. Tuto jsme již znali z L...c. Ta nás hrubě nepřivítala. Když pak jí pověděl strýček, že jsme přijeli se židem, pozastavila se nad tím, řlouc: „To jest pěkná cesta pro nás, že vás odemzdává žid! — Co pak dělá váš ponocný?“

Zá plakala, že umřel. Tetka se wabila se mnou, že měšším srdce na takové lidi. „Mně si se nezachovala,“ vytýkala mi. „Dmlouvat umíš; to jest prawda. Wšak ty se musíš naučiti poslouchat. To přestává, jednati dle své twrdé hlavy.“

Zá jí slibovala, že budu poslouchat, i osvědčovala jsem, že jsem vždycky býwala poslušná.

Tetka škocila mi do reci, že to není prawda. Když pak jsem se wymlouwala, že ji nebudu obelhávati, poněwadž to mám za hřích; obořila se na mne, že prý jí zase odporuji.

Umlkla jsem tedy, a Cyrill strachem schovával se za mne. Když jsme byli sami, prawil mi: „Ta tetička jest zlá!“

Napomenula jsem ho, aby tak o ní nesoudil, a on mi řekl: „Tu nemám rád!“

„Musíš ji ale předce ctítí,“ ustanowila jsem. „Milowati máme každého, a to tím více tetu. Nemusíla by nás tady mítí. Prokázala nám tedy dobrodiní, že nás přijala.“

Byla to owšem těžká věc, žítí si u ní přizpůsobit. Mrzela se, že jsme jí přibýli do domu. Jsouc z bohatého rodu, opovrhovala chudými příbuznými. Měla sama děti: dvě dcery a syna. Ale vychowávala je jinaké, — jinak než nás nebožka nasse maticka.

Strýc nemluvil mnoho o náboženství. — Do kostela chodil zřídka — nestaral se o modlitbu. K zpovědi a přijímání přistupoval jenom na zelený čtvrtek. Tetka si dělala posměch z těch, co častěji přijímali. Mimo to chtěla mně to zakázati.

Dcera Julie, většší než já — nosila se skromně, hrála na fortepiano — zpíwala. Říkali jí: „slečno!“ Pisáři a jiní páni ze zámku obšťakowali ji na potkání.

Berta byla ještě malá, ale již si také hleděla parády. U wíce neměla základu. Já se jí uclíbila. Že jsem neměla hezkých šatů, nechtěla býti w mé společnosti. My bydleli w čeledníku, a jídali s kucharkou.

Jen chlapec Wiktor se hned přichytil Cyrilla, zwal ho na procházku, běhal s ním a učil jej skotáciti. Muselať jsem pilně nad ním bdíti a Wiktora krotiti.

Cyrill chodil do školy. Já uklízela w pokojích, pomáhala w kuchyni a wykonávala též jiné práce. Kuchařka a děwečka byly proti mně,

myslíce, že na ně budu tetě žalovati. Brzy však viděly, že nic neplatím, a počaly mně sužovati. Nesplácěla jsem jim toho, ale byla jsem k nim hodně přívětivá a nikdy jsem si na tetu nestýskala. Nadávaly jí samy, doufajíce, že jim posvědčím. Já je prosila, aby nepomlouvaly, že se to nepatří.

„Vy — vy nám budete předpisovati!“ vzdala se kucharka..

„To rozkázal Bůh!“

„A kde?“

„V osmém přikázání.“

Ž smály se mi. Já jim osmé přikázání vyložila i odvolávala jsem se na lásku k Bohu a k bližnímu.

V pátek jidaly maso, co zbylo pánům a mně také dávaly. Nejedla jsem. Pravily mi, že strýc a teta jidají v pátek maso, a že bych snad chtěla býti moudřejší než oni.

Každý bude sám za sebe odpovídati,“ řekla jsem jim.

„Vy jste náčká kantorka,“ pravily, durdíce se.

„Já se zpovídám — chodím k svatému přijímání,“ vyjewila jsem, „jak bych tedy mohla činiti, co je zakázáno!“

„My se také zpovídáme, také chodíme k přijímání.“

„To je nanic,“ odporovala jsem, „že se přidržujete zlého. Potom vám to nic neprospěje. Anobrž, takto na novo dopouštíte se hříchu. Což nemilujete Pána Ježíše, kterého přijímáte?“

Bály se, dáti mi odpověď, — a nechaly mne.

Pozorovala jsem, že kucharka odnáší a prodává pokrmy. Když jsem se přetřevděčila, že tomu v skutku tak, domluvila jsem ji, osvědčujíc, že nesmím trpěti takové nespravedlnosti. —

Ještě více mne proti sobě popudila děvečka Mělat milého, ten chodil do kuchyně, a vsselijal nepočesně žertoval s ní. Já v zármutku nad ní celou noc jsem se modlila, aby ji Bůh osvětil a zachránil. Syssela mne, neboť jsem sskytala a ráno se ptala: „Co vám bylo?“

„Já se za vás modlila. Marie pamatujte, že jste panna!“

„Nu, jsem.“

„Nedávejte se tak pokoušeti. Widíte, tuhle mám po matce obraz Pána Ježíše. Za vás také umřel. Pojdte se mnou v neděli ku zpovědi!“ J šla se mnou. Já jí pověděla, jak se má zpovídati. Po swatém přijímání jsem řekla: „Věřte mi, nyní snadno se budete moci vyhnouti vssemu nebezpečství, jen když budete chítiti. Spasitel vám bude pomáhati.“

Styděla se přede mnou, a nikdy již mi nedala příčinu k nespokojenosti.

Kucharka mne dlouho nemohla vystáti. Ale umřela jí matka, a to jí pohnulo k lítosti. J povídala jsem jí o své matce, četla jsem jí z knihy — modlila jsem se s ní za nebožku — vedla jsem ji na mši swatou. Potom jsem ji vzala okolo krku, prosíc ji, aby se k vůli matce vssřihala hříchu, že si připraví blažený život na světě a po smrti. To jí hnulo tak, že mne těž

upřímně tiskla k srdci. Než v tom přišla teta, a brozně mi nadávala. To kuchářku mrzelo. Zchtěla se na tetu zlobiti, ale já ji chlácholila, že snesu všecko ráda, jen kdybych prospěla její duši.

„O Vidussi,“ hladilo mne, „vy jste předce hodná. Již vím, že vás musím poslouchati!“

„Mne ne, ale Boha poslouchejte! Svata zповěď vás ze všeho vyvede, a Zělem Páně utvrdíte se v dobrém.“

Zkusila toho — a, Bohu díky následovala mne a Marie.

V kuchyni a čeledníku již bylo čisto. — Ale přátelé nassi — páni v pokojích žili ještě jako pohaně!

Mladší sestřenice Berta dostala nakažlivou vyraženinu — spálu. Julie k ní nesslera, aby se také nerozstónala: bálat se o svou krásu. Viktora k ní nepustili. Slyšela jsem ji, jak plakala, že jest jí dlouhá chvíle. Matka se u ní nepozdržela: hlídalať — opatrovala ji jen děvečka. Již pak si i tato byla naříkala, že jest s nemocnou pořád sama. Počalať se mrzeti, že jí nikdo nelituje, ať prý se nakazí, a páni že prý se znají sšetřiti.

„Milá Marie!“ pravila jsem, „vy sloužíte a proto náleží vám snášeti v službě leciaké těžkosti a nehroziti se nebezpečenství. Ale, má drahá, lépe by bylo, kdybyste to činila z lásky: pak byste měla větší zásluhu.“

Marie byla newrlá, že mi lehko kárati, když sedím pěkně v čeledníku. Já jí ale oznámila, že jsem již řekla tetince, aby mi Bertu odvezdali.

Neměřila tomu z počátku, ale přesvědčila se, že to pravda, když přišla teta ať Bertě mne vedla.

Berta měla velkou radost, že nabyla společnosti. Ptala se mne, jestli se jí nebojím. Já jí pověděla, že se nebojím ničeho na světě, když jest Pán Bůh se mnou. Z hrála jsem si s ní a chlubila jsem se, že znám krásné příběhy.

„Ach, vypravuj, povídej mi,“ prosila, „já tuze ráda poslouchám pohádky.“

„To nejsou pohádky, jaké ty myslíš,“ řekla jsem. — „Co já vím, jest cosi mnohem krásnějšího. Stalo se to skutku. Mě povídky jednají o Pánu Bohu.“ — Než Berta chtěla, bych jí jen povídala o Pánu Bohu, a tak se jí to zalíbilo, že se nemohla dosti naposlouchati o Pánu Ježíši. Z divila se, že jí také miluje a přála si, býti Jeho dítětem.

Z učila jsem ji pěkným modlitbičkám, a vykládala jsem jí, co chce Pán Ježíš a co nechce, abychme činili.

„Ale já činívala, co nechce Pán Ježíš,“ stýskala si ubohá, „tak Mu tedy již nejsem milá! Co si počnu; jak si pomohu, aby mne miloval zase?“

Nemohla jsem jí pověditi o svatě zpovědi. Ochotně se chopila tohoto prostředku, aby se očistila i stala miláčkem Pána Ježíše.

„Žiž nyní nad tebou plesá,“ vysvětlila jsem jí. „Viny tvé nejsou velké. Když jsi Ho neznala. Ale kdybys zase jednala proti Jeho vůli, potom bys byla velkou hříšnicí.“

„Nebudu, nebudu!“ slibovala ta dobrá duše.

„Já budu se modliti tak jako ty. Jen mi řekni, kdybych něco dělala, co se nepatří; uvidíš, hned toho nechám.“

Od toho času zakládala si na mne velice. Když jsem se rozstala já, ona pak již směla z postele, navštěvovala mne a za služby mě splácela mi láskou. Z děvečka i kuchařka mi sloužily. Byla jsem trpělivá, — děkovala jsem za všecko. Když — se strachovaly, že snad ztratím ty krásné tvářičky, řekla jsem jim: „Hůře by bylo, kdybych ztratila, co krásnou činí duši!“

Zeta ke mně také byla přívětivější. Vybulo ji, že jsem se ujala Bertu. Strýc mne pochválil upřímně.

„D já bych vás každého hlídala, kdybyste stonali,“ slibovala jsem, „vždyť jste mi na světě bližší než jiní!“

Zvláště Viktor se mi naklonil, když jsem povstala. Julii tu štkádlil, že utíká před nemocnými; na mne ale chodil se dívat, zacházejí-li mi v obličeji známky po nemoci. Z jej jsem učila svatému náboženství. Býval přítomen, když jsem rozmlouvala s Cyrilem, a varoval se zléch obyčejů, aby mne nezarmoutil. Pověděla jsem mu, toho ještě více zarmucuje osklivými skutky, a posléze žádal si sám, že půjde s Bertou k svatě zповědi.

Zeta zpytovala, kdo dětem nasadil do hlavy ty nesluffné myšlenky. Vše švešlo se na mne. Musela jsem se ospravedlniti. Vytykalo se mi, že jsem je zaváděla matce za zády.

„Tetinko!“ pravila jsem, „vždyť jsem je měla k dobrému. Zať pak jsem je tedy zaváděla? Ani mi nenapadlo, že byste mohla býti proti tomu.“

„Pro tebe — pro jiné sprosté lidi je to dobré, ale — —“

„Neroubejte se!“ zaskočila jsem jí do řeči. „To je pro každého dobré, ať jest žebrač nebo pán. Což nepozorujete, že Berta — že Wiktor jsou lepší, co následují Pána Ježíše?“

„Nic newidím.“

„D roumněte si toho! Nyní poslouchají, jsou zdvořilí, pilní, rádi se učí, nemlsají, nelhou. A budou ještě hodnější, až je posilní milost Boží ve svátostech.“

Toho teta nemohla zapírat. Doufala však předce, že zapomenu na ty dětské sprostnosti, než vyrostou; a prozatím — domolila.

Já sepnula ruce, jakobych se modlila, říká: „Nedej Bože, aby na ně zapomněli! A vy, tetinko, nežádejte si toho! Žádala byste si jejich i svého neštěstí, a jednou byste toho litovala.“

Zarazila mne, abych prý se neopovážovala kázati jí. Nebránila mi však více, cvičiti Bertu a Wiktora. Dba důstojně a hodně vykonali první svatou zpověď.

Již jsem nebyla obmezena na čeledníř a kuchyni: já mohla k dětem do pokoje. Ano, vzali mne s Cyrilem i k stolu. Já rostla, již jsem byla hnedle tak velká jako Julie, a povídali si o mně, že jsem krásná, že mám výbornou postavu. Pisáři a úředníci počali mi nadbíhati a

říkali mi zdvořilosti. Šaty po matce pěkně mi slusely. Já si předělala, co bylo zapotřebí. U nás bývaly besedy a bály, hrálo a tančilo se; já chystala na stůl a místo tety jsem strojila. Brali mne také k tanci. Já však wyznala se upřímně, že tančiti neumím, a nic jsem se za to nestyděla. Z divili se tomu. Julie se mi smála. Zeta nade mnou potrášala hlavou. Berta pak a Wiktor objímali mne, že jsem jim předce mezi všemi nejmilejší.

„Což vás to nemrzí, že s nimi nemůžete do kola?“ ptala se kuchařka.

A děvečka doložila: „Ten toho zkuste! Zste bezka. Budou se o vás trhati.“

„Nemrzí mne to — nezkusím toho,“ řekla jsem. „Vidím, jak si počinají nesluffně, a neubránila bych se snad marnosti.“

Měla jsem bez toho co dělati, abych zapudila dotíravé sswiháky, kteříž mi lichotili a chválili na mne: čelo, bradu, twáře, ústa, wlasý i křk, a o přízeň mne prosili.

Julie se zlobila, že prý ji zatemňuji, a tupila mne při každé příležitosti.

„Ty myslíš, Lidko,“ pravila kdys, „že páni o tebe stojí! Ale vždyť nejsi wydělaná; a nedowedeš s nimi ani promluwiti.“

„Julie, wěř mi,“ pravila jsem, „že mi do nich nic není. Řeknou-li mi něco nesluffného, bolí mne to. Byla bych ráda, kdyby mne nechali.“

„Sloupá!“ smála se, „ty máš wšedko za nesluffné, čemu nerozumíš. Šchážejí ti panšle mrawy.“

„S já vím,“ tvrdila jsem, „že to nejsou
hodní křesťané. Hledí jen na zevnější, tropí si
ze svatých věcí žerty, jsou neuctiví v kostele,
urážejí každého a zvláště panny svou nevá-
ností. Varuj se jich a měj se na pozoru, aby ti
svými slovy neposkvrnili srdce. S, kdyby jsi se
jen jednou dobře vyžpovíдалa a posvětila si duše
o nejsvětější svátosti Oltární! Dí, že bys pak ne-
měla zalíbení v nich.“

„Ano, ano,“ wece mi na to, „potom bych
zůstala starou pannou, jako ty jí budeš, a nikdo
by o mne ani nohou nezaváhal.“

„Třebas! Jsou-li všichni takoví: jest lépe
býti starou pannou, než spustiti se Boha. Ten
námi jistě neopovrhne.“

„Ale nic jsem s ní nepořídila! — —“

Tou dobou přišel čas, že měl Cyrill při-
stoupiti poprvé k svatému přijímání. Berta a
Wiktor byli již také dosti dospěli na to. Já
jsem bděla, já jsem se mobilila, abych splnila slib
učiněný matce, že chci bratra dobře připraviti k
svatému přijímání!

J povědlo se mi to. J něho stal se hodný
člověk a spravedlivý křesťan. J Bertu a Wi-
ktora též.

Byly to utěšené hodiny, co jsem tenkrát
přežila. Sedávali u mne, vykonávali se mnou
pobožnosti k Pánu Ježíši, a všichni těšili se na
ty Boží hody. Já jim to vyložila, jako mi to
jednou vyložila matka. Povědělat jsem jim, já
jsem ponejprv já přijímala. J slibovali mi, —

vsťat co pravím? — sľibovali Bohu wíru; sľibovali, že budú milowati Boha, Spasitele, swatou Jeho matku, cnost a wsse co dobrého jest na swětě. Pýcha wymizela jim ze srdce; každý člověk byl jim bratrem, a s každým byli by se chtěli děliti o lásku a statky.

Ž byla jsem s nimi w kostele. Kněz oslawil swatý čin, a dobrý příklad vycházející ze zámku způsobil, wěru, mnoho dobrého. Sám strýc byl pohnut, a wyznal, že to bylo krásně. Ž tetička pravila: „Nu, to bylo něco pro tebe. Nechali jsme ti vůli. Jsi-li pať nyní spokojena?“

Ža odpowěděla: „Zaplať Pán Bůh! Ž te-tinko, zajiště i wám ž toho radost wykwěte!“

Když jsem šla po S...ci, wybíhaly ke mně ženy a panny. Ža chodila do domů a chalup a zpowěd — swatě přijímání jsem jim poroučela. Proti wssem neduhům: hněwu, žárlivosti, lakomství, smilstwu, obžerstwí, pýsse a lenosti stačil ten list, a kdo ho jednou zakusil, nehledal pať jiných prostředků: milost Boží ho w trpělivosti, lásce, štědrosti, čistotě, střídmosti, pokore a horlivosti, zkrátka w dobrém udržela.

Swětákům to nebylo po chuti. Hospodský nařikal, že mu ubývá pijákům. Žid odbyl mnohem miň parády, a prostopášníci chasníci se na-darmo sháněli po slabých a lehlomyšlných ženských.

Naklonila jsem sobě tež dēwečky we dvoře. Ža jim půjčowala knihy a wyučowala jsem je. Jedna mi musela bdíti nad druhou. Spojily se se mnou i některé dcery úřadnické. — Wellá

postava a tělesná krása mi dodávaly důstojnosti, odhodlanost v službě Boží mne činila smělou a silnou.

„Však my ji zkrotíme!“ šeptali písaři. Z spikli se proti mně, a jeden po druhém si mne chtěl namluviti, jak tomu říkali. Chudáci, co pak mohli poříditi, dokud byl se mnou Bůh? A věru, mne neurvedli ani do pokusení. Byl mezi nimi jeden krásný muž — jmenoval se Žalud. Ten požíval přízně u vrchnosti, obdržel výnosnou službu, a teta očekávala, že pojme za manželku Julii. On ale již dávno nadcházel mně, až i nectně mne pronásledoval. — Odpor můj ho tak rozpálil, že přišel a požádal mne o ruku. Z myslil, že mi přináší velkou obět, peněvadž jsem byla chudá. Bylo patrné, že miluje toliko mé tělo.

„A co se vám na mne líbí?“ — ptala jsem se.

Zmenoval mi toho mnoho, ale neurvedl ani jedné vlastnosti duševní.

„Co soudíte o mém náboženství? Budete-li pak se mnou choditi k svatě zpovědi a k svatému přijímání? Rozumí se, ne k vůli mně, nýbrž z lásky k Bohu a z přesvědčení.“

„Já vám nebudu překážeti, ačkoli se přiznati musím, že na to nedržím. Z bylo by mně milé, kdyby má budoucí paní nepřepínala.“

„Tedy si vyhledejte jinou. Já, věru, od své přepjatosti, jak to nazýváte, neupustím.“

„Wždyt u vás dělám wýmínku.“

„Ale já nesmím dělati výminky. Bude-li w tom vůle Boží, abych se wdala, wdám se jen za katolického křesťana: a ten chodí k swatě zpovědi a k přijímání.“

„Chcete-li, poslechnu vás. D, když se wám podívám do očí, stal bych se židem, turkem! Zať welice vás miluji.“

„To jest důkaz, že mám tělo nad duši — nad Boha — nad wíru — nade wšedko. Kladíte se tělu — až pať wás modla omrzí, po blaženosti weta.“

„D, já wás budu do smrti nositi na rukou.“

„Milý pane, to jsou pěkné průpowídky. — Sám byste soudil, že jsem hloupá, kdybych na ně dbala. Odpusťte, že netajím prawdy. Wy smýšlíte jinak a já také. Nehodíme se k sobě. Wšak ani s jinou osobou nebudete šťastný. — Manželství musí poswěcowati Bůh, aby se podařilo. Zmeňte se katolí: užívejte swátostí. Potom přemůžete, co se manželům w lásce stavíwá na odpor.“

Tím, že jsem mu řekla, aby užíwal swátostí, rozžlobila jsem ho. Z wytykal mi, že jej mám za bábu, a krátce dal mi otázku: „Chcete nebo nechcete?“

Já krátce odpowěděla: „Nechci!“

Za to se mi posmíwal, abych prý si tedy počkala na náležo kmotra čepičku s růžencem. Ani ten prý si mne newezme, poněwadž jsem chudá, a nemám ničeho mimo ten woskový obličej.

„Nu, dobře,“ těšila jsem se. „Ziž sám zas wrhujete ten woskový obličej. Já si na něm bez

toho nezafládala. Víím, co má vyšší cenu, a nikdy nespustím to z paměti.“

Pan Žalud odesel — pomlouval mne, ale newyznal, že jsem mu dala kšóíček.

Julie přiběhla, že jí odcizují Žaluda. Plácala, prosila — otcem — matkou, pomstou mi vyhrožovala.

Pravila jsem: „Já ho nemiluji — nesmím ho milovati, a proto se neboj, že si ho vezmu. Však líto mi bude, svolíš-li ty.“

Julie svolila. Mně nawzdor se s ní zasnoubil, a hleděl mne pokoriti. Měli jsme w S. . . ci wrchnost. Byl to pán swobodný, asi čtyřicetiletník. Ten mne widěl, a počal se wyptáwati mého bývalého ženicha, či jsem. Z umínil si, polapiti mne we swá osidla. Neflechetník zajisté wedl hanebný život, a bohatství dostatečných mu poskytovalo prostředků.

Pan Žalud mi we jměnu jeho učinil návrh: měla prý jsem býti paní w zámku, pán chtěl by mne woziti w kočáře, chtěl by mi držeti služebnky, chtěl by mi dáwati peněz mnoho tisíc. Ale hnala jsem ho — nestydu — a řekla jsem, že pána zawrhnu tak jako jej, kdyby mne třebaš požádal za pravou manželku i upsati mi dal panství a wšedky své statky. „A wy jste w skutku špatný člověk,“ doložila jsem, „poněwadž se dáváte potřebowati k bezbožnostem. Ani na cti wám nezáleží. Ctímilownost prý wám wynahradí wíru. Dokázal jste, jak!“

Ta potupa mne tak zarmoutila, že jsem ne-

spala mnoho nocí, a jen modlitbou jsem si upokojovala mysl.

Nepěkný ten pán mne jednou zastavil, a chladně se ptal, jestli jsem si věc rozvážila. Já neodpověděla ani slova — ale vyplivla jsem před ním, a šla jsem po svých. On také odstoupil, jako by nic, kouřil a hvízdal si.

Nesmíme takových panáčků štetiti. Právě proto vedou si tak opovážlivě, že jim všecko promijíme k vůli staru. Čtěme se, i oni nás budou museti ctiti! Chudáš, co pak on věděl o účtě, jakou jest povinen každé sebe chudší panně!

J modlívala jsem se, aby jej osvětil a napravil Bůh.

Mne ani on ani kdo jiný nemohl zavěsti. Bždyť jsem se ještě zpovídala a Svátost oltární mne spojovala s Ježíšem, jenž mi nebal fletnouti. Ach, co může nepřítel proti nám, když máme takového obrance! Kdyby všedky panny hodně přijímaly Tělo Páně, ani by nemohly hřešiti, a počestnost by panovala ve světě i mezi mužskými. Jak by to bylo krásně! Náboženství by slavilo vítězství, země podobala by se nebesům!

Pátá neděle.

Kdybych byla viděla, že si v G...ci nezasloužím žitobytí, již dávno bych byla odešla obtamtud na službu. Ale vedla jsem jim celé hospodářství, nedávali mi mzdy, a šaty jsem nosila po matce — po tetě. Poskytovali mi jen ma-

ličnosti, jichž jsem měla nemohutelně zapotřebí. Cyrill psal již v kanceláři. Učitel, jejž držel strýc Wiktorowi, vycvičil jej, že mohl výborně zastávat místo písaře. Měli jsme se spolu nesmírně rádi. Já plesala, že ctí Boha jako já. Nemyslíla jsem si, že bych se s ním kdy mohla rozloučiti, a přišel čas, že i to se muselo státi.

Doktor z L...c oznámil mi, že jest vdovcem, a že by to pokládal za velkě štěstí, kdy bych se ujala jeho dítěte. Nemáhala jsem to učiniti. Wždyť věrně sloužil matce, a v té největší nouzi naši otcovsky postaral se o mne i o Cyrilla! Z promluvila jsem se strýcem a s tetou. Nebránili mi; řekli jen: „Dělej, co chceš! My tě nemůžeme zaopatřiti. Musíš si již pomáhati sama. Cyrill těž.“

Na to jsem odjela. Cyrill mi dal slovo, že se nezmění, a Berta i Wiktor mi také slibovali, že chtějí setrвати v dobrém. Zehnalit se se mnou jako s vlastní sestrou. Z děvečka, kuchařka i mnoho jiných přátel a příznivců se loučili se mnou srdečně, tak že jsem se hrubě ani nemohla odtrhnouti.

Cesta mi nedělala strachu. A co se mi mohlo státi? Wždyť Bůh byl se mnou! A v skutku s pomocí Boží šťastně jsem se dostala do L...ic.

Bylo pěkně odpoledne, když jsem přijížděla k městu, kde jsem co dítě přežila tolik radostí a žalostí. Před městem slezla jsem s vozu. Z zastarvím se na hřbitově a hledám hrob matčin, otcův a přítele svého Světláka. Nášlat jsem

je. Vedle nich ale jest hrob čtvrtý, také rámcem obehnaný, a vsedky jsou ozdobeny květinami. „Díky doktorovi!“ pomyslíla jsem si, klesnu a modlím se.

V tom přichází milostná panenka a chlapec. Každý má konvičku, nesou vodu, zalívají hrob první, druhý, třetí, dívají se na mne, ježto jsem klesla na čtvrtém. Dstýchají se jaksi přistoupiti blíže. Z pozvednu očí a pravím:

„Zde také budete kropiti?“

„Ano, také!“

„Co víte, kdo zde leží?“

„Víme. Paní Balminová.“

„Či jste?“

„Doktorovic.“

Z objímám jednoho po druhém. Srdce mi jásalo — bořelo láskou; — nemohla jsem jich z náručí ani pusťiti.

Panenka počala mne hladiti, líbati, vykřikšši: „Ty jsi Ludmila!“

„Co pak mne znáš?“

„Tatínek mi již o tobě povídal. Chodili jsme ti naproti. Zde pod těmi růžemi jest tvá matka. Nasse již jest tu také. Vidíš-li pak, tuhle. Máš zrovna takovou zahrádku jako ta tvá.“ —

Chtěla se mi dáti do pláče. Ale já ji přivinula k sobě, opět a opět ji celuji. Z ptala jsem se: „A jak ti říkají, miláčku?“

„Cecilie.“

„A jak bratru?“

„Stanislav.“

„Neplač! Já vám budu matkou, jen jestli mne budete milovati — poslouchati.“

„Já tebe již miluji,“ řekla Cecilie.

„A co ty, Stanislave?“

Stanislav přiblížil se, a pokřtuje na-mne, tak mile se usmíval a točil hlavíčku, že jsem si ho vzala na klín, a sednouc si s ním mezi hroby, počala jsem s ním rozmlouvati. A tu hned jsem se dozvěděla, že se modlí, že již ví, kdo byl Pán Ježíš a kde je maminka. Cecilie dělala moudrou, doplňovala, co řekl bratr, vypravovala sama to i ono, a mne si již brala na svědectví. Líbilo se jí, co jsem mluvila. I objala mne ko-
nečně okolo krku — šeptajíc: „Ty jsi hodná! Mám ti říkati maminko, když budeš u nás, anebo Ludmilo jako tatínek?“

„Říkej mi Ludmilo, abys nezapomněla na nebožku maminku. Na slovu nezáleží, ale na vůli.“

„A co já?“ tážal se Stanislav.

„Stanislav mi také bude říkati Ludmilo.“

„Ano, budul To jest hezké: Ludmila, Cecilie — maminka: to jsou ta nejkrásnější jména na světě, a potom tatínek.“

Tak jsme se poznali. Wedli jsme se do města, za každou ruku mne držel jeden a pořád jsme si povíдали. Tu nám přichází naproti pán. Byl to doktor. Já ho arci již nepoznala, a on také ne-
věděl, kdo jsem. Tak jsem se byla změnila za těch několik let. Odešla jsem co nedospělé dítě, a
vracela jsem se co velká osoba.

Stanislav zahlídl ale otce. I pustil mne, běžel mu vstříc, a Cecilie pospíchala za ním.

„Ludmila, Ludmila je tu!“ křičeli oba jako o přítrž.

„Já ji mám ráda!“ volala Cecilie, a „já také!“ odpověděl Stanislav.

Otec nemohl dětem stačiti, tak ho táhly. Rýmal mi zdaleka. Potom mi tak srdečně stiskl ruku, že se mu slza za slzou ronila po tváři. —

Pohlížel na mne laskavě, a divil se. „Možná-li pak? Toli jest ta Lidunka, již nebylo ani viděti, když přišla v noci pro mne, a skrývala se za vraty v koutku? Bůh tě poždram, panno! Krásně jsi dorostla, Ludmilo, a vidím ti na očích, žeš také hodná. I jak pak bys nebyla! Mělaš výbornou matku — výbornou byla jsi také dcerou. Proto jsem toužil, dostati tebe ku svým síročkám. Přijmeš-li pak je pod ochranu?“

„Již jsem přijala.“

Děti se utěšly ke mně, vysahující mi na krk; a já je vinula k srdci. Na to se zase vedly se mnou. Otec šel podle nás. Cestou vypravovali jsme si své osudy. Doma byl již pro mne přichystán pokoj. I hospody donesli mi věci, a já převzala domácí hospodářství a vychování dětí. Dělalý mi velkou radost a nemohu vám ani vypověditi, jaké to dokonale byly děti. Cecilii jsem připravila k prvnímu svatému přijímání; Stanislava k zpovědi a přijímání. Dstatně dělala jsem to tu jako v G...ci, mladé i staré povzbuzujíc k slou Páně. Bůh mi pomáhal i že-

hnal, že jsem se mohla pokládati za šťastnou. Jen to mě nepokojilo, že Cyrill daleko jest ode mne. Dopisoval mi sice často, ale předce jsem se bála, že mezi psáti není v dobrém společenství. S doktorovi jsem se o tom zmínila. Ten se potají přimluvil u městského úřadu a vymohl bratru mému místo listovního. Tak přistěhoval se Cyrill do L...ic, prve než jsem o tom zvěděla. Můžete sobě pomyslit, jak mne to překvapilo, jak velice jsem se těšila.

Již mi nic nescházelo k spokojenosti. Šest let uplynulo bez zármutku a boře. Byl to život spanilý. Děti prosperovaly na těle i na duši. Cyrill mi pomáhal je pěstovati. On býval každý večer u nás, dával jim hodiny a chodil s uami na procházky. V neděli a ve svátek jsme ho mívávali celý den. Stanislav počal chodit do latinské školy. Cecilie se rozvíjela jako růže, a tak se znala ve všem, že již si sama mohla udržeti v pořádku celou domácnost, a v ctnosti měla tak pevné základy, že jsem se nepotřebovala báti o její čistou a newinnou duši. Všdyť se dobře zpodobávala, a Tělo Páně jí bylo pravým chlebem nejvyšším a pokrmem nebeským.

Mohlať jsem tedy s dobrým svědomím opustiti L...ce, když mi psala Berta, že strýc přišel ze služby — že se on pokouší zoufalství. S pokládala jsem za svatou povinnost, pozdvihnouti křesť. mysl jeho, a potěšiti ho náboženstvím. S vyšla jsem se po druhé na cestu do S...ce. Tu jsem se dozvěděla, že zeť, co měl sestřenicí Julii,

pan Zalus, zapletl strýce do jakýchsi partyk, ty se pozradily a jeden i druhý propuštění jsou ze služby. Pán zapřel svého miláčka a neustetřil ho, když se provinil proti němu, ač mu byl v jiném hanebném ohledu věrně sloužil.

Zeta mne přivítala, řkouc: „Snad nás nepřicházíš lárat?“

„Řáda bych vám pomohla,“ pravila jsem.

„Zdi si k strýci. Já tebe nepotřebuji.“

Strýc byl pořád zavřen. On nessel k jídlu, a nepožíval leč jen chleba a vody. Z bylo se báti, aby si něco neudělal a Berta bděla u jeho dveří, pozor dávajíc na každé hnutí. — Viktor studoval v Praze. — Zatím ale ubohý strýc pustil mne k sobě. Já se lekla, jak bídně vypadal. Z jdu — chci mu políbiti ruku. On ale mi ji nedal, řka: „Nedotýkej se jí; jest poskvrněna!“

„Wdyt jste bratr mého otce,“ pravila jsem. „A co jest poskvrněno, může se očistiti.“ —

„Nemůže!“

„Může, může!“ volala jsem. „Kdo se očistí před Bohem, čist bude i před lidmi. Není tak zle, aby nemohlo býti zase dobře.“

„Tomu ty nerozumíš.“

„Znám prostředky, jež máme od Boha, a ty pomáhají na jisto — jsou lepší než všechno lidské mudrlantství.“

Strýc se zamyslíl — chodil po pokojí — nechal mne stát, jakoby u něho ani nebyla, odbrnol si z čela vlasy a vzdychal bolestně. Po chvíli se zase obrátil ke mně, díval se mi upří-

mně do očí a ptal se: „Umiš zachovati tajemství? Ještě jsem ho nikomu nesvětil.“

„Nevyzradím ho,“ pravila jsem na to.

„Nuže slyš! Já podváděl svého pána. — Manželka potřebovala víc, než mi vynáštěla služba. Podvod poslední byl ten nejznamenitější: ale nebyl ten první. Bůh mi odpusť, že bych se ho nebyl dopustil, kdyby nebylo zetě. — Co si mám ale počít?“

„Nahraditi!“ řekla — velela jsem určitě a odhodlaně.

„Potom jsem žebrák!“ vykřikl ubohý strýc.

„Buďsi!“ doložila jsem. „Budete ale zase poctivý muž.“

„Celý svět si bude na mne ukazovati prstem.“

„Ano, budou se vám diviti! A celému světu se neoznámí vaše vina: spraví se to skrytě.“

„Co se stane z mých hodných dětí; z Berty a Viktora?“

„Pravíte, že jsou hodné! To já dobře vím. Ale právě proto budou vás tím více milovati. Dstatně nemám strachu, že by si ve světě samy nepomohly.“

„A co potom začnu já?“

„Smířte se s Bohem, nabudete pokojného svědomí — a když nebude jinak, budu na vás s Bertou pracovati.“

„To je hrozné!“

„Doufejte, že se pro vás ještě místo nalezne. Nebojte se, rozmilý strýčinku! — Vy sám si vyděláte na vezdejší potřeby.“ —

Po té propustil mne s pohnutým srdcem, a začal počítati, co jest dlužen, co má jmění. Než nedostávalo se mu na povinnou náhradu. Dznámil mi to druhého dne.

„Budete později dosazovati,“ radila jsem.

„Ale z čeho?“

„Co Pán Bůh dá.“ —

Ž svolil. Já ho připravovala — k svatě zpovědi. Nikdo newěděl o tom, ani Berta, ani teta. S jak jsem se tehdaž modlila, jak jsem dělovávala Bohu za tolik milostí!

Strýc přijal svátost pokání; k svatému přijímání vsať ještě nepřistoupil. Na jeho nábytek a nářadí, na věci od zlata a stříbra vypsal se licitací. Mnoho se prodalo pod rukou. Teta bránila, domlouvala, wadila se, zlobila se na mne, že prý jsem půwodem vsseho zlého. Ž z přibytku mne chtěla wyhoditi. Já to snášela pokojně. Sesslo se více peněz, než strýc očekával, a tak mohl až na malou částku vsseho wynahraditi.

„Strýce toho dodám to býwalému pánu?“ ptal se.

„Strýce kněze!“ odpowěděla jsem.

„Nikoli! Ty sama wykonáš ten skutek. Wrchnost je zde. Tu máš mě bohatství. Dbowzdej je, kam patří. Wsseho wyjem!“

Mne obessla hrůza. Nchtěla jsem podstoupiti toho kroku. Ale strýc mne prosil, a já — musela. Ž wykonala jsem napřed pobožnost, a potom se ubírám do zámku. Lokaj mne oblásil. Předpustili mne hned.

Žať mi bylo, když jsem stanula před clověkem, před nímž jsem jednou byla vyplivla! Ž on mne poznal a dobře věděl, co se stalo mezi námi. Zatím přibýlo mu let, a tu i tam sčelwěl na hlavě vlas. Není, co si o mně myslil. Snad nic dobrého. Usmíwal se na mne potutelně, a než jsem mohla promluwiti, pravil: „Až, wy se jdete přimlouwat za strýce?“

„Ano, jdu.“

„S takovým krásným děvčetem se owšem shodnu.“

„Pane! strýc chybil. Přiznává se k tomu. Byl wlašný křesťan. Ale již se zpatowal, a wira ukládá mu, aby napravil chyby své.“

„Snad ište wy ho obrátila?“

„Nemohu zapírati, že se mi to podařilo s pomocí Boží.“

„Co tedy chcete? — Celá ta wěc se mi nelíbí. Hrajete nábožnou komedii. A to mne má pohnouti, abych se smilowal nad ním a nechal ho w službě?“

„D to se nejedná. Prosim sice, abyste mu odpustil. Ale wice nežádám. Wy ište byl uražen, a můžete činiti, co chcete.“

„Arciž, arciz,“ smál se. „To snadno chyby napravujete. Wšak kde jsou mé tisíce?“

„Tuhle,“ ozwala jsem se a sázela jsem mu je na stůl.

On se zarazil, díwal se po penězích, díwal se po mně a ptal se: „Žať tomu mám rozuměti?“

„Takto, pane!“ odpowěděla jsem. „Důvě-

ruji se a doufám o vás, že nebudete čest strý-
covu kaliti před světem. On na vás nechce
ničehož, a wy mu nejste nic dluženi. Aby se ospra-
wednil před Bohem a před sebou, spočítal, což
obnáší škoda, již vám způsobil za čas svého
úřadování, zvláště posledním proviněním. Z pro-
dal všecko, co měl. Zde vám to posílá, a je
nyní — žebrákem."

"Toho já nežádal!"

"Bůh ale toho žádá. Bůh nás učí, že
musíme nahraditi škodu, chceme-li si získati od-
puštění. Strýc byl u zpowědi a půjde také k
svatému přijímání. Vyrownal se s vámi. Ne-
žůstalo mu nic, než čeho potřebuje, aby se svými
nepossel hladem, než si zase službu zaopatří. Po-
tom chce ještě dosaditi několik set, jež myslí, že
ještě vám powinován. Není to klam, pane!
Pokání jeho jest upřímné. Věřte mi, já nelžu!"

Pán mi patřil do očí. Viděla jsem, že
nejsou jeho myšlenky čisté. Z řekl jako v žertu:
„A co kdybych vám vrátil všecky ty peníze a
strýcovi službu; či byste splnila, co jsem vám
jednou nawrhl?"

"Uchowej Bůh! Nikdy!"

"Mohu jej dáti do vězení na mnoho let.
Mohu jej přivést na žebrotu. Což byste mu
nepomohla?"

"Nepomohla."

"A proč?"

"Hříchem se nedá zameziti neštěstí. Wy
však zajisté budete tak milostiv, že upustíte od

dalšího stihání. Přišla jsem k vám. — osud jeho jsem položila k vašim nohám; já sama přivedla jsem jej s pomocí Boží k lítosti, k dobrému předsevzetí — k zadostučinění. Ať na mne nenaríká! Jste urozený pán. J jsem slyšela jsem, že si páni nehanobí čest mrzkou pomstou.“

„Tak mi tedy předce neodpíráte rozsedu čest?“

„W jistém ohledu nikoli!“

„Ale w jiném?“

Já mlčela.

„Nu, přivedla jste k pokání strýce; snad se vám to podaří i se mnou. Co byste ráčila mně?“

Já nebyla s to odpovědět.

„Mluvte!“

J řekla jsem: „Pane, já vás nebudu souditi: Bůh ale soudí. — On trestá hříchy na pánu i na nepánu.“

„Mám se tedy hříchu odřici?“

„Dřem!“

„Jenom kdyby vás nebylo na světě.“

„Neroubejte se! Já se, Bůh to ví, mohlila za vás. Chcete-li spasiti duši, vezte pořádný život.“

„Nemohu.“

„Děňte se!“

Tak jsem ale již měla ve zvyku, chtěla jsem mu raditi, aby šel k svatě zповědi a k přijímání. On mi ale odvětil: „Já nejsem katolík, nýbrž protestant.“ — Aťšak mluvil se mnou o zповědi. J musela jsem mu několikráte opakovati, že nestačí hříchy knězi jen říci,

nýbrž že třeba polepšiti život, navrátiti cizí statek, napravit, komu jsme na cti neb jinač ublížili, odpustiti nepřátelům a škůdcům, a bedlivě vykonávati povinnosti stavu a povolání.“ —

Peníze na stole přesvědčily jej, že tomu v skutku tak. I přiznal se mi, že tedy ta naše zpořád předce za něco stojí, a to že prý newěděl.

Přislíbil mi, že zapomene, co se stalo. Nikdo prý se o tom nedoví. Ale nedělal mi jiné naděje.

Strýc byl spokojen. Ale tetka bédovála, nemohouc snést, že budou museti chudší a sprostější život vésti. Děti newěděly o ničem.

Za několik dní dá mne pán poprositi k sobě. Tak to vyřídil služebník. A co mi chtěl? Napřed se tázal, mohu-li mu na své dobré svědomí říci, že by mu strýc nyní spravedlivě sloužil?

Já pravila: „Mohu. Jest blažen, že sobě swalil se srdce kámen a chce býti až do smrti horlivým křesťanem. A křesťan upřímný nepodvádí. Dcera a syn jeho se wyznamenávají dobřím chováním.“

„Ta, co si vzala Žaluda?“

„Myslím Bertu a Wiktora. Žaluda má Julie.“

Dále pak se již nic newyptával, ale odezdal mi spis, abych ho doručila strýci. A co bylo v tom listu? Pán udělal strýce direktorem na jiném panství. Na Wiktora platil, dokud studoval. Bertě připověděl věno, až se bude wdávati. Přesvědčiv pak se, že má od toho času na strýci spravedlivého služebníka, povýšil ho

za hospodářského radu. Dobrý strýc nenabyl sice předešlého bohatství, ale žil v hojnosti, odvedl požůstaký bluh, a všude jej ctíli a milovali.

J teta se konečně obrátila k Bohu. Po té psávala mi velmi pěkně listy. Dělovalať pak mi nejednou, že jsem k dobrému naklonila její děti, a že jsem jí zachovala muže. Dstatně, bub Bohu chvála, i ona se oddala na pokání, seznala, co jest zpověď, a nábožně přistupovala k stolu Páně.

Wiktor se stal u vrchnosti váženým právním.

Jediný žalud nechtěl pustiti kořist, o kterou byl oleupil pána. Ultrácel, až neměl — nic. Toulal pak se po světě co úředník beze služby. Kde zabynul, newím. Neslyšela jsem, že by se byl napravil. — Julii vzali rodiče k sobě. Po smrti jejich žila u Berty, šťastně manželky a matky.

A co mne také velmi těšilo jest: pán se oženil, a sám zvláštním listem, zaslaným do L...c, oznámil mi zasnoubení své.

Šestá neděle.

Bratr se stal městským důchodním, a já šla k němu. Bylo nám milé, že jsme byli v L...cích. S doktorovými jsme žili jako jedna rodina.

Musím se zmíniti, že se k nám, hned jak jsme se přistěhovali do L...c, blásl sedlák z blízke vesnice, jemuž rodiče stáli kmotrovství, a jenž náš, jak jsem již wyprawovala, dovezl do Prahy, když jsme se ubírali k strýcovi. Zde

řiklo mne to, že k svým nebožtíkům, za kteréž dával na celoroční modlení, připojil také nasseho otce a nassi matku: slyšel jsem je v kostele vždy spolu jmenovat. Také jsme chodili k němu, a on přijímal nás jako své příbuzné. On, jeho manželka, jeho děti věrně sloužili Pánu Bohu, a často scházeli jsme se s nimi u zpravědnice i stolu Páně, a tak čím dále tím více jsme se sprátelili. Když jsme počali s bratrem hospodařiti, brávali jsme je k snídání.

Syn Wáclaw se vyučil rostkářství a byl ve světě na cestách. Pracoval dlouho u pořádných a vyhlášených mistrů za tovaryše, zachoval si bezkých peněz, dopisovával rodičům a konečně jim oznámil, že se usadil ve W...ě a stal se tam mistrem.

Nyní vám řeknu, jaké měli přijmení ti hodní lidé. Zvěděli jsme je po nich: byli to Meduňové.

Bylo to o svatoduffních svátcích, když jsme se poprvé sešli s Wáclawem. Cyrill a Cecilie mne doprovodili do vsi. Amotra seděla na sadě, a mladý muž jí četl z knihy. Hladila mu vlasy; on jí přes chvíli líbal ruku a pěkně se na sebe usmívali. Nepozorovali nás, a když jsme se ozvali, rostali — a, jako by se byli styděli, vysmlouvali se, že se dlouho newiděli, a nyní že se nemohou ani nabažiti jeden druhého po žádoucím shledání.

Matka pravila: „Wáclawe, ty již asi neznáš Rudmilu ani Cyrilla? Tato panna jest dcera

doštorowa. Jsi sice starší než oni; ale byl jsi málo doma; widěl jsi je, než jsi přišel do učení a tu byly ještě děti."

Wáclaw se začervenál. Byl bez kabátu, prosil, abyhom dovolili, že musí odskočiti, a hned se vrátil oblečený. Byl to způsobilý mládenec — velký, příjemného vzezření — a mluvil moudře i srdečně.

Já a Cecilie jsme se wyrážely s kmetrou. Cyrill s Wáclawem byli hned dobří přátelé. Nahlídnou do knihy, jež zůstala ležet. Byla to „Postilla." Z otevřen byl výklad swatého ewangelia na hod Boží swatoduffní.

Matka řekla: „Je sice dnes druhý swátek; ten jsme již prošli, a nyní jsme opakovali první."

Wáclaw nám krátce powěděl obsah, a přenesl to tak hezky, že jsme ho poslouchali s radostí.

„Wy aš mnoho čítáte?" ptám se.

„Ne hrubě tuze mnoho," odpověděl. „Jsem řemeslník — hledím si práce, a jen večer a v neděli bavím se čtením."

„Máte mnoho knih?"

„Kupuji, co mohu; ale dlužím si také. — Nášši welební páni mi dají, oč jich požádám."

Nyní počal on skoumati mne. Schwálil mi wšelicos, co již byl přečetl, a jewil tak důkladnou známost swatého náboženství a tak usslechtilou, tak pewnou powahu, že jsem před ním stála jako žáčka. Nechtěl se chlubit — wynáseti, dával mi příležitost, že jsem také rozprávěla a wyčetl mi, co o mně již slyšel dobrého. Wšedto

wěděl. Já sklopila oči, ačkoliv mi chvála jeho byla wděčná. Přiznávám se, že mi nikdy podobný cit neprojel srdce, jako když on se mi díval do očí.

Wedl nás nazpátek až do L...ic. Nawští-wil pak nás potom ještě dwačrate než odesšel. Já se dokonale přesvědčila o hodnosti jeho. Nemohu za to, ale musela jsem na něj mnoho mysliti a ráda bych byla o něm mluwila. Však bránilo mi něco, čehož jsem si nemohla ani vysvětliti. Bávalať jsem se, aby mi to nečetli na řece. Hrubě bych to byla měla za pokusení. Hledala jsem útociště u Boha a odcwzdala jsem Mu své myšlénky a žádosti. Upokojilo se mi srdce a pak jsem zase bez roztržitosti konala své powolání.

Minulo léto, a Wáclaw zase přišel. Bětte mi, že jsem tuffila proč. Byla jsem w přepo-dírném pohnutí a zachwěla jsem se, když otevřel někdo nasse dvěře. Otevřel je konečně Wáclaw. Z pozdrawil mne, podal mi ruku, a já již nemohla ani dýchatí. Nenadělal mnoho slow. Powěděl mi, jak mu bylo od té doby, co mne poznal. Wšlecko se to srownávalo se mnou. Z otázal se mne, zdaž bych nechtěla býti jeho manželkou.

„Nejsem boháč,“ doložil, „ani nemám swůj wlastní dům; bydlím w nájmu. Ale řemeslu rozumím, a daří se mi. Dá-li mi Pán Bůh zdrawí, nebudeme trpěti nouzi.“

Nečefal na odpověd. Chtěl si pro ni přijíti třetího dne. Já se poradila s Cyrilem, s doktorem, s Bohem. Srdce to wolalo „ano.“

• Přislíbila jsem mu ruku. Byl velmi blažen. Já
těž. Na podzim byly oddávky.

Wšak ještě někdo ten samý den měl swatbu
a byl to — můj bratr Cyrill. Chtěl mít ná-
bradu za mne; žertoval, že nemůže být bez
hospodyně, a žádal i obdržel — Cecilii.

Jak jsem byla šťastná, že manželský swa-
zek spojil mě nejdražší miláčky! Doktor jich ne-
chal u sebe. Umřel u nich, a oni mu oslavili
poslední dny života. Na jeho místo přišel syn
Stanislaw. Byl těž lékařem a mnoho zásluh si
získal v L...cích.

Nyní již všichni pomřeli. Nenajdete tam
leč jen wnuky a děti po nich. Ty babičku znají
tak dobře jako wy, neboť z nich mnohé také vy-
chovála. Jsou horliví křesťané. Semeno dobré
nezahynulo: ano, množí se a roste. Pán Bůh
žalíwá a dává wzrůst.

Já jsem ještě zde ve W...vě, kde jsem po
tolika let radosti a žalosti snášela s Wacławem.
Wšak co mluvím? Žalosti na nás ani nepři-
cházely. Co nás potkalo trpkého, nehody a ztráty
— přijali jsme v bážni Boží, a nám z nich wy-
plynuly jen útěcha a rozkoš.

Začátek měli jsme owšem těžký. Wacław
se musel pilně přičiniti, aby nám nescházelo,
nhybř zbylo. Já mu nezanesla velké pomoci.
Předce jsem wšak nebyla beze wšeho wěna. Dok-
tor mi dal, čeho jsme potřebovali do hospodár-
ství. Cyrill mi zjednal štaty. Od strýce jsem
dostala něco peněz. J Berta a Wiktor mi po-

stali dary. Můj Wacław ničehož neočekával: neboť jsem mu řekl, že ničeho nemám. Pravil také, že mu záleží jen na mě osobě, a nechtěl ani slyšeti o nějakém příspěvku. Já tedy také o nic nestála. Když ale na mne ze všech stran zpomínali přátelé, těšila mne ta jejich wděčnost, ta jejich láska, a já nepřišla s prázdnýma rukama do B...wa.

Mnoho let přebývali jsme w nájmu. Ale vedlo se nám dobře, a stáli jsme w městě w vážnosti. Děd váš byl poctivý člověk, dokonalý muž, výborný řemeslník. Zboží jeho bylo rozhlášené daleko široko, tak že nemohl sám w práci stačiti. I wzal si tovaryše — po roce wzal druhého; kde byl jaký kostel, wostát Meduň obváděl do něho swíce. Welebni páni říkali, že jeho swíce wydrží za dvoje odjinud a předce dávají ještě jasnějšího swětla. Tak se dále a dále rozšiřowalo jeho jméno a powěst. Nawštěrowali nás, když přišli do L...ic. Muž se znal se všemi po celém okolí, a všickni jej milowali.

Wacław sám byl jako kněz. On držel na slávu Boží, znal se w Písmě a divili se mu, když mluvil o wíře a Cirkwi. Pobožnosti křesťanské byly jeho žiwlem. On nikdy nescházel na welikých službách Božích, a často chodíwal k zpovědi a přijímání. Já owšem chodíwala s ním, a buď Bohu chwála! nebýwali jsme sami.

Časem pomohli jsme si na vlastní domek: ten samý, w němž nyní sedíme. Ale již se mu nepodobá. Dtec ho přestawěl, rozšířil a wy-

vyššil. Můj nebožtíček hleděl ve všem na důkladnost.

Pán Bůh nám dal děti. Jste zde. Dostatní pomřely. Zaopatřili jsme vás, jak jsme mohli. Tuhle mydláři jsme pomohli na dům. Obrocnímu k úradu. Hostár zůstal u nás, a dcera se šťastně provdala za milého zete lékaře. I vy máte hodně manželky. Nemohu si nářikati, že byste nás byli zarmucovali. Všdyť jsme vás od maličkosti vedli k Pánu Ježíši. Zpovídali se a přijímali Jeho Tělo, naučili jste se od nás. Za vám odvezdala dědictví po své matce, a to založilo věru, etnost a blaženost vaši.

Kdykoliv jsem přišla do L...ic navštívit svých drabých, — pomohlila jsem se na hrobě milé své rodíčky a na hrobě druhých milých nebožtíkův. — Lucernu ponocného Světláka jsem chovála v úctivosti. Vyndala jsem ji dnes. Hle, zde stojí na stole! Už to se mnou dojde ku konci, dejte do ní voskovou svíčku a posvítte mi na hřbitov. Svítílať i Wacławowi.

Máte zajisté v paměti drabého otce. Já ho vidím, jako by stál přede mnou. Miloval tmavý šat. Víte, jak se nosil šateček. Míval černý šátek na krku. Nad ten vstupoval bílý jako obruba. Vestu zapínal až nahoru. Vysoké boty se mu lešly. Olouhý kabát mu dodával důstojnosti. V skutku ho měli mnozí za duchovního otce. A byl jím, ačkoliv nebyl knězem. Nikdo se mu newyrovnal v počestnosti a spravedlnosti.

Těšilo ho, že slouží kostelům. Všdy věděl,

jak pěkně hoří jeho svíčky ke cti a slávě Boží. Z zakládal si na tom. — Já si z toho také dělala čest. — Dstatně činil mnoho dobrého. Dával almužny, staral se o chudé děti, a umřel-li chudě, přispěl a posloužil mu svíčkou, aby hořela u jeho hlavy. —

A jak se uměl modlití rozmilý nebožtík wo-
stát! Já jsem se tomu teprv od něho naučila. Vy zajisté také. Všedko přemohl modlitbou. Když jste byli na cestách, když tuhle obroční studoval, a nám se zdálo, že jакsi ztrácí vroucnost k Bohu; nebožtíček neměl žádného pokoje, a často mi říkal: „S modleme se za něj. Kdyby mi umřel v milosti Boží, staň se! Ale kdyby se mi pokazil, byl by můj zármutek nemýslomný! Jestli pak se ještě zpovídá? — půjde-li s námi k přijímání?“ — Z čekali jsme. — Šel. — Dtec se s ním napotom zavřel a když ho propustil, pravil ke mně: „Děkuj Bohu, Ludmilo, již je po nebezpečství!“

A syn si mne vyhledal, a vyžnal se mi, že byl vlašný, ale nyní že jest zase proniknut horlivostí ve víře a ve všem, co se patří na křesťana. Nemoc dvě léta trvající mu přetrhla studie. Dal se ke kanceláři a nedal se pokaziti svěťáký.

Syn wošťár byl wojákem. Nikdy jsme nelysseli, že by se byl špatně choval. A věřila jsem mu, když mne ubezpečoval po svém návratu, že ho zachránila zpověď před pádem do bříchu, a swatě přijímání že mu nedalo klesnouti

to společnosti-bohaprázdných lidí. Měli jsme o něj ovšem strach. Otec mu pilně dopisoval. Můžete si pomyslet „co.“ Zpomínali jsme na něj to modlitbách. Nechali jsme mu dům, aby neměl příliš těžký začátek, poněvadž ztratil tolik let. Džennil se, — a syn jeho kněz zde sedí mezi námi.

Máš hezký stav, dítě! Běž si ho, a věrně plň své povolání. Od staré babičky můžes přijmouti radu. Vždyť tebe hned od mladosti milovala: ona tě učila znáti Boha, byla při tvém křtu, připravila tě k první svatě zpovědi a po nejprv tě uvedla k stolu Páně. A nyní ty sám rozdáváš tajemství Žela Božího. S cti je, jako já jsem je ctíla s tvým hodným dědem. S čistým a pokorným srdcem oblassuj moc jeho věřícím. Starej se, aby děti, co jsou pod tvou správou, umýšely, je hodně přijímati. Jsou vsedky tvoje. Tak zajisté nejlépe rozšíříš na světě království nebeské. A za mne a za nás vsedky, živé i mrtvé, oroduj při mši svatě.

S tobě, milý synu mydláři, dávám svědectví, že jsi byl vždy hoden naší lásky. Bůh ti požehnal. Zde syn kupec vede vlastní obchod a nestydí se, býti pravým katolíkem. Ostatní své děti máš též vsedky zaopatřené, a ty dělají čest tobě a mně babičce.

A ty, má dcero, jak jsi mi vždy dobře rozuměla! Znáš city mateřského srdce. Máš již také vnuky, a víš, jak je milují babičky. S bdi nad nimi, veď je k Bohu, zastáň mě místo, až se s vámi rozloučím.

Wy, milé matky, ženy mých synů a wnuků, drahé nevěsty, nedejte zahynouti mému dědictví. Za, co mi je zůstavila, již se dávno obrátila v prach a popel na hřbitově v L...cích. Mezbylo mi po ní bohatství: co mi po ní zbylo, vzalo za své, jako rosedlo, což jest na světě. Ale svatá její památka, zpověď a přijímání mne doprovázela až jsem na toto místo, wytrvala se mnou a na vás to záleží, aby mne přežila. Podáte-li jí dále: přežije i vás, — bude nesmrtelná. Nechť se zachová v našem rodu. Již se rozmnožil na více ratolestí. Přivtělilo se k němu mnoho nábožných mužův a žen. Všichni v dědictví mém nalezají — spásy.

Ptejte se jen každý srdce svého, není-li tomu tak?

A pohledněte vůkol sebe, jací jsou to lidé, již se vyhýbají svátostem, a jak se jim vede? Všedny chyb, hříchů a neřádů spatřujete na nich. Život jejich jest plný bídy, nepokojův a zoufalství.

Kde je tedy pravda? My ji máme, milé děti! Držme se jí. Oblažíme se zde a na věky.

Kněž Meduň, kaplan ve W...vě, wnuť staré rošťáky, sepsal, co babička po sesti neběl wyprawovala. Sebl si po každé hned jak přišel domů. Nezměnil ničehož, leč že opravil a strávil v řeči, čeho bylo zapotřebí. Dvšem také mnoho wynechal, co slowům babičiným bodávalo líbezností, však mnohokrát se opakovalo. Dobrá ta

dusse často se odvolávala na Boha, Jeho prozřetelnost a soudy, velebila míru, zповěd a přijímání. Záleželo mu jediné na tom, aby zachoval její příběhy. Ty zaznamenal, aby za příklad sloužily jejímu potomstvu. Rukopis držel u sebe, až umřela.

Žila ještě deset let a pokračovala v obvyklé šlechtynosti. Ještě několik potomkův připravila k první zповědi a k prvnímu přijímání. Zdávalo se, jako by věčně měla obcovati mezi svými. Tělo její sice klesalo již k zemi, duch ale v tom, co se týkalo Boha, byl silný a pořád jasněji poznával pravdu. A krása, slíčnost její nebyla. Mladí — starí se vinuli k bezkřé babičce, oddanost Bohu, mírnost a lásku jí čtouce v obličeji. Všdy byla připravená k smrti, že se mohla dořaditi každého dne a každé hodiny.

Konečně se dostavila smrt. Babička napomenula své milé naposled, aby ctili její dědictví a rozšířovali je po světě. Velice jí těšilo, že s ní zároveň přijali tělo Páně: ona doma, — oni v kostele. Rozmlouvala pak s nimi až do posledního vzděchnutí. — Byloť to krásné skonání! Podobalo se sice, jako by trátila pamět, neboť se jí kmitaly před očima osoby, jichž tu nebylo, mluvila k nim velmi zpanile, pozdravovala je, povíдалa jim, že přichází, že u nich zůstane. Byla tu její matka — byl ponocný Světlaš — byl Cyrill — byli tu Berta i Wiktor — lékař se synem i s dcerou. Nemýšlená blaženost zářila jí ve tváři. —

Potom se zase obrátila k živým, a s jasnou myslí velmi moudře a srdečně udělovala jim požehnání. Když vypustila duši, rozsvítili starou lucernu. Hořela jí u hlavy — u prostřed mnohých světel, dokud byla doma; doprovodila ji též na hřbitov.

Hrob její obehnán jest rámcem: stojí na něm kříž a květiny ho proměnily v zahrádku. Wnuci a prawnuci je zalívají.

Dokázala velkou částku svého jmění na oslavení první svatě zповědi a prvního svatého přijímání dítek v L. . . cíh. Je pak na chudé wdovy a sirotky též nezapomenula, rozumí se samo sebou. —

Kdo sám nevěděl, co dědila Meduňová a co dědili po ní potomci, zanech alespoň to dědictví svým a více jim prospěje, než co jim zanecháš mimo to: jmění — statky. Tyto pomínou, ale: „Kdo jí mě tělo a pije mou krev,“ pravil Pán, „máť život věčný.“

Gospodáři a výminkáři w Suchoparech.

P o w í d ě k a

od

P. Wojtěcha Slinky,
kněze círč. na Hrádku.

I.

Sedlák Truska ze Suchopar byl spravedlivý a svědomitý člověk, dobře se snášel s manželkou, stál ve vážnosti u sousedů a že uměl hospodáři a šetřiti, panovala v domě jeho hojnost a měli jej za boháče. Zámožný byl, ale peněz na hotovosti mnoho neměl, vynakládaje jich na potřeby domácí a zaopatření dětí. Již dvě dcery vyřval vyplativ jim věna a ještě jim přidá — on sám a syn, který bude jeho nástupcem.

A který jiný by to mohl býti nežli Josef, ze synů jeho nejstarší? Vůbec se pokládá za mladého hospodáře, ačkoliv je pouhý výrůstek a v stáří stojí za sestrami. Otec a matka sami také si myslí, že mu jednou odmězdají statek chtějíce šetřiti práva čili obyčeje mužského primorostenství, a Josef je pořádný hoch a zaslubuje jejich důvěry. Nemají tedy proti němu ničehož a je vůle jejich, aby on při nich zůstal doma. Však dosti času říci anebo pojistiti mu to, a on po tom také netouží nedělaje si starosti o dědictví. Zajiště by čekal trpělivě, až mu otec úmysl svůj vyjeví a stranu budoucnosti rozhodne, kdyby ho nepopuzovali jiní.

Že v Suchoparech několik mladých děvčat, jejichž rodiče neznají blaženější naděje, než aby

zasnoubili je s Josefem. Napřed se mu ale musí připsati statek a pak teprve bude ženichem, jemuž se nikterý nemýrovná. S zmiňovali se mu o tom žertujice s ním a pokoušejíce ho a někdy opravdu a jako upřímně a po přátelsku ptali se, má-li již kontrakt na statek. Sousedův Petr, přijmém Karda, již ho měl; ačkoli byl o rok mladší nežli Josef. A co dělá za chlapíka! V hospodě mu každý připije, ženště se o něj tahají, hledá a vybírá si nevěstu a předpisuje, kolik tisíc musí mít.

Dvorem, Petr těch tisíců bude potřebovat a proto mu Karda kontrakt na dům dal, že sám dluhů nemohl zaplatiti. Ale Trušta dluhů nemá a není nucen manželstvím synovým si pomáhati. Na to však posetili sousedé nebrali ohledu, že sobeckých příčin Josefowi nadhánějíce a sstvouce ho proti otc.

Josef na počátku nedbal na lidské řeči, usmíval se a vyvracel je, když je slyšel; ale později tanuly mu na mysl a k vsselijakým žádostem ho podněcovaly. Kardův Petr stavěl se nad něho, lidé sseptali si o něm a mluvili hlasitě: „Má kontrakt“ a na něho poblíželi útrpně a litovali ho, že kontraktu ještě nemá. S zaslechl, že mu ho otec snad ani nedá, máje mladšího syna Martina radši nežli jeho, a matka prý také Martinovi více přeje nežli Josefowi. Mrzelo ho to a sám se počínal domnívati, že jest tomu tak. Obdržel-li Martin náky důkaz jejich lásky, hned hádal, že mu dávají přednost a bouřil se v duchu proti nim. Dzvati se neměl ještě smělosti, ale chodil zamračený, mluvil málo a rodičům se vyhýbal.

U Trusků pracoval celý rok nádenník Křepela, chudý domkář ze vsi. Iša chytrák předcházel si budoucího hospodáře pochlebuje mu a zastává domnělá práva jeho. Odmění se mu, až bude pánem! Ano již nyní může mu vsselijať prospěti. A prospívá mu od té doby, co se přidal k jeho straně. Se starými si to nepokazí, je prozřetelný, lichotí se k nim a povídá jim, co je lepší. Na poli obyčejně přidruží se k Josefovi. Zne, seká za ním, kopá, orá wedle něho, potkají se uprostřed brázdy, obracejí na stejném konci. I dají si do dýmek, křesají, zapalují; domkář má kámen, hubku, ocísku wždy na pohotově. I zmíní se jednou: „Kouříš-li pak rád komisaře, Josefe?“

Josef praví, že je mu příliš silný a Křepela si wzdychne: „Když nikdy nedostáváš těch wojanských paklíků!“

„Snad nemyslíte, že budu wojákem?“ diví se Josef.

„A kdo ti za to ručí, že nebudeš?“ ptá se domkář.

„Isem nejstarší a tedy mne neodvedou,“ odpoví mu Josef, ale předce se toho tak ulekl, až i zapomenul kouřiti a oheň mu uhasnul. Křepela čerstvě napálí jinou hubku a strčí mu ji do dýmky pod víčko. Praví při tom: „Milý brachu, nejstaršímu dají mundur jako tomu nejmladšímu, nechrání-li ho kontrakt.“

Josef mlčí a za chvíli teprw řekne: „Co mám dělat, když mi ho nedávají?“

„Iš dětina, Josefe,“ šeptá mu do ucha Kře-

pela, „že čekáš, až ti ho dobrovolně dají. Těm starým to nenapadne, jestli se sám neozveš.“

„Já se nebudu ozývat,“ durdí se Josef, „ať oni se ozvou, když je toho třeba.“

„Jnu jsi dobrák a hezky jednáš, že robičů nezarmucuješ,“ chválí ho domkář a doloží: „Já — uchovej Bůh — nebudu tě k ničemu nawádět, co by se nepatřilo. To však ti radím, aby jsi v tichosti a dobrotě otce nebo matku na to pozorný učinil, že na přes rok půjdeš k odvodu a — zůstaneš tam, nedají-li ti připsati statek. Jináč se nezachováš. Pať to mezi vámi zůstane, jak to je a nikomu se nestane škoda.“

Josef o tom, co mu domkář Křepela řekl, přemýšlí celý den a celý týden a v neděli, když jde z velkých služeb Božích, dohoní sedláka Kopeckého, který byl sice na ranní, ale zdržel se v hospodě až do poledne. Má v hlavě, je hovorný a upřímně vyjeví, co mu leží na srdci. Že mu kořalka zrak zatajila, nevidí si do huby a wse-licos pleskne, čeho mohl radši zatajiti. Praví chchtaje se: „Nu chlapče, kdy pať k nám přijdeš na námluvy?“

Josef myslí, že ještě hodně mnoho trávy naroste a vody uplyne, než se to stane a Kopecký ho vezme za ruku řka: „Už se jich dost oženilo mladších nežli jsi ty a třebaš bysi ještě počkal, jen když ti dají kontrakt, pať ti bude hej o nevěstu.“

Josef by se Kopeckému rád vymknul, ale tento ho nepustí dělaje, jakoby mu až tuze byl milý, vlastně ale chce se na něho podpírat, aby

newrámorál. Z povídá mu o své dceři Kateřině. Je hodná, nábožná, pracovitá, upřímná k nám, a bude upřímná i k tchánovi a tchyni, kam se dostane a ani kuřeti neublíží. Kopeckému slzy vstupují do očí, když ji vychvaluje a přál prý by si, aby se s ní nikdy nemusel rozloučiti, že to ale musí být, rád by ji někomu odvezdal, kdo by ji učinil šťastnou a sám s ní šťasten byl, jako, ku příkladu, tuhle jemu Josefowi. Přivine, tišne ho k sobě a pláče. Pak ho napomíná, aby s tím kontraktem si pospíšil, a chce sám s rodiči jeho promluvit, kdyby mn snad v tom stáli v cestě. Však jsou moudří, milují své děti a nebudou ho zkracovati k vůli bratrům a sestrám.

Josef ví, že Kopecký žvástá v opilosti a že nesmí nic dáti na jeho slova. Předce ale pamatuje si je a řídí se dle nich. Kopeckých Kačenka již o posvěcení obrátila na sebe pozornost jeho, když s ní v hospodě tancil. Ale byl nespělý, skromný a bál se, zacházeti s ní jako Kardinál Petr. Ten má kontrakt a může se ženit. Z zakládal si na tom, byl dotíravý a Kačenku veřejně vyznamenával věda, že má tisíce, čeho potřebuje. On mu radši ustoupil, než aby se byl dal od něho zahanbiti. Ale rmoutil a zlobil se v srdci, a že měl šofa, tím více se pro Kačenku rozpálil. Miloval ji tajně a skrytě, maje se za nehodna její lásky a teprve když mu ji otec tak říká sám nabízel, chtěl Petra o ni připraviti. Znal výminku, pod jakou ji obdrží a staral se, kterať by ji naplnil.

Josef přijde domů a vidí, že bratr Martin,

kteřý byl s otcem na ranní, sedí s ním v přístěnku na truhle a jí s ním z jedné mísy pařeně zemličky. Aha, je to pravda, že ho pro Martina odstrkují! Nesmírně ho to urazilo a pobouřilo. Volají naň, aby jedl s nimi, ano odložili lžice a nechali mu, co jim zbylo. Matka mu to ještě chce přimastiti, ale on praví, že nemá hladu, odejde na kolník, lehne si do sena a nechce ani obědovat u společného stolu. Posílají pro něj. On žádal, že ho bolí hlava a na žádný způsob nesleze. Dobrá matka sama se k němu vyjouká po řebříku a hledá ho v seně. Nechce se jí ozvati. Najde ho předce a vytýká mu, že mu v hlavě vězí něco jiného nežli bolest a ptá se, co by to bylo. Wyzná newle, že ho mrzí celý svět a že by rád umřel.

„Nemluv tak, Josefe,“ varuje ho matka. „Co pak tě mohlo potkatí hrozného, že si zoufáš? Svět se nám a pomůžeme ti, neboť víš, že tě milujeme.“

Josef praví: „Martina milujete víc než mne?“

Trusková nerví, odkud ty vrtochy pocházejí. Rmoutí se z nedůvěry synovy a chce, musí mu je vymluviti. Ubezpečuje, zapřísahá se, že své dítky všedky stejně milují. Ano žádá, aby jí pověděl, z čeho soudí, že mu nejsou nakloněni.

Že řekne: „Jsem starší než Martin a nechcete mi dáti kontrakt na dům.“

„Žať to víš, že nechceme?“

„Žať si to myslím.“

„Dítě,“ zastěšne si máti, „jsi na nepravé cestě a dopouštíš se křivdy proti nám. Což jsi

se už zmínil, že o kontrakt stojíš? Nebo jsme s tebou něco proměškali? Jsi ještě dost mladý a až bude čas, my ti sami dáme, co se patří.“

Josef se odvolává na odvod a na Petra Kardowic a na toho a onoho, kdo mu radil, aby s tím neodkládali. A matka ho napomíná, aby nedbal na cizí řeči, že vedou k zlému mezi příbuznými. „Jsi náš a my jsme tvoji,“ dokládá, „budeš-li věřit víc jiným nežli nám, domácí štěstí nasse pokalíš.“

J slíbí mu, že to u otce vymůže, aby mu tedy kontrakt dal a on připoví, že o hospodářství nebude státi, dokud mu je dobrovolně neodevzdají, nabažirasse se ho. Kontrakt prý jen proto chce, aby byl jist před wojnou a požíval větší vážnosti mezi chasou, která prý jím pohrdá.

Matka neopomíná mu říci, že ne kontrakt, nýbrž dobré chování vážnost mu získa a když ho byla zcela upokojila a smířila, odebere se zase dolů a pak teprve jde k jídlu. J Josef se dostaví, ale nemůže pro stud otci ani matce ani bratru podívat se do očí a trvá to několik dní, než zase jako obyčejně upřímně a srdečně s nimi obcuje.

II.

Trusková představila muži, žeby měli s Josefem nějak to do pořádku uvést, je prý chasník hodný a měřiti se může se všemi v Suchoparech a mimo Suchopary a neschází mu prý ničehož

leč kontrakt na dům, který bez toho obdrží, kdyby mu ho třebaš nedali letos, nýbrž až na přes rok anebo ještě později. Však snadno by mu to mohlo býti k zážeru a jim také, usoužili by se, kdyby jim ho odvedli a když to zpraví hned, bude vědět, na čem je a lidé také budou vědět na čem jsou a jistě si ho ještě více budou předcházet než nyní. Zich si vždycky vážil, nebude jim ubližovat, až jednou statek převeźme, ano bude wděčen, že mu ho tak záhy dali připsati a vystřihá se zých pomlouvačů a utrhačů, jenž ho proti nim popuzují.

Truska ovšem myslí, že hodný syn nikdy by se neměl dáti popuditi proti rodičům, ale o tom také nepochybuje, že je bude Josef v stáří dobře opatrovat. Mení proti tomu, aby mu dali kontrakt již letos. Když to má být, ať je to. Ale spon si to odbydou a těch pár zlatých mají, co to bude státi.

„A jak to s ním uděláte?“ ptá se matka.

„Udělám to,“ odpoví jí otec, „jako my jsme to měli a jak to na kanceláři mají zaznamenáno.“

„Jen na ty druhé nezapomeňte,“ napoví ona.

„Patří nám jako on,“ praví Truska, „a vyplati jim, po čem jsme my vypláceli.“

„A co vy si vymíníte?“

„Co měl otec.“

„My jsme mu všelicos přidávali dobrovolně a to on by nám nemusel dát, kdyby nechtěl.“

„Však on bude chtít a řeknu mu to, než mu statek odvezdám.“

Matka věřila, že bude chtít, ale podotkla

ještě, že žena, kterou si vezme, nebude k nim míti to srdce co on jsouc cizí a třebaš jim ty přídavky odejme.

„Ty jsi také byla cizí,“ namítá muž, „a měla jsi k našim lepší srdce než já. Kolikrát mi to řekli, ačkoliv se mnou také byli spokojeni, že jsem jim přál. Proč by tedy naše nevěsta s námi zle nakládala?“

To Trusťové lichotilo. Podrobila se všemu, co muž učiní a jen toho ještě ponaučila, než šli do zámku, aby si postavili náhou světničku, kde by mohli v pokoji se modlit vzdáleni od dětí, dá-li Bůh Josefovi ják, a od čeládky prostotečně.

Trusťa myslil, že si světničku vystaví, než hospodařit přestane a vůbec nechť, aby se do kontraktu dávaly všechny třetky a drobotiny, jenž se samy sebou rozumí.

Matka předce ještě poznamenala, že by si do té světničky měli také zjednati kamna a do kamen že patří dříví, co se jim bude muset dávat.

Muž se již zlobil, že snad nechce, aby také to dříví dal do kontraktu, co prý v domě jejich ještě nikdy nebylo slyšáno. Těch několik špiček, jimiž kamna vytopí, nasbírá si na dvoře a u nich nemají zapotřebí dříví šetriti a zvlášť nyní ne, poněvadž on v lesích dobře hospodařil a málo prodával.

Trusťa požádal dvou sousedů: Rardy a Kopceho, aby je doprovodili na kancelář, že budou dělati kontrakt. Jdou a matka ještě jednou muži vloží na srdce, aby druhým dětem svým

a sobě samému nebyl nepřitelem a světničku, kamna, dříví, krávu a slepice, len a oves a brách mu připomíná. Vymlouvá se při tom, že tomu dobře nerozumí, ale oni, muž a svědkové, jsou přý zkuseni a tak to tam zapíší, že z toho nikdo nebude mítí křivdy.

Mlou jí, aby se nebála a Kopecký praví, když již jdou po silnici a ona se vrátila: „Ty ženštké by toho nadělaly, že by se tuhle Josef poděkoval oženiti se na takový kontrakt!“

Byla to zlá a posetilá řeč a přivedla Josefa na tu osflivou myšlénku, že snad se matka o něho předce tak nestará jako o druhé a tak ho nemiluje jako Martina; i chválil otce v duchu, že je hodnější.

Ale otec Kopeckému nedal za pravdu, nýbrž řekl, aby slova jeho vyvrátil: „Dny ty matky to zle nemyslí, ale těžko je s nimi jednati, že jsou příliš pečlivy a nemohou přijíti k žádnému konci. Co má žena chce, snadno se vyplní a má to každý vymínkář, ať už je to v kontraktu nebo nic. Všdyť se s námi Josef nebude hádati o slovo. Já jsem se s otcem svým také nebádal. Vložil na mě, co musel. Nekl jsem to trpělivě. Každý začátek je těžký. Víím to že zkusenošti. Proto tuhle syna dle možnosti usetřím. Nemá na mě naříkat. Chci, aby mu bylo líp, než bylo mně. Měl jsem toho tuze moc. Nyní je stavení v pořádku, dobytka dost, dluhů není žádných. Dderždám to Josefovi jak to stojí. A zákupní cenu nezvětším. Snad to uzná a bude nám z toho vděčen, a dá nám,

co se flussí a patří. Nebudu s ním w kontraktu nakládat jako s cizím a on s námi také nesmí jednati jako s cizími. Slyšel, oč se matka stará a doufám, že nám vyhoví, dočud budeme žívi!"

Josef šel w zadu jako opatřený, červenal se w tváři a slova nepromluvil.

Dzwal se Karda a postavil se také proti Kopeckému, ba ani s Truskou nesouhlasil. Ženské prý, tať se vyjádřil, owšem toho mnoho nadělají, ale nestojí to za zmínku, jsou to nepatrnosti, malickosti, nač zpominají, a kontrakt prý se nestane horší, kdyby se wšedko do něj přijalo. Proto se na něj tuhle Josef předce bude chtíti ženiti a zamejšťne si, nepostawí-li se mu tam nic podstatnějššího. A to tam musí býti, aby kmotr Truska a kmotra nebyli offizeni. „Hodný wymíneť si udělejte,“ prawil k Truskowi, „žito, pšenici, ječmen, owes, brambory a zelí, třebaš i něco na peněžích, dvě krávy a tele, několiť sáhů dříví, wšeho hojnost, pať nebudete státi o wajička, tříšťy a polínka, jež si žena wasse wymiňuje. Musíte se w stáři dobře mít a zbyde-li wám, inu můžete odpustit, darowat; lépe bude, než abyste snad prosili a žebrali. A mladí si wás budou wážít, když něco budete mít a neosmělejí se, wámi pohazowat. Kdyby ale nectili wás, trhněte se od nich a ze swého si přilepšíte a w pádu potřeby jste s to pomáhati swým druhým dětem.“

Josefowi se praníc nelíbilo, co kmotr Karda proti otci a Kopeckému zastáwal a zlobil se, že

ho vzali za svědka. Snad ho navrhla matka, aby žádosti její podporoval a možná, že ho k tomu všemu navedla, co tak bezohledně, zlo-
myslně vyslovil.

Karda vsať přidržel se jen svých vlast-
ních náhledů a sebe samého ospravedlňoval. On
svému Petrowi dal přípis na dům a právě ty
věci si vymínil, jež jim vypočítal. A mimo to
mu zanechal dluhů a statek zpuštělý, a že si již
sám nemohl a nedovedl pomoci, uvalil břemena
na syna. Ten se z nich vybere, vyhledá-li si
bohatou nevěstu, pak zaplatí a vymaže, co má
v kontraktu.

Karda byl sedlák, jak se říká, po panstvu,
po měšťku vzdělaný. On i řečí, způsobu, šat-
stvem se lišil od spolusousedů a milo ho bylo
poslouchati, když moudře, zřetelně a rozšafně
rozprávěl. Hodil se do každé společnosti, chodil
mezi pány a uměl jim prokazovati úctu. A nikdy
se sprostě a hrubě nezhodil. Pil pivo, rosolku,
vino, znal i punč a černou kávu a jednou pe-
níže ztržené za wepře obětoval na oběd v ho-
spodě, kde se sešel s písaři. Hrál prý s nimi
i biljar, a když mu to nestlo, naučili ho hru
v půlswanáctou a kapsy mu vyprázdnil. Ne-
dělal si z toho ale ničehož. Všdyť se hezky vy-
razil mezi pány! Aby se za něj nemuseli stydět,
offatil se napolo dle jejich mody, zjednal si prýčku
a líbilo-li se jim nawštíwiti ho, poslal pro ně
a stědře je vyčastoval. Sousedé k němu we vě-
cech důležitých chodili na radu, četl dobře i psané,

sám také psal a o-vošem mluvil jako ze zkušenosti. Ať se to týkalo záležitostí úředních anebo domácích a hospodářských, on to vždy jak náleží rozsoudil a mohlo se bezpečně pokračovati dle jeho výkladu. I v náboženství svatém znal dobře a pravě zásady a muselo se mu přisvědčiti, když je vyhlásoval. On také věděl, jak se mají vychovávat děti, jak se má zacházeti s čeládkou, vše mu bylo povědomo a mluvil o tom důkladně a obšírně a mnohdykrát se zdramými a směšnými žerty a vtipy. U něho platilo: „Říďte se dle jeho slova a ne — dle jeho příkladu.“ Neb Karda nejednal tak dobře a bezchybně, jak v řeči své vypisoval, že by se mělo jednati, ano on v mnohém činil zrovna naopak a v hospodářství, ve vychování dětí, v držení čeládky daleko zůstal za svými sousedy pozadu. Jeho dobytek byl nejšpatnější, na jeho polích nejméně se rodilo, na jeho lučích nejméně trávy rostlo, v jeho lesích nejméně stromů stálo, jeho dům byl nejšpatnější, jeho děti nejrozpustilejší, jeho čeládka nejpustilejší a chrám a služby Boží ze žádného starvení tak málo se nenamáhávaly jako z jeho a zákon Páně snad také nikde tak málo nepanoval jako u Kardu. Truska jim stál kmotrovství a z té příčiny a že byl Karda do všech druhů umlův čili kontraktů dobře vpraven, vyvolil si ho za svědka, když synovi odemzdával statek. I jiným v podobných případech sloužil, nenadřáněl ale tak přísně a opatrně vymínkáním, dokud sám s sebou nebyl učinil začátek.

Kopecký ještě nebyl na výmítku, to jest: ještě nikdo z dětí jeho neměl přips; chlapi byli malí a nejstarší dceru rád by byl dostal k Truskowům. Proto k tomu přispíval, aby Josef neuvázal se w příliš těžké povinnosti a hájil ho proti Kardowí, ano i proti matce a otcí. Otec byl ze všech nejmírnější a toho Kopecký hleděl zachovati při dobré vůli. Celou cestu líčil těžkosti a obtíže mladých hospodářůw a litowal toho, že se nyní zavádí obyčej, nesmírně mnoho na nich žádati, z čehož prý následuje, že do smrti z dluhů niewyváznou.

Karda výmluvností svou a důvody patrnými všecko wyvrátil a Kopecký mu nedowedl odporowati, když prawil, že to za nynějších časů sedlské statky snesou a že ku příkladu u něho, až se syn ožení, kdyby s newěstou dostal jen tři tisíce, vše se naprawí, co by snad nebylo w pořádku a nejdéle za pět let, ano za čtyry, za tři leta, udrží-li se obilí w ceně, bude syn w suchu a může na potomky hospodařit. Co se prý týká jeho výmítku, je sice velký, ale jiní si dělají ještě větší. Statek jeho to wydrží a on bude míti něco w rukou, čím by Petra poutal na sebe, jemuž miní dobře činiti po celý život.

Kopecký uznával důkladnost jeho slov, ale předce mu newěřil. Kardowě, otec i syn, ucházeli se o jeho Kateřinu, wědouce, že jí dá velké wěno. Ještě nikoho neženil ani newdáwal. Děťákwalí tedy, že si dá říci, když se to w domě jeho stane ponejprw, a že nejstarší dceři přidá,

boufaje, pro ty druhé že mu Pánbůh zase nadělí, než dorostou. Tak rodiče aspoň obyčejně to činivají. Kopecký však nemínil to rád, že Petr nadbíhá Kačence, jemu byl milejší Truska Josef, že měl statek pořádanější. A jestli kontrakt obdrží náky lehký a snadný, nebude nad něho a všemmu se podrobí, aby ho získal za zetě. V osobách milý Kopecký tak šetrně nerozpoznával, ačkoliv Josef u něho stál ve větší vážnosti nežli Petr, jenž měl slabosti a chyby otcovy, neměl ale jeho rozumu a ztísněnosti, v prostotě a hrubosti rosta a stárna. Šel tedy k Josefovu a Josef na jeho místě, předce by mu byl dal přednost.

Na kanceláři se nemědělo, s jakou žádostí se dostaví sedláč Truska, neměli pro ně času a na jiný den je objednali. Ani Karda nic nepožádal, aby je domů nepošylali s nepořádkem, kdyby snad předce hodinku neb dvě, ráno nebo odpoledne, obětovati jim mohli, že sem ze Suchopar mají více než míli cesty. Museli se vrátiti, ale rozumí se, že se zastaví v hospodě a Truska bude platit oběd.

Šli že zámku tak pomalu, že sotva lezli a zdálo se, že čekají, jestli jich někdo nezavolá napráte, aby se ještě jednou představili panu vrchnímu. Napřed si postáli na dvoře a přes chvíli pohlédli do oken a když na ně nikdo nekýval, ani dráb s poselstvem nepřicházel, vystoupili na ulici.

Karda a Kopecký nelítováli, že cestu do města

budou opalovat. Všdy jim neudělá žádných útrat: najedí a napijí se s Truskou. Napřed vešli do krámu, kde chtěli něco koupiti do hospodářství. Truska potřeboval zámeček k sypce, Kopecký chtěl ženě přinesti pepř a zázvor, Karda cukr a kávu. Josef si zatím vybral křesací lamínky, díval se po pytlících na tabák a ptál se, po čem jsou. Konečně jeden koupil, když mu ho otec chtěl zaplatiti. Pak byli hotoví a radili se, do které hospody se odeberou. Dvorem nepůjdou jinam než k Černému koničkovi, kde se Suchoparští obvykle zastavují a wejdou-li někdy k vůli známým k Červenému molu neb k Zelenému stromu, nejsou doma a vše se jim zdá býti cizí.

Karda navrhl, aby pili víno, že se to tak sluší, poněvadž je před polednem a jedná se o věc velmi důležitou: o kontrakt na dům, pro který do města přišli. Kopecký se chtěl spojit s kořalkou a Truska myslil, že stačí pivo a pít se může i ráno, když je horko. Karda však stál na víně a smál se, že sám na ně dá, bojí-li se Truska výloh, jichž mu nechce přidělati, ačkoliv když on pro Petra kontrakt bral, také na tu sčlenici vína nehleděl. Sluší prý se pít víno k snídání, jak se to nyní vůbec a všudy zavádí, kde se lidé drobet po městě rozdělali; pivo prý budou pít mezi obědem a sčleničku kořalky, takhle hořké, dají si až naposled, aby žaludek dobře trávil.

Truska chtěl nechtěl musel povoliti a než se maso uvařilo a upeklo, vypili vína tři žejblíky. Počítalo se jim po patnácti křejcarích, stálo

tedy patnáct grossů, Kopecký to rozvrhl na lo-
žalku a přesvědčil se, ta žeby nestála víc leč po-
lomicku a Truska litoval, že patnáct grossů ne-
dali na pivo, mohlo prý ho býti několik másů.
Wšak vypili ho ještě dost, když jedli pečení a
Karda nedal jinak a zamluvil i černou kávu,
aby prý na sobě dali záležeti, když jsou zde stranu
toho kontraktu a všickni tři za největší grun-
towníky w Suchoparech se považují. Odcházejíce
ještě tou hořkou posílili si žaludek a Kopecký
tolik šel a mocnot nesnesl, klesaje pod nimi, když
šli domů, wrávoraje po silnici a s Josefem se
weda, aby mu nedal upadnouti. Často se zasta-
wil, aby ho obejmul, připomínal, jak se o něho
stará, nad kontraktem jeho bdě, jehož mu chce
Karda pokaziti, ano má prý k němu lastavější
srdce nežli sama matka, jenž příliš mnoho by mu
uložila, kdyby on s otcem ho nechránili.

Tak ho to pohnulo, že plakal a škytal a
Josef nedbal na to, že je opilý, nýbrž domníval
se, že je mu w skutku nejlepším přítelem. Dřívem
žase k němu mluvil o Kačence a vychwaloval mu
ji nad všecky panny ji wynášeje. Ta prý by se k
němu hodila a k otci a k matce jeho také, wy-
hoví jim a všem jim bude blaze.

Karda s Truskou jdou napřed a Kopecký
Josefowi šeptá: „Glyssel jsi, jak Karda proti
tobě nawáděl? On chce, abys to neměl líp než
jeho Petr. Pak by newěsty o tebe tak nestály a
Petr by ti vyfoukl třebaš tu nejbohatší. Víc ale,
než já dám Kačence, sotwa která dostane. A proto

bych ti ji přál a tomu tam — tomu Kardovi ji nedám, neuvážeš-li se w břemeno, při kterém byste neobstáli.“

Josef ho doprovodil až ke Kopeckým; do stavení jejich ale newessel, aby žensktě newedl do rozpaků, že přivádí hospodáře opilého. Doma powečereť s otcem, jenž matce wyprawoval, že w hospodě pili a jedli, jakoby kontrakt w skutku byli udělali. Stálo prý to pár zlatých a bude je muset ještě jednou wydat, až se opět odeberou na kancelář, aby tu věc ukončili. Karda prý neustoupí od svých libůstek a žádostí!

Matka s tím také nebyla spokojena, ale jiného leč Kardu již vzíti nemohli, ačkoliv i Josef si toho nepřál, nejvíce na marnotratnost jeho nařikaje. W pravdě ale se zlobil, že mu škodí a k matce také přestal zase býti upřímným a laskavým. Ž ona prý jedná proti němu! Celý ten čas, než opět do města sli, tajně rokovala s otcem a bezpochyby nová břemena do kontraktu si vymýšlela.

Wšak žůstal bez nich. Otec Kardy ani ženy neposledl, aniž se nedal mysliti Kopeckým, nýbrž udělal si to na kanceláři, jak on to jednou měl a ostatně se spolehl na poctivost synovu. Pan vrchní jim ze starého kontraktu sám vytáhl, co dobře newěděli, neboť ničehož neměli sepsáno ani umluweno a Truska to a ono již dávno byl zapomněl. Radilo se mu, aby wšelicos změnil a přilepsil si, že statek odemzdává w dobrém stavu a w nynějších časech wětší podpory bude míti zapotřebí, vrchní mu to wysvětloval, Karda se

s ním mabil, on však na žádný způsob nechtěl dům svůj snížit, jak to jmenoval. Ani druhým dětem svým nepřidal doufaje, že jim ještě něco přispodají, než se odebere na odpočinutí a syn dědic snad na ně také bude pamatovat. Kopecký ho pořád utvrzoval v přesvědčení jeho a Josef stál a nemluvil ničehož poslouchaje, na čem z strany jeho se usnesou. Konečně se spolu s nimi podepsal co nastupující hospodář, otec co odstupující, oba těžkou rukou postavili na papír svá jmena, Kopecký udělal tři křížky a Karda k podpisu svému připojil čáru zakroucenou, jak to činívají bystří písaři. Kontrakt byl v pořádku a šli ho zapít a zajít do hospody, zaplativše taxy vysoké.

III.

V Suchoparech všichni prvorození synové chtěli mítí kontrakty na statky, že Petr Kardaň a Josef Truskův je již byli obdrželi. Byl tam také soused Rataj a měl syna Víta. Rataj byl jen chalupník, ale pořádný a zámožný chalupník a vedlo se mu lépe než mnohým sedlákům. On měl jen půl lána, Truska, Kopecký a Karda byli celolánici. Proto vypínali se nad něho, musel jim dávatí přednost a když byla hromada, oni první svá mínění pronášeli. Dobyčejně jim odporoval a oni odporovali jemu, jen Truska si vážil jeho úsudku, schvaloval ho a stál s Ratajem v dobrém a úzkém přátelství. Kopecký a Karda však ho nenáviděli, horšice se na něho

při každé příležitosti a čínice mu vzdory. Nemlčel k jejich špatností a když mohl něco zlého zabrániti, nebál se Petra ani Pavla. Chtěl-li Kopecký na obecné útráty píti, sud, půl sudu piva do hromady žádaje, nesvolil Rataj a vždy o nějakém účelu věděl, ku kterémuž by se peníze za sud, za půl sudu piva mohly obrátiti. Kopecký nedovedl hádati se s ním. Důvody jeho zněly, že to vždycky tak bývalo, co Suchopary stojí, že to jinde ještě jest a že jen on Rataj novoty chce začínati a rád by v obci poroučel, ačkoli dva Ratajové dělají jen jednoho Trusku, Kardu neb — Kopeckého.

Truska nikdy nezavrhoval, co Rataj souhlasem byl schválil. Dají opravití oltář; je zapotřebi nového obrazu; na hřbitově schází kříž; musí se pomysleti na službu pro druhého učitele; škola je v špatném stavu; kdo strže Suchopary jede, natíká na bídné cesty; přes potok by měl býti most; mají ve vsi málo ovocných stromů; v lese se musí sázeti a sítí, sice bude po čase nouze o dříví; kdyby Pánbůh dopustil oheň, nedostává se hasičů náčiní; střeláčka, řebríky, háky, kosičky se musejí zříditi. A což aby se školní plat bral z obecních důchodů? Wydržely by to, kdyby v hromadách tolik neutráceli a učitelovi a chudým ve vsi by se ulehčilo.

Rataj při všem, co řekl, odvolával se na rozum a na víru a písmem svatým to potvrzoval. Bylo těžko slova jeho vyvrátiti, Kopecký k tomu byl nedostatečný, druzí též a jen Karda

do skutečného boje se s ním pouštěl. Dával mu za pravdu, líbilo se mu, co jim tak moudře a a dobře byl vyložil, ale — zapomněl prý na přetáčky. Chytrá hlava jeho hned si nále vymyslíla, výmluvný byl a kdo že sousedům Ratajovi nepřál, rád se dal přesvědčiti.

Rataj ovšem byl s to, aby prohlídnul nedůslednosti Kardovy a i jiným je mohl odkřítí a dokázati, ale předce jim věřili více nežli pravdám jeho. Karda o těchto pronešl žertit, zakroutil je a jiný smysl jim podstrčil, nemoha jich tak jak byly zapíratí, sousedi se smáli a jemu vítězství přičklí. Zindy ale, když Rataj proti Kardovi něco zastával, co jim bylo milé, těšili se z toho a přidávali se k jeho straně; neboť oni sami s Kardou ničeho neporídili a jen on se mu mohl postavit, podskočky jeho nablížeje a rozdíl, jaký panuje v jeho slovech a skutcích, za výstrahu si bera. Rownal se mu moudrostí i wtípem i zkušeností, již však spravedlivěji používal v náboženství nejenom se znaje, nýbrž podle něho svědomitě se i chovaje. Byl totižto skutečný křesťan, pravý katolík a horlivý ve všem, co za povinnost uznával.

Manželka Ratajova významávala se těmi samými vlastnostmi a děti chovaly se příkladně a dělaly radost otcí i matce. Wedli je od nejprvnějšího mládí k nábožnosti, modlívali se s nimi, brali je s sebou do kostela, když pomýřosly. Dtec přidržoval je také ku škole, záleželo mu na tom, aby se ve všem potřebném dobře wycwi-

čily, chtěl, aby uměly nejen čísti, nýbrž i psati a těšil se, když mezi spolužáky svými vynikly. Byval i sám přítomen zkouškám, matka také, když mohla, tlačivala se do síně školní a poslouchala, iak drazi miláčkové její odpovídají. Katajové zůstali si vždy pochvalu a odměnu a sloužilo to ke cti jim samým i jejich rodičům. I když jim přibýlo věku a oni školu navštěvovati přestali, byli hodní, chodili na opakuující hodinu, na křesťanské cvičení, na služby Boží a všech lehkomyšlností a pohoršení v obci se varovali. Syn Wit byl výborný hoch, však i Jan a Wojtěch, mladší bratři jeho, zasluhovali lásku domácích i cizích.

Wit stál v stejném stáří s Petrem Karbovým a Josefem Truskovým, narodil se o půl leta později nežli Josef a o půl leta dříve nežli Petr. Když tito u rodičů si vymohli kontrakty na domy, vypínali se nad Wita, jenž bez toho nikdy tolik neplatil jsa chalupníkům. I bolelo ho to, že se mu vyhýbají, iakoby k nim nepatřil a nemaje zalíbení ve veselostech, jimž oni se oddávali, netlačil se mezi ně, nýbrž přidržoval se jiných statků nemajících chasníků. Dvorem i k němu přicházeli pokusitelové a naváděli ho, aby také kontrakt si vydobyl. Někteří to myslili opravdu, někteří jen žertovali díce k němu: „Wite, nyní je na tobě řada, žádej o kontrakt, Petr a Josef už ho mají!“

Také se mu říkalo, že je chalupa jeho a že si ji musí dáti připsati, aby nebyl odveden a

jiné příčiny se uváděly, pro které by měl proti otci porostat. Zrovna to samé slyšával od lidí zlomyslných nebo hloupých a posetilých, co Josefa Truskowic pobouřilo a zavedlo a musel se silně bránit, by tomu neuvěřil. On skutečně miloval rodiče, ctil a poslouchal jich a pro rossedlo rossudy na světě nebyl by se jim protivil. Zwlastt na matce wisel s celou dussí a srdečně a upřímně jí byl nakloněn. Dna téssila se z úplné jeho důvěry a neměl před ní žádných tajemství. Z pověděl jí také, co mu lidé radí a doložil, že jich arcit nemíni poslechnouti. Pochwálila ho za to a aby ho snad předece nessesedli, musel ho moudrý manžel ozbrojiti proti jejich zlým jazykům. Wyjewila mu, oč se jedná a Rataj to neděli, když s Witem šel do kostela, pravil jako z nenadání: „Neshtěl by jsi také kontrakt?“

Wit podíval se na něho nesměle newěda, jak na tu otázku přichází a odpowěděl: „Já nechci, co wy nechcete.“

„Znu, nyní se dělá kontrakt za kontraktem,“ pravil otec, „mohlo by ti tedy napadnouti anebo by si to mohl we wsi slyšet, že ti také náky kontrakt patří.“

„To mi nenapadne,“ řekl Wit.

„Wěřím ti,“ přiswědčil mu otec, „neboť wím, že tolik rozumu máš a nebudeš se na něco trostowati, co není twého.“

Zu Rataj synowi wyložil, že chalupa, co má, nepatří nikomu jinému leč jemu — otci a že nikdo, ani Wit, třebaš by byl prworozený,

nemá na ni práva. Může prý ji dáti, komu chce a kdyby ji prodal, děti by toho nezabránily. Miluje jedno jako druhé a že má víc, než jednomu vsse a tak záhy a nebude se řídit podle jiných. A kdyby třebaš neměl jen Wita, nepospíchal by s kontraktem, poněvadž se neslúší, aby syn byl pánem, dokud je tu otec schopného k vedení záprawy w domě.

Pak Rataj Witovi dokázal, že to nemá rozumu, když někdo syny přemlouvá, aby se hlásili o kontrakt, že jim patří. Kontrakt se dělá na věc. Když ta nasse jest, patří nám kontrakt na ni. Však kdo ničehož nemá, nemůže chtít kontraktu. Statek je otcův a některý syn nemůže si ho přivlastňovati. Řekne-li tedy: „Mně patří na něj kontrakt,“ posetile mluví nevěda si do huby, lže anebo je na omylu.

Ž o tom se Rataj zmínil, že vlastně nepochopuje, proč otcové, když mají synů víc, nejstaršího kontraktem chtějí zachrániti před wojnou, jakoby jen na něm sítěsti rodu jejich spočívalo. Druzí potom předce na wojnu mohou býti odvedeni, a tito předce zasluhuji zajisté stejného ohledu jako starší bratr. A kolikráte by rodičům více prospělo, kdyby k vůli nejstaršímu vlády w domě se nembáli. Jsou ještě mladí, mohou hospodařit, přičinit se, o své druhé děti se starat. Půjdou-li na výmínek, budou pracovati pro syna, on bude poroučet, bratrům a sestrám nedá víc než musí a slouží mu za pacholky a děvečky. Snadno se probudí hořkost, zášť mezi nimi a jedna strana pro

následuje druhou. Lépe by bylo, kdyby nejstarší syn třebaš někam se přiznal, kde synů není a kde rodiče dceri dají statek. A jestli ho odvedou, může se mu dědictví otcovské zachovat a rodiče zatím mladším potomkům svým na místa dobrá dopomohou. Mimo to není dítě jako dítě, každé má jinou povahu a dle té hodí se k polnímu hospodářství, k řemeslu aneb k studování. Které nejlépe umí vážit si a šetřit otce a matky, lásku jim vrátí a dokazuje než druhé, hospodářství se ujímá, proč by toho rodiče u sebe si nepodrželi, třebaš by bylo nejmladší? Ať udělají tak neb jinak, mají k tomu právo a děti vědouce, že se jim nestává krivda, musejí býti spokojeny. Poslušnost, poddanost, uctivost k rodičům nikdy nesmí vyhasnouti v srdci jejich a teprve, když jsou rodiče staří, u syna nebo dcery na výminku, vyjde na jevo, jestli je jim svatě čtvrté Boží přikázání: „Cti otce a matku“ a podle toho jim Bůh dlouhé živobytí a štěstí dáti ráci.

Kataj s Witem vedl se za ruku mluvě k němu, co jsme právě byli slyšeli a Wit pamtaval si každé slovo o pravdě jeho i za přesvědčen. Políbil otci ruku, když dopověděl, nemoha promluvit, ale v oku jeho stálo psáno, že je mu vděčen za dobrá napomenutí a chce se dle nich řídit.

Přišli ke kostelu; zvonilo se ponejprv; lidé, co tu již byli, stáli na ulici, rozmlouvali a vyhládali. Někteří seděli v hospodách a pili kořalku a přikufovali si rohlíčky k snídání. 3 Kopecký

byl mezi těmito posledními a dočud neměl w hlavě, nutíval ženu, aby si šla také zavdati a když jí perlovka byla tuze trpká, poručil jí dáti šle- ničku sladké, a ona, ačkoliv zdobajíc, se přece ji snadno vypila. Ale chutnala jí a seznámila se při té příležitosti se židovkou, která jí tajně do šátku wázala a podstrkovala baňky s rosolkou a dávala si ji platiti lnem a máslem a jinými věcmi domácími. A kdo Kopeckou zavědl a po- kazil? Kdo jiný než muž neprozřetelný, jenž sám piják byl a účastenstwím ženiným se hleděl ospravedlniti. Snad by i dceru Kateřinu byli naučili kořalku píti, kdyby jí nebyla bránila osty- chavost a stydlivost choditi za nimi do hospody. Volali a nutili ji dost, chtějí jí ukázati spolu- bestům, aby viděli, jak hezká a statečná jest jejich dcera. Ale ona utíkávala jim domů wzawšši si leda kousek rohlíčku a obyčejně nawštirowala welké služby Boží a s nimi se nesešla.

Karda owšem také hospodu neminul, mluvil tam moudře a kázal a pozorných poslouchaců mu nikdy nescházelo. Wšak přede mší Kopecký a Karda do hospody newšli, jen když bylo tuze záhy. Čekali tam, až se zvonilo po druhé, tu depili a řekli, že přijdou zase a zaplatí. Kopecký platíval, Karda zůstával dlužen a musel židovi přepouštíti obilí a woziti, co mu naložil.

Kataj w neděli a we swátek před službami Božími a po službách Božích waroval se hospod a poslal-li si někdy se známým na hřbitowě, po- dal mu ruku, pozdravil ho, zeptal se, jak se jemu

a jeho rodině vede, nebylo to dlouho a dobře se to s pobožností jeho stovnávalo. Z tenkrát, když Wita na cestě do kostela stranu kontraktu na dům byl poučil, wessel hned do chrámu Páně; syn také; sedl si do stolice, syn zůstal stát pod křeslem, a oba modlili se vroucně, prosíce Boha, aby požehnal jejich úmyslů a předsevzetí. Když přibýlo lidu, začal Rataj zpívat, což obvykle činil, když se neozval žádný zpěvák pravý. Měl dobrý, silný a příjemný hlas, věděl mnoho písní nazpaměť a kancionál čili zpěvník nosil s sebou, aby k zvelebení služeb Božích vždy mohl přispěti. Z modlitby předřikával, když tu nebylo jiného, který by se toho dle úřadu svého byl ucho- pil; vedl křížovou cestu, oslawoval zpěvem a mo- dlitbami průvody v polích, pohřby a jiné obřady swaté, jimž rádne býval přítomen.

Wit byl dojat a pohnut, když otec k zpěvu ústa otevřel. Vybral píseň, která jako potvrzo- vala, o čem spolu dnes byli mluvili. První řá- deč přezpíval sám, v druhém přidalo se k němu více hlasů, třetí zpívalo již celé shromáždění, v čtvrtém i Wit tisse a nesměle začal přizwu- kowati. Pořád hlasitěji a mocněji se ozýval, až pevně a neobroženě klanil se Bohu jako otec, welebil, prosil Ho, děkował Mu. Právě dozpě- wowali, na věži se zvonilo po druhé, zvon zvonů mšil se v zpěv, který již byl dosti silný, že ho zvony nepřehlaholily, neboť již kostel byl lidem naplněn. Byli hotovi, u sakristie se dalo zna- mení, ozwały se warhany a kněz krácel k oltáři

přinest Bohu oběť nejsvětější. Po mši svatě četl ewandélium a činil na ně výklad, a Witovi se zdálo, jakoby zvlášť k němu mluvil vysvětluje slova: „Nepedčujte o duši svou, co by jste jedli, ani o tělo své, čím by jste se odívali.“

3 počkal si zase na otce, aby ho doprovodil domů. Tento přezpíval ještě jednu píseň a na hřbitově se s ním seshel. Byl tu také Truska a manželka jeho, stojíce tu s dcerama provdanýma, jenž se k nim po službách Božích obyčejně přiblížily, aby, jsouce v jiných wesnicích, něco jim oznámily. Hned to bylo radostně, hned smutně a nikdy se nestalo, aby bez rady, útěchy, pomoci byly odešly. Matka poslední čas pořád mluвила o kontraktu, co otec dal Josefowi a bála se, aby to s nimi jednou zle niewypadlo. Otec to již slyšel nerad, ale dcery nepřestaly ji těšiti, že bratru důvěřují. Dna se na něho také spolehala. Pochybnosti její pocházely z jiné strany. Říkala, že se wšedňo živení, až do domu přijde newěsta. Smály se, že Josef ještě nemyslí na ženění a nebude mysliti, poněwadž se mu u nich webe až tuze dobře a nyní s kontraktem w kapse spočojí se. Wěděly z vlastní zkušenosti, že jim není tak blaze, jako když byly swobodně a wyprawowaly o těžkostech, s jakými musejí zápasiti mladí manželé a hospodárowé. Josef toho musí powážít! Už je nawšstíwí o pouti nebo o postwícení, napomenou ho, aby nedychtil po něčem, nač má ještě dosti času. Matka prosila, aby ho tuze nestrašily, že by snad na ženění zcela za-

nemřel a bude prý nově hospodyně w domě předce zapotřebí a možná, že dosti brzy, poněwadž jí den ode dne ubývá síly a již sotwa vystačí k těžké práci. Chlácholily ji, že je čerwená a zdravá a snad i je může přečkat, neboť prý žádná z nich nemýdrží co ona. To jí lichotilo a chlubila se, že arcit více dokáže než ta a ona, která jest mladší a poručila budoucnosti Pánu Bohu. Loučily se wespolek, jakoby se toho rodu již neměli spatřiti; dcery rodičům políbily ruku a otec jim dal po desítníku, aby prý si koupily něco u pekaře, když s nimi nebyl w hospodě.

Rataj se synem stáli mezi tím u svých příbuzných a známých a vyčázejíce ze hřbitowa na silnici sešli se s Truskowými. Uvítali se ze služeb Božích a pospolu se ubírali k Suchoparům. Truskowá již dávno chtěla promluvit s Ratajem stranu toho kontraktu. Učinila to nyní a on věda, žeby neprospělo, kdyby pohanil, co se stalo, nýbrž že by jim dělalo to nepořádek a zarmucovalo je: hleděl pomozbudit jejich dobrou naději radě, aby syna zachovávali w náklonnosti k sobě a nedali mu zapomenouti se nad svou krmí. „Musí,“ pravil, „dokud budete žívi, mítí vás za pány a svědomí ho musí vázati, aby byl k vám hodný a wděčný. Dejte pozor, aby neupadl pošťáckým do rukou, kteří by ho popouzeli. Jestli kdyby bude mítí na mysli, že je syn a že wšedko co má, wy jste mu darowali, nic není ztraceno a to bude waší úlohou, udržeti se we wážnosti u něho.“

Trustowá vyslechla ho pozorně a pak se ptala: „Kdy pak vy tuhle Witowi dáte kontrakt?“

Doufala, řekne-li „letos,“ že potom skutkem schválí, co oni již učinili. On ale pravil: „My jsme dnes s Witem vyjednali, že toho prozatím necháme jak to je. Už se nám ukáže, kdo by se mi nejlépe hodil za nástupce, pak teprve rozhodnu.“

Trustová řekla: „Nebojíte se, že vám Wita odvedou?“

„Nebojím,“ odpověděl, „mám těch hochů víc a na statek nepotřebuju jen jednoho. Má-li který býti vojákem, ať je jím, nebudu ho hájit na škodu druhým.“

To ubohou ženu zase nechalo v starostech a pochybnostech a ještě mnoho — a mnohokrát na kontrakt přivedla řeč, když se sešla s člověkem důvěrným.

Rataj žil se synem svorně a tomuto již nenapadlo a nenechal se od nikoho naméstí, aby se ucházel o kontrakt.

IV.

Trustův Josef s kontraktem na statek nabyl smělosti a odvahlivosti a nedal se již více od Petra Kardowic zahanbiti, nýbrž sám nad něho se vypísal. Nádenník Řtěpela věděl, kdy a co na kanceláři vyjednali a staral se, aby mu z toho neussel podíl a užitek. Ano připisoval si zásluhu, že Josef kontrakt na otci si vydobyl a připomenul mu to. Když jednou zase byli sami, pravil k

němu: „Widíš, Josefe, dobře bylo, že jsi mne poslechl, máš, čeho se ti nedostávalo a jinak byš toho byl neobdržel.“

Josef u Řepely nechtěl býti w dluhu a nekladl na to welkou wáhu, že on první mu poradil, aby si dům dal připsati. Řekl mu to a chlubil se, že takě na to myslil a žeby kontrakt předce měl, kdyby třebaš Řepela ničehož mu nebyl napověděl. Učinili to takě jiní, ale doma si to wymohl sám a kdyby se nebyl přičinil, nikdo by nebyl dokázal co on.

Řepela pozorowal, že na staré služby se již nesmí spolehati a proto hleděl Josefowi prokázati nowé. Předewšším mu přisvědčil, že arcit jen on wšseto si tak dobře wymyslíl a nastrojil, jak to má a jak si toho u rodičů a na kanceláři pojistil. „Dalo ti to asi hlavy lámání a starostí,“ prawil, „wid?“

Josef odpowěděl, že se to samo sebou rozumí.

„Nyní wiš a naučil jsi se,“ pokračowal Řepela, „na kanceláři se ozwat a posadit, co je t twému prospěchu. Budeš muset často pánům se představit. Takowy statek jako je váš, wždy má při ouřadě náké řízení a až budeš jednou rychtářem, budeš zastupowat celou obec.“

Josef neřekl, že na kanceláři nepromluwil slowa, a že jen se podepsal; těšilo ho ale, že Řepela myslí, jakoby tam kdo wí jak se byl wyjadřowal a jessťe wíce mu lichotilo, že ho má již za budoucího rychtáře. Dřowsem tu čest nesměl přijati bez odporu a wadil se: „Jen mne nedělejte, čím nejsem a nebudu!“

„A kdo z vás mladších by jim mohl být?“ ptal se Řepela.

A odpověděl si: „Petr Kardův je trulant, ačkoliv je otec mudrc. Ty máš hlavu ke všemu, a vět mi: daleko široko nebude sedláka jako jsi ty. Už vyplatíš pobýly věnem, co ti zaneše nevěsta, ještě ti zbyde. Petr bude mít platů, až se bude ohýbat a kdyby třebaš dobře se oženil, o čemž však pochybuju, poněvadž se tam nikterá nebude chtít dát, předce dluhům se nemýhne. Měl jsi všech pět pohromadě, že jsi to tak udělal a můžeš býti rád, že tě netlačí těžký kontrakt.“

Josef dělal, jakoby neveril, co mu Řepela tak jadrně a zřetelně byl vysvětlil; činil námitky, vymlouval, zdráhal, upejpal se, ale v duchu předce souhlasil s ním a dával mu za pravdu.

Řepela byl přesvědčen, že se mu to líbí, neboť mu dal nacpati tabáku a zval ho, aby v neděli přišel za ním do hospody, že tam bude muzika a může s ním pít na jeden řad.

Tak se stalo. Josef hejřil, byl vesel, zpíval, nikoho se nestít. Ani nebyl sobě podoben, tak ho kontrakt změnil. Již neustoupil Petrowi, když se tlačil ke Kačence Kopeckých, sám si ji předcházel, sám se s ní vodil, sám ji bral k tanci, sám si ji namlouval, mluvě, žertuje, směje se s ní. Ona také víc na něho dbala nežli na Petra a otec její, kolikrátkoli Josef šel okolo stolu, kde seděl, neopominul říci mu slovo povzbuzující, slibující, předpovídací.

Petr byl uražen, zlobil, durdil se, již po

straně hanil Josefa, nadával mu, klel na něj, strojí se, že ho vyplatí, nepřestane-li mu ležti do želí. Pak zase pouštěl se do Kačenky, zapovídal jí Josefa se chytati, plísnil jí, přelázký jí činil. Mezi tím pořád pil, pil s mrzutostí, ze vzteku; dokazoval, že může píti, zacházel s pivem jako s vodou, kropil jím podlahu, kořalku, rosolku nosil v sklenici dvouhájdlitové. Žluc v něm rostla, žily se v něm napínaly, dusil v sobě oheň, až vypuštěl: Kačenka následovala k tanci Josefa a ne Petra, který na ni také kýval, a tento o zem praskl sklenicí, že se rozlila na sto kusů. Z počal veřejně, nahlas Kačenku si přivlastňovati a postaviv se proti Josefovi chystal se dáti se s ním do rvačky.

Wšak tu powstal od stolu otec Kopecký a ptal se: „Či Kačenku myslíš, hochu, že děláš, jakoby ti patřila?“

Petr se zarazil, ale předce odpověděl: „Waffi.“

„Ho ho,“ divil se otec, „já o tom newím. S kým pak jsi si to vyjednal, se mnou, — se ženou, s dcerou, že vystupuješ tak najisto?“

Kačenka již byla ze dveří wenku a Petr chtěl zastáwati, že s ní má již dlouho známost, ale Kopecký toho nepřipustil řka: „Co pak je do waffích známostí, dokud my staří jich neschwálíme a nás jsi se ještě neptal!“

Petr by se byl i na Kopeckého rozhněwal a již měl na jazyku slova, aby mu řekl, že on je pro Kačenku dost dobrý, ano lepší než každý jiný a že se nedá od něho odstrkowati nejša

chlapec, nýbrž muž, mladý hospodář, který má kontrakt na dům a může se třebaš hned oženiti; ale otec Karba, jenž v přístěnků poslouchal a nechtěl, aby si to s Kopeckým navždy pokazili, přitročil k němu, položil mu ruku na rameno a pravil: „Nezapomínej se, Petře, a nech toho, víš, že se to v hospodě neshluffí.“

Ž odvedl ho na stranu, posseptal mu ještě něco, pak se přitročil ke Kopeckému a prosil, aby synovi neměl za zlé, že ho ta muzika drobet rozebrála a přislíbil ve jmenu jeho, že již nebude dělat žádných výtržností.

Wšem se líbilo počínání Kardowo, chwálili je a o Kardowi řečli, že jen předce je moudrý muž a wí, jak by se mělo mrzutostem předejiti. Zajisté wíc žískal, než kdyby byl s Kopeckým do hádky se pustil, syna proti němu zastáváje. To on chytrák wěděl a když se wrátil na místo k sklenici do druhé světnice, držel blouhý wýklad o swornosti a líčil, jaký nepřítel jest wšech mrzutostí. Ž o mládeži připojil důkladně pojednání a wylowil, jak se bujní chasníci mají držeti na uzdě, když jim tanec, piwo a kořalka a — láska wstoupí do hlavy a k zpozdlým skokům je zawádí.

Nebylo tu nikoho, který by Kardowi nebyl přiswědčil a zwlášť jeden soused z wesnice Lhoty, jmenem: Krupička, obdivowal se mu a za rozsfasného a zkuseného člověka ho prohlásil. Karba widěl, že si ho naklonil a když odeslí, co mezi nimi byli seděli, popostrčil sklenici swou k němu, přisedl, rozprávěl s ním a moudrosti swou ho

ofouzlil. Domluvilí se, že mají tať a tať velké statky, tolik a tolik dětí; Krupička pověděl, že má dceru, která mu dorůstá a již wdávati by se mohla; Karba netajil, že ten jeho syn, co tam v kole se ozval, má kontrakt na dům a nevěstu si hledá; oba otevřeli si srdce a dobroty i dětem a péči o ně si dokazovali.

Petr se byl již upokojil, pil zase, tančil, děvče po děvčeti prováděl. Josef řekl, že po takové muzice nic není, při které se tlukou šlenice a děvčatům se dělá hanba, tať že musejí uteci, a domů se odebral. Šel okolo Kopeckých, aly vy-
zpytoval Kačentku, půjde-li ještě do hospody a gradil ji, aby nešla. Ukázala se mu mezi vraty a on se ptal: „Už jdeš zase?“

„Nejdu,“ odpověděla.

„Já pro dnešek už toho mám dost,“ řekl on, „bez tebe to tam nestojí za nic a s Petrem se nebudu bít.“

„Nechal tebe?“ tážala se.

„Já ho nechal, ne on mne,“ opravil řeč její Josef zlobě se, že snad myslí, jakoby se bál.

Dna pravila: „Táta vstoupil mezi vás.“

„Právě to mne pobudilo, abych ho nechal,“ chlubil se Josef, „sice bych ho byl zle poznamenal.“

„Nedělej žádně lermo,“ napomenula ho, „mohlo by se státi neštěstí.“

„Mohlo, nezapírám toho,“ mluvil z vysoka Josef, „já pro tebe desíti chlapům hnáty polámu, kdyby tě míti chtěli.“

„Ale,“ zarmoutil se, „jen jestli ty se mnou jsi spokojena a na žádněho jiněho nedáš!“

Ž wyznala mu, že zajiště nedá na žádného jiného, když on jí w skutku míti chce.

„Ani na Petra ne?“ chtěl zvláště věděti.

„Aa toho nejmiň ze všech,“ řekla a Josef jí ubezpečil o své lásce a věrnosti. Umluvili mezi sebou, že dnes do hospody již nepůjdou a Josef se vrátil domů celý rozveselený a zpíval si, když dobytek krmil.

Petr by se byl w hospodě opil hned za dne, ale otec bděl nad ním přes chvíli ho napomínaje k střidmosti, aby soused Krupička dobré mínění o něm podržel. W skutku odesel večer Kardu přede všemi druhými hosty významenávaje a chvále ho, že málo který člověk ve vsi tak o všem má vědomost, jako on, právě jakoby byl studentem.

Karda prozatím Krupičkovi nenavrhl, že by děti své mohli spojit, ale myslil na to ustavičně a již napřed překážky odstraňoval. Kdyby se to u Kopeckých nepodařilo, nač ještě pořád doufal, půjdou ke Krupičkovům a možná, že se jim tam dost dobře podaří. Lide proti nim o všem vše-licos budou mít, až se na ně Krupičkovic budou vyptávat, ale ztratí to váhu a důležitost, když to sám powí a moudře vymluví, než něco začne s námluvami. Ž zmínil se w řeči, že má dluhy, nezapíral toho, ano dokázal, že se s tím může chlubiti, když powáží, jak do nich přišel a tak jasně to vysvětlil, že Krupička počítal to za zásluhu, míti dluhy w těch případech. Sta-tek Kardu je snese a snesl již víc než ten náky tisíc, co má Petr vypláceti a dostane-li na po-

částku třebaš jen malou pomoc se ženou, bude na koni a nebude se muset dít po celý život, jako jiní, jimž hospodářství tolik newynáší. A hospodář Petr je! Vychoval prý si ho k tomu a již záhy na to hleděl, věda, že mu statek připadne, poněvadž je nejstarší. Je si udělal drobet větších výmínek, stalo se z lásky k synovi. Bude štetit, kdyby on toho neučinil, přidá mu a všelijaká břemena na se vezme. Stavení arcit také potřebuje oprav a v polích a lesích všelicos se musí dosaditi, co snad v posledním čase z té a oně příčin se proměškalo; to jsou však malíčkosti, obbudou se kus po kuse, již to má rozměřeno a vypočítáno a za krátký čas nebude Petr mít, co by ještě předsevzal a vykonal.

Karda věru přesvědčil Krupičku, že černé jest bílé. Nedůstatek nazval hojností, vady ctnostmi a tak jasně, důkladně a obšírně to vyloužil, že se o tom nedalo pochybowat. Krupička sám připadl na myšlénku, že by u Kardu bylo dobré místo pro dceru a přál si, aby se s Petrem seznámila. Pozval ho i otce, aby se jednou i tam k nim do Lhoty podívali, a nemýlilo ho, že Petr v hospodě furiantsky si počínal a od Kopeckého tak říkajíc odsouzen byl, aby nepřivlastňoval si práva na jeho dceru. Karda mu to vymluvil třeba, že lépe jest, když si potřeští co swobodný, než aby bláznil, až bude ženat. A Kopecký má v hlavě, rád se napije a potom newí, co mu vyflouzne z úst. Petr by mu nebyl proti vůli, ale on otec ještě slowem se nezmínil, žeby na něco myšliti a

to Kopeckého mrzí a vytýká jim, že jsou pyšni. Proto se drobet zapomněl těm mladým divaje se do karet; však má dobře, že předešel hádkám, an Karda jich také nemiluje a ostatně jsou a zůstanou dobří přátelé. Na důkaz toho Karda s Kopeckým si připil a Krupička hádal, že Kopeckému v skutku slova z úst vyšla, jichž nyní lituje. Ještě na cestě domů rozvažoval o tom, a i napotom setrval Kardovým býti nakloněn.

Petr v hospodě pil a tančil, dokud ho pivo nepřemohlo. Dtec šel domů po půlnoci a syna přivedli ráno na žmoch opilého. Šel do sebe šlenici po šlenici, chtěje se Kačence a Josefowi pomstit, a že se do hospody již nevrátili, tím více na ně měl zlost a ukazoval, že se může vyraziti bez Kateřiny. Vyražel se, až klesl k zemi a tu se mu zdálo a podržel to vědomí, dokud smyslů neztratil, že se s Kačenkou vyrovnal za její nestálost a hodně ji vyplatil. Brumlal pořád opakuje: „Hleď, dobře se ti stalo, — tu to máš, — nebudeš mne dráždit, — nedám s sebou žertovat, — mohu být bez tebe, — on je chlapec: utekl, — já vydržel!“

Ještě jednou, dwakrát se pozdvihl a chtěl do kola, ale neshlo to, sotwa šlenici udržel v ruce a polovic vyšel, než něco dostal do úst. Kopecký za stolem také byl zdržnut a předce pořád brojil proti Petrowi, že je ochlasta, zapřísahal se, že mu dceru nedá a nepřestal říkati: „To by byl zeť!“

Josef Truskův je jiný chasník než Petr, ten

se neopijí a dnes ho tu ani není, tomu Kačentku dá, jestli přijde!

Misto Josefa seděl w hospodě nádenník Křepela a pil na jeho řád. Křepela si přál, ale neopil se a aby měl co kouřit, když Josef odešel, prosil hospodského o paklíček tabáku řka, že mu za něj může připsat holbu piva. Kouře pomalu a nahýbaje si ze sklenice poslouchal, co se kde mluví a zvláště na Petra a Kardu a Kopeckého dával pozor. Ráno dostavil se k Truskowům do práce jako obyčejně a počal Josefowi wyprawowati, co se w hospodě dělo po jeho odchodu. Dowěděl se, že Josef o Kačentku stojí, použil toho a chtěl mu napřed polahoditi, než oznámí, že mu w hospodě udělal útraty. Pravil: „Za Kopeckých na tebe dbá, už tam nepřišla!“

Josefowi to nebylo nic nového a aby dokázal, že je si svědom hodnosti své, odpověděl: „Dovšsem, že ne!“

„A otec ti také přeje,“ pokračoval Křepela.

„Řekl něco?“ ptal se Josef.

„Abys byl neřekl!“ divil se nádenník, „on ti chce dceru dát, až přijdeš a wynášel tě až do nebe.“

„O Petrowi se nezmínil?“

„Toho nemůže vystát a globil se, že se opil.“

„Karda si ho nepředcházal?“

„O předcházal, milý brachu, tuze si ho předcházal a připijeli si. Karda má za ussima. Pořád tam mluvil s Krupičkou ze Lhoty. Ten také

ma dceru. A jestli wy u was něčeho prone-
dbáte, on wám Kopeckého obalamutí a Kačenku
ti wysoufne.“

„Jestli se mu dá!“

„Dá nebo nedá, Kardu znáš, on přemluví
rodice a děvče musí poslechnout, kdybyste wy s
tím dlouho odkládali.“

„Hned to nemůže být, to víte!“

„Proč by nemohlo? Kontrakt máš, jsi starší
než Petr a rodice mohou býti rádi, když obdržíš
nervěstu z takového domu a přivedeš matce po-
mocnici. Hospodarit jich necháš dočud budou chtít
a ty si to odbydeš a budeš mítí ženu a jakou
ženu: pořádnou a hezkou a hodně bohatou, a ne-
dostane ji jiný, ani Petr ne, který tě nepřestal
haniti, když jsi odesel a pro Kačenku do pekla
by skočil.“

Josef se durdil, že on s Petrem předce se
bude měřiti a že Křepela uvidí, kdo swítěží.

Křepela nepochyboval, že swítěží on Josef,
když si pospíší a nebude se domácích ostýchat.
Jestě hodně mnoho mu toho o Kačence napo-
wídal, ji a jeho wychwaluje a pať teprw řekl,
že tam w hospodě dal si několikráté nalít, aby
tam mohl být a nashírat pro něj potřebných
zpráv a že se ptá, jestli on by ten dluh jeho
nezaplatil.

Josef byl k tomu wolný a wybídl Kře-
pelu, aby se nebál útrat, když se něco může do-
vědět, co by mu prospělo a co Kačenky a Petra
se týká.

Křepela ovšem ochotně se chopil jeho návrhu a udělal mu útrat víc než bylo zapotřebí, chodě k vůli němu do hospod, na poutě, posvěcení a pivo, kořalku a tabák dáváje si platiti. Brzy také za prostředníka se nabídl Kopeckým chlubě se, že s Josefem je každého dne a vsedlo u něho platí a že stojí v lásce i u jeho rodičů. Bylo jim milé, že mají někoho, kdo by poselství a zkázání jejich obstarával a odměňovali se mu chlebem, krupicí, hráchem a jinými pokrmy. Dořídil se k nim obyčejně večer na besedu, vespel k hospodyni do kuchyně, zapálil si uhlím dýmku a pak jí šeptal do ucha, s jakou přichází. Všdy věděl něco důležitého, třebaš by si to byl sám vymyslíl. Povídal, jakou práci si dává, aby Trustu a Trustovou přemluvil a radil, co by oni u Kopeckých měli podstoupiti. Josef je jejich, toho on jim zachová. Ale budou muset rodiče nář popíchnout, aby se to urychlilo. Nejlepe bude, když Petra Kardowic zcela neodbudou, aby Josef dostal strach a s rodičemi si to vyjednal.

Co Křepela Kopeckým sám byl ponaučil, to pak vydával za vlastní nápad a vůli jejich a někdy lhal a vyřizoval Josefowi, o čem oni ani neměli.

Petr zase hájil strany své; otec ho podporoval a oba všemožně se přičinili, aby Kopeckých k nim Kačenku dali. Nemohli toho dosáhnouti. Kopeckých neřekli ani ano ani ne, čelájiče, až stranu Josefa budou mít jistotu. Dlouho se nechtěl svěriti rodičům, ačkoli věděl, že ná-

klonnost jeho znají. Powídal jim o ní Křepela a lidé ze vsí přicházeli a tajnosti jeho odkrývali. Netěšili se z nich, neboť nemínili ještě Josefa ženiti a Kopeckých dcera jim také nebyla podle chuti. Z proti otci a matce měli všeličos, co je naplňovalo bázní, že na dceru zle budou působiti. Proto dávali na jerno, že Josef nedobře jedná, jestli že na ženění myslí a nezapírali mu, že by se sňatku jeho s Kateřinou Kopeckých protivili. Může prý se wdát jinam, aby nemusela na Josefa čekat, co prý by trvalo ještě tuze dlouho.

Josef tedy mlčel, když mu bránili mluvit, ale byl newrlý, mrzutý, mračil se a jen s Křepelou přívětivě zacházel. Mezi tím zkazovalo se mu se všech stran, že tu a tam by si mohl vybrati newěstu. Z na rodiče přinášela se taková poselství. Rozneslo se že vsí do krajiny, že Josef má kontrakt a nemůže od rodičů obdržeti povolení k zasnoubení se s dcerou Kopeckých. Snad jemu i jim přijde vhod jiná a býti u Trusků bylo o všem žádostí přemnohých sedlských dívek.

Trusková použila toho a pravila několi-kráte k synu: „Widiš, jak s tebe ty newěsty stojí! Proč pak by si se wázał na jednu? Už to bude moci být, wybereš si nejhodnější.“

Josef buďto neodpowěděl anebo zabručel: „Co pak je mi do nich, — já nebudu vybírat, — ať mi dají pokoj!“ a nespokojený odesšel.

Slyše, že Petr bývá u Kopeckých, Josef je také nawštíwíl. Wytýkal Kačence, proč mn ne-

řeknou, aby seděl doma a ona minila, že ho nemohou vyhánět, když není ještě nicí. Kdyby prý s Josefem měla po námluvách, přestalo by to samo sebou. Otec si mu také stýskal, že to nejde ku předu. Kačenka se musí wdávat, dorůstá již Terežka a napřed musí starší odbýt, aby pak mohl hospodařiti na mladší a netlačily ho dvě swatby najednou. Matka bédowala, že se ženichům nemohou ubránit a nemá prý pro ty truhly s lenem a plátnem ani místa a ráda by byla, kdyby je už někam odvezli, aby zásoby Terežčiny ukládati a urovnáwati se mohly.

Josef slíbil, že Kateřinu odvezde na podzim. Ale když podzim přišel, zase odkládal a museli ho znova povzbuzowati.

Ke Kopeckým zkazowali ženichové, smějí-li přijíti na námluvy. Zvláště Petr Kardůw na to tlačil, aby s otcem byli předpusštěni. Křepela to řekl Josefowi nutě ho, aby mu předessel. Kopecký také pobízel a Kopecká strassila, že se námluvy děle nedají zdržeti.

Josef s rodičemi se musel domluvit a předzjídal, že se u nich sejde s odporem. Již bez toho s nimi nežil w dobré vůli. Každého dne po večeři docházel ke Kopeckým na besedu, a doma se neptal, smí-li nebo nesmí-li. Bylo mu jedno, ať se wrátil brzo nebo pozdě, činil rodičům wzdory a nedal si od nich poroučeti. U Kopeckých byl jako doma, chowal se k nim důvěrně, oni k němu také a Kačenka jen s ním se wdíla.

Petr se spolehal, že rodiče Josefowi od Ko-

pečých newěstu nechťejí a to jí snad jemu dohodí. Však Josef, aby o Kačenku nepřissel, zapřel cit a nehleď na rodiče ustanowil, že si Kačenku wezme, ať chtějí nebo nechťejí. Mocí prý to prosadí.

V.

Trusta a Trustowá truchlili, že Josef od nich odvracuje srdce a wěru starali se, aby si ho zase naklonili. Dtec i němu byl přívětivý, sám začal mluvíti, když on mlčky konal práci, však nedostal jiné odpovědi leda: „Ano, newím, ne, co je mi do toho“ a musel sebrati wseďku trpělivosti, aby se nerozzlobil. Předce lečdys přemohl ho hněw a pustil se do Josefa mluvě mu do svědomí, napomínaje ho a divě se, že ztrácí wseďku lásku k rodičům. Josef neopowázil se otci odmlouwati, ale matce wytykal, že ne on i nim, ale že oni ztrácejí lásku; a když se ho ptala, z čeho by to soudil, odpověděl: „Překážíte mi w štěstí.“

Neřekl, jaké štěstí myslí, je prý jí to bez toho známo i otci a musí se trápit, že toho neuznávají.

Ž chtěla mu wyložiti, že wyhledávají jeho dobra, přejíce si, aby s manželským nepospíchal a po dívce z hodné rodiny se ohlídl. Ale on twrdil, že wí, proč mu brání ženiti se: rádi prý by hospodařili na Martina a druhé děti, on pať že obdrží statek wymačkaný a wycucaný. Připomenula mu, že nemyslíli hned mu statek odowzdati, když s ním kontrakt dělali a on že o hospodářství nestál, řka:

„Odemždáte mi je, až se ho nabažíte.“ Mimo to byla jista, že se na statku nic neřazí, nemy-
mačkává a nemyrucává a chlubila se, že ho pro
něho až tuze štetili. On se o ničem nedal pře-
swědčiti a neposlechl, když mu matka radila, aby
nedělal, jakoby byl cizí, waroval se pokusitelů,
co ho k žlěmu nawádějí a neobcowal s dívkou
jako s newěstou a s rodičemi jejími jako s tchá-
nem a s tchyní, dokud to mezi nimi nebylo schvá-
leno a potvrzeno.

Nic nebylo platno. Josef se ještě více za-
tvrdil a u Kopeckých byl pečený, wařený, kdežto
doma nikomu neukázal příjemnou twář a žádnou
radoš neměl mezi swými.

Trnškova promluwila s Ratajem a prosila
ho, aby on mu napravil hlavu, že to tak a tak
s ním stojí. Rataj jí to udělal k vůli, ačkoliv
neočekával, že to mnoho pomůže. Myslí, když
řekli „a“, že také budou muset říci „b“, poně-
wadž Josef dle práwa je pánem w domě máje
kontrakt, a statku požádá, kdykoliv se mu zalíbí.
Nejsa plnoletitý ženiti se owšem nebude leda s
jejich powolením, ale to si wymůže, neboť má-li
statek, potřebuje i hospodyní a kdo mu může před-
pisowat, aby si newzal, co chce. Nyní nezbywá
leč spokojiti se s tím, co dobrowolně učiní, pro-
buditi w něm poslušnost, co Bůh dětem k rodi-
čům přikazuje, wyložiti mu čtvrté přikázání a
ukázati, k čemu ho zawazuje láska a swědomí.

Rataj to owše Josefowi představil a aby
ho poučil příkladem, powěděl mu, co on si byl

wyjednal se synem Witem. Z toho měl nabli-
dnouti, jak k němu rodiče jsou dobří a jak mu
důvěřují, že mu tak záhy dali kontrakt a tak
málo si toho vymínili. Nepohnulo a nepřesvěd-
čilo ho to, ale proti Ratajowi ho to popudilo.
Zlobil se na něho, že ho posuzuje dle těch samých
pravidel co Wita, který nebude dědití statek jako
on, nýbrž jen chalupu a ničehož neztratí, jestli
se na ní hned neožení. On že by utrpěl ztrátu:
předně na statku, za druhé přišel by o nevěstu,
kdyby se hned neženil a proto třeba, aby — s
ním šel otec ke Kopeckým na námluvy. V ne-
děli tam půjdou Kardowic, jak slyšel od Kiepely,
on si to tedy odbude w sobotu, aby neshodili.

We čtvrtek dobývají Truskowic řípu, Jo-
sef ji vozi domů a hledá příležitosti, aby se při-
blížil k otci nebo matce. Radši by pověděl matce,
co chce než otci, má víc smělosti jednáje s ní
a otce se drobet bojí. Je sama doma, matí oběd
a Josef vejde k ní do kuchyně, aby prý se ohrál.
Praví nad ohněm si mna ruce: „Kdy pak mne
dowedete na ty námluvy?“

„Kam pak?“ ptá se matka.

„Znu ke Kopeckým!“ odpowí.

„Co pak už o tom byla řeč, že tě tam do-
wedeme?“

„Wy to pořád tak necháváte,“ wadí se Jo-
sef, „až bude pozdě. W neděli tam jde Petr
Kardůw.“

„Ať si jde; bude dobře, když tomu udělá
konec.“

To Josefa popudilo. Z počne vybrožovat, že se jim protíví, nebude na ně dbát, odplatí jim, co mu zlého učinili, otec, prý, je mu otcinem, matka macechou, bude jim tedy také nevlastním a trpne se od nich, když oni ho opustili. Kdyby ale dali mu dobrovolně, oč jich prosí, byl by jim vděčen a měli by se u něho dobře až do smrti.

„Divně přednášíš svou prosbu!“ diví se Trusková. „Jestli jsi nám nedal jednoho bezkřehého slova. Pořád jednáš nám za zády a přidržuješ se ouškočníků. Už nám to nadělalo dosti zármutku a nyní chceš vzdorem a výhrůžkami si vydobyt, oč se už dávno bez vůle naši ucházíš.“

„Já se neumím lichotit jako Martin,“ vymlouval se Josef, „on ví, proč to dělá, a na kolena také nebudu padat, když něco chci. Jestli toho na mně žádáte, potom se vám arcit zdá, že divně přednáším své prosby.“

Matka tvrdila, že se jí toho nezdá, nýbrž že tomu v skutku tak jest a Josef pravil, že se nebude hádat, ale že jí musí zvěstovati, chtějí-li s nimi žítí v pokoji, svornosti a lásce, že s ním otec v sobotu ke Kopeckým musí jíti na námluvy. Nepůjde-li, špatně prý to vypadne, nestojí za sebe a možná, že si něco učiní. A kdo to bude mít na svědomí než oni? On od Kačenky neupustí a ona od něho také ne, kdyby ji rodiče k Petrowi nutili. Rád by předessel neštěstí a proto se obrátil na matku.

Matka mu radí, aby si to vyjednal s otcem a on žádá: „Řekněte vy mu to!“

Pochybujeme, že to řádněmu povědíme, ale Josef jí ještě jednou vloží na srdce, že to musí být a sice budoucí sobotu, poněvadž v pátek se uesluší jít na námluvy, v neděli by se u Kopeckých sešli s Kardošy a v pondělí by již bylo pozdě. Slíbí mu tedy, že učiní, teď bude a on praví: „Uvidím, jestli mi co vymůžete! Lidé povídají, že zvlášť vy mi to řádky a že by otec nebyl tak urputný proti mně, kdyby nebylo vás.“

Řekl to, zapálil si, vyšel ven a jel zase pro řádky. Křepela, jenž s druhým vozem řádky jim vozil, potkal ho a ptal se: „Nu, co pak řádky tvá stará?“

Již totižto věděl, že Josef s matkou promluví, sám mu to uložil, když vyjížděl a on se wracel a nyní táže se, jak pořídil.

„Co řádky,“ oznámí mu Josef, „mrzela se, já ale neustoupil a ona to chce vložit na otce.“

„Jen se drž, Pepíku,“ napomíná ho Křepela, „do adventu je ještě neděl dost, projdou prohlásky a před svatou Kateřinou bude svatba.“

Usmívá se vyklepává dýmku a Josef vídá, že dokouřil, podá mu pytlík s tabákem, aby si nacípal. Učiní to a praví: „Hochu, mám tě rád a věř mi, že budu vejškat, až se budeš ženit. Řádky musí být tvá. Rozel by v tom byl, aby si ji nedostal. Neboj se otce ani matky. Už prvního vůli a v sobotu jsou námluvy. Vy řádky „ano“ a Kopeckých řádky „ano“, věc bude v pořádku a Petr v neděli se doví, že je Katy pro něj na vždy ztracena.“

Křepela zaprášil bičem, zarvejšel si a jel s řípou k Suchoparům. Josefovi také se vysvětlila mysl a tvář, jakoby překážky již byly odstraněny, počal si hříždat, dal se do zpívání a zburta řípu naskládal. Mezi obědem díval se na otce, jestli se nemračí a smí-li doufat, že se mu neprotiví. Nepozoroval ničehož a soudil, že snad matka s nim ještě nepromluví. Odpoledne již zase upadal do nespokojenosti a bázně a když ani večer mu nerychdili, že mu budou po vůli, odesšel se vztekem ke Kopeckým a tam si na rodiče naříkal. Dni již věděli od Křepely, že čeká na odpověď a těšili ho, že ji obdrží zejtra, poněmudž otec a matka teprve asi v noci se domluví. Však ráno otec ani matka neríkali ničehož, ale matka pořád vzdychala a když se jí ptal, jak to stojí, odpověděla: „Stane se, co chceš, otec ti to poví, až bude čas.“

Otec celý den byl vážný, sešel se někdykrát s Josefem, ale nepromluvil leda o tom, co se týkalo práce, a odpoledne odesšel někam do vsi. Křepela vyskoulal, že byl u Ratajů a ušodl, že ho zejtra vezme snad za svědka.

Pátek uplynul, nastala sobota a Truska synovi ještě nic nepromluvil. Tento dorážel na matku, že už je čas, hněval se a mermomocí chtěl mít jistotu.

„Otec ti ji dá,“ pravila, „zeptej se ho, když mi nemyšlí.“

Neptal se a tak v pochybnostech a strachu trval až do slunce západu. Tu se dostavil Ra-

taj a vstoupil do světnice s otázkou: „Jste přichystáni?“

Josef se dívá na otce a otec mu natíká: „Jdi a obleč se, půjdeme ke Kopeckým.“

Metell „na námluvy“ a Josef nesměle vyšel a bylo mu nář smutno a ouzko, když se oblékal. Dřívadlo se v něm svědomí, že k rodičům není upřímný, bylo mu jich líto a vytýkal si, že snad předce oni k němu více lásky mají než on k nim. Když ale vrátiv se viděl, že matka stojí u Kataje, oči si utírá a bezpochyby mu žalovala, zase se na ni rozhoršil a nedal jí ani s Bohem, když odcházeli. Pláče ubohá hlasitě a prosí muže a přítele Kataje, aby nezapomněli vyjednatí a vymítniti si tam, čeho by jim výmínkářům v stáří bylo zapotřebí a co by druhým dětem mohlo prospěti.

Josef si myslí: „Dna jen o sebe a druhé děti dbá a mně ublížiti by se nezdárala“ a kráčí uverve za otcem a Katakem.

U Kopeckých je již známo, že přijdou, Josef jim pověděl, co mu matka řekla a oni z toho soudili, že jich mohou očekávat. Krepela také oznámil, že Truska byl u Kataků a když se u Trusků začali strojit, přiběhl a vyřídil, aby se chystali. Maso již mají vařené, dali je na pekáč a do trouby, aby se opeklo, buchta a koláč a lahvice kořalky stojí v almarě. Kopecký sedí za stolem, Kopecká chodí sem tam v polosváteční zástře a Kačenka vidouc z okna, že přicházejí, schová se někam do komory.

Wesli, pozdravili se, podali si ruku a jsouce

z tomu nucení a vymlouvajíce se, že se ~~nově~~ sešli na lahvici. Rataj dlouho neokolkuje, ~~že to~~ jiní námluvčí číuvají, nýbrž vysloví arctě a žtetelně, proč přicházejí.

Kopecký a Kopecká jsou z toho potěšeni a po obšírně rozprávce řeknou, že svou Katetku rádi dají z Trusťowům.

Ratajovi na tom není dost, vyjednává s nimi, co za věno dostane a nespokojuje se s tím, ale žádá, aby se vyhotovila platná smlouva. Chce do ní swelicos přidati, co rodičům Trusťowým by mohlo býti k dobrému a co by bylo proti swévolnosti a nespravedlnosti nových manželů chránilo, ale když se Kopecký a Josef zpouzejí k souce, že to w kontraktu na dům nestojí, který byl pořádně udělán, praví Trusťa: „Nechme toho, nebudu ani dnes w syna míti nedůvěru a doufám, že toho uzná a nedá mi příčiny, abych si kdy na něj zastýskal.“

Rataj přece se ještě zmíní, že otec ženichůw neobemždá jim hospodářství hned, nýbrž ponechává si práwa, býti w domě pánem, dokud se mu bude líbiti.

Kopecký s tím není spokojen, krouť hlavou a propoví neurčitě: „Wšak ono wás to staré brzy omrzí a mladí mají do toho času ještě dost a když k tomu přijde, udělá se to w dobrotě.“

Rataj na takowou řeč nedá a napomene Kopeckého i Kopeckou, že musejí dceru i nastávajícího muže jejího přidržowati, aby rodičům, u nichž budou, neubližowali slovy ani skutky.

Hrozne prý by bylo, kdyby jich sami proti nim popouželi a přijdou-li někdy se žalobou, mají prý upokojiti a smířiti je a starých výminkářů se ujmouti.

Pať dá zavolati Kateřinu, ptá se, je-li wolna za Josefa se wdáti a když přisvědčí, že ano, poučuje jí a Josefa, jak by se k rodičům Truskovým měli chovati. Zwláště Josefowi mluví do svědomí, káraje ho, že již častokrátě proti rodičům pochybil a prominil, od té doby, co mu kontrakt na statek dali, ba že ani toho si nemýdobyšl slušným způsobem. Proší a zapřísahá jej, aby nepokračoval w způrnosti a odporu, nýbrž pletl jim wyhověti a pomýzbul w sobě lásku k nim, již zaslubují, že mu již zase učinili vůli, dopustivše, aby si wzal Kačenku.

Chťel ještě více říci, ale Truska mu nedal říka: „Wždyť oni se nad námi nezapomenou, budeme jejich, oni budou nassi, Bůh nás chraň zlého!“

Slzy mu stály w očích, když Josefowi ruku podával. Kataj pravil: „Synu, polib ji, už pro tebe mnoho učinila a líbej ji, dokud ti ji hrob nepřikryje.“

Josef poslechl a pať ruku políbil Kopeckému i Kopecké a Kačenka widouc to, těž oboum otcům a matce ruku políbila.

Bylo po námluvách a Kopecký přinesl kořalku wolaje: „Musíme se napíti na dobré přátelství a snad je něco w troubě, co bychme přitufowali.“

Nataj točalky nepil, Trusťa jemu k vůli dal na pivo, Kopecká pro ně poslala děvečku a berouc peníze zdráhala a vadila se, že by to nemuselo být a žeby oni sami je zaplatili, kdyby k tomu přišlo.

Pili a jedli a wentu pabla rána oznamuje celé vsi, že jsou u Kopeckých námluvy. Brzy pabla druhá a třetí, střelelo se, že se ošna trásla; a děvečka pravila, že nad rybníkem stojí Křepela, má flintu, nabíjí a bouchá. Pojednou utichl a všichni myslili, že mu došel prach anebo že dobrovolně přestal. Však bylo tomu jinak. Kardinál Petr již také věděl, že jsou Trusťovic u Kopeckých na námluvách, zlobilo ho to a chtěl se pomstiti alespoň Křepelovi, že je oslamuje střelbou a pořád Josefowi byl nadháněl. Z přílohy dal se ve tmě k rybníku, stál pod hrází a čekal, až si Křepela zase vystřelí. Bylo viděti kde stojí, a když nabil a zpusťl, vyskočil Petr na hráz a střel do něho tak silně, že i s flintou skáčil se do vody a celý se potopil. Nebylo tam hluboko, vylezl ale bez flinty a aby mu ji v noci nikdo newytáhl, přinesl si hák a tím ji lovil skoro dvě hodiny. Smíchu měl dost a chtěl na Petra žalovati. Však ptali se ho, jak dokáže, že on to byl. To newěděl a proto Petra nechal a spokojil se s odměnou, co mu Josef přičknul. Arciť mu zaplatil prach, dal mu tabák a na pivo a slíbil, že mu vždycky zůstane přítelem a o swatbě že prý mu studenou lázeň wynahradí.

Pospíchalo se s ohláškami. Mezi týdnem

bošli otcově s ženichem a newěstou na outad pro pawolení a i Kopecká je doprowodila. Truska zaprowil na kanceláři, co se žádalo a i w hospodě zaplatil ontraty. Tentokráte nebyl s nimi Karla a proto jedli a pili jen po selsku. Ale Kopecký se přede podnapil a Josef ho zase wedl domů, ačkoliv by raděj byl šel s Kateřinou. Homoril mnoho a powěděl Josefowi bez obalu, co ho o námluvách netěšilo. „Slyšel jsi,“ ptal se, „co mi ten Katak říkal do očí?“

Josef si hned newzpomněl, co by mu byl řekl. „On mi chtěl předpisowat,“ prawil Kopecký, „jáť dceru a tebe mám držet a já mu dobře rozuměl, když mi wyptýkal, že jsem tě popouzel. Wyžnej, chlapče, co wiš! Popouzel jsem tě? Popouzela tě žena? Popouzela tě Kačena?“

Josef odpověděl: „Nikdo mne nepopouzel.“ „Tu to tedy máš,“ pokračowal Kopecký, „on nás špinil. A co potřeboval takowého nancení dáwat dceři a tobě? My Kačenu sami ke všemu dobrému wybídneme. A tobě nemusí wykládat, co se patří. Styděl jsem se, co ti toho napowídal! Tupil tě pro kontrakt, máš pry chyby a winy a jsi způrny. My tě známe, že takový nejsi. Proč to tedy říká? Josefe, on byl naweden. Bezpochyby mu twá matka žalowala a on tě chce naprawit. Což můžeš být lepši? Ty jsi hodný, jsi náš a já se tě zastanu, kdyby ti Katak we jmenu rodičů činil nátisky. Katak, co on je proti nám? Ty jsi sedlák, já jsem sedlák a on je chalupník. Nedáme si od něho porou-

četi — my sedláci. A já už dávno se strojím, abyš ho nějak škrtl.“

Josef po námluvách nechoval w srdci takové hořkosti k rodičům jako před tím, aniž se na Kataje nezlobil, že ho pošáral, napomenul a poučil. Ale nyní zase to w něm vřelo a musel se silně přemáhati, aby k otci a matce a k Katarině byl přívětivý. Někteřou chvíli arcil ožymala se w něm lástka k nim a poznával, že s nim otec jedná sličetně. Z matka s ním smýšlela dobře a Katarina věru mluvil pravdu: on jim není vděčen.

Před swatbou činily se příprawy a Josef viděl, že se ničeho neshetřil, aby měl hodně slávy. Kopeckých dceři koupili na swatební šaty hned když byli pro cedulku, jak povolcní k ženění jmenují. Vybrala si zelené hedbáví na sukně a na kabát a žluté na záškeru. Josefowi otec zaplatil sukně, které se mu nejvíce líbilo, dal mu dělati boty a klobouk a vředecko mu objednal, čeho potřeboval. Doma opravovali stavení, myli a bílili a chystali dobytek a drůbež. Krávu a vepře Truska zabil sám a hus a kačeny a slepic padlo, že jich ani nepočítali. Koláčů a buchet napaklo se tolik opálek a řitic; muzikantů pak se vzalo víc než obyčejně w hospodě hrávalo. Z mládenců a družiček bylo neobyčejně mnoho a hostů se pozvalo a sešlo tolik, že Truskův velký dům byl celý přeplněn. Z u Kopeckých se významenali, swatba trvala tři dny a velké peníze stála.

Josef byl spokojen, měl Kačenu, s rodiči se snášel a prozatím netoužil, aby se v domě stala nějaká změna.

VI.

Karda tu neděli po námluvách u Kopeckých pravil ráno k synovi: „Petr, kde v Suchoparech bude těžko drobet víc peněz dostati, Kačena si tě nerozala, že tomu nechťeli její staří a já newim o jiné, která by vážila tolik co ona. Musíš se podívatí někam přes pole a zeptej se na tu Krupičkovic ze Lhoty, jestli ji neznáš.“

Petr odpověděl, že ji zná, viděl prý ji už několikráte leckdeš o pouti a v Suchoparech už také byla.

„Nu, jak se ti líbí?“ ptal se otec.

„Není na ní mnoho,“ minil syn.

„Nesmiš to tak přísuě brát,“ napomenul ho Karda, „to wiš, Kačeny už nedostaneš, puš ji tedy z myšli a dělej, jako by jsi byl o ni ani nestál.“

„Ona mi jen předce byla nejmilejši,“ zastěhl si Petr a prošel: „Můžete-li to nář udělat, aby mi ji dali, udělejte to a Truškoviům bychme to žkazili.“

„Milý brachu,“ odňal mu wšedku naději otec, „tam už ničeho nepořídíme. Nezabazuj se nadarmo, lidé by se nám smáli a když bysi přišel jinam, mohlo by se ti to předhodit.“

Petr mlčel, bylo ale na něm znát, že ho

to mrzí a nerad se odřekl Kačenty. Snad se mu ani o ni tak nejednalo, jako o čest zvítěziti nad Josefem. Je tento zvítězil nad ním, musel hle-
dět ztrátu si wynahravit a Truskowům a Kope-
ckým musel ukázat, že si snadno záopatrí newěstu,
mejšťá si a raduje se. To mu radil otec, on to
uznával, ale předce by byl někam jinam šel ra-
ději, nežli ke Krupickowům.

Otec se ptal, má-li jinde něco za lubem.
On nezapíral, že wí o holce, která by snad také
mohla býti Kardowou. Zmenowal ji na žádost
otcovu, nebyla wšak dosti bohatá a on potřebo-
wal peněz, aby se na statku udržel. Proto swo-
lil, že se bude ucházet o dceru Krupickowic. Otec
řekl: „Tam už nás znají, jinde bychme teprw
museli začínat a prodloužilo by se to. Krupicka
o nás smýšlí dobře, jiní jsou proti nám a snad
by nás zawrhli. Pať by jsi se pořád tíž a tíž že-
nil a naposled by jsi musel wzít, co žádný ne-
chtěl. Dej si pozor, abyš se Krupickowům zalíbil.
Dělej moudrého a pořádného, waruj se špatnosti,
chwal nás a k nim se lichot.“

Petr poslechl a šel odpoledne do Lhoty, kde
právě bylo poswícení. W hospodě se sešel s Kru-
picťou a dcerou a příbuznými jejich. Přišli tam
až večer, když měli po obědě a drobet si byli
posevěli. Mládež se dostawila dříve a než otec
Krupicka u dveří se ukázal, byl Petr s dcerou
jeho Annou již po několikráte w kole a pilně jí
připíjel. Z Krupickowi podal ruky a sklenici, wy-
řídil od otce pozdravení a počínal si velmi roz-

šťasně. Krupička protlačil se s hosty svými zastupem bab, žen a starých panen u dveří stojících k tabuli, sousedé mu udělali místo, on sedl, dal nalít a na Petra si zavolal. Musel si také připít a Krupička pravil k přátelům: „To je ze Suchopar Kardowic.“ Dni chtěli, aby pil tedy i na jejich zdraví a Petr slušně a mírně si přibýbal, smlenici jich pozdravuje, než ji k ústům přiložil a pak uctivě děkuje. Když odesel, vypravoval Krupička, jaký rádný muž je jeho otec a nemohl jej dost wynachválit.

Někdo pravil: „Je tam mnoho dluhů.“

„Dluhy jsou,“ minil Krupička, „ale na takový statek není jich mnoho. A já vím, jak do nich přistli. A vím také, že si z nich pomohou, neboť jsou hospodáři.“

Pochybovali o tom ti, co Kardu znali, ale Krupička nedal na něj ničehož dopustit, řka: „Co je pravda, to je pravda. Kardu je radost slyšet mluvit a rád bych viděl setláka, který by se mu vyrovnal.“

Pravili, v mluvení že se mu ovšem nikdo nerovná, ale v jednání prý ho lečdos přestihne, kdo ani za polowičku tak hezky nemluví jak on. Nechal jich a nevěřil jim, ačkoliv mu to předce dělalo nepořádek a dával pozor na Petra, jestli náhly zly zvyk neprozradí. Nezapomněl se, dal se viděti, nasetřil nápoje, platil muzikantům, ale byl při tom mírný, zdvořilý k sousedům, zvláště ke Krupičkovi a s Annou slušně zacházel. Že se jí přidržoval před druhými pan-

nami, hned se hádalo, že má na ni oko a ona to sama také poznávala. Mnoho se jí vsať nelíbil a myslila si, toho že si nenechá. Když se vsať otec k němu hlásil, byla i ona přivětrová a lichotilo jí, že tak vzácný chasník, za jakéhož jej vydávali, o ni stojí. Z pozvali ho, aby s nimi šel k večeri a Krupička se odvolával na známost s otcem, když mu to navrhl. Tato nebyla ovšem stará, neb se stala teprve před nedávem, ale s obou stran se přálo a očekávalo, aby se utvrdila manželstvím mezi synem a dcerou.

Petr u Krupičků seděl s hosty u stolu, jedl maso, namácel koláč do omáčky a mnoho nemluvil. On vůbec nenadělal mnoho řečí v počestné a vážné společnosti, ale to pocházelo odtud, že nevěděl co říci jsa slabého wtipu a malé zkušenosti. U Krupičků to pokládali za mírnost a skromnost, sama matka se mu naklonila a souhlasila s mužem, že by byl hodný ženich pro Annu. Mezi chasou se Petr ovšem tak tíse nechoval a v hospodě u muziky byl kolikráte ten nejrozpuštější kříkloun a když se napil, nažvástal toho, že se směwali jeho sprostáctví. Tentokráte uwaroval se u Krupičků i v hospodě vsěho pohoršení, vydržel tam až do rána a se ctí odesšel.

Otec byl spokojen a mezi týdnem sám také navštívil Krupičku, aby prý se zeptal, nemají-li oni anebo někdo u nich ve vsi volka na prodej asi dvouletého a plavě barvy. Neměli ho a nevěděli o takovém kusu dobytka, jakého Karba potřeboval a on pravil, že se bude muset někam

jinam podívat. Hned ho ale nepropustili a on nepospíchal žádat se domluvit se s nimi, nebudou-li letos vdávat dceru a nedají-li jí jeho Petrovi. Než něco řekl, přilichotil se k matce, bezky a moudře ji pozdravil a o svých domácích jí vypravoval. Líbilo se jí to, přinesla chléb na stůl, a prosila, aby si krájel. Byl jí po vůli a pořád povídal, aby ji přesvědčil o své velké dokonaloosti. Muž měl radost a potutelně pozoroval ženu, jakoby chtěl říci: „Vidíš, že tomu tak jest, jak jsem ti byl zvěštoval: Karda je člověk, jakého zde nenajdeme.“

Nepřekvapilo ho to, když se ptal po dceři Anně a vědět chtěl, jestli o posvěcení Petr u nich v nicem nepochybil. Nemohli mu ničehož vytýkati obdivující se jeho dobrým mravům a Karda také nic zlého na něj newěděl říka, ten hoch že ho, co živ jest, ještě nezarmoutil. Odměňuje prý mu za lásku láskou a matka prý z něho také má potěšení. Z líčil, jak s ním šetrně zacházejí a on s nimi, a kdyby se oženil, což by se hned letos mohlo státi, budou milovati newěstu jako jeho a dost moudří jsou, aby věděli, jaké rady a pomoci a jakých ohledů a zřetelů potřebuje mladá žena.

Karda i s Annou líbezne promluvil, když se v světnici ukázala a jí se zdálo, že by nebylo těžké býti u tak výborných lidí, ačkoli jí bránil cit, aby si na nich mnoho nezakládala.

Uši po dvou hodinách byli vsiickni, rodiče i dcera, dostatečně připraveni a Karda pověděl, proč vlastně přichází a oznámil jim svou žá-

dost. Od té doby, co se s Krupičkou zná, pořád, prý, o tom přemýšlel, nebylo-li by možná, dítě spojit; a nyní, že viděl výbornou matku a pomilování hodnou dceru, nemůže se děle zdržeti, a jsa pečliv o štěstí synovo chce mu získati Annu za manželku.

Krupičkovic jsou tomu povděční a neznají překážek, proč by se to nemohlo státi, jestli by se ti mladí v skutku chtěli.

Karda vypravuje, že jejich Anna jeho Petrowi nějak udělala, pořád prý ji má na paměti a v ústech a je prý podivno, jak hluboko se mu hned po krátké známosti do srdce vedrala. Však lépe se mu líbí krátká než dlouhá leta trvající známost a kolikráte mládenec a panna na první pohled pro sebe se rozhodnou tuffice, že byli od Boha sobě souzeni. A jestli Anna tutěž náklonnost má k Petrowi, jakou on má k ní, je jisto, že je Bůh k sobě ustanovil.

Krupička a Krupičková svědčí, že je všechno pravda, co Karda promluvil a Anně to lichotí, že chasník ze Suchopar tak prudce a vroucně se do ní zamiloval. Záleží to nyní jen na ní, chce-li se za Petra wdáti. Rodiče jí nebrání, ale rádi by oddavky odložili až na masopust, jestli se se Suchoparstými shodnou. Ona nechce říci ano ani ne, dokládajíc také, že je na to dost času. Když ale Karda jim domlouvá, aby se stalo hned, co se má státi, že to prospěje jim a jemu, není proti tomu, aby přišli na námluvy myslíc si, námluvy že ještě nejsou swatba.

Rodiče jsou toho samého mínění a Karda ustanoví den ještě v tom týdnu a dostaví se se synem a se svědky. Krupička si také dvou sousedů k sobě požádal, a ačkoli mu před Kardou dávali výstrahu a i jiní mu šnatek dcerin se synem jeho hrozovali, přece se dal od něho přemluvíti a donutiti, že učinil co chtěl, rukou Anninu a velké věno mu přislíbil a pojistil. Vyvrátil mu úlisnou řečí všedky pochybnosti, a aby mu neškodily tajné pomluvy, pravil, že lidé mají ve zvyku, když se vstupuje v manželství, třebaž v rodinách nejvyšší poctivých, křepky sledovati a vynášeti. Nesmí pry se jim ale věřiti, poněvadž obyčejně pocházejí ze závistí, záští a z jiných nepravých ohledů. On sám pry na takové urážky nedá nic a prosí, aby, kdyby něco slyšeli na něj nebo na jeho syna, nebo na někoho jiného od nich, aby mu to upřímně řekli do očí a nic se nestítali, tak že předejdou všemu nedorozumění a on že bude moci omluviti a ospravedlniti se úplně a dostatečně a přátelství jejich, dá Bůh, se neporuší.

Připověděli mu to a pak jednali o tom, kdy má býti svatba. Karda i to vymohl, že hned druhého dne s ním šli na kancelář pro cedulku a že ohlášky a oddávky byly ještě před adventem.

Krupička se ženou a dcerou přišel napřed podívat se ke Kardovým, aby věděl, jak to tam je a kdyby nebylo bývalo Kardy, jistě by se mu statek jeho byl nelíbil. Ale Karda mu vše jasně vysvětlil, ne jak to v skutku je, nýbrž jak by to mělo býti a jak to bude, a Krupička byl tak

omámen, že nerozeznával, kde je chyba a kde nic a vrata rozbitá měl za celá, střechy dřevě za pokryté, dobytek hubený za vykrmený, nedostatek za hojnost a nářadí špatné za velmi výborné. —

Karda je wedl také do polí. Dwssem byly tu díly welké co jim ukazoval. Widěli a přesvědčili se, že hospodářství jeho je rozsáhlé a on jim powěděl, co musí a bude ročně wynášseti, když tak a tak se na něm zachowají.

Kardowá je uctila jak mohla, warila kassi, pekla křehutiny a naposled na stůl přinesla koláčky a kávu. Nejvíce se owšem upejpala Anna, ale Karda s ní ustawičně žertowal, pokoussje ji a jí wěru napadlo, že by si otce skoro radši wzala nežli syna. Tento w společnosti otcově byl nesmělý nemaje ani za mák vlastní wůle a newěda, co by měl mluwiti, aby moudrost otcowa za slowa jeho se nestyděla. Krupičkowým wssak to bylo nowým důkazem, že je Petr tichý a skromný a k rodičům uctivý a myslili si, kdyby třebaš u Kardu nebylo wssedko w pořádku, že to hodný ženich dostatečně napraví a wynahradí. Proto se nedali ničím odstrašiti, co widěli na vlastní oči a co od jiných slysseli a Anna zůstala newěstou Petrowou.

Měli swatbu týden později nežli Truštům Josef a narozdor tomuto a Kopeckým jessťe slawněji ji wystrojili nežli oni. Karda si pozwal také pány a po panskú je wyčastowal. Wěno newěstino přivezli na čtyrech wozech a ženy, co při něm seděly a stály: zpíwaly a wysskaly, že si musel ussi zacpat, kdo je potkal. Petra každý po-

hládal za šťastného, že tak bohatou manželku obdržel a divil se, že ji Krupičkovic na tolik nedostatků a službů dali. Kdo však Karbu znal, lehce ušodl, jak se to stalo a byl žádostiv dočkat se, jak se novým a starým hospodářům powede.

VII.

Kdo byl přítomen a viděl, jak si stará Trusková s Kateřinou Kopeckých a stará Kardová s Annou Krupičkovic, když se k nim přistěhovaly, padly do náručí, a jak se objímaly a líbaly, plátkaly a těžko se od sebe odtrhly, mohl by se domýšleti, že jejich přátelství na lásce wtěle a upřímně se zažívá a že bude stále. Však málo toho myšlilo to pláctivé vítání, byli mu zvykli, že se opakovalo při každé svatbě a tak říkajíc k obyčejům svatebním náleželo. Dstatně nemělo žádného významu, leda když v skutku a v pravdě matka s newěstou se milovaly, vážíc si jedna druhé, těšice se na sebe a radostně se vítajíce při prvním slavném shledání se. *

Tak tomu ale v těchto dvou pádech nebylo. Kateřina již napřed durbila se na Truskovou, že byla proti sňatku synovu s ní a Anně byla Kardová zcela lhostejná. Předce ale ležely si na srdci skoro čtvrt hodiny, když je svatebníci swedli a i napotom nějaký čas k sobě se ličotily. Však brzy se veselicos udalo, co bylo příčinou neswarů a mrzutości.

Kateřina neměla daleko domů, došla si k

otci a matce a postěžla si jim, když se jí něco nelíbilo. Dni pak nenapomenuli ji k mírnosti a trpělivosti, nýbrž vadili se na Truskowic rodiče a proti nim ji popouželi. Stěžovala si, že jí matka pobízí k práci jako děvečku a že to samé dostává jíst co čeládka a spí v komoře, kde nejsou samna. Kopecká jí litovala a když nářky její nepřestaly, radila jí, že se musí ozvat a protivit, když jsou na ni šelmy, sice že tam neobstojí. „Zanesla jsi jim tam dost,“ řekla, „nepotřebuješ se dívat jako kůň a víš, že jsi se dobře mohla vdát jinak a neměla byš toho soužení.“

Kateřina vlastně neměla žádného soužení, ale domnívala se, že je má a rodiče ji v tom potvrzovali. Je musela pracovat, dělo se právě; a vřafat neukládalo se jí, co by síly její přesahovalo, ano otec i matka jí šetřili také dělajícíce co ona. S čeládkou jedli nejen mladí, nýbrž i starí hospodářové a když někdy matka muži něco zvláštního přistrojila, dojísta pozvala syna i nevěstu a třebaš ani sama se toho nedotkla. Je spali v komoře, kde se netopilo, dělo se jejich vinou, neboť si nechťeli postel přinesti do světnice, co se jim bezpochybně navrhovalo.

Kopecká se ptávala dcery: „Což Josef, zaflane se tě?“

Dcera truchlila: „On je víc při nich než při mně a nic na ně nedopouští, že je jejich.“

„Sám ti ale neubližuje?“

„Ještě ne, ale kdo ví, jak dlouho zůstane hodným.“

Kopecká pravila: „Nebude ti dobře, dokud vám neodovzdají hospodářství a musíte se hlá-
sit, aby to bylo brzy.“

Jednání rodičů také Josefovi zponenáhla se
zprotivilo. Napřed nemyslí, žeby mu škodili, ale
říkali mu to jiní a on jim věřil. Otec každoro-
čně prodal několik sáhů dříví. Letos prodal mén-
něj jindy: dva sáhy olšového a šest sáhů sos-
nového, aby se synovi zachoval. Tento nebyl
proti tomu a sám s Křepelou je vozil do města.

Křepela se na cestě ptal: „Kolik pak zla-
tých ti dal otec z toho, co ztratil?“

Josef řekl: „On ještě nebyl vyplacen.“

„Tak snad budeš ty brát peníze?“

„Ano budu.“

„Mnoho-li pak otci odvedeš?“

„Všedko.“

„Jdi mi, to není pravda.“ dnrđil se Kře-
pela, „dáš-li mn polovičku, má dost a bude
spokojen.“

„Nebyla o tom žádná řeč,“ pravil Josef.

„Aciť, otec nezačne, když ty mlčíš,“ smál
se Křepela, „jemu přibude, ale tobě ubude.“

„A jak?“ tážal se newinně syn.

Tu mu Křepela pověděl, že to dříví, co do
města veze, vlastně je jeho, neboť on, prý, je pá-
nem na statku, jemu patří pole i lesy, obilí i dříví,
co vydávají. Kdyby, prý, hospodařil, prodával
by sám a mŕže si pomyslit, co se tu sejde peněz za
žito a pšenici, ječmen a oves, brambory a brách,
dříví a dobytek. Jdou do jiné kapsy nežli do

jeho a bude-li to trvati pár let, bude to sta ano tisícce obnášet, lesy budou na mizině a možná, že bude dříví kupovat, jako se to tu a tam skutečně už stalo.

Josef hájil, že nejsou lesy v zlému stavu, Řepela to také uznával, ale byl jist, že jich nyní starý Trusta šetřit nebude, když už nejsou jeho. A na každý způsob by se s pravým hospodářem měl o vředecko dělit, co přijme a zvláště to, co vybere z lesů, neměl by si nechati sám, poněvadž to tak říkajíc vzal Josefowi.

Totéž zastávali také Kopecký a Kopecká a Josef v skutku myslil, že se mu děje krivda. Že musí otec celý dům žít, služby vyplácet a daně odvádět, toho si nepředložil a ti mu to také nepřipomenuli, co by ho byli rádi proti němu popudili. Jen Rataj ho chlácholil rozum a srdce mu otvíraje, kdyžkoliv ho potkal; ale Josef právě na Rataje mnoho nadržel, že byl proti němu hned než se oženil a dal se naváděti od matky, jak si o něm myslil. Anobrž dbal více na Kardu a syna jeho Petra, ačkoli věděl, že mu nepřáli Kačenky.

Petr už je hospodář, poroučí v domě, pracuje, kdy a co chce, chodí na trhy, má při hromadách místo mezi sousedy. Otec se zbavil vředecké starosti, zaháleje a živě se dobře svým velkým výminkem. Když se někdy sejde s Josefem, říká mu i němu starý Karda: „Nu, jsi ještě podobným, anebo už sedláčím?“

Petr se jemu i Kateřině zase vysmívá, že

přinálejší mezi čeládku Trustowic a řdyž může, dráždí Katerinu, proč se k Trustowům dala, kde slouží za děvečku a nebude hospodyní, dokud se staří budou moci hýbati. Mrzí ji to a stydí se a Josefovi vytýká, že on ji tak zahanbuje nechaje si od rodičů všechno líbiti. I s ním, prý, postřkují jako s ní. Otec přikáže: „Dnes se bude mlátit, dnes orat, dnes dříví kácet.“ Josef vezme do rukou cep, zapřahne, ohlídne se po píce a sekýře. Manželka ho posílouchává radíc se: „Hleď, jak s tebou poroučejí,“ a Křepela ho lituje: „S tebe teče pot a děláš si mozoly; kdo tě vidí pracovati jako koně, věru si nepomyslí, že jsi hospodář; otec jen obchází a až ty budeš panovat, také si dáš sloužit a sám si odpočineš.“

Josef je nervosý, neprotiví se sice, ale bručí, v duchu oddává se velké rozčilenosti. Otec ani matka ničehož mu neudělají dobře. Radějí-li se s ním o tom a onom, odbyde jich slovy: „Co je mi do toho, dělejte si, co chcete.“ Opominou-li domluvit se s ním, nařká: „Za neplatím nic, dělají, co chtějí a mně to škodí.“ Přijde-li konšel vyříditi něco hospodáři a ptá-li se po otci, Josef se zlobí, že neruší jemu, s čím přichází, může prý to také slyšeti a záležitosti obecní týkají se vlastně víc jeho než otce. Však nebude, prý, si jich všimati, učiní to ze rozvodu a řdyž konšel v skutku na něho se obrátí anebo otec žádá, aby on statek jejich zastupoval a na kancelář, na faru, na rychtu se dostavil, odepře mu to zřehla, řka: že s tím nic nechce míti.

Mejvice Josefa horší sestry, že k rodičům často přicházejí. Všdycky je miloval a rád je vidal, ale nyní jsou mu pořád odpornější a nerad je vidí v domě. Co u nich chtějí? Matka je žve, aby si jim mohla postestnouti a bezpochyby na něj žaluje. Přijde jedna nebo druhá, přiveče dítě s sebou: chlapce nebo děvče, přivětivě ho pozdraví, usmívá se na něj, on ale to má za potměšilost, klam a lest a vyhýbá se jim, jak může. V řeči s nimi je vždycky nepokojný, nedůvěrný a nemůže se pozvnesti k předestlé srdečnosti, ačkoliv se k tomu někdy nutí. Matka jim přichystá oběd, on ale nesedne si k nim k stolu, když jedí, nýbrž odejde a nevrátí se, až když se s nimi loučí, pryč do polí odcházejí. Manželka předce vezme láici do ruky, když ji pětkrát a šestkrát byly volaly, ale nenabere si leč jednou, aby poslítky neb káse okusila a utíká zase po práci.

Pro to pro všecko ale mohly by je sestry navštěvovati, kdyby neodnášely plnými rukama. Jednou jim dá matka bochník bílého chleba; po druhé uzel mouky, krupice, hráchu; po třetí žemličku lnu, kus plátna, ano ani máslem a sýrem nepohrdnou. A kdo jim vidí to kapes, nemají-li tam pár stříbrňáků? Snadno jest si pomyslit, že i peníze na rodičích vypluzují. Kateřina to slyšela v přístěnku cinkat, otec otvíral truhlu a matka řekla: „Inu, přidejte ještě jeden, kdo ví, jak dlouho budete dávat!“ A s uzlem jíti viděli je vsiďni, někdy nesly náklad v nůši a Řepela pravil, že byl těžký, poněvadž prý se pod ním až k zemi slybaly.

Stepela sestry Josefovy zná ještě z těch časů, když byly doma, zná je od malíčkosti a vždycky se k nim stavěl upřímným a ochotným. Z nyní je vítá, podává jim ruku, těší se, že přicházejí, ptá se na domácí a bere od nich dary, když mu hátké dají. Ano on chodíval i k nim se podívat, nají se tam a o Josefovi jim vypravuje. Řečíval při tom rameny a vsselicos napoví, co mu neslouží ke cti, a otce a matku jejich chválí a vynáší. Když ale je zase s Josefem, mluví proti sestrám, že mu dům vydrancují, než mu ho otec odvezdá a navádí ho, aby si hájil svého jmění, sice že mu ho vynesou. Pořád prý odtahují, už s vozem tam také byly, odvezly slámu a obilí a jednou dostaly po býku a i řetízku jim otec nechal. Kam to přijde, bude-li se tak pokračovat? A jiuác, prý, to nebude, ony budou brát, dokud otec neodstoupí a matka jim dá, třebaš ho navždy zložila. Zde to z jeho a statek trpí, když ustavičně jinam přispívá, kde toho ani nepotřebují, dostavšše již dost při svatbě a po svatbě.

A hle, otec dobytek nejenom rozdává mezi dcery, on ho také prodává! Řezník odvedl pár volů a dal mu za ně dvě šle zlatých. Tak to nemůže žít! Josef je celý rozvzteklý, Stepela ho štkve, manželka pláče, Kopecký křeje, Kopecká se vadí, Karla starý i mladý se mu vysmívají: musí se rodičům postavit, sice bude žebrákem.

Učiní to jednou po snídání. Ze dobře ozbrojen, a chce se dáti do křiku. Otec ho odvede do

komory a praví mírně: „Nyní mluv, co proti nám máš a já se ospravedluím.“

Z počne vytýkat, žalovat, naříkat a všedso povídá, co si myslí, co viděl, co slyšel a konec všeho je, že ho — ošrádají.

Bolí, rmoutí to starého otce, ale odpustí synovi a vyloží mu, že nyní prodává mihn než jindy a sice proto, aby uznal, že mu dobře hospodatí. A když přilepšuje dcerám, vlastním jeho sestrám, má prý k tomu právo a bylo to hned napřed vyjednáno. Však ty malíčkosťi, co odnásejí, newynahradí jim, co by jim ještě patřilo a on jakožto otec se spolehal, že jim co možná učiní spravedlnost, dokud bude ještě hospodařiti. Právě proto si vymínil, když s ním kontrakt dělal, že mu hospodářství hned neodemždá, aby se mohl postarati i o druhé své děti. Zbývá mu ale málo, když zapraví všedso platy a Josefowi z toho dáwa, co může a je mu lépe než hospodaři, za to mu věru ručí.

Josef je zaražen a obměkčen, newí vlastně ani co chce a míní toliko, že snad předce by se mu mělo dáwati víc, poněwadž je ženat a má kontrakt na dům. A bude-li se statku štetřiti a neubliží-li se mu, nežádá si hospodařiti a rád jest počká.

Otec ho ubezpečil, že statku štetří jako vždycky a že jen tolik z něho vybírá, co musí, chce-li dostati svým povinností a ponawrhnnl mu, že mu dá ten samý výmínek, co on jednou se ženou bude bráti, ano pravil, že mu ho už dáwal,

třebaš to byli nepočítali, protože s ním jednal jako se synem a ne jako s cizím, posládaje jmění jejich za společně.

Josef byl spokojen, že studem v srdci vyšel z komory a dlouho se bránil všemu pokuseni, v jakéž ho strana ženina a Krepela uvádějí. Než ale pořád mu leží v uších, aby přemžal statek. Kateřina lituje, že se nemdala za Petra Kardowic. Rodiče její nechtějí mu doplatiti, co před swatbou přislíbili, hrozíce, že mu to ani nedají, neudělá-li se hospodářem. Krepela a ruffični s ním předzvídají žkazu, bude-li děle mšškatí a nutí ho, aby si to wyjednal na úradě, neboť prý by se otec zdřáhal, kdyby to žústawili jeho wůli.

Zde zaslepenec na úrad, žaluje s Kopečkým na otce, který o tom ani newí a žádá, aby se mu nařídilo, postoupiti statek.

Páni neradi to slyšeli; odporný jim byl syn, který weďe při proti rodičům, odbyli ho newlídne a žhurta, wšak museli se řiditi dle kontraktu a ten připisowal jemu statek Truskůw. Z ustanowili, aby přissel s otcem toho a toho dne a chtěli to mezi nimi urownati.

Josef byl nncen wyřiditi otcí, co žkazuje úrad; otec se ulekl, že to už tak daleko přisslo a ještě jednou se pokusil smířiti se se synem w dobrotě. „Zdi ty tam sám,“ prawi, „a řekni, že ti statek odewzdávám. Bylo by hanba pro nás, kdybychom se soudili. Videm by to dalo pohoršsení, že jsme se dostali až na úrad. Já radši wšeho se odřeknu, než abych s tebou žil w nepřátelství. Že

ti statek patří, to vím. Však doufal jsem, že budeš držeti slovo a nebudeš mi ho brátí, dokud pomoci potřebuji ostatní mé děti. Bohu poručeno! Učinil jsem, co jsem mohl a nyní učin ty, co ti káže wděčnost ke mně a láska k bratrům a sestrám."

Josef byl zase zahanben a v určitý den bez otce dostavil se na kanceláři. Byl s ním zase Kopecký a páni jim domlouvali, aby si vážili odstupujícího hospodáře, jenž jest muž poctivý a mírumilovný, čehož nový důkaz dal nyní, an upřímně jednal se synem, hospodářem nastupujícím. Tento chtěl, aby se ho zastali, až se budou s otcem dělit; oni pak mu řekli, že bez toho stojí v kontraktu co tomu a onomu patří a více že nemohou na nikom žádat. Však napomenuli ho, aby se nedíval na písmeno, nýbrž aby otcí a matce byl synem, dával jim dobrowolně, čeho v stáří potřebují a hleděl jim poslední dny života osladiti.

Kopecký s řečí pánů nebyl spokojen a domníval se, že se přidržují strany otcovy. Řekl k Josefovi: „Co pak ti mohou udělat, máš to dobře napsáno a toho se drž. Nyní ale dej dobré slovo svým starým, aby tu poslední sklizeň celou pro sebe nepodrželi. Měl by si zlý začátek a moci jim to vrátit nemůžeš."

Josef v skutku k rodičům bylolidnější a zdvořilejší a otec mu odevzdal mnohem víc než mu patřilo, aby prý se hned prvním rokem nezadlužil. Matka ovšem bránila na druhé děti se odvolávajíc, ale otec pravil: „Však on nám

to oplati, až si pomůže.“ Wzdychajíc pochybovala o tom, a když Josefowi zprávu w domě postupovali, dobytek, obilí, slámu, nářadí polní mu odemzdávající, wšelicos si wymiňovala, nač prý w kontraktu bylo zapomenuto. Josef nechal ji mluwiti a nic jí nepřislíbil ani neodepřel. Kopecný, Karda a Rataj byli při tom, a ačkoliv každý radil a nawrhoval, Truska předce stál na swém a neprojewil k synowi žádné nedůvěry.

Wěc se ukončila, Josef se stal skutečným hospodářem a otec se nacházel na wýmítku. Nebyl starý a mohl ještě dlouho hospodařit, kdyby se byl synowi zcela nezádal.

VIII.

Mladý Karda nemá se tak, jak byl otec předpovídal. Změní manželčino nestačilo na dluhy a na podíl, jež museli vypláceti; w domě wšelicos scházelo, kupovali a jednali; hospodářství málo nespo a hned na počátku byli přinuceni přidávat a dosazovat. Otec dvě třetiny běžící úrody podržel si pro sebe a tak skoupě se synem se dělil, že mu ani otýpku slámy nepřidal. Mimo to nepostoupil mu dobytka, vozů, pluhů, bran, wšelkého jiného domácího náčiní wice, leč co měl w kontraktu připsáno, a žádal také, aby se mu wynahrady velké útraty swatebni, a w skutku si je wysoudil. Co mu připadlo, prodal, sešlo se mu mnoho peněz a snad tolik neměl pohromadě, co byl hospodářem. Z ošatil se od hlavy až do

paty, nosil beránkem obložený kožich, čepici s třapcem a španělsku s stříbrným knoflíkem. Dělal zřejmě způsobilějšího člověka nežli syn hospodář a stavěl se na nohy, že se mu žádný mladík nevyrovnal. Nyní byl živ jako pták, procházel se, kouřil, chodil do města, navštěvoval hospody, byl přítomen každému trhu, kde jaký byl, a doma nekonal praxně práce. Čhtěli ho sice nntiti, aby vozil hnůj, oral, vlácel; ale wycinkal jim, když mu projewili takový úmysl, a že ničím a níkde k tomu není zavázán, se wyjádřil. Matka byla slabá a neduživá, již pracowati nemohla a sotwa posloužila muži w mnohých jeho potřebách. Nebyli tedy w domě k žádnému užítku, a toho, co se jim odvádělo, bylo tolik, že mladí hospodáři s těžkem to sehnali.

Anna se přesvědčila, že otec není tak wlidný a zdwořilý, za jakého před swatbou jej měla. Kolikráte se na ni obořil a ještě častěji ji tupil, imich si z ní dělaje. Bylať mu příliš sprostá a bloupá, nadával jí, že je z hór, kde ještě sferky mají za sukna, a nic mu dobře neudělala. Drossem si na něho stýskala Krupičkům rodicům, on wšak se neulekl ani nezarazil, když si na něho došli, nýbrž mluwil s nimi, jakoby se nic zvláštního a podivného nebylo stalo a chwálil se, jak hezky si ty mladé wychowává, wycwiciti a způsobilými je učiniti hledě.

Krupička dlouho winu dával dceři a zeti, že se s otcem nesnásejí a vždy se zalíbením poslouchal, jaké krásné zásady Karla pronáší. Tento

sice netajil, že to a ono řekl, ale dokázal, že k tomu měl příčinu a že prý to učinil z dobrého úmyslu. Nemohli ho Krupičkovic pro nic pokárati, třebaš by si to byli umínili, on je po každé tak obrátil na svou stranu, že domlouvali Anně, aby si ho rážila, rady a naučení jeho následujíc.

Konečně však Krupička předce poznal, že Karla je tluchuba, jinak že mluví a jinak jedná a špatně zachází s mladými manželi. Již jim byl mnoho ublížil, sám se měl dobře a jim v těžkostech nic nenlehčil, jak dříve přislíboval. Ani se ženou nežil v svornosti a lásce, jak se patřilo, newššimaje si jí a v nemoci se o ni nestaraje. Sama si na něho nařikala Krupičkovi a Krupičkové, vypravujíc, co jak živa již byla zkusila a těšila se, že ji Bůh ze všeho brzy vysvobodí. Nařídili Anně a na svědomí jí vložili, aby jí nepouštěla, dokud jí má, a zasloužila si na ní Božího požehnání. V skutku byla tato jí dcerou pěstující ji, až se dříve její k Pánu Bohu odebrala.

Karla se z toho nermoutil moudře o tom soudě. Byla, prý, to vůle Boží, muselo se tak státi dříve nebo později, nikomu to neušťodilo, nebožce to prospívá. Ubohá, prý, nemohla si sama již v ničem pomoci, Bůh ji vytrhl z trápení! On nejvíce ztratil. Kdo mu nyní bude sloužit? Je sám a žádný ho tak nezná a zvykům jeho newhoví jako nebožka, s níž půl věku trávil v štěstí a spokojenosti! —

Pravili, že má newěstu ta, že prý ho obstará a jemu poslouží, zpraví na něj, vypere

mu, krávu a len mu opatří, a bude-li chtít w jídle si přilepšiti, uvaří mu, co si poručí.

Kroutil hlavou a usmíval se, jako by tomu newěřil a odpověděl, že musí počkat, až jak bude.

Bylo zle. Anna nebyla s to, aby wyhověla nespokojenému testi. Nic mu nedhutnalo, co mu ustrojila; zanedbávala, prý, jeho krávy; zklazila mu len; špatně mu prala kofile; tlačily a sstřebaly ho záplaty, jež mu na ně přissila hrubou nití; ani ušlati mu nedowedla. Pořád ji trýznil a plísnil. Nemohla se mu dobře ani obrátiti. Z odcházal pryč do města a do hospod, aby prý jí neměl na očích. Dwssem ji pomlouwal, kde a kdy mohl, aby lidé wěděli, že je k politování, a ani syna neussetril říkaje o něm, že nemá žádného ohně a ničehož nepodnikne, co by prozradilo předce náhou mužskou ráznost.

Anna slyšela, co otec o ní roztrussuje a wymlouwala se u rodičů, aby tomu newěřili, kdyby také k usším jim to přisslo. Dni prošli, aby k otcí nepřestala býti ochotnou, powolnou, služebnou, udělala mu, co mu na očích widí, předcházela si ho, wssemožně se přičinila, vyplniti jeho třebas přilissně žádosti. „On by se wám mohl — oženit,“ řešli, „a potom byste teprw měli soužení. Snad by si wzal náhou mladou, mohly by jessťe býti děti, a wssedko by wám to žůstalo na statku.“

Mladí se toho ulekli a wěru pečlivě, wšidně a lastawě se měli k otcí. Nic wšak neprospělo. On toho schwalně neuznával, aby měl proč bě-

borovati nad svým stavem a sousedé mu odpustili, kdyby ho snad v skutku chtěl změnit. Již říkával: „Džením se, nebude-li to jinak,“ říkával to ale takovým hlasem, že se newědělo, myslí-li to opravdu nebo-li to říká žertem. Hned také udal příčiny a důvody, proč by to měl učiniti a tak jasně, chytře a bohabojně to vysvětlil, že nic proti tomu nemohli namítati, nechtěli-li ho nazvati lhářem. Mnohý arcil si o něm myslil, že je stará liška a již napřed předzvídal, že wyvede, k čemu se tak potutelně chystá. A nezmyslil se.

Karda si počal hledati newěstu. Zlazzoval, wyptával se, sem tam docházel, vybíral si. Již se mu samy nabízely panny a wdovy, jenž byly v letech pokročily a ještě dostati se chtěly za muže. Která měla jinou naději anebo dobře si to předložila, ovšem nedychtila po něm. Byl výminkář, měl z čeho býti živu, ale kdyby umřel, manželka ze statku Kardowic nebude bráti ničehož, a jeť děti, dá-li jí Pánbůh jaké, také wyjdou z prázdna. Celý výmínek táhl jen on a polowicka jeho byla by připadla nebožce matce, kdyby ho byla přežila. Nowé manželství neukládalo synovi žádných povinností, a zbyde-li na statku wdowa, může ji hned po smrti octově vypuditi.

Nicméně bylo dost těch a takových, které na to na wšecko nedbaly a starý Karda wymohl si mezi nimi nejmladší a nejzpůsobnější. Bohatá bez toho nikterá nebyla, co o něj stála, a ta, již se přichytil, neměla víc leč asi sto zlatých a sloužila mu vsi za děvečku. Počal se s ní woditi

do kostela a z kostela, bral ji do hospody a namlouval si ji jako chasník svobodný. Aby se jí líbil, koupil si na trk hedbávný šátek, vázal si jej na masli, a když si vyšel, musely se mu boty hodně lešknouti, a do dírký u kabátu srtal si kytku s růží. Ano on si při muzice se svou milou také zatancil, aby jí dokázal, že není dědek a domede nic než mnohý mladík ospalý.

Sousedé se v duchu Kardowi smáli, že se sebe dělá blázna a bylo patrné, co se má držeti o moudrých a vážných rozprávkách, jimiž jich při výsech příležitostech poučoval. Ani nyní jich jimi neussetil, nýbrž omlouval velmi důvtipně své jednání a za nemyšlenou potřebu, ba i za ctnost je vykládal. Svým domácím neřekl ničeho, ale viděli na své oči a slyšeli od cizích, co zamýšlí a rádi by mu to byli překlázili. Anna běhala ke Krupičkovicům, Petr na úřad, ale nikdo nemohl Kardowi zabrániti kroč, k němuž se chystal. Krupička promluvil s ním soukromě, představil mu, že svým dětem ubližuje a prosil, aby v stáří varoval se marnosti a sloužil raději Bohu nežli světu. Karda mu zase výmluvností svou lež chtěl vymalovati za pravdu, ale když Krupička na to již nedal znaje ho a nedaje se omámit jeho slovy, obořil se na něho a pravil: „A co je vám do toho? Já dělám, co chci. Kdo mi může poroučet? Když vaše dcera nic neumí a špatně mi slouží, proč bych si nengal osobu, která mne lépe opatří?“

Krupička sliboval, že jeho dcera vssedlo mu udělá, čeho bude žádati, že ho do smrti neopustí,

jakž neopustila matku a přičiní se, aby vyhověla jeho potřebám a dostatečně je spokojila. On však potupil jeho i jí a ani na faře si nedal předsevzetí své vymluviti. Krupička a Petr se totiž uchýlili k velebným pánům, aby oni jej přivedli na lepší cestu. Nic s ním nepořídili, ačkoliv ho upřímně chtěli odvrátiti od posetilství w stáří.

Nověsta si také nedala raditi. Hospodář ji napomínal k rozumu, přátelé ji varovali, ale ona byla chtěla vdáti se a žádného nebezpečství se neděsila. Ani těch pár zlatých, které měla, nedala si pojistiti; beze všeho upsání vydala je Kardošovi a on je brzy utratil.

Swatba se odbyla tisse a mnozí se věru divili, že si Karda nezjednal muziku a nepožádal mládenců a družiček. Swědkové s ním ovšem šli do kostela a mimo ně s ním šlo i několik jiných mužů a žen. Ale kdo mohl, vyhnul se pozvání a rád oželel jídla, jež po oddavkách následovalo. Petr chtěj nechtěj musel jíti mezi swatebníky a Anna též, neboť jim to Krupičkovic byli radili, aby prý alespoň zachovali dobrou vůli, když nemohou swatbu zameziti.

Noví manželé se oddělili od stolu hospodářova, bydleli ve zvláštní světnici a kuchyni měli společnou. Stará Kardošová, jak nyní bývalou mladou děvečku nazývali, nebyla zajisté lépe vychována nežli mladá Kardošová, a mimo pokrmy, co mívali u sebláků, kde sloužila, neuměla nic jiného variti. Šití znala hrubě a sprostě, dávala na díry záplaty a o slusnost, měklost a vkusnost se

nestarala. Byroffi ob jačžiwa w poddanosti a těžké práci a požiwffi málo dobrého na swětě, chtěla si to nyní wynahraditi a oddala se zahálce a bažila po mlsnotách, jichž dříve nikdy nemohla se nasytiti. Je ale newěděla, jakých mlsnot mezi lidmi jest a jak by si je mohla připrawiti, spokojila se tím, že wšedto omastila, až to plawalo a nikdy neschřila mlíka a wajec, když strojila snídání, oběd neb večeri. Ona i mimo čas si lečdyś chtěla přilepšiti, drobíc si do neshbíraného mlíka bílý chleb anebo na chleb čerstwé máslo si mažíc.

Pan manžel nyní neříkal nic, neboť se mu nebylo tak jednalo o jídlo a posloužení, jako o ženu; tu měl a slabosti její přehlídl, aby se nezahanbil před těmi, jenž mu ženiti se zrazovali. Je by s ní byl wlibně a lastawě nakládal, nemůže se říci, zkusila od něho dost; a aby z toho, že se wdala, předce něco měla, jedla dobře a práci se vyhýbala.

Z toho powstaly mrzutosti s mladými. Wolawali ji, aby jim pomohla, a když nechtiwala jíti, zlobili se a hleděli ji přinutiti. Dwssem to neschlo, že se jí muž w tom ohledu zastával a musili ji nechati, když doma seděla a oni na poli se lopotili. A mimo to ještě jiné příčiny měli proti ní. W kuchyni nesháňela se s mladou hospodyní, odstarowala jí hrnce a swě přistarowala, dělala opeň, když ho nebylo zapotřebí, spálila mnoho dříví a kráwě swě přilepšowala cizí pící. Ano přeswědčili se, že jim někdy jejich kráwy podojí, aby wystáčila se smetanou a mlíkem, do

šlepa jim chodí, brambory jim bere, vejce z posady vytahuje, žrní pro drůbež a dobytek svůj schovává a zvláště si je krmití. Hospodyně několikrát se s ní povádila, muži se také dostali do sebe a tak syn v nepřátelství wesel s otcem. Všdycky se ho bával, neopovazuje se úst před ním otevřítí a máje se za hloupého proti němu; ale nyní nabyl smělosti a nechtěl dále býti jeho otrokem. Protivil se skutečně a nedal se zakřiknouti ostrým hlasem jako dřívě, hned za hanu splácejí hanou a křivdy, kterých již od otce utrpěl, na světlo vynášejí.

Bylo to smutné živobytí u Kardů! Anna utíkala ke Krupičkovům a Petr si několikrát přál, aby velký statek Kardův nikdy nebyl obdržel. Soužily ho obtížné nedostatky, měl dluhy a pořád mu jich přibývalo, že musel platiti úroky a nic neuspokojil. Hospodář dobrý bez toho nebyl, neboť se tomu od otce nenaučil; povaha jeho také nebyla stálá a scházely mu svatým náboženstvím utvořené zásady. Vychování mu otec nedal žádného, ačkoliv o vychování výborně mluvil; rostl jako strom v lese a jen k tomu se hledělo, aby se vždy podrobil vůli otcově a setrval mu poslušný a poddaný. Byl jím v skutku, až když otec povolnosti jeho zle užívaje na mizinu ho přiváděl a ustavičně ho potlačoval. Tu přišel k vědomí, že je pánem v domě a nic si více nedal líbiti. Byl by to jistě učinil jiným způsobem, kdyby lépe byl znal čtvrté přikázání Boží. On ale upadl do hněvu a zlosti, pomsta mu povstala v srdci a život s otcem a

macechou se mu stal nesnesitelný. Běru již o tom přemýšlel, jak by se statku zbavil a že ho k tomu nutily i druhé okolnosti, vymysl, čemu se storo již ani uemohl vyhuouti.

IX.

Chalupník Rataj má syna na wojně, ale ne Wita, jenž jest nejstarší a jemuž nedal kontrakt, když ho Petr Kardůw a Josef Truskůw byli obdrželi, nýbrž Jana, druhorozence svého, jenž silnou a welkou postavou svou vynikal a pro sednatost a neohroženost svou znám byl doma ve vsi i pánům na ouřadě. Dali mu tedy přednost před slabším a útlejším Witem; toho nechali doma a Jana odvedli. Nebělal si z toho nic řka, když jeden z nich má býti wojákem, že on jím bude nejradší, neboje se toho stavu a doufaje, že w něm obstojí proti všemu lákání a swádění. Mohli toho od něho vším právem očekáwati. Byltě rázný člověk, utvořený ve wíře a nečinil ničeho k vůli jiným, co se se swědomím jeho nestromáwalo. On vždy krácel rovnou cestou, nedívaje se w pravo ani w lewo, žádné pokusšení nad ním nemělo moci, a když plnil powinnost, nestaral se, co tomu řekne ten nebo onen, nýbrž dal se do toho a všedky překlážky přemohl, mocnou rukou jako na stranu je odhvrnuje. Žji neznal a prawdy nikomu nezatajil. Widěl-li páchatí zlé, odporowal a zabránil toho, bylo-li možná; na to se mohl každý spolehnouti.

Otec a matka Jana velmi milovali, on je také; byl zajisté poslušný a uctivý k nim, rád jim sloužil, ve všem jim vyhověl. Předce ho ale raději dal na vojnu nežli Wita, jenž byl povahy mírnější a tišší, víc lidí se štitil a iša těla útlejšího tolik trmácení by nemydržel co Jan. Také by byl od spoludruhů veselicos si dal líbiti, čemu se bratr postavil na odpor a mohlo by se státi, že by od nich snášel křivdy. Doma při hospodářství přičinili se oba stejně a třetí syn Wojtěch pomáhal jim, dokud ho otec nedal na čemeslo do města.

Živnost Katakjowa byla v nejlepším stavu a věru víc vynášela než ku příkladu statek Kardův. A že měli menší potřeby: umyli jsouce žiti a štatiti se po sprostu, méně utráceli a jmění roč od roku jim přibývalo. Daně jejich také nebyly tak velké jako druhých sousedů, kteří měli celé lány; a že jim Pánbůh požehnával od neštěstí veselikeho jich chráně, zajisté byli bohatí a hotových peněz ukládali na úroky. Při tom ale nestrbilili. Katakj činil mnoho dobrého podporuje v bídě postavených, manželka jeho dávala almužny, na vychování dítek nelitovali nákladu; a na zlepšení polí, luž a lesa, zprávu domu a hospodářských stavení nákládali jsou nejvíce ve vsi.

Vyplatilo se jim to. Chalupa Katakjowa byla dokonale zřízena, každý cizí, kdo okolo šel, zastavil se a prohlížel si důkladně zdi, dobré střechy, pěkně a užitečně zahrady. Na polích Katakjových nejlépe se dařilo obilí, na jeho lužkách nejvíce trávy

rostlo, jeho malý lesík tolik dříví vydal, že ho Katakaj nakupoval jako mnozí Suchoparsští sedláci. Otec a synové nekonali jiných leč pořádných děl, byli pilní a vytrvalí, vykopávající strouhy, dobývající kameni a vssiční měli potěšení v bezděm dobytku, v slusném domácím nářadí, v čistotě a úhlednosti. Žádný Katakaj nenechal ležeti, co mu stálo v cestě a věru nikdy nezahálel. S vozy, pluby, brány si sestavovali. Wojtěch k tomu byl nejschopnější a proto se stal kolářem.

Když odvedli Zana, byl Wít s otcem doma sám. Že ale na statku vssedlo již bylo zavedeno a zpraveno, dobře vystačili a hospodářství jejich květlo nesouc jim požehnané ovoce. Wíta považovali lidé za dědice, ačkoliv neměl kontrakt a čekalo se, brzyli se bude ženiti. A Katakajům dáti dceru, nebyl by váhal nikterý otec, ani bohatý celoláník, a sám dolejší mlýnář pravil, že by si přál Wíta za zetě. Znal jej, chodilval k nim mlít a vždy tak moudře mluvil a obratně se choval, že ho vssiční milovali. S k mlýnu spůsobně se uměl postavit, sám si vssedlo opatřil a napravil a pantáta jej chválilval, že rozumí i jejich řemeslu. Brávali ho k jídlu, když byl u nich, a panímáma mu ráno po dceři Marii posílala hrnceč s polivkou neb s kávou, aby prý se zahřál. Bral jej od ní rád, ačkoliv se zdráhal a vymlouval; ona mu jej také ráda nosila, ačkoliv vždycky červenajíc se prosila, aby k němu do mlýnice šel někdo jiný. Kolikráte toho uznali slusnost a potřebu, ale Marie předce s

Wítem se scházívávala. Potkali se, promluvíli na sebe, seděli spolu u stolu a jeden druhého se styběli. Z wenku měli někdy příležitosti widěti se. Ale židka se spolu dali do řeči, leda když si přišli zrowna naproti. Zsouce ale od sebe vzdáleni, dělali, jakoby o sobě newěděli a nepřistoupili k sobě. Marie byla w poli, Wít takě, jeden na pravém, druhý na lewém břehu řeky, mohli jen sejíti k wodě a dobře by se byli domluvíli. Neučínili toho wšak, pracující jako o záwod pilně a nenaweně a těšíce se z toho, že jsou tak přičinliwi. Šli do kostela, jeden wzadu, druhý napřed, nepospíšili si a nepočkali, aby se dohonili. Při službách Božích, při nábožných průwodech hned dowtípili a přesvědčili se, jsou-li oba přítomni a plesali w duchu, že Pánu Bohu se klaní w stejném čase, stejným spůsobem a stejnou horlivosťi. Wítowi neušflo, že Marie si nezakládá na swětě a marnostech jeho a Marie totěž pozorowala na Wítowi. Wážila si ho, ctíla ho wíc než koho koli na swětě mimo rodiče a on ji takě nade wšedny cizí lidi, jež znal, wywysřowal.

U mlynářů nedělo se jako w jiných některých mlyních, kde jsou dcery slečny, nosí klobouky, nad sedlstý staw se pozdrwíhují. Tam ještě přidržowali se jednoduchých, sprostých mrawů, šatili se jako druzí občané we wsi, zakládali si na bohobojnosti, pole si sami wzdělávali. Předce ale obleť jejich wyznačowal se — ne parádou, nýbrž jakousi zwlášttní důkladností a wětší uprawností, a chorwání jejich bylo wážnějši a wlidnějši. Sousebě jim do-

brovozně dávali přednost, pantáta s panímámou
vssude stáli ve vážnosti pro rozssafnost, a děti
jejich byly vážné, kamkoli přišly. Vssiční za-
hládali si na cti a dobře pověsti a pro vssedro
vssudy by jí neposskvrnili. Starí ovssem nad tím
bděli a hned od počátku vsstipovali mladým do
srdce, co se na ně flusselo a patřilo, že byli jejich.

Že je mlynář boháč, bylo známo daleko a
ssiroko a přicházivali ženichové, kteří si dcery jeho
namlouvali. Ž o Marii stál již mnohý ssvarný
panáček, ale ona o něj nestála a rodičům se také
nelíbil. Byli to vsselijací dobrodruzi, jenž potře-
bovali peněz a o tyto dbali více nežli o dceru.
Chtěli-ji na staro městský anebo až na staro paníský
povýssiti, domnívajíce se, že snad to jí a otcem
a matkou pohne, aby vstoupili s nimi v přá-
telství. Vssak u mlynářů nehleděli na takové
povýssení a kdo se nemohl vykázati s něčím ji-
ným, než že jest kupec, fabrikant, úředník, zajisté
u nich nic neporídil.

Mlynář kolikráte byl také vybitnut, aby se
spolčil k založení rozličných fabrik. Chtěli mu je
přistawiti k mlýnu přislibující, že v krátkém čase
jmění se mu o jednu tolik rozmnoží. On ale
nebyl milovník takových sspekulací a odtekl se
jich, třebaš by se v skutku byly povedly. A ne-
litoval toho, když si tím k ssštěstí pomohl jiný, jemu
wíc záleželo na mlýně a polním hospodářství a
to hleděl zdokonalowati a rozssitowati, poněwadž
přý wí, co činí, rozumí tomu a nemusí se spo-
lehati na cizí hlavy.

Marie se vždycky rmoutila, když jí někdo ruku nabízel, a Wít slyše o tom rmoutil se také; ale nedal to na jeho mysle si, jemu že předce není souzena. Kterak pak on by jí dostal iša syn Chalupníkův? K mlynářovům přijížděli v kočáře, on pak si do vozu zapřáhá voly a v kočáře ještě jak živ nejel. Marie si vezme náležo pána, bude také paní a on — se nikdy neožení!

Když jen možná, sprostiti se těch myšlenek, jež mu ustavičně napadají! Byl by pokojnějši, kdyby tu pannu mohl vypuditi z hlavy. Ale nejde to. Kdykoliv ji spatří, víc se k ní nakloní. Jestli pak také ona na něm si zakládá? Zdá se mu, že ano, ale co na plat, když to k ničemu nepovede!

Wít se dost přemáhal, aby se neprozradil. Však ale předce vyšlo na jeho, co se v srdci jeho dělo. Je ve mlýně, Marie mu nese snídání, — musela jíti, že tu nebylo nikoho jiného, — a ruka se jí třese, když mu podává hrnek s polívkou. On se jí podívá do očí — newinných, spanilých, nemůže se zdržeti, chopí ji za tu třesoucí se ruku a newí, co má říci. Ona hoří v tváři, a také newí, co by řekla, stojí podle něho mlčky. Z zmůže se statečný jinoch, pustí její ruku a praví: „Nezlob se, Marie, že jsem tě tak zastavil. Srdce mne k tomu zawedlo. Ale nebudu ti dělati nepokoje. Ty trpěti sám. Trebas smrt podstoupím. Jen ty buď šťastna!“

Podivná jsou jeho slova, ale Marie jim předce rozumí a nyní ona z lítosti a útrpnosti za ruku jej chopí. Ráda by mu svěřila, že bude

trpěti s ním, že s ním umře, když v skutku není možná, požívatí společného štěstí. Ale než se mohou domluviti, přijde na ně pantáta mlynář, vidí je státí rukou v ruce a Wit spatřiv jej přetotil hrnek s polívkou. Mlynář volá: „Marie, Wite, co to vidím? Kdyby ten slaťovitý mlýn neklesal, byli byste mne slyšeli přicházeti a já bych se byl nedověděl, že spolu máte náře tajnosti. Jnu vidá, říká se, že tiché vody jsou bluboké a je to pravda.“

Marie newiděla, neslyšela, sebrala lžici a hrnek, a noby ji nesly — k matce. Že řekla, co se stalo, vymlouvajíc se, že v tom nemá žádné winy a Wit že také v ničem nepochybil, nedělaje si ani naděje, že by mu ji mohli dáti.

„A proč bychme nemohli?“ ptala se matka.

„On snad myslí, že by nám byl tuze sprošť!“ odpovídá jí dcera.

„Což není dost hodný?“ myslí matka.

Dcera šeptá: „Je ten nejškodnější.“

Wit pak předstoupil vážně před mlynáře, ospravedlňuje se, aby ho neměl za podskočného člověka a praví: „Pantáto, za to já nemohu, že se mi wasse Marie mezi wssemi dívkami nejvíce líbí, ale za to bych mohl, kdybych si ji byl na svou stranu přemlouval. Toho já, věřte mi, neucínil. Ano řekl jsem jí, že si na ni nedělám naděje. Dwssem jsem mohl mlčet a nebyla by o ničem wěděla. Přenáhlil jsem se v tom okamžení ponejprw a naposled, a to mi odpustte. Už nikdy nebudu tak slabý. Dcera wasse je přede

mnou jista. Dělejte s ní, co za dobré uznáváte. Já vím, že se pro ni nehodím."

"Milý brachu," zastrasil ho mlynář, "toho já tak nenechám a ještě dnes promluví s tvým otcem."

Wít mu nemůže v tom bránit, ale mrzí, bolí ho to, že se otcí o něm snad něco zlého řekne a prosí: "Dtec že žádného z nás ještě neměl hanbu a já mu ji také neudělal, pravím to na své dobré svědomí. Nezarmucujte ho tedy a promluďte napřed s Marií, že jsem ani slovíčkem ji neurazil a — vás také ne."

Mlynář zabrumlal: "Dobře, promluví s ní," a lhostejně odesel, ačkoliv byl v duchu velmi pohnut.

Wít měl ve mlyně práci až do večera. V poledne mu Ratajowic přinesli jíst a on byl rád, že nemusí obědovat s mlynářovými. Již nikdo z nich se mu neukázal, ale mládek se mu náhodou zmínil, že pantáta odesel někam k Suchoparům. "Bože," truchlí Wít, "snad předce bude otcí žalovat! Já jsem ten nejbídnější člověk na světě."

Mlynář našel Rataje doma a pravil k němu bez okolků: "Řeknu vám něco nového, kmotře: váš syn miluje se s mou dcerou Marií."

Rataj uleknut se odpověděl: "Snad se nedopustil toho bláznovství?"

"Šlaťu," durdí se mlynář, "což je to bláznovství zamilovati se do mé dcery? Hezky nás chvále, Rataji!"

„Pro Wita je to owssem bláznovství!“ stojí na svém Katakaj.

„A proč?“ volá mlynář.

„To vy víte tak dobře jako já, pantáto, že Marie nebude chalupnicí.“

„Dstatně byste proti ní neměl ničehož?“

„Přiznávám se, že je mi milejší než mnohá dcera sedláka, neboť se nestydí za práci a hodná je, to vím.“

„Tak si tedy podáme ruce, chtějí-li se.“

Katakaj myslí, že pantáta žertuje, a musí mu to říci vážně a opravdu, než mu uvěří. Pak se z toho těší upřímně a Katakajová též, jenž povídá, že Wit už dávno tu lásku k Marii nosil v srdci, poněvadž ji vždycky přenáramně chválil. Dstatně ale nic z něho newytáhla a nechtěla ho porýžbuditi za to majíc, že je to věc marná a že by mu jen žármutek způsobilá.

Mlynář se tomu všemu směje, a aby hned pojednou všecko ukončil a přivedl do pořádku, praví: „Musíme si říci, nač se Wit bude ženiti a nač se Marie vdá.“

Katakaj netají, jaký s Witem má úmysl. Je nejstarší, ale hospodářství mu neodovzdá, moha je sám ještě několik let zprawovati. Mladší bratr je na wojně a než si svůj čas vyslouží, zatím on otec s matkou sestárnou. Zemu by nejraději statek zachovali, aby měl z čeho býti živu, až se vrátí. Wit nebude chtít tak dlouho čekat. Dali by mu podíl, kdyby se chtěl někam přizniti, anebo by mu něco koupili, kdyby s newěstou dostal nějaké věno.

Katajová se bojí, že to mlynáře odstraní a vysloví mínění, že by Wítovi chalupu předce měli dáti, jestli o ni stojí.

Wšak mlynář schvaluje moudrou řeč Katajovou a praví: „Přijeníti se k nám Wít nemůže, neboť není mlynář a já dceři mlýn nedám. Nezbyvá tedy, leč abychom jim něco zakoupili.“

Mlynářovi hned napadá, co by měli koupiti a oznámí to Katajovým řka: „Karda hledá kupce na statek, jestli pak by se vám líbil?“

Dvšem se jim líbí, ačkoliv je zpuštělý a Kataj je přesvědčen, na tom že by dobrý hospodář mnoho pořídil. Wšak je na něm velký výměnek a bude státi mnoho peněz! Tolik oni Wítovi nedají. Je tu ještě kolár Wojtěch a ten také musí býti zaopatřen.

Mlynář se ptá, mnoholi mu dají bez ublížení sobě a druhým dětem. Řeknou mu to a on je spokojen, jistě, že Kardu statek koupí, máje na něm státi velké jistiny.

Zatím pak Wít ve mlýně trvá v strachu a náramně se zarazil a podivil, když se mlynář vracel domů s jeho otcem. Viděl je na dvoře, vešli do světnice a u něho se zastavili. Je soumrak, bude hoto, čeká, co se stane.

Otcové se domluvili s mlynářkou, jenž muži již ráno byla vyžнала, co jí svěřila Marie. Nyní jí nařídí: „Zavolej Wíta!“

Žde pro něj, ale sotva se drží na nohou. On by také potřeboval podpory, neboť je mu, jakoby trácel na soud. Marie předce má ještě ra-

dostně tuffení, ale Wít newidí před sebou leč hněw, výčitky a domluvy, a kdyby si nebyl svědom své newinnosti, snad by skočil do mlynářského potoka. Wstoupí do světnice, — Marie zůstala někde wenku, — mlynář a mlynářka a Rataj jsou za stolem, usmívají se a křívají na něj, aby se přiblížil.

„Nu, Wíte,“ volá mlynář, „nyní řekni, chceš Marii nebo nechceš?“

Wít se dívá s jednoho na druhého, sám již také poznává, že nebude tak zle, jak byl očekával a rád by mluvil, kdyby mohl něco vykořtat. Wšak pomohou mu! Mlynářka se nad ním smíluj, dá mu očima znamení a praví: „Řekněte jen „chci!“

„Ať už je tak nebo tak,“ myslí si Wít a odpoví: „Což já bych ji chtěl, ale . . .“

„Nic ale,“ zarazí ho mlynář, „nyní se jedná o to, jestli tě chce Marie.“

Matka jde pro dceru, napoví jí wenku, co jí očekává a přivede ji do světnice. Dtec jí zvěštuj: „Tuhle Wít tě chce, nyní to záleží na tobě; my jsme se už shodli, snad nebudeš odporovat?“

Neodporuj, ačkoliv se zdá, jakoby odporovala. Matka jest jí tlumočnicí a wyzrazuj, že Wíta miluj. Mlynář jim dá ruce dohromady a směje se: „Nyní ať si mlyn klopá, příjdu-li na vás, nepotřebujete — lácet hrnky s polínkou.“

Zůstává tajno wffe, co se ujednalo a mlynář se wyptává, jak to stojí u Kardů. Už je statek w prodeji. Kupec ale dává málo a při-

dá-li on, co Karda chce, obdrží ho třebaš w tu chvíli. Z nerozmýšlí se dlouho, přidá, a statek je jeho a on ho dá připsati Katajowic Wítowi a své dceři Marii.

Wít by owšem radši zůstal u otce a boji se Kardy wýminkáře, kterýž mu na statku zbyde. Wšak starý Karda se rozvzteklil, že ho Petr prodal a ještě wíc se hněwá, že u něho má býti hospodářem syn chalupníka Kataje, jemuž nikdy nebyl přítelem. Nechce tu potupu dále trpět. Petr odstěhoval se do Lhoty, kde je Krupička a koupil si tam chalupu. Starý si najal w Suchoparch byt a také statek Kardůw opustil.

Wymínil si, aby se Wít nenazýwal Kardou dle statku. Mohou prý we vsi býti dwa Katajowé a jeho jméno nesmí prý přejíti na takowou chátru. Byli mu po vůli, ale lid předce říkal „u Kardů“ a starý Karda se hádal, kdykolim to slyšel.

Kataj odwedl mlynáři Wítůw podíl, mlynář statek vyplatil a opravil w něm, čehož nejwíc bylo zapotřebí. Pak byla swatba Wíta s Marií. A když se Wít s rodičemi loučil, řekl mu, že se může později wrátit k nim domů, bude-li chtíti, a bratr Jan že půjde na jeho místo, až došane z wojny propuštěnou.

X.

Lépe než mladému Kardowi wede se Josefowi Truskowic, jenž má statek bez dluhů a od otce ho obdržel w dobrém stawu a s bojnými

žálobami. Nemusel vyplácet velkých podílů, výminku velkého také nedává, mohl by býti šťastný, kdyby si toho uměl vážiti a neposlouchal zléh rádčů, jenž ho proti rodičům popuzují. Ustavičně je s nimi v mrzutosti a odepírá jim, co jim sice patří, není ale v kontraktu. Když mu hospodářství odvezdali, byl k nim nějaký čas přívětivý, že mu postoupili víc než museli. Brzy ale na to zapomněl a nechtěl slyšeti o žádné náhradě. Nežádali ji pro sebe, nýbrž pro bratra Martina a bratra Wáclawa a sestru Alžbětu, jenž byli ještě doma a potřebovali pomoci, aby se někde usadili. Museli mu pracovati jako čeledínové, nedával jim za to žádné mzdy a předce si na ně nařikal, za břemena na statku je pokládaje. Rodiče je sřatili a že sami mnoho neměli, nedostávalo se jim a snášeli všelijaké těžkosti. Martin se z toho náramně horšil a žil proto s bratrem hospodářem v newoli. On rodiče skutečně miloval a zastal se jich, když toho bylo třeba. Však nic nepořídil, neboť dostávali, co měli upsáno a víc nemohli žádati, když se jim to nedalo dobromolně.

Otec se chystal, že si přistaví malou světničku pro výmínek, ale pořad odkládal maje jiná vydání, až ho Josef nakwap přinutil, aby mu odvezdal statek a světnička ještě nestála. Matka si sice vymínila, když mu v přítomnosti Kardoňe, Katajowě a Ropeckého náradí, dobytek a jiné věci odvezdávali, aby Josef světničku jim žřídil, když na ně tak doléhá a oni sami již ničehož nebu-

dou moci podstoupiti vzdavšse se všech prostředků. Otec také žádal, aby Josef byl toho pamětliv a vyslovil naději, že jich neopustí, nýbrž že jim ulehčí v stáří, poněvadž zvlášť pro něho v životě se byli přičinili. Matka mimo to Josefa zavázala, aby do té světničky, až bude hotová, koupil také kamna a samo sebou se rozumí, že si budou topiti jeho dřívím. Otec nepochyboval, že se to stane a Josef vyslechl jejich žádosti a výminky a ničeho jim určitě nepřislíbil, leda že udělá, co se bude patřit.

Matka věděl, co má držeti o takovýchto úmluvách a litoval přítele svého Trusku, že bude vybán svěmoli synově. A když matka i o nějakém bráchu a želi, chlebě, vánočkách a dušičkách mluvila, usmál se tomu a myslil si: „Nyní je pozdě. Když jste mu to nepostavili do kontraktu, nedá vám leč co bude čtiti.“

Truska to všecko měl za malíčkosti a důvěřoval se v syna, že mu jich dopřeje. Bohužel ale, nepřál mu jich! Když chtěli, aby stavěl světničku, odpověděl: „Proč jste si ji nepostavili sami.“ Kopecký mu radil, aby se do ničehož nepouštěl, sice že, podá-li jim prst, budou čtiti celou ruku, a že i kamna, dříví a to druhé, o čem matka při odvodu statku šwadronila, na něj uvalí. Může prý mu věriti, že mají peníze a jak by jich neměli, když tak dlouho užitek táhli ze statku na jeho účet. A Řepela praví: „Co pak chtějí? Všdyť mají postel v světnici a ty spíš v komoře, jako by jsi nebyl hospodář, nýbrž výminkář.“

Josef se totiž z komory nevysťahoval, nechťje, aby ve světnici stály dvě postele, co prý by se ne-
flusselo, jak mu namluvila manželka, a místa by
ujalo, tak že by se tam nemohli ani hnouti. Oba
se mrzí, že jsou od starých jako vystřeleni a stýskají si
na ně, že jim přetěžejí. A k tomu jim dělají hanbu,
nařiká Kateřina. Postel jejich je starodávná, po-
wlažky na perinách také nejsou dle módy a matka
neumí ani sláti, vše sbrnujíc k hlavě a u nohou
nechávajíc dolů. Kdo k nim přijde, vidí to, myslí,
že je to její a podivně o ní soudí. Proto ozna-
muje každému, na kom jí jen drobet záleží: „Zde
spávají starí, my s Josefem máme postel v ko-
more“ a vede ho tam, aby se na ni podíval a
přesvědčil se, že si pěknější věci k Truskowům za-
nesla. A s matkou se nepřestává mluvit, že si postele
špatně hledí. Dole visí stěblo slámy, nahore leží
starý kožich, pak schází pokrytí jako má ona. Když už
chtějí býti ve světnici, měli by na postel svou dbáti,
aby jich lidé nepomlouvali pro neporádek v domě.

Kateřina přišla do kouta a ovšem přistěhovala
se do světnice. Kde jsou starí, tam je nejlepší místo
pro postel a proto si je vymolila. Starým se postel
přenesla na druhou stranu ke dveřům, kde je volno
a z koryta a kotlí stává louže. Jsou s tím spo-
kojeni, neboť šťastnějšíka potřebuje osvětlení a musí
se jí vyhověti. Však powstala z lože, byla u ou-
vodu, zase zastává k hospodářství: ale postele své
nechá, kde byla a postel rodičů pořad jí stojí v cestě.
Pečou chleba, perou, nedostává se jim místa a když
něco položí, postel je tím winna. Hospodyně den co

den si bere přicinu, aby na ni broukala, a vyhánil-li tuze a ono jí pod ní zaběhne, hned by s ním i postel vyhodila.

Dtec to již nemůže poslouchati, v noci také nemá pokoje, budí ho dítě, a proto ustanovil, že raději bude líhati v komoře. Nebrání mu, ano těší se z toho. Ale do komory vsedky domácí věci ukládají. Kateřina se počíná o své zásoby strachovati. Pořád jí něco schází, a co zmlsala kočka a co do rukou se dostalo neměrným čeledinům, od báby nebo dědka bylo odcizeno. Přijde to kolikrát ke křikům a soudům. Jak živi za malý cizího statku si nepřivlastnili a nyní u svých dětí v tak hrozném jsou podezření!

Děvečky vidouce, že hospodyně vymínkárky nenávidí, svádějí na ni veselicos, co není pravda, pomlouvají a tupí ji i vymínkáře, aby lásky, ochotnosti své k hospodáři dokázaly. Dny a pacholci k starým jsou často nezdvořilí, odmlouvají jim, neposlechnou, do očí je haní. Můžeme si pomyslit, jak je to trápi, a to tím více, že se jich ani syn nezastane. Někdy ovšem přinutí ho svědomí, aby pokáral něčoho, kdo jim ublížil, ale brzy zase zmocní se ho taková nechť k nim, že si jich pranic nerozšíma. Mauželka, vytyká-li jí, že je k nim tuze prudká, dá se do pláče, že ji opouští a lituje, že si nerozala Petra, čím ho vždycky nejvíce popudí.

Kopečky se ženou hájí dcery své proti rodičům a Řepela popichuje, kdy a jak může a zvláště s mladou hospodyní stojí v dobrém přátelství, že ji podporuje v boji se starými. Odměňuje se mu hoj-

nými dary ze špižírny a Josef, ačkoliv se mu již stává protivným, předce ho ještě poctí lečdys dým-
lou tabáků. On neschytliv i k Truskovi chodí do
komory a vytahuje z něho, čeho by pak proti němu
použil. Truska však nemá ve zvyku naříkati a
pomlouvati, ale Trusková se nezdružuje, a když má
příležitost, otevře srdce a ulehčí si. Křepela to vždy
čerstvě donese Kateřině a ta ještě víc zanevře na
ubohé rodiče. Z umění si, že je vypudí i z komory
a navrhone, aby spali na půdě, poněvadž je komora
její a ona trpěti nemůže, aby do ní vstoupil kdo
chce a prohlídl a vzal si co se mu líbí.

„A kam nás dáte v zimě?“ ptá se matka.

Kateřina odpoví: „My jsme také neměli v
noci teplo, když vy jste byli hospodáři.“

„Ale mohli jste je mítí,“ připomene jí Tru-
sková, „což jsme vás nezvali do světnice?“

„Zvali jste, ale my jsme neshli, že ve svět-
nici dvě postele nemohou státí,“ řekla Kačenka.

„Nezapomeň,“ prosí matka, „že jsme staří,
nerozdružíme co vy a nejsme tomu zvyklí!“

Kateřina jich odbyde, že se vždycky dělají sta-
rými, aby nemuseli pracovati a že snesou ještě dost,
to prý každý na nich vidí.

Matka chce žalovati na úřadě, aby jim dopo-
mohl k právu. Dtec se napřed poradil s Katakem,
nechtěje se synem mítí veřejnou mrzutost, a Katak
mu pravil: „V kontraktu máš pojistěný byt spo-
lečný s hospodářem a budeš-li na to tláčit, ovšem
tě musejí přijmouti do světnice. Ale co ti to pro-
spěje? Budou tě pronásledovat ještě víc a nebu-

deš mítí pokojně chvíle mezi nimi. Musíš hledět, aby jsi se od nich oddělil. Chtěl jsi si wystavěti přibytěk, učin to nyní. Jináč si nepomůžeš!“

Truska běduje, že na to padne výměnek jednoho roku a žeby rád druhým dětem svým něco zachoval, poněvadž mají skromné podíly a ještě nejsou zaopatřeny. Ale Rataj mu domlouvá tak dlouho, až svolí a peníze si od něho vypůjčí. Přislíbí také, že mu vypomůže svým potahem, kdyby snad syn kamení a píseř a co ostatně bude potřebovati, rád mu newožíl.

Mají w síni wedle kuchyně chlíveř pro drůbež a z toho si Truska chce žříditi přibytěk. Newěsta ani toho mu nepřejí, když ho žádá, bĕdujíc, že newí, kam by dávala slepice, Josef jí nechá a myslí si, aby si to s nimi sama wyjednala. Když nepřestane wzborowati, přijde na ni Rataj a dá jí na wůli, budto hned přijmouti do světnice postel rodičů anebo postoupiti jim komůrku, již chtějí. Pustí se do ní i do Josefa, wywadí se s nimi a tak ostře newdĕčnost, neschetnost a bezbožnost jim wyčítá, že oba dva se zastydĕli. Dostawil se také Kopecký, aby je porownal a wyjádřil se k nim soukromĕ, že chlíveř musejí dáti; když si ho otec sám přestawí, budou přý mít z toho užitek, až zemře, a jednou přý w něm sami mohou býti na výminku, a nic jich nebude státi.

Poslechli a otec hned objednal zedníky a tesáře a dal se do práce. Dvě dcery prodané nosí a posýlají máslo, vejce, mouku a jiné potravý; muži jejich přijíždĕjí s wozy a pomáhají. Rataj se synem činí pro Trusku co může a sám mlynář do-

lejší daruje mu dříví na strop. Josef nepodvolil se, leč čemu se pro hanbu nemohl vyhnouti, a Kateřina nepřijala Martina, Václava, Alžbětu k stolu, kdykoliv při stavbě rodičům pomáhali. Ta se brzy ufončila. Prolámalo se okno, rámem a stěm se opatřilo, dala se podlaha, zasadily se dvěře, hrncit přivezl kamna, — vše je v pořádku. Truska se stěhuje a jest zajiště blážen, že má svou střechu a nestojí nikomu v cestě. A jemu také nikdo nepřekáží.

Je dobře, až když nastane zima a ponejprv se topí. Tu hospodyně činí pokřik, že matka vzala jejich dříví a přísně jí to zapovídá. Otec, než aby se soudil, dříví si raději koupí a Kataj mu praví, že by bez toho nic nenyssoudil, poněvadž dříví nemá v kontraktu. Je mu smutno a těžko, ano pláče ubohý, když s potahem Katajovým dříví si veze z cizího lesa a platiti za ně musel. Syn dříví prodává, že mu otec lesů usetřil a za to se mu tak odměňuje! Zvláště tato křivda do srdce ho bodá a že se opakuje každého roku, života mu ufrakuje.

Z toho si Truska mnoho nedělá, že i sám synovi musí pracovati. Pracuje rád, ačkoliv někdy tuze mnoho na něho skládají. Jezdí do pole, orá, kopá, seká — zrovna jako pacholek. Když sám byl hospodářem, nepřičinil se tolik a nyní syn také odpočívá a šetří se. Více ho bolí, že i manželka se musí lopotiti. Posílají ji hrabat, sbírat a když máčeji len, neměli by to za přílišné, kdyby s děvečkami vlezla do vody.

A osud dětí nezaopatřených Truskovi také dělá starosti. Martin byl odvezen na vojnu. Otec ho

nemohl zachrániti. Josefa zachránil, že mu dal kontrakt na dům. Martin byl k němu upřímný, Josef mu odepírá lásku. Nyní tohoto má doma a bude u něho až do smrti a Martina mu obětoval. Martin jistě byl by si ho vážil v stáří. Škoda, že o sebe a druhé děti lépe se nepostaral, libosti a svědomí prvorozence svého sebe a jich odemzdav!

Václav vstoupil do služby, nemoha to u bratra vydržeti a žádné mzdy od něho nedostáváje. Aby ho rodiče nemuseli štatiti, vydělával si sám a konečně se oženil na chalupu ještě menší než byla Katakova. Aby se všě pomaznal, k tomu scházelo mu na prostředcích, neboť podíl z domu neproftěšil mu k tomu cesty.

Alžběta byla u rodičů a soužila se s nimi, až otec podlehl zármutku, do jakéhož jej syn se ženou byli uvrhli. Chodil malomyslný, chradl, žádných radostí ve světě již nezakusil. Nejradši býval u Kataků a vždy tam nabyl útěchy, z domácích těžkostí svých drobet se vybral. Z Katak ho navštěvoval, ačkoliv to mladým nebylo milé.

Promdané dcery byly by si otce i matku vzaly k sobě, ale on nikdy nedal místa myšlence, že by mohl dům svůj rodinný opustiti. Dpustil ho, když ho Bůh vzal k sobě a umíral patře s bolestí na ženu a dceru. Josefowi nedělal žádných výčitek, povolav ho k sobě i manželku jeho, když nepřišli sami. Smířil se s nimi, právě jakoby on byl winen nehodami, jež mezi nimi panovaly a oni vidouce ho, an se loučí se světem a zpomínajíce si na hodinku svou poslední, řekli konečně: „Otče, odpusťte nám!“ Z podal jim ruku, pokynul a — skončil.

XI.

U Trusků se chystají k pohřbu starého otce. Lid se již schází. Nejen že Suchopar, nýbrž i z vůkolních vesnic shromažďují se obywatele. U světnici, kde na marách leží nebožtík, je již plno, v síni, na dvoře, před domem stojí člověk podle člověka a tlačí se ku předu, aby ještě viděl tvář milého souda, udělal mu na čele kříž a rozžehnal se s ním pro nejlepší život.

Dali jej poslední tento den, když mu v rakvi lůžko připravili, do světnice, bývalého stánku jeho, aby odtud byl vynešen a vidělo se, že je ctěn co hospodář, co pán, jemuž ve stavění patří první místo a jemuž se nesmí hanba činiti malým ouzkým obydlím. Jest vsať otevřena komůrka jeho: wdowa, dcery, synové a zetové se tam sešli; bědují wspoleť a k marám přistupují, aby naposled pozdravili dražého otce. S loučí se s ním opět a opět, bolest jejich je opravdivá, a je tím větší, že se ubohý utrápil i za výminkářem.

Josef se hlásí k přátelům, ale je nesmělý, nemůže se jim podívat do očí; víť, že před soudem jejich neobstojí. Porád je mu hůř, porád větší nesnáze na něj připadají, porád více winen se býti cítí. Napřed si myslil, že si jiní lidé otce newší mají jako on a vymlouval se ve svědomí, že sám byl toho příčinou. Proto ani k mrtvole jeho neměl velké úcty, ačkoliv stonání jeho pohnulo ho a mocně jím zatrášlo. Odprosil ho, jak se to stává i tenkrát, když umírající nemá ani co odpouštět,

nýbrž sám křivd se dopouštěl a nyní, myslí si, že bude dost, když k pohřbu jeho přispěje tím, co slusnost a povinnost mu káže. Platiti musí nebožtík sám, útraty pohřební nestojí v kontraktu, ale vůz a potah dá, to je v obyčeji a žádati se na něm může. Když ho matka prosí, aby s ní šel k panu faráři a k panu učitelovi, dal zvoniti, kopati hrob, dělati rakev: jde, jest přítomen, slyší, co se vyjednává, ale sám ničeho neplatí, aniž nenařizuje, co by se mělo státi.

Jestě pořád stará kyselost a omrzelost panuje v Josefově srdci a nemůže se z ní vybrati. Vášta k rodičům jest potlačena, cit k nim se neprobudil. Pořádá je za své protivníky a škůdce. Vášně a zaslepenost mu brání uznati jejich velká dobrodiní. Pohrdá jimi a nenapadne mu ani, žeby někomu na nich mohlo záležeti.

Wšak tu pohřbu otce hrne se zástup na zástup. Jest tu takové množství známých a přátel jeho, že nikdo nepamatuje, aby některého nebožtíka ze Suchopar tolik lidu bylo k hrobu doprovodilo. Pořád lidu ještě přibývá, a Josef brozí se toho a zdá se mu, jakoby ti lidé byli přišli na svědectví proti němu. Chválí otce mezi sebou, on to slyší, domnívá se, vidí jim na tváři, že s ním samým nejsou spokojeni.

Kateřina se přistrojila v komore, má zde také své příbuzné a myslí, že nejvíce musí naříkat a plakat, poněvadž je domácí hospodyně. Z padá na máry — spíná ruce, škytá — jmenuje nebožtíka dobrým tatickem — zlatou hlavou — prosí, aby

ji neopouštěl — utrápí se, prý, bez něho — je sirotek — co si počne — nikdo na světě ji ho nenynahradí!

Otec Kopecký se ženou mají z toho radost, že dcera dobře projevuje zármutek. Z domlouvají jí, aby se upokojila. Meda prý se změnit, co se stalo. A již jí řekli, že nyní polovička výminku jim odpadne. Budou mít menší starosti a nebožtík jim bez toho již málo prospíval, pro churavost nemohla pracovat.

Kopecký se několikrát napil kořalky, co pro hosty na stole stála, rozehrál se a zbytečných bolestí si nepřipouští.

Z starý Karba jest přítomen, stojí mezi sousedy a vykládá jim, jaký křehký tvor jest člověk, nemohá se ubránit smrti, kdyby třebaš ze všech statků, co jsou v Suchoparech, táhl bohatý výminek. On již také nemá daleko do hrobu a bezpochyby si ti, od nichž bere živobytí, budou přát, aby brzy zavřel oči. Syn Petr z toho nebude mít nicehož, že nedočkal času a raditi a dobře činiti si nedal.

Petr je tu také, ale nepřibližuje se k otci, dělá, jakoby ho neznal. Trusky je mu líto a věru si ho v srdci váží, že neuložil velká břemena Josefovi a nezkažil ho, jako on byl zkázen přislibem o dědictví.

Kataj zpívá a modlí se u mar. Zpívají a modlí se s ním i ti, kdož s pravým, nábožným úmyslem na pohřeb přišli. On sám zavřel ráko a když to činil, přátelé nebožtíkovi ještě jednou objali, políbili a požehnali mrtvé tělo. Však nejvíce při tom bídovala Kateřina víko odstrkujíc, aby jí tu drahou tvář na věky nepřikrylo.

Na dvoře se zapřahají do vozu volí. Dva páry vyvedl pacholek, neboť se flussí, aby sedlák byl odvržen čtyřmi. Krepela má tříviti jeden pár, ale bojí se toho a předstírá, že mu nář není dobře a že by se neudržel na nohou, kdyby tak dlouho podle vozu krácel. Musí prý si lehnouti a doufá, až se vypotí, že okřeje a slaboty se zbaví. Jde v skutku domů a zaleze pod perinu. Ale nebuď jeho není tělesný, nýbrž duševní a pochází od svědomí. Toto se ozhvává vytykajíc mu, že on spolu jest příčinou smrti bývalého svého hospodáře, jenž mu prokázal mnoho a mnoho dobrodiní. Nesnese nyní pohledu na jeho truhlu a tím méně se podíval na nebožtíka samého, třesa a chvěje se, když šel okolo světničky, kde odpočíval. Snad strach jeho pomine, až bude pochován! Zase se přilichotí k mladému hospodáři a k hospodyni. Co je bývalý hospodář nebožtíkem, nepromluvil s nimi vyhýbaje se jim všemožně, vyhýtel od nich se obáváje.

Musí tedy někdo jiný jíti při volecích a že nechtějí vzíti cizího, ustanoven jest k tomu domácí pohůnek a dobře to zastává.

Bůž přijíždí před sín. Nejbližší mužští přátelé vynášejí rakvu s umrlcem a ženště chytají se jí křičíce a nařikajíce. Naložili a jedou pomalu, šetrně, vážně. U kapličky a u kříže pozastaví se průvod. Katak vybídně k modlitbě a nábožně jí předřikává. Nebožtík tudy často a často chodíval. Nyni tu cestu koná naposled a již se nenavráti. Ten osud dríve nebo později potká každého ze Suchopar a není možná nepřipustiti si myšlénku: „Kdy pak asi

se mnoh tudy půjdou a kdo půjde a mnoho-li jich půjde na můj pohřeb a jakou pověst zůstaním po sobě?"

Truska v tom ohledu jest požehnaný. Ačkoli mnoho křivd snášel na konci života, sám pak žádných křivd se nedopouštěl, leda že byl tuze dobrotný k synu, svému dědici, a že druhým dětem svým tím ublížil. Ale syn dědic neodměnil se mu a čím dál s otcem pryč od domu přicházejí přibližující se k hřbitovu, tím jasněji mu to vstupuje na mysl a náramně shromáždění lidstva, kdykoliv si ho povšimne, pokorí ho a k poznání sebe a otce ho přivodí.

K Božím mukám přede vsí, kde je kostel, přišli naproti knězi. Rakem se složí zase na máry, odříkají se obradní modlitby a pak nebožtíka nesou do kostela, kdež se žádusní mše svatá za něj slouží, a z kostela bere se průvod k hrobu. Na hřbitově se zastaví. Kněz lůžko jeho budoucí vytkopr; — spouštějí ho do země — a přátelé lomíce rukama dívají se za ním.

Mladá Trusková padla na rakem, když již se vznášela nad hrobem, podpory se počaly lámati a ona by hned byla spadla dolů. Zachytili ji ještě, drželi a chlácholili ji. Děkala, jakoby mdloby na ni přicházely. Matka běžela pro vodu, a že tu nebylo jiné leč svěcené, obmývala ji touto a pak v přední kostelní chvilí s ní poseděla, než se zase odvážily do kostela.

Josef stál před hrobem otevřeným otrlý jako socha. Chtěl plakat, ale nemohl, srdce se mu chvělo, tlacilo, bolelo ho, hlava div se mu nerozpukla, šl ale z očí nerynutil. Tu Rataj obrátiv se k

lidu volal hlasem bolestným: „Bratři a sestry v Kristu, jestli vás nebožtík někdy urazil, nezachoval-li se, ublížil-li vám, odpusťte mu, prosím vás za to ponejprv, po druhé, po třetí!“

„Odpusť mu Pánbůh,“ znělo ze všech stran, „my mu odpouštíme!“

A mnohý přisáhl: „Však on neublížil nikomu a nepotřebuje našeho odpouštění.“

Kataj nyní mluvil jako k nebožtíku řka: „A ty bratře milý! odpusť také nám a zvlášť těm, jenž tebe neznali a za dobré odměňovali ti zlým, až jsi podlehl a klesl v hrob, kde budeš očekávat slavného z mrtvých vstání. Odpočinutí věčně dej ti Pán a nám dej srdce kající, abychme se s tebou shledali jednou v nebesích a neměl jsi příčiny žalovati na někoho z nás.“

Josef dobře porozuměl slovům Katajovým a nervěděl, má-li se zlobit čili nic. Byl zahanben, nemohl pro stud pozdvihnouti oči, cítil, že je winen, hořkost, lítost se v něm ožývala. Z házel jako druhí prst vykopanou na rakev. Hobil jednou, po druhé, po třetí. Hučelo, zvučelo to dole, padalo mu to jako na srdce. Dtec k němu mluvil nahoru. Již ho nerwiděl, již země přitýkala truhlu, již napolo vyplňovala hrob. Odesel sklícený, omámený do chrámu a tam v smutných myšlenkách přítomen byl pobožnostem pohřebním, až se dokončily. Pak opět přikročil k hrobu. Již byl zasypan a nad ním vystupoval pahoreček. Dtec hluboko odpočíval v zemi.

Kopecký s Katerinou odesel do hospody, aby

se posílnila, a švagrové matku a sestry za touže příčinou tam odvedli.

Josef je tu sám u nového hrobu; stojí, dívá se na něj, — pamatuje na toho, kdo v něm leží, na svého otce, — vidí ho před sebou — a napadá mu vše, co pro něj jak živo byl učinil. Mízi mlha před očima jeho, odstupuje vášeň, rozemává, soudí; — skutky otcovy ukazují se mu v jiném světle, než je posud vidával, — skutky jeho vlastní již nejsou bez chyby, bez klamu, — děsí se jich a padají mu na duši, že pod tíží jejich kloní se, klesá k zemi.

Ano Josef spustil se na hrob otčův, — poklekl, chce se modlit, — ale nemůže, musí přemýšlet, rozvažovat, svědomí zpytovat. Z zabere se do minulých časů. Má v duchu před sebou své mládí. Otec jej vede k dobrému, matka ho miluje a on váží si jich víc než svého na světě a pro svého rozsudky by jich nezarmoutil. Však nastane mu věk mladistvů a on počne na rodičích vsselicos si vymáhat. Dají mu kontrakt na statek. Tím mu dali moc do rukou protiviti se jim. A učinil to ubohý. Byl by je nutil, kdyby se mu ve všem dobrovolně nebyli podrobili. Dženil se, převzal hospodářství kdy chtěl. Matka sice projevila pochybnosti a starala se o sebe a druhé své děti, ale otec mu důvěřoval a sebe a své do vůle jeho odevzdal. O jak ho zklamal, a jak špatně se mu odměnil! — Winen jest jeho brzkou smrtí. Bože, čím to napraví? Mrtvů se nedá rozkřísiti. Miloval by ho, sloužil by mu, kdyby ho ještě měl. Běda, již je pozdě! — Musí si zoufat, — kletba otcova, kletba Boží vznáší se

nad ním. Svět jej zná, — a on zasluhuje, aby tento jím povrhl. A již dnes se přesvědčil, že se tak stane. Tolik líbí se sesslo počtit otce a jeho si neovšimají. Je ztracen. Dtec byl spravedlivý, on je hříšník. Kým se nemusí domů ani vrátiti! Nikde nenalezne pokoje jako Kain. Nejlépe by mu bylo, kdyby zde odpočíval na místě otcovu. Ale jak by jsi obstál před soudem? ptá se sám sebe. Zvrhne se na hrob a bolestně křiví.

W tom někdo přistoupí ze zadu, položí mu ruku na rameno a praví: „Potěš tě Bůh, Josefe!“

Josef se pozdvihne a obrátí. Jest tu Katak a podává mu pravici. Z chopí se ji a prosí: „D neopouštějte mne!“

„Neopustím, potřebuješ-li mě pomoci.“

„Z vás jsem nenáviděl.“

„Na tom nezáleží.“

„Dce jsem přivedl do hrobu.“

„To jsi učinil, nešťastníku.“

„Už mu nemynahradím křivdy, jež jsem proti němu spáchal.“

„To ovšem není možná.“

„Musím se utrápit lítostí.“

„Bohu díky, že lituješ.“

„D lituji a nemohu vám vyslovit, jak mi to dnes svírá duši.“

„Dousej, příteli, že se dá ještě vsselicos napravít.“

„Věru nevím jak.“

„Máš matku, bratry, sestry.“

„Z těm jsem ublížil.“

„Už jim neublížíš a můžeš nyní všimnat, vážít si jich, dobře jim činit, aby jsi smazal vinu, již máš na svědomí.“

„Udělám to, udělám; a vy, prosím vás, mi k tomu pomáhejte.“

Kataj mu to přislíbil. Chce mu ukázati cestu, kterouž má nyní kráčet, chce nad ním bdít, napomínat, vystříhat ho; a Josef připověděl, že se mu zcela podrobí věda, že je k němu upřímný. Již dávno to měl uznat. Ale byl zaslepen a nejvíce se zlobil na ty, jenž k nespravedlnosti ho zaváděli. Matka měla dobře, že se proti němu chtěla ohraditi. Nebylo by to tak daleko přišlo, kdyby byla vůli jeho obmezila. Že ale byl neodvratný, zapomněl se a v sobectví a svědomynosti upadl. S nebude již říkati, že mu nepřála! Ona jen k druhým dětem svým měla lásku jako k němu a to se mu právě protivilo. Ode dneška k ní bude jiným a navrátí, oč oloupil ji, bratry a sestry.

„Tím,“ praví k němu Kataj, „smíříš otce v hrobě a Pána Boha na nebesích.“

Josef slyšše to dá se do pláče, pokropí hořkými slzami zemi, pod níž mu otce zahrabali, ulehčí si a pak s Katakem bere se domů nezastaviv se ani u přátel v hospodě. Celou cestu rozmlouvají spolu rozvažující, jak by mělo býti budoucí Josefovo jednání.

XII.

Stará Trusková vrátila se z pohřbu s dcerami a muži jejich a rozděluje štaty otcovy mezi ně.

Nejvíc dostávají synové její Wáclav chalupník a Martin voják, že jsou nejchudší, druhým dává na památku leč také malíčkosti a oni jsou spokojeni. Z pro Josefa něco vybrala, zavolá jej a praví: „Tu máš něco po otci, a přeješli si nějakou jinou věc, řekni mi to a já ti ji dám.“

Josef nesmí a nechce žádati ani toho, co mu podává, ale přijímá to rád a vděčně, a všichni pozorují, že se s ním stala nějaká změna.

Z Kateřina musí přijíti. Ale ta se zdráhá a ničehož po otci nechce — vzdorujíc přátelům a ještě jich nenávidíc. Naplakala, prý, se dost u rakve a u hrobu. Nyní bude hospodarit jako dříve a matku trýznit. Už také umře, pochová ji jako otce a zase se dost napláče. Nemá vůle k přátelům jinak se chovat než jak se posud chovávala a již v tu první chvíli po pohřbu jim toho dokazuje.

Josef se z toho rmoutí a přesvědčuje manželku svým příkladem, že on se jinak usmyslil a nemíní v křivdách proti svým příbuzným dále pokračovat. Z ponaučtuje přede vším matce, že zapraví pohřební útraty a počítá, mnoho-li obnášejí.

Dna pak praví: „Není v kontraktu, abys ty nás pochovával.“

Josef se stydí, že se matka odvolává na kontrakt a odpovídá jí: „Že jsem pořád hleděl na kontrakt, v němž svědko není, co vám patří a jenž nechrání vás proti nespravedlnosti, zavědl jsem se a pochybil jsem proti vám. Nechte nyní panovati lásku, ne kontrakt. Lže bude mezi námi a budeme šťastnější.“

Matka se mu vrhne do náručí, tať jí slova jeho potěšila, objímá, líbá ho, cítí, že jest zase její syn a na prsou se mu vypláče.

Katerina nerví a nepochopuje, co se děje a že Josef chce platiti, nelíbí se jí a ráda by to zabránila. Však nadarmo! On činí ještě víc a praví směle: „Vy jste si kupovali dříví a víte, co jste ročně spálili. Hanba, že jsem vám sám netopil! Spočítáme to a já vám dám tolik sáhů, tolik jste si sami zaplatili a vy si je můžete prodati. Budoucně berte z mého, přeju vám toho a nikdo vám v tom nesmí překážeti.“

Matce srdce poskakuje radostí, ne snad proto, že jí Josef dává náhradu, nýbrž že má dobrý úmysl a chce ji milovati. Opět a opět ho objímá a dává se do pláče.

Dále Josef dokládá: že jim oplátí, co mu otec odevzdal víc než musel, když mu přepouštěl hospodářství, a že chce od této doby nejen s matkou se snášet, vážít si jí, pěstovat a opatrovat ji, nýbrž i že bratrům a sestrám bude přát, aby zvětšil jejich podíly, jež jim otec udělal malé, spoléhaje se na něho, a myslé, že jim sám bude pomáhat. On toho posud zanedbával, že byl lehkomyslný; ale nyní poznal povinnosti své a zajisté je naplní, pokud ještě je možná a Pánbůh mu pomůže.

Smířil se se všemi, očelávaje, že i Katerina se udobří; ale ona vyslla ven a naříkala, že jí Josef opouští a přidává se k straně nepřátelské. Ano jde si pro otce, aby se jí zastal a Kopecký v skutku přišel a pravil, že Josefovy sliby jsou neplatné,

poněwadž w kontraktu o tom nestojí, k čemu se nyní pozdřile zavazuje. Wšak nemůže mu poroučet, aby neplatil pohřeb, nedal dříví a nezaprawil, co mimo to myslí býti dlužen.

Kateřina se zlobí, utíká ke Kopeckým a zase lituje, že si newzala Petra; ačkoliv již není sedlák, nýbrž jen chalupník, byla by prý s ním předce spokojenější. Wšak nezvítězí nad mužem a musí se podrobit. On nedá matce ubližowati, rád widí sestry, když přijdou, i děti jejich; Wáclawa podporuje na chalupě, a Martina vítá srdečně a chová jej u sebe, když se nawrátil z wojny, a tak upřímně s ním zachází, že si onen nežádá dáti se někam jinam. Zůstává tedy u něho, hospodaří s ním, pracuje mu wěrně a dostává se mu za to spravedlivé odměny. Nejmladší dceru Alžbětu, co je doma u matky, již neposládá za děwečku, patří k jeho rodině. A když si ji wyžádal za manželku Ratajůw Jan, jenž s Martinem přišel z wojny, přidal jí a sám jí swatbu wystrojil.

Matka je šťastna, přičiňuje se w domě co může, a Josef nežádá na ní žádné práce, ano chce, aby se šetrila, a dost je mu na tom, když mu wychowává děti a k Pánu Bohu je vede. Že k ní laškavý, lahodí jí, a ona si nepřije nicehož, leč aby se toho nebožtík muž byl dočkal. Wymínel jí Josef ponechal celý, aby prý mohla přilepššowati sobě a druhým svým dětem a již pranic se neoblíží na kontrakt, co je w něm psáno a co není.

Kateřina ještě dlouhý čas je mezi nimi jako cizí a nemůže uwylnouti novému pořádku w domě.

Otec ji pořád navádí, domlouvá Josefowi a hádá se s ním. S Katakowi se mstí, že on pořádku zetě, jak říká, a nechce nahlídnouti, že by tento nyní jednal dobře. Pořád více a více se oddává kotalce a často z města přichází opilý. Dorostl mu syn a on mu dal kontrakt na statek, ale udělal si ho jinak, než byl Josefův, vymínil si mnohem víc, než tento dával rodičům. Jim nepřál, na sebe ale pamatoval, a proti čemu mluvil a brojil, nyní sám chtěl mít. Však neměl toho, že se toho nedočkal!

Mladý Kopecký se ženil a otec o svatbě podnapil se jako obvykle a potmě vrávorál z hospody domů. Bylo mu jíti přes lávku, — ujela mu noha a on spadl do vody. Nebyla sice hluboká, ano nebyla by mu šla ani po kolena, že ale sebou nemohl vládnouti a hlavou vrazil až na dno, utopil se. Nikdo ho hned nepohřbil, když odesel a pak hádali, že je doma. Už když ho tedy nebylo, hledali ho a našli v strouze jeho mrtvolu.

Nejmětší dojem učinila smrt otce na dceru jeho Katerinu. Od té doby šla do sebe a probudila se v ní láska k matce Josefově. S počala ji ctiti, děti její přijala za bratry a sestry a nezáviděla jim, jestliže někdy prospěch táhly z jejich statku.

To teprve starou Truskovou zcela oblažilo. A Josef s Katerinou měli z toho čest v Suchoparech a mimo Suchopary, a každý je chválil, že dávají dobrý příklad synům a dcerám, jenž rodiče u sebe mají na výminku.

Však příklad ten nebyl jediný v Suchoparech. Mladý Katak, Jan, zajisté hned od počátku rodičům

byl nakloněn a nikdy a nikdy se proti nim neproběssil. Manželka jeho Alžběta, sestra Josefova, věděla, co otce jejího připravilo do hrobu, co zkusil on i matka jeho, a bylo jí to výstrahou. I vážila si starých rodičů a dělala jim, co jim na očích věděla. A oni podrželi si zpravu v domě, až ji bezpečně mohli odovzdati do rukou synových. Byli většinou sesslí a vedlo se jim dobře až do smrti. A kdyby třebaš statek jinému synovi byli postoupili, nikterý by jim byl neubližoval. Vychovávali si je po křesťanskou naučivšše je čtvrté přikázání Boží hned v mládí plniti.

Wit žůstal u Karda, že si tam byl vssedlo sám zavedl a žřidil, a přál Janovi místo u rodičů a rodičům přál Jana. On sice neměl v domě výminkáře, poněvadž se byl vystěhoval, když otec s mlynářem statek mu koupili; ale také dával výminek a nehledě na to, že je velký, odváděl pořádně, co se patřilo, odváděl obilí takové, že starý Karda musel býti spokojen. Chtěl ovšem na počátku chyb na něm vyhledávati, tvrdě, že, prý, by odploulo po řece, kdyby je tam vyšypal a že dnu že by se nic nedostalo, poněvadž je to plewa bez zrna. Ale Wit slyšše o tom předessel jeho pomluvám bera vždy, když mu obilí měřil, dva sousedy na svědectví, že ho neshdí.

Karda dostával mnoho, ale předce mu to nepostačovalo. Že měl na statku pojistěný byt a sám v něm nežůstával, chtěl si tam dáti nájemníka a Wit sám si světničku jeho najal, aby mu do stavení nepřissel cizí člověk. Kardovi ani ten přispěvek mnoho

nepomohl. Žena nebyla hospodyně, málo pracovala a chtěla se dobře mít za to, že si vzala wdowce a starce. Již měli tři děti a do wsselických nedostatků upadali. Mouze a bída jich ještě netlačila, ale Karla nemohl dělati pána, který jen po procházkách a hospodách se toulá, a Karlová nemohla tučně mastiti si jídla, jak to dříve činila. Tři malí ztrávníci spotřebovali toho mnoho, a štatiti je a sebe arciž nebylo lehké. Běhali po wsi otrhání, nikdo jich nerowychował a otec ani matka pranic se o ně nestarali.

Ž byl we wsi na prodej domek, malý a zpuštěný, a bylo při něm několik měric polí. Karlowi napadlo, že by si ho mohl koupiti. Žena, prý, mu pole rozdělá; silná k tomu jest dost a poškldí dobytek, který si budou držeti. On bude zahálet jako nyní a bude se mít líp. Děti budou pracowati s matkou. Wšak kde wezme peníze? Žlý duch mu napískal: prodej wýmínek. Byl moudrý a chytrý dost, uměl jiným raditi a rozššafně řeči mluwíwal. Předce ale wywedl něco welmi nemoudrého a opět slowa jeho nestownávaly se s skutky. Wypočítal si to hodně wysoko a spolehal se, že mu zbyde, když na chaloupku něco zůstane dlužen. Začne, prý, obchod w koních, w jiném dobytku, w obilí, rozumí tomu a na wydělcích mu nebude scházeti, za to mu ručí jeho schopnost. Při tom pať se nahodí ještě wsselicos jiného, bude dohazowat, užiwí se snadně a dobře a žena ať si hospodari na chalupě.

Wít se poradil s otcem a s mlynářem, co by měl činiti. Ušneshli se na tom, že to Karlowi musí

rozmluvit, aby neudělal hloupý koufel. Wymlouval mu to tedy jak mohl, ale Karda tím více stál na svém, a ještě nezačali ani smlouvat, on již šlevoval. A když Kataj i mlynář napomínali ho, aby si to rozvážil, řekl, že on vymíneš prodá jinému, jestli oni sami ho nerozkoupí. Dali mu tedy co chtěl a vyžádali si před svědky, aby jim nedával winy, kdyby jednou šlehdal, že se přenáhli.

Karda tedy koupil chalupu, začal obchod w dobytku a byl dohazovačem. Však zapomněl chudas, že jest již starý a mnoho peněz mu nezbylo, aby se byl mohl pouštíti do větších koupí a prodejů. Brzy přišel o to co měl a seděl na holičkách. Z zdraví mu nesloužilo, trpěl na plíce a byl součotinář. Tu dostavila se skutečná bída a nouze, a on byl nucen zapomenouti na svou předešlou pýchu a choďoval k Wítovi najíst a obrát se. A děti jeho také přicházely prosit o koufel chleba a manželka tam nádennicila. Všichni přibíhávali se, že statek jednou patřil jim a Wít měl s nimi milosrdenství a činil jim dobře, ač nemusel. Z Kataj a mlynář a Truska podporovali bývalého sedláka. Umřel konečně skoro jako žebrák a děti jeho rozzelily se žiwily po světě. Manželka u Wíta zůstala nádennicí a domek po smrti její přешel na syna jednoho, který byl tkadlec a w Suchoparech se usadil. W bohatství to také daleko nepřivedl, víc nedostatku máje nežli hojnosti.

Petr pod dohledkou Krupický choval se w šotě dobře, a že mu tento ještě dlouho pomáhal, udržel se na chalupě, již si byl koupil místo statku,

a dětem ji zachoval. Nedostaly z ní arcik mnoho a sloužily, až se tu neb tam přiznili neb přivodaly na domky anebo do podružství.

Mlynář také moněře si to zavedl se synem. Zůstal pánem, ačkoli syn byl ženat, a jmění jeho se nedělilo až po smrti. Etli ho a sloužili mu, že si nepřál lepšího zaopatření v stáří a dosáhl i s manželkou svou vysokého věku. Nikomu to nebylo na škodu, neboť syn měl vyhlázané příjmy a přičinil se pro sebe, jsa pilný a bedlivý.

U ni u Kopeckých výminkářka nemá příčiny si naríkat. Smutný konec mužův pohнул ji, aby se vystříhala kořalky, rosolky a líčěrky, již ráda pila. Kateřina Truskowic sama měla bratra k tomu, aby matce neubližoval, říkajíc, že ví ze zkušenosti, co to má za následky. A winy své zpáchané na rodičích Truskových, na něž dceru posílávala, Kopecká skutečně želela, nepřestávajíc se modliti, aby ji Pánbůh odpustil.

A tak v Suchoparech výminkářům není zle a každý hospodář a každá hospodyně pokládá si za čest a zásluhu, když jim dobře vyhoví. Nebožtík Truska zajiště zůstavil ve vsi výstrahu, že se jim nemají křivdy činiti. A nebožtík Karba dokázal, že rovněž záhubné jest, když otec synovi statek odemzdá pod tuze tvrdými a nepřiznivými výminkami.

Láska musí býti na obou stranách a sice láska křesťanská, která se neskýtá ani těžkostí ani obětí. Rodice zajiště napřed musejí milovati své děti vychovávajíce je dle učení Kristova a starajíce se o ně, aby povolání svému v životě nejdejšími zádost učinily.

Které pať z nich wstoupí na jejich místo, až oni odeberou se na odpočinutí, musí zwláště za lásku splá-
ceti jim láskou, aby stáří jejich bylo blahé a nemuseli
hoří zakouffeti. Záleží to na vůli jejich, komu jednou
hospodářství své odevzdají. Proč by si niewywolili
k sobě nejupřímnějšího, ať jest to syn nebo dcera!

Není radno, aby s tím pospíchali. Čím dále
zůstanou pány, tím proti krivdám jsou bezpečnější.

A wšeho se nikdy nemají vzdáti. Aniž jednomu
mají postoupiti wšedho a druhým málo nebo nic.
Sprawedlnost žádá, aby neubližili tomu ani onomu.

A kdo své rodiče má u sebe na wýmítku, nedej
se proti nim popouzeti ženou a přibuznými jejími,
aniž zlými rádci, jenž obyčejně zisku svého wyhle-
dávají a přilichotiti se chtějí.

Křepela ztratil důvěru Josefowu a hned po
pohřbu starého wýmítkáře u Trusků přišel o práci.
Již sřtwáním svým w Suchoparech nic neporídil.
Z Kopeckých se od něho odvrátili. Byl naposled
nenáwiděným žebrákem a chodil po světě. Josef mu
sice hojnější almužny poskytoval než jiní, ale podr-
žeti ho u sebe nesměl, aby snad děti jeho wlastní mu
nepokazil, jako pokazil jeho. Z nemohl jíti po hřbi-
towě, aby se byl nezbrozil hrobem wýmítkáře Trusky.

Josef otri na své útraty postaral kříž nad hro-
bem. Matka byla osmdesátiletá, když ji pochowali s
pláčem a žalostí, že ji nemohou ještě dále chowati.

Ty pať synu, dcero, jenž staré rodiče na wy-
mínku máš, máš-li co naprawiti, naprav, než bude
pozdě! Už se nad rodičemi twými zawře hrob, ne-
zhyde ti leč pláč a pokání!! — —

Čerwená střecha mezi lesy na cestě k železnici.

Wyprawuje

Josef Ehrenberger,
farář Sluhrovsly.

Je tomu právě dwadcet let, co jsem předposlední prázdniny ve svém rodišti, pomezní Čestě osadě při hranicích Moravských, u milých rodičů trávil.

Tedy se právě železná dráha z Vídně do Brna, první to na půdě Rakouského mocnářství, otevřela a jízda po ní sem i tam pravdělně již konala. Rozumí se samo sebou, že při objevení-se takového posud newidaneho úkazu bez řeči a povyku nebylo, a že se lidé dle starožitného přísloví „kolik hlavo tolik smyslů“ u úsudcích o věci té nemálo rozcházeji.

Ti kdož se tu vzdělaným počítali, mluvili o velikém vítězství, jež prý rozum lidský tím vynálezem nad nejzuerwěřššími živly, nad ohněm a wodou, slawí; mluvili o sblížení a sbratření-se všech světa národů neboli o světoobčanství, ježto prý, dříve než několikero desetiletí uplyne, následowati musí, a u němž národní snahy jednotlivých kmenů lidstwa jako swatojanská mucka u moři swěta slunečního zaniknou; nedostatku a hladu, z neourody pocházejícím, jakož se někdy za minulosti přibázwalo, dávali na věčné časy wýhost, anať prý železnice dowozem obilí z jiných krajín lidstwu bynoucimu rychlou a wydatnou pomoc zjedná. Takto jináče a jináče prorokujíce, prospěchům nejistwělejšším s nadšením a naději nezwratnou již napřed se radowali.

Zináce to vypadalo u obecného lidu.

Hnedle ten název „draha“ na místech a sice ze jména ve východních Čechách ochotného přijetí se minul, ba k rozličným úsměškům příčinu zavedl. Tamto se vyrozumívají slovem „draha“ nerozdělané a věčně ladem ležící pozemky obecní kromě osady, kam se drůbež a dobytek vyhání, a kterýmž jinde „občiny“ neb „pastviny“ říkají; a poněvadž to obyčejně bývají pozemky nerozdělatelné a bezcenné: tudý také lid s jich názvem jistou oporzenost spojuje, tak že odtud nejedno povržlivé místní pořekadlo jako „s mrchou na draha“ počátek vzalo a v obyčej vstoupilo. Slyšíce tedy mentované železnici nazývati „dráhou,“ posmívali se tomu a jiných pojmenování užívali. Jedni říkali „železná cesta,“ jiní „kovaná silnice“; žid, řečník a hospodský, kteří němčinu lámati uměli, drželi se cizojazyčného „Eisenbahn“, a mnozí, pitvoríce se po nich, jazykem v němčině neoblomeným upletli z Eisenbahn-u „ojsban“, „ajšibon“, a Bůh ví co vstředo.

Tak se vedlo ubohému názvu v ústech tamějšího lidu: takovým těž usudkům podléhala věc sama.

Hospodáři, jenž s nákladem rozličného zboží daleko do světa, až do Vídně, do Pesti a do Terstu jezdili, ti bédovali nad ztrátou své dosavadní živnosti. „Teď je po formance!“ naříkali s nerlostí. „A co s námi? Nezbyvá, než abychom loně a vozy prodali a za peccí hnili; ale tudý a jak tu krejcaru přijít!“

„Však co jsme se jen s těmi silnicemi po

světě nadělali“, přidali k nářku předesslých jiní;
„a teď zarostou travou, aby se husy po nich pásly.“

„A z hospod při veřejných cestách“, doložil hospodský pln šenkýřského oučastenství, „z těch aby se nadělaly husince a holubníky.“

„Co tu paliwa padne!“ litoval hospodář, jenž vlastního lesu neměl. „To nám teprve dříví vyseže, že ho nebude lze ani koupiti, a člověk aby s dětmi zmrzl.“

„A co se stavěním těch silnic krásně půdy pokazí,“ přidál stejnou notou jiný. „Přežel božího daru, co takovým pokazením půdy na zmar přijde.“

„Mili brassi! ono je to také ještě jinak na považení,“ pozvedl hlasu svého starý výměnkář, dědoušek s bílou hlavou, posoupnuto sesslou wydrowku z jednoho ucha na druhé. „Bohdejz bychom se za tím něčeho horšího nedočkali! Staří nebývali blázni — a já již od svého děda slyšel: tenkrát že bude na světě nejhůr, až se země železnými obrucemi potahowati bude.“

„A konečně, jak se wypravuje,“ připráhl prvnějšsimu výměnkáři druhý — „konečně kdo wí, je-li to wssedchno samo sebou. Tolik wozů s takovým nákladem a běží to samo — a ten dým, a heřot a pískání, jak lidé powídají — brassi! newím, newím, newěží-li w tom — Pánbůh s námi — koňské kopyto.“ A při slověch „Pánbůh s námi“ se požebral křížem. „Já alespoň, a myslíte si o mně co chcete, já bych na to za žádnou cenu nesedl.“

„Divná věc,“ namítal šafář z panstevního dworu; „páni w zámku si tě železné cesty zase ani wynachwálit nemohou.“

„Zdizij s panstvou chválou,“ opřeli se proti němu oba výměnkáři. „Páni všem jináče rozumějí než nassinec.“

„Sám pan farář za věc v následcích nesmírně důležitou a na vše strany užitečnou ten nový nález vyhlášíje“ — bránil se šafář proti odporu obou dědoušků.

„Prosím tebe,“ odporovalo se mu znova — „tnež od pánů nebude; a kdyby byl: neobstojí!“

Rečí podobného smyslu bylo plno po celé vsi; že pak bez nich ani v otcovském domě nebylo, a že jsem železnici proti předsudkům a pověrě bránil: netřeba připomínati. Podarilo se mi také dosti snadně, vsedky domácí na svou stranu přivést; toliko babičku získati nebylo lze. Stála chudátko neustupně na svém, že ten nynější svět vůbec za pra nic nestojí, ba že ani to Boží sluněčko už tak nehrěje, jako za jejího mládí hrávalo — a tudy že asi po té nové silnici rovněž mnoho nebude. Metajila také, že jí to jako rouhání proti Pánu Bohu přichází, když lidé bez koní jezditi chtějí, a že není nepodobno, aby — Pán Bůh s námi — sám ten kopytatý se svými úklady v tom newězel.

Zvláště to jí nihterať do hlavy nechtělo, žeby pára tolik síly měla, žeby na tak rychlou jízdu takových velikanstých vozů s tolikým nákladem postačila.

„Můj Ježíšku! to prý se žene párou,“ usmívala se a nedůvěrně hlavou vrtěla. „Pára — vždyť to nic není! Sám velebný panáček, když o dušičkách ničemnost a nestálost lidského života rozbíral

a písmem svatým se dohládal — ano sám veselejší panáček povídal, že pomijíme jako dým a pára. A o člověku churavém a sešlém neříká-li se, že je jako pára nad hrncem? Pára je totiž co nic; a teď tu pojednou takové divotvorství — a hle! ono pryč to párou.“

„Žnu arcí,“ chopila se slova nejmenší vnoučka, aby nepochopivší babičku obrátila — „pára, když se z hrnce na všechny strany rozchází a horka uvnitř ubývá, musí rovnec rozplynouti a síly potratiti. Když ale z velkého kotle vařící vody mocně se valí a do úzkých trubek se žene: pak musí tláčit až hrůza. Víte babičko, jak vás onehdy píchalo v hlavě, a jak jste si páru z odvaru meteridouskového nalezákem do ucha pouštěla: že jste prudkost a sílu páry sněsti nemohla a všecko nechat musila?“

„Půjdeš ty krně!“ rozhněvala se a osupila se babička na desítiletou vysvětlovatelku. „To by tak scházelo, abys ty mne ještě učit měla.“ A s nepochopností zvedla se od stolu, sroulajíc se k svému lůžku na druhý konec světnice, jakž činívala vždy, když se jí něco nelíbilo. Tam usedši, dlouho sobě polospěvmo horečovala a na ten svět hubovala, z čehož toliko jednotlivým slovům a kratším sadám rozuměti bylo, jako: „Ten starý člověk, — aby ho raději nebylo — nikdo ho nechtí — i to krně si jím hubu vyplakuje. Ano, ano — pára to žene, pára. Dejte pozor, ať se vám takovou párou dříve neopatří! Pětná to pára! Ta mládež ničemu nepochopí — a chlapec se na těch školách celých zkažil . . . a za nějakou chvíli má býti knězem . . . Bůh pomoz . . .“

Od toho dne se před babičkou o železnici více ani nehleslo, aby se nehoršila.

Za svých studentských prázdnin člníval jsem s dovolením rodičů každoročně nějaký výlet na několik dní, a vždy některé památnější místo za cíle cesty jsem si vytknul. Jednou jsem navštívil Mačechu a Řitiny, podruhé staroslavný Pernštejn a Doubravník s krásným kostelem a jiná a jiná památná místa hlavně na Moravě, proto že Čechy tudy z té strany na stejnou vzdálenost cesty tolik a v takové míře vzácného neposkytují.

Proti takovému vyražení, ježto se obyčejně v pěti, v šesti dnech skončilo a velkého nákladu nestálo, nebývalo nikdy v domácnosti odporu — leč od babičky. O cestování se jen zmíniti, bylo ubožátku soli v očích. Tu se hned uklidila na své lůžko a zehravému hořekování nebylo konce. „Co jenom to dítě na tom toulání má! Menší-li blahoslaveněji, v bázni Boží doma posedět, nežli přes hory a dolů světem se trmácet? Celý rok se naň těšíme, až na nějakou tu chvíli z učení domů přijde — a on, sotva že se mezi námi ohřeje, už zase hr! fr! do větru, do světa. Několik těch neděl uteče bez toho, jakoby rukama tleštl — a za rok Bůh ví, kde budem!? Tuhle člověk má chuze až pod krk, když se z Božího kostela vrátí. Mohl by se projít po stavění a podívat se na pole, když posedět nemůže; ale to ne, to musí lítat po světě.“

Tak a podobně bédovala dobrá stařenka o každých prázdninách a nedala se upokojit, až jsem jí slíbil, že se brzy navrátím a dříve než se třikrát

čtyřikrát vyspí, že opět doma budu. — Nejhuře vstal se dalo za dotčených předposledních prázdnin. Tehdy jsem si na rodičích vyžádal, abych se do Brna podívali, zřízení železné dráhy zhlédnouti a pro zkusení některou míli s vlakem tak asi do Rejhradů svézti se mohl. O tom ale babička na prosto slyšeti nechtěla.

„Všedto na světě, jenom to ne!“ zkrikla s úžasem a ruce spínala, když o mém úmyslu zvěděla. „Jdi si kam chceš, třeba do Perkvantic — ale na tu — Pánbůh s námi! — na tu ďáblowu hračku dívat se nepůjdeš. To by tak scházelo, abys na to sedl a dostal závrať a někde se tam zabil! Ne, ne! čert nikdy nespí a dokud si svou neprovede, lákat nepřestane.“

Bylo dlouhého prošení a přemlouvání zapotřebí, než si babička říci dala. Konečně předce svolila, ale pod výminkou.

„Před Narozením Marie Panny z domů nesmíš,“ vyhrazovala si babička s takovou opravdovostí, že na nějakou proti tomu námitku ani pomyslití nebylo. „V ten svátek wracejí se nassi lidé z Morawy ze žní. Je tam s nimi letos starý Páwel a ten má rozumu a moudrosti za deset jiných. Jestě za mého hospodaření mnohá leta při živnosti sloužil; byl věrný čeledín, je nábožný křesťan — poslechneme, co on o tom dašení povídati bude. A je-li to samo sebou a nerwěží-li w tom — Pánbůh s námi — nic zlého: potom, když jináče nechceš, jdi si s Pánem Bohem.“

Tu již nebylo zbylí a cesta se musila odložit,

až se ženci z Moravy vrátili. Přišli zrovna o dotčeně Marianské slavnosti. V Černé Hoře noclehovali, v Liscích byli na mši svatě, s večerem dorazili domů, a mimo nadání nad míru zvůčnou chválu o železné dráze prohlašovali. Oni totiž po celý čas žní v Rejhradském klášteře na práci byli a otcům svatého Benedikta obilíčko sklízeli. Měli se tam dobře, zachovávali pěkný groš peněz, byli velmi spokojeni; a že také sami se svou prací spokojenosti dosli, dosvědčovala ta okolnost, že důstojný pan přelát nad obyčejnou mzdu nádarvem za ně na železnici zaplatil, aby se až do Brna, zdarma dostali, a té nově jízdy zkusiti mohli.

„Bylo nám veselíjak, milá kmotřičko!“ vypravoval starý Pavel, sedě na židli v nohách babičiny postele, — „když jsme měli zasedat. Já pro tíseň ani dýchat nemohl. Ale pomyslíl jsem sobě, bez vůle Boží ani vlas s hlavy nespadne, poručil jsem se ochraně Nejvyšší Panny, požehnal se svatým křížem — a bázeň byla ta tam! My sedneme, ono to zazvonilo a hvízdlo — a vozy se hnuly. I jelo vám to, jakby namydlil, jako na houpáče. Ani kamínku pod kolami cítit nebylo a tak se to rozpláslilo, že sesedlo rassady před očima, lidé, chalupy a stromy jen se mžikali. Co o tom povídám, byli jsme v Brně — dvě míle cesty! A tak jsme v té chvílce přepodivně jízde přivysli, že se nám ani dolů nechtělo. Slízaje děkoval jsem vděčným srdcem Pánu Bohu za tu milost, že lidem tolik rozumná až na vymyslení takových věcí nerůdaných a neslýchaných dáti ráčil. Nebo že v

tom nic zlého newěží, o tom náš welební pání w Rejhradském kláštře jať náleží přewědčili.“

Swědectwí starého Pawla mělo za oučinek, že babička do Brna jíti nebránila.

W pondělí po swátku Narození Neposkvrněné Panny w sedm hodin po snídání jsem vycházel z domu. Dříve wyjíti nedopustila babička. „Jen počkej, až mráz obejde, ať nenaštydneš!“ warowala starostliwě, ač toho jitra ani mrazu nebylo.

Když jsem jí, ještě w posteli sobě howící, na rozloučenou ruku líbal: wtiskla mi do blaně dwadcetník, a dělajíc mi křížek na čelo, takto wýstrahu a napomenutí činila: „Dítě! pro Bůh tě prosím, nelez k tomu dračístku blízko, aby tě nekoplo, anebo pod kola nestáhlo! A zpozoruješ-li, že — Pánbůh s námi — wšak už wiš: raději ani neseďej!“

Lehdáž jsem si obral zvláštní cestu do Brna. Středem mezi poráčím Switawy a Swarcawy položením hornatým a lesnatým wníkl jsem do Morawy, abych pohledem na krajinu novou po cestě se barwiti mohl, ač bez zacházky dosti značně nebylo.

Nawzdor cestě z brusu nově přede plných pět hodin krajinou již powědomou mi bylo jíti; a teprw když pomezní w tu stranu hwozd byl za záby, pať teprw obzor nový, planina s úrodnými poliemi, lukami, s potokem bezejmenným a nazad lesnatou hornatinou omezená, před očima se mi rozkládala. Uprostřed planiny ležela první Morawská osada, městečko W.....e, a swými bílými domky,

zvláště pak svým zánovním kostelem s vížkou bílým plechem pobitou pěkně vypadalo. Za malé půl hodinky octnul jsem se u prvních domků, právě když poledne zvonili. Vidě na ulici hned k prvnímu na zvon uhození snímali čepky, žehnali se svatým křížem a „Anděl Páně“ se modlili; děti ze škol k obědu se beroucí okolojdoucích pozdravovaly přetřeseným „Pochválen buď Ježíš Kristus.“ Z radoval jsem se tomu, že se nacházím mezi svými, v osadě katoličské, a na polední odpočinek tam užiti jsem uložil.

Na náměstí obližím se po hospodě, a co mžít padne mi do očí veliký vich ze šindelových třísek houpající se nade vraty zděného domu bez poschodí. Zaměřím tam zpríma a Němeců nápis na Cestě lomenici „Gast- und Einkehrhaus zum goldenen Stern“ mě teprve najisto poučil, že se nemýlím, a hospodu že mám před sebou.

Vejdu chutě do klenuté síně, a odtud bočními dveřmi vpravo do šenkowny.

Byla to jízba veliká, čtyřrohá, o něco delší než širší, vzejtí od čoudu zasmušilého. Dveře po levé ruce mračily se ohromná kamna s prostrannou pecinou, po pravé ruce stála z prken zbitá kotlina k nalévání kořalky a piva, v čele dva velké stoly s mohutným drážním a několika židlemi, a po stranách více úzkých dlouhých stolků, ku kterýmž se ale z nedostatku židlí toliko ode ždi na lavici přisedalo. Kromě černé, vypitými a nezaplacenými jezdlíky a másy posmárané tabule, ještě hned podle nalévací kotliny vřela, a kromě vř-

sadního postranního listku pod ní přilopeného, byly stěny po světnici hole — až na průčelí.

Tam wisely čtyry obrázky pomalovaný zosobněním čtvera ročního počasí: jara, leta, jeseně a zimy v podobě čtyř žensstln. Jedna, co představovala jaro, měla ve vlasích fialky a petrklíce; druhá, co znamenala leto, měla růže a jirinky, a obě byly až hanba obnaženy. Podzimová slečna byla o něco cudnějšší a držela v ruce velký brožeň, zimní pak pyšnila se v dlouhém zahalení z Ruské kožíšiny. A mezi těmito wýtworky pohanště obrazotvornosti uprostřed nalezal se — krucifix!

Widlo mne zrowna k srdci při pohledu na takové stúpení, a s porozvedchem pomyslił jsem sobě: „Můj nejbrazší Ježíšku! v tak bídné společnosti jsi se nenalezal nikdy — ani na kříži!“

Dstatně bylo po jízbě živo, a zvláště za jedním z oněch dvou stolů v popředí celá tlupa wesnicanů ztěsna zasedala. Jak jsem wyrozumíwal, wraceli se od řízení z kanceláře a tady se pozastawosse, s klobouky na hlavách a s lulkami v ústech při sklenici se barwili. Při nich se tam otáčel jakýsi mužik v modrém fráčku, jenž se wrtěl a pobíhal jako s roupami a huba mu jela jako trať. Wenkované ho poslouchali jako proroka, odkdyž mu nejen chuti k řeči, nýbrž také žízň přibýwalo, tak že přes tu chvíli k cizým sklenicím sahál a wíce než z vlastního si přál.

Nezdálo se mi, abych co přichozí a neznámý ku předu se tlacil. Přisedl jsem tedy pětúe tisse k užtému stolků hned při naléwací kotlině a poněwadž

jsm po pětihodinovém pochodu zlačněl: obracím se k postrannímu listku, bych s jeho obsahem v bližší známost vejíti mohl.

Byl psán po německu a tak chybně, až se před očima mžitky dělaly. Proto ale pro vsedlo tolik jsem přede vyrozuměl, že se tam ceny rozličného masa vařeného i pečeného vysazují, a dle toho docela důsledně jsem soudil, že na požádání vsého je k dostání.

Co se tak milým listkem obírám a na oběd těším: přijde pan hospodský, muž při těle, v černých koženkách, s opaskem a rozepiatou vestou, a od hlavy k patě si mě přeměřil.

„Odpustěj, oniby myslím rádi maso?“ započal hovor otázkou a tak podivně se usmál, že vypadalo zrowna, jakoby mě aprilem wedl.

„Ano, rád bych“ dal jsem za odpověď.

„Odpustěj, toby musili přijít takhle o trhu nebo o jarmarce. Zady žádná furáž nepasíruje a tak se maso newarí.“

„Ale něco k jídlu přede dostanu?“ ptám se storem se strachem, abych naposledy o hladovém životě dále nemusl.

„Poroučeji-li chleba, twarůžky, putr a pivo: tím se jim poslouží.“

Já svolil, co mi nabídnuto. V okamžení obdržel jsem a dle starého přísloví „hlad nejlepši kuchař“ dosti dobře jsem si dal chutnati.

„Pan hospodský přisedl jaksi důvěrně na roh k stolu, a začal obědovat. Zdálo se mi, že takovou

chce; ale z rozmluvy, jaťouž hned w zápětí roz-
přásti se snazil, sbledal a poznal jsem, že ho zvě-
davost bádá.

„Dpustěj, kam jde jejich cesta?“ započal a
z veliké ulmačky notně si bafnul.

„Řekam ti Brnu,“ řekl jsem nepřítisť volně,
nemoha podobnou dotíravostí od jaťžirva vystáti.

„Bez pochyby za náťými křesty?“ pokračoval
we výsledku hospodský.

„Ne,“ zněla odpověď, pod sluncem zajisťe nej-
krasťší a nejurčitějšťí.

„Tak snad za mládence do kupecťého trámu?“

„Ne.“

„Anebo náťe službičky bledat při nové že-
lezně cestě?“ —

„Ne.“

Taková nezdílnoť pána bez pochyby rozmrzela.
Porostal, bafnul plnýma úřty, possoupnul zelenou
čepičku nazad, odplivnul, a jaťo před tím po svě-
tnici se procházel.

Isa, Bohu chvála! nasycen a chtěje nějaťou
chvilku ješťtě nohoum pohověti, počal jsem, abyť
docela marně neseděl, dosti hlasitěmu hovorů ostatní
společnoťi naslouchati.

Nejblučněji zazníwala řeč od wellěho stolu w
průčelí, kdež mužik w modrěm fráčku, w žlutých nan-
tynkách, w bílé umouněné westě s čerweným kar-
tounovým náprsníčkem a s wřstěmoleným tra-
wátkem ze žiní ani hubu nezdělal a jistě zjednaný
netolisko do wenkowaní kulůk, wýbrž jeho bři-
pobídky do ješťho přeliení napřel. i toqdo an

Mluvíli jsou o železnici, jejížto zřízení a ústrojí modrofraký mluvka měl za malíčkost, ba zřehla za nic.

„Měli byste přijít do Angličan,“ rozkládal z vysoka a potutelně se usklébaje, „a viděli byste něco jiného. Železnice tam běží ode vsi ke vsi jako obyčejná voznice, a seblákům jde na pole na místě úvozu, tať že se tam hnůj ze dvora sám vyváží a mandele z pole samy do stodoly svážejí. A to je jenom jako hračka; ale jiných věcí se tam spatruje, nad kterýmiž rozum stojí. V Londýně jsem na své oči viděl stroj neb massinu na kalendáře. To je podívaná. Na oko vypadá jako velká zabedněná trublice, a z každého konce je viděti otvor. A teď slyšte! Že se papír dělá z hadrů a kloců: to víte; — a tu se vám pěkně jedním koncem do té trublice strkají kloci, a druhým koncem vyhlízejí kalendáře! No, co tomu říkáte?“

Někteří z oslavených křivali arci nedůvěrně hlavami; jiní pak se toliko divili, myslíce, když lze bez koní jezdit, že už nic pod sluncem nemožného není.

„A co teprve massina na obdělávání skopového dobytka! pokračoval modrofraký s nespěchanou drzostí. Tatě pravý zážrak! A abych vám málem vsedco pověděl, řeknu jen tolik: tam se do jedné díry strčí ovce a kus prkna, a druhou stranou vyjde napřed pečeně, potom housle strunami potažené, a naposledy kožich.“

To bylo příliš. Celá společnost se na nestydatého prášila rozhorklila, že jí takové velbloudy na nos věšší a mnoho hlasů, až takě hněvivých, na odpor i výpeř zdvihati se počalo.

„Nic se tomu neříkejte, ani se nehoršíte!“ ozval se od postranního stolu v dlouhém perlovém kabátě a v červené vestě dědoušek, jenž své střibrné, nazad učešané vlasy rukou si hladě z lavice povstal, a krokem prvníým jako mladík k velkému stolu se blížil.

„Ten pán může mít pravdu,“ pokračoval v řeči započaté. „Za nassich dnů je všecko na světě možné. Já sám, jak jsem sprosták a ve světě málo honěn, já sám vím o massině, kteráž bláznům jediným okamžením rozum navrácuje. A je to massina tak jednoduchá, že z jedné toliko díry záleží.“

„Co tím myslíte?“ — ropal modrofraký vykládač Anglických strojů dědouškovi do řeči dosti urputně, dobře tusse, že tím naň naráží.

„Sned vám povím, co myslím“ — odpověděl dědoušek docela vlídně. „Vidíte, takový blázen, který z poctivých lidí si dělá bláznů — rozumíte? — takový blázen se vezme za límec, prostrčí se děrou, kterou tesař nechal, to jest, vyhodí se ze dveří — rozumíte? — Pak se mu ještě může něco strčit na pamětnou — rozumíte? — a oč, že zmoudří? a podruhé z poctivých lidí si bláznů dělat nebude?“ —

Jednohlasný smích bez konce a míry strhl se po celé jizbě a mileho prolhaného šotka tak skrotil, že mu rotip nacistu došel a že zůstal jako opařený. Znamenaje, že proti dědouškovi nadobro propadl, a že ho posměch odevšad stíhá, ani pana hošpodského nemýjímaje, rozmrzel se, sebral svůj pomáčkaný kaštor a utíhl.

Dlouho pak ještě hluchým hovorem a veselým smíchem ventkované u velkého stolu svému vítězství nad městským tlachalem se radovali, a dědouška by málem v koralce a pivě byli utopili. Přál jsem jim toho; a odcházejí po zapravení newelkého řádu z hospody, napřed jsem se těšil, jakou tvarou způsobím, až po prázdninách svým milým druhům v semináři o tom vypravovati budu.

Planina městečkem B... oživená má polohu mírně svahovitou, a chylí se od severu k jihu dle proudu potoka, ji stlačujícího. Z úzkého lesnatého úžlebí od severu zponenáhla se šířící vybíhá, a takéž lesnatým úžlebím na jihu se končí.

Konaje cestu směrem opačným, totiž od západu k východu, toliko na šířku krajinku malebnou jsem prošel, a její půvabnosti mnoho neužil, protože po půl hodince cesty za městečkem již opět lesy se černaly.

Hospodářského ruchu po polích bylo po skromnu. Po žitné a pšeničné žni pole osířely, na podzimní setbu bylo ještě brzo, a tudy se nikde nic nehýbalo, až na několik ženských, ježto při cestě pozdní len dotrhávaly, a sstěbetavým hovorem při práci se bavily. Dossed k nim odjad a tudy nepozorován, pozdravil jsem jich. Jakoby utal, nechaly práce, děkowały s patrným zalíbením, divaly se za mnou a pamatující na staré přísloví „jedna zdvořilost druhou stihá,“ snažily se za zdvořilost rovněž zdvořilými býti. Z pronášely svoje chvalně o mně mínění tak hlasitě, že jsem i vzdálí vseděto zřetelně slyšeti mohl.

„Totě nále sřwárně galan!“ řekla jedna nátečím z té strany na Morawě běžným.

„Přímě jako swěčka!“ přidala druhá.

„Ha hofšaceně co hofecír!“ doložila třetí.

Pod lesem na palouce spatřil jsem ještě při dobytku několik dítek, kterých podle všeho ne k dobytku, nýbrž do školy patřily. Zarmoutilo mne to nemálo widoucím, že záhubný ba zrovna neswědomitý nemraw, děti místo školy na pastvu pošlati, tak nesmírně wššady jest rozšřřen. Nemohl jsem minouti, abych dítek na jich powinnost neupomenul, a k nim nepromluwil.

„Dítky! co pať že na místě školy pasete?“ táži se, prstem hroze.

Žeden dospělejší chlapec odpověděl za sebe i za ostatní:

„Kdež nás naši posíló: tak moříme.“

„Co pať tomu řekne pan učitel?“ táži se dále.

„Pan rektor jřó náš kmočáček; boní se s námi newadijó“ — odpowídal hofšit velmi wesele, jřa tomu bez pochyby rád, že se takowým kmotrem pochlubiti může.

„A welebný pán se také newadí?“ —

„Pan kaplan přindó do škole w hóterý a w pátek a to me tam býwáme.“

Připadlo mi we spravedlivém hněwu, že mnohým rodičům na wyhledění howada wíce záleží, než na zwedení dítky a na ušlechťení nesmrtečně buřse; a znorwa se upewnílo moje dáwné předsewzetí, že, až na winici Páně wstoupím, takowě neschwáre ručama nohama brániti budu. Že se ale takowý zřš

zvyt při wšem sebe ráznějším usilování naprosto přemoci nebá: tomu bych byl při tehdejším mladistvém zanicení za nic ve světě neuvěřil.

Zatím jsem se octnul w lese, neboli vlastně u paty táhle, vysoké a lesem porostlé stráně. Woznice, nemajíc pro stejnou wssudy přikrost kudy kam zabíhati, wedla čarou téměř rovnou přímo proti kopci.

Pamětliv staré zkusenosti, wolná práce a chůze že je nejwýdatnější, zmírnil jsem krok a zwolna, jak cesta wedla, wstupoval jsem wzbhůru. W lese bylo smutno a ani oko, ani ucho nemělo se čím bawiti. Kromě smrčů, jedlí a některé borowice nenaštytalo se z rostlinstwa nic, leč semotam při cestě planý šipek ostružinami prorostlý; a že živočišstwa rovněž nebylo zjeru až na to, že plachý zajíček, na strništích w poli bezpečného úkrytu již nemající, jednou přes cestu přeběhl, a syčotka dusným podzimním hlasem asi dwafráte w houští zaslykala.

Již mě to lesní mrtvé ticho pomalu nuditi počínalo, když tu pojednou hlasem jakoby známým za sebou slyším wolati: „Panáčku! až dojdete k rozčísnuté weliké borowici: usiňte se po stezníčku w prawo a wystupte na člupek; je tam odtud pěkná wýhledka.“

Z obližím se po hlase, a hle! u vzdálí na woznici sšedá se perlový kabát a kmitá se červená westa! Poznal jsem dědouška, jenž o polední na hospodě swým wtipným nápadem takowou swandbu byl způsobil.

Za lastawě upozornění dytěl jsem mu hned na místě děkowati; že ale vzdálenost poněkud přílišná

rozmluvě wadila: nechal jsem toho prozatím. Rozčísnutá weliká borowice stála téměř přede mnou. Z ussínu se po stezničku w prawo, abych zatím, než dědoussěk dojde, wýhlídky schwáleně užil, a potom teprw poděkowal.

Wýhlídka od borowice nebyla arci welkolépa ani překwapující, ale stála za to, aby se člověk zastawil.

Za průsekem, odtud schylmo do lesa běžícím, rozprostíral se táhlý lesem zarostlý úval, na mnoha místech paloukem a newelkými hony ornice protkaný, a chýžkami, po dvou po třech roztroussenými, oživený. Protějšší obruba širokého úwalu zdwihala se w mírnou lesnatou strán, a za ní na wyššině wyhlédala jako přes wrcholky stromů wětší osada, kdež zvláště jedna nad ostatní wyšší a na čerwenobarwená střecha hezky wypadala a již z daleka do očí bila. W pozadí dále za osadou zvedal se opět vysoký les; tam se obzor končil, a čerwená onano střecha mezi dvojím lesem wypadala zrowna jako hřib w mechu.

Widěl jsem se dědoussěkowi za jeho wlídnost opravdu zawázána býti, a co na něho myslím: hle! on již z woznice za mnou dosti hbitě na člupěk wylézá.

„Děkuji wám, staroussku! za wassi lastawost,“ wital jsem jej s kloboukem w ruce. „Bez wassi úslužně wlídnosti byla by mně ta hezká wýhlídka usšla.“

„Rádo se stalo, rádo se stalo,“ odwětil dědoussěk welmi srdečně. „Sned tam w hospodě jsem si wás powssimnul a hádal, že nejste člověk wssedního lita a bez pochyby pocestný pro wyražení. A poně-

radš mím, že takové pány osedlo, co v Božím světě pěkného, těšivá: proto jsem byl nezdvořákem a za vámi pokřikoval.“

„Co pak je to za osadu tam na protější straně?“ obrátil jsem se s otázkou k dědoušstovi, an sotva byl domluvil.

„Zmenuje se W....“

„A ta červená střecha? co z ní mám udělat? Kostel to nebude — není při ní věže“ —

„Kostel orossem není,“ připouštěl dědoušek; „ale přece něco kostelu podobného. Je to modlitebnice.“

„Tedy obývají zdejší krajínu protestanti?“ —

„Jen tak z částky. Po okolních osadách je jich po žřibku, jak se říká prostrčnuto; ale W.... je nasrč protestantský — tam ani jediného katolíka není.“

Tu mi napadlo že zásoby dějepisných vědomostí, že tady v tom lesnatém zákoutí nejspíše tak zvaní „moravští bratři“ bojně se zdržovali, že napotom pod přetvářkou své náboženské smýšlení tajili, a potom, když se za poslední čtvrti předešlého století svoboda v náboženství pustila, k protestantům se přihlásili.

Tento svůj okamžikem zosnovaný náhled sdělil jsem také dědoušstovi, očekávaje, že se mě učestností kdo mi jak diviti bude. Ale stačec se mému učenému výkladu tak srdečně usmál, že mě až v nesnáž uvedl.

„Nemějte mi to za zlé, že se usmívám,“ omlouval se honem, vidá moji rozpacitost. „Vidím, že jste studovaný pán; nebo podobnou řeč již jednou jsem slyšel a sice také od člověka v školách pro-

hnaného. Asi před dvěma lety pídil se tady náky pán z Brna po starých českých knížkách, a vydával se zrovna za úředníka Moravských pánů starů. Sešdu se s ním náhodou — a on zrovna takovou o těch „bratřích“ a tak dále hude. Já ale, ač jak se jinde bálo, newím, alespoň s strany W.... něco docela jiného mu pověděl. Můj Bože! vždyť to pamatuji. Byl jsem již hodný výrostek, když se W.... šti od nás katolíků odloučili; a nebožka matka tam odtud pocházela. Bezpočtufráte o tom povídala, a k přibuzným ve W.... po tom odloučení se více nehlásila.“

Já byl jako na uhli a zvědavosti jenjen planul. „Nechtěl byste mně o té události jako onomu pánu z Brna něco pověditi?“ — požádal jsem dědouška slowy nejsladšími.

„S radostí!“ propůjčoval se staroušek ochotně. „K nám do H.... máme bez mála hodinku cesty; než tam dorazíme, budu bohdá s povídáním u konce. Nesmíte ale, panáčku! příliš z ostra s chůzí. Wyšel jsem za vámi v patách z hospody a nemohl jsem vás dohonit. Člověk, když má půl osmé desítky na zádech, nemá ani čerstvosti ani dechu nazbyt; a má-li tráčet a při tom ještě wypravovat: musí oboje pozvolna.“

Sestoupivšše s čapku od borowice, brali jsme se pomalu po lesní roznici dále, a dědoušek wypravoval, jak hned uvedeme.

„Před šedesáti lety“, jak se wypravovat dědoušek, „byl W.... katolický a to ne snad jen tak

powrchně, jak se říká, leda bylo — nýbrž byl upřímně, opravdu katolický, a o nějakém pokrytství z minulých časů nebylo ani stínu. Nevím, aby se kde na nábožnost a na dobrý mrav přísněji bylo hledělo, jako tam. Jak se do osady wesslo, viděl každý, že se nalézá mezi katolíky a to ne leciakými. Na kopečku u prostřed vsi, odkud se teď tam ta střecha červená, čněl vysoký dubový sloup se zvонkem na křesání; trochu níže v bohu stránky stály mezi dvěma věkovitými lípami Boží muka, a ještě nížeji na hrázi u rybníčka tčila se pěkná socha svatého Jana Nepomuckého od kamena. Takových utěšených náboženských pomníků tehdy židka kde v obci bylo viděti; ale W.... sstí neseťřili nákladu, a co ke cti a chwále Boží pořídili: toho také ke cti a chwále Boží a k svému spasení znali užiti. Od Božího jara do pozdní jeseně nebylo večera, aby se staři, mladí po skončené práci na kopečku u Božích muk a ve středu u sochy svato-Janské na růženec a k nábožným chwalozpěvům byli nescházeli. W neděli a ve svátek tam ztrávili celé půldne a lampa u Božích muk přes celý rok ve dne v noci nemýhašla. Zkrátka: W.... sstí wssady a ve wssem jevili nábožnost horlivou, a jejich obcowání s nábožností takovou utěšeně se shodovalo. Po celém okolí nebylo človíčka, aby o nich co nespussného říci mohl, a klady neb trdlice, za tehdejsška wssady po dědinách obyčejně ve W.... nebylo.

Jediná věc žlá a spolu také, bohužel! prvo-počáteční příčina nespussného odpadlictví — byla přílišná vzdálenost farního kostela. Do D....,

se počítaly bez mála tři hodiny cesty, a jak nerovně a nepřístadně! Když připadly ranní služby Boží, musili W.... ssti z domů před svítáním a wraceli se teprw někdy k polednímu; na velké pak služby Boží potřebovali skoro celý den! Proto ale pro wssedko w neděli a we swátek bez kostela nikdy nezůstali, i kdyby, jak se říká, ssídla s nebe padaly! Co člověk rád, wykoná lehce. Aby wssiční stejnou dobou wysšli, dalo se znamení na zwonek; pode wsi u bořinky se scházeli, a pěkně jako w průvodu ubírali se dále. Mládež se tu nalezala pod dohlídkou starších a zbožnou po cestě rozmluwou příprawa k hodnému slyšení slowa Božího se děla.

Wůdcem a mluvcím po cestě byl kowár, muž zkuffený a moudrý, kterž za mladších let také na wojně sloužil a we čtení a psaní sám jediný w celé obci dobře se znal. Byl milovníkem nábožných kněh, rád w nich čítal, mnoho si pamatoval, a tudy spolumoucí na cestě do kostela wezdy něco spasitedlného powídal, a s ewangelium toho dne jich seznamoval. Z kostela wraceli se tím samým pořádkem pěkně pohromadě, kowár cestou mládeže na slovo Boží, w kostele hlásaně, wsselijak se wyptával, čas jim mile uplynul, a muselo býti, aby se kdo od společného houfu byl odtrhl. Pro wěc nepatrnou aneb k vůli zastávce w židowně se to jistě nestalo.

Při wssi wzdělenosti kostela zoučastňowali se W.... ssti w službách mnohem horliwěji než osady daleko bližší; ba ani ti, kteří pro hlídku aneb churawost do kostela nemohli, bez známosti slowa Božího nezůstali. Z druhé ruky, jak se říká, z úst ná-

božného kováře zvěděli důkladně vsedlo, co a jak pan farář kázal, a sice letního času na kopečku u Božích muť při odpolední schůzce, a v zimě v obydlí kovářovu. Pro takovou příkladnou křesťanskou horlivost vážil si duchovní pastýř W.... ských welice, nazýval je mezi čtyřmecitma obcemi rozsáhlé osady své „svoji chloubou,“ říkával, kdyby možné bylo, že by kostel a faru na W.... přenesl, a na křesťanské wellonoční cvičení k W.... ským vezdy srdečně se těšil.

Přijíždíval obvyčejně na konci masopustu a tu celý den mezi svými milými trávil. Wellonoční cvičení se za tehdejšíka konávalo jinaké než nyní. Tu se lid nesešel na jednom místě, aby duchovního poslechl, nýbrž duchovní oběšel celou ves, well do každého domu, zehnal, vykrápel svěcenou wodou, vykřičoval svěceným kadidlem a potom dítě dospělých i nedospělých jakož i čeledi, jižto wssični u prostřed světnice klečeli, na nejdůležitější články wíry swatě se wyptával. Pak promluvil s hospodářem a s hospodyní, napomenul, porozbudit, poradil dle okolností a potřeby — a wssemožně uctěn ubíral se o dům dále. Mohlby někdo myslit, že na cvičení takové mnoho času padlo a věřícím ohledně náboženského wzdělání tolik neprospělo, jako když se ke wssem najednou řeči delší a úprawnější mluví. Ale wěťte, chyba lávky! Osobní náwstěwa duchovního pastýře již sama sebou wydala mnoho; upřínné slowo, dle potřeby a okolností mezi čtyřma očima pronešené, nepadlo nikdy mimo — a nad to se osadníkem způsobilo radosti hojnost! Dlouho se pak v

Každě domácnosti o nárostěv duchovního správce mluvívalo a lidé již napřed na tutěž nárostěvu srdečně se těšili. Den cvičení byl slavností w každě rodině, a židle, na kteréž duchovní poseděl, zůstala uložena w komoře po celý rof a nepotřebowalo se jí dítwe, leč zase o cvičení. U kováře býwalo poslední zastavení. Tam se zdržel pan farář nejděle, a objížděl z W.... a potěšen a blažen. Kdyby mu někdo byl řekl, že se obpadnutí svých zamilowaných W.... ských dočká, divnýmá očima by se na něho byl podíwal. A přece, bohužel! je toho dočkal!

Za poslední wojny s Braniborci dožadowal se W.... ssti na wrchnosti, aby se jim hospoda wysadila. Příčinou takowě žádosti bylo, že za běhů wojenských přítel i nepřítel několikráte až do W.... a wrazil. Zsouce oba stejně neomáleni, kořalky a piva sobě poroučeli, a když se jim, že hospody we wsi nebylo, dle žádosti neposloužilo: wsselijak ubohý lid týrali a sužowali. Myslíli bez pochyby W.... ssti, že wojně s Braniborci na wěky nebude konce, a proto o hospodu žádali. Stalo se jim po wůli, dostali čeho žádali, newědouce, jakou sstěnici si do obce nasadili. Wrchnost sama hospodu wystawěla a sice z druhé strany od rybníčka zrowna proti Božím mukám jakožto na místě nejwýhlednější. Slušně a spravedlivě podáwala se nowá hospoda pod nájem nejprwé lidem domácím; že ale W.... ssti, podobně žiwosti nerozumějíce, o nájem nestáli: přišel sscen-tyr od jinud, učiněné to nescstě pro W....

Wojna utichla, přítel ani nepřítel do wsi nepřicházel, a tudy nebylo kdoby pivo neb kořalku.

kupoval. W.... sstí pro nezvyklost o ně nestál, a jako dřívě leba o křtinách neb o svačbě, takě ničeho nekupovali. Ale hospodský dychtíl po odbytu; a když to nesplo samo sebou: přičiníl se osfemetností a oukladem. A tu se teprw ukázalo, jaký to byl člověk se sšibalowou čubou srostlý, dáblem podšstý a sšelma od kosti.

„Hejlům třeba jen zapískat, aby na lep sedli“ — řekl když, a toutěž zásadou se počal říditi. Obje-
dnal si z Hlubětína cimbálníka s hyslarem, a dával muziky. Drossať z počátku ani tak se mu dle přání nedařilo. Cimbál řinčel, basa brucela — a hospoda byla prázdná. Jen tak některý smělejší chasník wešel na sň, nahlídal dveřmi, poslal na práhu — a dále nemínil. Ale jak se říká: „do pekla ani na kraj, aby tě ďábel do propasti nestrhl!“ Hospodský zwal, přemlouwal, nutil — a neustal dřívě, až wá-
hající do tanečírny wehnal. Kořalkou a pivem sloužil bez poručení, pobízal, aby pili, a sám ženu a služku předváděl a k tanci donucowal.

Drossem že mnohý z W.... stých jonáků jak-
těžiw jessťe nohou w kole nehnul, ale truňkem ro-
zehřát odvážil se na to; a když se přec náko to-
čiti dowedl: nabýl smělosti a již pak sám bez do-
hánky podlahy se držel. Za chasníky loudaly se zpo-
nenáhla děvčata — šlo to pořád a wleklo se jako
nit za klubkem — a než se rok s rokem sessel, býwala
hospoda o muzice chasou jako nabitá. Mnohý po-
powážliwý otec se na to hněwal, zapowídal, brá-
nil — ale matky, jak od jakžirwa býwá, matky, ai
ne wsechny, krotily, chlácholily, wymlouwaly, dě-

tem nadržujice. Hůře bylo s platem. Peněz obíhalo za tehdejšího nemnoho, otec nedal, matka, ač by ráda, neměla z čeho — rad w hospodě rostil — a také cimbálník se po gressláku ohlížel! Tu přispěl radou svědce šenkýř. „Což newíte, kudy na šýpku, na scrub, do komory?“ říkával s ďábelským úšklebkem. Nejedem šwedenský synek tomu porozuměl; a zapomenuto se nad Božím přikázáním i nad svědomím vlastním přinášel obilí, len, slanineu a kde co doma uzmouti mohl. Šenkýř přijímal všecko, naléval ochotně, ovšem že jen mnoholi chtěl — ba i gressláku pro cimbálníka podstrkoval. We dvou, we třech letech koukol po ďábelsku zasetý tak se ujal a zbujněl, že se už o nejedné hospodyně povídalo, jak schoře do hospody nosí a korálku pod ohništěm strhává.

Když W.... šli dle svého chvalitebného obyčeje w neděli a we svátek pohromadě s kovářem w čele do kostela šli: posmíval se jim šenkýř neznaboh. „Už zase ta hloupá housata za houserem táhnou!“ ukazoval za nimi s poslledky.

Nejvíce však mladšímu pokolení chrám Páně veselíjak znechutil, a zvláště zimního času tam chodit zrovna za hřích vyhlásoval. „Za takové nepohody tolik hodin we sněhu se brodit, je ztřeštěnost! Tu běží o zdraví, o život — a takových obětí ani sám Bůh neřádá!“ Tak se durčil neznaboh, a nezkušeným zdálo se rouhání to býti moudrostí. Mnohý šwedenský proti hlasu pokusitele jen slabě se bránil, a na Boha a na povinnost katolíka zapomenuto, toliko na rodiče ukazoval, řka: ale co by tomu naši řekli?“ —

„Bloude! wklouzni do hospody!“ — nawádel bídník. „Poseďíš w přístěnku, aby tě nikdo newidel; až uhlídáš swůj čas, wytratiš se zadními dvířkami — a kdo bude wědět, byl-liš' w kostele čili nic?“ — A swůdce docházal sluchu.

Že za takowě neblahě změny odpolední a večerní pobožnosti u Božích muř zponenáhla zanikaly: netřeba připomínati. Přicházal jessťe kovář, některý starší soused, náky wýměnkář, pár babiček — a dost! Pozpíwali, pomodlili se zkrátka a nařikajíce nad zřázu obce, rozcházel se s uslyzenýma očima. Když ale nedělního dne hned od oběda na protější straně cimbál a dupot z hospody po námsti se rozléhaly: už ani kovář k Božím muřám nechodil. „Nelze Boha pokojnou myslí a bez poborssení chwalit, když zrowna naproti ďábel swě rejdy tropí a nahánku na dusse nesmrtelně drží.“ Tak twrdil kovář a měl pravdu.

Pan farář zwěděl wsechno na wlas, jať a co se na W.... děje. Dobřícký, ale již wěkem sesslý pastýř zarmoutil se až k smrti. Tolik si na W.... stých žaládal, a oni mu na stará léta takowě hoře způsobili! Neopomenul arci zřázenost swěta, prostopášnost mládeže a hrššnou showíwawost rodičů na kázání slowem Božím káratí — ale hlas ubožáčka, době oně již nepostačujícího, žůstal hlasem wolajícího na pouští.

D wětkonočním cwičení, když obec dle obyčeje obcházel, wsech bez rozdílu důtklivě napomínal, a mladým, starým wýstrahu dáwal. Zwlastě rodičům do swědomí mluwil, za wýstupky dítek před Bohem

i před lidmi odpovědnými je činil, a hněvem Božím, jakžž ode dnů Helio až dotud na rodiče přes příliš shovívavě přichází, důrazně a bez ohledu vyhrožoval. Otcové a matky přijali přísně slovo pravdy ochotně, s uzarděním a se slzami v očích, znamenajíce dobře, že se jim takovými důtkami křivda neděje. Nejedem otec znal se i tomu, že zlému nebránil, jak před Bohem a ve svědomí byl zavázán, a starý rychtář, když na rozloučenou panu faráři ruku líbal, beze vsí omluvy takto se winen dával: „Ani obstat nemohu nepokojem, když vzpomínám, jaká změna se u nás za posledních let stala. My sami přivolali jsme pokusitele do vsi, a že jsme pro nezvyklost jeho sšeredně kopyto zrovna nepozorovali: byli jsme neobezřetní, zapominajíce na slovo Páně: „Bděte a modlete se, aby iste newessli v pokusšení.“ A teď nám mlád wzrostla nad hlavu — a strom přerostlý o jak těžký jest i ohnutí!“ —

Tedy pastýř duchovní, jenž o welkonočním cvičení dříve nikdy ani nejmenší chatrce ve vsi neminul, od svého obyčeje ponejprw odstoupil, a do hospody na cvičení nessel. Hospodský, ač newěrec a rouhač, kladl to sobě za welikou urážku, iťa, že před celou obcí jako na pranýři stojí. We wzteklém hněwu lál staričkěmu knězi a brozil, že se mu pomstí — a kdyby to za deset let bylo.

Přisslo zrusšení tělesné poddanosti a umírnění robot. Sedláci dostávali zápisy a z newolných nájemníků stali se samostatní a swobodní držitelové. Po celé zemi rozléhaly se hlasy radosti a wděčnosti, a kdo měl v srdci jen kusa lidského citu, nercil křez

stanské lásky k bližnímu: lidumilnému uvolniteli otroků nevolnosti blahorečil. Ani ti, kdož na svém domněle spravedlivém právě zkrácení trpěli, ani ti, alespoň z veliké části, nezpouželi se; ale v lidu jsou povstali mnozí, kteří, že se jim prst podal, celou ruku míti, a všech někdejších povinností a závazků prázdni býti chtěli. K těmto neděčně smýšlejícím a drze rozprávějícím náležel W.... ský fienkýt a řeči jižlivou popuzoval lidu, stoje na svém, že pravý patent na zrušení všech poddanských povinností od pánů jest zadržen, a jiný podstrčený ohlášen. Proto ale předce po ohlášení jmenovaného patentu po tři dni muziku dával, aby prý se celá obec z takové nenadálé milosti, jak sluší a patří, radovati a veseliti mohla. Schůzku měl hojnou, protože mnozí, kteří se jindy hospodě zdaleka vyhýbali, tentokrát za všeobecného zápalu tam vejíti se nestítli.

Na třetí den všeobecného na W.... ě hýření připadl zasvěcený svátek — už ani nemím který. Tentráte se na služby Boží z W.... ubíral kovář sám jediný. Ostatní po nočním hýření vyspávali, aby, až se prospějí, znova začali. Divně myšlenky probíhaly nábožnému muži po cestě mozlem. On jediný ve vsi zůstal bez závrati, okem strážlivým díval se na výjevy oněch dnů a wida, co se děje: pochyboval, žeby taková svoboda, která dusse v otroctví hříchu a ďábla uvrhuje, pravou svobodou a dobrodiním býti mohla.

Teprv, když sám duchovní pastýř o nabytém uvolnění lidu na kázání se zmínil, a je za milost a dobrodiní v následcích nesmírně vyhlásoval: změ-

nil kovář své předestlé mínění. A když kazatel postupem řeči svých poslouchačů napomínal, aby za tolikou milost byli Bohu vděční, trůnu oddáni, a uvolnění dosaženého aby k lepšímu opatření svých živností moudře užívali: přisvědčoval kovář docela obrácený a na tom se usnesl, že bez bázně a ohledu B.... svých odpoledne k Božím mukám svolá, a aby na místě hrstvého domázení a hýření raději Pánu Bohu poděkovali, neohroženě napomene — ať se již stane cokoli!

Dostal slovu; dal znamení na zvonek, a něco lidu v skutku se sešlo. Kovář předestlal obsah toho, co byl ráno na kázání slyšel, a přítomných k důčinění Pánu Bohu napomínal, řka: „Je nás arci jen hrstka, když daleko větší částka našich bratrů místo důčinění raději hýřením Boha uráží. Ať však modlitba jediného spravedlivého mnoho může u Pána a pro deset jich hotov byl Hospodin Sodomu zachovati! Pročez čím nás jest méně: tím vroucněji Boha rozhyejme a chvalme.“ Neblouho ale pobožnost jejich trvala.

V hospodě naproti otevřely se otna, několik nezbedných ničemníků modlitbám a zpěvům u Božích muk s posměchem se počalo usklebowati, a nevázaný blahol všeho davu v hospodě shromážděného jim přizvučoval.

Kovář žblehl, kleče zavrávorál a domů se dal doměsti. Pak ho rozrazila zima, dostal píchání a třetího dne zemřel.

Za kovářem odeslo na věčnost toho roku ještě více starších sousedů pravého ještě katolického

smýšlení, až i při samých wánocích také starý rychtář. Před samým skonáním, když ho více známých, příbuzných a mladších sousedů nawštíwilo, promluwil hlasem již slabým a po přestávkách: „Naplnuje se, co předpověděl duchovní náš pastýř. — Sněm Boží na slabě, showíwawě otce přichází — umíráme jeden za druhým mimo nadání, jako Seli.“ — Pak napomínal zvláště sousedstvo mladší, aby se k slepějším svým nábožných otců nawrátili. „Nedej Bůh, abych byl prorokem;“ — žuěla poslední jeho slova — „ale bude-li se dále tak díti mezi wami, jako se nyní děje: přijde na was zlé nejhorší — Bůh was opustí! ... a“ — Nedomluwil — nemohl pro mdlobu — a za hodinu skonál.

Žal na mělko utkwěla slova umírajícího w paměti přítomných, brzy se ukázalo.

Po týhodni dávali W....ští na kanceláři své hlasy při molbě nowého rychtáře, a melika wěťšina padla — na hospodského, kterýž w obci ani usedlý nebyl. Páni w zámku neodporowali. Wzpomněli si nejspíše na onoho kostelníka, kterýž jednou o slawnosti také dábloví u nohou swatého Prokopa swíce rozžhal, a když se ho dotazowáno, proč tak dábla uctil, odpowěděl: „Znu aby neshodil.“ Wolba se potwrdila, a aby nebezpečnému rýpalowí proti wrchnosti ústa zacpali: také hospodu na dědičnost mu prodali. Dofli, čeho si přáli; od té doby měli od ničemy pokoj, který ale jako za náhradu napotom tím drzeji swůj nečistý jazyk o starického pana faráře a o duchowenstvo wůbec otíral.

Prostakowala řeč o zruffení některých zasmě-

cených svátků, mluvilo se o russení klášterů, a mnohé, vlastního záduší nemající kostely semotam i na venkově se zavíraly, obočovaly, k světským účelům obracely a posvátného nábytku zbavovaly. Dělo se to od splnomocněných způsobem nezřídka velmi nešetrným, což k ochabnutí víry mezi lidem nemálo přispívalo. Celé hejno podivných řečí, nemotorných důminek a lží vyrojilo se odtud mezi lid — až i to se jistilo, že zeměpán starou víru zavrhl a k jiné přestoupil. A nerozcesti a církve nepřátelé, jimiž se tehdy všechno rošťady jenjen hemžilo, takovou lži nestvořou, ač lépe věděli, za pravdu vydávati se nestyděli, říkajíce, že je stará víra plna pověr a kněžských sjezdů, a že jináče nezasluhuje.

W....ský rychtář, když na to řeč přišla, radostí až se zajíkal. „Páni už dostali štílec;“ — říkával sousedům — „a teď dojde na planěšky. Však si toho dávno zasloužili!“ — A W....ští se tomu jen smáli.

Příssel rozkáz, že rychtář s dvěma konšfely z každé obce k uložení dni na kanceláři se dostavěti mají, aby znamenitý patent poslechli. Dbešlání pospíchali odevšad, z W.... také. Ostatní se ani dočkati nemohli, co to zase za novinu bude. Zvědavost jich pudila, sběhli se na rychtu, jak v tu dobu hospodě říkali; z mužů nescházel nikdo, ba i ženy a děti byly přítomny. Konečně se rychtář s konšfely vrátil. Vypadal jako uhrátý, tváře se mu rděly a oči bábelským úsměchem jenjen jiskřily. Posadil se za právní stůl a počal oblašovati: „Co

jsm dávno předpovídal: stalo se! Už na planěky
doflo! Je nová víra! —“

„Nová víra!?“ — zaznělo jako jedněma ušama
po celém shromáždění a kromě lichého podivení-se vel-
kého pohnutí v tváři přítomných nebylo znamenati.

„Ano nová víra, víra císařská!“ — dotvr-
zoval rychtář. „Dovšsem nikdo se k ní nenutí, může
každý dělat, jak chce. Ani já vás nepřemlouvám
— držte si s císařem, nebo s papežem! A je-li vám
libo, dávat desátky, platit štólu, a líbat kněžské ha-
leny: zůstaňte si při starém. Do téhodne se ale každý
musí vyjádřit, na čem se ustanovil, aby se zpráva
k úřadu podati mohla.“

Na W.... mnoho rozpaků nebylo, k čemu se
odhodlati. Veliká většina prohlásila se pro víru
novou, bezpečně očekávajíc osvobození od desátků,
štóly a jiných dávek, duchovnímu pastýři povin-
novaných; ano mnozí i tím se těšili, že jim, když
se ve víře tak povolnými býti prokážou, také zbytek
ještě stávajících robot prominut bude. Kdo byl na
rozpacích a mezi starou a novou věrou jako na vá-
hách: převahou veliké většiny lehko se dal zasle-
piti; a těch, kteří si víry po otcích zděděné ještě
vážili a od ní odpadnouti chuti neměli, těch zbý-
vala jen špetka. Vidouce se ale býti v nesmírně
menšině, trátili mysl; a obávajíce se posměchu,
protivenství a útisků od druhých, s bázně lidské
oněměli, a proudem všeobecným uneseni jsou.

Kdyby bylo v obci ještě kováře a starého
rychtáře, anebo kdyby pan farář za osudného tý-
hodne na W.... byl zavítal a svým dosavadním

osadníkům výstrahu dal: mohla by alespoň částka W....ských před odpadlictvím ochráněna býti. Ale kovář i starý rychtář byli už na pravdě Boží, a duchovní pastýř nepřissel — protože nemohl.

Ubožátko! nepostačoval věku tak rozkolísanému, a oučelů tehdejších novot a proměn na půdě církevní nenabližel, nepoznával. Zdálo se mu, že je církev zrazena a Kristus prodán — a hoří srdce svého ulehčil i v slovech. Nastojte! nepřátelé jeho, ač nikomu, ani křesťanům neubližil, nepřátelé ubalil je za buřiče a spource. Na zodpovídání musil se odebrat k svému biskupovi, kdež, ačkoli za nevinného uznán, správy duchovní se vzdal, a do osady, v kteréž dle třiceti let svědomitě pastýřský ouřad byl zastával, a od níž za odměnu takového zármutku žkusil, více se nenavrátil. Jeho nenabýl a přídavkem rozličných křevet zotřuzený odchod nemálo k všeobecnému odpadnutí W....ských přispěl.

Když se v určitý den u rychtáře sešli, aby jeden každý své usnesení stranu víry oznámil: vyznávali všichni, že chtějí držeti s císařem. A vyjádření takové platilo za přihlášení se k víře nové!! Na úradě se proti tomu námitky nečinilo; a poněvadž se v celé události jen pokoreni kněžstva spatořovalo, zhotovovaly se seznamy odpadlých tak snadně a chladně, jako by se dělníci na robotu zapisovali.

Když W....ští svoje porofechně odpadnutí na úradě oznámili: potom hned druhého dne ráno ležely Boží muka na kopečku zvráceny, a socha svato=Janšá octla se v rybníčku. Zvonek ale pro=

dali do B.... — a peníze strženy o obecní hromadě — propili!“

Za svého pacholeckého věku jsem jednou omdlel. Pamatuji se dobře, jak zle a těžko mi bylo, dříve než jsem se stácel. Smírání a tlaceni v prsou, žuhování dechu, bolest a hučení v hlavě — to všechno předcházelo, dříve než se oči mrákotou zastřely a já se poroucel. Nevím, abych kdy od té doby tolik bolestných návalů byl zakusil. Ale mezi dědouškovým vypravováním celá ona směsice odporných pocitů v míře snad ještě větší ponenáhle se dostavila; a že jsem mdloby znihl: toliko čerstvému lesnímu vzduchu a vyvinuté již soustavě tělesně připisuju. Dědouškoví asi také nebylo dobře. Bylo patrné, že zvláště k poslední s vypravováním pospíchá, ledačeho zamlčuje, a vůbec že konce hledá. Když se k závěrku o Božích mukách, o fosse svato=Janšce a o zvonku zmiňoval: dělal přestávky, hluboce si oddychaje, a poslední slovo „propili“ tak temně pronesl, že jsem je sotva zaslechl. Pak svěsil hlavu, a oba za hodnou chvíli jsme mlčky podle sebe kráčeli.

Teprv zjev úhledně všudy blízko za lesem varčeči nám navrátil.

„Jsme u nás, jsme v H....“ — počal dědoušek, a pohledem na milý domov pojednou se vyjasnila tvář jeho.

„Tedy nastane loučení“ — řekl smutně, a byl jsem opravdu nerad, že společníka ztratím.

Alle dědoušfeť na místě odpovědi jal se obližeti po slunci; a wida, že téměř na západě stojí: počal se mi noclehem nabízet. „Před setměním wálně hospody nedojdete;“ — odůvodňoval své pozvání — a tať se na wšfechen způsob s dobrou potážete, když sobě u nás odpočínáte. Ač jša na wýměňku, přede jestě kus hospodáře dělám, a tudy wás směle na nocleh zwáti mohu.“

Na spěch jsem neměl, zanedbat nebylo čeho; a že mi železnice neuteče: to jsem wěděl, proto tať dědoušfowo pozvání wděčně jsem přijal.

Před nejhezčím statkem u prostřed wsi hrálo si dvě díteť, chlapeček ať dervítiletý a dervcátko o dvě leta mladší. Jať nás zahlídl: nechali hry, běželi nám wstříc, tleskali rucíčkama a w jednom kuse „dědeček! dědeček!“ promolávali. Při setkání líbali stařečkowi ruce, a na jeho pokynutí tať mně wylali pac, až to plesklo. Jať je hladil po wlástkách, dědoušfeť je líbal a ze šosu každému po rohličku wyndawal. Na ten powyk wyšla ze wrat mladá žena w nejlepších letech, kterouž jsem hned dle doby matkou obou díteť býti soubil, a tať ona dědoušfowi ruku políbila. Mne pozdrawila zdvořilým „pěkně wítám,“ a když dědoušfeť oznámil, že hosta na noc přiwábí: jestě uctiwěji ke mně se měla.

W prostranné, swětlé a čistotné swětnici, s dědoušfem u stolu sedě, zwěděl jsem pohnutlivý rodinný příběh a spolu poznal, proč se dědoušfeť za wýměňkáře i za hospodáře wydawal. Před desíti lety pustil dědoušfeť jedinému synu žiwnost, aby žbyteť swých dnů w pokoji a w bážni Boží na wý-

měnků strávití mohl. Syn věžby a ve všem otce poslušný dle rady a vůle otcovy se také oženil, a velmi dobře trefil. Byl v manželství šťasten, a poněvadž požehnání rodičů domy dětí utvrzuje: dobře ve všem se mu dařilo. Ale podivně a nezpýtatelně jsou cesty řízení Božího! Po třech letech blahého manželství mladý hospodář onemocněl na hlavničku, a na vzdor vší možné pomoci zemřel. Uprímná choť zaslíbila se nad rakví zesnulého, že dětem svým otci do domu nepřivede a podruhé se neprowdá. Dostala flow způsobem řídkým, ke snatku novému nikterak se namluviti nedabouc. Dědouska si vdoprosila za plnomocného hospodáře a tak žili, Bohu ze všeho děkující, již sedm let.

„Vstávajíc ležajíc Boha prosím,“ — promluvíla křic wdowa hospodyně, když byl dědousšek wyprawování o tklivém rodinném příběhu skončil — „aby, když manžela powolati ráčil, aby nám dědečka milostivě zachowati ráčil, alespoň co by děti dorostly. A Bůh mě slyší. Dědeček každým rokem tak rka omládá, je mnohem čerstvější než před desíti lety, tak že ve vsi dělá rychtáře a ke správě na úřad dotud sám dochází.“

Dědousšek mezi tou řečí obrátil se k stěně a slzu z oka kradmo si vytíral.

Musím wyznati, že jsem k wdově hospodyně newšední uctivosti pocítil, a tak blaze mi bylo u těch dobrých lidí a wzorných křestanů, jako v první den prázdnin, když jsem po celoročním obloučení k svým milým pod krow otcovský zawítal.

A večeri jsme si s dědousškem pochutnali na

krupičně kássi, posypané perníkem, a dlouho pak ještě důvěrným hovorem se bavili. Ale na nebohý W.... více nedošlo — měli jsme upomínět „červenou stíechou mezi lesy“ vzbuzených oba dost — až po krk. Teprve k desáté hodině posvítil mi dědousšek do komory na půdu, kdež jsem, podobě-
waw Pánu Bohu za dobrodiní a milosti toho dne upřímnou modlitbou, v čistých bojně naslaných pe-
řinách klidného spánku užil, a neobyčejně posílněn ráno procitl.

Pak jsem ještě s dědousškem posnídal, a ne-
wím, aby mi kdy co tak výborně bylo chutnalo, jako syrovátková, smetanou a žloutky zaflektaná polívka s žitným chlebem, jižto nám wdowa ho-
spodyně byla ustrojila.

Na rozloučenou dal jsem dítkám po pětníčku, a dítý čine svým hostitelům, dále se ubíral. Dě-
dousšek mě wyprowodil až za ves, a jeden dru-
hému wsseho dobrého na Pánu Bohu přejíce, jsme
se rozestli.

Po pěti letech událo se mi, sejíti se s člově-
kem z H.... Rozumí se samo sebou, že jsem se
na dědousška a celou domácnost pilně wypytał.
Zvěděl jsem k nemalému potěšení, že dotud na
živě a při zdraví se wynachází, hospodářství vý-
borně spravuje, a dítky spolu s matkou wdowou
příkladně po křesťansku wychowává — jenom rych-
tářství prý se už vzdal. Z zwolal jsem z radost-
ného srdce „Bohu dítý!“ a svým milým známým
tisícero pozdravení jsem wzlájal.

A teď bych měl vlastně přestati. Není-li pravda? Nápís „červená střecha mezi lesy“ dále neukazuje. Než že jsi se mnou milý čtenáři již cestu z domova nastoupil, slušně, abys ji se mnou také dokonat a mne zase domů doprovodil. Snad se nám ještě lebacos zajímavého naskytne.

Od H.... kroutila se voznice brzy w lewo, brzy w pravo, tu s kopce, tam do kopce: hned z lesa a zase do lesa — a kromě strnišťat, kromě bramborů se žloutnoucí natí a semotam kousku pozdního owsa nic tak dalece se oku nenaskytalo. Při tom jsem minul několik wescnic, jiných jsem nechal opodál w pravo a w lewo stát, až jsem k poslednímu na rowinu sessel, a po hlavní silnici w hojném tehdaž prachu dále k Brnu se brodil. Cítila se netřela dílem wozy, hlavně ale pěšimi, kteří s prázdnými nůssemi a tračary z Brna nejspíše po trhu domů se wraceli. Wšickni byli zdvořilí a po obvyklém pozdravení zrowna do řeči se dávali, slowy „panáčko“ a „mladé“ naporád mě titulující. Z zradoval jsem se té srdečnosti a dobrotě, a radost moje trvala až do Kartous, pod samé Brno. Ale tam w lomozu a puchu welkého města zmizela ona prostomilá srdečnost a spolu s ní také jemná, přívětivá morawčina. Přenocowaw w hostinci u „Černého medvěda,“ kdež mezi štrobenou, nesdílnou společností a při střelobitím litaní šlepníků od srdce se mi zastesklo, — hned záhy z rána lůžko jsem opustil, abych se dále po městě ohlídnouti a do Božích kostelů podíwati mohl. Po městě se ožýwal z husta cizojazyčný blahol; došsed ale na „zelený rytní,“

octnul jsem se pojednou jako na slowanštem ostrowě uprostřed německého moře. „Mladě! jdo, kuplo brošste, merhole!“ zaznívalo tady od nescíslných opálek, kossů a puten; a milý ten nenadálý pokřik tak mne dojal, že jsem mimowolně sáček wyndal, a z kolika opálek najednou kupowal.

Nemaje ani žiwého ani tistténého průwodce, musil jsem z památností Brněnských wziti zawdět s tím, nač jsem se doptati, a co jsem nalezti mohl. W průjezdě radního domu pod powěstným kolem a drahem postál jsem za hodnou chvíli, ale mnohem dále na Frantiskowě před kamenným křížem se sosskou pnějícího Spasitele, který, ac bez umělecké ceny, swým stárím wyniká a mocně k sobě poutá. Pochází tussim hned z 12ho století a při uprawowání Frantiskowa hluboko w zemi jest nalezen, a znova na obdiv swětákům a pro uctění zbožným křestanům tady postarwen. Od kříže w lewo na schýlu kopce stojí stará bastta, o kteréž mi jeden starý pán powídal, že swatému Janu Kapistranu za jeho w Brně pobytu za obydlí sloužila.

Z Božích kostelů, ac jich w Brně mnoho a pěkných, nejwíce zraký mě poutal chrám swato-Jakubský již swými welebným zewnějštkem a swoji sstihlou wěží. Tam jsem wessel předem, a také mssi swatou tam slyssel. Po službách Božích ukázal mi kostelník přednější oně swatyně ozdoby a památky. Z posledních widěla se mi nejpěknější pěkuá socha z kowu, kterouž, newím zdali obec, anebo páni Starowé, w předešlém století postarwili welikému hrdinowi, jenž Brno w třidcetileté wojně před Swědy obránil.

W deset hodin před polednem vyšel jsem z Brna do Řežhradu, abych tady na rolař Bideňský čekal, a s ním do Brna nazpět se svezl. Cesta tam se hezky protáhla, a rolař onoho dne si právě pospíšil. Musil jsem co o krč předplatní lístek sbá-
něti, abych nezmeškal, a tudy staroslawně tam-
nější opatství kromě zervnějšího podívání jsem
blíže nezhlídl.

Před čtvrtou jsme stáli w Brně na nádraží,
a já nemaje chuti, podruhé po welkoměstsku nocle-
hovati, zrowna obtud zpáteční cestu jsem nastoupil.

W Tisňowském Předklášteri, neboli rolastně
w Tisňowském býwalém kláštere panen Cisterciinel
starověl jsem se na zpáteční cestě na mši swatou.

Lehdáž ještě archeologický zbor na starověké
krásy věků minulých neupozorňoval; ale proto jsem
předc nad welkolepým wchodem bývalého klášter-
ního chrámu podívením strnul a oči na něm ne-
chatí mohl. Také wnitřek kostela a zvláště přebo-
hatý hlavní oltář celého mne dojal.

Divné myšlénky, pohledem na tolikéře škroty,
nákladem nejmírným vytvořené — divné myšlénky
tím pohledem zbuzené probíhaly mi hlavou.

„Ali ti věkyně minuli na wíre bohatí, w lásce
hojní — kterýmž se obyčejně zatemnělým středově-
kem spílá — co rosedlo pro cest a slávu Boží pod-
nikli a wywedli; a my, jenž se učeností, oswíce-
ností a wydělaností neustále honíme, nejsme s to,
ani co oni započali dokonati, ba ani jeden wyne-
šený chrám wystarvěti!“ — Toto wydychnutí bylo
jako uzlem, z kteréhož se mi dloubě, dloubě pásmo

myšlenek a úvah v duši rozvinulo. Byl jsem rozčilen, a nebylo mi lze pro takové duše hnuti při nejdražší oběti ani náležitě pobožným býti.

S myslí hluboce dojatou vyšel jsem ze stánku Božího krokem rychlým, a něco málo od kostela dohonil jsem stařenku shrbenou, kteráž o hůlčičku se opírajíc, ode mne svatě domů se wracela. Musila mě v kostele upozorovat; neboť když se ke zvucným a rychlým krokům mým obrátila a z cesty se ubýbala: usmála se přívětivě a dle nábožného wenského obyčeje od slova Božího mne witala. Bylo mi welice milo, a nemohl jsem minouti, abych k stařence na oplátku za krásné přivítání několiko wslidných slow nepromluwil.

„Matičko! wy asi již dlouho do toho pěkného kostela na služby Boží chodíte?“ Tak jsem počal beze wšeho dalšího úmyslu, jenom abych něco řekl.

„A ba že dlouho, milý panáčku!“ odpowěděla stařenka wzdyhajíc. „Wždyť já, jen powažte toho — vždyť já pamatuju, jať poslední welebná matka mater Sapienta o Božích hodech pod korunou sedávala! A to je náka chvíle! O ta dobrá, předobrá paní!“ zahorekowala babička po malé přestávce a a slzy jí wstoupily do očí. „To byla prawá matka poddaného lidu. Jako dnes se pamatuju, jať ji odtud po zrušení kláštera odwáželi. Tak se wám se wsemi loučila, a plakala, a rukama lomila, a každému něco na památku dávala. Já mám dotud pěkný, žlutý křížek, kterýž jsem u fortny klečíc z její rukou obdržela, a ten se mnou půjde do hrobu. Tenkrát wám bylo nářku a pláče, jakoby w každém domě,

ne po jednom, ale po dvou, po třech umrlých leželo. Však se potom chudákto dlouho na zemi netrápila; Bůh ji brzy k sobě povolal — zemřela pryč tam kdesi daleko hořem. O, aby Bůh zarmloutil, kdo toho všeho byl příčinou!“ —

Dále jsem stařenku poslouchati nemohl. K jejímu vypravování se přimísila upomínka na „červenou střechu mezi lesy“ — a opět mne počalo tláčet a svírat v prsou, žůžovat dech a hučet a bolet v hlavě. Znamenaje dle oděvu, že stařenka nejspíš mnoho na zbyt nemá, strčil jsem jí do ruky pětníček, tussím předposlední ze své tehdejší peněžitě žásoby, a jako by mně nad hlavou hořelo: pryč jsem utíkal.

Potom cestou nejprůmějšší k domovu jsem měřil a s níhým už na potkání do řeči se nebáwal, aby se tlačení a svírání v prsou snad po znovu nezbourilo.

Po celodenní chůzi téměř bez zastavení přenocoval jsem u příbuzných ve W . . . , a nazejtří v den svatě Lidmily zrovna o polední šťastně a bez ourazu domů jsem dorazil. Babička slavila svátek, a to mne pohánělo, abych jí své přání vyjádřiti mohl.

Všedko v domě se z mého příchodu radovalo, a babička nejvíce. Když jsem jí po učiněném přání dvě pětné merhule a broznicěk vína z Brněnského zeleného rynku vázaného podával: dala se do pláče.

„Widíte!“ — ukazovala všem domácím nepatrný dárek. „Widíte, jak si mne to dítě váží! Z tam we světě na babičku pamatuje, a radost ji učiniti hledí! Wezměte si z toho příklad, jak se starým člověkem zacházeti máte!“

Potom došlo na železnici. Musil jsem obšírně a podrobně vykládat a popisovat, jak milá železnice vypadá a jak to na ní syčí, hučí, píští a lítá. Babička, ač dříve o těch věcech hrůžách ani slyšeti nechtěla, nemohla se jich nasýtit. „Zatrouleně dráčísko!“ — směla se a hubenýma rukama potleskávala. „Ale dítě?“ — optala se pojednou s umírněnou radostí a starostlivě — „snad se ti nic zlého nestalo, když's na to šel?“

„Nic babičko! pranic“ — ujistoval jsem. „Ani vlásk na hlavě se mi nestřívil.“

Ale babička newěřila zouplna a semotam po údech mne obhlédávala, je-li všecko všady zdrávo a neporucháno.

Z nemohla se ani dost wynadivit, kde jsem tolik srdce vzal, že jsem se na strážlivou jízdu po železnici odvážil; a kdo jen do domu přišel, každému i wandrowním a žebráčkům o tom vypravovala.

„Žen poražte!“ — zněla povídačka dobré staréky pořád stejně. „Žen náš chlapec — když on si tam do světa běží, a na to dáslení sedne, a nebojí se! Kdo by toho w něm hledal? Wždyť je pouhé dítě! Já byla už stará osoba, když on se narodil — a jábych tolik kuráže neměla. Sám starý Pavel povídal, že měl duši jako jablu, když na to

sedal — a Pavol má hezká leta a byl na wojně! — a ten chlapec jakoby nic! Rozběhne se z domu, houp! milému dračísku na hřbet, a fr! pryč do šířeho světa!“ —

Nemohla ubožátko babička na to svoje hrdinství dlouho zapomenout, a ještě po dvou letech o primicii čili o prvotinách kněžských w čerstvé paměti je chovála. Do kostela arci nemohla pro mdlobu, ale doma si pak rosfedto obšírně wypravovat dala, a zvoláště potom pilně se dotazovala, o čem slavnostní kazatel mluvil.

Tu zvěděla, že kázal o nesnázích porvolání kněžského. A když slyšela, kterať kazatel na dolíčení slov svých mezi jiným také na případ zlých a nešťastných nemocí ukazoval: usmála se.

Nemohouc zadržeti, co jí při řeči tak vážné k úsměvu donutilo, zvolala wesele: „D, ten wlebný pan kazatel našemu chlapci — chtěla jsem říct — páterowi málo strachu nažene. Nebál on se ani tam toho železného dračíška — nadtož náře nemoci!“

Teď už arci babička o mém hrdinství nerwypravuje; ale doufám perwně, že se u Boha za mne přimlouvá.

Na veliký pátek.

O b r a z y z e ž i v o t a

»

P. Bojtěcha Gluhy,
kněze círč. na Brádku.

Ú v o d.

Právě koná se čas čtyřcetidenního postu. Slučně veselosti utichly, schůzky, plesy a veřejné radovánky přestaly, lidé se vystříbují světských rozkoší, zapírajíce se, krotíce a přemáhající žádosti těla, aby obřizáním sobě věci sic jinak dovolených peronými se stali k odřeknutí se věci zapovězených, a tím volněji pozdvihli ducha k Bohu a rozjímali o tom, co k vykoupení našemu bylo vykonáno, a co k zúčastnění se téhož spasení živě se nám představuje. Pán Ježíš totiž narodil se, žil a učil a konečně trpěl, umučen byl a umřel na kříži za nás bídně hříšníky. V postě živou památkou toho konáme, abychom vzbudili a rozmohli v sobě kajicnost, uctotili hněv Boží a vykoupení Kristova hodnými se stali.

V tu dobu horlivěji než obyčejně navštěvuje se chrám Páně, i ve všední den pospíchají do něho nábožní křesťané; zvláště v pátek dce v něm býti, kdokoliv jen může, a v neděli ráno i odpoledne přítomen jest službám Božím každý, kdo důstojnost a důležitost posvátného času poznal a o duši svou pečovati nelenuje.

Káže se častěji než jindy slovo Boží; tu je slyšeti i v neděli odpoledne, tu v pátek, tu ve středu. Všudy stává se ti před oči umučení a smrt Páně, ohavnost hříchů, zlé následky, zkaža a zahynutí z něho plynoucí; a kdo opravdově dce, může dozvědět

děti se, jak si má počínati, aby vykoupení Kristova se zúčastnil a slávy věčně došel.

We všech kostelích, a tu a tam i mimo kostely konají se pobožnosti křížové cesty. Tu se vyobrazují jednotlivé příběhy z utrpení Ježíšova. Jest na nich představeno: „jak Ježíš cebí krvavý pot v zahradě olivetské, — jak Ho Jidáš zrazuje, — jak Ho Pilát odsuzuje k smrti, — Jak Její žoldnéři trním korunuji posmívající se Mu, — jak Mu Šimon Cyrenejský pomáhá nésti kříž — jak se obrací outřpně k plačícím ženám, — jak okoušší octa se žlučí smíšeného, — jak Její přibijí na kříž — jak na kříži pní, — jak tělo Jeho klade se do hrobu.“ Při každém se pozastavíš chvíli, modlíš se, rozjímáš a zpíváš s pobožnými věřícími. Proto flowou tato vyobrazení štací čili zastavení. Tu dusse v nejhlubší počtce pojímá a cítí, jak draze byla vykoupena.

Z doma v přibytích svých křesťané horlivější trvají na modlitbách a pobožnostech. W pátek we tři hodiny děle a wroucněji než krom postní čas poklekají modlice se na upamatování bolestného skonání Kristova. Z večera odřikávají společně růženec a we dne při práci ozývají se smutně zpěvy o utrpení Ježíšovu.

A nábožná a wroucí modlitba podporuje se postem i almužnou. Lidé w určité dny nepožívají masitých pokrmů, ano mnohý celý čtyřcetidenní půst doúst jich neběře, dobrovolně tuhý půst si ukládaje. Také dle ustanovení Církve každodenně na pokrmu si ujmu činí, toliko jednou do sytosti jídla požíva-

jíce, aby nejenom masa se vystříhali, nýbrž i w střizlivosti a bedlivosti drželi tělo a krotili je zapíráním a přemáháním sebe.

Často se stává a jindy se stávalo ještě častěji, že mnozí w duchu Církve po celý postní čas se oddávají zamilovaných svých libůstek a náklonnosti, chtějí tím obět Bohu přinést a w přemáhání sebe se cvičiti. Kuřák a šňupák zdržují se tabáku, ačkoliv je jim to věci velmi nesnadnou a potušení silně je láká k přestoupení slibu. Ano mnohý wytrwaw, zanechal toho pak naprosto a památku měl pro celý život, že návyku zbytečnému odvykl.

Mnozí manželé zasvěcují se po ten čas panickému životu, aby prázdni všech tělesných žádostí tím wolněji ducha svého mohli povznesti k rozjímání nebeských prawd, jenž tajemství vykoupení nasseho w sobě obsahují a jediné od těch, jenž wywedli duši z poroby těla, úplně a jasné pochopeny býti mohou.

Přítel společnosti a schůzeť umínuje si, že do welkonoc nenawštíwí hospody a zdrží se wsselických her i dowolených, anobrž i neschází na takových, jenž páleným nápojům na prosto dávají wyhost a po celý půst jich neokousseji. Z skuteční hřáci, pijáci a prostopášníci, w nichž doutná ještě jiskra nábožnosti a svědomí, wssí mocí potlačují náklonnosti k hříchu a nejeden již w tom čase položil základ k polepšení swému ohavnosti své nawždy se zbawiw.

A kdo může, podporuje trpící a nuzné bratři a přispívá k ulewění bídy bojnými almužnami. Ku zwelebení služeb Božích obětuje w kostele na světlo,

i jinde páli lampy a svíčky k oslavě Boží, útěchu přinášší nemocným, bez almužny nepropouští žádného žebráka.

Pokoř a mír panuje v obcích i v starveních; ustává se od hádek a soudů, zabraňují se křivky, odkládá se paráda, počestný, jednoduchý oblek lidé na sebe berou. Již na popeleční středu křesťané druhdy na znamení kajicnosti své v chatrnější šat se obléceli, podle příkladu Ninivitů, kterýž k slovu proroka Jonáše trestem Božím hrožícího vyhlášením přišel, oblekli se v žini. Od toho neouhledného tak říkajíc starodávku šatu popeleční středa i starodávku středu se nazývá. Posud v ten den dává se popelec, abychom si pamatovali: žeť naše tělo původně prach jest a v prach se obrátí, a že nevědouce chvíle smrti své záhy činiti máme pokání, sic jinak by nám neprospělo utrpení a umučení Syna Božího ku spasení věčnému.

Totěž nám připomíná i modrá fialová barva, již se hned nedělí dvoutníkem při službách Božích užívá. Značí totiž ponížení, skroussenost, smutek kající pro podobnost svou k popeli, v čemž za starých časů církevních, ano již za starého zákona, veřejně se kálo.

Od neděle smrtelné i krucifixy v kostele modřimi závoji jsou zahaleny, co nás poukazuje na hoře a žel nad utrpením Ježíšovým již počínajícím a spolu znamením jest, že v tu dobu Ježíš před nepřáteli svými bezživotí Jeho již hledajícími se ukrýl, poněvadž ještě nepřišla hodina Jeho.

Poslední pak neděle postní slouží květná a sice

proto, že Pán Ježíš před smrtí svou co nějaký král slavně bral se do Jerusalema uprostřed lidu jása-
vícího a na cestu Jemu ratolesti, druhdy květy te-
čené, metajícího a pokřikujícího: „Hosanna synu Da-
widovu! Požehnaný, jenž se běře ve jmenu Páně!
Hosanna na výsostech!“ Na památku slavného toho
vjezdu Páně do Jerusalema koná se v tu neděli
průvod s květnými ratolestmi.

Následující týden jmenuje se týden svatý, tý-
den veliký, týden Páně, týden passionový čili smr-
telný, poněvadž se v něm památka utrpení a umu-
čení Ježíšova živě představuje a obnovuje.

Na zelený čtvrtek po „Gloria“ umlkuou zvony,
poněvadž Církvi nad utrpením Kristovým počíná
hluboce truchliti. V ten den také zhusta věřící při-
stupují k stolu Páně, a kde více kužlí jest, slouží
toliko jeden mši svatou, ostatní pak z ruky jeho
přijímají velebnou svátost, pro upamátování, že
i Pán Ježíš v ten den ustanovil ji sám učení-
kům přisluboval.

Nejpamátnější den celého svatého téhodnu jest
Veliký pátek; pamětní to den smrti Ježíše Krista
na dřevě kříže. Církvi svatá mnohými zvláštními
obřady na jeho dává hlubokou bolest svou nad
smrtí svého Syna Božího. Chrám se po-
dobá hrobu. Jest vši okrasy zbaven. Před prá-
zdnou svatyní oltáře zhasla se lampa věčná na zna-
mení, že v tž den shaslo Spasiteli světlo života
časného; bohoslužebné oděvy jsou nasřz barvy černé;
hlavní oltář přikryt jest jen jediným ubrusem, stu-
pně jeho jsou holé, svíce na něm sprostě z vosku

nebíleho a w swícnech neouhledných; neskouží se žádná mše swatá, toliko kněz přijímá swatou hostii na zelený čtvrtek posvěcenou; zpívají se passie čili utrpení Páně; vykonávají se modlitby společně za wšechy živé lidi bez rozdílu; kněz pak třikráte odhalí swatý kříž smutečným obhalem zastřený wolaje při tom žalostně: „Gyhle dřevo kříže, na němžto Spasitel swěta pněl!“ pak sám a ostatní lid mu vzdávají poctu, poklekaje před ním s bosou nohou modle se, a líbaje rány Spasitele, co zatím přewcorwé zpívají o náramných křivdách, kteréž učinili židé Spasiteli a kterýmž se podobají nasse wolastní hříchy, jimiž Její podruhé křížujeme. Slowem, wšechy obřady, které se toho dne konají, mocně dojímají srdce člověka a působí naň tak, že kdo jen srdce lidské w těle má, pohnut býti musí. W postě činili lidé pokání zpovídajíce se a Tělo Páně přijímajíce. Pastýři duchowní dnes tomu, zejtra onomu staru přísluhowali swátostmi pokání a přijímání. Byli u nich muži a ženy, mládenci a panny, byly u nich i školní děti. Kdo toho obměškal aneb nehodně přijímal, ten snad na weliký pátek do sebe půjde, odřekne se hříchu, pro který Spasitel náš se podrobil hořké smrti kříže, a wykoná prawě pokání w následující čas welikonoční a powede napotom život spravedlivý.

Weliký pátek jest poslední den tající w postě, jest tak říkajíc den rozhodný pro wšechy křesťany. Jestli to w prawdě den milosti, den smíření a kdo toho pronebá, neodřeknuw se neprawosti již se oddal, pro toho Kristus na darmo přehořkou smrt kříže

podstoupil, on pak sám nestane se účasten vykoupení, aniž se muž radovati z vykříšení Páně: neporostav s ním z hrobn hříchu k novému životu; anobř věčný trest, — zahynutí nastává jemu.

Takto na veliký páteř dvě cesty vedou od swatého kříže: jedna w prawo, druhá w lewo. Po pravě krácejí ctnostní a kající, po levě zatvrdzeli hříšníci, jenž se nechťejí napraviti, přisědse ku Kristu toliko z obyčeje, bez pravě nábožnosti. Zahynutí věčně bude jejich konec, kdežto skuteční Kristowi následovníci do ráje s Místrem a Pánem swým wejdou.

Dva lotři podle Ježíše pněli na kříži, jeden zůstal zatvrdzelym, druhý se k Bohu obrátil a byl přijat na milost ještě w poslední dobu než duffi vypustil. A kdokoliw na veliký páteř k Ježíši ukřižowanému s kající myslí se uteče, odpustění nalezne, byť i sebe většší winy swíraly duffi jeho. Jen nekající hříšník wrhá se do zlázy a čím více s Wypupitelem swým pohrbá, tím jistější jest záhuba jeho.

Mnohý již často před křížem swatým klečel a předce se neobrátil. Mnohý hned ponejprw pohnul s sebou a blaze mu: spasení si pojisil.

Ctnostný člověk vždy znova a znova před křížem nalézá útěchy a posily; potušení ho nepřemůže, neštěstí ho nezvrátí, soužení a bída jakákoli nad ním nemá moci, on wytrvá, nebe si zaslouží.

S bychom mohli nahlídnouti do duffi, jenž toliko w jedinkém chrámu na veliký páteř Spasiteli swěta počtu vzdávají, dojista widěli bychom veliký rozdíl w tom, s jakou vůlí a s jakým prospěchem to činí. Než doprovodme jich několik k Bo-

žimu hrobu. Z jedné strany jsou tu zbožní spravedliví křesťané, z druhé pak i hříšníci nepravostí a nečestem oddaně. Pak suďme sebe sami, do jaké třídy my přináležíme, abychom na veliký pátek líbajíce Krista na kříži, co věrní a praví ctitelové Jeho před něho mohli pokleknouti.

I.

Či pak je to stavění tam uprostřed rosi s tou červenou střechou, se zahradou před okny, s černýma vratma a s číslem domovním velkou cifrou napsaným? Je to jednuška. Kdo pak asi v ní bydlí? Divím se, že to nevíte. Zde bydlí Hrdoš, sedlák, jehož statek vyniká nad všechny statky, co jsou na bývalém zdejší panství. Dobře, že mne neslyší. Pravil jsem „sedlák.“ Tak se mu nesmí říkat. On je přebnost, gruntovník, statkář, on je zeman. A pak se patří nazývati ho „pane,“ sám se tak nazývá a běda tomu, kdo by ho co pána nepoctil. Přijď si k němu oč chceš, bude mrzutý, neučiní ti po vůli, vyvadí se s tebou, nepozdravil-li si ho „pane Hrdossi, pane přebnostě“ a neřekl-li jsi mu „oni.“

V roce 1848 stala se s Hrdošem velká změna. Zprostiti ho poddanosti, přestal robotovat, vrchnosti ztratily práva, nastaly jiné úřady, řídily a spravovaly záležitosti všech občanů bez výjimky, v zemi panovala stejnost a rovnost. Tu Hrdoš přišel k poznání své důstojnosti a chtěl, aby i jiní patřící váhu na ni kladli. Kdo stál pod ním, ten se

ovšem nesměl opovážít rovnati se jemu; ale toho měl nad sebou, toho snižoval a odpíral mu povinně úcty. Co mu bylo do pánů, on sám byl pán; co mu bylo do kněží, on od nich ničehož ne žádal, ano mohli býti rádi, když sám jim něco dal dobrovolně, desátku se zbaviv jakým takým výkupem. I nebude pryč jim líbatí více ruce, proč by to dělal, na svobodníka se to neschází a možná, že oni budou muset choditi k němu k řízení, stane-li se přednostou.

A přednostou býti, toho si Hrdoš nejvíce přál, myslí, že potom dosáhne ještě vyšší hodnosti. Největší sebláť ve vsi byl, peníze měl, sousedé znali jeho obratnost a schopnost a proto si ho v skutku za přednostu zvolili. Slíbil jim pod rukou, že jim dá sud piva darem, budou mítí všecky blasy a sud piva jim byl tak milý, že by mnohý za něj třebaš slouhu představeným byl učinil.

Hrdoš, jako nově zvolený přednost, dal si hned opravití dům. Jedníci mu prolámali největší okna do světnice, truhlář dělal rámy a měl poručeno, aby udělal zrovna takové jako mají v zámku a i dveře dveřím zámeckým se musely podobati. Brata se obarvila na černo, střecha se pokryla taškami, zahrada se obehnila novým plotem. Později si Hrdoš mimo světnici zřídil ještě dva pokoje, dal si je vymalovati a panství nábytek si do nich koupil. Saty též chtěl mítí slavnější a ačkoli v městského kroje zcela nepřijal, přece si vybíral látky vzácnější a dražší. Manželka z toho měla radost, že i sama milovala parádu a synové a dcery již

dávno zvykli si pochlábati sebe za vzácnější ve
rost. Ty již od měšťáků se nerozeznávali a hostám
jen scházely klobouky a byl by je měl každý za
flečinky.

Grdoš často chodil do města, měl co dělati na
úradě, chtěl nahlédnouti do trhu, vždyť zassel také
do hospody a třebaš pár zlatých tam utratil. Zindy
se spokojil se sklenicí piva a s chlebem, ale nyní
musel míti pečení a bylby se zlobil, kdyby se mu
na stůl nebyl dal ubrus a servít, a co ostatně u
pánů vídal. Piják sice nebyl, ale nutil se, aby udě-
lal rád větší, máje za hanbu, dáti si jen jednou
anebo dvakrát nalit. U hospodský by si ho pak to-
lik newážil, kdežto nyní vítá ho před jinými, jak
mile se ve dveřích ukaže, chystá mu místo a
pane a pane ho nazývá. Proto také někdy se pře-
bere, podnapije se, ale dává si pozor a činí si ná-
sílí, aby to na sobě nedal tuze znáti. Odchází pe-
vným krokem a newrávorá, až za městem na sil-
nici, kde ho nikdo newidí. Tak dalece se nikdy ne-
zapomene, aby rozum vsseděn propil, za to by se
styděl; k vůli většímu radu vssat přibá si tolik,
co myslí, že snese. Dvsssem si také pomáhá černou
lávou, ale to vždy neprospívá a stává se, že ho-
spodský a hosté přítomní se mu smějí, když moci se
chce udržeti v rovnováze a předce někdy v pravo
nebo v levo zaklopejtne. Divávají se za ním oknem
a nadávají mu hlupáků a bláznů, ačkoliv se mu
pánů a představených dost byli naříkali.

Tak i jiným lidem je Grdoš k žertu; newí
vssat o tom, neboť jest tak zabrán do své slávy,

že rošedtu počtu přijímá za pravou a upřímnou, co mu tu a tam rozdávají. Zvolášť žide si ho také předchází, opakuje ustavičně: „Pane Hrdossi, pane představený,“ když mu něco prodávají. A ou nestihuje jim mnoho, zůstají-li si jeho přízeň úlisností. Nesluffi prý se na pana Hrdosse, pana představeného smlouvati se o groš, o zlatý a kdyby to někdo jiný byl, bylo by to v pořádku a netrvili by se tomu. On mimo to zboží rozumí a jemu prý neopovazují se nabídnouti něco laciného, poněvadž by se to pro něj nehodilo. Dá jim tedy, co chtějí a oni ještě přilichotějí se k jeho manželce a k dětem, k panímámě a panu Josefowi a Francowi, k hodné Marině a hezké Bětušce. Odkoupějí jim také něco — třebaš po straně a za to jim řeknou, že v městě se jim newyrovná žádný synek a žádná dcerka, bytby byly sebe vznesšenější. Věří tomu ubožá a ubohé a tuze si na sobě zakládají.

Chlapci Hrdosšowi již nechťejí tovaryšiti s chudšími a nižšími chasníky, jenž jsou z domků, chalup a menších statků a ani řemeslníci jim nejsou dost dobří. Naučili se kovit cítarka a v neděli jako s cumlem v hubě po vesnici si s nimi vysílají a v hospodě dělají dým, že okolo svíček jsou kola jako okolo měsíce a hosté od jednoho stolu sotva dohlédnou k druhému. Děvčata také sprostšími pannám se vyhýbají a když hlavy vypínajíce po městě se za ruce vedou, litají jim na čepcích pentle a krajky. Matka s potěšením dívá se za nimi a myslí si, že ony asi nebudou sedlkami. Vdají se do města, vezme si je kupec, myslivec, sládek nebo náky úřed-

nít, a třebaš by přišly na statky, inu sedláci již nejsou sedláky a budou předce paníčkami. Způsobnost k tomu mají již lepší nežli ona. Říkají pozdravující bližního: „Dobře jitro, dobrý den, dobrý večer,“ ptají se: „Zať se vynacházejí?“ odcházejí se slovy: „Vělně se poroučím.“

Bláhová maticka plesá, že nabyly městských mravů, vidí a slyší to a má je za velmi moudré a vzdělané. Zevnějšek si arci drobet uhladily, ale uvnitř jsou horší než byly. Nadýmá je pýcha, toužejí po cti, opovrhují sousedy. Uni doma ani v kostele nesloužejí Pánu Bohu tak vroucně, ponížene a nábožně jako dříve. Pořád se obírají jen se sebou, se svými štaty, se svým stavem, se svou budoucností; vše připisují jen svým zásluhám a Pána Boha nepotřebují tak tuze jako jiní lidé.

Otec Hrdos přichází do chrámu Páně v neděli a ve svátek, zasedá si v pravo do první stolice, ale nepokropuje se u dveří svěcenou vodou, nepadá na kolena, aby se pokoril před Nejvyšším, nebere již s sebou růženec, nezpívá, nemodlí se, nýbrž vysedí mši svatou, nahne se, když se bije v prsa, ano již pochybuje, jestli bítí se v prsa i na něho se sluší. Na velké služby Boží víc nechodí, na požehnání také ne, průvodům posvatným ale bývá přítomen, poněvadž prý představení mají jíti hned za knězem jsouce světský úřad a jsouce na místě vrchností, jenž pominuly.

K svatě zpovědi přistupuje Hrdos jednou do roka a sice na zelený čtvrtek a přijímá spolu i svátost oltářní. Zase to činí k vůli svému úřadu a

nedbá na duši, žádá-li toho čili nic. Ona věru po Bohu mnoho netouží. Aniž neuznává potřeby, hlásiti se k Němu. To je pro nízký a sprostý lid. Pan Hrdosť dívá se na něj jako z výsoka a přimíchá-li se někdy mezi něj, chce aby se na něho bral zvláštní ohled a aby on z toho měl slávu a ne Pánbůh.

Tak i na veliký páteř jde k Božímu hrobu, aby nescházela jeho vzácná osoba. Jindy se přiblížoval k svatému kříži jako ostatní, zastavuje, modlí se, klesá na kolenu. Později pak s tím spěchal, přistoupil k Vykupiteli, políbil Ho a do stolice se vrátil. Konečně pozdravil Ho jen ze stolice nehnuv se z místa, že to ten a onen pán též tak dělal. Synové widouce, že otec zůstal seděti, zůstali pod křížem, zdrželi se po nějakou chvíli, pak vyšli ven, zapálili si dýmky a ubírali se domů. Dcery strojily se do kostela jako v jiný veselý den stojíce před zrcadlem, točíce a urovnávající si pentle a cípy. Ty kříži svatému vzdaly sice poctu způsobem obyčejným, ale srdce jejich k Pánu Jezíši se nepřivinulo jsouc marné a nemohouc pochopiti a pocítiti, že i pro ně umřel, aby je vykoupil od hříchu a nebe jim otevřel. Dny hříchu na sobě nenalezaly a nebe to jim samo sebou patří, že jsou Hrdosťové.

Jediná matka byla si ještě svědoma nedostatečnosti své a na paměti majíc všemohoucnost a velebnost Boží nábožným citům se oddala, když trvající v kostele widěla svaté obřady, zúčastnila se v nich a zapomněla na chvíli, či jest manželka.

Zvoláště na veliký pátel bývala pohruta, kolikráte nemohla se zdržeti slz a napadlo jí, že u nich předce snad není rošedko w pořádku. Ano pojímala jí bázeň, že by je mohl Bůh trestati; byla rošť slabá, nepomoznesla se k perwnému úmyslu a rošťebšši z kostela chtěla zase býti wíc než jsou jiní lidé a nad ně se wynáštěla.

Byli tam horliví a pokorní křesťané ze rošedch starů. Utíkali se k Pánu Ježíšsi Kristu, děkowali, odevzdávali se Mu, přednášeli Mu své prosby, k noboum Jeho kladli své mdloby a těžkosti, odříkali se hříchů, láskou Jeho rozníceni pláli láskou k Němu a lásku powzbuzowali w srdci k rošem swým bližním. Starický pan farář, mladý jeho kaplan křičili se skrousseně před wtěleným Bohem. Hospodářowé a hospodyně ležly k Němu po kolenou; mládenci a panny duffi čistou za obět Mu přinášely; newinně dítky se swatou hrůzou líbaly rány Jeho; každý chtěl míti účastenství Jeho wykoupení a sliboval, že si jej získá křesťanským životem. A w skutku a prawdě obcowali napotom mezi sebou jako bratři a sestry, patřili k jedné rodině, byli poníženi a toliko w tom slávy hledali, aby se zalíbili Bohu, wědouce, že rošedko jiné: důstojnost, statky, krása těla, i moudrost, žádné ceny nemá, leč napomáhá-li k dobrému. Hrdoš a rodina jeho a mimo ně ještě mnozí jiní posetilci zdráhali se uznati, že záwisejí celí na Bohu a že druhým lidem jsou rowní a jeu sebe a předností své časné měli před očima.

Rošť Bůh uložil dokázati zaslepenému muži,

že On jest pánem. I navštívil ho. Umřela mu dcera. Před smrtí vřelá vzdala se vší marnosti a pychy. Děkovala nebeskému otci, že alespoň čistotu srdce zachovala. Jiných pokleštů: nerozumnosti a nelaskavosti k lidem, pomluw a kletwet, srdečně litovala. Všecko musela opustiti a poznávala jasně, co s sebou vezme a kam se odebere. Pochováli ji. Brzy na to rozmnožil se w obci pád dobytka a Hrdoš největšší ztrátu utrpěl. Pať mu zase na wojnu odvedli syna. Neubráníl ho, že byl představený. Musel odložití své šaty, a dostal kabát stejný se synem podobným ze vší, jenž spolu s ním k vojenskému stavu byl odemzdán. Na tom ještě nebylo dosti. Vyšel u něho oheň a kdyby ho chudý nádeník nebyl upozorowal a hned neuhasil, bylo by mu vyhorelo stavení a celá obec mohla býti nešťastná. Nádeník ho zachowal a on posud zdřáhával se s ním choditi do kostela, že mu byl tuze sprostý! Konečně zimního času, když bylo mnoho ledu a kluzko, Hrdoš upadl, ubíraje se z města podnapilý a wyrátil si ruku. Dal si ji hned sice napraviti od jednoho zkuseného šafáře, ale špatně mu posloužil, neboť dvě neděle wytrpěl těch největších bolestí a pať teprw vezli ho k vyhlášenému w tom ohledu ranhojiči mnoho mil cesty. Musil se podrobiti novému léčení, mnoho se soužil a trvalo to několik neděl, než se s přivázanou rukou do šátku domů wrátil. Byl těžkomyslný. Kde stál a kudy chodil, pořád rozvažowal o svém osudu a i když rukou zase mohl włádnouti a pracowati jako obyčejně, nepustil jwě neštěstí z paměti a že

je naň Bůh dopustil, vždy více a více poznával. Z šel do sebe. V nastávajícím postě smířil se s Ním ve svátosti pokání. Již nečekal na zelený čtvrtek. Šel také k svatému přijímání. Vše vykonal z vnitřního pudu, ne z obyčeje a jen jako na úkazku a pak upřímně a pokorně sloužil Nejvyššímu Pánu uznávaje moc Jeho a mlobu a nestatečnost svou.

Přišel veliký pátek. Hrdoš také na kolenou se blíží k svatému kříži. Nepozoruje, nerví, vidí-li jej lidé, zabral se do hluboké pobožnosti, truchlí nad hříchy svými, jest si vědom nevhodnosti své a jen od Ukřižovaného očekává spásy a pomoci. Líbá Ho s pravým pohnutím a pak vzadu klečí pod křuchtou a jako z daleka rozjímá o Něm a dlouho se modlí. Již se nedá mysliti tím, co dělají jiní, učnější a vznešenější než on.

Tam nahoře ve výklenku, na kůru menším, jak se tam říká, jsou dvě paníčky, malý chlapec a malá dívka s nimi a dívají se dolů na lid pobožný. Přijeli v kočáře, lokaj seděl napřed, lokaj vzadu, otevřelo se jim lidu nepřístupné místo a obtud chtějí poctiti Spasitele. Mezi tu lůzu dole nebudou pry se míhati a jak by klesly na ten holý kámen a políbily kříž, jehož se dotýkala sprostá, sedlácká ústa! Dětičky jejich ovsšem poznávají i tu, že ony nepatřejí lidu a nesloužejí Bohu tím způsobem jako tento, nýbrž dívají se mohou na něj s hůry dolů jako na divadlo, které se tu promazuje — snad, aby jim ukrátil chvíli. Paníčky urozené objely, kočár hrčí, je ho slyšeti až k Božímu hrobu.

Hned na to přijedou jiné paní, také na kůr se odeberou a zrovna tak vzdají poctu Pánu pro ně uctížovanému jako vrchnost jejich.

Dole v stolicích mužští a ženské, jenž také se domnívají býti vznesenějšími nad obecný lid, dělají to jako páni nahoře: wytrvají chvíli divajíce se, pak jsou hotoví a z kostela vycházejí. Jest tu mlýnář, sládek, kupec a ženy jejich. Wzadu podepírá se na stolicí písař ze dwora a dlouhá trubka od dýmky wylízá mu z kapsy. Wedle něho stojí student, jenž tak v učenosti pokročil, že se stydí za Pána Boha. Lečdeš skrývá se člowíček, jenž chce býti oswícený a proto kolenou swých neskloňují k Wykupiteli pro něj umučenému. Widěti tu i lidi ze vsí, řemeslníky nepatrné. Chudý krejčí, světem prošlý švec, mudrc sedlák, wssični odepírají Bohu slusnou poctu. Tak působil na ně zlý příklad wzdělaných. Kdy asi přijde čas jejich? Smiluje se Bůh a narsstiwí je křížem, aby zbarwili se pychy a k Němu se obrátili? Nebo sami prawdu poznají a odřeknou se bludů? Kdo wí, co se stane. Jen ať není pozdě, až k poznání přijdou. Běda, nepřijdou-li k němu nikdy! Zahynou, že Ježíše nepřijali.

Sám si člowěk nepomůže. Jen Ježíš Kristus ho wyswobodí. Proto nebuď pyšný na sebe a podej se Mu!

Hrdoš se mu poddal. Celá rodina mu na potom sloužila, jak se na křesťany slusí. Již si nezakládali na věcech, jenž nemají stálosti, nýbrž wážili si ctností a zásluh pro nebe. Přednost, jim příslusící pro rozdíly we světě, zůstala jim a wíc je

ctíli jiní, že sebe mñ ctíli sami. Pro posetitou čest a chválu ve světě Hrdoš již ničeho nedělal. Zemu od té doby záleželo toliko na cti Boží a na cti před Bohem. A té dosáhl, jak dobře rozum lidský smí a může toho posouditi.

II.

Jsou křížové dni, na věži se dalo znamení, že všech domů vycházejí lidé a pospíchají do kostela, aby byli přítomni průvodu do polí a modlili se k Bohu za úrodu zemskou. Tu jde hospodář se synem, tam hospodyně s dcerou, tu starý výmínkár, tam výmínkářka, i čeledínové dostali dovolení zúčastniti se ve veřejné pobožnosti a školní dívky konají ji spolu v páru krácejíce před ostatním zastupem. Není v ten čas příliš napilno, ačkoliv se práce nalézá dost, která s prospěchem by se mohla konati. Však prospěch, který vychází z požehnání Otce nebeského, jest nesmírně větší, jest pravý a skutečný a proto lidé víc o tento dbají nežli o užitek, který jim bez toho neujde, přičinili se jindy dle možnosti.

Jen ze stavení souseda Houžvičky nikdo nevychází. Brata jsou zavřena, na dvoře se chodí semo tam, do kostela muž ani žena, syn ani dcera, pacholek ani děvčečka se nestrojí. Je ráno, je záhy. Hospodář ještě leží v posteli, ačkoliv nespí. Nařizuje, co by se mělo dopoledne a odpoledne dělati. Na křížový den, na průvod v polí si nezpomene. Z zmíní se mu o tom manželka a praví: „Což nepůjde nikdo na procesi?“

Odpoví jí: „Kdo by šel? Já nemohu, ty nemůžeš a druzí také mají práci. Zmaří se hned celý půl dne. Ve čtvrtel je zase svátek. Mzda se chaze musí platit, jíst se jí musí dát, ať pracuje nebo nepracuje. A na děti nestačíme kupovat. Ten chce kabát, boty; ta chce sukni, plínu. Kam bychme přišli, kdyby nemydělávali? Já bez toho nevím, kde mi hlava stojí. Jest tolik platů, že už to nevydržím. A dluhy také máme.“

Houžvičková myslí, že by předce někdo do kostela měl jít, alespoň k vůli lidem, kteří rádi pomlouvají. Ale muž jí odbyde slovy: „Když je chlapec ve škole a půjde s nimi! Když už někdo má zahálet, ať zahálí on. Už bychme ho potřebovali doma, že nám ho ale pořad berou, živíme ho věru zadarmo.“

Matka vyšla ven a oznámila domácím vůli hospodárowu. Tito zlobí a vadí se, že jich zdržují od služeb Božích a vlastní syn Wávra brumlá: „On hlídá trublu a chce, abychom se dřeli jako koně. Jestě nemá dost a nebude mít dost, kdyby třebaš pro tovary ani vítko nemohl zavřít.“

Čeledínové si stranou vypravují, že oni v takovém domě nebudou sloužit, kde sotva v neděli a ve svátek mohou jít do kostela a kde se mají být než psi, dostávající k jídlu, čeho i žebráci nechávají státi. Kdyby nebyli povinni zůstat až do vánoc, šli by hned pryč a ještě se nestalo, aby u Houžvičků děle kdo vydržel nežli rok. Ano pochybují, dá-li se k nim ještě někdo a dá-li se, bude to taká plěwa, která se už nikde nepřichytíla.

A jest tomu v skutku tak. Houžvička je str

blít a nepteje nikomu ani sobě, čehož k slusnému žiwobytí jest zapotřebí. Ví se o něm, že má peníze, ano mnozí ho pokládají za boháče a hádají, že má poklady v truhle za postelí. Jest silná, dal si ji hodně stowati, zawírá ji na tři zámky, jeden jest v prostředku, dva se zawěšují po stranách a wnitř na wíko si přibil zwonec, aby ho probudil, znamení mu dal, kdyby ho někdo chtěl snad oloupiti. Proto také truhle rád bývá na blízku, hlídává ji, ráno se těžko loučí s postelí, večer po ukončení práci hned si líhá, v noci pořád se budí a sahá po wíku, není-li otevřené a ve dne zdává se mu, ať je doma, na dvoře nebo wenku v poli, že zwonec zazněl a někdy se nemůže zdržeti a běží, aby se přesvědčil, zdali se mu na peníze někdo nedobývá. Má je na mysli, kde stojí, sedí, chodí a nejwětší potěšení jeho jest, díwati se na ně a sem tam je překládati. Když je sám, wyndá si je pozorně, nahlídně, nic-li neschází, rozděljuje, kde co má, do starých pytlíků a punčoch a až na dno pod šaty a za prkna to ukrývá. Nikomu ani manželce nepowídá, jak jest bohatý, ba on by to wěru nemohl říci, kdyby třebaš chtěl, neboť si to ještě nikdy dobře neseřadil, jen o počet dwouzlatníků, zlatníků a půlzlatníků, dwadecetníků a desítníků se staraje. Banknotky také jen rozvrhuje na desítky a pětky a mnoho-li wše obnáší dohromady, to slabá hlawa jeho ještě si nerypocítala. Hodně toho je v každé případnosti, to je mu známo, ale předce nemá dost, nhybř uštwicně nařká a stýská si a potajmu k starým pokladům přidává nové.

Houžvička je nešťastný, když musí platit a vyhýbá se tomu, pokud může. Daně vždy odvádí poslední, rýchtář ho o ně opět a opět musí upomínati a již několikráte dostal vojáka, že zůstal dlužen. Čeládka také těžko vydobývá si od něho mzdy, mezi rokem jí nerybá leč co musí, brání, smlouvá se, nemůže, nemá, sotva několik grossů pro ni sežene. Ostatní podrží za sebou a mnohý už dávno od něho odesel a ještě není zcela vyplacen. Proto jen ta nejhorší chasa bere si k němu útočiště a on jí mnoho nepřijme, že všecko skládá na syna, na dceru a na manželku a chce aby oni sami se lopotili.

Manželka a dcera v skutku se zvedly po otri a desetkrát obrací krejcar než ho vydají. Na štaty nepadne u nich mnoho, neboť matka nosí jen staré kanafasty a dcera leda si vezme něco lepšího na svrčky a ostatně se spokojí třebaš s hadry. Špíny ovšem na sobě mají dost, neperou, že jest škoda mydla a nadarmo by suťně a plíny trhaly a dřely. S jídlem se obydou leciak, nešťáky se ani plesniviny a otec si z toho také ničehož nedělá, spolehá se, že víc prodá, když miň vyjde a máslo a vejce obnášejí hořyně. Žebrák buďto nedostane nic anebo mu dají kůrku, již nikdo z nich už nemohl zkousati.

Však žebráci k Houžvičkovům už ani nejdou, vyhýbajíce se jejich stavení a povídajíce si, tam že se ještě nenasytili. Potká-li někoho nešťastí a musí-li pomoci hledati u Houžvičku, špatně pochodí, a obyčejně bývá odbyt, že oni sami jsou v nesnázi.

A věru by tak mohl souditi, kdo si porovímne

jejich hospodářství. Nic není v dobrém stavu, střechy jsou děravé, dobytek špatný, hospodářské nářadí se rozpadává, z vrát jedno prkno se ztrácí po druhém a po celém dvoře rozházen a roznesen jest hnůj, že ho nikdy nerozváží leč z hlavní hromady.

Můžeme si pomyslet, jak rozdělovají role a je jisto, žeby ještě jednou tolik jim vynášely, kdyby se jich někdo pořádně ujímal a nelitoval nákladu na jejich zlepšení. Však otec pořáb by jen bral a nic nerozdával, všeho necháváje jak to je, aby nemusel kupovati a platiti.

Zcela jiný jest syn jeho Wáwra. Stará se, aby měl na útraty, nespí jako ostatní rodina, nýbrž vyhazuje peníze, jakmile k nim přijde. Lakomství otce mu právě naopak působilo na syna. Je mrhac a aby měl k tomu prostředky, vsselijak si k nim dopomáhá. On se nehrozí podvodu ani krádeže, bere otci obilí, odnáší je z pole, ze stodoly, ze špytky a dává je za fattu. Pať žito jest wesele, kouří, pije, chodí k muzikám, sedí w hospodě a otec myslí, že spí doma w komoře. Sám nejde nikam, nepřije si ani žejdlík piva a přes noc by nikde nezůstal, kdyby ho pálili. Jak pak by mohl opustiti truhlu a vydati ji w nebezpečství!

Žestlíže kdo, tak jistě syn přeje si, aby se mu do truhly jednou dostal, a neschetník wěru se chystá, že to učiní. Otec toho arcíť netuší, myslí, že Wáwra o jeho bohatství newí a když na něm nechce peníze, je spokojen a neptá se na jeho potřeby. Ani žena ani dcera mu o nic neřikají. Ty také sbírají pro sebe, kde se co dá sebrati a matka prý má svou

zvláštní posladníci, již před mužem strýwá a chrání jako on svou před ní. Wáwra ji přepadl, když na svou ruku prodávala a když ona přisla na něj, musela mlčet. Ano když nemá a není odkud vzíti, jde na matku a vynucuje z ní, co chce utratiti.

Jest to smutně žítobytí u Haužwičků. Důkazů lásky a bázně Boží a pravé nábožnosti nadarmo bychme u nich hledali. Haužwička se modlí, modlí se doma i v kostele, ale jeho modlitba je slabá, roztržitá a obyčejně jen tenkrát k většší vroucnosti se pozdvihuje, když na Bohu žádá, aby mu zachoval, rozmnožil a před zloději zachránil peníze. Často rošťak vyhýbá se službám Božím, aby peněz nenechal bez stráže. Z jeho rodiny poroždy musí někdo býti doma. Jsou pryč zlé časy, lidé kradou, dobývají se do truhel, musí se dáwati pozor, aby se k nim nedostali, třebaš tu ničeho nebylo, co by stálo za odněsení. Proto také si drží psa, krmí ho, poutá ho k sobě, lichotí se k němu, uci ho hlídati postel a truhlu. Z míwá radost, když na přichozí hodně štěká, žene proti nim, k posteli, k truhle jim nedá přikročiti. Zde-li pryč, pes zůstane ve světnici a nehyne se z místa, až se zase vrátí. Zvlášť proti Wáwrowi jednáwá nepřátelsky, jakoby věděl o choutce jeho na truhlu a chtěl ho zastrassiti. Nadarmo si ho předchází, on mu předce newěří a když je s ním ve světnici sám, protiwí se mu, jestli o postel neb truhlu jenom zawadí.

To Wáwru přiwádí na rozličné myšlenky a pes ho tak říkajíc vybízí, aby se s ním pustil o truhlu do boje. Dlouho odkládá, až konečně po-

kušení nad ním svítěží a on na otci zamýšlí spáchat krádež. Vymlouvá se ve svědomí, že nevezme nic cizího. Pátrá přý mu tak dobře, jako otci, co je v truhle, jednou by mu to bez toho připadlo a proč by tak dlouho čekal, když mu otec dobrovolně nemydá ani greffle. Potřebuje právě na vyražení, prohrál v kartách, je dlužen v hospodě a u žida a namlouvá si neschytnou osobu, která na něm ustavičně žádá peněz. Musí tedy si opatřit zásobu, aby všude vystačil. Zlí tovaryšští jej nutí. Je již ke všemu odhodlán a při první příležitosti stůj co stůj chce se dobýt do truhly.

Nastaly velkonoce, přišel svatý týden, koná se velký pátek. Houžvička by radši zůstal u svých peněz, než aby šel k Božímu hrobu, ale bojí se, že by ho lidé pomlouvali a že by ho Pánbůh snad trestal, kdyby ani v ten den ke Kristu Pánu se nepřihlásil. Dřívem zase myslí na peníze a však bojí se trestu, aby snad Bůh mu statkův neodňal. Zde tedy do chrámu, vzdává počtu svatému kříži, líbá Toho, kdo na něm pni a srdce — má doma u svých tolarů. Ty jsou jeho bohem, jemuž se klání, jež miluje. Vykoupení Kristova neváží si, ano láska Kristova se ho ani nedotýká, je tvrdý, tupý, vězí ve tmě, nežádá si očištění, posvěcení. Wykoná zevnější pobožnost, spasení však se nezúčastnil, s nepravostí svou pospíchá domů, jakoby ho zlí duchové hnali.

U Houžviček mimo Bávrů nikdo není ve stavění. Čeládka je v poli s domácí dcerou, matka s otcem a se synem štolákem mešká v chrámu Páně.

Nesťastník zapomenuť na svätý čas a chystá se k provedení skutku ohavného. Vstoupí do světnice, nesa nebožez, sekeru, dláto, prázdny pytel, opálku s kamením a píštěm. Z chce truhlu odšťrkovati, ale pes mu nedá a musí ho vyhnati von, než na ně sáhne. Vyje, skučí u dveří, dupá na ně předními nohama, hryže, kousá je ostrými zuby. Wávra zatím truhlu si obrátil, wyndává wzadu prkno, tlúče do něj, seká, řezá, piluje, až pustí a on do truhly díru má hotovou. Čerstvě vytahuje pytlíky a punčochy s penězi, napřed jeden, pak druhý, ještě nemá dost, najde třetí, také ho vezme, proč by tam nechal čtvrtý, patý, vsse se mu hodí a myslí si tím přilepšřovati po celý život. Čhtěl na počátku jen částky otcových peněz se zmocniti, ale nyní před očima je máje pořád si vybírá, až nezbyde nic a konečně nechce, aby něco zbylo. Pytlíků a punčoch nemůže potřebovati, i wyprázdnil je do pytle a dal do nich píšťu a kamení, aby byly těžké a zase na místo předešlé je uložil. Máje hřebíky, přibíl prkno, jež wylomil, truhlu přistrčil ke zdi, stojí zrowna tak jak stála, zadní stranu není widěti a nikdo neuhodne, že w ní někdo byl. Pak nástroje a peníze w pytlí wynáší von a jest odhoblán psa zabiti sekerou, jestli se mu protiwí. Tento ale mine ho, když otwře, běží ku truhle, očuchává ji a za zlodějem se pustí. Již jest wenku, zawřel a pes nepoťojně obchází truhlu, štěká, wrčí, a když si nemůže pomoci, ulehnuť a poslouchá, co se děje na dwore.

Zloděj wessel do stodoly, přešel přes oploteľ do párně, wykopal si tam jámu, wysypal do ní

peníze, zaházel ji a roštíim ji přikryl, které tam po zemi leželo, byroffi pod obilím již roymláceným. Než se někdo wrátil domů, byl již dávno hotow a když otec s matkou a s mensším bratrem přicházeli, widěli ho z cesty, an prokopává na louce strouhu a otec se mrzel, že z domu odesel, ačkoliw měl prikázáno hlídati ho. Z zastawil se u něho a wytykal mu, proč se od stawení vzdaluje, když ničo jiný není doma, ale on se na něj obořil řka: „Čeho pať wám tam budu hlídat? Wčera teprw jste mi powídal, že nic nemáte, když jsem na wás chtěl pár zlatých.“

Nechal ho tedy, pospířil za ženou a za chwili již stál we své swětnici. Wes rábil neobyčejně, škákal na něj, škákal na truhlu, kručel, wen wybíhal. Musel si toho porořimnouti, ale zámky byly w porádku, wíkem se nehnulo, neměl žádného podeřzení. Předc ale rád by do truhly nahlídl. Wšak přišla domů čeládka a odložil to až na odpoledne. Wsa widěl, že žene na stodolu. Podíwal se tam a nebylo možná, aby tam byl někdo schowán. Z nechal ho, mysle, že honí snad myš nebo kočku.

Odpoledne šel Wawra do kostela a neschetník také se přiblížil k swatému kříži a poctu vzdáwal Ježíři. Běda mu, že w srdci nepocítil žádné lítosti nad zločinem, jež ráno byl spáchal, a že ho nechtěl naprawiti! Přál si, aby ho lidé proto, že klecí pod křížem, měli za lepšého, než w skutku jest.

Zatím otec doma prohlíží truhlu, ahle, píseř a kamení ho nemýlí, hned poznává, že jest okraden, a dá se do křiku. Přiběhne žena, slyší, co se stalo, a bojí se o rozum mužůw, widouc, jať diwoce si po-

činá. Báli se na zemi, trhá si vlasy, přeje si smrt, nedaje se ani utěšiti. Vyběhl na dvůr, vyskočil na náves, celou ves svolal a lomě rukama a pláčy povídá, že se na něm spáchala krádež. Ptají se ho, kde co měl a mnoho-li tam měl, a on běduje: „W truhle to bylo, a bylo toho mnoho.“

Nedávno byl soused jeden w nesnázi a chtěl si od Houžwičky vypůjčiti peníze. Nepůjčil mu nic, ačkoliv ho pro Boha prosil, aby se nad ním smiloval a peníze mu na statek chtěl pojištit. Nemá prý, pravil, a nyní wyznává, že měl, a uklazuje pytlíky a punčochy s kamením a pískem, jenž byly plny peněz. Soused, jehož byl odbyl, jest tu také a nemůže se zdržeti, aby mu neřekl: „Widíte, Houžwičko, nechtěl jste mi půjčiti a u mně byste byl měl peníze jistě.“

Wšickni se diví, že jich měl tolik, sstuchají se a povídají si: „Do těch žoků toho wesslo!“ Ačkoliv hádali, že má zásoby, předce jim nenapadlo, že jsou tak velké a Houžwička stojí před nimi co lhář, co neútrpný a nemilosrdný člověk a víc se nad ním zlobí, než ho litují. Ano, mnohý mu neskutěsti přeje a praví: „Je jedno, ať má poklady nebo nic, bez toho mu neprospěly ani jiným, že jich nechal ležeti w truhle.“

Prissel z kostela syn, otec se s ním wadí a dává mu winu, že byl okraden. Proč nežádal doma a nehlídal jeho truhlu? „Wždyt byla prázdná!“ namítá syn. „D nebyla,“ volá otec, a syn mu odpovídá nerwle: „Wždycky jste to říkal, a nic jste nám nechtěl dáti.“

Jde po svých, o otce se dále nestaraje. Však tomuto projebe hlavu myšlenka, žeby snad sám syn se mu pomstil. Vyhledá si ho a prosí: „Jestli ty jsi to rozal, dej to nazpátek. Vyplatím ti, co budeš chtít. Pomysli, že je to zlodějství.“ Spáchal jsi krádež na otci. Sedmé přikázání praví: „Nepokradeš.“ Bůh tě bude trestat. Ono se to progradí a ty přijdeš do kriminálu. Já nic neřeknu. Vrať peníze a nemusí o tom nikdo vědět.“

Nerazal prý nic, a nevrátí nic, nad to ještě vyplísnil otce, že ho má v podezření a přísně si to zapověděl. Otec jde na matku, aby ta mu domluvila, ale ona také ničeho neporídila, a Bára Kleje, že to pohanění nebude trpět. Nechají ho tedy, a otec hledá v domě, venku, po vsi a úřad mu musí pomáhat. Nepřisli na žádnou stopu. Z nastal večer, a Houžvička pozdě v noci na lůžko ulehnu. Dřívem nespí, ale vzdychá, naříká si, modlí se, přemýšlí. Pes je dole na zemi, pojednou se zdvihne, vrčí, chce ven, a hospodář ho vypudí. Zamíří na stodolu, štěká, je rozvzteklý; Houžvička otevře dvířka, pustí ho tam a vejde za ním. Pes přestocil oplotek, chytil někoho, jest slyšeti „psí,“ držeji, perou se; Houžvička také přelezl, a spěchá psu ku pomoci. Z jisté jedná se tu o jeho poklad! Proto nezná bázně a života si nerváží. Ze tma, vrhne se na člověka, jenž zápasí s psem, tlouče, strábá, strčí ho. Tento se brání, rád by utěl, ale nemůže, cítí v noze zuby psomy, do tváře se mu zaryly nehty Houžvičkovy, teplá krev mu teče po těle, musí si pomoci, sic s ním bude zle, strká od sebe protivníka,

Kopá do něho, sbírá otlesky, píchá, bije jimi, brzy je nahore, brzy dole, wálí se w rossi, až ránu dostal do oka, vykřikl a vzdal se, volaje: „Já jsem to, pusťte mne a zažente psa, ždá je mi, že jsem přišel o oko.“

Jeť to syn, potýkal se s otcem, a nyní oba dva leží wedle sebe seprání, rozedřeni, w krvi; jeden myslí, že ztratil oko, druhý má nakousnutý palec, boule w hlavě, modřiny na těle, slabotou a mdlobou nemohou ani powstati a těžce oddychují, hečají, sténají nad místem, kde w zemi zakopány jsou nešťastné peníze. Otec o nich newí, ale ptá se ne-
dbaje na bolesti: „Kam jsi je dal, kde jsou, co zde děláš?“ A dokládá: „Ty je máš, a newydáš-li jich, budu wolat a swážeme tě.“

Syn mu odpovídá: „Jsou pod wámi w zemi a uděláte dobře, když budete mlčet, bez toho jste mne učinil mrzákem!“

Wstana, wleče se k oplotku, sotwa že přelege. Pes by ho honil, kdyby mohl, je napolo zabussen, kničí a Wávra bez překážky dostal se ze stodoly. Ze nedaleko studně, vyhledal si ji a studenou wodou umýwá si obličej, wytírá si oči. Pak wezma si putnu wody s sebou, zalezl do komory, kde má postel a tam až do rána w bolestech se chvěje.

Otec na posladě swém wyležel, wyseděl, až se rozednilo; hrabal prsty, aby ho odkryl a přesvědčiw se, že tu je, hlídal ho s psem a než se někdo w domě probudil, odnesl si ho do truhly. Bylo mu žle, nepověděl ani ženě, co se stalo, a ta ráno sama widěla na swě oči, jak strašně je zohawen.

Ještě víc se lekla syna. Byl celý zateklý a chtěl nechtěl museli povolati lékaře, aby se jim rány nezánitily. Jak k nim přišli, nechtl jeden ani druhý, vymlouvajíce se, že je to potkalo, když dělali dříví. Houžvička to synovi tak byl napověděl schválně ho navštívním a lékař a celá ves se s tím spokojili, ačkoli tomu neměřili. Nežaloval ten ani onen, a proto nebylo přičiny zatřociti proti nim.

Otec se spíš vyhojil, ale palec mu zůstal chromý a syn v skutku přišel o oko. Byl v takovém nebezpečí, že musel býti zaopatřen a při té příležitosti nejen on, nýbrž i otec šel do sebe.

O penězích se již nemluvílo a lidé, ptali-li se po nich, dostali za odpověď: „Potkalo nás větší neštěstí, než je ztráta peněz a běda, že se nedá napravit.“ Nemědělo se tedy, mají-li je čili nic a rozličně řeči se o tom roznášely.

Houžvička po wellnoci také přistoupil k zpo-
vědi a vyklonal ji tentokráte s větším prospěchem nežli jindy. Byl velmi malomyslný, poznával za-
slepenost svou, rmoutil se nad hroznými následky jejími a chtěl se polepsiti. Těžko mu bylo odtr-
hnouti srdce od mamony, ale s pomocí Boží nad sebou zvíťazil. I počal moudře se chovati. Dpra-
vňoval dům, stavěl, pokrýval střechy, vzdělával
pole, kupoval nové hospodářské nářadí. Žena mu-
sela poslechnouti a ráda poslechla, vědouce co se stalo,
a chuděho již nepustila bez almužny. Ano jedné
nutně rodině pomohli wellou obětí a napotom či-
nili dobře, kdykoli toho žádala potřeba. Ubozí
učili se teprve v pravdě Bohu sloužiti. Od té

doby dbali více na modlitbu, na služby Boží, než držovali od nich dítek ani čeládky a nemyslíli, že je škoda času, který v kostele stráví.

Houžvička do roku čtyřikrát přijímal svátost pokání a svátost oltářní, syn to učinil s ním, smířili se, žili v lásce a oba říkali, jen velikého pátku kdyby se mohli dočkat. Dočkali se ho a tu spolu šli k Božímu hrobu, klečeli před svatým křížem a prosili Ježíše, aby jim prominul, čím wolni na ten veliký den se proti Němu byli provinili. O, líbali Ho zajiště s jiným citem, s jinými úmysly, s jinou vroucností! Otec se odřekl lakomství, syn marnotratnosti, zanechal hříšného tovaryšstva a tak dokázali oba, že právě jest jejich pokání.

Vše to u Houžvičků jinaké vypadá. Peníze se vydaly až na tu zásobu, již každému třeba pro budoucí možné nehody, děti se webly k Bohu, spojowala je láska, otec se synem měli na sobě stálá znamení, jenž jim na minulost nikdy nedala zapomenouti. S káli se ustawičně a jeden druhému vyhrožowali křivdy. Wávra se stal hospodářem dobře zřízeného statku a rodiče jsou u něho šťastni na výminku.

III.

Mnohá obec je tak šťastná, že obywatele její váží si počestnosti zakládající si na čistých mravech, dobrém jmenu a dobrých příkladech. Manžele a manželky zachowávají swatoswatě wěrnost, již si přislíbili, cizoložství jest jim ohavností, již

jen dle jména znají. Za v obci nemá místa a veřejnému soudu, všeobecnému oporuzení by propadl, kdyby se jí dopustil. Mládenčí a panny chrání nevinnost, aby jí neposkvrněnou dochováli do stavu manželského a stane-li se, že některý anebo některá nad svou ctí se zapomněl, již nic neplatí v společnosti chasy poctivé, všudy ho stihá hanba, pokazil si štěstí života a nezbývá mu leč pláč nad pádem a pokání podal společnosti.

Je-li možné, tlačí se na to, aby mladí hříšníci vstoupili spolu v stav manželský. Tak jediné lze napravití zlý skutek, jež pak muž zcela smazati toliko kajícní a neuhonný život. Dvořem že i tu ještě zbývá smutná upomínka, když musejí vyznati, že prvorozené dítě jejich bylo nemanželské, i toto samo se za to stydí a rodiče až do smrti snášejí kletbu, že svobodní přestoupili příkázání: „Nesefmilníš.“ Však pády takové v obci pořádně bývají řídké. Každá panna již napřed ví, co jí očekává, kdyby poklesla. Matky to často a často představují svým dcerám, chránice jich zlé příležitosti a že není chlipných pokušitelů a nesvědomitých svědků, neuvádí se nikdo do nebezpečství a snadněji nad sebou bdí. Jestliže v cizině dívka některá služebná v hanbu se vydala, považuje se za poběhlíci a doma ji stihá porušení. Ano vsada jí nerada přijímá a trpí, aby zlý její příklad a snad i lákání nebylo k závadě jiným.

Kolikrát je tomu v skutku tak. Mládenec nebo panna, jenž ve světě ztratili stud a životu mrzkému, bohaprázdnému zvykli, nechtějí se odčelnouti mržce rozkoše a vyhledávají nepravosti, jenž se zprzněnému

tělu jejích staly potřebou. A bohužel, jediná talowáto omce prassiwá nalazí často celou obec. Již wssetečný pohled její jest pohoršlivý, oplzlá slova její jsou jedem, mrzké skutky její jsou smrti newinné duši. Třebas by i na počátku se měla w osflivosti a nenávisti: břích, jemuzto slouží, předce wzbudí žádost w mnohém nepozorném srdci; wrhne se jeden do propasti, s ním i druhý, pak jest peleš w obci založena, koukol nasyt a brzy se zmůže, nebudou-li pastýři duchovní, rodiče, hospodárowé plniti powinnosti a nepostawi-li se na odpor nastávající mrawní zkáze.

We wesnici, kde žil lašomec Houžwička, nebýwalo slyšeti, žeby panna křesťanská tak hluboce klesnouti mohla, aby si ze cti nic nedělala a wydávala se za bezbožnou nuzdu neschetníkům. Pocházelat od tud Dorota Nesswarowa, dcera mistra ssercowského, jenž dlouho chodil po světě a wsseličemu se přiučil, co jej rozwišlalo w swatém náboženství. Stal se mudrcem, chlubil se, že nepotřebuje Boha, newěřil prawdám nebeským, trostuje se na swůj rozum. Tím, jak říkával, poznal, že učení kněží jest klam, že pešlem jen strassi hloupé lidi, že zpowěd jest jejich wynález, púst zbytečné břemeno, modlitba marná a nawssťwowání chrámu Páně ztráta času. A hle, on času tak pěkně užíwal, že z cest swých wrátil se skoro co žebrák a ničehož si nepřinesl leč waš prázdny a w řemesle také nebyl wycwičenější než jiní, jenž wíre swaté žůstali wěrní. Předce ale něco si wyžískal, co jiní domů s sebou — nepřiwedli. Byla to žena, nebyl s ní wšak ještě oddán a když se na to tlačilo, aby se oženil, sice jinak že s ní obcowati nesmí, podro-

bil se vůli duchovních a světských představených, aby prý od nich měl pokoj a vstoupil se svou pobýlicí v starý manželský. A ona, jakoby mu z oka vypadla, zcela se mu podobala. Byla prostouřeká, nestydatá, bezbožná, posmívala se nábožnosti rovně jako manžel její.

Z takovýchto rodičů posla Dorota Nesswarowa. Nesslyssela od nich nic dobrého, newiděla na nich žádně ctnosti a již v mládí se u nich strž na strž pokazila. Z štolu měl pan šwec za zbytečnou věc a dcery své do ní nepošýlal říkaje, že on si ji sám wycwičí. Wycwičil si ji bídniř a když dorostla, utekla mu pryč do světa, kde prý, jak otec povídal, bezlá ženská snadno přijde k štěstí a má se dobře, umí-li se mužům zalíbiti. Z doufala, že toho dowede a pohodlí a hojnost we světě byly ji milejší nežli bída doma.

Není známo, jak se Dorotě we světě dařilo. Po letech přihnali ji šupem a nařídili, aby se nepowážila více do města odejiti. Otec byl nebožtík, matka se živila almužnou a dcera hledala jiných wýdělků. Nalezla je, neboť tu bylo několik wycwičenců po otci a ti se spolčili a — kradli. Nesswara sice nebyl zloděj, ale jeho mudráctwí zbawilo je wíry a tudíž i poctivosti, že se konečně oddali na zlodějství. Když nebylo hříchu, proč by těžce pracovali, mohouce jiným wzíti, čeho tito mají hojnost a jim se nedostává! Dřosem je stíhaly úřady, podléhali soudům a trestům, ale ani tu netrpěli hladu a i we wězení žili na cizí útraty. Wždy tam některý z nich byl, wyseděl si svůj čas a pak

se ohlížel po nové krádeži. Ve dne toulali se po hospodách, spali, hráli, pili, jedli, v noci hýřili aneb se radili a domlouvali se, kde by se loupež náka dala vykonati. Budto se jim podařila anebo nepodařila, byli na všecko připraveni a o to, co získali, se dělili. Je z většího dílu byli svobodní, hodila se k nim taková osoba, jako byla Dorota a rádi ji přijali mezi sebe. Bydlela u matky, strojila jim, přišli se k ní najíst anebo jim jídlo donesla, kam si poručili. Dbyčejně pak s nimi také hýřila v hospodě.

Ž seznámil se s bezbožnými těmito muži mladý Houžvicka, navštěvovaval také hospodu, a společnost jejich se mu líbila, že byla hodně veselá. On se jim také líbil, že byl syn sedláků a to jim ho činilo ještě milejším, že byl otec laťomec a měl schované peníze. Již dávno po nich toužili a stálo je to mnoho hlavy lámání, jak by mu je odcizili. Wávra jim v tom měl býti nápomocen, třebaš newědomky! Proto dali si na něm záležeti a do své společnosti ho lákali. Je byl doma nespokojen, šel rád mezi ně a že otce nenáviděl, rád slyšel, když ho proti němu nawáděli. Doufali totiž, když on mu peníze ukradne, že jim práce uspoří. Budto mu je zase vezmou vyspehovawše ho, anebo je prohraje v kartách a utratí s nimi v pivě a kořalce. Zvláště pak Dorota si ho nadcházela a on v opilosti v skutku se k ní naklonil, žádaje, aby jen jeho se přidržela a chtěl se jí hojně odměniti. Wšak čím? Peněz neměl, na šýpce se právě nic nedalo vzíti, že tam už nic nebylo, hospodskému byl dlužen, ta-

báčníkovi a židovi těž a ztráta w kartách se ustatně množila.

Utíli jej, aby si pomohl, jak může. Je prý blázen, že snáší nedostatky. Vezme ze svého, co vezme. Může se míti dobře. Otec zase uspoří!

Dni sami ku krádeži se mu ještě nepřiznali, aby jim více důvěřoval a nemohl proti nim vystoupiti. Už sami na něho budou míti důkazy, pak se ho nepotřebují štititi a on jich musí chránit.

Když se u Houžvičků stal pokřik, že byli okradeni, zlodějové hned věděli, kdo se jim dostal do truhly a rádi by se s Wáwrou byli sešli. Mnozí lidé arcit hádali na ně, ale oni se tomu směli a bezpečně čekali na vyšetřování. Dorota se již těšila, že nyní plnými rukama bude bráti a přála si, aby již byly swátky. Však zatím se u Houžvičků něco přihodilo, co na zmar přivedlo vředu jejich nadějí.

Wáwra stonal, řeč o krádeži utichla, bylo patrné, že otec k ztraceným penězům zase přišel. Žak se to stalo, nebylo jim možná vyžpytovat, aniž se dopídili, jak Houžvička se synem tak přebrozně byli poraněni. Napřed se arcit domýšleli, že se spolu setkali nepřátelsky, když se ale přesvědčili, že jsou k sobě laskaví a nečiní si vzdorů aniž jakého protivensství, zůstali w nejistotě a spolehali se na Wáwru, že z něho pravdu vytáhnou. On ale, když mu bylo zase dobře, se jim vyhýbal, nessel do hospody a nic s nimi míti nechtěl. Dorota se již nadarmo o něho pokoušela a widouc, že dělá, jakoby ji neznal a o peníze se s ní neděli,

ano že jich nemá, litovala skoro, že se tak tuze zdráhala vejíti s ním v blízkší známost a srovnání, nyní by mu mohla vyhovovati a nutila by ho, aby jí vyplatil nákou náhradu.

Neslechetní společníci Wáwrowi nemohouce z něho jiného zisku mít, žádali aspoň, aby jim dal, co prohrál s kartách a co jim byl dlužen, a on si to v skutku vyžádal na otcí a vyrovnal se s nimi.

Dorota byla nerada, že o Wáwru přišla. Že si jí nemezme, to ovšem mohla a musela vědět. Ale jí by se bylo lépe líbilo věsti s ním život hrůsný nežli s padouchy a bezbožníky, jenž nikde a nikdy nebyli jisti. Ž ona s nimi často bývala stíhána. Když se jim zle vedlo, snášela také bídu; když seděli v žaláři, sotva se uživila berouc matce, co si vychodila zebrotou. Však lidé jí málo dávali, že skrýše poskytovala zlodějům a dceru měla bezbožnou. Dě byly v obci nenáviděny a trpěly se tam, že nebylo možná, pryč je vypudit.

Wáwra Dorotě povídal, že jí má rád. Na to si ona nyní zpomněla. Vidíva ho, že chodí do kostela, modlí se, poslouchá slovo Boží, slouží Pánu Bohu. Snad by se jí zase naklonil, kdyby ona podobně činila? Ž chce to činiti, ale jen na oko a pak by se jí úmysl její nepodařil. Ž nestítí se zpraviti o tom své zločinné přátely, aby o ní nepochybovali a tito dělají si z toho žert a smích.

Dorota v skutku jde v neděli do kostela, je

na welkých službách Božích, slyší kázání a wrátí se domů, jakoby je — byla neslyšela. Budoucí neděli jde zase, jde odpoledne i na požehnání a křesťanské cvičení, ale slova kněze ani o ni nezawadily. Nerozumi, newěří jim, nemá wůle říditi se dle nich. W skrytě a potajmu obcuje jako dřívce se swými příznivci, lidé o tom wědí, jsou přeswědčení, že se přetwaruje a nepochopují, co tím zamýšlí. Ona si jen žádá, aby ji měl Wáwra za hobnou a o ostatní se nestará. Snad ho tímto způsobem k sobě přiláká a pak možná, že by si ji snad mohl wzíti třebaš za manželku. Dost jí toho naslibowal. Ostatní bídní příznivci její newedli s ní takowé řeči, jsouce hříchu zwyklí a nebyla by si na lichocení jejich tak zakládala. Ale onen jest dobrý blázen, myslila si o něm, a dá se zaslepiti. Z hleděla, aby ji widíwal w kostele, hledala příležitosti, aby s ním mohla mluwiti a býti s ním. o jamotě, domníwajíc se, že jej buď si nakloní přetwarowáním, anebo že jej přiwede k pádu swou úlisností, aby tak říkajíc na něho měla práwo a mohla si ruky jeho moci wydobýwati.

Přes celé léto wytrwala Dorota we swé přetwarčnosti, nic se jí veřejně nemohlo wytkati a dokázati. Wáwra si toho w skutku powšimnul a děkowal Bohu, že se obrátila. Když stál mezi mužskými poslouchaje kněze, byla ona mezi ženskými a wždy až ke kazatelsně se dotlačila.

Přissel podzim a konala se památka Duffiček. Tu ponejprw pohnulo Dorotou kázání, tak že chtěj nechtěj musela pozor na ně dáwati. Slyšela věci,

jakověž jí ještě nikdy na mysl nebyly vstoupily. Mluvílo se o nebožtících spravedlivých i nespravedlivých. Zřetelně se vyložilo, kam vede život bezbožný zde na světě a po smrti. Musela v duchu rozpoznati, že je pravda, co kněz kázal, neboť sama na sobě toho zkusila, kam ji nevěra otcova přivedla. Což kdyby i také pravda bylo, co očekává duši, když z těla vyjde? Zulekla se toho, zamyslíla se a nemohla to ani z mysli pustiti.

Nastal advent. W kostele se vykládalo o příchodu Spasitele. Byly jsou na světě mnohé bludy, panovaly ohavné hříchy a nepravosti. Ježíš se narodil, aby lidi vykoupil, je ku poznání pravdy a uctivosti přivodil. Však prvé než přišel, musel se k tomu připraviti: polepsiti srdce, napraviti vůli a toužiti po něm. A podobně musí činiti i ti, kdož žádají spasení jeho účastni býti. Kdo jím porouhá, a Ho nepřijímá, vzdaluje se svého spasení, a konečně zahyne. Dříve by nikoho z posluchačů nepotkalo to neštěstí — kázala věčná! Obrátiť se tedy každý k Němu a že to jiná možná není, leč když se nepravosti odřekneš, pospěš si s tím a o vánoci se radovati budeš z narození Jeho. Tak dotíral kněz na cvičení duchovním.

Dorotě bylo ouzko, ale nechtěla k vůli Ježíši, k vůli duši od hříšného života upustiti. Setrvala v hříších a vánoce jí v nich přetvářily. Celá osada zpívala, plesala, ona také stála u oltáře, ale místo radosti obličoval ji strach a nerozhodná testnost. Kázání kněze ještě více ji pobouřilo, rošťal ani té chvíle neposlechla moudré rady a napomenutí

jeho. Posud ušilovala o to, aby pokrytstvím zjed-
nala si časný prospěch a nepoddala se milosti Boží,
která duši její lákala prospěchem věčným, jestliže
opravdu Kristu se zasvěti.

D masopustě ubohá Dorota tím méně myslila
na napravení, anobrž noční toulky a bhření hnedle
by byly w ní udusily dobrou jiskru, která posud
doutnala w srdci jejím. Však tato nemohla zcela
vyhasnouti — až pať rozdmýchána milostí Boží
w čas postní měla w plamen žhoucí vysslehnouti.
Služby Boží, slovo Páně ustavičně ji rozněcovaly.
Ježíš se narodil a umřel pro nás, pro spasení naše.
Kdo jím poručil, hříšníkem zůstal: winen jest Jeho
utrpením, Jeho smrtí a tařka z nowa Jej křizuje.
Dorota slyší postní kázání, chodí na křizovou cestu
a již se sotwa může ubrániti hnutí srdce, dobrému
wnuknutí. Skoro po celý roť poslouchala, co z
kázatelny zvěstoval osadě pastýř duchovní. Prossel
w tom čase nejblawnější články wíry, jednal o swa-
tých tajemstvích, ukazuje a uče, jať bychme se
měli dle wíry chovati. Dorota to prwé newěděla,
že wyrostla jaťo dřevo w lese bez wíry a bez Boha,
nyní to wí, jde do sebe a již již na tom jest, wytr-
hnouti se z osidel ďáblowych, w nichž posud wězi.
Jestli ji ale poutají, je slabá, žádosti hříšně se ozý-
wají a wzdorují, a tělo odporuje. Posud lpí srdce
její na swětu a hledá časné blaženosti, ř tě si chce
dopomoci a ne ř věčnému spasení, jehož posud ne-
pokládá za nejwětší poklad a swrchovaný cíl, ř je-
hož dosažení by se měla wšemu podrobiti.

Nastal welký páteř. Dorota je tať w chrámu

Páně a stojí jať obyčejně pod kazatelnou, když se hlásá slovo Boží. Ze důtklivě, pronikavě, bodá ji do srdce. Jest stížena hříchy, ach obavnými hříchy. Ježíš umřel, aby ji vykoupil. Potr na kříži obrátil se k Němu v posledním okamženi a wessel s Ním do nebeského ráje. Rající Majdalena ziskala si Jeho lásku, nyní truchlí nad Jeho smrtí, objímá kříž a spasení si dobývá a Dorota chtěj neb nechťej musí ji následovati. Následowalať ji v hříších, hněwala Pána Boha jako ona. Zestlíže jako ona k Němu se neobráti a nebude Ho milowati nadewssecko, weta je po ní. O, křestane, opustť wsecko, co tě láká, wábi, zaslepuje a obrať a sľoň se k Ježíšsi, hľedej milosti Jeho, pros Ho, aby tě lastawě přijal, bojui, trp s Ním, odewzdej se Mu upřimně, wroucne, obětuj Mu celou dušsi swou, zachowej Mu ji neposkwrněnou, čistou od hříchu. Pať i pro tebe umřel Kristus, dojdež u Něho smilowání a wejdeš s Ním w radost nebeskou. Amen.

„Amen“ zní to po kostele. Dorota tať prawí „amen“, ale prawí to tať hlasitě, že je to až k oltári, až ke dwerům chrámowým sľysťet. Nawi o sobě, nebbá na nikoho, newidí Wawru, který nedaleko stojí, myslí jen na Ježíšse, na swou dušsi. Z padne na kolena, ale nemodlí se, nemůže, neumi se modlit. Dlouho kľečí. Lide zatím přistupují k swatému kříži a wzdávaji mu poctu. Widí to a ptá se sama sebe: „Zdali pať i já smím se k Němu přiblížiti?“ Spasitel tu pni rozpiatý, jakoby ji k sobě wolal. Dwssemí, smí se k Němu přiblížiti a přibližuje se. Z poposťoupá se po kolenou. Zase čeká,

stydí, bojí se, máje se za nehodnou, aby hříšnými ústy políbila rány Jeho. Však již nemůže a nechce jíti nazpátek. Bleče se dále, již jest u Ježíše, vzdychá, slza kající jí vstupuje do očí, srdce se jí puká lítostí, ježta vroucně: „D, Pane, smiluj se!“ více nedovědouc říci; ale opakuje to několikráte a pak se sklání k svatému kříži a líbá rány Vykupitele, jenž na něm pni. Již objímá Ho, a nemůže se s Ním rozloučiti. Pláč jí dusí. Ještě jednou praví: „D Pane, smiluj se!“ a povstávši pospíchá pryč do zadu za stolice a tam proud slz ulevuje raněnému srdci. Pak se modlí, rozmlouvajíc v duchu s Pánem Bohem, k Němuž nyní opravdu se byla obrátila.

Plesejte andělé nebesští, jeden hříšník je zachráněn! A Pán Ježíš, dobrý pastýř, neopouští ztracené ovce. Kdo z pravého úmyslu k Němu se obrátí, Jemu se oddá, láskou k Němu zaplane: dojísta tolik milosti nabude, co jich k spasení má zapotřebí.

Dorota to učinila na veliký pátek; nyní nezhyrá ji, leč aby vykonala pokání za předesslé hříchy, jichž se již odřekla; bude-li stála, vytrvá-li, k životu večnému se dnes zrodila.

Však nejen Dorota, i jiní křesťané na veliký pátek před křížem svatým z hříchu vyvázli. Podívej se tam na tu smutnou pannu, mladou a slícnou, proč sbývá hlavu, skrývá obličej, slytá a pláče? Ji také tíží vina tajná. Připravila se o nejvěšší poklad duše, o nevinnost srdce. Svedena klesla ubohá. Nyní pádu želí a chce hříchu se varovati. Jako Majdalena objímá kříž a prosí Krista o pomoc, Jemuž se chce nyní celá oddati.

Naproti klečí její svědce a vída oběť nezřízené své žádosti, činí si výchýtky a chce napravit co provinil, a podati ruku k manželství panně, již oloupil o čest, aby jí a sobě navrátil pokoj svědomí. A Kristus Pán přijímá je.

Tam zase ke Kristu přichází osoba, jejíž hanba nedala se zakryti a světu se prozradila. Je matkou, ale není manželkou; k dítěti jejímu otec nikdy se nepřiblíží; lidé si na ni ukazují prstem, i vlastní příbuzní stydí se za ni. Jeť chudá, v pravdě chudá, zbarvená všeho — nemá ani přítele. Z utíká se k Ježíši, aby přijal ji a odpustil jí. Chce z pádu povstati a věsti život počestný. A hle u Krista dochází, čeho v světě marně hledala a nenalezla — pokoje, útěchy a blaženosti srdce.

Je v chrámě také člověk, který miluje oplzlé řeči, nečisté žerty, jimi nevinnou mládež kazí. Je tu i mladík ubohý, jehož tento k zlému naklonil. Potušení ho láká, nemůže je sám ze sebe přemoci, již několikráte stál na kraji propasti a sotva že se pádu zdržel. Nyní ku pomoci bere si Krista, zajisté světější nad sebou. Z svědce jeho nablíží u svatého kříže, že lehkomyslně jednal a umínuje si, že dá budoucně pozor na slova svá.

Wšak ne všichni, již se proti sřestému přikázání prohřešují, mají vůli napravit se. Tam na kůru vypíná se sřivhlík dívaje se dolů na lid. Již léta prožil v hříchu, mnoho a mnoho duší zkažil a na pokání myšlenky si ještě nepřipouští. Dole pod kůrem stojí muž letitý, jenž nežije v řádném manželství. On ani tuběna jeho nechťejí se odřici hříš-

něho obcování — Kristus pro ně na darmo umírá. Jeť tu i mnohý jiný tajný hříšník, jenž přišel do kostela, že je veliký pátel, ale Kristus na kříži nepohnul jím, aby ustoupil od nepravosti. Běda, jestli času tu pokání promeštlají. Promeštlají spasení, jež nám Kristus smrtí svou vydobyl a nebudou mítí účastenství Jeho vykoupení, zabynousoše vlastní vinou.

Dusse čisté, dusse bez poskvrny zachovalých mládenců a panen, mužů a žen, dusse nevinných dítek o jak vroucně mohou se vinouti ke Kristu, a On žehná jim z kříže, aby vytrvaly a rozmnožily království Jeho na zemi i na nebi.

Dorota Nesswarowa od té doby jinak se chovala. Z živila se prací rukou svých, podporovala matku a modlila se za otce. Bývalí přátelé její přestali se k ní bláskati vidouce, že již více neodvrátí ji od počestného života.

Kajcností svou ošfemť nemyzískala si mladého Houžvičku; ale že v ní vytrvala, získala si blaženost vyšší, blaženost — věčnou.

IV.

K společnosti zlodějů, s nimiž po nějaký čas v dobrém přátelství stála Dorota Nesswarowa, patřil také Petr Klíneš, muž mladý, silný, obratný a vtipný. Již mnoho ve světě byl podstoupil, než se stal zlodějem a může se o něm říci, že ho to ohavné řemeslo netěšilo a rád by se ho byl zprostil, kdyby byl mohl nějak bez práce a velkého

namáhání dobře se míti. On bažil po jmění, rošťak vydělati si je způsobem počestným, přicházelo mu za těžko.

Klíneš byl syn hospodského, který hospody vlastni sice neměl, ale vždy nějakou měl pronajmutou a s rodinou svou sem tam se potuloval. Petr chobil do školy, byl sice bystrá hlava, ale málo se naučil, iša líný a roztržitý. Již v mládí bažil po cizím statku, lezl na stromy do zahrab, trhal brách na poli, mlsal smetanu, pať i kořalku a pivo bez vědomí rodičů, bral jim krejcarý a promlsával je. To rošťáko neměl za krádež.

Brzy se Petr zprostil školy. Dtec ho potřeboval doma, sloužil hostům, nalíval a dýmky zapaloval. Činil to rád i nerad. Rád, že ho to mnoho nenamáhalo; nerad, mržíraje se, proč on sám není pánem a nemůže si dáti sloužiti. Když někdo otevřel plný měšec a peníze sázel na stůl, myslíval si Petr: „Kdybych já je měl!“ Když někdo dobře jídlo si poručil a mimo pivo i víno a kávu a punc si objednal, měl na to Petr laškominý. Když u někoho viděl pěknou dýmku, neptál mu ji a záviděl mu i tabák lepší, z něhož si do ní cpal. Ano vysfel-li wen a nebylo-li tu nikoho, kdo by ho byl mohl prozraditi, čerstvě mu tabáku ubral, nemaje to za nic zlého. Kočáry, hezké koně, skvostné šaty, zlatě hodinky, prsteny na ruce nemohl Petr viděti, aby se mu jich nebylo zachtělo a pořad mu napadalo, proč je může míti jiný a proč on ne. Dtec jeho také na takové věci míval chuť a často říkával: „Wid Petre, jo kdybychme měli!“ Petr

nezapíral, žeby ho to těšilo a otec se zlobil: „Páni jsou páni. Mají svého bojnost a nic nedělají. My se máme držeti, aby jim bylo dobře. Nešťastilo by, kdyby se jim drobet ubralo, aby ve světě byla větší rovnost.“

A pán Klínek k rovnosti té přispíval i skutkem. Na tom viděl pořádný kabát, udělal mu velký řád; za oves, za seno počítal si víc, než u jiných jídlo a nápoj si dal platiti, že se tomu sám syn Petr divil. Nejednou pravil k otci: „Toho jste natáhl!“ A otec odpovídal. „Kdo má, ať dá, copak si na chudáku vezmu!“

Petr tedy bohatců také neshetřil. Když mohl, připsal jim o sklenici piva víc a pak chtěl, aby vydělel byl jeho, že on si ho zasloužil. Otec se smával a vydal mu krejcar, o něj bohatce oloupil.

Nejmíc jim byli protivní páni ze zámků. Nikdy jim dosti neutratili, nikdy nedali dosti zpropitného, nikdy nebyli dosti přívětiví, nikdy se jim nezachovali. Jsou, prý, urození, jsou hrabata a baronové, však jsou předce lidé. Jejich zásluhou to není, že mají statky, zdědili je a po nich je zdědí jejich děti. Bohatství se drží u jednotlivých rodin a kdo je chudý, zůstane jím, neboť oni mu víc nedopřejí, leč aby hladem neumřel.

Tak mudroval posetilý hospodský, když u něho byli obyčejní hosté, vozkové, sedláci, řemeslníci. Přisvědčovali mu z hlouposti nebo ze zlomyslnosti a každý o pánech něco propovídal, aby dokázal, že je nespravedlivá věc, míti velké jmění. Petr to slyšel a brzy s pány přestel na jiný zamožný lid

a nikomu nepřál více, než on měl sám. Nebylo mu
však zle, vyražel se, pil, hrál v karty a kuželky,
jedl a celý den kouřil. Šlo mu k duhu, rostl, že
byl jako týčka, měl sílu, že vozy a kočáry sám
odstavoval.

Klíneš měl ve zvyku, navštívit na svůj stav.
Největší prý je na světě hospodským. Každý je týrá,
ve dne v noci nemají pokoje, nikdy nemědí, při-
jeli někdo a dá-li jim co vydělati, a že on nemá
vlastní hospody, musí šháněti na nájem a zbývá
prý mu málo, aby se svými mohl býti živ.

Klíneš se v mládí vyučil krejčovství, stal
se tovaryšem, pak mistrem. Však netěšilo ho
seděti za stolem jako uťovaný a pořád a pořád
stíti. Říkal, že je to život nesnesitelný a on že při
něm neobstojí. Co prý se napíchá, než vydělá na oběd!
A aby vydělal na byt, musí čtvrt leta jen pro
domácího pána se lopotiti. A je to soužení s lidem!
Každý si poroučí a když je kabát hotový, ještě
s ním není spokojen a chyby mu vysílkuje. Na
plat aby čekal, strhují mu a k tomu k všemu si
z něho mnohý dělá smích, že je krejčí.

Přestal jím tedy býti. Nabodila se mu služba
za panského hajného a té dal přednost. Líbila se
mu víc, že nemusel seděti. Z neřekal hrubě žádné
práce. Chodil s flintou po lesích, hlídal je a střílel
zajíce a koroptve. Měl roční plat a deputát a na
mimořádných vydělcích mu nescházelo. Když přijí-
mal, když vydával dříví, vždy mu něco šlouzlo
do kapsy a že uměl z desíti sáhů udělati jich jedenáct,
všem mu při každé desítce jeden zbyl a za ten si

peníze nechal. Mimo to byl u poddaných vážen, připíjeli mu, když přišel do hospody, pozdravovali ho a odměňovali se mu, když zamhouřil oko a newiděl, že kradou v lese. Všše trvá ale jen do času. Prozradilo se na něj, že mu, jak se říká, sukowitá borowice šrz křk prolezla a byl ze služby složen. Za zloděje ho proto lehkomyslný swět neměl, že bral z lesa a k tomu ještě z panského lesa, který se považoval za obecný majetek.

Jest to wěru smutná prawda, že na mnohých místech lidé z jistých krádeží ničehož si nedělají, ačkoliv jsou hrůsně jako wššecky jiné a kolikráte ty, kdož se jich dopouštějí, ještě více činí trestuhodnými. Klínek zajisté byl zloděj a sice wětší zloděj než ten a onen, neboť sám kradl, čeho měl hájiti. Nicméně se mu to prominulo a nikdo se neptal, kde wzal peníze, jichž si nadělal w panské službě. Že dříve neměl ničehož, to wěděl každý. Z pronajal si hospodu a od té doby nenawiděl panů, že se — nedali sřiditi.

Syn Petr se celý po otci wydaril. W tom ale pokročil, že kyselost proti boháčům se w něm rozmnožila. Čhtěl jim býti rowen, čhtěl se míti jako oni a to zadarmo beze wšseho namáhání se. Aby nemusel býti hospodským jako otec, co prý málo wynáší, dá prý se k něčemu jinému. Wšak kam se chubas hodi? Nicemu se nenaucil, čte sice, ale špatně píše, již má léta, je weský, co tak pozdě začne?

„Buď mlynářem“, poradil mu otec a zamluwil mu místo we mlyně. Mlynář je boháč, má

dceru, tu nechť si namluví a bude šťasten. A kdyby třebaš jen na mlýn si pomohl, snadno si dopomůže k jmění, neboť mlýnářům se peníze práší do pytlíků a kdo toho umí použiti, brzy zbohatne.

Petr šel tedy do mlýna, vytrval, až dostal za vyučenou, pán s ním měl milosrdenství a nevyhnal ho dříve, ačkoliv toho několikráte zasloužil. On však předce se nerozdal naděje, že by se mohl státi jeho zetěm; i nadbíhá dceři, dívce počestné. Tato ovšem pověděla o tom rodičům, Petr musel jíti z domu. Zlobí se, běhá po jiných mlýnech, tu čas, tam čas pracuje a nikde ho nechtějí, kde by se rád přiznal. Z pronajal si tedy mlýnek někde na strouze a prohlásil, že je ženichem. Však otcové, jenž něco mají, zdráhají se zasnoubiti s ním dceru, že nemá nic, a s chudou dívkou mu není spomozeno. Musí po roce mlýn zase opustiti, žůstaro za nájem dlužen a opět chodí po světě. Již byl poslem, kočím, ale to vše mu nebylo po chuti, že se při tom neměl, jak se mají páni.

Mezi tím nastaly nepokoje v zemi. Mluvílo a psalo se v listkách mnoho o rovnosti. To byla voda na mlýn Petrův. Z vystoupil veřejně proti pánům a všem bohatcům vůbec co nejhlavnější jejich odpůrce. Musejí prý se s chudými rozdělit o to, co mají; pole, lesy, peníze, domy se jim musejí vzít. Štval na ně buřice, honil jejich zvěř, řácel jejich stromy, všedku úctu jim odepíral. Chce, aby se s ním chudí vesničané a měšťáci spojili, on že je povede bořit zámků, pánů zahánět. Lecjaká luza se k němu v skutku přidala, než ale brzy se uči-

nilo řázení jejich konec, a Petr byl chycen a zavržen. Seděl dvě léta v žaláři a pak sstítě se práce přichytil se zloději, aby bohatům lstivě a tajně ubíral, co prý jim nepatří, když je úřady proti lidu chudému zastávají.

Tak se Petr Klínek dostal do společnosti, k níž se i Dorota Nesswarowa přidružila. Dorota se již lála a on v řemesle svém byl pořad odvážlivější. Zpomněl si na mlynáře, u něhož se byl vyučil a chtěl se mu pomstiti, že mu nedal dceru. Dům jeho znal skrz na skrz a doufal, že se mu dostane na peníze. Vyzval tedy soudruhy své a domluvili se, že mlynáře okradou. Šli, špehovali ve dne, a v noci se dali do bezbožného díla. Však nepovedlo se jim. Mlynář byl opatrný, pes jeho také bděl, zlodějové nemile byli překvapeni. Petr již byl v okně, jež vysadil. Tu ozval se hlas, z předu ho uchvátila silná ruka lidská, že zadu se do něho pustil rozvzteklý pes a ostrými zuby bolestně rány do nohou mu zasazuje. Volá, křičí, prosí, ale nic naplat, ve mlýně jsou vzbůru, a zloděje lapí. V okamžení je svázan, leží v šalandě a když si na něho posvítili, poznali, že je to Petr Klínek, který tu byl před lety práškem a mládkem. Starý pantáta nad ním truchlí a když ho syn chce odvesti na úřad, praví: „Nechte ho tu až do rána, urvidíme, co se s ním dá začítí.“

Společníci jeho rossičtí utekli, Petr byl lapen sám a čeká, co s ním udělají. Dřívem s ním nebudou mítí milosrdenství, myslí si a křeje na ně v duchu. Však zmýlil se. Mlynář v noci něko-

litráte k němu přichází, vyptává se ho, mluví s ním, vytýká mu neschopný život. Petr nechce to slyšeti, vadí se na boháči a předstírá jim, že oni tím jsou winni. Z nechají ho tu ležet svázaného a on má nohu prolousanou, přýští se mu z ní krev a divo bolesti nekřičí! Povídá to mlynáři a tento říká, aby ho zprostili vazeb, dá mu rány vymýt a plátnem zavázat. Hlídací ho dva muži, chasníci mlynářští a že nemá zbraně, nebojí se ho. Uteci nemůže, mlyn jest zamknut a mlynář se synem a seblák, co u nich mele, jsou pohotově a přiskočili by hlídačům ku pomoci, kdyby sebou hnul. Wi to a proto na útěk nepomejšli, nýbrž urputně odevzdává se osudu.

Začne se dělati den a mlynář se ptá vězna: „Půjdeš anebo tě porvezeme?“

„Nemohu se na nohu postavit“, zabrumlá tento.

„Tak tedy dám zapřáhnout.“

„Já bych vám radil, abyste mne pustil.“

„Vždyť nemůžeš chodit!“

„Dobrotu se třebaš po brísse.“

„Já ti něco řeknu, Petře: Zůstaň zde, až se ti noha zahojí. Neodovzdám tě právu, chceš-li býti hodným člověkem. Je jsi se k nám dobyl, dokážou ti svědlové. Tak mile upozoruji, že se zase ohlížeš po špatnostech, hned tě dám zavřít a potrestat.“

Petr přivolil, ale srdce mu více záští proti mlynáři a všem jeho lidem a chystá se a přemýšlí, jak by je oklamal a podvedl. Zajiště by jim byl utekl hned při první příležitosti, kdyby mu nebrá-

nila noha. Ta se mu zapálila, neboť mu pes na lýtku maso prokousnul až do kosti. Z musel se podrobiti dlouhému léčení. Čtyry neděle vyležel na lůžku. Měl se vssat při tom dobře, co se týká posloužení a zaopatření a starý mlynář nejvíce se o něj staral. Webli spolu podivné řeči a Petr se přiznal, že u nikoho nemůže vidět jmění bez závistí a poněvadž on nemá žádného, musí prý je bráti jiným.

„Ale považ“, napomíná ho mlynář, „tam by to přišlo, kdyby každý, kdo nemá žádného jmění, jednal jako ty?“

„Kdyby se s námi bohatí dobrovolně dělili, měli bychme vssiční dost“, hádá se Petr.

„Dnes snad“, odpoví mu mlynář, „ale zejtra bychme se zase museli dělit, neboť kdo nepracuje a jen utrácí, neměl by hned zase nic.“

Petr nařiká, že práce člověka neuživí, poněvadž jsou ti, jimž se pracuje, skoupí a dávají skromnickou mzdu. Mlynář mu vssat dokazuje, že práce živí na tisíce lidí a může prý se podívat jen na jeho chasu a přesvědčí se o tom.

„Znu ano“, vymlouvá se Petr, „váš mládek je mládek, a bohatým mlynářem jako vy nebude nikdy, nezbedí-li peněz, neboť vydělati si je není možno ve světě.“

„Ze-li možno nebo není-li možno, vím já nejlépe“, zvěštuje mu mlynář, „bylť jsem jednou bídák jako ty a k tomu ještě ožralec. Ze jsem se obtěkl nepravostí a přichytil práce, přivedl jsem to tam, kde nyní stojím. Vssat k spokojenosti není

tolik třeba. Kdo máš prostředků k živobytí, děkuj za to Bohu. A nejsi-li lenoch, přičiniš-li se, můžeš, budeš jich mít. V neštěstí postarveným přispívají milosrdní křesťané, a nužní všude nalezají podpory. Kdo se jich neujímá, ten ovšem má vinu a musí se z toho před Bohem zodpovídati."

Petr se zlobí, že mu nikdo nic nedá. A mlynář mu dí, že není v neštěstí postarven ani nužák moha pracovati a vydělávati; a předce prý i jemu učinil dobrodiní útočistě mu poskytnuv po tolik neděl a hleděv ho přivesti k poznání hříchu, v němž vězí a obrátiti ho na pravou cestu. Je přehrozný závistník, to prý jej učinilo zlodějem a chce-li se počestně žíviti, on mlynář ani nyní ruky své od něho neodvrátí. „Chceš-li býti u mně“, ponavrhne mu naposled, „přijmu tě. Nikdo neprozradí, jak jsi se k nám dostal. Snad se v srdci tvém místo závisti probudí láska k nám, když uhlídáš, že tebe nechceme zřezati, nýbrž šťastným učiniti — zde na světě a jednou po smrti. Milý Petře, ty nemáš žádného náboženství, jsi zanedbaný, zpustlý křesťan, nenaucil jsi se modliti a sloužiti Bohu, neumíš přijímati svátosti, nezpovídáš se, nekrotíš prudkých vášní svých. Proto odovzdej se mi a já dle možnosti své ti budu vůdcem. Bedeš život přebídný. Zkusíš dost a předce nezbohatneš. Bůh radši spravedlivý, hůř ti nebude a lidé si tě budou vážiti. Dá-li Pánbůh, můžeš býti ještě šťastný, když si zamiluješ počestnost. Jestli ale setrváš v nepravosti, kdo ti za to stojí, že nezahyneš na šibenici?"

Petr nezapíral, že je to možná, ale nebylo by to možná, kdyby páni a boháči moci neměli v rukou. Však mlynář pravil: „Kdyby každý bez trestu si mohl bráti, co se mu líbí, panovala by na světě hrůza a nikdo by nebyl jist životem ani jméním.“

Těžko bylo s Petrem se hádati, on pořád vedl svou, že totiž mnozí mají mnoho a mnozí nic a že tito sami si musejí pomáhati proti oněm. V tom mu mlynář přisvědčil, řka: „Ano, pomáhejte si, pracujte, přičiňte se, čím víc si vyžískáte, tím víc boháčům ubyde a když jste si to vyžískali spravedlivě, bude to vaše, nikdo vám na jmění nesmí sáhati a vy sami byste nedopustili, kdyby se s vámi lenoši chtěli o ně dělit.“

Petr ještě pochyboval, že by se co ve světě spravedlivě dalo vyžískati a mlynář aby ho přesvědčil, seznámil ho se svými příběhy.

V.

„Můj otec byl voják,“ vypravuje starý mlynář, „sloužil za desátníka, a když bylo po francouzských wojnách, vzal propuštěnou, koupil si flassinet čili kolowrátek a chodil s matkou po světě. Říkával chudák, za zebrotu žeby se styděl a co si vydělal muzikou, neměl za almužnu. Velmi si zákládal na své bývalé důstojnosti. Řížel záslužní měl říseti na labátě — třebaš roztrhaném a když tento musil zahoditi, nejednal si jiný leč vojanský a koupil ho od některého vysloužilce, jenž byl při tom samém pluku co on, a vyšložky měl modrě.“

Celý roč jsme se toulali. Matka nosila nůssi s perčinami a s jakým takým prádlem a šatstvem, otec nosil flafinet, a já, když jsem drobet vyrostl, oblekl jsem podštavek čili trnož. Mimo mne chodila s námi ještě sestra menší než já, a pamatují se, že v prvních letech lonala cestu v nůssi. Nikde jsme nebyli doma. Zebli jsme, co nám lidé dali. Spali jsme, kam nás položili: někdy ve světnici, někdy v stodole na slámě, někdy na kolníku v seně, někdy venku pod širým nebem. Otec si z toho nedělal nic, maje to za způsob vojenský, a já s tím také byl spokojen. Matka sice několikráte na to narážala, ale otec si nedal poroučeti, rád komandoval a rozžlobil-li se, co se stalo velmi snadno, začal křít a hromovat, že lidem vlásky na hlavě rostávaly; ale my jsme tomu byli zvyklí a dostal-li někdo z nás větší neb menší výprask, otráslí jsme se, a bylo zase dobře.

Otec nebyl neznabob ani zlomyslný člověk, ale byl zlostný a prudký a rád pil koralku. Byl vůbec podroben vadám, jimž na wojně přivykl. Je po boku nosil hůl, myslil, že může pořád ještě dávatí pětadvacet; že ve zbrani cvičil nováčky, musel vždycky míti někoho, s nímž by se wadil, jimž by sem tam postrkoval, na něž by křel. Je nebyřval s to zaplatiti a opatřiti si lepší snídání leč koralku, naučil se ji píti, a až posud ji miloval. Dřiatně byl poctivý, všecko před ním obšlo, a my děti nesměly jsme se ničeho dotknouti, co nám nepatřilo. Dporáží-li jsem se vzíti v poli jen lusku anebo v zahradě nějaké ovoce a prohrabí-li se to, poslo

z toho velké hromobiti, a já byl bit, až jsem zůstal ležet.

Také se ode mne žádalo, abych vždy mluvil pravdu, neboť otec nenáviděl lži a jen tenkrát, tussim, si zaprássil, když o svých dobrodružstvích na vojně vypravoval. Tu mu nepřšlo na pár tisíc vojska víc nebo méně, koule jen sicely, šarole břínčely, bubny rachotily, nepřítel tu leželo potlučených, že jich byly vysoké hromady, on pak sám prý několikrát na sta nepřítel porubal. Já ty historie často slychával a když se mi někdy zdálo, že se otec omýlil a povídá něco jinak, než jsem to věděl na paměť, a já to chtěl napravit a skočil mu do řeči, dostal jsem pohlawek a byl jsem napomenut, abych nikdy nechtěl býti moudřejší, než jsou starší a vyšší.

Otec si vážil důstojnosti a staru, pozdravil každého pána, a byl-li voják, vytrval a postavil se a po vojanskú ho počil. Když ale se sprosými vojáky jsme se sešli, chtěl také, aby mu vzdali počtu co desátníkovi a opominul-li toho, nadal jim hejstů nezkušených a pyšných, odvolal se na svou hodnost a na vojny a bitvy, v nichž bojoval. Co pak oni byli proti němu. — Vždyť ani prachu ještě nezavoněli!

Já musel býti také zdvořilý. Zvláště welebných pánů jsem si musel všimati. Na to otec přísně hleděl. V náboženství mne cvičil sám, neboť jsem neměl příležitosti choditi do školy a ráno a večer, když se zvonilo křekání, modlíval se se mnou. Zanedbání modlitby přineslo mi vždy notný

trest a často jsem k ní byl doháněn holi. Do kostela jsme šli, kdykoliv se nám to nahodilo a otec býval velmi pobožný. V neděli si to obyčejně tak zařídil, že jsme mohli jít na služby Boží a slyšeli jsme mši svatou i kázání. Mám ho v po-
 bezření, že slovu Božímu málo rozuměl a málo si z něho pamatoval. Stačilo mu, když je vyslechl, a mně se také po obsahu mnoho neptával, leda pravilo-li se něco, co patřilo k jeho vědomostem. Otázky, jež mi z náboženství dával, byly vždy ty samé a bezpochyby se odpověďm na ně naučil hned v mládí. „Kolik je pánů Bohů?“ ptával. „Kolik Božských osob? Která Božská osoba nás stvořila? Která nás vykoupila? Která nás posvěcuje? Chybil-li jsem jen v slově, třebaš byl smysl dobrý, hned jsem měl ránu na zádech a podle starého způsobu rád mne také tahal za uši a za pačesy. Desatero Božích přikázání, sedmero svátostí, hlavní hříchy, poslední věci člověka uměl jsem, jakoby bídem mřskal, ale výkladů jsem neslyšel žádných, a co slova znamenají, jsem nevěděl. Džerství jsem o všem po každé spolu jmenoval, když jsem otci hlavní hříchy odříkával, ale on to neobracel na sebe, a já jsem si také nepomyslel, že by tím byl winen.

Ž sám jsem již počínal pít kofalku, otec mi ji dával lizati, když jsem byl ještě malíčký, a matka ji také měla za nápoj, jenž sílí žaludek a boji vřesky nemoce. Když jsme neměli ničehož k jídlu a málo peněz, abychom si něco koupili, zaplatil otec šlenku kofalky, pravil: „Napi se, to hřeje,“ pať

pila sestra a matka a zbytel on sám pojednou vyprázdnil. Snesl mnoho ale přece se často podnapil. Když kořalky okusil, chutnávala mu tak výborně, že se od ní nemohl trhnouti. Pil, dokud měl krejcaru, propil rozum a pak leckdež zůstal ležeti. Mívali jsme s ním velký kříž; dělal různé, hádal se, klesl, když mu už nenalívali; jindy zase zpíval a tančil a vedl řeči, jenž byly offektivně a zcela se zabral do času, když byl ještě na wojně a vyražel se s rozpustilými společníky. Čím víc mu přibývalo věku, tím víc se kořalce oddával, neboť měl zapotřebí posily a myslil, že mu kořalka dodá. Zaludek mu už málo trávil, kořalka ho ovšem drobet rozebrála, byl veselější a čerstvější, ale pak nastala ještě větší ochablost, a musel tělo kořalkou tak říkajíc znova zbuzovati. Konečně se opil třebaš čtvrt-žejdlíkem a já už ho v pití zahanbil, neboť jsem snadno podstoupil půl žejdlíka a celý žejdlík, a byl jsem chlapec asi patnáctiletý.

Jediná sestra kořalku si zofflikovala. Pálila a štípala ji a nechtěla pít, když jí otec skleničku podával. Wadíval se s ní říkáje: „Tak si tedy mrzni a trp hlad, když chceš mít kávu, tu já nemohu kupovat.“ Bezpochyby utlé tělo její kořalce se samo na odpor postavilo. Pila ji, dokud mohla, že tomu otec chtěl. Kořalka jí ale začala dělati těžkosti. Zač mile k ní přivoněla, musela vrhnout. Tělo jí už nepřijalo. Byla šťastna, že se to stalo a my ostatní pořád jsme klesali v zdraví.

Matka byla blebá, dívala se tupě okem zaleným, málo mluvila, slova jí nejistě vycházela

z úst, hned se unavila a nic neunesla. Otec byl sšlicený dědek, ačkoliv ještě nebyl tuze starý, opíral se o hůl, vřecha srdnatost ho opustila a přestal se chovati co udatný vysloužilce. Z hrdošti bývalé mnoho ztratil a chudák žebrał, když neměl na tu svou rasovinu. Byl tak slabý, že ani dýmku mezi pysky neudržel, nechal tedy kouření a tabák žvýkal, co už dříve měl poněkud v obyčeji. Tím se ještě více pokazil a žaludek si znečištil a lidé se mu divili, když jsme někam přišli, kde nás znali, že tak sešel. Však bylo jim známo, že to způsobila kořalka.

Umorila ho konečně. Upadl do nemoce, blbolení třesutého, jak to nazývají, blouznil, mluvil pomateně, viděl vřelicos, čeho tu nebylo, zvířata, potvory a někdy zmocnila se ho pravá šílenost, tak že třeslil a sotva jsme ho udrželi. Bylo to v letě, Bohu díky. Milosrdný mlynář popřál nám útočisti v stodole, ano živil nás z většního dílu sám. Matka otci sloužila, já se sestrou chodil na výdělky, ještě tenkrát na kořalce si zakládaje, ačkoliv jsem měl před sebou živý důkaz, kam otce přivedla. Ani matka se jí neobtěkla, pila ji potajmu, že jí mlynář bránil, činiti to veřejně; já jí nosil láhvičky, ona schovávala si je do slámy a přihybala si z nich, když jí nikdo neviděl, aby prý k obsluze otcově se posílnila. Nešťastnice dostávala od mlynáře polívky, a ona předce kořalce dávala přednost, právě jakoby schválně o život se připraviti chtěla, jako se o něj připravil otec.

Chudák umřel žalostně. Mlynář ho dal zopatrati a i pohřeb mu vystrojil šlechetný ten muž.

Děkovali jsme mu za jeho lásku. On pak pravil ke mně: „Co nyní začneš?“

„Mám ten flášínet,“ odpověděl jsem, „budu chodit s matkou.“

„Může s ní chodit takhle sestra,“ řekl mi, „ty bysi měl jít do služby anebo se uč řemeslu.“

Nelíbilo se mi to a křčil jsem ramenami.

„Chceš-li býti mlynářem,“ ptal se, „přijmu tě do učení?“

Matka prosila, aby mne přijal, a já také svolil.

Zůstal jsem tedy ve mlýně. Velký a silný jsem byl dost; bylo mi už sedmnáct let, a kdybych byl nepil tu šlakovitou kořalku, mohl jsem býti ještě větší a silnější. Však ta mi noby podrážděla, když jsem na sebe bral pytle. Byl jsem vyžáblý a měl jsem krátký dech. Mlynář hned poznal, co mi schází, neřikal nic, ale bděl nade mnou. Dopadl mne brzy s kořalkou v ruce, a bylo to ponejprv a naposled. Vzal bančku, prastil s ní o zem, že se rozlítla na tisíc kusů, a mne táhl za sebou do svého pokoje.

„Jsi křesťan?“ pravil.

„Já myslím, že jsem,“ zněla má odpověď.

„Věříš tedy v Pána Krista?“

„Ano.“

„Podívej se, kde visí na kříži.“

Já se podíval, na zdi visel velký křížifix a mlynář mne postavil před něj. Řekl: „Pamatuj, co se stalo s tvým otcem, že pil kořalku. Zavraždil se. Strachuj se toho, kam to přivedla matka. V kořalce vězí ještě více zlého. Plodí smilníky,

zloděje, dělá různice, hádky, vede k praclám a vraždám. Kdo ji pije, je ožralec. Obžerství je hlavní hřích, že rodí hejno jiných hříchů. Kdo v něm setrvá, zahyne časně i věčně.“

Já trnul. To jsem ještě neslyšel, o obžerství ponejprv vyložil se mi smysl, ulekl jsem se toho a stál jsem před mlynářem zahánben. Uložil mi: „Zde před Pánem Kristem, který za nás umřel, aby nás od hříchů, tedy i od obžerství vykoupil, slib mi, že kořalky neokusíš, že se jí zdržíš až do velkého pátku, dnu utrpení a smrti Jeho. Nebudeš-li držeti slovo, a já se o tom přesvědčím, vyženu tě v okamžení. Zachováš-li se ale, na veliký pátek půjdeš do kostela děkovat Bohu za milost, za vykoupení, co se ti stalo, a pak na tomto samém místě spolu dále promluvíme.“

Já pohnut vslecko přislíbil, a on mi přikázal, abych políbil kříž a sám mne také požehnal.

Od té doby vystříhal jsem se kořalky. Přicházelo mi to dost těžké, ale vázalo mne svědomí, bál jsem se Pána Krista, bál jsem se mlynáře a zponenáhla jsem se naučil zapíratí a přemáhati sebe. Napřed jsem arciť myslil, že to nemydřím, však vydržel jsem to den, týden, uplynul měsíc a já už snadněji proti sobě bojoval. Už byl jsem ještě mladý a zmáhala se ve mně síla k potlačování vášní.

První čas mi nebylo dovoleno choditi mimo mlýn. Kostel jsme navštěvovávali společně a na opákující hodiny vodil mne druhý učenník. Nikterak jsem tedy nepřissel ke kořalce, a když ji k nám při-

nesli mleči, pantáta ji cítil z daleka a dívával se na mne, jestli jsem slibu nezrušil. Zajisté by to byl na mně poznal. Že jsem mu ale směle mohl hleděti do očí, neřikal mi nic, a jen mlečím domluvil. Z jeho líbí kořalku píti nikdo se neopovážil.

Bývalo mi líto, že je do weltonoc ještě příliš dlouho. Co jsem se načelal, než nastal podzim. Slavní jsme posvácení, byl advent, byly vánoce, pak masopust, já si kořalky ani nezavdal. Přissel konečně půst, zúčastnil jsem se wssedh pobožnosti, welebný pán mne připravil k zpovědi, wykonal jsem ji a na weliký pátek jsem byl čist od hříchů.

Z přistoupil jsem k Božímu hrobu s důvěrou w srdci, děkował jsem Pánu Ježíšsi za milosrdenství, jež měl se mnou, že mne uvedl do mlýna a od zrušení slibu mne uchoval, modlil jsem se k Němu upřímně, líbal jsem Ho wroucně. Již jsem Ho znal lépe než před rokem. Kázání, křesťanské cvičení w kostele, opakující hodiny we škole přivedly mne ku poznání Jeho, a co ještě scházelo, dosadil doma mlýnár, wyptáváje se mne, napomínaje, wykládaje, uče, rozum i cit můj vzdělávaje. Zatím jsem se také naučil čísti a cwičil jsem se w psaní, w němž jsem toho času byl ještě welmi slabý. Mlýnár mi to uložil za powinnost, a nesměl jsem se styděti s nedospělými chlapci, jenž ale uměli víc než já, seděti we škole, ačkoliw jsem byl proti nim škoro obr. Nejvíce jsem prospěl we swatém náboženství, a proto na weliký pátek posštěstilo se mi srdečnou poctu vzdáti swatému kříži.

Mlynář byl také v kostele a když jsme se vrátili, zavolał mne zase do svého pokoje a ptal se: „Obstál jsi čili nic?“

„Obstál jsem,“ odpovím mu maje slzy v očích.

„Máš tedy nyní svobodnou vůli, činiti jak se ti líbí: píti kořalku nebo nepíti. Již tebe neváže slovo ani slib. Jednej dle vlastního poznání a svědomí. Však doufám a důvěruji se v tebe, že nyní dobrovolně se vystříháš toho, což zlého jest. Jsem s tebou spokojen a Pánbůh zajistě také. Pokračuj v dobrém, bude to k tvému štěstí. Ještě mnoho ti zbývá, čeho musíš dosáhnouti. Já ti v tom budu nápomocen. Přičiň se a společej na Boha a svatou pomoc Jeho.“

„Dal mi modlitby na památku, ještě je mám — a ani potom mne neopustil. Já už o kořalku nestál a znova jsem se jí píti věru už nikdy neučil. Vyučil jsem se u dobrého pána mlynářství a pak jsem ještě dlouho u něho pracoval. Zachoval jsem si hezké jmění a než povím, jak se mi podařilo rozmnožit je, musím se zmíniti o matce a sestře a to mi podává příležitost přejíti na jiný hlavní hřích, jenž sluje hněv a rodinu nassí do nového nebezpečství uvedl, když jsme se zprostili obžerství.“

VI.

„Má matka,“ pokračoval mlynář v řeči své, „po smrti otce vzala na záda fláffinet, sestře naložila nůsů s peřinami a odešly zase do světa,

aby si chleba wezdejšší vydělávaly. Rozloučily se se mnou žalostně a já jich nechal jíti beze strachu, že matka pije kořalku a někdy snad jako otec zahyne. Všdyť jsem ji pil sám také a nebál jsem se žlázy! Slíbily mi, že se po čase přijdou na mne podívat, jak se mám a že mne zase wezmou s sebou, kdyby se mi zle vedlo.

Přišly brzy, já jim pověděl, že jsem zdráv a spokojen, dal jsem jim několik krejcarů, jež jsem si uspořil a ony mne zase opustily. Matka mi už dělala starost, byla churavá, přespjatně vypadala, měla obličej bleďožlutý a oči neprozrazovalo žádné žívnosti. Věděl jsem, že pořád ještě pije kořalku, ptal jsem se na to sestry a bylo mi jí líto, poněvadž jsem už sám nebyl kořalečníkem. Však nebyl jsem jim tak říkajíc z přinucení a ještě jsem kořalky nezavrhoval z vlastní vůle. Teprve když se to stalo, šla mi bída matčina více k srdci, rmoutil jsem se nad ní, styděl jsem se za ni, brožil jsem se, že to s ní wezme smutný konec.

Když zase ke mně přišla a já pozoroval, že v slabosti a neduhu pokročila, umínil jsem si, že s ní o tom promluvim a pro Boha ji poprosím, aby se šetrila a neubližovala si kořalkou na těle i na duši. Učinil jsem tak a ona ubohá dala se do pláče a do škytání, že já syn matku varuji od zlého. Bylo to věru hrozné a díky Bohu, že toho uznávala! Pravila: „Věda mi, nemožu si pomoci! Už sotva chodím a ten flassinet s těžkým uwleku. Jídlo, co dostáváme, mne neposilňuje. Ba žaludek ho ani nepřijímá a netráví. Jen po ko-

řalce vždy drobet ořeju. Kdybych tě se někdy nenapila, jistě bych zůstala ležet.“

Sestra tvrdila, že tomu v skutku tak jest a já si věru newěděl rady. Z vyhledal jsem si pan-tátu a řekl jsem mu, co mne souží. On mne za to pochválil slovy: „Dělal jsem, že se matky ujmeš. Kdybys toho nebyl učinil, nemohl bych ti ani věriti, že sám jsi zhojen a napraven. Však sestra tvá také potřebuje pomoci. Snad to už i tobě napadlo?“

Já odpověděl, že sestra kořalky nepije a že mi proto nic nenapadlo.

Mlynář řekl: „Třebas kořalky nepila, předce to s ní není v pořádku. Jen považ, kam to povede, když se pořád toulá s matkou a žádné opravdivé práci nepřivytne. Mohla by už sloužiti za děvečku a já vím, že neumí ani dobytek poklidit, ani trávu žít, ani mlátit, ani příst, ani šít a sotva si na sebe vypere. Chodí uspiněná a roztrhaná a to pro mladé děvče je věru zkáza, neboť když nehledí na čistotu těla, ani čistoty duše neumí si vážit a z jedné upadne do druhé. Tvá sestra je dobře zrostlá, velká a hezká, nebude divu, když se našemu osfemetníkovi zalíbí a pak newím, jestli ožstojí. Holky, jež světem chodí s muzikou bez ochrany mužů, snadno do všelijakých nerádů upadají. Dřívá matka dceru sotva zachová, přijde-li do nebezpečství.“

Já pochopoval, že má mlynář pravdu. Ale co bylo dělati? Matce sestru vzít jsem nemohl. Bez ní už ničeho nedokázala. Sám jsem také s ní

nemohl choditi. Musela tedy ona při ní být, aby jí pomohla nositi flassinet, peřiny a co ostatního měla.

Mlynář ponauřil, chceme-li, že on matku dá do pazderny a sestru že vezme k sobě za děvečku. Můžeme prý oba o matku se starati a až se drobet zotaví, bude prý sama ještě pracovat a vydělá si na potřeby nejdůležitější.

Mně se velmi líbilo, co mlynář pro nás mínil učiniti, byl jsem mu z toho povděčen a prosil jsem ho, aby se nad matkou a sestrou smiloval, jako se smiloval nade mnou. Z matka i sestra byly tomu rády. Matka se odstěhovala do pazderny, jenž stála na stráni u mlýna, pod níž tekla řeka. Sestra nastoupila místo děvečky a pán jí dal mzdu na půl léta napřed, aby se drobet ošťatila a neměla hned na počátku hanbu ze svého hadrnictví. Flassinet se v pazderně dostal na půdu a odpočíval.

Slo všecko dobře. Matka přestala píti kořalku, vřšť byla po dlouhý čas velmi bídná. Tať sezlábala, že několik neděl vyležela na posteli. Mlynář jí posýlal zdravě polívky. Jedla je krapet po kraptu. Zaloudek jimi nabyl síly, snesl brzy víc, moc záživní se množila, tělo se zmáhalo, matka povstala z lože, mohla chodit, lehce práce vykonávat a tak se sebrala, že i na poli přičinila se s mlynářovými, když ji tam potřebovali. Obvyčejně ale měla co dělati ve mlýně, brala peří, zametala, uklízela, šla tam jí posýlali. Kořalky už neměla dá úst a měli jsme z ní věru potěšení, když se jí

zase začervenaly tváře, vyjasnily oči a ona májíc lehce nohy sem tam se plahočila.

Sestru za krátký čas nikdo by nebyl poznal, kdo jí spíš vidíval. Nancila se pracovat, vše jí šlo dobře od ruky, byla veselá, zpívala, pěkně se strojila. Však neschvalovali jsme, že si počíná zakládati na parádě. Chtěla si wynahraditi, co dříve proměškala a vynakládala mzdou na šaty, hodně strkaté a křiklavé si vybírajíc. Také jsme jí měli za zlé, že se chytá mužských, ačkoliv nic špatného jsme jí nemohli vytýkati. S každým si hned dělala známost téžíc se, když ji chválil, že je hezká, že jí šat dobře sluší, že obratně pracuje. Dokud byla tak říkajíc žebráčkou, nestála ovšem u chasníků ve vážnosti a nyní jí to lichotilo, že si ji předcházejí. Zkusila, doveďe-li tanciti a hle, šlo jí to výborně, tanečníků měla dost a proto jen pořád chtěla býti u muziky. Matce pomáhati neměla z čeho, že sama všecko utratila a když jsem jí domlouval, aby byla šetrnější, globila, hněvala se a třebaš týden na mne nemluvila.

K duchovnímu vzdělání neměla žádné myšli. Modlila se, chodila do kostela, ale svatého náboženství ani duchem ani srdcem nepojala. Nic, co bylo svatého, a duši, věčnost, Boha nám připomínalo, nic nerozhýrálo a nepohnulo jí, slyšela to jedním uchem, druhým to pustila ven a dále se o to nestarala. Proto jsme jí také slovem Božím nemohli kárati a napravovati; více prospělo, když se na ni mlynář obořil a prudkou domlouvou ji ztrotil. Ona sama křela jako chlap, když proti

někomu něco měla, házela se vším, co jí přišlo do rukou a hned by se byla prala. Zvolášť na mne mřvala chut, že jsem ji leckdyš zarazil nemilým slovíčkem a bylo patrné, že mne nemůže vystát.

Odešla konečně pryč od mlynářů, že se jí bránilo namlouvati si domácího pacholka, jmenem Šramotu, jenž byl rázný chlapík a pocházel z nedaleké vesnice, kde jeho otec měl domek. Nadarmo jsme ji zdržovali, ani matka ani já nepořídili jsme s ní nic, mlynář jí nechal na vůli a ona dala se do služby k sedláku. Šramota pořád za ní docházel, pán mu to ani nyní nechtěl trpět říkaje, že kdo u něho slouží, nesmí býti tulákem. To ho rozzlobilo a prohlásil, že se bude ženit. Byl zhorťka natvášený, durdil se jako sestra a ani od rodičů si nedal poroučeti. Ženil se proti vůli jejích, že byl zletilý, vzal si sestru, dal se s ní do podružství a oba nádeničili. Nás to srdci nenáviděli, že jsme prý byli proti nim, sestra se ke mne nehlásila a muž její pohanil mne, kdykoliv mne potkal. Matku naši nikdy nenamstirčili a s rodiči mužovými žili také v rozepři. Já bych se byl s nimi rád smířil, neboť se všecko dobře ukončilo a já sestru jen od neštěstí a hříchu chránil. Žili a živilí se poctivě a my neměli příčiny, stydět se za ně. Však oni nechtěli se se mnou udobřiti a žalovali mne, že do smrti na mne nic nedají.

Stalo se, že běh vezdejší dokončila matka. Umřela v milosti Boží, poslední dny života všecky obětující pokání. Litovala upřímně nepravostí svých, odřekla se jich naprosto a příkladně se chovala. Mo-

bliti se bylo jí nejmilejším zaměstnáním a trvati v chrámu Páně pokládala za největsší dobrodiní. D zajiště mnoho a mnohokrát odprosila Pána Ježíše a na veliký pátek klečovali jsme spolu před Jeho křížem a poroučeli jsme se v lásku Jeho. Na konci života přijala Tělo Jeho s pravou nábožností a poručila Mu duši, již brzy na to vypustila.

Bylo po pohřbu. Gramota se sestrou také byli přítomni. Pak šli do pazdery a brali si věci, jež zbyly po matce. Já se také dostavil, abychom se dělili. Však oni měli již periny a šaty svázany a rošedko ostatní leželo na hromádce a jim prý patřilo. Mně nechtěli dáti ničehož, že prý nic nepotřebuji a vadili se, že je i o ty malickosti chci připraviti. Z zpomněl jsem si, že je na půdě flassinet, dojdu pro něj a pravím: „Nechám si tedy po otci aspoň tuto památku.“

Ani té mi nepřáli a mermomoci ji chtěli mít. Nedal jsem jim ji a oni se o ni se mnou tahali. Stojí prý za víc než rošedko to hamparátí co odnášeli a kdyby prý jim jednou bylo zle, mohli by se hrou na flassinet živiti. Já tvrdil to samé, pohádali jsme se a když jsem také přišel do zlosti, newážil jsem slow a ještě víc jsem jich popudil. Sestra mne první uhodila, pak se do mne dal Gramota, vystřčili mne ze dveří s flassinetem v náručí, jež jsem žádným způsobem nechtěl pustiti a wentu mi ho rozbili. Z sebral jsem kusy, aby ani těch nedostali. Gramota zůřil: „Klid se mi s očí, Židášši!“ Sestra se zapřísahala: „Kadšši pojdu, než abych kdy k tobě šla!“

„Já tebe také nebudu znát!“ křičel jsem v rozteku a ubíral jsem se s roztlučeným fláscinetem dolů do mlýna. Nevím, kdo z nich po mně ještě hodil kamenem a nikdy jsem to nechtěl vědět.

Ve mlýně jsem neměl pokoje. Běhla ve mně krev a zdálo se mi, že se na ně musím vrátit, abych je sekerou posekal. Klel jsem, až to uslyšel mlýnář. Přiblížil se ke mně a já mu pověděl, co se mi stalo. Bolelo ho to a rmoutil se z toho, co jsme učinili a pravil káramě: „Dnes jste pochováli matku. Což ani to vás nezdrželo od hněvu a zlosti?“

Zpamatoval jsem se, bylo mi toho líto a vymlouval jsem se, že já v tom nemám winy.

„Máš nebo nemáš,“ odpověděl, „ale měl jsi jim radši dáti fláscinet, než abys se s nimi byl pral.“

„Já ho dám zpravit a potom si jej mohou vzít,“ pravil jsem.

„Už je pozdě,“ myslil on, „nyní počkej, až vášně vychladnou a pak hledej příležitosti, abys podal jim ruku.“

Wěru jsem se na ně brzy v srdci udobřil, ale podati jim ruku, k tomu nenastřýla se mi příležitost. Potupili mne, kdykoliv jsem na ně promluvil, činili mi vzdory a lidé na mně naváděli. V hospodě jsem se nesměl ukázat, byl-li tam Gramota, hned mne popichoval a chtěl, abych se mu protivil. Pak doufal, že mne vyplátí a kolikráte jsem dost těžko ušel pútece a různici. Sestra také pomlouvala mne u každého, kdo ji uslyšel a lhali, že ohradávám pána

a mleci, poněwadž mám uspořené peníze. Ano když nám vyhořela kůlna, roztrusťovali, že já jsem ji zapálil. Nemohli toho ovšem dokázat a já chtěl žalovat a soudit se, abych čest svou zachránil. Však mlynář mi věřil, že k takovému skutku nejsem ani schopen a radil mi, abych se neozýval, sice že se mi ještě hůř budou mstiti.

Byl jsem celý malomyslný a domluvil jsem se s mlynářem, že snad bude nejlépe, když odejdu do světa, abych od nich měl pokoj. Schválil můj úmysl, chtěl mi přízeň zachovati, dal mi upsání na peníze, jež jsem měl u něho nastrádaně, platil mi i nich úroky a rozloučil se se mnou jako otec se synem. Sloužil jsem mu zajiště věrně a svědomitě a sám mi řekl, že neměl ještě tak pilného, berliového a poctivého chasníka. Mohu pryč k němu zase přijíti, kdykoliv se mi zalíbí, přijme mne a o budoucnost mou se postará. Děssel jsem milován a oželen ode všech, kdož mne znali, a jen sestra s mužem svým nechtěli mi dáti ani s Bohem.

Nebudu nyní vypravovati, že jsem ve světě byl šťastný a jmění si přibíral, to sem nepatří a až potom se dosadí, povím jen, že teprve po osmi letech jsem se vrátil. Bylo to před velikonocemi. Na veliký pátek jdu do kostela a blížím se na kolenou k svatému kříži. S druhé strany přistupuje ženská osoba; já klecím vpravo, ona v levo; nepozdvihneme hlav svých, až když chceme Spasitele svého políbiti a tu se poznáme. Byla to má sestra, zarazila se, já také zůstal jako omráčený a oba nevíme, máme-li ústy svými Pána ne-

beš se dotknouti. Z podíráme se na sebe po druhé, po třetí, její oko nejervilo více hněvu, nýbrž lásku, mé oko zalilo se slzami, myslím si: „Nyní nebo nikdy“, natáhnu ruku přes svatý kříž, ona ji přijme, tiskne, podíráme se ještě jednou na sebe a pak líbáme nejsvětějšího Ježíše.

Odstoupili jsme, jiní za námi přiklekli a my se modlili každý v jiném koutku před Božím hrobem. Sestra čekala, až já budu hotov a stejně jsme vyšli na hřbitov. Tu jsme si padli okolo šíje, líbali jsme se a dlouho jsme nemohli promluvit. První slovo její bylo: „Odpušt, bratře!“

Já pravil: „Všecko jsem již dávno odpustil, odpušt také“, a opět jsme se k sobě vinuli.

Kristus nás smířil. Odpustil nepřátelům svým, umřel za ně, lásce nás naučil.

Šli jsme spolu domů. Sestra mi vypravovala, co ji potkalo za ta léta, co jsme se neviděli a já jí také sdělil své příběhy. Už byla matkou několika dětí, nedávno jí zemřelo druhé a ještě proň truchlí. Mnoho prý zkouší od muže a zvykla si přemáhati prudkost, aby ho proti sobě ještě více nepopouzela. S rodičemi jeho žije již v dobré vůli, postoupili jim domek a jsou k ní hodnější nežli muž.

Ptal jsem se, jestli Gramota se ještě na mne zlobí a když se mi přiznala, že jen s velkou horstkostí o mně mluví, umínil jsem si, že ji doprovodím až domů. Bála se toho, ale já jinak neucínil a ještě toho dne jsem se sešel s jejím manželem. Spatřil mne, zamračil se, žalal zuby a chtěl

mne z krátká oddělení. Já ale postavil jsem se před něho mírně, vážně, odhodlaně. Pravím: „Milý bratře, je veliký páteř, Vykupitel náš umíraje na kříži za hříchy naše, modlil se za ty, jenž ho křizovali, a smířil celý svět s Bohem. Což tedy nemělibychom i my se smířiti a sobě odpustiti?“

Báhal, já nepřestal prositi, aby to učinil k vůli Bohu, k vůli sobě, ne k vůli mně a on konečně podal mi také ruku řka: „J k vůli tobě to učiním! Odpusť nám Pán Bůh.“ A já doložil ze srdce: „Dejž to Pán Bůh.“

Vyjasnila se mu tvář, hněv se stěhoval ze srdce a my byli přátelé, bratři. Říkali jsme se všickni vespolek, já žehnal sestřiným dětem a od té doby panovala mezi námi — láska.“

VII.

Petr Klinek, jemný mlynář příběhy své vypravoval, aby ho od zlého odvrátil a dokázal mu, že možná ve světě s pomocí Boží a vlastním přičiněním poctivě blahobyt a štěstí si založiti, nebyl ještě o tom přesvědčen a příklad mlynářův mu neposkytoval dosti jistoty. Však mlynář dobře si rozvážil, jak a co bude povídati. Chtěl napřed varovati ho od zlého, vytrhnouti ho z hříchu a pak teprve ho chtěl vybidnouti, aby schopností své obrátil k dobrému, aby nezahálel, ale brž přičinil se, o duši a o tělo se staral. On sám byl oddán jednou obžerství, sestra s mužem svým byli hněviví, však s pomocí Boží wyrázili z těch

nepravosti a pak se cvičili v cnostech. Petr je zavistiník, zloděj, nepřítel všech boháčů, škůdce jejich. Musí tedy z předu potlačit bezbožné své žádosť, odřici se ohavných skutků, pak teprve bude schopen nastoupiti cestu jinou, počestně se živiti, býti pilným v dobrém jako dřívě byl pilen zlého, jmění si dobývati a získati si hojnost dobrých skutků.

Ukazov mlynář, jak by se měl Klínek varovati zlého, doložil také, jakby k dobrému se měl snažiti takto se dále vyjádřiv: „Když jsem po osmi letech do mlýna přišel, dobrodinec můj mne zase přijal do díla. Přinesl jsem si z cest svých půl druhého tisíce, ovšem jen vídeňského císla, u něho jsem si byl uložil 600 zlatých, dal mi z nich za osm let 240 zl. úroků, měl jsem tedy mnohem více než dva tisíce. Peníze, jež jsem si ve světě vydělal, také neležely ladem, byly v Pražské spořitelně, která se tenkrát právě založila a měl jsem na ně knížky. Asi sto zlatých zůstalo mi za chudými krajanů, jenž si je vypůjčili slibovše, že mi je dojísta odvedou, až budou moci. Byli lidé poctiví a obdržel jsem od nich, co mi patřilo, až na pár zlatých, jež jsem jednomu z nich daroval a jiný nemohl zaplatiti, že ho před časem smrt přetvapila. Nebudu se chlubit, že jsem bratrům svým pomáhal, jak a kdy jsem mohl a zvláště na ty jsem bral ohled, jenž byli lecjakým vadám podrobeni, hledě jich polepšiti a napravit.

Mistry jsem měl mimo prvního pána svého jen dva. U jednoho jsem nebyl leč půl leta. Nelíbilo se mi tam, že nejednal ve všem spravedlivě

a i mne zaváděl k podvodu. Byl tak nazvaný svobodomyšlník čili svobodověrec, to jest, on neměl žádné víry a ze služeb Božích a ze svatých obřadů si činil posměch. Proto je také málo navštěvoval a i nám lidem bránil zúčastniti se v nich. Já byl zvyklý jinému pořádku a jiné kázni a opustil jsem ho, když jsme se spolu jednou pohádali, že se nemusím dáti k zlému potřebovat. U něho se zdržovala jen lehkomyšlná chasa. Bylo věru nebezpečně poslati k nám do mlýna děvčety a jiné mladé osoby. Slyšely tu řeči a žerty ossemetně a nescházelo ani na skutečném pokusení, v němž mnohá nestastnice klesla. A snídání se vůbec pila kořalka, sám mlynář ji dával a že já ji nechťel ani líznouti, nedostal jsem jiného nic leč krajíc chleba jako druzí. Chasníci si ji kupovali také sami. Dvořem jim chutnalo i pivo. Kdo ho nejvíce vypil, byl největší hrdina. Kdo nejvíce peněz rozházel, platil za pána. Tabák se kouřil celý den. Jak bylo jen drobet možná, hrálo se v karty a i cizí k nám chodili na karban a obyčejně prohrávali, že domácí uměli je hodně napáliti, jak říkali. Proto předce některý z nich nezbohatl. Mnohý nebyl ani pořádně osfacen a pán sám, ačkoliv byl jím za boháče, předce měl dluhy a Bůh mu nijak neželhal. Největš se mu vedlo s dětmi. Synové byli marnotratníci, dcery lehkovážnice. Dtec žádného potěšení a štěstí na nich se nedočkal. Já byl rád, že jsem se od něho a jeho lidí dostal pryč.

Brzy jsem našel lepšího pána. Nebyl mlynář a nerozuměl našemu řemeslu, ale měl mlýn,

řterý zdědila jeho manželka po otci a jehož tchyně jeho až do smrti měla užívatí. Byl w zámku úředníkem a držel ř ruce matčině žkusseného stárka a ten zastával zprávu we mlýně. Právě byli zase jednoho pustili, že jim sloužil newěrně, když já jsem přicestowal a w mlýně nebyl leč mládek a učenník. Přiblíšil jsem se o službu a chtěli to se mnou žkuffiti. Wadili se, že nemohou dostati poctivého člověka; již jich měli několik a každý jich podváděl. Bylo hanba slyšeti, co mi na ně žalowali a já mohl říci s dobrým svědomím, že takových špatností bych se nikdy nedopustil. Líbil jsem se jim, že jsem nebyl wětroplach ani otrhanec, měl jsem na sobě wše dobře upraveno a řeč má byla uctiwá a wážná. Shodli jsme se tedy, a pán pravil, jestli i se mnou špatně pochodí, že si tchyni wezme ř sobě a mlýn že prodají.

Wšak neprodali ho, když se přesvědčili, že jich neshidím já spravedlivých. Paní na mne pilně dohlížela, žeť její často ř nám docházel, byli se mnou spokojeni a upřímně mi přáli. Měl jsem se u nich dobře, dával jsem pozor i na polní hospodářství a obilí šlo wšecko řrže mě ruce. Paní klic od šypky mi swěřila, řdykoliv sama nemohla přijímati neb wydáwati a peníze byly u mne tak jistě řchowány jako u ní. W nicem mi nebránila, co se flusselo a patřilo, a že i sama ráda sloužila Bobu, těšila se z toho, že také já dbám na kostel a moudlību. Držel jsem mezi chasou kážen řřestanskou. Dplžtē řeci wěsti, neshydatē řertowati u nás nebylo domoleno. Nikdo nesměl toulati se w noci. Kořalka

a karty w mlýně se netrpěly. Každou neděli a každý svátek byl někdo na kázání. Chodili jsme i na požehnání. Já a paní jsme se střídali. Dpoledne přišel obyčejně pan zeť ze zámku se svou chotí a já jako dobrý přítel k nim směl přisednouti, když swacili. On se nassemu nábožnému počínání často smáwal, mysle, že není podle mody, ale w srdci si nás wážil a musel uznati, že lidé bez wíry nejednali by počestně jako my a již měl důkazy, že se na ně nemohl spolehnouti jako na nás. Několik to žracowalo jeho dědictví, když matka chudým hodně pomáhala, předce k tomu mlčel nemaje práwa ozwatí se, že to nessler z jeho jmění. Činila mnoho dobrého — pro spasení duše, jak říkala, duše své a duše nebožtíka muže — dávala almužny, pečowala o okrasu kostela, posýlala nemocným pokrmy, podporowala sirotky a wdowy. Všichni ji milowali a ctíli a teprw když ji Pánbůh k sobě powolal, ukázalo se w nějjasnějším swětle, jaké lásky požíwala u lidí. Plakali, naříkali pro ni a k pohřbu jejímu sessly se zástupy, že jich tolik pohromadě mnohý člověk ještě ani newiděl. Já ji s příbuznými jejími wěrně dopěstowal k smrti, odkázala jim wšedco co měla mimo podíly pro chudé, pro chrám Páně a — pro mne. Wsse wyslowila ústně, co chce, aby se stalo, porízení sepsaného se po ní nenalezlo, ale wůle její dědicům byla swatá a wsse na trejcar wyplatili. Já obdržel dvě stě zlatých a hodinky na památku a až posud s wděčností myslím na hodnou paní a počítám ji k svým dobrodincům.

Po smrti matčině zeť ze zámku mlýn prodal.

Hned se mu nahodil kupec a dobře mu ho zaplatil. Wšak žůstal aš polowici dlužen a z tē odváděl úroky. Po lhůtách se měl w pěti letech s pánem wyrownat. Já sebral své věci, rozloučil jsem se w zámku a k svému prvnému příznivci nazpátek jsem se odebral. Měl radost, že jsem se mu we světě nepokázil. Hned mi dal zase dílo a hodným platem odměňoval se mi za věrnou službu. Wšak radil mi, abych hleděl státi se samostatným, že jsem k tomu už dost starý, neboť mi už dávno bylo minulo třicet let, a slíbil, že mi w tom bude nápomocen.

Přemýšleli jsme tedy, co mám učiniti a hledali jsme nějakého zaopatření pro mne. Koupiti někde mlýn neměl jsem dost jmění. Přijeniti se někam, také bylo těžké. Reciačka newěsta se mi nelíbila, já jsem se každě také nelíbil a wytyčalo se mi, že jsem jednou chodil s flassinetem. Uzávěřeli jsme, že si mlýn pronajmu a že se mi jeden dole na řece podával, došli jsme tam s pantátou a o wýmínkách jsme se domluwili. Měl pěkně položení, wody dost a budu-li lidem dobře sloužiti, prawil pantáta, práci přý ani nezastanu. Měl prawdu. Rdyž se obywatelé wůkolních wesnic přesvědčili, že u mne lépe pochodí než jinde, dávali jen k mně do mlýna a já musel wžiti dwa chasníky, aby mlýn šel we due w noci a mohl jsem na wšech strany wystaciti. S pekari z města přicházeli, a že jsem měl peníze, začal jsem obchod wěsti w obilí a mouce a dobře se mi to wyplatilo. Brzy se rozněsla dobrá powěst o mně. Já jsem se seznámil s dcerou jednoho kupaře, jenž také náležel k mým příznivcům. S lí-

bila se mi přede všemi jinými pannami, že byla pracovitá, bohobojná a ctnostná. Požádal jsem tedy její ruky; ráda si mne vzala a rodiče mi ji rádi dali. Nechtěl jsem na nich žádné milosti a nebyl jsem žebřákem naproti své nevěstě. Dokázal jsem, jak velké je moje jmění, — už mi ho zase o nějakou částku bylo přibýlo — a oni vyjednali mezi sebou, že dceri dají polowičku toho, co já mám, budu-li s tím spokojen. Dřív jsem byl spokojen, neboť jsem se po bohatství neptal a jen hodnou manželku jsem obdržeti toužil. A v skutku jsem ji obdržel. Už posud žije, je to má nyníjší stará a děkuji Bohu, že jsem ji dostal, neboť mi mnohou blaženost na světě způsobilá.

Mlýn, jejž jsem držel v nájmu, patřil dědici nezletilému a věděl jsem, že mu ho musím postoupiti, až doroste. Sám jsem ho řemeslu vyučil, pak byl krátký čas ve světě. Mezi tím však přišlo psaní od úředníka že zámku, zeté mě nebožky dobré paní, v němž se ptal, nemohl, nechtěl-li bych mlýn jeho koupiti. Vždyť už byl dávno prodán? Byl, kupec ho ale v pěti letech nedoplatil a ještě víc na něj přidělal dluhů, než měl na počátku. Jak se to stalo? Byl lenoch. On se o mlýn nestaral, horě si, vyrážeje se, nechal všecko běžeti, jak to běželo, nebyl ani studený ani horký a tak se přivedl na mizinu. Ani v duchovním životě nejedil žádné horlivosti. Zanedbával služeb Božích, obkládal přijímatí svátosti, až lhůta velikonoční vypršela, nechal modlitby až si lehl a pak usnul, k polepsšení a napravení života měl vždycky dost času, almužen nedával, pro do-

broui wěc neudělal kroku, chasy a čeládky k dobremu nepřidržowal, že se nechtěl hásstěriti, dělala co chtěla, jen když on měl pokoj; podobně i dětem w ničem nebránil a k ničemu jich newedl. Musel tedy mlýn dáti nazpátek se žráton a kdyby s ním wěřitel nebyl měl útrpnost a milosrdenství, snad by byl o wšsedo přissel.

Já byl wolný wstoupiti na jeho místo a mlýn jsem koupil. Jsem w něm posud, neboť mlýn ten jest můj nynější a už dáwno jsem si ho zcela wyplatil. Také jsem na něj musel žůstati dlužen, wšak setrwal jsem w pilnosti a přičinliwosti a Pánbůh mi žehnal, že jsem w službě Jeho i napotom byl horliwý. Něco mi půjčil můj býwalý pán a usta-
wičný dobrodinec, něco jsem nechal státi na mlýně. Nejdřiw toto jsem zaprawil, pať jsem poslední dluh siwůj donešl mlýnáři a odevzdal jsem mu ho s wroucí wděčností, w srdci welebě ho, že on byl půwodcem štěstí mého. Byl už kmet starší než já jsem nyní a prawil ke mně, když jsem litowal, že newím, jať bych se mu odměnil: „Modli se za mne a bude-li možná, učin na někom, co já jsem učinil na tobě. Jeť we swětě zanedbaných, hrissných lidí mnoho. Wytrhni, toho můžeš, z neprawosti, přiwed ho k žiwotu počestnému. Trebas by nebyl i časně tať šťastný, jako jsi ty, předce wěčně ho oblažís a to, milý synu, jest wěc nejhlawnější.“

Widěl jsem ho tentráte naposled. Umřel brzy a odkázal mi krucifix, jenž wisel w jeho pokoji a před nimž mne zawázal k ctnosti. Wisi nyní tady u mne a napomíná mne a ptáwá se mne, jestli už

jsm zachoval dussi některému člověku, jak mi to byl nebožtík uložil? Einil jsem mnoho dobrého domácím i cizím. Není to chlouba, řdyž to pravím. Sestře jsem pomohl, děti její jsem vychovával a dával vychovati. S mužem jejím jsem se snášel až do smrti. Nyní je u mne a na domku má syna, pořádného řemeslníka. Svě ženě jsem nikdy neublížil a děti vlastní, Bohu díky, nebudou na mne nařikati. Wšedky jsou spravedliví křesťané. Chasa a čeládka také u mne byla w dobrých rukou. Chudým a opusttěným zajisté jsem byl otcem. K slávě Boží, k zvelebení kostela a služeb posvátných w něm učinil jsem, seč jsem byl, wěda, že z toho budu mítí zásluhu. Času, jež jsem obětował dussi, nikdy mi nebylo líto, neboť nebyl ztracen a tím více se mi dařily snahy mé, čím více jsem pečoval o království nebeské. Wšak takový skutek milosrdný, jako na mně wykonal přítel můj mlynář, posud jsem mu na nikom nesplatil.“ A tu starý muž obrátil se skoro prosebně k poslouchací svému Petru Klíntowi, řka k němu: „Bratře nešťastný, dej mi k tomu příležitost, abych tebe mohl Bohu získati. Závisť tě zavedla k mnohým nepravostem; zůstaň u mne a naprav se. Wěrně ti budu pomáhati. Z časně se ti lépe powede než nyní. A dussi oblažíš věčně. Wěr mi, že ze mne mluví láska. Z w tobě se roznítí, až se obrátíš k Bohu a poznáš, jakou lásku k tobě měl náš Pán Ježíš Kristus, jenž i za tebe umřel na kříži.“

Petrem to welmi pohnulo. Z šel do sebe a zvolal: „Pane, wy mne milujete, ačkoliv jsem

nešlechetník. Už jím více nebudu. Smilujte se!" —
— I smiloval se nad ním šlechetný mlynář. Dal mu práci a vedl ho tu pokání. Pak na velký pátek klečel u hrobu Spasitelova, líbal Jeho svatý kříž místo závistí chovaje v srdci lásku k lidem a lásku k Bohu.

Byl tu také sedlák Hrdoš, jenž vymázl z pýchy, že se pokoril Kristu. Byl tu lakomec Houžvička se synem marnotratným Wávrrou, oba tu byli prázdní vín svých. Byla tu bývalá frejřka Dorota Messwarowa. Byl tu mlynář, jemuž v mládí žlázou brozilo obžerství. Byla tu sestra jeho, jenž duffi vytrhla z hněvou. Všichni tito odřeknuvše se hříchu a nepravosti stali se zbožnými a ctnými křesťany — před křížem Pána Ježíše na velký pátek.

A kdykoli velký pátek nastane, dostavují se do chrámu Páně k líbání a počtě uřízovaného Vykupitele. S jakou útechou srdce mohou se nyní k Němu blížiti, vědouce, že utrpení Jeho nepřestlo u nich na zmar.

Ty pak milý křesťane, jehož srdce nějaká vina tíží, chceš-li spasit duffi, učin na velký pátek těž. Učin to brzy, učin to hned. Nemož, mnoho-li velkých pátků se dočkáš. Snad letos poslední konáš, snad ani jednoho nebudeš více konati, a budeš-li, konej ho s čistým srdcem. Pak i tebe Kristus na kříži zavře do náruči svého a vytrváš-li v spravedlivém životě: budeš Mu patřiti, budeš mítí účastenství Jeho vykoupení a s Ním zemřew hříchu, powstaneš s Ním k životu věčnému. Amen.

Zprávy o Svatojanském Dědictví

vydané ob rebaſce.

Po uplynutí prvního roku své zprávy Svatojanského Dědictví, nížeřpaná rebaſce vzdávajíc vrouci díky všechněm vůbec, zvláště pak oněm p. t. duchovním pastýřům, jenž v rozšiřování, zvelebování a řádném zprawování téhož Dědictví ji nápomocni byli, nemáhá také podati některé zprávy týkající se téhož Dědictví; a ſice:

I. Přehled oudů z Dědictví Svatojanskému během roku 1858 přistouplých:

1. z Pražské arcidiěcese	235
2. z Litoměřické diěcese	64
3. z Králové-Gradečské diěcese	357
4. z Budejovické diěcese	373
5. z Olomické arcidiěcese	669
6. z Brněnské diěcese	266
7. z Bratislavské diěcese	103
8. z Vídeňské arcidiěcese	21
9. ze Slownska, zvláště z Ostrihomské arcidiěcese	17
10. z Innomostí	1
11. z Vínce	1

Ouhrnkem přistouplilo 2107 oudů,

mezi těmito 509 rodů, štol a obcí.

Přičten-li se k tomu 16480 oudům za předešlých let přistouplých, tedy ouhrnkem na konci roku 1858 obnáší počet oudů vesměš 18587, mezi nimiž se nalezá

ſpoluzakladatelů	32
oudů první třídy	21
oudů druhé třídy	104
oudů třetí třídy	18430
	18587

a mezi těmito se počítá 4494 stálých osob, totiž rodů, stol
obcí, kněhoven, pak přes 2000 kněží, a 57 alumnů, kteřížto se
suasně žádají, aby jebenkáždy w oktávu slavnosti swatého
Jana Nepomuckého mši swatou za živé a mrtvé osoby Dě-
dictwi obětovati neopomenul.

III. N á w ě s t i

o knihách, jež nákladem Dědictwi Swatojan-
ského wydati se mají.

Wydání knihy zvláště obšírnější a důležitého obsahu
ješt věc, která na mnohých okolnostech závisí, ježto vždy
nestojí w moc sebe přičinlivější rebačce, tudíž neba se vždy
na rol určitě předpověditi. Podobně se weblo s „Ži-
votem Krista Pána.“ Kniha ta nedospěla tak, aby se již
w roku 1859 tiskem wydati mohla; protož, anto nestávalo
žádného rukopisn jiného, musila se na kwap wydati kniha
přítomná „Sbírka powídek“.

Než i přislíbený „Život Krista Pána“ jať možná brzy
w jednom dílu se wydá a za to bude tím důkladnější. Mimo
to hoblá nižepšaná rebačce wydati a z části i w rukopisn chystá:

Postiln na epistoly nebělní a swáteční celého roku.

Wellý kancional katolický na rol 1863 s uapěwy,
w jehožto wydání se zároveň Dědictwi sw. Cyrilla a Me-
thodia na Morawě zúčastní.

Wýklad učení katolického w otázkách a obpovědech
neb o rozmluvách s mnohými příklady.

Dň a dílo Jeho w přírodě, čili: Divadlo Boží.

Wůdky ně hříšníků podle blah. Ludwiga z Granady.

Pak i mezi tím čas po čase wydávati se budou sbírky
poučných a wzdělávacích powídek, rázu katolického buď pu-
wodních neb w zdatilých překladech.

Wyžívají se tedy katolíci spisowatelové, jenž w dotčeném
neb podobném směrni pracowati hoblají aneb již díla zdatilá
téhož drnhu (imenowitě powídky) hotová mají: aby to rebačci
oznámiti aneb hotová díla zaslali newáhali, kterážto bude
ua pěči míti, aby práce jejich, bude-li schwálena, i slusné ob-
měny i walného rozšíření (již nyní w 24000 wýtiscích) došla.

III. Poučení,

jak t Swatojanskému Dědictví přistupujícím a neb již přistouplým oudům chovati se sluší, aby knihy své řádně dostávali.

1. Kdo t Swatojanskému Dědictví w Praze přistoupiti hodlá, nechť se vyplacem psaní (franco) posltou uob jiná příležitostně s uápisem: „na rebaici Swatojanského Dědictví w Praze“ své jméno a přijmení, stam a obydlí jakož i osadu, wifariat neb děkanství a diecéš, ke které přináleží, též i posltou posltu, wšedto to zřetelně naznamenané oznámi a zároveň i peníze wlladui připoji. Wllad za úda třeti třidy obnášší jednu a na wždy nyní 11 zlat. rač. čísla; za rod, sstolu uob obec aneb knihownu plati se jednu a na wždy 22 zl. rač. č. neb nowých peněz. Do druhé třidy plati se dwonásobně, do třeti trojnásobně.

2. Jak mile nějaký oud t Dědictví přistoupí, obdrží i hned přijímací list čili tak řečený diplom, krásný to w oceli rytý obraz, pať i odebirací listek na knihy, jakož i hned spolu připadající mu za tento rok knihu, což se mu strže c. t. dworní kněhupectwi B. A. Křednera posltou zaslle, ač nenstanowí-li jiná.

3. Každý nowě přistouplý oud nechť si listek na oddírání kněh dobře uschowá a následujícího roku jakož i na potom w budoncích letech po welikonoci si jej ob svého weleb. duchowního pastýře na nrčeném místě podepsati dá. Pať může naň s ostatními spoluowdy na též osobě uob w okolí i na celém wifariatu (dekanatu) bydlícími pojednou ble příležitosti knihu na ten rok připadající z wylázaného sobě kněhupectwi odebrati, kterěžto knihy se řádně wždy ob 1. kwětna wybáwati počnou. Třebat jen se wylázaném kněhupectwi s listkem ob duch. pastýře podepsaným se wylázati a ob jedné knihy bez rozdlu welikosti a formátu 3 fr. r. č. zaplatiti. Jestliže onowé celé osady neb celého wifariatu (dekanatu) pojednou knihy své odebrati miní, netřeba, zwlášť dje-li se to posltou, wšedněch ondu listky na kněhupectwe zasýlati; tu postačuje toliko, řdyž weleb. p. t. duchowui pastýř čísla listků těchto (Č. R.) po řadě naznamená a zároveň i jméno

ouda k nim připojí; pak i vůbec potvrdí, že nabřečení oudové na živě jsou, a pečet farní přiloží. Pro zachování pořádku ale třeba, aby ob vel. pp. p. t. pastýřů duchovních pobělení učiněné na listkách se zaznamenalo. Dobře pak sluší znamenati, když se takové seznamy posílou na kněhupectví zaslání budou, aby zároveň s vyplácíci dávkou za vydání kněh 3 nové krejcarů za obdržecí list čili recept se připojily, by jich kněhupec sřadovati nemusil.

Při tom se však klade v paměť všem, že toliko v tom kněhupectví, kteréž na listku svrchu vyplácáno jest, oudům knihy se vydají, a sice: oudové z Čech obdržují své knihy v Praze v cis. kr. dvorním kněhupectví B. A. Krebnera u Staroměstském velkém náměstí; oudové pak z Moravy a ze Slezska, jsou-li z Olomúckého arcibiskupství, obdržují své knihy v Olomúci v kněhupectví Eduarda Pelcla na horním úpatku číslo 285; oudové pak z Brněnského biskupství nechť se o knihy své hlásí v kněhupectví Karla Winiktra v řemenářské ulici. Ostatním oudům se knihy dle předešlého způsobu a udání seznamů zaslanych posílají.

4. Přestěhuje-li se nějaký oud z Čech na Moravu neb opačně, aneb odebere-li se na Moravě přebývajícím z Brněnského biskupství do Olomúckého arcibiskupství aueb naopak: nechť to rebačce ve vyplaceném psaní (franco) oznamí, která mu nový listek na odbírání kněh posle, aby pak mu v příslušném kněhupectví vydány byly.

5. Ztratil-li by kdo svůj listek na odbírání kněh, nechť ve vyplaceném psaní (franco) jiného u rebačce sobě vyžádá. Při tom musí číslo ztraceného listku neb alespoň rok a den svého přístupu neb velké číslo diplomu udati a za vyhotovení nového 20 nových krejcarů připojiti.

6. Po úmrtí ouda neb vymření rodu, když se již kniha na ten rok připadající odebrala, nechť se duchovnímu pastýři p. t. listek na odbírání kněh (netřeba diplom) v Pánu zesnulého ouda vydá, kterýžto jej zároveň se seznamem všech zemřelých oudů Svatojanských na osadě — ke konci prosince každého roku na velebůst. vikariatní neb dekanatní úřad a obtud strz vyš. důst. konsistoř na vyš. důst. konsistoř Pražskou k bodání na rebačce zaslou.

IV. Seznam

w Pánu zesnulých soudím Swatojan. Dědictví během roku 1858,
požadý redakci w známosti báni byli.

I. W Pražské arcidiecesi.

Beránek Wáclaw, soused w Křentu.
Cepelkova Frantiska, chalupnice w Malowicích.
Wel. p. P. Cermák Frantisek, farář w Klomíně.
Delastelova Anna, služka w Praze.
Drbal Jakub, měšťan w Uhř. Janovicích.
Haug Antonín, chalup. w Ném. Cermě w Kladsku.
Wel. p. P. Itsch Frantisek, děkan w Bndči.
Wel. p. P. Končický Josef, z řádu řij. děkan w Ruině.
Kronpa Jan, statkář we Wražně.
Luffkova Kateřina, wdowa w Horn. Šbitech.
Důst. p. P. Mrtkovička Antonín, podpřevor z ř. Maltézsk.
Pič Jan, osadník w Ném. Cermě w Kladsku.
Wel. p. P. Pokorný Wáclaw, farář na Wraném.
Wel. p. P. Rojčeka Marmilian, farář w Křečově.
Ereier Frantiska, hospodyně w Květnowsi.
Stulíkova Josefa, hospodyně w Canowicích.
Wel. p. P. Topinka Placid, kap. Strahov.
Warhanek Wojtěch, mlynář w Mantonicích.

Duhyrkem 18.

II. W Budejowické diecesi.

Babka Jan, tovaryš krejč. w Janovicích.
Blatka Anna, měšť. w Klenči.
Piltger Antonín, sedlák w Chlumci z. r.
Čech Antonie, sedlka w Drahenicích.
Erhardová Marie, měšťanka we Wobňanech.
Hnsárkova Marketa, wdowa w Plessowicích.
Janda Wojtěch, domkář w Strunkowicích z. r.
Jelínek Wojtěch, wýminkář w Zábvoři.
Wel. p. P. Kacerowski Adam, farář w Ostracimě.
Kacer Wáclaw z osady Břehowstě.
Kacerowski Jakub, měšťan w Domazlicích.
Klofát Matonš, domkář w Hlubini z. r.
Wel. p. P. Kubiček Frantisek, farář w Bndeticích.
Kulhánková Anna, domk. dc. w Mlýnečku.
Kůstka Marie, dc. w Zahořanech.
Lubmíl Wáclaw, mlynář w Domazlicích z. r.
Mateš Tomáš, rolník w Grafenicích z. r.
Mazancova Marie, dc. w Zahořanech.

Motlowa Kateřina, sousebka w Albrechtci.
 Wel. p. P. Monrel Josef, kaplan w Táboře.
 Parolík Matěj, rolník w Stechowicích z. r.
 Peronka Josef, měšťan w Domazlicích.
 Prussál Jan, měšťan w Domazlicích.
 Růžkova Anna, ctwrtnice w Newolicích z. r.
 Slawickowa Marie, domlářka w Nowosadech.
 Slabká Anna, sedlka w Starém Ryčowě z. r.
 Soukupowa Anna, měšťanka w Domazlicích z. r.
 Soukupowa Markéta, sedlka w Chrastawicích z. r.
 Sebestowa Barbora, pani na statku Albrechtci.
 Štěpánek Wáclaw, krejčí w Jiníně.
 Štefowa Barbora, chalup. w Newolicích z. r.
 Swecowa Kateřina, sedlka w Holkowicích z. r.
 Šwejba Josef, rolník w Chrastu z. r.
 Šafářikowa Veronika, wýmink. w Těšínowě.
 Stráboch Tomáš, měšťan w Písku.
 Tejherl Karel, mlynář w Hřánowě.
 Wel. p. P. Wrba Frantisek, farář w Stobořicích.
 Jelený Wáclaw, sedlák z Drouhowce. Duhrulem 38.

III. W diécesi Králové-Gradecké.

Brončkowa Kateřina z Nové Pasy † 1857.
 Bratršowská Zehanna, občanka w Nových Dvorič.
 Doležalowa Anna, rewirnice w Remojowě.
 Findeis Frantisek, chalupník w Bysřem.
 Wel. p. P. Funt Mikuláš, farář w Chwałkowicích.
 Hartl Frantisek, učitel ze Staré Pasy † 1857.
 Hyškowa Barbora, wdowa w Mechanicích.
 Horáček Jan, byw. mlynář w Střewaci.
 Wel. p. P. Horstý Frantisek, farář w Piterbassích.
 Janěba Josef, študující w Hradci.
 Kojena Tetla, měšť. w Chrudimí.
 Kowandowa Josefa, hospodyně w Bysřem.
 Krejčí Jan, wýminkář w Kosskopowě.
 Krejčí Ignac, z Kosskopowa z. r. † 1857.
 Kubišta Wáclaw, barácník w Chudonicích.
 Wel. p. P. Müller Wincenc, farář na Krásné Hoře.
 Maršál Frantisek, chalup. syn w Sendraži.
 Mečíř Frantisek, rolník z Dostola.
 Storch Gottbard, obchodník w Bydžowě z. r.
 Stanislá Frantiska, wdowa we Belé Dietowě.
 Důst. p. P. Šimek Wáclaw, b. w. a bel. Slnč.
 Šimkowa Frantiska, rolnice w Pace.
 Wel. p. P. Teplý Jan, kaplan w Jaroměři.
 Důst. pan P. Waláffel Josef, děkan w Ronowě.
 Wowsowa Alžběta, lánice w Tejkowicích z. r. Duhrulem 25.

IV. W biécesí Litoměřické.

Nebyl ohlášen nikdo.

V. W arcibícesí Olomúcké.

Belova Josefa, wdowa na Sm. Kopečku.
Bláhova Marie, služka w Olomúci.
Burba Antonín, poklasný w Promoborovicích.
Dočkalil Frantisek, wýměnlár w Hulíně.
Držtalova Wilemina, služebná w Rojetěticích.
Dluhošowa Apolena, sw. dc. z Polanky.
Galcikova Anna, obywatelska w Kralovicích.
Grečmanowa Kristína, manž. půll. w Hrnčí Senici.
Galsar Marie, měšťanka w Klinkovicích.
Hanál Martin z Wičic.
Hesova Josefa, wdowa w Hulíně.
Hrabil Jan, domlár w Vyškowicích.
Karášková Warkéta, dc. w Rydlowcích.
Karbánková Marie, wdowa w Králících.
Kellarowa Anna, wýměnl. w Benátkách.
Kolaja Jan Nep., prakt. při c. k. dwor. účtárně, z Syrovína.
Kolajowa Terezie, dc. z Syrovína.
Konečný Frantisek, sedlák w Jarohnovicích.
Kopecká Rozalie, far. hospod. w Suldole.
Kopička Wacław, sousjed we Wejelin.
Konečný Martin, wýměnlár w Hrabisku.
Křemlár Karel, služebník w Hranicích.
Kuncara Jan, domlár w Malém Poštelmowě.
Machalkowa Kateřina, domk. w Opatovicích.
Machnowa Kateřina, sedlk. w Vyškowicích.
Mijšálková Marianna z Olomúce.
Manekowa Anna, sousjedka w Suzicích.
Morotná Zuzita, wdowa w Rowenslém.
Ostadalowa Petronila, půllán. w Hrubé Senici.
Ostružina Martin, chalupník w Zlechově.
Dražalowa Wiktorie, wdowa w Hrubé Pánici.
Pandráb Josef, poklasný w Martinovicích.
Pavličková Alžběta w Nové Wsi.
Pijačková Barbora, čtvertlán. w Suldole.
Pila Klára w Sucholasci.
Polášková Anna, wdowa w Hrabišti.
Procházková Anna, zahrabnice w Suldole z. r.
Přikyplova Anna, wýměnl. w Pření.
Rieblowa Ewa, wdowa w Sumwalbě.
Rohypálek Frant., půllán. w Vřesu.
Spurná Marie w Rozwadovicích.

Štobrtalova Anna w Cholině.
 Štopil Jan, slábeš w Kroměříži.
 Špiller Jiří, owčář w Lodenici.
 Šubertova Terezie w Plunnenowě.
 Wel. p. P. Wasseš Frantisseš, kooper. w Bilowici.
 Wyš Antonin, doml. w Neplachowicích.
 Zabravská Barbora, wdowa w Přibazích.
 Zampobná Josefa, wšin. z Kláreš.
 Zúreš Barbora w Třebeticích.

Duhrnkem 50.

VI. W Brněnšké dieceši.

P. Rouný Rarel, nčitel w Rnprechtowě z. r.
 Kratochvilova Mariana, wdowa w Zwančicích.
 Důst. p. P. Kuranda Ananb, děkan w Lomnici.
 Petrssteinská Frantissla, wdowa we Wiffkowě.
 Wel. p. P. Přecházka Tomáš, kaplan w Zwančicích.
 Machowa Rosalie, wdowa w Bustoměři.
 Můžicka Jan, kupec w Nowém Weseli.
 Šnčánek Petr, soušed w Pulči z. r.
 Šilbergrowa Terezie w Zwančicích.
 Urbánek Tomáš, půllánit w Štěpeticích.
 Welšnowa Eleonora, soušedka w Blansku z. r.

Duhrnkem 1

W Korutanjín.

Wysoce důst. P. T. pan Šidmanský Wojtěš, biskup w Lawantu.

Tedy ouhrnkem zemřelo letos 143.
 Připočte-li se k nim za předešlých 22 let zemřelých . 1187.
 Zest tedy ouhrnkem wšech, za které nisse swaté obětowati a wreucně modliti se máme 1330.

Žito bratří a sestry w Pánu zesnulí modlitbám žitowacích out se poroučejí.

Modlitba církewní:

Bože wšech wěrných Stwořiteli a Wytupiteli, dnšsem služel níš a služebnic swých odpustěni wšechnech hříchů rac dáti, aby proutinuti, jehož wždy žádali, štrže pobož-é přimlowny bojiti mohli. Štrže Krista Pána nasseho. Amen.

Obpocinní wěčne a lehtë dej jim Pane, a swětlo wěčné at jim swití a nečš obpečiwaji w pokoji. Amen.

† † †

Dr. Innocenc Trenchl,

Ředitel Vědicwí Swatojanského.

O b s a h.

	Stránka
Lybie. Obraz ze života křesťanského v druhém století. Poble německého volně vzdělán od Klementa Borowého	1
Hortensie. Obraz ze života křesťanského v třetím sto- letí od Klementa Borowého	79
Maria, spomocnice křesťanů. Povídka od Ottmara Fantenschlagera, zčeštěná od A. B.	119
Dvoji cesta. Obraz ob P. Wojtěcha Šlinky, kněze církevního na Šrábku	191
Dědictví po matce. Obraz ze života ob P. Woj- těcha Šlinky, kněze církevního na Šrábku	297
Hospodáři a výminkáři v Suchoparech. Povídka ob P. Wojtěcha Šlinky, kněze církevního na Šrábku	383
Červená střecha mezi lesy na cestě k železnici. Vypravuje Josef Ehrenberger, farář Ekuhrowský	505
Na veliký pátek. Obraz ze života ob P. Wojtěcha Šlinky, kněze církevního na Šrábku	553

Následující knihy, vydané nákladem Dědictví Svatojanského, jsou
w c. l. dworním kněžstvech Debřicha Knebnera w Praze,
Eduarda Štěpána w Olomouci a Karla Winikera w Brně, jakož i
w jiných kněžstvech i dostání za připojenou cenu:

Svatobenní pořádek 10 fr. stř. — 18 nfr.

Kapitola Pražská za časů sw. Jana, ob Pessiny 3 fr. stř. — 5 nfr.

Životopis Janův, zakladatele Dědictví 8 fr. stř. — 14 nfr.

Proč jsem katolíkem. (3 německy.) 8 fr. stř. — 14 nfr.

O přísaze ob Pessiny 8 fr. stř. — 14 nfr.

Utrpení sw. mučedníků w prvních 3 stoletích 10 fr. stř. — 18 nfr.

Obraz smíšeného manželství (pro nevěsty) 10 fr. stř. — 18 nfr.

Popis kostela sw. Mikuláše na st. městě Pražském 12 fr. stř. — 21 nfr.

Filothea sw. Kratišská Gal. 23 fr. stř. — 40 nfr.

Melestarin, kniha hospodářská 25 fr. stř. — 44 nfr.

Bohomil ob Zvěsta. (3 německy.) 30 fr. stř. — 53 nfr.

Populární Dogmatika ob téhož 1 zl. stř. — 1 zl. 5 fr. rak. č.

Pane zůstaň s námi! 2 díly 36 fr. stř. — 63 nfr.

Utěcha u vysokém náti 15 fr. stř. — 26 nfr.

Černí rozmluvy. Vyšetření kat. učení 26 fr. stř. — 46 nfr.

Obět mše svaté, ob Pessiny 30 fr. stř. — 53 nfr.

Martin Lutr jak hájil církev kat. 8 fr. stř. — 14 nfr.

Kdo má pravdu: Protestant čili katolík? 10 fr. stř. — 18 nfr.

Přípovědi z Tomáše Kemp. 8 fr. stř. — 14 nfr.

Bojův proletář 6 fr. stř. — 11 nfr.

Svatojanský mēec 20 fr. stř. — 35 nfr.

Passiový týden ob bl. Ludw. z Granady 12 fr. stř. — 21 nfr.

O zpovědi. 14 fr. stř. — 25 nfr.

Smecení nebe, ob Etrera 30 fr. stř. 53 nfr.

Wolfson, kat. námořník. (Také německy) 26 fr. stř. — 46 nfr.

Kosa věrná 20 fr. stř. — 35 nfr.

Postilla, díl I. za 1 zl. 45 fr. stř. — 1 zl. 84. fr. rak. č., díl II.

za 2 zl. 20. fr. stř. — 2 zl. 45 fr. rak. č. díl III. za 2 zl. stř.

— 2 zl. 10 fr. rak. č.

Životy Svatých, III. a IV. díl po 1 zl. stř. — 1 zl. 5 fr. rak. č.

— V. díl za 1 zl. 30 fr. stř. — 1 zl. 58 rak. č.; první a druhý

díl je rozprodán.

✠ Kdyby se dostatečný počet odděratelů přihlásil, tiště by se
1. a 2. díl životů Svatých poznovu.